Neuvostoliiton tiedeakatemia

MARXILAISUUS JA NYKYAIKA

Tieteellisten konferenssien
aineistoa vuodelta 1967

Kansankulttuuri Oy Helsinki

Venäjänkielisestä käsikirjoituksesta
MARKSIZM I SOVREMENNOST
suomentaneet
PENTTI LAHTINEN
Isma Mäkelä ja Mirjam Ruonaniemi

Kirjapaino Sanan Tie 1968

Tieteellinen ajattelu on riippumaton merkkivuosikalenterista. Tieteelliset yleistykset syntyvät analyysin tuloksena ja tiede suorittaa taukoamatta analyyttistä toimintaansa. Se ei kuitenkaan merkitse, että tiede suhtautuisi välinpitämättömästi suuriin merkkipäiviin. Suurten merkkipäivien yhteydessä syntyy tavallisesti otollinen tilaisuus (tämä pätee varsinkin yhteiskuntatieteisiin) johtopäätösten tekoon, keksintöjä ja yleistyksiä koskeviin yhteenvetoihin ja tulevien tutkimustehtävien kartoittamiseen entisten saavutusten pohjalta.

Vuosi 1967 merkitsi sosialistisen neuvostovaltion viisikymmenvuotista olemassaoloa. Tämä oli Neuvostoliiton ja maailman kansoille suuri juhlavuosi, rajapyykki josta työn ja tieteen ihmiset silmäilivät saavutuksiaan ja katsoivat kauas tulevaisuuteen.

Viisikymmentä vuotta. Puoli vuosisataa marxismi-leninismin toteuttamista käytännössä. Juhlavuotena Neuvostoliiton marxilaiset tiedemiehet ja yhteiskuntatieteiden tutkijat pitivät yhdessä ulkomaisten kollegojensa kanssa tieteellisiä konferensseja, joiden aiheina olivat nykyhetken eri ongelmat. Näitä olivat ennen muuta kysymys Venäjän sosialistisen lokakuun vallankumouksen, historian ensimmäisen sosialistisen valtion ja sen jälkeen syntyneen sosialismin leirin vaikutuksesta ihmiskunnan nykyisiin kohtaloihin. Tämän kokoomateoksen laatijat ovat ottaneet tehtäväkseen antaa lukijoille mahdollisimman täydellisen kuvan neuvostoliittolaisten tiedemiesten käsityksistä marxilaisen yhteiskuntakehityksen teorian ja

vallankumouksen kysymyksistä nykyisen maailman olosuhteissa sellaisina kuin ne ovat esiintyneet juhlavuoden tieteellisissä konferensseissa.

Kokoelma alkaa NKPn keskuskomitean poliittisen toimikunnan jäsenen ja NKPn keskuskomitean sihteerin M. A. Suslovin artikkelilla "Suuri viisikymmenvuotismerkkipäivä". Osoittaen havainnollisesti että siirtyminen kapitalismista sosialismiin on lainmukainen seuraus ihmiskunnan kehityksestä kirjoittaja luo laajan katsauksen maapallolla lokakuun vallankumouksen jälkeen tapahtuneisiin muutoksiin.

Edelleen kokoelmassa julkaistaan kolmen juhlavuonna pidetyn tieteellisen konferenssin aineistoja. Ensimmäisenä on kansainvälinen konferenssi aiheesta "Lokakuun sosialistisen vallankumouksen kansainvälinen merkitys", joka pidettiin Moskovassa Neuvostoliiton tiedeakatemian, NKPn keskuskomitean marxismi-leninismi-instituutin, NKPn keskuskomitean yhteiskuntatieteiden instituutin ja kansainvälisen työväenliikkeen instituutin koolle kutsumana 28—31. maaliskuuta 1967. Konferenssin valtavasta aineistopaljoudesta on teokseen otettu vain kolme pääalustusta, joiden esittäjät ovat akateemikko P. Fedosejev, akateemikko I. Mints ja Neuvostoliiton tiedeakatemian kirjeenvaihtajajäsen T. Timofejev. Alustusten keskeinen ajatus on, että lokakuun vallankumous ei ollut satunnainen tapaus, ei historian oikku vaan sen lainmukaisuus, joka toteutui siksi, että 20.llä vuosisadalla oli historian näyttämölle tullut uusi luokka, joka suoritti ensimmäisen voittoisan sosialistisen vallankumouksen ja siten turvasi ihmiskunnan edistyksen. Nykyhetken tärkeälle ideologisen taistelun ongelmalle omistetussa professori D. Ševljaginin artikkelissa puhutaan marxismi-leninismin aatteiden vastustamattomasta voimasta ja antikommunismin epäonnistumisesta.

Teoksessa on aineistoja kansainvälisestä tieteellisestä konferenssista, joka oli omistettu V. I. Leninin teoksen "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysasteena"

ilmestymisen viisikymmenvuotispäivälle ja jonka Neuvostoliiton tiedeakatemian maailmantalouden ja kansainvälisten suhteiden instituutti järjesti Moskovassa 21—24. maaliskuuta 1967. Näissä aineistoissa osoitetaan leniniläisten aatteiden jatkuva elinvoima ja V. I. Leninin imperialismia koskevan perustaa luovan teoksen suunnaton merkitys nykykapitalismin prosesseja ja ilmiöitä eriteltäessä ja luokkataistelun strategiaa ja taktiikkaa määriteltäessä.

Huhtikuun 12—15. päivinä 1967 Moskovassa oli koolla marxilaisten tiedemiesten kansainvälinen tieteellinen kokous, jonka oli järjestänyt kansainvälisen työväenliikkeen instituutti ja joka oli omistettu Italian kommunistisen puolueen perustajan Antonio Gramscin muistolle. Konferenssin teemaksi oli otettu "Leninismi ja kansainvälisen työväenliikkeen ongelmat". Keskustelu kosketteli ajankohtaisten sosiaalis-poliittisten ja teoreettisten ongelmien laajaa piiriä, joilla on tärkeä merkitys monien maiden työväenliikkeelle ja joiden tutkiminen antaa teoreettisen pohjan sekä nykyisten että pitemmän aikavälin tehtävien ymmärtämiselle. Kokouksessa esitetyissä akateemikkojen B. Ponomarevin ja A. Rumjantsevin alustuksissa käsitellään vallankumouksellisen teorian kehittämisen kysymyksiä lokakuun sosialistisen vallankumouksen valossa ja osoitetaan leniniläisen vallankumousteorian tekemä läpimurto. Kokouksen muissa puheenvuoroissa valaistaan proletariaatin luokkaliittoja, proletariaatin hegemoniaa ja sen erilaisten liittolaisten roolia vallankumouksessa, ideologian ja joukkotajunnan välisiä suhteita vallankumousprosessissa ja muita nykyisen vallankumousteorian tärkeitä kysymyksiä.

Yhdessä teoksessa ei tietenkään ole mahdollista valottaa kaikkia neuvostoliittolaisten tutkijain käsittelemiä ongelmia. On mahdotonta edes luetellakaan kaikkia niitä kysymyksiä, joihin neuvostoliittolaiset tieteelliset laitokset tai yksityiset tutkijat ovat kohdistaneet huomionsa. Kokoelman laatijat ovat tyytyneet vain tutustuttamaan

lukijat niihin tieteellisten konferenssien puheenvuoroihin, jotka ovat herättäneet eniten neuvostoliittolaisen ja ulkomaisen yleisön huomiota.

Toimitus

NKPn keskuskomitean poliittisen toimikunnan jäsen,
NKPn keskuskomitean sihteeri
M. A. SUSLOV

Suuri viisikymmenvuotispäivä

Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen kuluneet viisikymmentä vuotta ovat muuttaneet planeettamme yhteiskunnallisia ja poliittisia piirteitä perusteellisella tavalla. Vuoden 1917 lokakuussa annettiin ihmisten keskeiseen riistoon ja sortoon perustuvalle järjestelmälle murskaava isku. Maailman ensimmäisen sosialistisen valtion muodostuminen aloitti maailmanhistoriassa uuden aikakauden, jolloin Leninin ilmaisun mukaan "ihmiskunta heittää harteiltaan orjuuden viimeisen muodon — kapitalistisen eli palkkaorjuuden". [1] Ihmiskunnan ikivanhan haaveen, yhteiskunnan jossa ei olisi muuta päämäärää kuin kansan onni ja menestys, toteuttamiselle avautui reaalisia mahdollisuuksia.

Lokakuun vallankumouksen maailmanhistoriallinen merkitys on siinä, että maamme työväenluokka ensi kerran historian aikana avasi koko maailman työtätekeville kerroksille tien proletaarisen vallankumouksen voittoon ja sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen ja osoitti *käytännössä* sosialismin todelliset edut kapitalismiin verrattuna. Neuvostokansan joka on luonut sosialistisen yhteiskunnan ja kulkee varmana kohti kommunismia, sankarillinen teko on monin kerroin voimistanut marxismi-leninismin aatteiden vaikutusta kehityksen kulkuun.

Lokakuun vallankumouksen aatteet ovat ihmiskunnan keskeisen huomion kohteena. Jo puolen vuosisadan ajan

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 38, s. 304. (Osa- ja sivunumerot tarkoittavat yleensä teosten venäjänkielistä laitosta.)

ovat kaikki edistykselliset ihmiset seuranneet niitä. He ammentavat ensimmäisen voitollisen proletaarisen vallankumouksen kokemuksista voimia ja viisautta taistelussaan kansojen valoisamman tulevaisuuden puolesta.

Yrittäessään pysäyttää yhteiskunnallisen edistyksen järkähtämätöntä etenemistä sosialismin viholliset vääristelevät lokakuun vallankumouksen luonnetta ja väheksyvät sen kansainvälistä merkitystä. Mutta nämä yritykset ovat aina päättyneet epäonnistumiseen; sitäkin enemmän ne epäonnistuvat nyt, jolloin on olemassa ja kehittymässä sosialistinen maailmanjärjestelmä.

Koko maailmanhistorian kulku on viidenkymmenen vuoden aikana vahvistanut oikeaksi lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen avaaman tien. Se on vahvistanut oikeaksi marxismi-leninismin sekä NKPn ja kommunistisen maailmanliikkeen leniniläisen yleislinjan.

Lokakuun vallankumouksen suurin tulos — sosialismin voitto Neuvostoliitossa

Kapitalismista kommunismiin siirtymisen prosessi, jonka lokakuun vallankumous pani alulle, on ollut lainmukainen seuraus ihmiskunnan kehityksestä. Vanhan maailman vallankumouksellisen uudistamisen välttämättömyys johtuu niistä kapitalistisen järjestelmän sovittamattomista ristiriidoista jotka saattavat työtätekevät ihmiset lukemattomiin onnettomuuksiin ja kärsimyksiin.

Oli aika, jolloin kapitalismi vei edistystä eteenpäin. Poistaessaan feodaaliset pidäkkeet se pani liikkeelle aineellisen tuotannon valtavat voimat ja edisti merkittävästi tieteen ja tekniikan kehitystä. Mutta tämä oli kapitalismille luonteenomaista vain sen historian alkuvaiheessa. Kapitalismi on jo kauan sitten muuttunut taantumukselliseksi ja siitä on tullut yhteiskunnallisen kehityksen jarru. Mahtavat tuotantovoimat, tuotanto ja vaihto, jotka ovat muodostuneet luonteeltaan yhteiskunnallisiksi kuuluvat yksityisomistukseen perustuvassa yhteiskun-

nassa kouralliselle riistäjiä, jotka ottavat itselleen miljoonien työntekijäin työn tulokset. Kapitalismin kehittyessä kehittyvät ja kärjistyvät väistämättä myös sille ominaiset perustavanlaatuiset ristiriidat, ennen kaikkea ristiriita tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja omistuksen yksityiskapitalistisen muodon välillä, sovittamaton vastakohtaisuus riistetyn ja riistävän luokan, proletariaatin ja porvariston välillä.

Luodessaan valtavat aineelliset rikkaudet kapitalismi samalla kertaa riistää näiden rikkauksien luojilta, työläisiltä ja laajoilta työtä tekeviltä väestökerroksilta, mahdollisuuden käyttää niitä hyväkseen. Kapitalismin aamunsarastuksessa esiin nostetut vapauden, tasa-arvoisuuden ja veljeyden aatteet ovat jääneet pelkäksi kuvitelmaksi, sillä kapitalismi ei ole poistanut niiden toteutumisen tiellä olevaa pääestettä, työtä tekevien joukkojen riistämistä, vaan on ainoastaan vaihtanut riiston muodon kapitalistiseksi, jossa säälimättömyys ja julkeus yhtyvät yhteiskunnalliseen demagogiaan ja ovelaan työtätekevien pettämiseen.

Porvarillisen yhteiskunnan ristiriitojen kasvu ja kärjistyminen, työväenluokan, kaikkien työtätekevien ihmisten, ts. maapallon väestön valtavan enemmistön riistämisen voimistuminen, kansallisuussorron tehostuminen, poliittinen taantumus, historian verisimmät sodat — siinä on looginen seuraus kapitalistisen systeemin kehityksestä sen tultua imperialismin vaiheeseen, kehityksensä laskukauteen. Kapitalismin siirtyminen monopolistiseen vaiheeseen ei ole ainoastaan syventänyt työn ja pääoman, imperialismin ja siirtomaiden ja myös imperialistivaltojen välisiä ristiriitoja, vaan on asettanut uhanalaiseksi koko ihmiskunnan olemassaolon. Lenin kirjoitti: "Ihmiskunta on joutunut valinnan eteen: joko tuhoutua tahi uskoa kohtalonsa vallankumouksellisimman luokan käsiin..." [1] "Sosialismin ulkopuolella ei ihmiskunnalla ole

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 34, ss. 197—198.

pelastusta sodista, nälästä, yhä uusien miljoonien ihmisten tuhosta," [1] Lenin korosti. Nämä enteelliset sanat kirjoitettiin puoli vuosisataa sitten. Dachau ja Auschwitz, Hiroshima ja Nagasaki olivat silloin vain maantieteellisiä nimiä eivätkä ihmiskuntaa vastaan tehtyjen ennenkokemattomien rikosten symboleja, rikosten jotka eivät ole lähtöisin vain joidenkin kieroutuneiden ihmisryhmien pahasta tahdosta, vaan itse imperialismin olemuksesta. On vaikea edes kuvitella, millaisia kohtaloita imperialismi olisi ihmiskunnalle varannut, ellei sen tielle olisi asettunut lokakuussa 1917 syntyneen sosialistisen yhteiskunnan kasvava voima.

Kukistettuaan viisikymmentä vuotta sitten kapitalistien ja suurtilallisten vallan Venäjän vallankumouksellinen proletariaatti pystytti todellisen työkansan vallan — proletariaatin diktatuurin. Työläis- ja talonpoikaisvaltio asetti tärkeimmäksi tehtäväkseen oikeudenmukaisimman yhteiskunnan, vapaiden ja onnellisten, riistoa ja sortoa tuntemattomien ihmisten yhteiskunnan rakentamisen.

Ihmisen harjoittaman toiseen ihmisen kohdistuvan riiston perusteet hävitettiin maastamme lokakuussa 1917 ja seuraavassa vaiheessa tästä vuosisatoja kestäneestä pahasta tehtiin kokonaan loppu. Työväenluokan ja työtä tekevän talonpoikaiston saatua käsiinsä ratkaisevat tuotannon välineet johtivat sosialistinen teollistaminen ja maatalouden kollektivisointi siihen että sosialistiset tuotantosuhteet tulivat vallitseviksi. Kapitalismin palauttamisen mahdollisuus poistui maastamme täysin ja lopullisesti.

Murskattuaan suuressa isänmaallisessa sodassa saksalaiset fasistiset anastajat neuvostokansa saavutti uutta menestystä rauhanomaisen luovan työn saralla. Neuvostokansa ryhtyi kommunismin rakentamiseen laajalla rintamalla. Kuluneina 50 vuotena neuvostokansa on saavut-

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 31, s. 130.

tanut maailmanhistoriallisia voittoja poliittisella, sosiaalisella, taloudellisella, teknillisellä ja kulttuurin alalla.

Vuonna 1922 V. I. Lenin eräässä luonnoksessa VKP (b):n keskuskomitean selonteoksi puolueen XI edustajakokoukselle kirjoitti vallankumouksellisen Venäjän tilanteesta seuraavasti: "Ydinkysymys: asetettujen ja aloitettujen maailmanhistoriallisten tehtävien suurten mittasuhteiden ja aineellisen ja *kulttuurin* alalla vallitsevan kurjuuden välinen *kuilu*." [1]

Neuvostokansan tärkeimmät saavutukset viidenkymmenen vuoden ajalta sisältyvät siihen, että nykyisin Neuvostoliitossa ei ole enää kuilua asetettujen maailmanhistoriallisten tehtävien mittasuhteiden ja aineellisten sekä kulttuurin suomien toteutusmahdollisuuksien välillä. Maamme työväenluokka ja työtätekevät joukot ovat toteuttaneet Leninin asettaman tehtävän: historiallisesti lyhyessä ajassa on turvattu neuvostoyhteiskunnan aineellisen ja henkisen kulttuurin korkea taso, hävitetty kaikenlainen ihmisen riisto, luotu yhteiskunta jossa ei ole vastakohtaisia luokkia, saavutettu aikaisemmin historiassa näkemätön yhteiskunnan kaikkien kerrosten moraalinen ja poliittinen yhtenäisyys ja turvattu sosialismin täydellinen ja lopullinen voitto.

Yleisenä ilmauksena maassamme tapahtuneista suurista sosiaalisista muutoksista on yhteiskunnan luokkarakenteen muuttuminen.

Neuvostoliiton väestön luokkakokoonpano

(prosenttilukuihin sisällytetty työssä käymättömät perheenjäsenet)

	1913	1928	1939	1966
Maan koko väestö	100	100	100	100
Työläisiä ja toimihenkilöitä	17,0	17,6	50,2	76,4

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 45, s. 414.

Kollektiivitalonpoikia ja osuuskuntakäsityöläisiä	—	2,9	47,2	23,6
Yksityistalonpoikia ja osuuskuntien ulkopuolisia käsityöläisiä	66,7	74,9	2,6	—
Porvaristoa, suurtilallisia, kauppiaita, kulakkeja	16,3	4,6	—	—

Neuvostokansa ryhtyi rakentamaan sosialismia erittäin vaikeissa olosuhteissa. Tiedetään yleisesti, että Venäjä oli ennen vallankumousta taloudellisessa suhteessa huomattavasti jäljessä kehittyneimmistä kapitalistisista maista. Tähän jälkeenjääneisyyteen vaikuttivat lisäksi imperialistinen sota ja 14:n kapitalistisen maan suorittama väliintulo nuorta neuvostotasavaltaa vastaan. Aseelliseen väliintuloon ja kansalaissodan päättymiseen mennessä oli suurteollisuuden tuotanto supistunut seitsemänteen osaan siitä, mitä se oli ollut vuonna 1913. Hiilen ja öljyn tuotannossa maamme oli palannut takaisin 19. vuosisadan tasolle ja raudan tuotannossa 18. vuosisadan jälkipuoliskon tasolle. Maatalouden bruttotuotanto oli supistunut kolmannekseen.

Tällainen tilanne olisi jokaiselle kapitalistiselle maalle merkinnyt täydellistä katastrofia puhumattakaan suurvalta-aseman menetyksestä. On kuvaavaa, etteivät vain viholliset vaan myös eräät Neuvosto-Venäjään myötätuntoisesti suhtautuneet ihmiset olivat kykenemättömiä pikkuporvarillisen näköpiirinsä vuoksi näkemään ulospääsyä syntyneestä tilanteesta. Esimerkiksi tunnettu mielikuvituskirjailija H. G. Wells kirjoitti, että "bolševistisella Venäjällä tapahtuu kaiken sen luhistuminen, mitä vielä on jäljellä nykyaikaisesta sivilisaatiosta..." [1] Kommunistienkin keskuudessa oli heikkouskoi-

[1] H. G. Wells, Kootut teokset, osa 15, M. 1964, s. 375.

sia, jotka epäilivät neuvostovaltion kykyä rakentaa omin voimin sosialismia.

Horjumaton usko kommunismin aatteisiin, kansaan ja työväenluokkaan ja muutosten luonteen syvällinen ymmärtäminen konkreettisessa historiallisessa tilanteessa antoivat Leninin neroudelle ja bolševistiselle puolueelle mahdollisuuden määritellä uuden yhteiskunnan luomisen reaaliset linjat. Sosialistisen suunnitelmatalouden edut, työläisjoukkojen ja ennen kaikkea työväenluokan sankarilliset ponnistukset sekä kommunistisen puolueen oikea linja turvasivat maamme muuttamisen lyhyenä historiallisena ajanjaksona voimakkaaksi sosialistiseksi valtioksi.

Takapajuisen, pääasiassa maatalousvaltaisen talouden sijaan syntyi korkealle kehittynyt sosialistinen kansantalous.

Tsaarin Venäjän väestöstä kolme neljäsosaa työskenteli maataloudessa. Teollisuuden, rakennustoiminnan, liikenteen ja tietojen välityksen osalle tuli vähän enemmän kuin kymmenesosa työkykyisestä väestöstä. Tieteellisissä, kulttuurialan ja lääketieteen laitoksissa työskenteli ainoastaan sadasosa työkykyisestä väestöstä. Sosialistisen uudistusten seurauksena tilanne muuttui perin pohjin. Suunnilleen puolet kaikista työntekijöistä on nyt keskittynyt teollisuuteen, rakennustoimintaan, liikenteeseen ja tietojen välitykseen; vähemmän kuin kolmannes työkykyisestä väestöstä toimii maataloudessa; huomattava osa väestöstä työskentelee kulttuurin, lääketieteen ja tieteellisen tutkimuksen palveluksessa.

Ammateissa toimivan väestön jakautuminen kansantalouden eri aloille (%)
(opiskelijat ja puolustusvoimissa palvelevat jätetty tilaston ulkopuolelle)

	1913	1928	1940	1966
Kansantalouden eri aloilla toimiva väestö kokonaisuudessaan	100	100	100	100

Teollisuudessa, rakennustoiminnassa, liikenteessä ja tietoliikenkenteessä	11	10	28	43
Maa- ja metsätaloudessa	75	80	54	32
Opetusalan, terveydenhoidon, tieteen ja kulttuurilaitosten palveluksessa	1	2	6	14
Kaupan ja muiden palvelusten piirissä	9	3	5	6
Hallinnon palveluksessa sekä muilla aloilla	4	5	7	5

Erittäin tärkeä taloudellista nousua osoittava seikka on se, että kansantalouden eri alojen perustuotantokapasiteetti oli vuoteen 1966 mennessä lisääntynyt yli 14-kertaiseksi verrattuna vuoteen 1913.

Neuvostokansan saavutukset teollisuuden kehittämisessä ovat erityisen suuret. Puoli vuosisataa sitten tsaarin Venäjä, jossa asui noin 10 % maapallon väestöstä, tuotti vähemmän kuin 3 % maailman teollisuustuotannosta. Tällä hetkellä Neuvostoliitto tuottaa yli viidenneksen maailman teollisuustuotannosta.

Teollisuustuotannon luonne on perin pohjin muuttunut. On luotu nykyaikainen teollisuus, joka pystyy suoriutumaan mitä vaikeimmista tuotannollisista ja teknisistä tehtävistä. Huolimatta siitä, että lokakuun vallankumouksen jälkeen kuluneista viidestäkymmenestä vuodesta noin kaksikymmentä vuotta on ollut sotia, joihin neuvostokansa on joutunut vastoin tahtoaan, ja sotienjälkeistä jälleenrakennuskautta, on Neuvostoliiton teollisuustuotanto lisääntynyt 66-kertaiseksi verrattuna vuoteen 1913 ja 330-kertaiseksi verrattuna vuoteen 1920.

Tärkeimpien teollisuustuotteiden tuotanto

	1913	1940	1966
Sähkövoima (mrd. kwt)	2	48	545
Hiili (milj. to.)	29	166	585
Öljy (milj. to.)	10	31	265
Teräs (milj. to.)	4,3	18,3	96,9
Metallityökoneet (000 kpl)	2	58	191
Autot (000 kpl)	—	145	675
Traktorit (000 kpl)	—	32	382
Sementti (milj. to.)	1,8	5,7	80
Kankaat (mrd. neliömetriä)	2,2	3,3	7,9
Nahkajalkineet (milj. paria)	68	211	522
Radiovastaanottimet (000 kpl)	—	160	5841
Televisiovastaanottimet (000 kpl)	—	0,3	4415
Jääkaapit (000 kpl)	—	3,5	2204
Pesukoneet (000 kpl)	—	—	3869

Vuonna 1913 silloinen tsaarin Venäjä tuotti sähkövoimaa, hiiltä, terästä ja sementtiä vähemmän kuin sekä Englanti että Ranska. Nykyisin Neuvostoliitto tuottaa näitä teollisuuden tuotteita enemmän kuin Englanti, Länsi-Saksa ja Ranska yhteensä. Tässä näkyy Neuvostoliiton suorittama valtava harppaus takapajuisuudesta edistykseen. Se osoittaa, millaisiin suorituksiin pystyy riistosta vapautunut kansa, joka on ottanut vallan käsiinsä. Niinkin taantumuksellisen lehden kuin ranskalainen "Le Figaron" on nykyisin pakko myöntää, että maamme on saavuttanut jättimäisiä edistysaskelia ja että "Neuvostoliitosta on tullut maailman toinen suurvalta, joka on Yhdysvaltain kannoilla teräksen, sähkövoiman ja perusraaka-aineiden tuotannossa kilpaillen sen kanssa ja voittaen sen asiantuntijain kouluttamisessa, suurten kohteiden rakentamisessa, eräillä sotilaallisilla ja teknillisillä aloilla, atomiteollisuudessa, rakettien valmistuksessa ja avaruuden valloituksessa." [1]

[1] Le Figaro, 7. 3. 1967.

Neuvostovallan suorittamien toimenpiteiden tuloksena ja maaseudun sosialististen uudistusten yhteydessä on myös maataloudessa tapahtunut perinpohjaisia muutoksia. Vallankumousta edeltäneen takapajuisen maaseudun käytössä oli 10 milj. puusahraa ja auraa, 18 milj. puuäestä ja 4 milj. rauta-auraa. V. I. Lenin haaveili pian vallankumouksen jälkeen sadasta tuhannesta traktorista, jotka loisivat perustan maaseudun sosialistiselle uudistamiselle. Vuonna 1966 Neuvostoliiton vainioilla oli käytössä 1 700 000 traktoria, 540 000 leikkuupuimuria ja 1 013 000 kuorma-autoa. Jokaista maataloudessa työskentelevää kohden oli käytössä likimain kuusitoista kertaa enemmän sähköenergiaa kuin vv. 1913—1917.

Maatalouden perustuotteiden tuotanto on nykyisin 2—2,5 kertaa niin suuri kuin ennen vallankumousta ja raaka-puuvillan tuotanto 7 kertaa suurempi.

Maatalouden perustuotteiden tuotanto

(keskimäärin vuodessa)

	1909—1913	1924—1928	1936—1940	1961—1965	1966
Maatalouden kokonaistuotanto (vuoden 1958 hinnoiksi muunnettuna, mrd. rpl.)	20,9	22,9	23,5	52,4	61,5
Vilja (milj. to.)	72,5	69,3	77,4	130,3	170,8
Raakapuuvilla (milj. to.)	0,7	0,6	2,5	4,99	5,98
Liha (milj. to.)	4,8	4,2	4,0	9,3	10,8
Maito (milj. to.)	28,8	29,3	26,5	64,7	75,8
Munat (mrd. kpl)	11,2	9,2	9,6	28,7	31,6
Villa (000 to.)	192	157	129	362	368

Kulttuurivallankumous oli tärkeä osa sosialistista uudistusta Neuvostoliitossa. Kansan laajojen joukkojen sivistäminen, tieteellisten tietojen jakaminen niille, niiden saattaminen osallisiksi maailman edistyksellisistä kulttuuriarvoista, neuvostotieteen, kirjallisuuden ja taiteen valtava kehitys ja uuden kansasta lähtöisin olevan sivistyneistön kasvattaminen olivat kansantalouden voimakkaan nousun, työn tuottavuuden kohoamisen ja työväestön luovan aktiivisuuden kehittymisen välttämätön edellytys.

Luonnehtiessaan tsaarinaikaisen Venäjän jälkeenjääneisyyttä kulttuurin alalla V. I. Lenin kirjoitti vuonna 1913: "Euroopassa ei ole toista maata, jossa kansanjoukot olisi *ryöstetty* niin putipuhtaiksi sivistyksen, tiedon ja valistuksen suhteen kuin Venäjällä." [1] Lähes kaksi kolmasosaa väestöstä oli lukutaidotonta. Näin oli maassa, jonka kansa oli lahjakasta ja josta olivat lähtöisin Puškin ja Tolstoi, Herzen ja Tšernyševski, Tšaikovski ja Repin, Mendelejev ja Tsiolkovski.

Ajatuskin sosialismin rakentamisen mahdollisuudesta taloudellisesti näin takapajuisessa maassa oli perin juurin ristiriitainen perinteellisten II internationaalin piirissä vakiintuneiden käsitysten kanssa. V. I. Leninin suuri ansio on, että hän otti tämän ongelman esille täysin uudella tavalla: on aloitettava kapitalismin kukistamisesta ja jo tältä pohjalta edettävä nopeasti talouden ja kansan kulttuuritason kohottamisessa.

Tämä Leninin arvio osoittautui täysin oikeaksi. Yhden sukupolven aikana Venäjä muuttui maaksi, jossa sivistys on mitä laajimmin joukkojen omaisuutta, jossa on korkea kulttuuri ja kehittynyt tiede. Vuoden 1967 alussa Neuvostoliitossa oli 84,5 milj. korkeakoulu- ja täyden tai osittaisen oppikoulusivistyksen omaavaa henkilöä. Lähivuosina koko kasvava sukupolvi tulee saamaan täyden oppikoulusivistyksen. Neuvostoliiton korkeakouluis-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 35, s. 289.

sa on opiskelijoita lähes 4 kertaa niin paljon kuin Englannissa, Ranskassa, Italiassa ja Länsi-Saksassa yhteensä. Kansantalouden eri aloilla toimii 13 milj. ihmistä, joilla on korkeakoulussa tai sitä alemmissa erikoisoppilaitoksissa saatu pätevyys. Luku on 68-kertainen verrattuna vuoteen 1913. Tiede saa yhä kasvavan sijan neuvostoyhteiskunnan elämässä. Tieteellisen työn tekijäin määrä kasvoi vv. 1914—1966 11 600:stä 712 000:een. Tsaarinajan Venäjällä tiede oli hallitsevien luokkien etuoikeus, Neuvostoliitossa siitä on tullut koko kansan omaisuutta.

Neuvostoliitossa tieteen ja kulttuurin saavutukset ovat koko kansan käytössä ja sen palveluksessa. Se mitä Lenin ennusti, on toteutunut: "Aikaisemmin koko inhimillinen äly, ihmisen nerous työskenteli vain suodakseen muutamille kaikki tekniikan ja kulttuurin edut ja riistääkseen toisilta välttämättömimmän — tiedon ja kehityksen. Nyt kaikki tekniikan ja kulttuurin saavutukset ovat kansan yhteistä omaisuutta eikä ihmisjärjen ja neron aikaansaannoksia tästälähin tulla milloinkaan käyttämään väkivallan ja riiston välikappaleina." [1]

On täysin lainmukaista, että juuri sosialistinen yhteiskunta aloitti uuden luvun maailman tieteen ja kulttuurin historiassa ja että Neuvostoliiton kansalaiset alkoivat ensimmäisinä raivata tietä tuntemattomaan avaruuteen ja muuttivat tieteen mahtavaksi tuotantovoimaksi sosialistisessa yhteiskunnassa.

Toimeenpannut poliittiset, sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuurielämän uudistukset ovat muuttaneet perusteellisesti työväen elinehtoja Neuvostoliitossa ja luoneet edellytykset kansan elintason nopeaan kohottamiseen. Korkea sivistystaso, laajojen kansanjoukkojen mukaantulo tieteen ja kulttuurin anteihin, kapitalismiin verrattuna ennennäkemätön varmuus huomispäivästä, lasten tulevaisuudesta — tämä kaikki on tänään sosialistisen yh-

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 35, s. 289.

teiskunnan, sen parhaillaan rakenteilla olevan kommunistisen sivilisaation reaalista todellisuutta.

Neuvostoliiton kansalaisten aineellisen hyvinvoinnin luomisessa on saatu aikaan suurta menestystä. Neuvostoliiton kansantulo vuonna 1966 oli määrältään 34-kertainen verrattuna vuoteen 1913.

Kansantulon kasvu antaa mahdollisuuden paitsi varmistaa sosialistisen tuotannon laajentuva kasvu myös kohottaa keskeytymättä työväestön aineellista hyvinvointia. Vuosina 1914—66 kasvoivat reaalitulot asukasta kohti Neuvostoliitossa 3,2-kertaisiksi ensinmainitun vuoden tasoon verrattuna.

Teollisuus- ja elintarvikkeiden toimittaminen väestön yleiseen kulutukseen on parantunut merkittävästi. Arvokkaimpien elintarvikkeiden yleinen kulutus on lisääntynyt jyrkästi. Vuoteen 1913 verrattuna on lihan, rasvan, maidon ja maitotuotteiden kulutus lisääntynyt henkeä kohden yli 1,5-kertaiseksi, munien 2,5-kertaiseksi ja sokerin 4-kertaiseksi. Sen ansiosta on viljatuotteiden kulutus henkeä kohti supistunut 200 kilosta 150 kiloksi vuodessa. Neuvostoliiton hallitus tulee vastaisuudessakin pitämään huolta, että väestö käyttää monipuolisempaa ja kaloripitoisempaa ravintoa ja että liha- ja maitotuotteiden rinnalla vihannesten ja hedelmien osuus lisääntyy.

Kansan hyvinvoinnin tason kohoaminen on johtanut keski-iän huomattavan nopeaan kohoamiseen Neuvostoliitossa. Väestön keski-ikä on neuvostovallan aikana kohonnut yli kaksinkertaiseksi, 32:sta 70 vuodeksi. Sosialismi on kirjaimellisesti pelastanut kymmenet miljoonat ihmiset tuhoutumasta.

Ellei neuvostokansa olisi joutunut torjumaan maahantunkeutujien hyökkäystä ja käymään raskasta sotaa fasismin hyökkääviä laumoja vastaan ja käyttämään merkittävän määrän varoja puolustuskykynsä pitämiseen asianvaatimalla tasolla, olisi maamme työväestön elintaso verrattomasti korkeampi.

Sosialismin saavutukset Neuvostoliitossa ovat valta-

vat. Mutta kuten V. I. Lenin totesi "paras tapa viettää suuren vallankumouksen vuosipäivää on keskittää huomio sen vielä ratkaisemattomiin tehtäviin". [1]

Olisi suuri virhe, jos tyytyisimme saavutettuun menestykseen ja sulkisimme silmämme vaikeuksilta ja puutteilta. Ei ole salaisuus, että meillä käytetään vielä riittämättömästi hyväksi tarjolla olevia tuotannollisia voimavaroja ja monien varsinkin kevyen teollisuuden tuotteiden laatu on alhainen; suunnittelun puutteellisuudet saavat ajoittain aikaan kansantalouden sisäisten suhteiden häiriöitä ja tieteen ja tekniikan saavutuksia käytetään heikosti hyväksi monissa tuotantolaitoksissa. On ponnisteltava vielä paljon, ratkaistava joukko tärkeitä sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia ja toteutettava laajaa organisaatio- ja kasvatustyötä kommunismin aineellisen ja teknisen perustan luomiseksi ja tältä pohjalta kansan elintason jatkuvaksi kohottamiseksi ja Neuvostoliiton tieteen ja kulttuurin jatkuvan voimakkaan kehityksen turvaamiseksi.

Tärkeä askel tällä tiellä on Neuvostoliiton kansantalouden kehittämisen viisivuotissuunnitelma vuosille 1966—1970. NKPn 23. edustajakokouksen vahvistamat ohjeet viisivuotissuunnitelmaa varten edellyttävät kaikkien teollisuusalojen kehittämistä valtavissa mittasuhteissa, maatalouden voimakasta vakaata kehitystä, yhteiskunnallisen tuotannon tehokkuuden kohottamista, maan taloudellisen voiman ja puolustuskyvyn lisäämistä ja kansan elintason jatkuvaa kasvua. Nykyinen suunnitelma ohittaa merkittävästi aikaisemmat sekä kansantulon ja teollisuustuotannon kasvumäärän, rakennustoiminnan mittasuhteiden että monien muidenkin tavoitteiden osalta.

Teollisuustuotannon määrä kohoaa viidessä vuodessa likimain puolitoistakertaiseksi ja vuotuinen maataloustuotannon keskimäärä 25 % edelliseen viisivuotiskauteen verrattuna. Kansantalouteen tehtävien pääomansijoitus-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 44, s. 221.

ten yhteismäärä tulee olemaan huomattavasti suurempi kuin edellisenä kautena ja paljon suurempi kuin aikaisempien 40:n vuoden sijoitusten yhteissumma. Kansantulo kasvaa 5-vuotiskautena 38—41 %.

Kansantulon kasvu turvaa työläisten ja toimihenkilöiden palkkojen kasvun keskimäärin 20 % ja kolhoosilaisten tulojen kasvun keskimäärin 35—40 %. Yhteiskunnallisten kulutusrahastojen laskuun väestölle annettavien rahasuoritusten ja etujen määrä lisääntyy vähintään 40 %. Tämän rinnalla säilyy työn perusteella maksettavien palkkojen kasvu kansan hyvinvoinnin kohottamisen perusmenetelmänä. Kulutusrahastojen keskimääräinen vuotuinen kasvu tulee olemaan 11 mrd. ruplaa, kun se edellisenä kautena oli 6,5 mrd. ruplaa.

Neuvostoliitto on ensi sijalla maailmassa asuntorakennustoiminnan mittasuhteiden ja kasvuvauhdin osalla. Nykyisen viisivuotiskauden aikana lisääntyy asuntotuotanto yli 25 % ja käsittää kaikkiaan 480 milj. neliömetriä varsinaista asuinpinta-alaa. Lisäksi maaseudulla rakennetaan 2—2,5 milj. asuintaloa. Uuden asunnon tulee tällä viisivuotiskaudella saamaan 65 milj. ihmistä luvun oltua 54 milj. vv. 1961—1965.

Eräiden yleisten kulutustavarain hinnat tulevat alenemaan, kulutustarvikkeiden tuotanto kasvaa ja yleisön eri palvelumuotojen määrä lisääntyy ja taso paranee huomattavasti. Työväenluokan ja koko työtätekevän väestön elintaso kohoaa uudelle tasolle. "Saadakseen tämän aikaan ei puolue säästä voimiaan. Kansan johdossa ollen ja yhdessä sen kanssa kommunistit tekevät kaiken voitavansa, jotta neuvostoliittolaisten elämä muuttuisi vuosi vuodelta paremmaksi, rikkaammaksi, kulttuuripitoisemmaksi. Tässä näemme korkeimman velvollisuutemme, tämän pyrkimyksen nimessä me rakennamme kommunismia." [1] Näin totesi toveri L. I. Brežnev 23. edustajakokoukselle esittämässään selostuksessa.

---

[1] "NKPn 23. edustajakokouksen aineistoja." Politizdat, 1966, s. 69.

Sosialistisessa yhteiskunnassa huolenpito ihmisestä ja hänen elämänehtojensa jatkuvasta parantamisesta on politiikan korkein päämäärä. Meidän tuotantoamme kehitetään työtä tekevien ihmisten hyväksi, heidän kasvavien tarpeittensa tyydyttämiseksi mahdollisimman suuressa määrin. Sen vuoksi herättävät närkästystä joidenkin Mao Tse-tungin tapaisten teoreetikkopahaisten järkeilyt, joitten mukaan NKPn ja muiden sosialististen maiden kommunististen puolueiden politiikka on "revisionistista" ja jopa "kapitalismin palauttamisen" politiikkaa. Tieteellisen sosialismin periaatteiden vääristelyä ovat Mao Tse-tungin typerät teoriat, kun hän pyrkiessään tekemään köyhyydestä siunauksen julistaa pikkuporvarillisen "kasarmisosialismin" hengessä teesiä: "Tuotannossa on pyrittävä korkeisiin tavoitteisiin, elämässä on pysyteltävä alhaisella tasolla." Tällaiseen teesiin voi mielihyvin yhtyä kapitalisti, joka pyrkii siihen, että työläinen työskentelisi enemmän ja saisi vähemmän. Tuotannon kohottamisen ja elintason kohottamisen asettaminen vastatusten, niinkuin kiinalaiset valeteoreetikot tekevät, merkitsee sosialistisen ja kommunistisen rakennustyön tarkoituksen vääristämistä.

Yksi tärkeimmistä teollisuuden kasvuvauhdin voimistamisen ja kansan hyvinvoinnin kohottamisen tekijöistä on maatalouden kehittäminen. Puolueemme ja sen keskuskomitea kiinnittävät jatkuvasti vakavaa huomiota maataloustuotannon ongelmiin. Puolueen keskuskomitean maaliskuun (1965) ja toukokuun (1966) keskuskomitean kokousten viitoittamia toimenpiteitä, jotka perustuvat reaalisten kokemusten ja sosialismin objektiivisten talouslakien huomioonottamiseen, toteutetaan määrätietoisesti.

Näiden toimenpiteiden ytimenä on maatalouden aineellis-teknisen pohjan vahvistaminen, taloudelliselta kannalta perusteltujen maataloustuotteiden hankintahintojen aikaansaaminen, uuden suunnittelumenettelyn toteuttaminen, jonka puitteissa kolhooseille ja valtiontiloille annetaan kiinteät suunnitelmat vain maataloustuotteiden han-

kintojen osalta ja suodaan laaja itsenäisyys ratkaista nämä tehtävät kunkin talouden puitteissa. Maataloudessa työskentelevien osalta on saatettu voimaan taattu vähimmäispalkka ja kolhoosilaisten eläketurva. Viime vuosina on tuntuvasti lisätty maan ja karjatuotteiden tuotannon kasvusta maatalouden työntekijöille koituvaa välitöntä aineellista etua ja siten heidän kiinnostustaan tuotannon kohottamiseen.

Tämä on lisännyt innostusta työhön maaseudulla ja sillä on suotuisa vaikutus kolhoosien ja sovhoosien talouden kehitykseen. Reaaliset edellytykset nopeaan edistykseen tällä tärkeällä kansantalouden alalla on luotu.

Nykyisellä viisivuotiskaudella asetamme ratkaistavaksemme suuria monimutkaisia tehtäviä. Ne nojaavat kuitenkin vankkoihin laskelmiin, ne ovat reaalisia. Sosialistisen taloussysteemin ansiot, tieteellisten johtoperiaatteiden kehitys ja joukkojen lisääntyvä oma-aloitteisuus luovat pohjan ei vain asetettujen tavoitteiden toteutumiselle vaan myös suunnitelman ylittämiselle. Mitä voimakkaammaksi ja rikkaammaksi maamme kehittyy ja mitä paremmin kansamme elää, sitä suurempi tulee olemaan kommunismin aatteiden vaikutusvoima kaikkialla maailmassa.

Puolen vuosisadan kokemuksen todeksi vahvistamat sosialismin kiistattomat ansiot ja saavutukset sosiaalistaloudellisella alalla ovat erottamattomasti yhteydessä sosialistisen yhteiskunnallisten suhteiden ja sosialistisen demokratian kehitykseen.

Neuvostovallan olemassaolon ensi päivistä alkaen porvaristo pyrki spekuloimaan porvarillisen demokratian ja proletariaatin diktatuurin vastakkain asettamisella. Kun tällainen spekulointi ei ole päättynyt vieläkään, on syytä tarkastella sitä yksityiskohtaisemmin.

Puhtaasti teoreettisessa mielessä diktatuurin termi merkitsee yksinomaan jonkin luokan poliittista valtaa jossakin luokkayhteiskunnassa. Tässä mielessä proletariaatin diktatuurin käsite ilmaisee työväenluokan poliit-

tisen vallan olemuksen kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella aivan samoin kuin käsite porvariston diktatuuri kuvastaa kapitalistien poliittisen vallan olemuksen.

Historialliselta näkökannalta porvarillinen demokratia on epäämätöntä edistystä niin aikaisempaan feodaalijärjestelmään kuin nykykauden suurpääoman terroristisiin vallankäyttömenetelmiin verrattuna. Mutta kapitalistisella perustalla oleva täydellisinkin demokratia ilmentää hallitsevan luokan, porvariston etuja ja on porvariston diktatuurin muoto. Se ei poista eikä voi poistaa ihmisten eriarvoisuuden perussyytä, tuotantovälineiden yksityisomistusta eikä siitä johtuvaa riistävän vähemmistön riistettyyn enemmistöön kohdistuvaa valtaa. Lisäksi historian kokemus osoittaa, että imperialismin oloissa porvarillis-demokraattinen järjestelmä voi vaihtua mitä ankarimpiin monopolipääoman vallan terroristisiin muotoihin.

Sosialistisen demokratian näkyvä piirre on se, että se ei ainoastaan tunnusta ihmisten muodollista tasa-arvoisuutta, vaan turvaa reaalisesti yhteiskunnan kehityksen työtätekevien ihmisten ja koko kansan etuja ja pyrkimyksiä vastaavalla tavalla. Työläisten ja muiden työtä tekevien väestökerrosten osallistuminen valtion ja koko kansantalouden hallintoon, naisten ja miesten todellinen tasa-arvoisuus ja kaikkien kansallisten rajoitusten tai etuoikeuksien hävittäminen ennen muuta saavat aikaan sen, että sosialistinen demokratia on todellista eikä muodollista luonteeltaan. Pian lokakuun jälkeen V. I. Lenin korosti, että "neuvostokumous antoi valtavan sysäyksen demokratian kehittymiselle maailman laajuudessa, ennen kaikkea työväestön ja kapitalismin sortamien joukkojen demokratian, mikä merkitsee demokratiaa kansan valtaenemmistölle ja siis sosialistisen (työväestön) demokratian erotuksena porvarillisesta (riistäjien, kapitalistien, rikkaitten) demokratiasta". [1]

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 39, s. 285.

Neuvostoliiton sosialistinen demokratia on kokenut useita vaiheita kehityksessään.

Neuvostovaltio syntyi työväenluokan poliittisen vallan, ts. proletariaatin diktatuurin välineeksi, jota tarvitaan riistäjien vastarinnan kukistamiseen sekä pikkuporvarillisten ainesten horjunnan voittamiseen ja niiden kasvattamiseen jotta ne yhdistyisivät sosialistiseen rakennustyöhön. Neuvostovallan olemassaolon ensi vuosina, jolloin kukistetut entiset vallassaolleet luokat kansainvälisen imperialismin tuella koettivat uudelleen palauttaa vanhan järjestyksen vastoin työväestön tahtoa, oli ryhdyttävä ei vain rajoittamaan riistäjäluokkien edustajain poliittisia ja kansalaisoikeuksia, vaan myös vastattava niiden väkivaltaan väkivallalla varsin laajassa mitassa. Kärkevimmänkin luokkataistelun aikana kysymys oli todellisuudessa kuitenkin vain vähemmistön demokratian rajoittamisesta maan väestön valtaenemmistön etujen nimessä. Väkivaltaiset taistelumuodot, joihin Venäjän proletariaatti joutui ryhtymään kapitalistien ja suurtilallisten tahdosta, aiheuttivat sille monia uusia uhreja ja kärsimyksiä.

Sen jälkeen on sosialistisen neuvostodemokratian taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen perusta suuresti lujittunut. Tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus on jakamattomana vakiintunut maahamme, sosialistinen taloussysteemi on luotu ja vastakohtaiset luokat ovat kadonneet. Rakennettuaan sosialismin kansamme on ryhtynyt laajalla rintamalla kommunistisen yhteiskunnan rakentamiseen. Riistoa synnyttävät olosuhteet on Neuvostoliitosta hävitetty, eikä pitkään aikaan ole enää ollut toisten ihmisten riistämisestä kiinnostuneita luokkia tai sosiaalisia ryhmiä. On syntynyt työväenluokan ja talonpoikaiston luja liitto ja työläisten, kolhoosilaisten ja sivistyneistön moraalis-poliittinen yhtenäisyys, kaikkien kokeneen etujoukkonsa, kommunistisen puolueen ympärille yhdistyneiden neuvostokansojen veljellinen ystävyys. Näissä sosiaalisissa saavutuksissa on demokratiamme sy-

vin perusta. Sosialistisesta valtiosta on tullut todella koko neuvostokansan tahtoa ilmentävä ja sen etuja puolustava valtio. Johtavaa roolia valtiossamme ja kommunistisen rakennustyön olosuhteissa toteuttaa tällöin työväenluokka, joka on kaikkein järjestynein ja tietoisin luokka, kommunistisen ideologian johdonmukaisin edustaja.

Selkeä esimerkki sosialistisen demokratian uudistavasta voimasta on kansallisuuskysymyksen ratkaisu Neuvostoliitossa. Aiheetta ei tsaarin Venäjää sanottu kansojen vankilaksi. Eräs nuoren neuvostovallan ensimmäisistä toimenpiteistä oli oikeuden antaminen entisen Venäjän keisarikunnan sorretuille kansoille ratkaista itse kohtalonsa.

Kansallisuuskysymyksen sosialistista ratkaisua kuvaa se, että kaikille kansoille on annettu laajat poliittiset oikeudet ja luotu välttämättömät edellytykset historiallista perua olevan eriarvoisuuden voittamiseen aineellisen tuotannon, elintason ja kulttuurin alalla. Lokakuun vallankumous oli ensimmäinen, joka ei vain julistanut kansakuntien itsemääräämisoikeutta vaan myös toteutti sen.

Käytäntö on puolen vuosisadan kuluessa osoittanut Neuvostoliitossa havainnollisesti, että maksimaalinen demokraattisuus kansakuntien välisissä suhteissa edistää niiden mahdollisimman suurta lähentymistä kansainväliselle pohjalla. "Me haluamme kansakuntien *vapaaehtoista* liittoa", korosti Lenin, "liittoa, joka perustuisi täydelliseen luottamukseen, veljellisen yhtenäisyyden selkeään tajuamiseen, täysin vapaaehtoiseen yhteisymmärrykseen." [1]

On tunnettua, miten alhainen taloudellisen kehityksen ja kulttuurin taso, kurjuus ja alistettu asema painoivat väestön suurta enemmistöä esimerkiksi tsaari-Venäjän laajoilla itäisillä eri kansallisuuksien alueilla, joilla oli vallalla feodaaliset yhteiskunnalliset suhteet. Koneellinen teollisuus puuttui täysin. Monilla kansallisuuksilla, joiden

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 40, s. 43.

yhteinen väkiluku oli noin 25 milj., ei ollut edes omaa kirjoituskieltä.

Neuvostovallan aikana ovat takapajuiset kansat kulkeneet kehitystien, johon kapitalismin oloissa olisi tarvittu vuosisatoja. Venäjän kansan ja Neuvostoliiton muiden kansojen veljellisellä avulla ne ovat harpanneet keskiajasta nykyaikaan. Eräät Venäjän entiset sorretut kansat siirtyivät sosialismiin ohi kapitalistisen kehitysvaiheen, joka merkitsee työväestön joukoille kurjuutta, nälkää ja joskus myös fyysistä tuhoa. Idän neuvostotasavaltojen saavutukset kansantalouden kehittämisessä ovat valtavat. Kun Neuvostoliiton koko teollisuuden bruttotuotanto oli vuoteen 1966 mennessä lisääntynyt 66-kertaiseksi verrattuna vuoteen 1913, niin esim. Kasakstanissa se oli lisääntynyt 101-kertaiseksi ja Kirgisiassa 117-kertaiseksi. Kansallisten tasavaltojen nopea taloudellinen kehityssuunta jatkuu tälläkin hetkellä. Kun Neuvostoliiton vuoden 1967 suunniteltu teollisuuden bruttotuotannon kohoaminen oli 7,3 %, niin Kasakstanin osalta oli luku 9,4 ja Kirgisian osalta 12,6 %.

Myös kansakuntien sivistyselämän piirteet ovat muuttuneet. Sen lisäksi ettei Kasakstanissa ja Keski-Aasiassa ollut yhtään korkeakoulua, oli kansallisia yleissivistäviä koulujakin vain muutama. Nyt siellä opiskelee korkeakouluissa ja niitä alemmissa erikoisoppilaitoksissa lähes 850 000 oppilasta. Viimeksi kuluneiden 39 vuoden aikana on korkeakouluissa opiskelevien tadžikkien määrä kasvanut 200-kertaiseksi, uzbekkien 224-kertaiseksi, kirgiisien 187-kertaiseksi, turkmenien 178-kertaiseksi ja kasakkien 253-kertaiseksi. Kansallisen kulttuurin kehittämisessä ovat keskiaasialaiset neuvostotasavallat jo kauan sitten ohittaneet paitsi puolisiirtomaa-asemassa olevat kapitalistisen maailman maat myös monien lännen porvarillisten maiden tason.

Toisin kuin kapitalistisissa maissa, joissa jokaisen kansakunnan piirissä vallitsee "kaksi kulttuuria" porvarillinen ja sosialistinen, neuvostoyhteiskunnassa kukoistaa

aatteellissosiaaliselta sisällöltään yhtenäinen kulttuuri, joka ei tunne jakoa "valittujen" ja joukkojen kulttuuriin. Kommunistisen puolueisuuden, kollektivismin, kansojen ystävyyden ja proletaarisen kansainvälisyyden hengen läpitunkema sosialistinen kulttuuri palvelee työn ihmisiä, rikastuttaa heidän henkistä maailmaansa ja tukee kommunistisia ihanteita.

Kaikki sivistyksen, tieteen ja tekniikan edut, kaikki taiteen saavutukset ovat sosialismin oloissa yleiskansallista omaisuutta ja kuuluvat kaikille työtä tekeville ihmisille. Samalla sosialistinen todellisuus avaa taiteelle tyhjentymättömän aatteiden, aiheiden ja esikuvien, ylevien sankarillisten luonteiden runsauden, mikä on taiteilijoille ehtymätön innoituksen lähde.

Monikansallinen neuvostotaide on saavuttanut koko maailmassa arvovaltaa ja tunnustusta siksi, että sen kaikki lajit ja muodot kokonaisuutena ja vuorovaikutuksessa toisiinsa kuvastavat elämää totuudenmukaisesti ja syvällisesti kaikessa rikkaudessaan ja moninaisuudessaan, ja siksi että sosialistisen realismin taiteelle on ominaista rohkeus, uudistusmieli, etsintä, aktiivinen taistelu rauhan puolesta, demokratia ja sosialismi.

Suurvalta-šovinismin ja taantumuksellisen nationalismin ideologiaa kannattavien riistäjäluokkien hävittämisen seurauksena sosialismin voiton puolesta käydyn yhteisen taistelun ja aktiivisen kommunismin rakennustyöhön osallistumisen ja keskinäisen avun kulussa on lujittunut sosialistisen synnyinmaan kaikkien kansojen tasaarvoisuus, murtumaton liitto ja veljellinen ystävyys, ja Karl Marxin ja Friedrich Engelsin ennustus, että "kansakuntien sisäisten luokkavastakohtaisuuksien hävitessä häviävät vihamieliset suhteet myös kansakuntien väliltä", [1] on käynyt toteen.

Ottaen huomioon oikean kansallisuuspolitiikan merkityksen puolueemme kiinnittää suurta huomiota tähän ky-

[1] Karl Marx ja Fr. Engels, Teokset, osa 4, s. 445.

symykseen. Kaikki kansallisuuksien keskinäissuhteita koskevat kysymykset, jotka nousevat esiin kommunistisen rakennustyön yhteydessä, puolue ratkaisee lähtien proletaarisen internationalismin näkökannalta ja noudattaen järkkymättä leniniläistä kansallisuuspolitiikkaa. Puolueemme ei salli enempää kansallisten erikoisuuksien väheksymistä kuin paisutteluakaan.

Uudet aikaisemmin tuntemattomat keskinäissuhteet kansojen välillä, joissa tasa-arvoisuus yhdistyy johdonmukaisella tavalla epäitsekkääseen veljelliseen apuun ilmaisevat vakuuttavasti sosialistisen demokratian etevämmyyden ja todistavat sosialismin suuria saavutuksia ja vielä suurenmoisempia mahdollisuuksia.

Neuvostovaltion olemassaolon 50 vuotta osoittavat havainnollisesti sen valtavat menestykset, sosialismin paremmuuden kapitalismiin verrattuna yhteiskunnallis-poliittisella ja taloudellisella alalla.

Sosialismi on vakiinnuttanut uudet ihmissuhteet, korvannut riistoon ja sortoon perustuvan yhteiskunnan järjestelmällä, jossa riisto on hävitetty, luotu luja perusta yhteiskunnalliselle tasa-arvoisuudelle ja oikeudenmukaisuudelle ja jossa ihmisten välisistä suhteista on tullut todella inhimillisiä ystävyyden ja yhteistyön suhteita, missä ihminen, hänen etunsa ja onnensa on tullut yhteiskunnallisen edistyksen perusmittapuuksi. Päätulos neuvostokansan uhrautuvasta työstä ja Neuvostoliiton kommunistisen puolueen teoreettisesta ja käytännön toiminnasta kuluneiden viidenkymmenen vuoden ajalta on se, että ihmiskunta on saanut reaalisena olemassaolevan sosialistisen yhteiskunnan. Neuvostokansa on aukaissut valtaväylän sosialismiin ja kommunismiin. Sitä tietä käyvät jo nyt monet kansat ja aikaa myöten kaikki.

NKP — johtava voima taistelussa kommunismin puolesta

Neuvostokansan on lokakuun vallankumouksen voitosta, sosialismin rakentamisesta maassamme ja kaikista

maailmanhistoriallisista saavutuksistaan kiitettävä työväenluokan ja sen koetellun marxilais-leniniläisen etujoukon toteuttamaa johtoa. Yhteiskuntamme edetessä kohti kommunismia NKPn johtava osuus lisääntyy. Puolueen poliittinen, organisatorinen ja ideologinen työ joukkojen keskuudessa käy yhä tehokkaammaksi.

Puolue rakentaa toimintansa yhteiskunnan johtamisessa syvästi tieteelliselle perustalle.

On tunnettua, että kaikki esisosialistiset yhteiskuntamuodot kehittyivät yhteiskunnan kehityslakien luonnonvoiman kaltaisen vaikutuksen pohjalta. Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous johti sellaisen yhteiskuntajärjestelmän perustamiseen, jossa alkuvoimaisen kehityksen sijaan tulee yhteiskuntaprosessien tietoinen tieteellinen ohjaus niiden syvällisen tuntemisen perusteella. Sosialistisen vallankumouksen saatua voiton kävi yhteiskuntaprosessien tieteellinen johtaminen ei vain mahdolliseksi vaan yhteiskunnan etenevän kehityksen kannalta myös välttämättömäksi.

Kapitalistien ja suurtilallisten vallan kukistaminen, tuotannonvälineiden yhteiskunnallistaminen ja riistäjäluokkien hävittäminen loivat edellytykset tuotantovoimien ennennäkemättömälle kehitykselle ja uusien sosialististen suhteiden luomiselle ihmisten kesken. Mutta olisi virheellistä otaksua, että sosialismin objektiiviset edut voisivat itsestään ilman marxilais-leniniläisen puolueen oikeaa politiikkaa johtaa kommunismin voittoon.

Historia todistaa, että yhteiskunnallisten uudistusten mittasuhteiden laajentuessa lisääntyy työväenluokan ja koko työväestön aktiivisen toiminnan merkitys ja niiden marxilais-leniniläistä teoriaa hallitsevan etujoukon, kommunistisen puolueen merkitys kasvaa. Puolueen politiikka ilmentää työväenluokan, laajojen työväestön kerrosten perusetuja. Tiedostettuihin objektiivisiin yhteiskuntakehityksen lakeihin nojaten puolue antaa uuden yhteiskunnan rakentajille käsityksen taistelun tavoitteista ja keinoista, järjestää ja yhdistää heidät suunniteltujen tehtävien to-

teuttamiseen ja käytännön toiminnassa syntyvien vaikeuksien ja ristiriitojen voittamiseen.

Sosialismi luo uusia yhteiskuntakehityksen liikkeelle panevia voimia, kaikki välttämättömät edellytykset yhteiskunnan etenemiselle kommunismiin. Se hävittää yhteiskunnan kehityksestä sovittamattomat vastakohtaisuudet, jotka kapitalismin puitteissa jäävät ratkaisemattomiksi. Se ei kuitenkaan merkitse, että kaikki yhteiskunnan kehityksen ristiriidat poistettaisiin. Käsitys että sosialismin vallitessa ristiriidat häviävät tai ovat vain "sairautta" tai epäkohtia, ei käy yksiin marxilais-leniniläisen teorian ja sosialistisen rakennustyön käytännön kokemuksen kanssa. Marxismi-leninismi kehottaa olemaan sulkematta silmiä yhteiskuntakehityksen reaalisina esiintyviltä ristiriidoilta.

Ristiriitojen syntymisen ja ratkeamisen kautta tapahtuva kehitys on luonnon ja yhteiskunnan yleinen dialektinen kehityslaki. Sosialismin erikoisominaisuus ei ole kaikkien ristiriitojen puuttuminen, vaan sovittamattoman vastakohtaisten ristiriitojen puuttuminen. Sosialismi suo yhteiskunnalle mahdollisuuden ratkaista syntyvät ristiriidat suunnitelmallisesti koko yhteiskunnan ja kaikkien sen työtätekevien jäsenten eduksi, järjestelmän omissa puitteissa ja sitä lujittaen.

Miten ristiriitoja syntyy sosialismin vallitessa? On ennen kaikkea muistettava, että sosialismi joka on kommunismin ensi vaihe, ei synny omalta perustalta vaan kehittyy kapitalismista. Se perii tällöin sellaiset objektiiviset olosuhteet, jotka pitkän aikaa estävät toteuttamasta välitöntä siirtymistä täydelliseen tasa-arvoisuuteen, "puhtaasti" kommunististen yhteiskunnallisten suhteiden perustamiseen.

Sosialismissa ei yhteiskunnallinen tuotanto ole vielä saavuttanut tasoa, joka turvaisi yhteiskunnan jokaisen jäsenen kaikki tarpeet ja yksilön kaikinpuolisen kehittämisen. Tämä ristiriita ratkaistaan kehittämällä jatkuvas-

ti, suunnitelmallisesti ja sopusuhtaisesti tuotantovoimia ja sosialistisen talouden kaikkia aloja ja luomalla näin kommunismin aineellis-tekninen perusta. "Ensi vaiheessaan, ensi asteellaan kommunismi *ei* voi vielä olla taloudellisesti täysin kypsynyt, täysin vapaa kapitalismin perinteistä tai jättämistä jäljistä," [1] huomautti Lenin. Tämä ei koske vain taloutta vaan myös yhteiskunnallisia suhteita.

Riistäjäluokkien hävittäminen ja sitä seuraava ystävällismielisten luokkien, työläisten ja talonpoikain, välisten rajojen asteittainen häviäminen poistaa perustan ratkaisemattomilta yhteiskunnallisilta ristiriidoilta ja johtaa yhteiskunnan kaikkien kerrosten perusetujen yhteisyyteen pohjautuvan sosialistisen yhteiskunnan lujan moraalis-poliittisen yhtenäisyyden syntymiseen. Mutta kauan aikaa riistäjäluokkien hävittämisen jälkeenkin jää tiettyjä eroja eri sosiaaliryhmien välille, olennaisia eroja kaupungin ja maaseudun, henkisen ja ruumiillisen työn välille, eroja jotka häviävät vasta myöhemmin edettäessä tietoisesti kohti kommunismia.

Ei voida myöskään olla ottamatta huomioon, että kauan sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen säilyy ristiriita yhteiskunnan uuden sosiaali- ja talousrakenteen ja siihen kuuluvien tuotantosuhteiden ja toisaalta kansanjoukkojen tietoisuustason tietyn kehittymättömyyden ja menneisyyden jäänteiden välillä, joiden vaikutus tuntuu edelleen osassa väestöä. Sosialismissakaan ei lakkaa koko yhteiskunnan päättävä taistelu sellaista eri yksilöiden suorittamaa yhteiskunnan vastaista toimintaa kuin sosialistisen omaisuuden anastamista, keinottelua, vetelehtimistä, huliganismia, taantumuksellisen vihamielisen porvarillisen ideologian levittämistä jne. vastaan. Tällaiset ristiriidat eivät ole peräisin sosialistisen yhteiskunnan luokkien keskinäissuhteista, mutta liittyvät silti tämän yhteiskunnan määräprosesseihin ja vaativat käy-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 33, s. 98.

mään aktiivista taistelua sosialismin vastaisten tendenssien edustajia vastaan.

Toinen tärkeä ristiriitojen lähde sosialismissa on se, että sosialismin ja kommunismin rakentaminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan sosialistisen systeemin ja kapitalismin maailman sovittamattomien ristiriitojen oloissa, imperialismia vastaan käytävän kiivaan taloudellisen, poliittisen ja aatteellisen taistelun kestäessä. Neuvostovaltion viisikymmenvuotisen historian aikana ovat ulkoiset olosuhteet monta kertaa pakottaneet ryhtymään tarpeellisiin, myös sotilaallisiin toimenpiteisiin, jotka eivät johdu välittömästi sosialismin sisäisistä tarpeista, mutta ovat elintärkeitä sen saavutusten puolustamiseksi imperialistiselta aggressiolta, ja demokratian, rauhan ja sosialismin turvaamiseksi yleismaailmallisissa puitteissa. Tämä on yksi ristiriitojen lähde, joka johtuu kapitalismin olemassaolosta.

Olisi kuitenkin väärin ajatella, että kaikki sosialistisessa yhteiskunnassa syntyvät ristiriidat johtuvat vain kapitalismin vaikutuksesta. Tällainen kysymyksenasettelu vain jarruttaisi kypsyneiden ongelmien ratkaisuja ja estäisi poistamasta eteemme tulleita ja tulevia puutteita.

Sosialismi on elävä organismi, jolla on menneisyytensä ja tulevaisuutensa, häviämässä ja syntymässä olevat aineksensa. Tästä johtuu ristiriita ja taistelu edistyksellisen ja takapajuisen välillä yhteiskunnallisen elämän ja tajunnan piirissä, taloudenhoidon edistyksellisten ja takapajuisten muotojen ja menetelmien välillä, teknisen kehityksen tarpeiden ja vanhentuneiden työmenetelmien välillä. On välttämätöntä muistaa jatkuvasti Leninin ohje: "... on tärkeätä tehdä itselleen selväksi, miten rajattoman valheellinen on tavanomainen porvarillinen käsitys, että sosialismi on jotain kuollutta, jäykistynyttä, yhdellä kertaa ainiaaksi annettua..." [1]

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 33, s. 99.

Elävä elämä todistaa kaunopuheisella tavalla, että se mikä eilen oli edistyksellistä, ei ehkä tänään olekaan. Täydellisinkin välineistö vanhenee ajan mittaan, joutuu ristiriitaan uusien mahdollisuuksien ja tarpeitten kanssa. Ellei tätä ristiriitaa havaita ja poisteta ajoissa, vahingoitetaan yhteiskunnan kehitystä.

Ristiriidat käsittävät myös tuotantosuhteitten piirin ja niiden sekä tuotantovoimien välisen vuorovaikutuksen. Sosialistiset tuotantosuhteet eroavat tietenkin perustavalla tavalla kapitalistisista, ne ovat laadultaan verrattomasti korkeammat kuin minkään kapitalistimaan tuotantosuhteet. Sosialistiset tuotantosuhteet luovat tuotantovoimien kehittymiselle ennen tuntemattomat liikkumatilat ja toimivat tieteellis-teknisen edistyksen tehokkaana käynnistäjänä. Mutta jotta sosialististen tuotantosuhteiden ansiot toteutuisivat käytännössä, on niiden toteuttamismuotojen ja menetelmien, talouden ohjaamisen periaatteiden vastattava reaalisia olosuhteita, muututtava ja kehityttävä yhteiskunnan kehittyessä. Tämän unohtaminen, välinpitämättömyys ja konservatiivisuus taloudellisessa toiminnassa yhtä lailla kuin liika kiiruhtaminen eteenpäin voivat rajoittaa sosialististen tuotantosuhteitten objektiivisesti tarjoamia etuja.

Havainnollisen käsityksen tämäntapaisten ristiriitojen ratkaisemistavasta tarjoavat puolueemme viime vuosina suorittamat toimenpiteet tuotannon suunnittelun ja johtamisen kehittämiseksi. Kysymyksessä eivät ole vain organisatoriset tai tekniset toimenpiteet vaan suurisuuntainen sosiaalis-poliittinen toimenpide, joka varmistaa sen, että sosialististen tuotantosuhteiden konkreettiset muodot ovat sopusoinnussa maassamme saavutetun tuotantovoimien tason kanssa.

On myös olemassa sosialistisen yhteiskunnan organisatorisiin muotoihin liittyviä ristiriitoja. Näiden muotojen pysyvänä perustana on ollut ja tulee edelleenkin olemaan demokraattisen sentralismin koeteltu leniniläinen periaate. Samalla tämän periaatteen aikanaan oikeat

konkreettiset muodot saattavat joutua ristiriitaan sosialismin myöhemmän kehityksen luoman tilanteen kanssa. On ajoissa saatava selville tällaiset ristiriidat, jatkuvasti tarkistettava työmuotojen ja menetelmien tehoa ja vaikutusta saattaen ne tarvittaessa vastaamaan sosialismin ja kommunismin rakentamisen yhteydessä syntyviä uusia tehtäviä.

Ristiriidat leniniläisittäin ymmärrettyinä eivät ole vain tuhoavia, vaan myös luova voima, yhteiskunnallisen edistyksen käynnistäjä, kehityksen lähde. Kapitalismin ja sosialismin ristiriidoilla on kuitenkin periaate-ero. Kapitalismin ristiriidat ovat sovittamattomat ja ratkaistaan luonnonvoimaisesti ankaralla kilpataistelulla, sodilla, luokkayhteentörmäyksillä ja vallankumouksilla, jotka johtavat lopulta itse kapitalismin hävittämiseen. Sosialismin oloissa syntyy mahdollisuus poistaa ristiriita tiedostamalla ja käyttämällä tietoisesti hyväksi yhteiskunnan kehityslakeja kansan eduksi.

Sovitettavissa olevat ristiriidat ovat sosialismin yhteydessä moninaiset luonteeltaan, ilmenemismuodoiltaan ja ratkaisutapojensa puolesta. Käytännössä niiden vaikutukset usein kietoutuvat toinen toisiinsa. Olisi tietenkin yksinkertaista, jos sosialistisen yhteiskunnan ristiriidat esiintyisivät "puhtaina", jos kaikki ilmiöt olisivat paloiteltavissa, jaoteltavissa mekaanisesti "hyviin" ja "huonoihin", niin että ensinmainitut voitaisiin säilyttää ja jälkimmäiset poistaa. Näin eivät valitettavasti ole asiat käytännössä. Vanha ja uusi ovat usein monin tavoin kiinni toisissaan. Primitiivinen logiikka ei kelpaa monimutkaisten yhteiskuntakehityksen ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen. Lenin varoitti aina yksinkertaistamasta yhteiskunnallisia ilmiöitä, pyrkimästä niitä ahtamaan hinnalla millä hyvänsä totunnaisiin muotteihin ja kaavoihin. Hän vaati tutkimaan tosiasioita niiden kaikessa monivivahteisuudessa ja keskinäisissä yhteyksissään, niiden kehitystä. Hän vaati konkreettista eikä muodollista erittelyä, teoreettisten johtopäätösten, politiikkaa ja taloutta

koskevien päätösten systemaattista tarkistamista käytännössä. Vain tällainen tositieteellinen menettely, jossa huolellinen suhtautuminen kaikkeen käytännön vahvistamaan yhdistyy elävässä elämässä kestämättömäksi osoittautuneiden arvioiden ja menetelmien päättävään tarkistamiseen, avaa tien sosialismin kehityksessä esiintyvien ristiriitojen poistamiseen ja luo edellytykset käyttää sen objektiivisia ansioita ja mahdollisuuksia täydellisemmin hyväksi, edellytykset neuvostoyhteiskunnan menestykselliselle kehittymiselle tiellä kommunismiin.

Neuvostokansaa kommunismiin johtavan NKPn politiikan lujana tieteellisenä perustana on marxismi-leninismin oppi. Tämän opin totuudenmukaisuuden vahvistaa koko historiallinen kehitys ja puolueemme kokemus puolen vuosisadan ajalta. Oikea vallankumousteoria ja luova marxilais-leniniläinen suhtautuminen todellisuuteen ja itse teoriaan ovat tehneet puolueellemme mahdolliseksi suunnitella oikein ja toteuttaa menestyksellisesti monia tärkeitä, merkitykseltään maailmanhistoriallisia tavoitteita.

Puolueen ensimmäinen, tämän vuosisadan alussa asettama suuri tavoite oli tsaarin itsevaltiuden kukistaminen ja proletariaatin diktatuurin aikaansaaminen. Se saavutettiin suurten ponnistusten ja uhrausten hinnalla.

Toinen suuri tavoite oli Venäjän muuttaminen sosialistiseksi, riistävien luokkien hävittäminen, maan tuotantovoimien kehittäminen, kansan kulttuuritason kohottaminen ja laajojen työläisjoukkojen saattaminen osallistumaan aktiivisesti uuden elämän rakentamiseen. Tämäkin tavoite toteutettiin menestyksellisesti. Sosialismi voitti maassamme täysin, lopullisesti ja peruuttamattomasti.

Kolmas suuri tavoite oli synnyinmaamme riippumattomuuden puolustaminen imperialistivaltioiden taholta tulevaa uhkaa vastaan. Tämäkin tehtävä suoritettiin menestyksellisesti niin intervention ja kansalaissodan vuosina kuin fasistista Saksaa vastaan käydyn sodan aikana. Puolueen johtamana neuvostokansa ei vain puolustanut riip-

pumattomuuttaan vaan myös pelasti maailman sivistyksen fasismin rutolta.

Maamme puolen vuosisadan aikana kulkema suuri tie ei ole ollut yksinkertainen eikä helppo. Se ei ole myöskään ollut vailla puutteita, väliaikaisia epäonnistumisia ja virheitä. Kapitalismilta peritystä talouden ja kulttuurin takapajuisuudesta johtuvien vaikeuksien lisäksi neuvostomaan on täytynyt vastustaa uhkaavaa imperialistista vaaraa. Nerokasta sosialismin rakentamisen linjaansa puolueemme puolusti kireässä taistelussa trotskilaisia, pikkuporvarillisia seikkailijoita, oikeisto-opportunisteja, nationalistisen poikkeaman kannattajia ja muita antileniniläisiä virtauksia ja ryhmiä vastaan. Samalla se joutui kohtaamaan myös vaikeuksia, jotka aiheutuvat kunniakkaasta mutta tavattoman vaikeasta tienraivaajan osasta matkalla ihmiskunnan tulevaisuuteen.

Nerokkaan tarkkanäköisinä marxismi-leninismin perustanlaskijat hahmottelivat pääsuuntaviivat ja perusperiaatteet siirtymisessä kapitalismista sosialismiin ja sosialistisen yhteiskunnan muuttumisessa kommunistiseksi. Mutta toisin kuin utopistisosialistit he eivät milloinkaan yrittäneetkään arvailla tämän siirtymisen yksityiskohtia. V. I. Lenin sanoi usein, että ennen vallankumousta marxilaiset saattoivat asettaa tieteellistä kommunismia koskevia kysymyksiä vain aivan yleisessä, abstraktisessa ja teoreettisessa muodossa, sillä niiden konkreettiselle muotoilemiselle ei silloin vielä ollut tarvittavaa aineistoa, kokemusta ja käytäntöä. "Millaisten vaiheiden, millaisten käytännön toimenpiteiden kautta ihmiskunta kulkee korkeimpaan päämäärään, sitä emme tiedä emmekä voi tietää," [1] sanoi Lenin.

Sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen tilanne muuttui. Näissä oloissa tieteellistä kommunismia tarkistettiin käytännössä miljoonien työläisten kokemuksen pohjalta.

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 33, s. 99.

Lähtemällä tästä kokemuksesta Lenin selvitti ja perusteli monipuolisesti sosialismin aineellisteknisen perustan luomisen ja sosialististen tuotantosuhteiden kehittämisen tiet ja keinot ja sosialistisen valtion luovan osuuden uuden yhteiskunnan rakentamisessa ja kehitteli sosialistisen rakennustyön johtamisen tieteen. Lenin perusteli tieteellisesti välttämättömyyden teollistaa maa, kollektivisoida maatalous, suorittaa kulttuurivallankumous ja saattaa laajat kansanjoukot johtamaan yhteiskunnan kaikkia asioita. Lenin osoitti tällöin, että uuden yhteiskunnan peruspäämäärä — kansan kasvavien aineellisten ja kulttuuritarpeiden mahdollisimman täydellinen tyydyttäminen — voidaan sosialismissa saavuttaa vain toteuttamalla kapitalismia korkeampi työn tuottavuus ja soveltamalla johdonmukaisesti kansantalouden eri alojen työntekijäin välittömän aineellisen hyödyn periaatetta suhteessa heidän työnsä tuloksiin.

Suorittamalla yleistykset sosialismin rakennustyön kokemuksista Neuvostoliitossa ja soveltamalla leninismiä yhteiskuntakehityksen konkreettisiin olosuhteisiin puolueemme on ottanut esille ja perustellut useita uusia tieteellisen kommunismin tärkeitä perusajatuksia. Nämä ongelmat liittyvät sosialismin kehittymiseen kommunismiksi, kommunismin aineellis-teknisen perustan luomiseen, sosialistisen omistuksen kahden muodon lähentymiseen, sosialististen yhteiskunnallisten suhteiden kehittämiseen, sosialistisen demokratian kehittämiseen, sosialistisen valtion lujittumiseen ja proletariaatin diktatuurin kehittymiseen yleiskansalliseksi valtioksi sekä kommunistisen puolueen merkityksen lisääntymiseen kommunismin rakennustyössä.

Sosialistisen rakennustyön käytännössä on syntynyt ja syntyy jatkuvasti monia uusia ongelmia, joiden kanssa kukaan ei ole koskaan joutunut tekemisiin. Jotta niille löydettäisiin ratkaisu, tarvitaan paitsi sosialismin kehityksen teoreettisten yleisperiaatteiden tuntemusta myös niiden konkreettisen vaikutusmekanismin ja kehittyvän

sosialistisen yhteiskunnan sisällä toimivan mutkikkaan keskinäisten yhteyksien systeemin syvällistä ymmärtämistä.

Siksi puolueemme toimenpiteillä subjektivismin voittamiseksi, puolue- ja valtioelämän leniniläisten normien lujittamiseksi ja kehittämiseksi, sosialistisen demokratian laajentamiseksi entisestään ja tieteellisen suhtautumisen voimistamiseksi käsiteltäessä sekä yleisiä ongelmia että kommunismin rakentamisen kussakin vaiheessa esiintyviä konkreettisia tehtäviä on suuri merkitys.

Kaikessa toiminnassaan, ratkaistessaan taloudellisen rakennustyön, yhteiskunnallisten suhteiden kehittämisen ja tieteen ja kulttuurin edistämisen moninaisia kysymyksiä puolue pitää aina näköpiirissään kommunismin rakentamisen suurta tehtävää. Olisi ylipäänsä mahdotonta edetä ilman tätä tärkeintä ja ratkaisevaa suuntaviivaa. Oikeaa politiikkaa varten ei kuitenkaan riitä pelkkä päämäärä, olipa se miten jalo hyvänsä. Päämäärän, kommunismin menestyksellisen rakentamisen toteutumiseksi on puolueen politiikalla oltava aina reaalinen pohja, sen on otettava huomioon yhteiskuntamme kehityksessä saavutettu reaalinen taso, sen on yhä paremmin tiedostettava ja käytettävä hyväksi sosialistisen järjestelmän lainmukaisuudet ja mahdollisuudet.

Mistä reaalisesta pohjasta on kysymys kun muotoillaan ja toteutetaan kommunismin rakentamiseen tähtäävää politiikkaa maassamme? Tämä reaalinen pohja on ennen muuta sosialismi. Sosialismin täysi voitto antoi mahdollisuuden ryhtyä rakentamaan kommunistista yhteiskuntaa. Ei ole kuitenkaan unohdettava, että olemme vielä kommunistisen yhteiskunta- ja talousmuodon ensi vaiheen olosuhteissa ja että politiikkamme on siis rakennettava kommunismin ensi vaiheen talouslakien pohjalta. Sosialismin taloudellisten lakien huomiotta jättäminen kommunistisen yhteiskunnan rakentamisen nykyvaiheessa johtaa käytännössä poliittiseen subjektivismiin, harppomiseen yhteiskuntakehityksen välttämättömien vaihei-

den yli, kansantalouden häiriöihin ja yhteiskunnallisen tuotannon kehitysvauhdin hidastumiseen. Puolueemme on tuominnut päättävästi kaikki subjektivismin muodot ja ilmaukset leninismille vieraina.

Lähtemällä neuvostotalouden kehityksen konkreettisesta erittelystä puolue on kehittänyt toimenpiteiden systeemin, jonka tarkoituksena on saattaa kansantalouden johtoperiaatteet sopusointuun maassamme saavutetun tuotantovoimien kehitystason ja yhteiskunnallisen tajunnan tason sekä kommunismin rakentamisen suurten tehtävien kanssa. Juuri tämä on NKPn keskuskomitean maaliskuun ja syyskuun (1965) kokousten kehittelemän ja NKPn 23. edustajakokouksen hyväksymän talouspolitiikan tarkoitus. Tämä politiikka osoittaa, että puolueemme on tieteellisesti, objektiivisesti ottanut huomioon ne konkreettiset olosuhteet, joissa siirtyminen kommunismin ensi vaiheesta sen korkeimpaan vaiheeseen tapahtuu.

Puolueemme nykyisen talouspolitiikan pääajatus on soveltamalla laajasti tieteen ja tekniikan saavutuksia ja käyttämällä hyväksi sosialistisen järjestelmän tarjoamia etuja kohottaa yhteiskunnallisen tuotannon tehoa ja saada maksimaalisia tuloksia minimaalisin työvoima- ja tarvikevaroin. Tätä varten tehostetaan taloudellisia menetelmiä ja kiihokkeita, parannetaan perusteellisesti valtakunnallista suunnittelua, yhdistetään keskitetty talouden alojen hallinto tuotantolaitosten laajennettuun itsenäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen, lisätään tuotantokollektiivien kiinnostusta toimintansa aineellisiin tuloksiin ja vahvistetaan työntekijäin moraalisen kannustamisen ja aineellisten kiihokkeiden periaatetta. Mitä enemmän jokin kollektiivi tai työntekijä hyödyttää yhteiskuntaa, sitä enemmän tämän kollektiivin tai työntekijän tulee saada kunnioitusta ja sitä suurempi palkkio työstään.

Toimenpiteet sosialistisen talouden tehokkuuden lisäämiseksi ovat tärkeä vaihe maamme elämässä. Olemme vasta tämän vaiheen alussa. Edessä on vielä vakava työ tieteellisten johtamis- ja suunnitteluperiaatteiden reali-

soimiseksi. Ei ole epäilystäkään, että uuden talousreformin tuloksista tulee erittäin positiivisia.

Ulkomaisten lehtien palstoilla jotkut ovat ehättäneet kuvaamaan suorittamamme uudistuksen "paluuksi kapitalismiin" ja sen taloudellisiin menetelmiin. Tällaiset väitteet ovat typeriä. Valtakunnallisen suunnittelun ja taloudellisten ja moraalisten kiihokkeiden systeemin parantaminen on lähtenyt välittömästi sosialismin periaatteista ja laeista ja kehittää entistä enemmän kansanjoukkojen vallankumouksellista energiaa, aloitteellisuutta ja luovaa kykyä, edistää sosialistisen kilpailun kehitystä, lujittaa sosialistista taloutta ja avaa uusia mahdollisuuksia sen nopealle kehittämiselle ja neuvostokansan hyvinvoinnin jatkuvalle kohottamiselle. Taitavampi ja tehokkaampi sosialismin lainmukaisuuksien hyväksikäyttö kommunismiin siirtymisen edistämiseksi — sitä merkitsee tämä puolueemme politiikka. Käytäntö vahvistaa vakuuttavasti sen tuloksellisuuden. Sitä todistaa esim. vuoden 1966 taloussuunnitelman ylittäminen kaikkien perustavoitteiden osalta ja kansantalouden menestyksellinen kehitys kuluvana vuonna.

Parhaillaan toteuttamamme talousreformi ei siedä kaavamaisuutta ja vaatii kohottamaan taloudellisen rakennustoiminnan johtotyön tasoa kaikissa portaissa, vaatii syvällisiä taloudellisia tietoja ja kykyä soveltaa tuotantoon nykyaikaisen tieteen ja tekniikan aikaansaannoksia.

Korostaessaan tieteellisten menetelmien välttämättömyyttä sosialistisen talouden johtamisessa Lenin sanoi: "... voidakseen johtaa on oltava pätevä, on täysin ja täsmällisesti tunnettava tuotannon kaikki edellytykset, on tunnettava tuotannon tekniikka sen nykyisellä tasolla ja omattava tietty tieteellinen koulutus. Nämä ehdot meidän on täytettävä mihin hintaan tahansa." [1]

Nämä Leninin sanat tuntuvat tänään yhtä merkityksellisiltä kuin lähes puoli vuosisataa sitten.

---

[1] V. I. Lenin Kootut teokset, osa 40, s. 215.

Kommunistinen puolue tulee vastakin pitämään jatkuvasti huolta tieteen kehittämisestä kaiken edistyksen perustana, kamppailemaan kansantalouden teknisen varustelun jouduttamiseksi ja pisimmälle kehitettyjen koneiden ja laitteiden käytäntöön ottamiseksi tuotannossa. Monin verroin korkeamman työn tuottavuuden saavuttaminen kansantaloutemme kaikilla aloilla kuin on missään kapitalistisessa maassa on erittäin tärkeä tehtävä.

Kansamme juhlii neuvostovallan suurta viisikymmenvuotistaivalta voimiensa kukoistuksessa. Neuvostoliitossa todellisuudeksi muuttunut sosialismi avaa mitä laajimmat mahdollisuudet etenevälle kehitykselle ihmiskunnan suuren unelman toteutumiseen, kommunismiin johtavalla tiellä. Kommunistisen puolueen johdolla työväenluokka, kolhoositalonpoikaisto, sivistyneistö, Neuvostoliiton kaikkiin kansakuntiin ja kansallisuuksiin kuuluvat työntekijät tiiviinä yhteisönä luovat uhrautuvalla työllään kommunismin aineellis-teknistä perustaa, toteuttavat tuotantovoimien uutta voimakasta kehitystä. Neuvostokansan edessä avautuvat merkittävät näköalat sellaisten suurten taloudellisten ja sosiaalisten tehtävien toteuttamiselle kuin ovat aineellisten ja henkisten hyödykkeiden runsauden luominen, kaupungin ja maaseudun välisten erojen asteittainen hävittäminen, henkisen ja fyysisen työn välisten erojen poistaminen ja työn muuttaminen kaikkien kommunismin rakentajien luovan toiminnan ja henkilökohtaisen onnen lähteeksi.

Uskollisuus työväenluokan kansainvälisyyden periaatteelle

Lokakuun sosialistinen vallankumous liittyy erottamattomasti bolševikkien puolueen käymään taisteluun työväenluokan kansainvälisyyden puolesta niin Venäjän kuin kansainvälisessäkin työväenliikkeessä. Leniniläisellä sosialistisen vallankumouksen teorialla on todella yleismaailmallinen merkitys. Venäjän maaperällä synnyttyään

se samanaikaisesti yleisti muiden maiden työväenliikkeen kokemukset ja sen lähtökohtana oli imperialismin kauden yleismaailmallisen kehityksen perusprosessien syvälle käypä erittely.

Ensimmäisen maailmansodan vuosina, jolloin II internationaalin johtajien suuri enemmistö asettui tukemaan kukin "omaa" porvaristoaan, Leninin johtama bolševikkien puolue kohotti internationalismin lipun. Se esitti tunnuksen tappion tuottamisesta "omalle" hallitukselle, imperialistisen sodan muuttamisesta kansalaissodaksi. Tärkeä osa sosialistisen vallankumouksen valmistelua oli bolševikkien systemaattinen taistelu šovinismia ja nationalismia vastaan, jotka edustivat niitä porvarillisen ideologian tärkeimpiä tekijöitä, joita riistävät luokat käyttivät aatteellisessa vaikuttamisessaan joukkoihin.

Työväenluokan vallankumouksen voitto ja työläisten ja talonpoikain vallan pystyttäminen laajan maamme alueella, riistojärjestelmän hävittäminen, nuoren neuvostovaltion esiin nostama demokraattisen rauhan ohjelma, proletaarisen internationalismin periaatteiden johdonmukainen toteuttaminen kansallisuuskysymyksessä, kaikkien Venäjällä asuvien kansakuntien ja kansallisuuksien liittäminen vapaiden ja tasa-arvoisten kansojen murtumattomaksi liitoksi auttoivat paitsi yhdistämään Venäjän työväestön monikansallisen armeijan vallankumouksellisten lippujen alle myös edistämään valtavasti vallankumoustapahtumien kehitystä maailmassa.

Monien ulkomaiden työväenluokka ja edistykselliset ihmiset vuorostaan antoivat huomattavaa apua neuvostokansan taistelulle. Vallankumouksellisen Venäjän työläisten ja talonpoikain puolesta esiintyivät miljoonat ihmiset kaikkialla maailmassa. Solidaarisuusliikkeeseen nuoren neuvostotasavallan puolesta osallistuneet työläiset ottivat vallankumouksemme omaksi asiakseen ja pyrkivät auttamaan venäläisiä tovereita aktiivisilla esiintymisillä kansainvälistä imperialismia vastaan. Maahantunkeutujien armeijoissa tapahtuneilla vallankumouksellisilla

esiintymisillä oli tärkeä merkitys imperialistivaltojen nuorta neuvostovaltiota vastaan tekemää ristiretkeä kukistettaessa.

Tämä on selkeä osoitus lokakuun vallankumouksen kansainvälisestä luonteesta. "Meidän ennakkonäkemyksemme ja arviomme osoittautuivat oikeiksi", sanoi Lenin joulukuussa 1921. — "Vaikka emme saaneetkaan koko maailman työtätekeviltä joukoilta sitä nopeaa, suoraa, välitöntä tukea, johon olimme luottaneet ja jonka varaan suunnittelimme koko politiikkamme, ilmeni kuitenkin meidän saaneen toisenlaatuista tukea, muuta kuin suoraa ja nopeaa tukea siinä määrin, että nimenomaan se tuki, se työtätekevien joukkojen meille osoittama myötätunto... koko maailmassa, jopa meihin kaikkein vihamielisimmin suhtautuvissa suurvalloissa, oli se ratkaisevin lähde ja ratkaiseva syy, miksi kaikki meitä vastaan suunnatut maahanhyökkäykset päättyivät romahdukseen...". [1]

Kansalaissodan päätyttyä voitokkaasti ja neuvostokansan päästessä ratkaisemaan lokakuun vallankumouksen päätehtävää, Venäjän sosialistista uudistamista, neuvostomaan työläiset ja talonpojat saivat edelleen veljellistä solidaarisuutta kansainvälisen proletariaatin ja maailman kaikkien edistyksellisten voimien taholta, jotka voimat näkivät Neuvosto-Venäjässä oman tulevaisuutensa sekä taloudellisten ja poliittisten oikeuksien puolesta käymänsä taistelun luotettavan tukijan.

Ja myöhemmin, fasismin uhkan kasvaessa, kaikki rauhan, kansallisen vapauden ja demokratian tulevaisuutta arvokkaana asiana pitäneet ihmiset yhdistivät entistä enemmän toivonsa maahan, joka ensimmäisenä historiassa toteutti menestyksellisesti yhteiskunnan uudistamisen sosialistisella pohjalla.

Neuvostoliitossa suoritetun sosialismin rakentamisen kansainvälinen merkitys tuli erityisen suurella voimalla esiin toisen maailmansodan vuosina. Neuvostokansa an-

[1] V. I. Lenin. Kootut teokset, osa 44, s. 293.

toi sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän etuisuuksiin nojaten ratkaisevan panoksen imperialistisen taantumuksen kaikkein väkivaltaisimman voiman, Hitlerin fasismin murskaamiseen ja maailman kansojen pelastamiseen fasistien orjuudesta. Viettäessään lokakuun vallankumouksen viisikymmenvuotispäivän onnellista juhlaa neuvostoihmiset muistavat kunnioittaen niitä, jotka ovat antaneet henkensä taistelussa ihmiskunnan valoisan tulevaisuuden puolesta.

Saksalaisen fasismin ja japanilaisen militarismin murskaaminen paransi perinpohjin poliittista ilmapiiriä koko planeetallamme ja loi suotuisia edellytyksiä maailman vallankumousliikkeen edelleen kehittymiselle. Useat maat Euroopassa ja Aasiassa lähtivät sosialismin rakentamisen tielle. Sosialismin lippu liehuu Vapauden saaren Kuuban yllä. Silmäimme edessä uudistuvalla maapallolla on muodostunut mahtava sosialistinen maailmanjärjestelmä, joka muuttuu entistä enemmän humaanin yhteiskunnan kehityksen ratkaisevaksi tekijäksi. Aasian ja Afrikan maissa nousi sorrettujen kansojen mahtava kansallinen vapautusliike, jonka iskuista alkoi imperialismin koko siirtomaasysteemin luhistumisen prosessi. Aasiassa ja Afrikassa on sodan jälkeen syntynyt noin 60 kansallista riippumatonta valtiota.

Rakentamalla kommunistista yhteiskuntaa neuvostokansa täyttää kansainvälistä velvollisuuttaan maailman vallankumousliikettä kohtaan luoden V. I. Leninin sanoja käyttääksemme "enimmäismäärän kaikkea mitä yhdessä maassa on tehtävissä vallankumouksen kehittämistä, tukemista, herättämistä *varten kaikissa maissa*". [1] NKP:n ohjelma julistaa: "Kun neuvostokansa alkaa nauttia kommunismin antimia, sanovat uudet sadat miljoonat ihmiset maailmassa: 'Kannatamme kommunismia!' Kommunismin aatteet voittavat kansanjoukkojen mielet ja sydämet puolelleen ei sotimalla toisia maita vastaan, vaan esimer-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 37, s. 304.

killään yhteiskunnan paremmasta järjestämisestä, tuotantovoimien kukoistuksella, luomalla kaikki edellytykset ihmisen onnelle ja hyvinvoinnille". [1]

Neuvostoliiton kommunistisen rakennustyön esimerkki on innoituksen lähde sosialististen veljesmaiden kansoille ja mitä antoisin koulu niiden omalle taistelulle. Neuvostoliiton kokemus uuden yhteiskunnan rakentamisessa antaa muiden maiden kansoille mahdollisuuden välttää tarpeettomia uhreja, virheitä ja kustannuksia.

Muiden sosialististen maiden kokemus Neuvostoliiton jälkeen vahvistaa, että tietyt yhteiset piirteet ja lainmukaisuudet ovat ominaisia kaikille sosialismin tien aloittaneille ja tätä tietä johdonmukaisesti kulkeville maille. Näitä piirteitä ja lainmukaisuuksia ovat ennen kaikkea: että työtätekeviä joukkoja ohjaa työväenluokka kärkijoukkonaan marxilais-leniniläinen puolue; että muodossa tai toisessa suoritetaan proletaarinen vallankumous ja saatetaan voimaan työväenluokan poliittinen valta (proletariaatin diktatuuri); työväenluokan liitto talonpoikaiston perusjoukon ja muiden työtätekevien kerrosten kanssa; kapitalistisen omistuksen lopettaminen ja perustuotantovälineiden yhteiskunnallisen omistuksen saattaminen voimaan; vähitellen tapahtuva maatalouden sosialistinen uudistaminen; kansantalouden suunnitelmallinen kehittäminen, joka tähtää sosialismin ja kommunismin rakentamiseen, työtätekevien elintason kohottamiseen; kansallisen sorron lopettaminen sekä yhdenvertaisuuden ja veljellisen ystävyyden saattaminen voimaan kansojen välillä; sosialistisen vallankumouksen toteuttaminen ideologian ja kulttuurin alalla sekä monilukuisen, työväenluokalle, työtätekevälle kansalle ja sosialismin asialle uskollisen sivistyneistön luominen; sosialismin saavutusten suojeleminen ulkoisten ja sisäisten vihollisten väkivallanyrityksiltä; kunkin maan työväenluokan

[1] "Neuvostoliiton kommunistisen puolueen ohjelma", Gospolitizdat, 1961, s. 141.

solidaarisuus toisten maiden työläisten kanssa, jatkuva huolenpito sosialismin maailmanjärjestelmän yhteisistä eduista.

Nämä yhteiset piirteet ja lainmukaisuudet eivät suinkaan sulje pois sitä että muodot ja menetelmät, joilla työväenluokka nousee valtaan, perustuotantovälineiden yhteiskunnallistamisen ja muiden sosialististen uudistusten toteuttamisen nopeus, proletariaatin diktatuurin toteuttamismuodot ja sosialistisen demokratian kehittäminen eri maissa voivat olla erilaiset konkreettisista olosuhteista riippuen. Jokainen marxilais-leniniläinen puolue tuo oman panoksensa tieteellisen sosialismin teoriaan ja käytäntöön, suuren kommunistisen oppimme luovaan kehittämiseen. Lenin kirjoitti: "Kaikki kansakunnat päätyvät sosialismiin, se on väistämätöntä, mutta kaikki eivät päädy aivan samalla tavoin, jokainen tuo omaleimaisuutta tähän tai toiseen demokratian muotoon, proletariaatin diktatuurin tähän tai toiseen lajimuunnokseen, yhteiskuntaelämän eri puolien sosialististen uudistusten tähän tai toiseen nopeuteen. Ei ole mitään sen surkeampaa teoreettisesti ja naurettavampaa käytännön mielessä kuin 'historiallisen materialismin nimeen' piirtää tulevaisuus *tässä* suhteessa yhdellä ja samalla harmahtavalla värillä..." [1].

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden esimerkin puoleensavetävä voima vaikuttaa valtavasti työväenluokan, kapitalistisen maailman työtätekevien joukkojen tietoisuuteen. Tämän tekijän vaikutuksesta on esim. Suomen kommunistisen puolueen pääsihteeri toveri Ville Pessi kirjoittanut seuraavaa: "Omasta puolestamme me kapitalistisen maan kommunistit voimme sanoa veljillemme sosialistisissa maissa: *suurempaa apua emme voi teiltä saada kuin saavutuksenne sosialismin ja kommunismin rakentamisessa.* Kansa ja työväenluokka kysyvät meiltä: mitä on kommunismi? Vastatessamme näihin kysymyk-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 30, s. 123.

siin meidän ei tarvitse enää vain vedota marxilais-leniniläisiin aatteisiin, vaan ennen kaikkea sosialismin ja kommunismin rakentamiseen *käytännössä*. Jokainen saavutus tässä rakennustyössä, jokainen saavutus teollisuuden, maatalouden ja kulttuurin alalla, jokainen parannus sosialististen maitten työtätekevien elämässä, jokainen uusi askel eteenpäin sosialismin rakentamisen tiellä on *parasta* agitaatiota sosialismin ja kommunismin puolesta" [1].

Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous ja sosialismin rakentaminen Neuvostoliitossa vaikuttivat ja vaikuttavat edelleen voimakkaasti Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansojen kansallisen vapautustaistelun kehitykseen. Kaikki edistykselliset ihmiset myöntävät sen. Mm. intialainen kirjailija ja yhteiskunnallinen toimihenkilö Sadjad Zahir on sanonut: "Sosialismin suuri ihanne, ihmisen vapautuminen kaikista riiston muodoista, on nyt saanut konkreettisen ilmauksen sosialistisessa neuvostovaltiossa. Kaikki imperialismin ja kolonialismin sorron ja tyrannian alla riutuvat Aasian ja Afrikan kansat ammentavat Lokakuun vallankumouksen kumousaatteista tukea ja innoitusta. Sen lisäksi aasialaiset ja afrikkalaiset kansat näkevät uuden elämän ja kulttuurin puhkeavan kukkaan tsaarin entisen keisarikunnan aasialaisilla reuna-alueilla. Uzbekit, tadžikit, kazahit, Kaukasian kansat ja muut rakentavat valoisaa ja vapaata elämää, joka on kansallista muodoltaan ja sosialistista sisällöltään. Imperialismin häviön ja hajoamisen aikakausi on alkanut. Kun viisikymmentä vuotta on kulunut, me toteamme tänään Aasian ja Afrikan maiden valtaenemmistön saavuttaneen vapauden."

Sosialismin aatteet saavat tänään entistä enemmän kannattajia Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maissa. Tiedämme että joukko nuoria kansallisia valtioi-

[1] "Rauhan ja sosialismin ongelmia". 1963, N:o 6, s. 3. ("Kommunisti" 1963/6, liite, sivu 4.)

ta on valinnut ei-kapitalistisen kehitystien. Kansainvälisen työväenluokan ja sosialismin maailmanjärjestelmän näille valtioille antamalla monipuolisella tuella on tietenkin siinä valtava merkitys. Neuvostotasavaltojen kokemus, etenkin niiden tasavaltojen, jotka ennen lokakuun vallankumousta olivat suunnilleen samalla kehitystasolla kuin hiljattain vapautuneiden maiden enemmistö nyt, osoittaa että ennen takapajuisuudessa eläneet kansat voivat työväenluokan tukemina kulkea nopeasti ja kivuttomasti nykyajan sivistyksen huipuille.

Kehitysmaiden kansat ovat sitäkin vastaanottavaisempia voittaneen sosialismin kokemuksille, koska niiden taistelu lopullisen voiton puolesta sulautuu samaan uomaan Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden imperialisminvastaisen taistelun kanssa. Jokainen mahdollinen yritys irrottaa kansallinen vapausliike erilleen sosialistisesta yhteisöstä ja kansainvälisestä työväenliikkeestä voi vain heikentää taistelevia kansoja, luovuttaa ne imperialismin mielivallan armoille. V. I. Lenin sanoi puhuessaan idän kansojen kommunististen järjestöjen 2. yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, että idän kansat eivät voi karistaa imperialististen suurvaltojen sortoa päältään ilman kansainvälisen työväenluokan apua ja että "kansainvälinen proletariaatti on idän kaikkien kansojen satojen miljoonien työtätekevien ja riistettyjen ainoa liittolainen". [1]

Esimerkkimme voiman, kaikinpuolisen apumme tuntevat kaikki aikamme vallankumoukselliset osastot, jotka esiintyvät imperialismin vastaisen taistelun yhtenäisessä virrassa: sosialististen maiden työtätekevät, työväenluokka pääoman maissa, Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansat.

Sosialistisen valtion omasta perusolemuksesta johdettu Neuvostoliiton koko ulkopolitiikka on syvästi internationalistista. Tämän politiikan tavoitteena on luoda mahdol-

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 39, s. 330.

lisimman suotuisat edellytykset kommunismin rakentamiselle omassa maassamme ja sosialistisen rakennustyön suorittamiselle menestyksellisesti loppuun sosialistisissa veljesmaissa; sosialististen maiden yhtenäisyyden, ystävyyden ja veljeyden lujittaminen; tuki kansainvälisen imperialismin riistämien kansojen taistelulle kansallisen ja yhteiskunnallisen vapautumisen puolesta; kaikinpuolisen yhteistyön kehittäminen uusien riippumattomien valtioiden kanssa; kansainvälisen työväenluokan solidaarisuuden jatkuva kehittäminen; rauhan ja kansojen turvallisuuden päättäväinen puolustaminen.

Neuvostoliiton ulkopolitiikka ei ole vain neuvostokansan perusetujen vaan myös sosialististen veljesvaltioiden ja kaikkien imperialismia vastustavien voimien, maailman vallankumousprosessin, kaikkien maiden rauhantahtoisten kansojen etujen mukaista.

Neuvostoliitto on taistellut ja taistelee imperialismin hyökkäyspolitiikkaa vastaan puolustaen yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkainolon leniniläisen periaatteen toteuttamista ja toimien uuden maailmansodan ehkäisemiseksi. Maamme pyrkii solmimaan ja pitämään yllä yhdenvertaisia suhteita kaikkiin maihin — suuriin ja pieniin, etummaisiin ja jälkeenjääneisiin, noudattaa horjumattomasti toisten maiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden linjaa pitäen tiukasti ohjenuoranaan periaatteita, jotka sulkevat pois jonkun maan sisäisen elämän normien tyrkyttämisen ulkoapäin jollekin muulle kansalle. NKP vastustaa jyrkästi "vallankumouksen maastavientiä" mihinkään maahan. Samalla me vakaasti ja tarmokkaasti vastustamme imperialistien vastavallankumouksen maastavientiä.

V. I. Lenin opetti kommunisteille, että imperialismia vastaan *"täytyy* taistella. Täytyy *osata* taistella sitä vastaan", että sosialistista maailmanvallankumousta *"pitää* auttaa. On *osattava* auttaa sitä" [1]. Sosialististen maiden

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 35, s. 396.

marxilais-leniniläisten puolueiden tosi vallankumouksellinen linja ei ole siinä että vallankumousta voimakeinoin "työnnettäisiin" eteenpäin, vaan ennen kaikkea sitä on sosialismin maiden mahdin lujittaminen, sosialismin paremmuuden varmentaminen kapitalismiin verrattuna. Se on nykyisissä oloissa kaikkein tehokkainta apua demokratian ja sosialismin voimille niissä maissa, missä vielä pääoma hallitsee. Sosialismin ja kommunismin rakentaminen on maailman vallankumousprosessin tärkein aineosa. "Tärkeimmän vaikutuksemme kansainväliseen vallankumoukseen toteutamme talouspolitiikallamme", Lenin sanoi [1].

Nykyajan maailmassa, joka on ahdettu täyteen joukkotuhoaseita, maailmanlaajuisen lämpöydinkatastrofin ehkäiseminen on yhteiskunnallisen edistyksen välttämätön ehto, maailman sivistyksen jatkuvan kehityksen sekä tärkeimpien sosiaalisten, poliittisten ja taloudellisten ongelmien ratkaisemisen tärkein edellytys. Nimenomaan tästä syystä NKP ja muut marxilais-leniniläiset puolueet pitävät toimintaa yleisen rauhan puolesta ja imperialistisen hyökkääjien hillitsemistä ajankohtaisimpana käytännön tehtävänä.

Vakuuttava todistus tästä oli vuoden 1967 huhtikuussa Karlovy Varyssa pidetty Euroopan kommunistisen ja työväenpuolueiden konferenssi. Se esitti kaikinpuolisen arvion nykyisestä kansainvälisestä tilanteesta, laati selkeän ja konkreettisen yhteistoimintaohjelman rauhan ja Euroopan kansojen turvallisuuden puolustamiseksi, jonka ohjelman merkitys rauhan asian ja yhteiskunnallisen edistyksen kehittymiselle koko maailmassa on tärkeä. Se osoitti maailman kommunistisen liikkeen yhä lisääntyvän yhtenäisyystahdon ja siitä itsestään tuli yhtenäisyyden esimerkki. Kaikki konferenssin osanottajat, 24 kommunistisen ja työväenpuolueen valtuuskunnat, joita kokeneet ja karaistuneet työväenliikkeen toimihenkilöt johti-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 43, s. 341.

vat, hyväksyivät yksimielisesti julkilausuman "Euroopan rauhan ja turvallisuuden puolesta", vetoomuksen Vietnamin kansan tukemiseksi sekä julkilausuman Kreikassa tapahtuneen sotilasvallankaappauksen johdosta.

Euroopan kommunististen ja työväenpuolueiden konferenssin osanottajien julkilausumassa sanotaan: "Viime vuosien kokemus on vahvistanut oikeaksi kommunistien väitteen, että maailmansota ei ole väistämätön, että se voidaan ehkäistä maailman sosialistisen yhteisön, kansainvälisen työväenluokan, kansallisen vapausliikkeen, kaikkien sotaa vastaan esiintyvien valtioiden, kaikkien rauhantahtoisten voimien yhteisillä ponnistuksilla." Mutta tarvitaan aktiivista taistelua tämän mahdollisuuden toteuttamiseksi, jotta ydinasesota voitaisiin estää.

Imperialismin olemus ei ole muuttunut. Se luo jatkuvasti uusia hyökkäyspesäkkeitä, uhkaa tuhoisan maailmanlaajuisen ydinasesodan päästämisellä valloilleen. Imperialistisen valtioiden sotilasmenot ovat paisuneet kauhistuttaviin mittoihin ja nielevät niiden kansantulosta leijonanosan samaan aikaan kuin kansanjoukkojen välttämättömimmät edut asuntotuotannon, terveydensuojelun, kansanopetuksen ym. aloilla jäävät tyydyttämättä. Imperialistisen maiden sotakiihkoiset piirit järjestävät tai yllyttävät järjestämään sotaselkkauksia eri puolilla maailmaa. USA:n hyökkäys Vietnamissa, imperialistien päällekarkaus arabimaiden kimppuun jne. ovat havaintoesimerkkejä siitä.

Nykypäivinä imperialismin hyökkäyshenkisimpien ja taantumuksellisimpien piirien ekspansiopyrkimysten toteutumista on rajoittamassa yhä laajemmin mahtavia voimia. Ennen kaikkea sitä vastustavat maailman sosialismin voimat.

Tiedämme taantumuksellisten imperialististen voimien johtaneen maailman useita kertoja viimeisen vuosikymmenen aikana uuden maailmansodan partaalle. Elleivät Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat olisi jokaisessa sellaisessa kriittisessä tilanteessa esiintyneet kansainvä-

lisen poliittisen elämän tärkeimpiin vaikuttajiin kuuluvana voimana, olisi maailmanlaajuinen imperialistinen taantumus päässyt aiheuttamaan raskaita tappioita vallankumousliikkeelle, hidastamaan sosialismin voimien etenemistä ja kansallisen vapausliikkeen, kansojen imperialismin vastaisen taistelun kehitystä, vetämään ihmiskuntaa ydinasesodan kurimukseen.

Maailman tapahtumien kehitys vahvistaa yhä uudelleen, että imperialismi ei epäröi ryhtyä pahimpiinkaan tihutöihin yrittäessään pysäyttää historian, pidättää vallankumouksellisen työväenliikkeen ja kansojen kansallisen vapaustaistelun mahtavaa vyöryä, aloittaa likaisten tavoitteidensa vuoksi uusi maailmansota.

Koko maailman kansat ilmaisevat erityisen suuren huolestumisensa ja suuttumuksensa sen johdosta, että imperialististen maiden roolin esittäjiksi ryhtyneet USA:n imperialistit punovat taukoamatta salaliittoja ja juonia ja lisäävät provosointiaan rauhaa, sosialismia ja demokratiaa vastaan. USA:n imperialistit käyvät tuhoavaa rosvosotaa Vietnamin sankarillista kansaa vastaan, sekaantuvat häikäilemättä latinalais-amerikkalaisten, arabi- ja muiden maiden sisäisiin asioihin, pyrkivät tukahduttamaan kansojen kansallisen vapausliikkeen ja alistamaan määräysvaltaansa koko maailman, luovat totaalisen maailmansodan puhkeamisen uhkaa.

NKP:n 23. edustajakokous sekä puolueemme keskuskomitean täysistunnot vuoden 1966 joulukuussa ja vuoden 1967 kesäkuussa vahvistivat leniniläisen ulkopolitiikkamme pysyvän muuttumattomana ja korostivat, että kansainvälisten suhteiden alalla Neuvostoliitto on vastaisuudessakin antava kovan vastustuksen imperialismin sotakiihkoisille voimille, niiden puuttumiselle toisten maitten sisäisiin asioihin ja sotaselkkausten lietsomisen politiikalle. Neuvostoliitto on vastaisuudessakin antava kaikinpuolista tukea kansallisen vapautuksensa puolesta taisteleville kansoille, kaikkea mahdollista apua Vietnamin kan-

san sankarilliselle oikeudenmukaiselle taistelulle amerikkalaisen imperialismin rikollista hyökkäystä vastaan.

Nyt maailma on joutunut todistamaan ennenkuulumattoman hyökkäysteon, jonka Israel on aloittanut saaden imperialistisilta voimilta runsaasti tukea ja apua. Se on jälleen yksi imperialistisen piirien yritys jarruttaa historian edistyksellistä kehitystä mistään piittaamatta, kaihtamatta edes uuden maailmansodan sytyttämisen uhkaa.

Sosialististen maiden kommunististen ja työväenpuolueiden sekä hallitusten johtohenkilöt esittivät neuvotteluissaan kesäkuun 9. päivänä Moskovassa ja heinäkuun 11—12. päivinä 1967 Budapestissa täydellisen solidaarisuutensa arabi-idän kansoille niiden käydessä oikeutettua taistelua Israelin hyökkäystä vastaan ja ilmoittivat, että sosialistiset maat antavat niille tarvittavaa apua hyökkäyksen torjumiseksi ja niiden kansallisen riippumattomuuden ja alueellisen eheyden suojelemiseksi.

Fasistien aktivoituminen Saksan liittotasavallassa, varustautumista kiihdyttävien länsisaksalaisten revanšistien ydinaseiden havittelu ja pyrkimys niiden rajojen tarkistamiseen jotka muodostuivat saksalaisen fasismin murskaamisen tuloksena Euroopassa, eivät voi olla herättämättä huolestumista. Puolueemme ja neuvostovaltio on Euroopan rauhan ja turvallisuuden varmentamiseksi edelleenkin taisteleva niiden periaatteiden toteuttamisen puolesta, jotka on esitetty Varsovan sopimuksen maiden kommunististen ja työväenpuolueiden johtohenkilöiden ja hallitusten päämiesten Varsovan ja Bukarestin neuvottelujen asiakirjoissa sekä Euroopan kommunististen ja työväenpuolueiden Karlovy Varyn konferenssin julkilausumassa.

NKP on aina antanut ja antaa edelleen ensiarvoisen merkityksen sosialististen maiden yksimielisyyden ja yhteenkuuluvuuden lujittamiselle marxismi-leninismin ja proletaarisen internationalismin pohjalla. Se on sosialismin maailmanjärjestelmän lujittumisen, kansainvälisen

vallankumouksellisen prosessin jatkuvan kehittymisen ja imperialismin asemien heikentämisen välttämätön edellytys. Puolueemme ei säästä ponnistuksia sosialismin maiden veljellisen yhteistyön vahvistamiseksi ja tällä tiellä syntyvien vaikeuksien voittamiseksi. Tällöin se noudattaa tiukasti niitä kommunistisen puolueiden ja sosialistisen ystävyysliiton maiden keskinäissuhteiden kumoamattomia normeja, jotka muotoiltiin kommunistisen ja työväenpuolueiden edustajien Moskovan neuvotteluissa.

Sosialismia rakentavien vapaiden ja itsenäisten kansojen entistä tiiviimpi yhdentyminen kehittyy niiden perusetujen ja tavoitteiden ykseyden, yhteiskunta-taloudellisen ja poliittisen järjestelmän yhteisen tyypin, yhdessä imperialismia vastaan taistelevien hallitsevien kommunistisen ja työväenpuolueiden marxilais-leniniläisen ideologian yhtenäisyyden pohjalla.

Sosialististen maiden yksimielisyyden ja yhteenkuuluvuuden jatkuvaan lujittamiseen ovat tärkeimpänä tienä yhteiset toimenpiteet maailman näyttämöllä, keskinäinen apu ja tuki, poliittisen ja taloudellisen yhteistyön syveneminen marxismi-leninismin, proletaarisen internationalismin periaatteiden pohjalla. Sosialismin ja kommunismin rakennustyön yhä lisääntyvällä kokemusten vaihdolla on tärkeä merkitys.

Monet niistä vaikeuksista, joita meidän maamme joutui aikanaan voittamaan, aiheutuivat asianmukaisen historiallisen kokemuksen puuttumisesta. Nyt tuota kokemusta on, ja siksi on ymmärrettävää että muissa sosialistisissa maissa, eikä vain sosialistisissa, kiinnostuneina tutkitaan Neuvostoliitossa suoritetun uuden yhteiskunnan rakentamisen historiaa. Muissa sosialistisissa maissa hankitun kokemuksen monet seikat puolestaan ovat meidän maallemme erittäin kiinnostavia. Tällaisella molemminpuolisella kokemusten vaihdolla on suunnattoman suuri merkitys mm. parhaillaan käynnissä olevalle kansantalouden johtamisen menetelmien kehittämiselle ja teknisen edistyksen aikaansaannosten nopealle hyväksikäy-

tölle uuden tieteellis-teknisen vallankumouksen olosuhteissa. Tämä molemminpuolisen toverillisen kokemuksenvaihdon prosessi tulee jatkumaan ja voimistumaan. "Jokainen kansakunta voi ja jokaisen täytyy ottaa oppia toisista" [1], Karl Marx tähdensi. Tällä toteamuksella on erityisen ajankohtainen merkitys sosialistisille kansakunnille, sosialistisen yhteisön maille.

Elämä todistaa, että suurimpia menestyksiä saavuttavat nimenomaan ne puolueet ja ne sosialistiset maat, jotka eivät vain ota parhaalla tavalla huomioon oman maansa konkreettisia olosuhteita, vaan osaavat myös yhdistää kansallisen ominaisleiman ja kansalliset edut työväenluokan kansainvälisiin tehtäviin ja kansainvälisen velvollisuuden johdonmukaiseen täyttämiseen.

Kunkin sosialistisen maan etujen ja kehitystarpeiden oikea yhdistäminen yhteistyön ja keskinäisavun laajentamisen tehtäviin, koko sosialismin järjestelmän yleisen nousun etuihin on se valtatie joka johtaa maailman sosialistisen yhteisön jatkuvaan tiivistymiseen ja lujittumiseen, mahdin kasvuun ja maailman vallankumousprosessissa ja imperialismin vastustamisessa esittämän osan voimistumiseen.

Imperialismin vastaisten voimien taistelua mutkistaa vakavasti Mao Tse-tungin leninismin vastainen politiikka, joka on pikkuporvarillisen seikkailuasenteen ja suurvaltašovinismin politiikkaa. Yhdentymisen asemesta kaikkien imperialismia vastustavien voimien ja ennen kaikkea sosialististen maiden ja kommunististen puolueiden kanssa imperialismia vastaan käytävää taistelua varten Mao Tse-tung ja hänen ryhmänsä ovat itse asiassa aloittaneet taistelun sosialismia vastaan, käyneet häpeälliseen herjauskampanjaan Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita ja veljespuolueita vastaan, järjestävät kansojen kansallisen vapaustaistelun piirissä ja kansainvälisessä kommunistisessa, työväen- ja demokraattisessa liikkees-

[1] K. Marx ja F. Engels, Teokset, osa 23, s. 10.

sä heikentävää hajotustoimintaa. Kuten NKP:n keskuskomitean täysistunto joulukuussa 1966 huomautti, "suuntaus, jota KKP:n nykyiset johtajat ajavat kansainvälisellä näyttämöllä, heidän politiikkansa sosialistisiin maihin nähden, vihamielinen hyökkäyskamppailu puoluettamme ja neuvostokansaa vastaan sekä hajotustoiminta kansainvälisessä kommunistisessa liikkeessä eivät ole marxismi-leninismiä. Tämä politiikka ja nämä teot vahingoittavat sosialismin, kansainvälisen työväenliikkeen ja vapausliikkeen etuja, Kiinan kansan omia sosialistisia saavutuksia ja objektiivisesti katsoen auttavat imperialismia" [1].

NKP:n keskuskomitea tähdentää että on välttämätöntä paljastaa päättävästi nykyisten kiinalaisten johtajien leninismin vastaiset katsomukset ja suurvaltakantainen nationalistinen suuntaus. Samalla NKP vahvistaa että puolueemme suuntaus ystävyyteen ja kansainväliseen solidaarisuuteen Kiinan kansan ja kommunistisen puolueen kanssa on rikkumaton.

Vahinko jonka Mao Tse-tungin ryhmän politiikka aiheuttaa sosialismin asialle, on epäilemättä merkittävän suuri. Silti kansainvälisen kommunistisen liikkeen ja kaikkien imperialismia vastustavien voimien yhtenäisyys, proletaarisen internationalismin asia kaikista vaikeuksista huolimatta voittaa väistämättömästi. Nykyiselle vaiheelle on luonteenomaista sosialistisen maailmanjärjestelmän maiden enemmistön yhteistyön lujittuminen, ilmeinen taipumus kommunistisen liikkeen, työväenliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen yhtenäistymiseen. Kommunistisen ja työväenpuolueiden ehdoton enemmistö vaatii entistä pontevammin toiminnanyhteyttä maailman kommunistisen ja kansallisen vapausliikkeen etujen vuoksi ja rauhan suojaamista. Yhtenäisyyspyrkimys ilmenee myös siinä, että noin 70 veljespuoluetta esittää pitävänsä välttämättömänä kutsua koolle uusi kansainvä-

[1] "Pravda", 14. joulukuuta 1966.

linen kommunististen ja työväenpuolueiden neuvottelu. Veljespuolueet näkevät nyt sen ajankohdan olevan lähestymässä, jolloin on välttämätöntä keskustella neuvottelun valmisteluihin liittyvistä konkreettisista kysymyksistä. NKP:n keskuskomitea on ilmoittanut yhtyvänsä veljespuolueiden käsitykseen ja katsoo, että neuvottelun järjestämisestä tulee tärkeä askel kohti kommunistisen liikkeen yhtenäisyyden lujittumista, ja kommunistien yhtenäisyydestä riippuu monella tavalla koko maailman vallankumousprosessin jatkuva kehittyminen.

Tämän hetken kansainvälinen tilanne on epäilemättä monimutkainen ja ristiriitainen. Mutta maailman kehityksen yleinen taipumus kuitenkin vahvistaa oikeaksi marxilais-leniniläisen arvion nykyisen aikakauden ydinolemuksesta, joka on esitetty kommunististen ja työväenpuolueiden edustajien Moskovan neuvottelujen asiakirjoissa (vuosilta 1957 ja 1960). Edistyksellisten ja demokraattisten voimien erillisissä maissa (Indonesia, Ghana, Kreikka) kokemista vaikeuksista ja tilapäisistä tappioista huolimatta voimasuhde maailman näyttämöllä on muuttumassa rauhan, demokratian, kansallisen vapautuksen ja sosialismin eduksi, imperialismin tappioksi.

Maailman vallankumouksellisen prosessin johtavana voimana on ollut ja pysyy kansainvälinen työväenliike ja sen tärkein aikaansaannos — sosialismin maailmanjärjestelmä.

Sosialististen valtioiden yhteisö on aikamme kaikkien vallankumouksellisten voimien päätukilinnake. Se on imperialismin vastavoima ja antaa entistä enemmän kansainvälisen vallankumousprosessin kehitykselle pääsuunnan. Sosialismi on muuttunut merkitykseltään maailmanluokkaa olevaksi aineelliseksi voimaksi. Se vaikuttaa suoraan ja välillisesti uudistavasti maailmanhistorian koko kulkuun, antaa maailman kaikille vallankumouksellisille voimille mitä suurimman henkisen ja aineellisen mahdin. Tähän mahtiin nojaavat kaikki yhteiskunnallisen edistyksen voimat.

Työväenluokan vallankumouksellisen taistelun rooli ja taisteluhenki kapitalistisissa maissa kasvavat. Useat kommunistiset puolueet näissä maissa valtaavat uusia sillanpääasemia taistelussa monopolipääomaa vastaan. Työtätekevien laajoissa kerrostumissa monopolismin vastaiset mielialat kasvavat. Entistä suurempia ja sitkeämpiä ovat lakkotaistelut ja muut työväenluokan esiintymiset taloudellisten etujen ja poliittisten oikeuksien puolesta, monopolien määräysvallan, amerikkalaisen Vietnam-hyökkäyksen ja uuden maailmansodan uhkan vastustamisessa. Työväenluokka ei enää tyydy osittaisvaatimuksiin, vaan asettaa kysymyksen kapitalismin koko taloudellisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän perusteellisesta muuttamisesta. Luokkataistelussa edistyy työväenluokan eri osastojen yhtenäistymisen prosessi, ja sen vaikutus leviää laajojen kansanjoukkojen muihin kerrostumiin. Antikommunistiset ennakkoluulot ja "luokkayhteistyön" ajatusrakennelmat, joita porvarillinen propaganda ja oikeistoreformistiset johtajat ovat vuosikausia juurruttaneet, alkavat yhä voimakkaammin horjua sosialidemokraattisia ja katolisia puolueita kannattavien työläisten keskuudessa. Viime aikoina useissa maissa on muodostunut entistä edullisempia mahdollisuuksia kommunistien ja sosialistien yhteyksien ja toiminnanyhteyden laajentamiseen suurpääomaa vastaan, demokratian ja sosialismin puolesta käytävää yhteistä taistelua ajatellen.

Myös kansallinen vapautusliike on viime vuosien mittaan saavuttanut uusia merkittäviä menestyksiä. Tästä ovat osoituksena Algerian vallankumouksen voitto, demokraattisten voimien vahvistuminen useissa Afrikan ja Aasian maissa, mahtavan vallankumousliikkeen kasvu latinalaisessa Amerikassa. Amerikkalaisen imperialismin viime aikoina voimakkaammaksi muuttunut solutus ei voi estää siirtomaavaltiuden häpeällisen järjestelmän lopullista ja täydellistä luhistumista.

Aikamme kolmen tärkeän vallankumousvoiman, sosialismin maailmanjärjestelmän, kansainvälisen työväenliik-

keen ja Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansojen kansallisen vapausliikkeen lisääntyvä yhtenäistyminen on takeena lopullisesta voitosta, joka saavutetaan imperialismin, siirtomaavaltiuden ja taantumuksen voimista.

V. I. Lenin sanoi lokakuun vallankumouksen ensimmäisenä päivänä ilmoittaessaan maailmalle sen tapahtumisesta: "Tästä alkaa uusi vaihe Venäjän historiassa, ja tämän kolmannen venäläisen vallankumouksen on määrä johtaa lopputuloksena sosialismin voittoon" [1].

Siitä on kulunut 50 vuotta. Kun tehdään yhteenveto maailman kehityksestä voi liioittelematta sanoa, että se on ollut maineikas, suuri viisikymmenvuotinen taival sosialismin voimien vakiintumista, kehittymistä ja voittoja. Maailmanhistoria ei ole koskaan aikaisemmin kehittynyt tällaisella vauhdilla, ainoassakaan sen vaiheessa työtätekevillä ei ole ollut yhtä merkittäviä aikaansaannoksia kuin näiden vuosien varrella.

Luodessaan nyt katsauksen kuljettuun taipaleeseen ja todetessaan kommunistisen puolueen johdolla saavutetut suuret voitot neuvostokansa rakentaa ennennäkemättömän yksimielisenä ja ehtymättömän tarmokkaana ja innokkaana kommunistista yhteiskuntaa, antaa oman mittavan panoksensa maailman vallankumousprosessin kehitykseen.

Neuvostokansa, kansainvälinen työväenluokka ja koko maailman työtätekevät voivat sanoa suurta ylpeyttä tuntien: taistelumme, ponnistuksemme, uhrauksemme eivät ole olleet turhia, ne kantavat runsaan hedelmän. Marxismi-leninismin aatteet, jotka vuoden 1917 lokakuussa innoittivat Venäjän työläisiä ja talonpoikia taantumuksellisen porvariston päälinnoituksen Talvipalatsin valtaamiseen, taistelemaan sankarillisesti päästäkseen va-

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 35, s. 2.

pautumaan imperialismista, taistelemaan sosialismin puolesta, ovat tänään levinneet laajalti kaikissa maanosissa, kaikissa maissa. Tänään niiden pohjalta uudistetaan koko maailmaa.

Lokakuun aatteiden vaikutuksesta syntyi ja on vahvistunut sosialismin maailmanjärjestelmä — kansainvälisen työväenluokan suuri aikaansaannos ja koko ihmiskunnan toivo ja tulevaisuus. Taakse jäänyt viisikymmenvuotiskausi todistaa kaunopuheisesti sosialismin voitokkaasta etenemisestä.

Kommunismin ihanteiden suuri voitto on väistämätön, koska se kasvaa yhteiskunnan kehityksen objektiivisista laeista.

Kommunismin ihanteiden suuri voitto on väistämätön, koska se vastaa ihmiskunnan ehdottoman enemmistön elintärkeitä etuja.

Kommunismin ihanteiden suuri voitto on väistämätön, sillä tänään sen voiton puolesta taistelevat sadat miljoonat ihmiset, joita innoittaa Marxin-Engelsin-Leninin suuri oppi.

I

Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen kansainvälinen merkitys

28—31. maaliskuuta 1967
Moskova

PJOTR FEDOSEJEV,
akateemikko, useiden tieteellistä kommunismia ja historiallista materialismia käsitelleiden tutkielmien tekijä

Suuren lokakuun kansainvälisestä merkityksestä

Suuri Lokakuu aloitti maailmanhistoriassa sosialistisen aikakauden. Miljoonat ihmiset pitävät tätä päivämäärää uuden historiallisen aikakauden ajanlaskun alkuna. Me olemme eläneet kommunistisen aikakauden ensimmäisen vuosisadan ensipuoliskon. Tänä juhlavuonna ihmiskunta siirtyy sen toiselle puoliskolle marxismi-leninismin voittokulun merkeissä.

Koko maailman kommunistit näkevät Lokakuun suuren vallankumouksen historiallisessa perinnössä strategian ja taktiikan varteenotettavan opetuksen, tyhjentymättömän kokemuksen lähteen, joka auttaa ratkaisemaan heidän eteensä nykyisissä olosuhteissa nousevia ongelmia. Kommunismin vastustajat yrittävät omasta puolestaan yhä uudelleen osoittaa, että Lokakuun vallankumous oli vain historian satunnainen oikku, että se pysyy sivussa ihmiskunnan kehityksen valtatiestä ja että sillä ei ole yleistä merkitystä.

Tällaisten kiistojen tärkein ja ehdottomin tuomari on historia. Se on vahvistanut täydellisesti Leninin ennakkonäkemyksen, että Venäjän proletariaatin jälkeen lokakuun viitoittamalle tielle astuu muita kansoja ja että Venäjän vallankumouksen eräät peruspiirteet ovat ehdottomasti toistuvia koko maailman mitassa. Tämän vahvistavat kokemuksellaan monet maat, joiden työtätekevät ovat tehneet ikuisiksi ajoiksi lopun kapitalismista. Tämän vahvistaa koko kansainvälinen kehitys viimeisten 50 vuoden aikana.

Lokakuun vallankumous ja sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen Venäjällä eivät tietenkään ammentaneet tyhjiin, eivätkä voineetkaan ammentaa, sosialismiin ja kommunismiin siirtymisen muotojen ja menetelmien koko rikkautta ja moninaisuutta. Kukin kansa, kukin veljespuolue on tuonut ja tuo vastedeskin oman panoksensa vallankumouksen käytäntöön ja marxismin-leninismin teoriaan, ne rikastuttavat meidän käsityksiämme yhteiskunnallisen edistyksen lakimääräisyyksistä ja kehitysteistä. Uudet olosuhteet synnyttävät myös uusia ongelmia ja uusia menetelmiä vallankumoustaistelun tehtävien ratkaisemiseen. Mutta Venäjän kommunistien kokemus "näyttää kaikille maille jotakin sangen oleellista niiden kiertämättömästä ja läheisestä tulevaisuudesta", kuten V. I. Lenin totesi [1].

Puhuessamme tämän kokemuksen merkityksestä emme tietenkään tarkoita sen mekaanista jäljentämistä, josta voisi olla vain vahinkoa. Kysymys on ennen kaikkea Lokakuun vallankumouksen sellaisten piirteiden ja siinä ilmenneiden tärkeimpien lakimääräisyyksien omaksumisesta, joita huomioon ottamatta siirtyminen kapitalismista sosialismiin on yleensä mahdoton. Niihin kuuluu marxilais-leniniläisen puolueen johtaman työväenluokan suorittama työtätekevien joukkojen johtaminen, työväenluokan liitto talonpoikaiston perusosan ja muiden työtätekevien kerrosten kanssa, kapitalistisen omistuksen hävittäminen ja sosialistisen omistuksen saattaminen voimaan tuotantovälineisiin nähden ja eri kansakuntien ja maiden työväenluokan ja kaikkien työtätekevien kansainvälinen solidaarisuus. Ei myöskään olla näkemättä, että Lokakuun vallankumouksen ja sosialismin rakentamisen kuluessa Neuvostoliitossa nousi esiin ja ratkaistiin monia sellaisia kysymyksiä, joita tänään nousee eri maissa ja jotka nyt ovat kansainvälisen työväenliikkeen huomion kohteina.

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 4.

Tämän vuoksi Lokakuun vallankumouksen 50-vuotispäivä ei ole vain sarja juhlia, se on samalla kommunistisen liikkeen teoreettisen aseistuksen luova katselmus. Ajatuksissa heitetty silmäys kuljettuun tiehen osoittaa, että ne valtavat tulokset, joita maailman sosialistiset voimat ovat kuluneiden 50 vuoden aikana saavuttaneet, liittyvät erottamattomasti leninismin aatteiden toteuttamiseen ja kehittämiseen ja Lokakuun vallankumouksen opetusten luovaan oivaltamiseen ja rikastuttamiseen. Niiden unohtaminen, kieltäminen tai vääristely taas on aiheuttanut ja aiheuttaa väistämättä vahinkoa asianomaisen maan työväenluokalle, riistää siltä näköalat ja johtaa umpikujaan.

Todetessamme että Lokakuun vallankumouksen eräillä piirteillä on yleinen merkitys meitä ohjaavat kaikkein vähiten arvovalta- tai etuoikeusnäkökohdat. Sen sijaan me pidämme lähtökohtanamme ennen kaikkea niitä objektiivisia seikkoja, jotka määräävät historian ensimmäisen voittoon päättyneen sosialistisen vallankumouksen ja ensimmäisen sosialistisen maan myöhemmän kehityksen kumoamattoman kansainvälisen merkityksen.

Millaisia nämä seikat ovat?

Ensinnäkin on syytä ottaa huomioon, että Lokakuun vallankumous tapahtui erittäin suuressa maassa, jolle olivat ominaisia tavattoman monenlaiset yhteiskunnallisen kehityksen olosuhteet. Venäjän voidaan sanoa muodostaneen silloisen maailman pienoisjäljennöksen. Kehittyneen monopolistisen kapitalismin ainekset yhdistyivät siinä feodaalisiin ja jopa sukuyhteisöjen jäänteisiin; suurten, kehittyneiden teollisuus- ja kulttuurikeskusten, sellaisten kuin Moskovan, Pietarin ja muiden kaupunkien, rinnalla maa kokonaisuudessaan oli taloudellisesti ja henkisesti takapajuinen. Tuotannon ja siis myös työväenluokan keskittymisen asteen puolesta Venäjä oli miltei ensi sijalla muihin maihin verrattuna. Toiselta puo-

len mittaamattoman avara Venäjän maaseutu oli elämäntapojensa ja tekniikkansa puolesta vuosisatoja jäljessä, ja etäiset, muiden kansojen asuttamat maan äärimmäiset kolkat olivat siirtomaan tai puolisiirtomaan asemassa. Venäjä oli Euroopan ja Aasian, Lännen ja Idän rajalla. Venäjän vallankumous ei ollut jokin erillinen vallankumouksellisen liikkeen sivuhaara, vaan se yhdisti kaikki tärkeimmät vallankumouksellisen taistelun virtaukset ja tendenssit imperialismia vastaan. Siinä liittyi mahtava työväenliikkeen nousu talonpoikaisvallankumouksen purkauksiin, sorrettujen kansojen vapausliikkeen ennen näkemättömään laajuuteen ja yleiskansalliseen liikkeeseen imperialistisesta sodasta irtautumisen puolesta. Juuri tämä Lokakuun vallankumouksen erikoisuus selittää sen antaman kokemuksen eri puolten kansainvälisen merkityksen ja mahdollisuuden soveltaa sitä niin johtaviin kapitalistisiin maihin kuin imperialistien orjuuttamiin siirtomaihin ja puolisiirtomaihin. Lokakuun sosialistinen vallankumous oli koko omalaatuisuudessaan sellaisten ristiriitojen aiheuttama, jotka eivät ole ominaisia vain tsaristiselle Venäjälle, vaan koko porvarilliselle yhteiskunnalle. Sen vuoksi se ei voinut olla ennakoimatta monia sellaisia prosesseja, jotka ovat yhteisiä kaikille kapitalismista sosialismiin siirtyville maille. Ei voida jättää huomaamatta, että Venäjä koki lyhyessä ajassa tavattoman paljon, mitä tulee vallankumousliikkeen erilaisten muotojen, julkisen ja illegaalisen, rauhallisen ja myrskyisen, maanalaisen ja avoimen, ryhmä- ja joukkomittaisen, parlamentaarisen ja aseellisen toiminnan moninaisuuteen ja nopeuteen. Taistelutaktiikan muotojen runsaus, periaatteellisuuden ja joustavuuden erottamaton yhtenäisyys, taito vaihtaa yhdet taistelumuodot nopeasti toisiin muuttuneen tilanteen mukaan — tällä kaikella on suuri merkitys tänäkin päivänä.

Lokakuun vallankumouksen kokemuksen yleinen mer-

kitys liittyy erottamattomasti leninismin kansainväliseen luonteeseen. Lenin oli, samoin kuin Marx, todellinen internationalisti. Hän ei rajoittunut teoreettisessa ja poliittisessa toiminnassaan oman maansa kokemukseen, vaan otti mitä tarkimmin huomioon kansainvälisen työväenliikkeen muiden osastojen kokemuksen. Lenin tutki huolellisesti Euroopan proletariaatin, Idän kansallisten liikkeiden ja erilaisten demokraattisten liikehtimisten taistelumuotoja ja vertasi niitä maamme konkreettiseen tilanteeseen ja Venäjän vallankumouksellisen liikkeen perinteisiin. Lenin näki ja ymmärsi, että jokaisen maan vallankumouksellisella kokemuksella on yksilöllinen oma ja erityislaatuinen luonteensa, samoin kuin sen, mikä niissä on yhteistä, perustavaa ja mikä siis on kaikkien omaisuutta. Hän kykeni erottamaan erikoispiirteet, historian satunnaiset oikut, hän ei milloinkaan kohottanut niitä yleisen lain asemaan, ja päinvastoin, hän ei jättänyt milloinkaan ottamatta huomioon yleisiä lakimääräisyyksiä, jotka koskettavat kaikkia maita. Tämän vuoksi leninismin merkitys ulottuu kauas yhden maan rajojen yli, tämän vuoksi leninismistä tuli marxismin kansainvälisen opin jatkaja, koko kansainvälisen työväenluokan voimakas teoreettinen ase.

Ei ole sattuma, että porvarilliset ideologit ja propagandistit, "oikeistolaiset" ja "vasemmistolaiset" opportunistit, jotka yrittävät todistella Lokakuun vallankumouksen merkityksen olevan rajoitetun ja soveltumattoman muille kansoille ja maille, hyökkäävät jatkuvasti leninismiä vastaan.

Nykyajan reformistit, "oikeisto"-revisionistit, väittävät, että Lokakuun vallankumouksen antama kokemus ei sovellu Lännen taloudellisesti korkealle kehittyneisiin maihin, että leninismi yleensäkin on vanhentunut ja että se on korvattava jollakin evoluuttisen sosialismin opilla. He vakuuttavat, että nykyisissä olosuhteissa ei ole enää välttämätöntä muuttaa vallankumouksellisesti kapitalistista yhteiskuntaa, joka on jo muka "kasvanut ulos luokka-

konflikteista" ja on jopa muuttumaisillaan automaattisesti joksikin "demokraattiseksi sosialismiksi". Tässä toistuvat itse asiassa ikivanhat illuusiot siitä, että kapitalistit luopuisivat ilman taistelua poliittisista ja taloudellisista etuoikeuksistaan, että työtätekevien edut eivät ole ristiriidassa hallitsevien luokkien etujen kanssa. Maailman voimasuhteiden muuttuminen sosialismin hyväksi ja työväenliikkeen kasvu pakottavat tietenkin riistävät luokat noudattamaan joustavampaa taktiikkaa, tekemään toisinaan kompromisseja ja myönnytyksiä riistoon pohjautuvan järjestelmän perusteiden säilyttämiseksi. Nykyaikaisen imperialismin objektiivisten mahdollisuuksien kaventuminen ei lainkaan merkitse sen petomaisen ruokahalun pienentymistä ja sen taantumuksellisen olemuksen muuttumista. Kaikkihan voivat nähdä, että kehittyneiden kapitalististen maiden työväenluokan aseman osittaiset parannukset eivät ole tapahtuneet itsestään, vaan että ne ovat kiihkeän luokkataistelun seurauksia. Emmekö me ole todistamassa, miten "sosiaalisesta demokratiasta" käytyjen keskustelujen taustalla fasismi nostaa askel askeleelta päätään Länsi-Saksassa? Eikö ole selvää, että hävittävän Vietnamin-sodan tuli kuvastaa imperialismin ja ennen kaikkea sen tärkeimmän tukipylvään, USAn "sotilaallis-teollisen kompleksin" hyökkäävää olemusta?

On selvää, että puhuminen tällaisissa olosuhteissa kapitalismin vapaaehtoisesta poistumisesta historian näyttämöltä ja sen evoluuttisesta kasvamisesta sosialismiksi merkitsee työväenliikkeen hämäämistä ja porvarillisen propagandan tukemista.

"Vasemmistolaisen opportunismin" edustajat vakuuttavat, että Lokakuun vallankumouksen antama ja Neuvostoliitossa hankittu sosialismin rakentamisen kokemus ei sovellu Idän maille ja että niissä on luotu oma omintakeinen vallankumous-konseptio, jonka laatijat ovat mu-

ka ylittäneet leninismin ja saavuttaneet vallankumouksellisen teorian "huipun". Mao Tse-tung ja hänen kannattajansa, jotka ovat korvanneet todellisuuden luokkakantaisen erittelyn varsin epäilyttävillä "sotilaallis-strategisilla" laskelmilla, ovat sitä mieltä, että Lokakuun vallankumouksen kokemusta ei voida soveltaa nykyisin siksi, että se siirtyi "kaupungista maaseudulle", kun sen sijaan tällä hetkellä historian kohtalon ratkaisee maailmanlaajuinen maaseudun vallankumouksellinen rynnäkkö kaupunkeja vastaan. Päiväjärjestyksessä on heidän väitteensä mukaan "maailman kylän" (toisin sanoen kehitysmaiden) sota "maailman kaupunkia" vastaan (toisin sanoen niitä maita vastaan, joissa tuotantovoimien kehitystaso on korkealla). Kapinaan noussut "maailman kylä" piirittää heidän mielikuvituksessaan "maailman kaupungin", ts. Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kapinat piirittävät Pohjois-Amerikkaa ja Länsi-Eurooppaa ja hävittävät imperialismin.

Tällainen Idän ja Lännen geopoliittinen vastakkain asettelu kätkee sisäänsä vaaran, että kehitysmaat joutuvat eristetyiksi sosialismin maailmanjärjestelmästä ja kansainvälisestä työväenliikkeestä, se auttaa imperialismia erottamaan tärkeimmät kansainvälisen vallankumouksen voimat toisistaan, voimistamaan painostusta nuoria kansallisvaltioita kohtaan ja innostaa sen rikollisia aggressiivisia aikeita. Tällaisen käsityskannan taustana on epäluottamus työväenluokan vallankumouksellisiin mahdollisuuksiin, proletariaatin ja sen puolueen johtavan roolin kieltäminen yhteiskunnan sosialistisessa uudistamisessa, pyrkimys kaiken ratkaisemiseen komentojen ja pakottamisen avulla sekä kyvyttömyys ja haluttomuus ottaa huomioon yhteiskunnallisen kehityksen lakimääräisyyksiä.

Ulko- ja sisäpolitiikan seikkailumaisuus on perin juurin vastakkaista leninismin hengelle. Kansainvälinen kommunistinen liike ei ole ensimmäistä kertaa tekemisissä tämänkaltaisten, pikkuporvarillisten hysterian pur-

kausten kanssa. Riittää kun palautetaan mieliin Trotski ja trotskilaiset, jotka tulkitsivat aluksi, ristiriidassa leninismin kanssa, Lokakuun vallankumouksen kokemusta pahamaineisen "permanentin vallankumouksen" teorian kannalta, mutta jotka sittemmin, kun maailmanvallankumousta ei puhjennutkaan, joutuivat paniikin valtaan, alkoivat julistaa sosialismin rakentamisen mahdottomuutta yhdessä maassa, ryhtyivät puhumaan vallankumouksen rappeutumisesta, "thermidorista" jne. Vääristelemällä marxismi-leninismiä Mao Tse-tung ja hänen ryhmänsä puolustelevat pikkuporvarillista seikkailupolitiikkaansa, nationalismiaan ja pyrkimystään hegemoniaan. Ns. "kulttuurivallankumouksen" traagiset seuraukset Kiinassa juuri osoittavat, miten vahingollista on poiketa tieteellisestä kommunismista, miten suuri merkitys on taistelulla Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kokemuksen oikean ymmärtämisen ja tulkitsemisen sekä leniniläisen opin puhtauden puolesta.

Mitkä Lokakuun vallankumouksen strategian ja taktiikan kysymykset ovat kiinnittäneet ja kiinnittävät kommunistien suurimman huomion?

Lokakuun vallankumouksen tärkein strateginen kysymys oli kysymys vallankumouksen liikkeellepanevista voimista, työväenluokan johtavasta roolista, työväenluokan liitosta työtätekevien ei-proletaaristen joukkojen, erityisesti talonpoikaiston, kanssa ja suhtautumisesta kansalliseen vapausliikkeeseen. Tällä kysymyksellä on tällä hetkellä periaatteellinen merkitys taistelussa tieteellisen kommunismin "oikeistolaisia" ja "vasemmistolaisia" vääristelyjä vastaan. Leninismi paljasti kestämättömäksi narodnikkien ("kansan ystävien") ja eserrien (sosiaalivallankumouksellisten) teoriat maaseudun ratkaisevasta merkityksestä sosialistisessa vallankumouksessa samoin kuin talonpoikaiston vallankumouksellisen voiman menševistisen kieltämisen.

Vallankumouksen kuluessa toteutui Leninin kehittelemä teesi, että proletariaatin merkitys historiallisessa liikkeessä on monin verroin suurempi kuin sen osuus koko väestöstä. Venäjän verraten vähälukuinen työväenluokka keräsi ympärilleen kansan työtätekevät joukot ja esitti ratkaisevaa osaa sosialistisessa vallankumouksessa ja sen saavutusten suojelemisessa. "Sosialistisen vallankumouksen voiton ehdottomana edellytyksenä on työtätekevän ja riistetyn talonpoikaiston täydellinen liitto työväenluokan, proletariaatin, kanssa kaikissa eturivin maissa," kirjoitti Lenin. [2]

Kuluneet viisi vuosikymmentä ovat vahvistaneet, että leniniläisellä opilla työväenluokan liitosta talonpoikaiston kanssa on yleinen merkitys. Tällaisen liiton muodostuminen oli sosialististen vallankumousten voiton tärkeimpiin kuuluva edellytys monissa Euroopan ja Aasian maissa sekä Kuubassa. Talonpoikaisliike saa työväenluokan vaikutuksesta kapitalistisessa maailmassa yhä selvemmin näkyvän anti-imperialistisen suunnan. Työläisten ja talonpoikien liitto ilmenee taloudellisesti vähemmän kehittyneissä maissa kaikkein selvimmin taistelussa puolifeodaalisten ja feodaalisten suhteiden hävittämiseksi. Kehittyneissä maissa muodostaa työtätekevien talonpoikien ja monopolien etujen suoranainen yhteentörmäys yhden tärkeimmistä edellytyksistä näiden luokkien liitolle. Talonpoikaiston pitkälle menevän häviämisprosessin johdosta talonpoikaiskysymyksen merkitys näissä maissa tosin pienenee. Mutta sitä suuremman merkityksen näissä maissa saa toiminta työväenluokan ja väestön välikerrosten, kaupunkien pikkuporvariston, älymystön ja pikkuporvariston poliittisia katsomuksia kannattavan työväestön osan kanssa.

Kansainvälinen työväenluokka käy vallankumouksellista taistelua erilaisissa olosuhteissa. Totuus että proletariaatin merkitys historian kehityksessä on verrattomasti

---

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 26, s. 291.

suurempi kuin sen osuus väkiluvusta, on vahvistettu kansainvälisessä mitassa. Työväenluokka täyttää loppuun saakka historiallisen tehtävänsä, johtaa kansanjoukkojen taistelua kapitalismin kukistamisen ja kommunismin voiton puolesta.

Eräs Lokakuun vallankumouksen suurista ja monimutkaisista kysymyksistä oli nuoren sosialistisen tasavallan suhtautuminen Venäjän imperiumin aikaisemmin sortamiin kansakuntiin ja kansaryhmiin sekä Idän siirtomaakansoihin. Lenin vastusti päättävästi kaikenlaisia yrityksiä asettaa kansallisen vapausliikkeen asia ja sosialistisen vallankumouksen tehtävät toisiaan vastaan. Hän laati teorian ja taktiikan työväenluokan liitosta kansallisen vapausliikkeen kanssa.

"Me olemme aina kannattaneet, kannatamme ja tulemme kannattamaan eturivin maiden tietoisten työläisten mitä tiiviimpää lähentymistä ja yhteenliittymistä *kaikkien* sorrettujen maiden työläisten, talonpoikien ja orjien kanssa," kirjoitti V. I. Lenin. "Me pyrimme antamaan näille meitä takapajuisemmille ja sorretummille kansoille 'pyyteetöntä kulttuuriapua', puolalaisten sosialidemokraattien erinomaista ilmaisua käyttääkseni, toisin sanoen auttamaan heitä siirtymisessä koneiden käyttöön, työn helpottamiseen, demokratiaan ja sosialismiin." [3]

Neuvostovalta on liittänyt kaikki Neuvostoliiton kansat yhtenäiseen sopuisaan perheeseen, se ei ole toteuttanut vain kansakuntien poliittista tasa-arvoisuutta, vaan myös talouden ja kulttuurin valtavan nousun kaikilla aikaisemmin takapajuisilla syrjäseuduilla, jotka todella ovat suorittaneet historiallisen harppauksen keskiajasta sosialismiin.

Lokakuun vallankumouksen voitto ja maailman sosialistisen järjestelmän syntyminen avasivat uusia näköalo-

[3] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 30, s. 120.

ja taloudellisesti alikehittyneiden maiden kansalliselle vapausliikkeelle. Tässä yhteydessä ansaitsee erityisesti tulla huomatuksi Leninin ajatus, että siellä, missä proletariaatti heikon kehittymisensä vuoksi ei voi toteuttaa vallankumouksellisen liikkeen hegemonin osaa, voi muiden sosialistisen kansakuntien voitollinen proletariaatti täyttää etujoukon osan. Tämä idea toteutui ensimmäisen kerran Lokakuun vallankumouksen aikana, jolloin syntyi liitto Venäjän työväenluokan ja Venäjän kansallisten syrjäseutujen talonpoikaiston välillä. Tämä liitto auttoi aikaisemmin sorrettuja kansoja vapautumaan vuosisataisesta takapajuisuudesta; tällöin osoitettiin käytännössä mahdolliseksi takapajuisten kansojen ei-kapitalistinen kehitystie.

Alkuaikoina, jolloin Neuvostoliitolla oli vain verraten vähäiset taloudelliset mahdollisuudet vaikuttaa maailman kehitykseen ja jolloin imperialismi piti vielä lujassa otteessaan siirtomaita, olivat edellytykset sosialistisen maan työväenluokan liitolle muiden maiden talonpoikaiston kanssa kansainvälisessä mitassa varsin rajoitetut; käytännössä tämä onnistui vain Mongoliassa, joka siirtyi vahvasti sosialismin tielle. Nykyisin, jolloin sosialististen maiden moraalinen ja aineellinen vaikutus on kasvanut suunnattomasti, tällainen mahdollisuus on tullut yleiseksi. Ei-kapitalistinen kehitystie voi toteutua nykyisin jopa kaikkein takapajuisimmissakin maissa sillä ehdolla, että ne ovat liitossa kansainvälisen työväenluokan ja ennen kaikkea niiden maiden kanssa, joissa sosialismi on voittanut.

Tämän päivän kansainväliselle vapausliikkeelle on ominaista sen sosiaalisen pohjan jatkuva laajeneminen. Eräs tämän prosessin tärkeimmistä tekijöistä on Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kansojen vallankumouksellisen liikkeen suuri laajuus, minkä edessä monet kapitalismin siirtomaaimperiumit ovat romahtaneet. Tämä luonteensa puolesta yleisdemokraattinen taistelu kansallisen vapauden puolesta kietoutuu ja sulautuu yhtenäisek-

si virraksi sen taistelun kanssa, jota työväenluokka käy sosialismin ja kommunismin puolesta. Tällöin toteutuu Leninin ennakkonäkemys, että maapallon väestön enemmistön liikehtiminen, joka aluksi on suuntautunut kansallisen vapauden saavuttamiseen, kääntyy tulevissa maailmanvallankumouksen ratkaisevissa taisteluissa kapitalismia ja imperialismia vastaan.

Eräs Lokakuun vallankumouksen kärjistyneimmistä kysymyksistä oli kysymys rauhasta, rauhan-tunnuksen merkityksestä vallankumouksen kehitykselle.

Lokakuun suuri vallankumous voitti rauhan tunnuksen merkeissä. Neuvostojen maa hylkäsi ryöstö- ja väkivaltapolitiikan kansainvälisellä areenalla. Lokakuun ensimmäinen asetus oli kuten tunnettua asetus rauhasta, ja se merkitsi sosialistisen valtion ulkopolitiikan alkua. Kansainvälisessä politiikassa muotoutui Lokakuun vallankumouksen jälkeen kaksi linjaa: sosialismin noudattama turvallisuuden ja kansojen vapauden puolustamisen linja sekä hyökkäyksen ja sodan linja, jota imperialismi noudatti. Taistelulla rauhan puolesta on nyt erittäin suuri sija yleisessä taistelussa demokratian puolesta imperialistista taantumusta vastaan ja sosialismin puolesta kapitalismia vastaan.

Työväenluokka näyttelee yhä suurempaa osaa taistelussa sellaisten yleisdemokraattisten vaatimusten toimeenpanon puolesta kuin poliittinen demokratia, kansallinen vapaus ja rauha. Toisin kuin erilaiset "vasemmisto"-opportunistit, kommunistit pitävät lähtökohtanaan sitä, että mahdollisimman laaja demokratia suo kaikkein suotuisimmat edellytykset sosialismin voitolle.

Ajatus yleisdemokraattisten vaatimusten sekä proletariaatin, joka yhdistää ympärilleen mitä laajimmat eiproletaariset työtätekevät kerrokset, sosialististen päämäärien yhdistämisestä oli eräs Leninin kehittelemän proletaarisen vallankumouksen teorian perusteista. Työ-

väenluokan taistelu demokratian puolesta näytteli erittäin tärkeää osaa Lokakuun vallankumouksessa ja sosialististen vallankumousten toteuttamisessa muissa maissa. Taistelullaan demokratian puolesta työväenluokka saa kapitalististen maiden työtätekevät joukot vakuuttuneiksi, että ainoastaan sosialismi takaa heidän demokraattisten pyrkimystensä johdonmukaisen toteuttamisen ja suojaamisen. Ei työväenluokan taistelun demokraattisten ja sosialististen päämäärien vastakkain asettelu vaan niiden yhtenäisyys — tämä on yksi Lokakuun vallankumouksen tärkeimmistä opetuksista.

Lokakuun vallankumous vahvisti siis täydellisesti marxilais-leniniläisen opin sosialistisen vallankumouksen liikkeelle panevista voimista sekä mahdollisuudesta solmia liitto työväenluokan ja ei-proletaaristen työtätekevien joukkojen kesken; se osoitti käytännössä oikeaksi bolševismin strategisen linjan.

Jos Lokakuun vallankumouksella on tänäänkin periaatteellinen merkitys sosialistisen vallankumouksen strategian, sen liikkeelle panevien voimien määrittelyn näkökannalta, niin vähäisempi ei sen merkitys ole myöskään tehokkaan taktiikan, vallankumouksen toteuttamisen käytännön muotojen ja menetelmien määrittelyn kannalta.

Erittäin ajankohtainen ja opettava on mm. Lokakuun vallankumouksen antama kokemus sosialistisen vallankumouksen taistelumuotojen, niin rauhanomaisten kuin eirauhanomaisten, käytöstä ja vaihtamisesta. Sosialismin viholliset ovat kuvailleet Lokakuun vallankumouksen veriseksi tappeluksi pyrkien täten karkottamaan muiden maiden kansanjoukot taistelusta yhteiskunnan vallankumouksellisen uudistamisen puolesta. On syntynyt myös toinen äärimmäisyysilmiö Lokakuun vallankumouksen tulkinnassa, nimittäin sen kuvaaminen milteipä vain kevyeksi kahakaksi, joka tapahtui ilman uhreja ja verenvuodatusta. Todellisuudessa Lokakuun vallankumouksen

kokemus käsittää sekä rauhanomaisia että aseellisia taistelun muotoja, joiden käyttäminen riippui objektiivisen tilanteen kehityksestä ja ennen kaikkea riistävien luokkien vastarinnan luonteesta.

V. I. Lenin on eritellyt perinpohjaisesti vallankumouksellisen taistelun muotojen yhdistämistä ja vaihtamista Venäjän vallankumouksen kehityksessä helmikuusta lokakuuhun. Helmikuun vallankumouksen jälkeen tilanne muodostui sellaiseksi, että bolševistinen puolue piti "Huhtikuun teeseistä" heinäkuun tapahtumiin saakka suuntanaan rauhanomaista vallankumouksellista kehitystä tunnuksella "Kaikki valta neuvostoille!"

Vallankumouksen rauhanomainen kehitys oli tuohon aikaan mahdollinen siksi, että yksikään luokka, yksikään varteenotettava voima ei olisi silloin kyennyt vastustamaan ja estämään kaiken valtiollisen vallan keskittämistä neuvostojen käsiin. Siitä huolimatta, että pikkuporvarilliset puolueet olivat siihen aikaan neuvostoissa enemmistönä, vallankumous olisi voinut tässä tapauksessa tapahtua neuvostojen sisällä käytävän poliittisen taistelun muodossa aseellisen taistelun sijasta ja saada siten joukkojen kannalta suotuisimman ja kivuttomimman luonteen.

Vastavallankumouksellisen väliaikaisen hallituksen ammuttua heinäkuun mielenosoitusta ja vallan siirryttyä tosiasiallisesti sotilasdiktaattorien käsiin, rauhanomainen kehitys kävi mahdottomaksi. Bolševikkien puolue otti suunnakseen aseellisen kapinan ja toiminnan keskipiste siirtyi sen valmisteluun.

Syksyllä 1917, Kornilovin kapinan kukistumisen jälkeen, avautui jälleen mahdollisuus vallankumouksen rauhanomaiselle kehitykselle. Eritellessään tunnuksen "Kaikki valta neuvostoille" merkitystä ja luokkasisältöä niissä olosuhteissa Lenin selitti, että kysymys on seuraavasta: joko rauhanomainen vallankumous tai mitä kärkevin ja verisin kansalaissota, joka loppujen lopuksi johtaa proletariaatin voittoon. "Ottamalla kaiken vallan käsiinsä neu-

vostot voisivat vielä nyt — ja tämä on nähtävästi viimeinen tilaisuus siihen — turvata vallankumouksen rauhallisen kehityksen, turvata kansalle mahdollisuuden valita rauhallisesti edustajansa, turvata puolueille rauhallisen taistelun mahdollisuuden neuvostojen sisällä, eri puolueitten ohjelman kokeilemisen käytännössä, vallan siirtymisen rauhallista tietä yhdeltä puolueelta toiselle puolueelle.

Jos tämä tilaisuus päästetään ohi, niin vallankumouksen koko kehityskulku aina huhtikuun 20. päivän liikehtimisistä kornilovilaisuuteen saakka viittaa siihen, että mitä kiivain kansalaissota porvariston ja proletariaatin välillä on väistämätön." [4]

Kuten tunnettua, pikkuporvarillisten puolueiden johtajat hylkäsivät tämän mahdollisuuden. Aseellinen kapina jäi ainoaksi keinoksi, joka kykeni paitsi turvaamaan proletaarisen vallankumouksen voiton myös toteuttamaan työtätekevien joukkojen tärkeimmät yleisdemokraattiset vaatimukset. Käyttämällä loppuun saakka vallankumouksen rauhanomaisen kehityksen mahdollisuudet bolševikit ennakoivat suuressa määrin myös aseellisen kapinan onnistumisen. Viimeksi mainittu saattoi nojata työtätekevien valtaenemmistön tukeen, sillä he olivat tulleet vakuuttuneiksi siitä, että muuta tietä ei ole.

Näin on asia, mitä tulee rauhanomaisten ja ei-rauhanomaisten taistelumuotojen käyttämiseen sosialistisen vallankumouksen voiton puolesta Venäjällä. Millaisia johtopäätöksiä tästä kokemuksesta voidaan tehdä?

Lokakuun vallankumouksen esimerkki vahvistaa, ettei vallankumoustaistelun joidenkin muotojen ehdottomiksi tekeminen, vaan niiden yhdistäminen sekä taito siirtyä rauhanomaisista muodoista nopeasti ei-rauhanomaisiin ja päinvastoin on välttämätön voiton edellytys.

Lokakuun vallankumous osoitti edelleen, että taistelumuotojen valinta riippuu ennen kaikkea niistä menetel-

[4] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 34, s. 237—238.

mistä, joita riistävät luokat käyttävät vallankumouksellisia voimia vastaan. Riistäjien väkivaltaan työväenluokan on vastattava väkivallalla, petokseen ja demagogiaan vakuuttamisen ja esimerkin voimalla. Ratkaiseva merkitys on joukkojen yhtenäisyydellä, järjestäytyneisyydellä ja aktiivisuudella. Paljon riippuu myös siitä asenteesta, jonka pikkuporvarilliset puolueet omaksuvat ratkaisevalla hetkellä. Taantumuksen puolelle siirtymällä ne vähentävät rauhanomaisen vallankumouksen mahdollisuuksia. Työväenluokkaa tukemalla ne lisäävät tätä mahdollisuutta.

Vallankumouksen rauhanomaisen kehityksen mahdollisuus ja aseellisen kapinan nopea menestys Venäjällä riippuivat pääasiassa kahdesta seikasta:

1) sellaisen yleiskansallisen organisaation kuin neuvostojen olemassaolosta; juuri sen sisällä olisivat väestön perusjoukkojen, työväenluokan ja pikkuporvariston, edustajat voineet käydä rauhanomaista poliittista taistelua. Neuvostot olivat luokkakoostumuksensa puolesta työväen- ja talonpoikaisliikkeen elimiä, niiden diktatuurin valmis muoto. Voitollisesti päättyneen aseellisen kapinan seurauksena niistä tuli proletariaatin diktatuurin valtiollinen muoto.

2) aseellisten työläisten ja sotilaiden osallistumisesta liikehtimiseen. Lokakuun vallankumouksen kokemus osoittaa, miten suuri merkitys vallankumouksen voitolle yleensä ja sen rauhanomaiselle kehitystielle erityisesti on sillä, että armeija on kansan puolella.

V. I. Lenin piti vuonna 1917 vallankumouksen rauhanomaisen kehityksen mahdollisuutta Venäjällä harvinaisena poikkeuksena. Ajan myötä rauhanomaisen vallankumouksen mahdollisuudet ovat laajentuneet. Näin oli muun muassa eräissä Keski- ja Kaakkois-Euroopan maissa, joissa kaikkein ankarimman aseellisen taistelun muodon, hitleriläistä Saksaa vastaan käydyn sodan, päätyttyä voittoon tapahtui demokraattisten uudistusten kasvaminen sosialistiseksi vallankumoukseksi pääasiassa rauhan-

omaista tietä. Eräiden Idän maiden kansallisessa vapaustaistelussa olivat pääasiassa vallitsevina aseelliset taistelumuodot, mutta siirtyminen sosialismin tielle tapahtui eräissä maissa rauhanomaisen uudistumisen kautta. Nykyaikana kommunistiset puolueet suuntautuvat tilanteesta riippuen joko rauhanomaiseen tai ei-rauhanomaiseen vallankumoukseen. Historiallinen kokemus on osoittanut jo useita kertoja, että hallitsevat luokat kykenevät siirtymään nopeasti porvarillis-demokraattisista vallan muodoista terroristisiin. Tätä vastaavasti on myös näiden maiden työväenluokan oltava valmis vaihtamaan rauhanomaiset muodot ei-rauhanomaisiin.

Lenin perusteli täsmällisesti puolueen taktiikan niin vallankumouksen rauhanomaisessa kehityksessä kuin aseellisen kapinan johtamisessa.

"Ensiksikin, onnistuakseen kapinan täytyy nojata ei salaliittoon, ei puolueeseen, vaan edistyneimpään luokkaan. Toiseksi, kapinan täytyy nojautua kansan vallankumoukselliseen nousuun. Kolmanneksi, kapinan täytyy nojautua sellaiseen käännekohtaan kasvavan vallankumouksen historiassa, jolloin kansan eturivien aktiivisuus on suurimmillaan, jolloin horjuminen vallankumouksen vihollisten keskuudessa ja vallankumouksen heikkojen, puolinaisten ja epäröivien ystävien riveissä on voimakkain. Juuri nämä kolme kapinan edellytystä erottavatkin marxilaisuuden blanquilaisuudesta." [5]

Lenin esitti jo vuoden 1905 vallankumouksen kokemuksen pohjalla arvion sissisodasta ja laati sen tärkeimmät taktiset periaatteet. Lenin teki perinpohjaisen eron yksilöterroria harjoittavien salaliittolaisryhmien toiminnan ja sissisodan välillä. Jos terrori on erillisten intellektuellien ryhmien salaliitto ja yksityisiin henkilöihin kohdistettu kosto, niin sissiesiintymiset eivät ole kostoa vaan

[5] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 26, s. 4—5.

sotilaallista toimintaa. Niiden tehtävänä on valmentaa ja kasvattaa sotilaallisia ryhmiä ja joukkojen sotilaallisia johtajia ja muodostua joukkojen kasvavan kapinan elimelliseksi osaksi. Lenin piti sissitaistelun menestyksen ehtona sitä, että puolue johtaa tätä liikettä. Hän piti sissiesiintymisten tärkeimpänä välittömänä tehtävänä "hallitus-, poliisi- ja sotilaallisen koneiston hävittämistä ja taistelua aktiivisia mustasotnialaisia järjestöjä vastaan, jotka turvautuvat väkivaltaan kansaa kohtaan ja sen pelotteluun." [6] Sotilaallisia ryhmiä syntyi ensiksi tehtaissa, ja sieltä tämä liike levisi myös maaseudulle. Lenin kehotti muodostamaan vapaaehtoisia sotilaallisia ryhmiä sekä kaupunkeihin että maaseudulle. Hän totesi, että talonpoikaiskapinat tilanomistajia ja poliiseja vastaan ovat "pitkäaikaista sissisotaa, jonka yhä laajemmat ja järjestyneemmät sotilaskapinain purkaukset katkaisevat". [7]

Lenin perusteli vallankumouksen yleistyksen pohjalla kommunistien taktiikan muihin puolueisiin nähden taistelussa vallasta ja sosialistista hallitusta muodostettaessa sekä vallankumouksellisen liiton (blokin), periaatteellisen koalition muodostamisen ehdot sosialistisen vallankumouksen ohjelman pohjalla marxilais-leniniläisen puolueen näytellessä johtavaa osaa.

Monien maiden kannalta on nykyaikana ajankohtainen merkitys mahdollisuudella siirtyä sosialismiin monipuoluejärjestelmän vallitessa. Toisinaan tämä kysymys tulkitaan, ikään kuin tällainen kysymyksen asettelu ei olisi sopusoinnussa leninismin kanssa ja ikään kuin Lokakuun vallankumouksen kokemus kumoaisi sen. Asia ei ole kuitenkaan lainkaan niin.

Bolševikit arvostelivat helmikuun ja lokakuun välisenä

---

[6] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 12, s. 228.

[7] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 14, s. 153.

aikana 1917 terävästi pikkuporvarillisia puolueita niiden opportunismin vuoksi, siitä että ne harjoittivat yhteistyötä porvariston kanssa. Mutta Lenin ei periaatteessa lainkaan hylännyt yhteistyön mahdollisuutta menševikkien ja eserrien kanssa, jos ne vain katkaisevat välinsä porvarilliseen taantumukseen. Riittää kun muistetaan, että silloin kun bolševikit esittivät helmikuun vallankumouksen jälkeen tunnuksen "Kaikki valta neuvostoille", niin neuvostoissa olivat enemmistönä menševikit ja eserrät. Toisin sanoen, tunnus "Kaikki valta neuvostoille" merkitsi väistämättä siihen aikaan vallankumouksen kehittämistä monipuoluejärjestelmän säilyessä.

Jälleen syksyllä 1917, kun bolševikit olivat saaneet enemmistön pääkaupungin neuvostoissa, Lenin puhui mahdollisuudesta muodostaa pikkuporvarillisten puolueiden kanssa liitto, joka voisi turvata kaiken vallan siirtymisen kivuttomasti neuvostojen käsiin. Mutta pikkuporvarillisten puolueiden johtajat hylkäsivät tämän mahdollisuuden. Tällä tavoin he jouduttivat monin verroin kriisin puhkeamista johtamiensa ryhmittymien keskuudessa, jotka alkoivat syksystä 1917 lähtien menettää erittäin nopeasti vaikutustaan joukkojen parissa.

Vastustamalla neuvostojen 2. edustajakokouksessa vallan siirtämistä neuvostojen käsiin sekä asetuksia rauhasta ja maasta oikeistolaiset eserrät ja menševikit, jotka vielä äsken olivat olleet suuri poliittinen voima, diskreditoivat itsensä lopullisesti ja lakkasivat esittämästä minkäänlaista itsenäistä osaa maan poliittisessa elämässä. Selittäessään bolševikkien politiikkaa tässä kysymyksessä Lenin kirjoitti: "Ei ole meidän syymme, että eserrät ja menševikit läksivät. Me ehdotimme vallan jakamista... Me halusimme neuvosto-kokoomushallitusta... Jos he eivät halunneet yhteistyötä, niin sen pahempi heille." [8]

Suhteet vasemmistoeserrien kanssa kehittyivät hiukan

[8] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 26, s. 236.

toisin. Vakavasta horjunnasta huolimatta vasemmisto-eserrät esiintyivät eräissä tärkeissä kysymyksissä yhtenä rintamana bolševikkien kanssa. Osa heistä osallistui aktiivisesti lokakuun aseellisen kapinan valmisteluun ja toteuttamiseen. Tämä kaikki mahdollisti heille vaikutuksen säilymisen huomattavaan osaan talonpoikaistosta.

Neuvostojen 2. edustajakokouksessa valittuun Toimeenpanevaan keskuskomiteaan tuli melkein kolmas osa vasemmisto-eserrejä. Joidenkin horjahtelujen jälkeen heidän edustajiaan tuli mukaan V. I. Leninin johtamaan Kansankomissaarien neuvostoon. Ainoa ehto, jonka bolševikit asettivat lojaalille yhteistyölle vasemmisto-eserrien kanssa, oli, että he tunnustavat neuvostovallan periaatteet ja välttämättömyyden edetä asteittain askel askeleelta sosialismiin.

Bolševikkien ja eserrien liitto ei tosin kestänyt pitkään. Brestin rauhansopimuksen allekirjoittamisen johdosta, joka aiheutti maassa pikkuporvarillisen šovinismin aallon, vasemmisto-eserrien johtajat erosivat keväällä 1918 Neuvostoliiton hallituksesta ja nousivat pian sen jälkeen avoimeen aseelliseen vastavallankumoukseen. Osa heistä, he jotka jatkoivat taisteluaan neuvostohallitusta vastaan, menetti pian joukkojen kannatuksen. He asettuivat kansaa vastaan ja kärsivät täydellisen vararikon. Toinen osa kannatti työläisten ja talonpoikien valtaa ja sulautui myöhemmin bolševikkeihin. Bolševikkien puolueesta muodostui verraten lyhyessä ajassa paitsi Venäjän työväenluokan myös työtätekevän talonpoikaiston ja laajojen eiproletaaristen työtätekevien kerrosten ainoa todellinen edustaja. Mutta näin ei tapahtunut sen vuoksi, että se olisi pyrkinyt vallan monopolisoimiseen, vaan sen johdosta, että se oli vallannut kansan luottamuksen koko sitä edeltäneellä vallankumouksellisella työllään, politiikallaan ja taktiikallaan, kun taas pikkuporvarillisten puolueiden johtajat loikkasivat taantumuksen puolelle. Lenin vastasi seuraavasti vallankumouksen vihollisten väitteisiin, että bolševikit muka vaativat yksinoikeutta valtaan:

"Porvarillisten kynäilijäin ja porvariston säikähdyttämäin ihmisten kuoro syyttää meitä siitä, että me emme ole myöntyväisiä, että me olemme leppymättömiä, että me emme halua jakaa valtaa toisten puolueiden kanssa. Tämä ei ole totta, toverit! Me ehdotimme ja ehdotamme vasemmisto-eserreille vallan jakamista kanssamme. Ei ole meidän syymme, jos he kieltäytyivät". [9]

Lokakuun vallankumous oli ensimmäinen käytännön kokeilu työväenluokan puolueen yhteistyötä pikkuporvarillisten ryhmittymien kanssa sosialistisessa vallankumouksessa. Mutta niiden tavattoman vaikeiden olosuhteiden vuoksi, joissa maailman ensimmäinen voittoon päättynyt sosialistinen vallankumous suoritettiin, tällaista yhteistyötä voitiin silloin harjoittaa vain rajoitetussa mitassa. Tämä tendenssi ilmeni tuntuvasti laajempana muiden maiden vallankumouksissa. Huomattava osa sosialidemokraatteja, pikkuporvarillisten ryhmien ja eräissä tapauksissa joidenkin porvarillistenkin ainesten edustajia siirtyi historian kokemuksesta oppia ottaen ja kansan enemmistön etujen mukaisesti ratkaisevalla hetkellä kommunistien johtamien anti-imperialististen voimien puolelle.

Yhteisrintaman ja kansanrintaman taktiikka oli tehokas osoitus työväenluokan ja muiden työtätekevien kerrosten liitosta, kommunistien ja muiden puolueiden yhteistyöstä. Tämä taktiikka, jota sovellettiin Espanjan työtätekevien taistellessa sankarillisesti fasismia ja taantumusta vastaan ja myöhemmin sotaa edeltäneinä vuosina Ranskassa, osoitti mahdolliseksi kansanjoukkojen laajan yhdistämisen edistyksellisen sosiaalisen kehitysohjelman pohjalla.

Nykyisissä olosuhteissa, joille on ominaista voimasuhteiden muuttuminen edelleen sosialismin hyväksi, monipuoluejärjestelmän mahdollisuus sosialismiin siirtymises-

---

[9] V. I. Lenin, Poln. sobr, sotš., t. 26, s. 271—272.

sä saa eräitä maita ajatellen erityisen tärkeän merkityksen. Tällainen näköala ei ole vain sopusoinnussa Lokakuun vallankumouksen kokemuksen kanssa, vaan sen suoranaista jatkoa ja kehittämistä, mikä ensimmäisen kerran kokeiltiin ja tarkistettiin Lokakuun suuressa sosialistisessa vallankumouksessa leniniläisen puolueen johdolla.

Lokakuun suuri vallankumous uudisti Venäjän, se antoi voimakkaat kiihokkeet sen tuotantovoimien ja kulttuurin kehitykselle. Sosialismin rakentamisen tärkeimpiin kuuluva ehto oli koneellisen suurteollisuuden luominen, sellaisen joka kykeni uudistamaan myös maatalouden. Toinen tärkeimpiin kuuluva tehtävä oli maatalouden sosialistinen uudestijärjestely. Leninin suuri historiallinen ansio on siinä, että hän osoitti tämän tehtävän mahdolliseksi ko'operation (osuuskunnallistamisen) sekä valtiontilojen (sovhoosien) muodostamisen tietä.

Sosialistiset maat, jotka muodostavat maailman sosialismin vankan taloudellisen perustan, vaikuttavat kansainvälisen vapausliikkeen kehitykseen nykyisin yhä enemmän taloudellisen toimintansa tuloksilla.

Lenin piti väestön kulttuuritason perinpohjaista kohottamista, kulttuurivallankumouksen suorittamista, sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen erottamattomana osana. Vastapainona valevallankumouksellisten fraasien viljelijöille ja huutajille, jotka halveksivat kulttuuriperintöä, Lenin piti sosialistisen kulttuurivallankumouksen tärkeimpänä tehtävänä porvarillisen turmeluksen ja jäänteiden hävittämistä, niiden kulttuuriarvojen huolellista säilyttämistä, jotka on luotu ihmiskunnan aikaisemman kehityksen aikana, niiden omaksumista työväenluokan kannalta ja niiden saattamista laajojen työtätekevien joukkojen omaisuudeksi. "On otettava koko kulttuuri, jonka kapitalismi on jättänyt, ja siitä rakennettava sosialismi. On otettava koko tiede, tekniikka, kaikki tiedot

ja taide. Ilman sitä me emme voi rakentaa kommunistista yhteiskuntaa." [10]

Lenin kehitteli teoksissaan ja puheissaan syvällisesti ja luovalla tavalla proletaarisen vallankumouksen, kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaikkia tärkeimpiä kysymyksiä. Niiden toteutus käytännössä heijasti väistämättä Venäjän historiallisen kehityksen erityispiirteitä. Mutta Leninin kehittelemien työväenluokan taistelun perusperiaatteiden merkitys ylittää yhden maan rajat, niiden merkitys on todella yleismaailmallinen.

Kaikki Neuvostoliitossa viiden vuosikymmenen aikana tapahtuneet suuret uudistukset liittyvät erottamattomasti työväenluokan ja koko kansan toimintaan. Sen ohessa neuvostokansa on saavutuksistaan suuressa kiitollisuuden velassa kansainvälisen työväenluokan ja maailman vallankumouksellisen liikkeen internationalistiselle solidaarisuudelle.

Imperialistit vetivät petoksen ja väkivallan avulla interventioon mukaan monien maiden sotilaita. Mutta neuvostovallan puolella taisteli vapaaehtoisesti ja sankarillisesti hyökkääjiä ja valkokaartilaisia vastaan ja suojeli lokakuun vallankumouksen saavutuksia unkarilaisia ja puolalaisia, bulgarialaisia ja jugoslaaveja, tšekkejä ja romanialaisia, ranskalaisia ja suomalaisia, saksalaisia ja itävaltalaisia, kiinalaisia ja mongoleja sekä monien muiden kansojen edustajia. Työtätekevien kansainvälinen yhtenäisyys ilmeni kaikkein selvimmin "Kädet irti Neuvosto-Venäjästä!" -tunnuksen alla tapahtuvassa liikkeessä imperialistien Venäjälle suuntaamia hyökkäyksiä vastaan.

Neuvostoihmiset saivat tuntea lämmintä myötätuntoa ja tukea kaikkien maiden työtätekevien taholta sosialismin rakentamisen aikana. Erityisen laajana tämä työtä-

---

[10] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 38, s. 55.

tekevien kansainvälinen solidaarisuus ilmeni fasismin vastaisen taistelun aikana. Euroopan ja Aasian kansojen vapausliike sulautui yhtenäiseksi virraksi neuvostokansan suuren isänmaallisen sodan kanssa, joka antoi ratkaisevan panoksen kansainvälisen imperialismin iskuvoimien murskaamiseen.

Kapitalististen maiden työväenluokan taistelu rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta sekä ennen näkemättömän laaja kansallinen vapausliike ovat tällä hetkellä sosialististen maiden kansainvälistä asemaa lujittava tärkeä tekijä.

Toiselta puolen Lokakuun vallankumous, sosialismin rakentaminen Neuvostoliittoon ja maailman sosialistisen yhteisön lujittuminen olivat valtava kannustin vallankumouksellisen prosessin kehittymiselle koko maailmassa, ne loivat tuntuvasti suotuisammat edellytykset vallankumouksellisten voimien toiminnalle kapitalistisissa maissa.

Riittää kun palautetaan mieliin Neuvostoliiton vapauttajan-osa toisen maailmansodan aikana. Euroopan ja Aasian orjuutettujen kansojen työtätekevät joukot, jotka nousivat puolustamaan riippumattomuuttaan, antoivat noiden vuosien aikana saksalaiselle fasismille ja japanilaiselle imperialismille lukuisia raskaita iskuja. Mutta niiden voimat eivät silti riittäneet saavuttamaan voittoa hampaisiin saakka aseistautuneista valloittajista. Sen vuoksi kansallisen vapausliikkeen sekä Euroopan ja Aasian eräiden maiden demokraattisten ja sosialististen vallankumousten tärkein lopputulos oli, että kansanjoukkojen vallankumouksellinen energia ja uhrautuvaisuus yhdistyi neuvostoarmeijan nykyaikaisten aseiden voimaan ja Neuvostoliiton sotilaalliseen ja taloudelliseen potentiaaliin. Näiden maiden kokemus osoittaa havainnollisesti, että kaikki yritykset vallankumouksen sisäisten ja ulkoisten kehitystekijäin asettamiseksi toisiaan vastaan ovat täysin kestämättömiä. Ja jos kysymyksen, voittaako sosialistinen vallankumous jossakin maassa vai ei, ratkaise-

vatkin ennen kaikkea sisäiset voimat, niin imperialistisen vastavallankumouksen "tuonti" voidaan ehkäistä vain kansainvälisellä pohjalla, kansainvälisen työväenliikkeen ja maailman sosialistisen yhteisön monipuolisen tuen avulla.

Tällaisia ovat leniniläisen vallankumousteorian ja -taktiikan eräät erikoispiirteet, jotka saavat nykyisissä olosuhteissa erityisen suuren merkityksen, sillä ne erottavat todelliset vallankumoukselliset niistä, jotka kätkevät vallankumouksellisten fraasien taakse tieteellisestä sosialismista kaukana olevat tavoitteet.

Sosialististen maiden ja kansainvälisen kommunistisen liikkeen yhtenäisyyden lujittaminen sekä maailman työväenliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen liiton vahvistaminen ovat tällä hetkellä tärkein edellytys menestykselliselle taistelulle sosialismin, rauhan ja kansallisen vapauden puolesta.

Lokakuun vallankumouksen maailmanhistoriallisella kokemuksella, leninismin teorian ja taktiikan soveltamisen antamalla kokemuksella on todella suurenmoinen merkitys tämän hetken taistelulle yhteiskunnan vallankumouksellisen uudistamisen puolesta.

Lokakuun vallankumouksen viisikymmenvuotistaival kylvää horjumatonta varmuutta sosialismin voittoon. Profeetallisempina kuin koskaan kaikuvat tänään Leninin erinomaiset sanat: "Ei voi olla epäilystäkään siitä, että kansainvälinen sosialistinen vallankumous, jonka Lokakuu pani alulle, voittaa huolimatta vaikeuksista ja esteistä, huolimatta sen vihollisten kaikista ponnistuksista." [11]

---

[11] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 27, s. 138.

DMITRIJ ŠEVLJAGIN

Marxilais-leniniläisten aatteiden vastustamaton voima

Neuvostoliitto viettää lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen maineikasta 50-vuotispäivää. Yleinen mielipide osoittaa suurta mielenkiintoa historian ensimmäistä sosialistista valtiota ja sitä kokemusta kohtaan, jonka se on saanut yhteiskunnan vallankumouksellisessa uudistamisessa. Sosialismin ja kommunismin rakennustyön käytäntö Neuvostoliitossa osoittaa lokakuun vallankumouksen aatteiden suuren vaikutusvoiman elävän elämän olosuhteisiin.

Maailman sosialismin saavuttaman menestyksen vaikutuksesta ovat sosialistiset ja demokraattiset aatteet levinneet laajalti kaikkialle maailmaan. Marxismi-leninismi on ainoa poliittinen oppi, joka kykenee selittämään oikein nykymaailman monimutkaiset prosessit. Jopa porvarilliset ideologit ovat joutuneet yhä useammin lainaamaan marxilaisuudesta sen erinäisiä ajatuksia ja terminologiaa omia tarkoituksiaan varten. Monien maiden sosialidemokraattiset puolueet, jotka vielä hiljattain torjuivat kaiken yhteistyön kommunististen puolueiden kanssa, ovat tosiolojen vaikutuksesta nyt toteamassa että on välttämätöntä lähentyä kommunisteja ja kehitellä perustaa yhteistoiminnalle heidän kanssaan tärkeimmissä kysymyksissä.

Samaan aikaan imperialismin ideologinen vaikutuspiiri supistuu. Yhä useammat ihmiset vapautuvat porvarillisen ideologian vaikutuksesta, joka ei pysty antamaan enempää korkeita inhimillisiä ihanteita kuin luomisvoimaisia aatteitakaan ja joka samaan aikaan pyrkii kaikin

tavoin puolustelemaan imperialismin Kaakkois-Aasiassa, lähi-idässä ja muissa osissa maailmaa harjoittamaa hyökkäyspolitiikkaa. Imperialistisen maailman kaukonäköisimmät edustajat toteavatkin huolestuneina että lännessä puuttuvat positiiviset näkemykset, jotka pystyisivät vetämään kansanjoukkojen kiinnostusta puoleensa.

Vanhat antikommunismin tunnukset ovat romahtaneet. Yrittäen vastahyökkäystä antikommunistit ovat muuttaneet aatteellisen taistelun muotoja ja menetelmiä mukauttaen ne joustavasti uusiin olosuhteisiin. He käyttävät tieteellis-teknisen vallankumouksen, joka on antanut valtavan sysäyksen kansainvälisten yhteydenpito- ja tietoliikennevälineiden kehitykselle, saavutuksia ideologisiin tarkoituksiin ja pyrkivät korvaamaan aatteiden köyhyyden lisäämällä propagandavälineiden teknistä suorituskykyä.

Viime vuosina on kansainvälisellä areenalla ollut havaittavissa tietty lainmukaisuus ideologisen taistelun alalla: mitä voimakkaammaksi sosialistinen systeemi on käynyt poliittisessa, taloudellisessa ja sotilaallisessa suhteessa, mitä suurempaa menestystä imperialisminvastaiset demokraattiset voimat ovat saavuttaneet ja mitä laajemmin sosialistiset ja demokraattiset aatteet ovat levinneet kaikkialle maailmaan, sitä enemmän huomiota, voimia ja varoja imperialismi on suunnannut ideologiseen taisteluun ja sitä enemmän se on ponnistellut sopeuttaakseen vanhan antikommunistisen propagandamekanismin nopeasti muuttuvaan tilanteeseen. USA:ssa käytetään vuosittain valtion varoja puoli miljardia dollaria propaganda- ja tiedotustoimintaan. Amerikkalaiset monopoliyhtiöt antavat lisäksi näihin tarkoituksiin kymmeniä miljoonia dollareita.

Suurimmissa imperialistisissa maissa propagandasta on tullut elimellinen osa valtion toimintaa ja sitä pidetään diplomatian, sotilaallisen ja taloudellisen toiminnan ohella ulkopolitiikan "neljäntenä piirinä". Tiedotus- ja propagandatoimintaan sidotaan yhä enemmän tiedemiehiä,

valtion virastoja ja tieteellisiä laitoksia. Yhä selvempänä ilmenee pyrkimys koordinoida johtavien imperialistivaltojen propagandatoiminta. Varta vasten järjestetyissä kansainvälisissä kokouksissa kehitellään ideologisen taistelun strategiaa ja taktiikkaa ottaen huomioon maailman eri alueiden, eri maiden ja sosiaalisten ryhmien erikoispiirteet.

Maamme on jo puolen vuosisataa käynyt eturiveissä taistelua imperialismia, myös sen ideologista myyräntyötä vastaan.

Ideologisessa taistelussa NKP suorittaa kahdenlaista tehtävää.

Yhtenä tehtävänä on levittää marxismi-leninismin vaikutusta, puolustaa sen puhtautta vääristelyltä, levittää totuutta Neuvostoliitosta sekä osoittaa sosialistisen järjestelmän paremmuuden ja sosialististen maitten yhteisön merkitys maailman politiikan määräytymisessä, imperialismin hyökkäyspolitiikan torjunnassa ja rauhan puolustamisessa.

Toinen tehtävä on organisoida vastarintaa antikommunismia vastaan, paljastaa porvarillisen ideologian perustan hataruus varsinkin sen uusimpien aatteiden osalta, jotka ovat tarkoitetut lujittamaan kapitalistista järjestelmää ja ainakin horjuttamaan ellei hävittämään sosialististen maiden kansojen moraalista ja poliittista yhtenäisyyttä.

Imperialistivaltojen hallitsevat luokat eivät voi olla näkemättä, miten tuhoisia seurauksia niiden sytyttämä uusi maailmansota toisi kapitalistiselle järjestelmälle. Siksi imperialistit, samalla kun monopoliporvariston taantumuksellisimmat piirit pyrkivät väkivalloin muuttamaan kansainvälisiä voimasuhteita omaksi hyväkseen (mitä osoittaa muun ohessa USAn hyökkäyssota Vietnamissa ja imperialistivaltojen varustaman Israelin katala hyökkäys arabimaihin), käyttävät entistä enemmän voimavaroja talouden ja politiikan alalla käytävään taisteluun

sosialismia vastaan ja antavat yhä suuremman merkityksen ideologisen vaikutuksensa lisäämiselle maailmassa.

Nykyisen antikommunismin ideologit pyrkivät kehittämään suoranaisen teoreettisten todistelujen systeemin ehkäistäkseen sosialististen aatteiden laajaa leviämistä nykyisessä maailmassa. He ponnistelevat tavattomasti luodakseen miellyttävän kuvan nykykapitalismista. Ns. transformaatioteorian tekijät väittävät kapitalismin olevan vähitellen vapautumassa entisistä puutteistaan ja saamassa humaanit piirteet. Käyttäen hyväkseen joidenkin kapitalistimaiden edullisia suhdanteita antikommunismin ideologit ovat alkaneet esittää väitettä kapitalismin kehittymisestä parempaan suuntaan.

Tämän yhteydessä ovat keskeisellä sijalla "sosiaalisen yhdentymisen" väitteet, joitten mukaan porvarillinen yhteiskunta olisi muuttumassa sosiaalisesti yhä yhtenäisemmäksi, luokkataistelu kuuluisi menneisyyteen ja työväenluokka olisi muuttumassa muiden yhteiskuntaryhmien kumppaniksi, jotka yhtäläisesti ovat kiinnostuneet "kansankapitalismista". Kehittyneiden kapitalistimaiden työläisille uskotellaan, ettei vallankumouksellinen ideologia enää vastaisi heidän nykyistä elintasoaan ja heidän aineellisia ja henkisiä intressejään.

Sosialismin asemien laajeneminen ja lujittuminen maailman mitassa, laajojen kansankerrosten tuntema kiinnostus sosialistisia ihanteita kohtaan pakottavat porvariston ideologit siirtymään sosialismin tarjoamien etujen jääräpäisestä kieltämisestä sen luonteen ja kehitysnäkökulmien taitavaan vääristelyyn sekä sellaiseen virheelliseen sosialistisen ja kapitalistisen järjestelmän vertailuun, joka "todistaisi" kapitalismin paremmaksi. Näitä tarkoitusperiä on määrä palvella lännessä laajalti levitetyn ns. konvergenssiteorian, joka tarkoittaa kapitalismin ja sosialismin järjestelmien kohtaamista ja yhteensulautumista jossakin puolitiessä.

Konvergenssiteorian perusteella on tehty johtopäätös, että on välttämätöntä rakentaa siltoja kapitalististen ja

sosialististen maitten välille. Sosialististen ja kapitalististen maitten kaupallisten suhteiden laajenemista voidaankin pitää vain tervetulleena. Sillanrakennusteorian esittäjät antavat kuitenkin ymmärtää, että tarkoituksena on tämän politiikan avulla tukea porvarillisia aatteita ja kulttuuria ja siten pyrkiä kaivamaan maata sosialistisen järjestelmän alta. Lännen johtavat piirit haluaisivat käyttää yhteyksiä Euroopan sosialistimaihin sosialististen maiden yhteisön heikentämiseen, kiilan lyömiseen sosialistimaiden väliin ja ennen kaikkea niiden ja Neuvostoliiton välisen ystävyyden murentamiseen.

Taistelussa sosialismia vastaan kapitalismin puolustajat panevat paljon painoa kehitysmaiden väestön ideologiseen muokkaamiseen. He pyrkivät hajottamaan kansallisen vapaustaistelun kuluessa muodostuneet edistyksellisten ja demokraattisten voimien yhteisrintamat, eristämään siitä johdonmukaisimmat vallankumoukselliset, ennen muita kommunistit, estämään vapautuneiden maiden ystävyyssuhteiden kehittymistä sosialistimaihin päin ja ehkäisemään niiden suuntautumisen yhteiskunnallisen edistyksen tielle.

Heikentääkseen Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan imperialismin vastaisten kansanjoukkojen ystävällisiä mielialoja sosialistimaita kohtaan antikommunismin ideologit esittävät vääristeltyjä tietoja Neuvostoliiton ja muiden sosialistimaiden politiikasta kehitysmaihin nähden. Imperialistinen propaganda uskottelee sosialististen yhteiskunnan uudistusmenetelmien olevan soveltumattomia nuorille kansallisille valtioille. Tosiasiat kumoavat kuitenkin tällaiset väitteet. Monien kehitysmaiden kansat ovat saavuttaneet viime vuosina suorastaan historiallisia voittoja riippumattomuuden ja vapauden valloittamisessa ja toteuttaneet tärkeitä yhteiskunnallisia uudistuksia. Tämä prosessi on historiallisesti peruuttamaton imperialistien ja heidän kannattajiensa hyökkäilyistä huolimatta.

Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat antavat, kuten sosialististen maitten kommunististen puolueiden ja

työväenpuolueiden julkilausumassa on jälleen vahvistettu, kaikkea tukea ja apua yhteiskunnallisen edistyksen tielle lähteneille kansoille jotka käyvät oikeutettua taistelua suojatakseen riippumattomuutensa hyökkääjiltä.

NKP pitää kansainvälisenä velvollisuutenaan paljastaa nykyisen antikommunismin ideologiset aikeet. Emme voi sulkea silmiämme tosiasialta, että porvarillisen ideologian vaikutuspiirissä on edelleen satoja miljoonia ihmisiä ja että maailmankapitalismin propagandakoneisto käyttää suuren osan ponnisteluistaan tunkeakseen tätä ideologiaa tai sen aineksia meidän sosialistiseen leiriimme. Mikä merkitys USA:ssa annetaan poliittiselle propagandatoiminnalle, se nähdään esim. tiedotuspalvelu USIAn johdossa viime aikoihin saakka olleen Carl Rowenin lausunnosta: "Tiedotusohjelmamme, psykologisen tai propagandistisen vaikuttamisen ohjelma — voitte nimittää sitä miten haluatte — on nykyisin elintärkeä osa kansallisen puolustuksemme etulinjaa... Meidän on osoitettava suurta notkeutta ja kekseliäisyyttä. Harjoitamme propagandaa 106:ssa maassa."

Se ei tietenkään merkitse, että USAn kansainvälinen arvovalta kasvaisi. Päinvastoin Vietnamin sota, Israelin hyökkäys lähi-idässä ja amerikkalaisen imperialismin nykyinen ulkopoliittinen suuntaus kokonaisuudessaan, joka on johtanut jännityksen lisääntymiseen myös muissa osissa maapalloa, ovat viemässä USA:ta eristyneisyyteen ja aiheuttavat sen että amerikkalaisvastaiset ja imperialisminvastaiset mielialat voimakkaasti kasvavat.

Neuvostoliiton historialliset saavutukset, sen yhä lisääntyvä kansainvälinen arvovalta ja vallankumouksellisen ja demokraattisen liikkeen saamat laajat mitat ovat auttaneet lokakuun vallankumousta koskevan totuuden ja sen johtavien aatteiden, joita toteutetaan menestyksellisesti Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa, leviämistä kaikkialle maailmaan. Neuvostovallan vii-

sikymmenvuotisjuhlavuotena on todellisen sosialismin aatteiden ja käytännön tunnetuksiteko ja selittäminen koko moninaisuudessaan erittäin ajankohtaista. Juuri nyt, jolloin lännestä tulevaan sosialisminvastaiseen hyökkäilyyn yhtyy Mao Tse-tungin ja hänen ryhmänsä toiminta, on erityisen tärkeätä, että tehdään kaikki voitava ei vain sosialismin rakennustyön teorian vaan myös sen käytännön ja sosialistisen demokratian puhtauden puolustamiseksi maailman yleisen mielipiteen edessä ja kapitalististen maiden miljoonien työtä tekevien ihmisten silmissä, ja että luotaisiin valoisa käsitys sosialismista maailman yleiseen tietoisuuteen ja estettäisiin sen häpäiseminen ja halventaminen.

Yhteiskunnallisen kehityksen ehtojen, teiden ja muotojen moninaisuus, kapitalististen maiden taloudellisen ja poliittisen kehityksen epätasaisuus, eri maiden vapausliikkeen erilainen kehitysvaihe ja nopeasti muuttuvat tilanteet vaativat kaikki yhdessä suhtautumaan erittäin harkiten propagandatyöhön.

Taistelussa porvarillista ideologiaa vastaan yleensä ja antikommunismia vastaan erityisesti ei pidä viehättyä kuvittelemaan, että koska yhteiskunnan kehitys objektiivisesti johtaa sosialismiin, niin myös joukkojen luopuminen porvarillisesta ideologiasta ja tavanomaisista antikommunistisista ennakkoluuloista tapahtuu ilman demokraattisten ja vallankumouksellisten voimien aktiivista puuttumista asiaan. Siirtyminen kapitalismista sosialismiin on sitä menestyksellisempää, mitä aktiivisemmin vallankumouksen teoria vaikuttaa kansanjoukkojen maailmankatsomukseen. On välttämätöntä suorittaa aktiivista ideologista hyökkäystoimintaa antikommunismia vastaan.

Porvarillinen propaganda on viime aikoina keskittänyt tulensa sosialistimaiden talouspolitiikan arvosteluun pyrkien kompromettoimaan uuden suunnittelu- ja taloudellisen kehityksen elvyttämissysteemin. Näitä porvarillisten talousmiesten hyökkäilyjä torjuessaan ovat propa-

gandistimme joskus menneet äärimmäisyyteen ja esiintyneet ikään kuin sosialismissa ei olisi lainkaan vaikeuksia ja puutteita. Tällainen yksinkertaistaminen on ollut vahingollista. Tärkeämpää on osoittaa, millaisia nämä vaikeudet ovat ja miten ne voitetaan.

Edellä sanottu koskee myös muita sosialismin ja kommunismin rakennustyössä esiintyviä ongelmia. Se on luonnollistakin. Näitä ongelmia ei saa kiertää, niitä on tutkittava perusteellisesti.

Propagandan tehokkuus edellyttää hyvää yleisön tuntemista. Erityisen tärkeä on kysymys oikeasta suhtautumisesta niihin kapitalististen maiden väestöryhmiin, jotka pyrkivät vilpittömästi ymmärtämään nykyisyyden monimutkaisia ongelmia ja tuntevat usein vaistomaista vetoa sosialismiin mutta eivät lähimainkaan aina myötäile marxilaisia näkökantoja. Ei ole mitään sen vaarallisempaa kuin doktrinäärinen suhtautuminen, joka leimaa kaikki ei-marxilaiset antimarxilaisiksi ja kaikki ei-kommunistit antikommunisteiksi.

On huomattava, että porvarillisessa ideologiassa on vannoutuneen antikommunismin ohella virtauksia, jotka pyrkivät yhdistämään marxilaisuuden erilaisiin porvarillisiin filosofisiin, taloudellisiin ja poliittisiin käsityksiin. Tämä seikka vaatii porvarillisen ideologian arvostelussa ottamaan huomioon jokaisen tapauksen erikseen.

NKPn 23. edustajakokouksessa korostettiin, että marxilais-leniniläisen teorian kehittämisellä kommunistisen rakennustyön kokemuksen ja maailman vallankumousliikkeen kehityksen sekä porvarillista ideologiaa vastaan käydyn taistelun pohjalta on tärkeä merkitys koko puolueen toiminnalle. Tiedemiestemme kunniakas velvollisuus on paljastaa antikommunismin olemus yhteiskuntakehityksen uusien ongelmien syvällisen tutkimisen perustalta. Tieteellisen tutkimuksen aktivointi yhteiskuntatieteiden alalla auttaa suuresti kapitalististen maiden luokkaveljiämme ja nuorten kansallisvaltioiden demo-

kraattisia voimia torjumaan antikommunismin ideologisia perusajatuksia.

Tiedotustoiminta on nykyajan ideologisen taistelun tärkeä väline. Kun vielä pari vuosikymmentä sitten jonkin uutisen leviämiseen yli maapallon tarvittiin päiviä, viikkoja ja jopa kuukausia, niin nykyisten tietoliikennevälineiden avulla uutiset leviävät kaikkialle yhdessä tunnissa, jopa minuutissa.

Maailman eri maissa toimii tällä hetkellä kaikkiaan 160 tietotoimistoa. Päivälehtien yhteinen painosmäärä on 3 miljardia kappaletta. Maapallon väestöllä on käytössään lähes puoli miljardia radiovastaanotinta ja lähes 200 miljoonaa televisiota.

Tiedotustoiminta järjestetään lännessä yhä useammin siten, että se vaikuttaisi ihmisten psyykeen ja tunne-elämään ennalta määrättyyn suuntaan. Tehtäväksi ei lainkaan aseteta, kuten ensi silmäyksellä saattaa näyttää, kansanjoukkojen tietojen lisäämistä ja yhteiskuntaelämän ilmiöiden tajuamisen edistämistä.

Meidän suhtautumisemme tiedotustoimintaan eroaa perusteellisesti porvariston asetelmista. Informaation perustehtävänä on nähdäksemme tosiasioita ja tapahtumia koskevien tarkistettujen tietojen välittämisen ohella selvittää ilmiöiden keskinäinen yhteys ja paljastaa niiden olemus.

Nykyisissä olosuhteissa, jolloin porvarillisen propagandan palvelukseen on asetettu uusimmat tekniset välineet, ei voida aliarvioida tiedotustoiminnan merkitystä tärkeänä ideologisen vaikuttamisen välineenä. Olisi virhe olla ottamatta huomioon ihmisten lisääntynyttä tietojen tarvetta, valtavia ja kontrolloimattomia mahdollisuuksia saada tiedot eri lähteistä ja ensiksi saadun tiedon vaikutusta tajuntaan. Itse tiedotuksella, sen sisällön valikoinnilla ja eri seikkoja painottamalla voidaan saada aikaan voimakas propagandistinen teho. On pyrittävä siihen, et-

tä yleisö, jonka puoleen käännymme, saisi ensimmäisenä meiltä mahdollisimman täydellisen, monipuolisen ja luotettavan informaation asioista.

Sosialismin voimien kasvu maailmassa, kansainvälisen työväenliikkeen, kansallisen vapausliikkeen ja demokraattisen liikkeen kasvu luovat suotuisat mahdollisuudet kehittää työtä Neuvostoliittoa ja sen sisä- ja ulkopolitiikkaa koskevien tosiasiain selvittämiseksi entistä laajemmaksi. Tätä vaativat sosialististen maiden ja rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta taistelevien maailman vallankumousliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen yhteiset edut.

Akateemikko ISAAK MINTS

Lokakuun suuri vallankumous ja ihmiskunnan edistys

Jokaisen kansan historiassa on tapahtumia, joista se on ylpeä ja joiden hengessä se kasvattaa uutta sukupolvea. Kansojen historiaan sisältyy sellaisiakin historiallisia aikakausia, joita koko ihmiskunta tai ainakin huomattava osa siitä muistaa ja joihin se suhtautuu kunnioittavasti. Tällaisten tapahtumien joukossa erottuvat ja kohoavat etualalle vallankumoukset. Ne muuttavat asianomaisen kansan elämäntavan perin juurin, kääntävät maan koko yhteiskunnallisen järjestyksen eivätkä siten voi olla vaikuttamatta ihmisyhteiskunnan historian yleiseen kulkuun. Samoin kuin maanjäristykset, jonka aallot levittäytyvät kauas sen keskipisteestä, sosiaaliset järistykset vaikuttavat sellaisiinkin maihin, jotka sijaitsevat varsin kaukanakin. 17. vuosisadalla tapahtuneen Englannin vallankumouksen aatteet saivat koko Länsi-Euroopan kuohuksiin, ja 18. vuosisadan Ranskan vallankumouksen kuohuttavat tunnukset eivät saaneet liikkeelle vain Euroopan kansoja, vaan innostivat Amerikankin kansoja. Marx ei suotta nimittänyt vallankumouksia historian vetureiksi.

Myös Neuvostoliiton rikas historia sisältää useita tällaisia huomattavia tapahtumia. Neuvostomaan kansat ovat seisseet usein koko ihmiskunnan huomion keskipisteessä.

Meidän ei tarvitse paneutua historian syvyyksiin. Katsaus ensimmäiseen Venäjän vallankumoukseen (1905) riittää. Sitä ennen lähes 35 vuoden ajan, siitä alkaen kun Pariisin kommunardien kapina oli hukutettu vereen, ka-

pitalismi oli nauttinut rauhallisesta kehityksestä, levosta, jota vakavat sosiaaliset järkytykset eivät juuri häirinneet. Näytti kuin vallankumoukselliset perinteet olisivat häipyneet kansojen muistista. Ja sitten yhtäkkiä Venäjällä puhkesi suuri kansanvallankumous. Koko maailman porvaristo lohdutti itseään toiveella, että Venäjän vallankumous kukistetaan pian, ja se alkoi tarjota tsarismille palveluksiaan, rahaa ja sotilaallista apua.

Jo yksin tässä tosiasiassa näkyi maailmassa tapahtunut voimasuhteiden muutos: tsarismi oli lakannut olemasta taantumuksen tukipylväs Euroopassa, jollainen se oli ollut 19. vuosisadalla, imperialismi kokonaisuudessaan esiintyi nyt maailman santarmina ja kukisti tsarismin kanssa yhteisvoimin vallankumouksen Venäjällä ja muissa maissa. Kapitalistisen järjestelmän puolustajat kiirehtivät olemaan mieliksi maailman hallitseville vakuuttaen, että takapajuinen Venäjä ei voi näyttää tietä johtaville kapitalistisille maille. Mutta vallankumouksen jokainen päivä toi viestejä Venäjän proletariaatin uhrautuvasta taistelusta, yhä uusien työtätekevien ryhmien liittymisestä taisteluun, taistelumuotojen nopeasta vaihtumisesta ja uusien käyttöönotosta, poliittisesta yleislakosta ja joulukuun aseellisesta kapinasta. Proletariaatti herätti koko maailman. Se tervehti ihastuneena ja toiveikkaana Venäjän ensimmäistä vallankumousta. Kävi selväksi, että maailman vallankumouksellisen liikkeen keskus oli siirtynyt Venäjälle. Siitä tuli leninismin kotimaa.

Vuoden 1917 suuri vallankumous muutti perin juurin, alhaalta ylös saakka, koko yhteiskunnan. Se lakaisi lyhyessä ajassa pois kaiken keskiaikaisuuden kuonan, kaikki maaorjuuden jäänteet — tsarismin, feodaalisen maatalouden, säädyt ja aateliston etuoikeudet, kansallisuussorron ja naisten eriarvoisuuden. Luotiin uusi yhteiskunnallinen järjestelmä, joka ei tuntenut ihmisten toisiinsa kohdistamaa riistoa eikä yhden kansan sortoa toista kohtaan. Lokakuun vallankumouksen seurauksena maailmaan ilmaantui uusi valtiotyyppi, neuvostovaltio, jossa

kiteytyi selkeästi yhteiskunnallisen kehityksen tärkein lainalaisuus: ne jotka luovat aineelliset ja henkiset arvot, myös johtavat valtiota. Lokakuun vallankumous hävitti näin ensimmäisenä täydellisesti ja johdonmukaisesti kapitalismin petomaisen lainalaisuuden, jonka mukaan suuri osa ihmiskunnasta oli työnnetty sivuun historiallisen kehityksen valtatieltä ja muutettu kolonialistisiksi ja riippuvaisiksi kansoiksi, pienen imperialistimaiden ryhmän riiston uhriksi. Neuvostojen maassa ei hävitetty vain poliittista eriarvoisuutta, kansakuntien välistä eriarvoisuutta, vaan myös niiden taloudellinen eriarvoisuus: entiset siirtomaakansat kohosivat kaikissa suhteissa eturivin kansojen tasolle ja rakentavat nyt yhdessä kommunistista yhteiskuntaa.

Lokakuun vallankumous teki mahdolliseksi uudentyyppiset kansainväliset suhteet, ulkopolitiikan joka tunnustaa suurten ja pienten kansojen suvereniteetin, tuomitsee sodan kiistakysymysten ratkaisun välineenä ja on ottanut periaatteekseen taistelun rauhan puolesta koko maailmalle.

Lokakuun vallankumous hävitti kansojen kulttuuritakapajuisuuden ja muutti kaikki tieteen ja taiteen saavutukset työtätekevien omaisuudeksi. Sanalla sanoen, ei ole sellaista alaa, millä Neuvostoliiton kansat eivät olisi saavuttaneet suuria menestyksiä ja jättiläismäistä edistystä; näin on tapahtunut taloudellisella ja poliittisella, tieteellisellä ja teknisellä, kulttuurin ja ideologian alalla.

Edistyksen aatteen porvarilliset vääristelyt

Sen jälkeen kun porvariston ideologit olivat epäonnistuneet yrittäessään kieltää Neuvostoliiton suurenmoisen edistyksen tai vaieta siitä, he ovat jo kauan sitten siirtyneet tapahtumien, vallankumouksen historian ja edistyksen vääristelyyn. Koulutetaan asiantuntijoita, julkaistaan lukematon määrä kirjallisuutta ja kutsutaan

koolle kongresseja, joissa pohditaan vääristelyn problematiikkaa ja metodeja.

Eräät porvarilliset sosiologit, jotka kieltävät sosiaalisen edistyksen objektiiviset lait, pyrkivät vakuuttamaan lukijoille, että edistys on yleensä subjektiivinen käsite, että tälle käsitteelle voidaan antaa millainen sisältö tahansa oman maun, harkinnan tai halun mukaan. Toiset ehdottavat sosiaalisen edistyksen käsitteen korvaamista "sosiaalisilla muutoksilla" sillä tekosyyllä, että ensinmainittu herättää väittelyä siitä, mitä edistyksellä on ymmärrettävä, kun taas jälkimmäinen ei kaipaa mitään kiistelyä.

Voimattomina sosialististen maiden kokeman sosiaalisen edistyksen vakuuttavuuden edessä monet sosiologit ovat ryhtyneet herättämään henkiin jonkin verran uusitussa muodossa keskiaikaisen filosofin Tuomas Akvinolaisen filosofiaa. He väittävät, yhdet katolisen, toiset protestanttisen uskonnon dogmeihin nojaten, että maan päälle ei voida lainkaan rakentaa oikeudenmukaista sosiaalista järjestelmää, että sellainen voidaan toteuttaa vain jumalan armon avulla taivaassa.

Epätoivoisina vastauksen löytymisestä porvarilliset sosiologit ehdottavat luopumista kertakaikkiaan sosiaalisen edistyksen käsitteestä. Edistyksen objektiivisen luonteen tunnustaminen merkitsee, että tunnustetaan kuolevan kapitalismin objektiivinen korvautuminen voittoisalla sosialismilla. Sosialismin väistämättömyys pakottaa imperialismin ideologit heittelehtimään terminologisten etsintöjen ja edistyksen täydellisen kieltämisen välillä.

Marxismin käsitys edistyksestä

Marxismi on esittänyt ainoan oikean kriteerin sosiaalisen edistyksen arvioimiseksi. Marxismi vaatii ennen kaikkea, että kysymykseen edistyksestä suhtaudutaan historiallisesti: mihin verrattuna edistys, minkä suhteen edis-

tys? Edistys on asetettava historiallisiin puitteisiin, tehtävä siitä päätelmiä niiden historiallisten olosuhteiden kannalta, joiden vallitessa edistystä tapahtuu.

Marxismi vaatii, että edistykseen suhtaudutaan luokkakantaisesti: kenelle, mille luokalle se on edullinen. Kaikkiin edistyksen lajeihin, pääasiassa sosiaaliseen, poliittiseen ja kulttuuriseen, on suhtauduttava kehittyneimmän, johtavan luokan näkökannalta.

Oli aika, jolloin porvaristo tunnusti sosiaalisen edistyksen ja oli itsekin edistyksellinen taistellen kansan nimissä feodaalijärjestelmää vastaan. Mutta siitä ajankohdasta alkaen, jolloin proletariaatti eräissä vallankumouksissa vaati oikeuttaan valtiollisen elämän johtamiseen, porvaristo hylkäsi edistykselliset aatteensa ja lakkasi olemasta edistyksellinen voima. Tämä ei lainkaan tarkoita, että porvaristo ei nykyisin kykenisi kehittämään tuotantovoimia. V. I. Lenin osoitti imperialismin loismaisen ja lahoavan luonteen, mutta hän varoitti samalla, että olisi virhe ajatella, että tämä lahoamistendenssi poistaisi kapitalismin nopean kasvun; erilliset teollisuuden haarat, eri porvariston kerrokset ja eri maat osoittavat imperialismin kaudella suuremmalla tai pienemmällä voimalla milloin yhtä milloin toista näistä tendensseistä. Eräissä maissa ja tietyillä teollisuuden aloilla tapahtunut nykyaikainen tekniikan kehitys vahvistaa oikeaksi Leninin analyysin.

Tämän päivän edistys kapitalistisissa maissa on kuitenkin luonteeltaan ristiriitainen: tekniikan tietyillä aloilla tapahtuvasta edistyksestä korjaa hallitseva luokka hyödyn kokonaisuudessaan.

Proletariaatti, josta on sosialistisissa maissa tullut johtava voima, ei luokka-asemansa vuoksi tunne tällaisia rajoituksia ja ristiriitoja. Lenin kirjoitti proletariaatin vapauttajan-roolista puhuessaan: "... proletariaatti on kaikkien sorrettujen etummainen luokka, kaikkien ja kaikenlaisten sorrettujen vapauspyrkimysten polttopiste ja

keskus". [1] Ja nyt kun proletariaatti on sosialistisissa maissa johtava luokka, se ei voi kulkea edistystä kohti kohottamatta mukaansa kaikkia työtätekeviä. Sen jokainen askel eteenpäin merkitsee maan ja koko ihmiskunnan edistystä.

Myös tuotantovoimien kehitystä koskeva kysymys ratkeaa ainoan luotettavan, luokkakantaisen käsittelyn avulla. Niinpä esim. Venäjällä 20. vuosisadan alussa toteutettu Stolypinin maatalousuudistus kehitti epäilemättä maatalouden tuotantovoimia. Se raivasi maaseudulla tietä kapitalismille. Mutta minkä kustannuksella? Tilanomistajatalouksien säilyttämisen ja kukoistuksen vuoksi tapahtuvan miljoonien talonpoikaistalouksien perikadon ja häviön kustannuksella. Maaorjaomistajien, tilanherrain diktatuurin kumoaminen mahdollisti, kuten historian kulku sittemmin osoitti, tuotantovoimien kehittämisen maaseudulla verrattomasti nopeammin, laajemmin ja, tämä on pääasia, ilman niitä väistämättömiä uhrauksia, joita stolypinilainen "edistys" oli vaatinut.

Tämä sama koskee myös nykyaikaista "teknistä vallankumousta" eräissä maissa ja ennen kaikkea Yhdysvalloissa. Se nojaa amerikkalaisten imperialistien aloittamaan veriseen sotaan Vietnamissa. Sotatekniikka kehittyy muita nopeammin ja pääosa voitoista menee "kuoleman kauppiaiden" taskuihin. Teollisuus kokonaisuudessaan kärsii kouristuksista, tuotanto supistuu, mutta sotateollisuus menee eteenpäin. Tämän aggressiivisen sodan aikana sotateollisuuden voitot ovat melkein kaksinkertaistuneet eli kohonneet 27 miljardista dollarista (1960) 45 miljardiin (1965). Samaan aikaan USAn presidentti Johnson tunnusti helmikuussa 1967 esittämässään raportissa, että tässä rikkaimmassa kapitalistisessa maassa elää 5,5 miljoonaa alle kuusivuotiasta lasta sekä 9 miljoonaa alle 17-vuotiasta perheissä, jotka eivät voi tarjota heille riittävää ravintoa eikä välttämätöntä asun-

---

[1] V. I. Lenin. Kootut teokset, osa 37, s. 281.

toa. Käytännössä tämä merkitsee sosiaalista tragediaa eikä suinkaan sosiaalista edistystä.

Marxismi arvioi oikein tuotantovoimien paikan ja merkityksen yhteiskunnan historiassa, yhteiskuntamuodon vaihtumisessa toiseen. Lenin piti Marxin tavoin tuotantovoimien kehitystä "yhteiskunnallisen edistyksen korkeimpana kriteerinä". [2] Marxismi ei rajoitu kuitenkaan vain tuotantovoimien kehityksen merkityksen yleiseen tunnustamiseen, vaan ottaa aina huomioon sen sosiaaliset seuraukset. Se vaatii, että tuotantovoimien kehityksessä tuodaan esille sille ominainen luokka-antagonismin muoto ja kysytään aina: kenelle, mille luokalle se on tapahtunut. Tässä suhteessa marxismi eroaa periaatteellisesti porvarillisesta ideologiasta.

Sosiaalisena edistyksenä ei voida pitää sellaista tuotantovoimien kehitystä, joka merkitsee työtätekevien köyhyyttä, riistoa ja sortamista. Todellista sosiaalista edistystä ei seuraa väestön pääosan kurjistuminen ja sorronalaisuus, vaan se tuo hyödyn koko yhteiskunnalle. Todellinen sosiaalinen edistys ei ole ristiriitainen eikä yksipuolinen, se ei lisää pienen monopolistien ryhmän etuja ja etuoikeuksia kansanjoukkojen suuren enemmistön etujen kustannuksella.

Vallankumouksellinen aloite

Sosiaalista edistystä koskevan tieteellisen teorian valossa näyttäytyy Lokakuun sosialistisen vallankumouksen rooli ja merkitys koko ihmiskunnan edistyksen kannalta erityisen suurenmoisena. Sen merkitys ilmenee ennen kaikkea siinä lähtökohdassa ja aloitteessa, jota Venäjän proletariaatti ja kaikki työtätekevät osoittivat.

Tämän aloitteen koko merkitys voidaan arvioida vain muistamalla se aika, olosuhteet ja tilanne, jossa vallankumous tapahtui.

---

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 16, s. 220.

Imperialismi oli silloin koko maailman kattava järjestelmä. Se joudutti kapitalismin kehitystä. Se kehitti erittäin suuresti yhteiskunnan tuotantovoimia. Tekniikka eteni myrskyisää vauhtia. Tieteelliset keksinnöt turvasivät sen jatkuvan kehityksen. Syntyi jättiläismäisiä tuotantolaitoksia, joiden tuotteet pystyivät tyydyttämään oman maan sisäisen tarpeen lisäksi myös monien muiden maiden tarpeen. Tämä kaikki loi objektiivisen mahdollisuuden uudelle yhteiskunnalle, sellaiselle joka olisi vapaa kapitalismin epäkohdista.

Samanaikaisesti imperialismi kuitenkin voimisti ja kärjisti kapitalismin ristiriitoja. Se ei muuttanut koko taloutta oman mallinsa mukaiseksi — rinnan monopolikapitalismin kanssa oli olemassa myös esikapitalistisia talouden muotoja — mutta imperialismi kietoi ne taloudellisen riippuvuuden verkkoon ja muutti eräät valtiot ja kokonaiset maanosat siirtomaiksi tai muista riippuvaisiksi maiksi luoden täten eräitä valtavia siirtomaaimperiumeja.

Maailmansota teki imperialismin sorron erityisen sietämättömäksi. Se teki kapitalismin ristiriidat julkisiksi. Sota moninkertaisti kansan kärsimykset ja pakotti sen taistelemaan sille vieraiden imperialististen etujen puolesta. Sota kokosi tavallaan yhdeksi kimpuksi imperialismin kaikki ristiriidat, mädännäisyyden ja iljettävyyden, riisui ne alastomiksi ja paljasti kansalle.

Tällaisessa tilanteessa puhkesi Lokakuun sosialistinen vallankumous. Joukko historiallisesti määräytyneitä syitä aiheutti sen, että Venäjän proletariaatti ryhtyi aloitteentekijäksi imperialismin kukistamisessa. Imperialismin ristiriidat saivat Venäjällä erityisen kärkevän muodon. Toisin kuin muissa kapitalistisissa maissa Venäjällä ei ollut tapahtunut porvarillis-demokraattista vallankumousta. Tämän johdosta entisiin ristiriitoihin, joita vallankumous ei ollut ratkaissut, liittyi uusia. Kapitalismi oli kehittynyt pitkälle sen teollisuudessa, mutta ei maaseudulla, siellä rehoittivat puolittain maaorjuudelliset jäänteet,

pääasiassa tilanomistajain maanviljelys. Yhdellä tilanomistajalla oli keskimäärin yhtä paljon maata kuin 300 talonpoikaistaloudella — tällainen oli tausta, jolla talonpoikaiston taistelu maasta kehittyi. Maailmansota aiheutti Venäjälle suunnattomasti suuremman taakan kuin millekään muulle maalle sen valmistautumattomuuden ja takapajuisuuden vuoksi. Tähän on vielä lisättävä, että porvariston ja tilanomistajain itsekäs luokkapolitiikka saattoi Venäjän riippuvaksi ulkomaisesta pääomasta, sitä uhkasi kohtalo tulla jaetuksi suurten imperialististen valtioiden kesken. Tämä kaikki teki imperialismin venäläisestä renkaasta kaikkein heikoimman ja helpotti pääoman rintaman murtumista juuri siellä.

Venäjän proletariaatti keräsi ensimmäisen vallankumouksen aikana ja sitä seuranneina vuosina rikkaan kokemuksen. Se toi epätavallisen lyhyessä ajassa esiin uusia taistelumuotoja ja esitti maailmalle idussaan uudet vallan elimet, työläisten edustajain neuvostot. Proletariaatti valloitti uhrautuvalla taistelullaan kaikkien työtätekevien etujoukon auktoriteetin, siitä tuli työtätekevän talonpoikaiston luonnollinen ja ainoa hegemoni, johtaja. Venäjällä kypsyi se yhteiskunnallinen voima, joka oli kykenevä kumoamaan imperialismin harjoittaman sorron: työväenluokan ja talonpoikaiston liitto. Proletariaatin tehtäväksi lankesi pelastaa suvereniteetti ja kansallinen riippumattomuus maalle, jonka tilanomistajain ja porvariston rikollisluontoinen talouspolitiikka oli saattanut katastrofin partaalle. Venäjän proletariaatin johdossa oli V. I. Leninin luoma kommunistinen puolue. Se oli uuden tyyppinen puolue, joka oli vapaa 2. internationaalin vioista ja puutteista. Se oli aseistautunut johdonmukaisella vallankumouksellisella teorialla, marxismilla. Se säilytti uskollisuutensa marxismia kohtaan maailmansodan aikanakin, jolloin 2. internationaalin puolueet pettivät työläisten edut, sosialismin edut, ja siirtyivät porvariston leiriin tukemalla ja puolustellen valloitussotaa. Se karaistui monia vuosia kestäneessä taistelussa työväenluokan

vihollisia, menševikkeja ja eserrejä vastaan, jotka edustivat pikkuporvariston etuja ja kannattivat sovinnontekoa porvariston kanssa, sekä anarkisteja ja muita "vasemmistolaisia" ryhmittymiä vastaan, jotka esittivät valhevallankumouksellisia katsomuksia, ja lahkolaismaisia vastaan, jotka purkauksillaan olisivat tuominneet vallankumouksen epäonnistumaan. Puolue puhdistautui kaikista opportunisteista, sekä vasemmistolaisista että oikeistolaisista, jotka olivat vetäneet puoluetta syrjään vallankumouksellisesta marxismista. Puolue luotiin vapaaehtoisesti yhteen liittyneiden jäsenten tietoisen kurinalaisuuden graniittipohjalle. Venäjän kommunistien puolue ei sallinut sanojen ja tekojen eroavan toisistaan toteuttaessaan teoriaa käytännössä.

Leninin puolueen johdolla Venäjän proletariaatti organisoi Venäjän kaikki työtätekevät ja nosti heidät taisteluun pääoman vallan kukistamisen puolesta. Imperialismin maailmanlaajuinen ketju murrettiin. Murtumasta alkoi virrata kansainvälisiä vallankumouksellisia voimia murtaen ja lyöden pirstaleiksi imperialismin muita ketjuja. Venäjän työläisten ja talonpoikien aloite ryhdisti maailman proletariaattia. Alkoi kansainvälinen vallankumouksellinen liike, joka järisytti koko maailmaa.

Imperialistit, jotka olivat pitkän herruutensa kautena keränneet kokemusta verisestä mielivallasta, onnistuivat eräissä maissa hukuttamaan vallankumoukselliset liikkeet vereen. Toisissa maissa porvarilliset hallitukset onnistuivat sopuilevien puolueiden ja joidenkin myönnytysten avulla hajottamaan työväenliikkeen ja asettivat jarruja sen kehitykselle. Nimenomaan kukistaakseen vallankumoukset omissa maissaan imperialistiset maat lähettivät armeijoitaan Neuvostoliittoa vastaan aikoen täten hävittää tämän vallankumouksen pesäkkeen, jonka kipunat olivat sytyttäneet vallankumousliikkeen palon.

Mutta imperialistit eivät onnistuneet pysähdyttämään vallankumouksellista liikettä pitkäksi aikaa, kuten oli tapahtunut Pariisin kommuunin kukistumisen jälkeen,

kahlehtimaan proletariaattia uudestaan alistuneisuuden ja tahdottomuuden siteillä sekä hävittämään työläisten vallankumouksellista intoa ja taisteluperinteitä. Työläisarmeijat ryntäsivät yhä uudelleen ja uudelleen imperialismia vastaan ja irrottivat sen leiristä yhden maan toisensa jälkeen. Lyhyemmässä ajassa kuin yhden ihmispolven elinaikana kolmannes ihmiskunnasta on jo siirtynyt sosialismin leiriin. 14:ssä maassa liehuu jo voitokkaana sosialismin punainen lippu.

Lokakuun vallankumous pyyhki pois myytin imperialistien voittamattomuudesta. Siirtomaissa elävät ja orjuutetut kansat näkivät Neuvostoliiton kokemuksesta, että imperialisteja voi iskeä ja heidät voi lyödä hajalle. He tulivat vakuuttuneiksi, että jopa heikosti aseistautuneet mutta suuren aatteen innostamat, asiansa oikeutuksesta vakuuttuneet ja vallankumouksellisen puolueen organisoimat kansanjoukot kestivät suurimpien imperialististen valtioiden armeijan ryntäyksen, voittivat ja työnsivät valloittajat ja maahantunkeutujat takaisin. Kansallinen vapausliike liittyi maailman työläisten vallankumoukselliseen taisteluun synnyttäen sellaisen voiman purkauksen, jonka edessä imperialismi ei kestä. Yhden miespolven aikana romahtivat vuosisatojen aikana tulella ja miekalla rakennetut siirtomaaimperiumit. Maailmankartalta katosivat yksi toisensa jälkeen mustat täplät, joilla merkittiin orjuutettuja maita. Niiden tilalle tuli riippumattomia valtioita.

Tällainen on vallankumouksellisen aloitteen merkitys historiassa. Suhde siihen paljastaa luokkakannan ja vahvistaa samalla selvästi oikeaksi marxilaisen määritelmän sosiaalisesta edistyksestä.

Kansanjoukkojen järjestyneisyyden kohoaminen

Siinä taistelussa, jota työväenluokka käy asemansa parantamisen sekä viime kädessä valtaan pääsyn ja yhteiskunnan johtamisen puolesta, on järjestäytyminen sen

tärkein ellei peräti ainoa ase. Porvariston puolella on rahaa, väkivaltakoneisto sekä kokeneet koulutetut kaaderit, ja sitä vastaan proletariaatti samoin kuin laajat joukot asettavat järjestyneisyytensä.

Hallitsevat luokat ymmärtävät tämän ja vastustavat sen vuoksi kaikin voimin joukkojen järjestäytymistä. Milloin se ei onnistu estämään työläisiä muodostamasta omia järjestöjään, porvaristo yrittää pidätellä nämä järjestöt alhaisella tasolla pyrkien olemaan sallimatta korkeampia järjestäytymisen muotoja, poliittisia järjestöjä.

Lokakuun vallankumous toi perinpohjaisia muutoksia joukkojen järjestäytymiskysymykseen. Venäjällä pystytettiin työväenluokan valta työläisiä ja kaikkia työtätekeviä edustavien neuvostojen muodossa. Neuvostojen olemassaolo ja toiminta turvasi vallankumouksen menestyksellisen toteuttamisen ja sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen. Vallankumouksen jälkeen alkoivat kaikki joukkojen organisaation muodot, puolueesta nuorisojärjestöihin, kasvaa valtavasti. Lokakuun vallankumouksen aikana puolueen jäsenmäärä ei ylittänyt 400 000. Puoli vuosisataa kestäneen neuvostovallan aikana kommunistisen puolueen jäsenluku on kohonnut 12 471 000:een. Vallankumouksen puhjetessa maan ammattiliitoissa oli puolesta miljoonasta yhteen miljoonaan jäsentä. Tällä hetkellä heitä on lähes 70 miljoonaa.

Koko maailmassa alkoi Lokakuun vallankumouksen jälkeen erittäin voimakas joukkojen järjestyneisyyden kasvu. Työläiset näkivät, millainen voima he ovat, jos he voivat asettaa porvaristoa vastaan voimakkaat, oikealle pohjalle rakennetut ja luotettavien aatteiden ohjaamat järjestöt. Työväenluokka ja työtätekevät yleensä eivät ole nykyisin läheskään niin aseettomia ja niin hajanaisia kuin ennen Lokakuun vallankumousta.

Työväenluokan järjestyneisyyden kohoaminen on näkynyt ennen kaikkea työväenluokan etujoukon, kommunististen puolueiden, kasvuna ja vahvistumisena. Loka-

kuun vallankumouksen edellä maailmassa oli vain yksi loppuun saakka johdonmukainen vallankumouksellinen puolue, nimittäin Venäjällä. Muissa maissa yksityiset ihmiset tai pienet ryhmät taistelivat uhrautuvasti työväenluokan asian, sosialismin puolesta. Enemmistö niin sanotuista sosialistisista puolueista tuki uskollisesti porvariston valtaa. Nyt maailmassa on yli 90 kommunistista puoluetta ja niissä yhteensä yli 45 000 000 jäsentä. Suurin osa niistä on sosialistisissa maissa, joissa he johtavat uuden yhteiskunnan rakentamista. Kapitalistisissa maissa kommunistisen puolueiden toiminta on tehty äärimmäisen vaikeaksi, ja eräissä maissa jotka julistavat "demokraattisuuttaan" ja "sivilisaatiotaan", kommunistiset puolueet ovat kielletyt, kuten Saksan Liittotasavallassa, tai saatettu sellaisen poliisivalvonnan alaisiksi ja sellaisten vainojen, silmälläpidon, provokaatioiden ja oikeusjuttujen kohteeksi, että ne voivat harjoittaa laajaa poliittista työtä vain uskomattoman suurta vaivaa nähden, kuten Yhdysvalloissa. Kommunistiset puolueet muodostavat V. I. Leninin ilmaisua käyttäen kansojen älyn, kunnian ja omantunnon. Ne paljastavat väsymättä USAn hallituksen hyökkäysaikeita ja aggressiivisia tekoja, paljastavat amerikkalaisten monopolistien tuhoaviin hyökkäyksiin syyllistyneet rikoskumppanit. Kommunistit riisuvat rohkeasti naamiot imperialisteilta, jotka verhoavat hyökkäyksensä Vietnamiin puheilla rauhasta ja riippumattomuudesta. Kommunistit avaavat kansojen silmät näkemään kaikki imperialististen hallitusten rikolliset aikeet tai toiminnan. Vainojen ja väkivallan alaisina ja taantumuksen harventaessa kommunistien rivejä kompuolueet organisoivat ja johtavat kansanjoukkoja taistelussa rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta. Se tunnus joka johti Neuvostoliiton kommunisteja heidän kulkiessaan joukkojen kärjessä taistelussa ulkomaalaisia imperialisteja vastaan, kun nämä yrittivät murskata Lokakuun vallankumouksen saavutukset, tämä tunnus "vapaus tai kuolema" on nyt muuttunut koko suuren kom-

munistisen armeijan tunnukseksi, joka nostaa kansat taisteluun imperialismin sorron kukistamiseksi.

Kansanjoukkojen järjestyneisyyden kasvu näkyy myös ammattiliittojen myrskyisänä kasvuna. Venäjän ammattiliitoissa, jotka sitä paitsi toimivat suureksi osaksi maanalaisuudessa, oli vallankumouksen edellä tuskin muutamaa tuhatta jäsentä. Vuonna 1965 ammattiliittojen jäsenmäärä oli kohonnut 70 miljoonaan.

Lokakuun vallankumous ja sen turvaama työläisten luovan toiminnan vapaus omien järjestöjen muodostamiseen teki erittäin suuren vaikutuksen ja oli esimerkkinä koko kansainväliselle työväenluokalle.

Maailman ammattiliittojen jäsenmäärä alkoi kasvaa nopeasti. Kun koko maailman ammattiliitoissa oli ennen ensimmäistä maailmansotaa lähes 15 000 000 työläistä, on järjestäytyneiden työläisten lukumäärä nyt kohonnut 260 000 000:aan (vuonna 1965), joista lähes 160 000 000 kuuluu kaikkein vallankumouksellisimpaan kansainväliseen järjestöön eli Maailman Ammattiyhdistysten liittoon.

Joukkojen järjestyneisyyden kohoaminen ei ole pysähtynyt tähän, vaan se on koskenut sellaisiakin järjestöjä kuin nuoriso- ja naisjärjestöt. Naisten Kansainväliseen Demokraattiseen liittoon kuuluu (v. 1965) lähes 200 000 000 valveutunutta naista, ja Demokraattisen Nuorison Maailmanliittoon yli 100 000 000 nuorukaista ja neitosta. Edistyksellisten voimien, ja ennen kaikkea työväenluokan, järjestyneisyys on kohonnut jyrkästi ja niiden vaikutus yhteiskunnalliseen kehitykseen on kasvanut valtavasti. Hallitsevat luokat eivät voi sivuuttaa niitä. Työläisten järjestyneisyyden kohoaminen on perustana heidän menestyksilleen taistelussa parempien elämänehtojen puolesta, imperialistien hillitsemisen puolesta ja vallan siirtämiseksi yhteiskunnan edistyksellisen luokan, työväenluokan, koko työtätekevän kansan johtajan käsiin.

Jos Lokakuun vallankumousta seuranneiden ensimmäisten kahden vuosikymmenen aikana (suurin piirtein

vuodesta 1919 vuoteen 1939) puhkesi yli 177 000 lakkoa ja niihin osallistui 80 000 000 työntekijää, niin lyhyemmän kuin 20 vuoden aikana, 1946 — 1964, oli yli 320 000 lakkoa ja niissä noin 316 000 000 osanottajaa. Lakkojen lukumäärä lisääntyi vähemmän kuin kaksinkertaiseksi, mutta lakkolaisten määrä kasvoi nelinkertaiseksi. Tämä ei kuvasta vain lakkoliikkeen kasvua, vaan sen luonteen muutosta: lakoissa on mukana yhä suurempi määrä työläisiä, ne muuttuvat yhä voimakkaammiksi ja myrskyisemmiksi lähentäen sitä aikaa, jolloin kaikki tyytymättömyyden, vastalauseen ja vanhaan elämäntapaan kyllästymisen virtaukset yhdistyvät yhdeksi virraksi, joka lakaisee imperialismin pois.

Kansan kasvava vaikutus politiikkaan

Eräs sosiaalisen edistyksen tärkeimmistä tunnusmerkeistä on aina ollut ja on kansan merkitys politiikassa, valtion johtamisessa. Siitä alkaen kun yhteiskunta on ollut jakautuneena luokkiin, koko ihmiskunnan historia on ollut taistelua sen puolesta, että kaikkien hyödykkeiden luojat saisivat itse määrätä omasta kohtalostaan. Joukkojen taistelun vaikutuksesta hallitsevat luokat ovat joutuneet pitkän, verisen ja sitkeän taistelun jälkeen luopumaan eräistä oikeuksistaan. Mutta kapitalismin säilyessä säilyy kaikissa, demokraattisimmissakin valtioissa, porvariston diktatuuri.

Porvarillista demokratiaa on jälleen tarkasteltava historiallisesti ja luokkakantaisesti. Se oli suuri historiallinen edistysaskel keskiaikaan ja feodalismiin verrattuna. Kapitalismin oppineet puolustajat muuttavat porvarillisen demokratian edistyksellisyyttä ylistäessään sen ikuiseksi kategoriaksi. Tämän harhaluulon luomisessa näyttelivät oikeistososialidemokraattiset johtajat ja heidän joukossaan ennen kaikkea K. Kautsky, II internationaalin näkyvin teoreetikko ja johtaja, suurta osaa. Historian kulku on osoittanut oikeaksi sen analyysin, jonka V. I.

Lenin teki porvarillisesta demokratiasta ennen Lokakuun vallankumousta kirjoittamassaan suurenmoisessa teoksessa "Valtio ja vallankumous". Todellinen, aito kansanvalta on mahdollinen vasta pääoman vallan kukistamisen jälkeen. Konkreettinen historia, jossa Lokakuun vallankumous näyttelee niin suurta osaa, on paljastanut vuosisataisen harhaluulon ja osoittanut, että porvarillinen demokratia on edistyksellisyydessään, hyödyllisyydessään ja tarpeellisuudessaan historiallisesti rajoittunutta. Lokakuun vallankumouksen pystyttämään proletaariseen demokratiaan verrattuna porvarillinen demokratia on rajoittunutta ja ulkokultaista, se on vähemmistön demokratiaa ja viekkauksineen ja oikeuksien kaventamisineen se on suunnattu kansan enemmistöä vastaan. Sitä vastoin proletaarinen demokratia on kansan valtavalle enemmistölle, kaikille riistetyille ja työtätekeville kuuluvaa demokratiaa.

Proletaarisen demokratian neuvostomuoto ja sen jälkeen kansandemokratia-muoto muissa sosialistisissa maissa on historian ensimmäinen — ellei oteta lukuun lyhytaikaista Pariisin kommuunia — välitön työtätekevien organisaatiomuoto, ja se turvaa joukoille kaikkein laajimmat mahdollisuudet itse johtaa valtiota. Se on hävittänyt kaikki rikkauksien tuomat etuoikeudet, se ei ole vain toteuttanut kokoontumis-, lehdistö-, yhdistymis- ja muita vapauksia, vaan on turvannut niille aineellisen perustan.

Sosialismia, ja vielä vähemmän täydellistä kommunismia, ei voida rakentaa nojaamalla puolueeseen, johonkin ryhmään tai yhteen luokkaan, uuden yhteiskunnan voivat rakentaa vain kaikki työtätekevät, mutta tätä ei voida saada aikaan, ellei valtion johtamiseen vedetä mukaan yhä suurempia joukkoja ja vihdoin kirjaimellisesti kaikki. Mitä syvällisempi ja laajempi historiallinen tapahtuma on ja mitä suurempaa rakennustyö, sitä suurempi tulee olla myös tähän toimintaan osallistuvien lukumäärä. Lenin lainasi jo kommunistisen puolueen muodostamisen

alkupäivinä Marxin sanoja: "Sitä mukaa kuin ihmisten historiallinen luova toiminta laajenee ja syvenee, tulee myös sen väkijoukon kasvaa, joka muodostaa tietoisen historian tekijän." Leninin mielestä tämä määritelmä oli yksi marxismin "syvällisimmistä ja tärkeimmistä". [3]

Sosialistiseen yhteiskuntajärjestelmään sisältyy elimellisesti välttämättömyys laajentaa demokratiaa, vetää valtion johtamiseen kaikki uuden yhteiskunnan rakentajat. Jokainen edistysaskel sosialismin rakentamisessa on osoitus ennen näkemättömästä sosiaalisesta edistyksestä kansanjoukkojen vetämisessä mukaan valtion johtamiseen ja osallistumiseen politiikkaan. Kansanjoukot eivät sosialistisissa maissa osallistu valtion lakien laatimiseen vain lainsäädäntöelimissä olevien edustajiensa kautta, vaan osallistumalla myös miljoonalukuisina perustuslakien, kaikkien tärkeimpien lakien, tulo- ja menoarvioiden ja taloussuunnitelmien luonnosten ennakkokäsittelyyn.

Ulkopolitiikka on kaikkialla pääoman hallitsemissa maissa muutamien harvojen suuren rahan valittujen johtajien etuoikeus, asiaan vihkiytymättömiltä on siihen pääsy täysin kielletty. Neuvostoliiton niin kuin muidenkin sosialististen maiden työtätekevät ovat tunkeutuneet tämän ulkopolitiikan salaisuuksiin, joita kapitalismin aikana niin pyhästi varjellaan. He poistivat ulkopolitiikasta salailevan verhon, lopettivat pääomaa edustavien valittujen henkilöiden yksinoikeuden ulkopolitiikkaan ja muuttivat kaikkien etua koskevat kansainvälisen politiikan kysymykset koko kansan asiaksi.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen kasvaneeseen järjestyneisyyteensä nojaten maailman työväenluokka ja kaikki työtätekevät tunkeutuvat yhä enemmän hallitsevien luokkien politiikan alueelle. Vuodesta toiseen kasvava lakkotaistelujen aalto ei ole vielä koskaan aikaisemmin vyörynyt näin myrskyisästi kapitalistisesta maasta toiseen. Kysymyksessä eivät enää ole erilaiset lakot tai eril-

---

[3] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 2, ss. 539—540.

liset yhteisesiintymiset, jotka tähänkin asti ovat myötäilleet kapitalismin kehitystä ja joskus järkyttäneet sitä perustuksia myöten. Ne ovat sarja herkeämättömiä iskuja, jotka saavat koko kapitalismin rakennelman tärisemään muistuttaen samalla jatkuvasti piilevistä voimista, jotka ovat valmiina vyörymään esiin tulivuoren purkauksen tavoin.

Työtätekevät esittävät vastalauseensa työpalkkojen jäädyttämisestä, verotaakan lisäämisestä, hintojen kohottamisesta, epäoikeudenmukaisista laeista, jotka rajoittavat joukkojen omatoimisuutta ja järjestäytyneisyyttä. Eikö tämä osoita joukkojen kasvavaa vaikutusta politiikkaan?

Porvariston käy yhä vaikeammaksi johtaa valtion asioita ja jopa ulkopolitiikkaa kabinettien hiljaisuudessa, salassa kansalta, ja sitten yhtäkkiä saattaa se sodan tai hyökkäyksen tapahtuman eteen. Nyt on olemassa voimia, jotka paljastavat salaiset aikeet, julkistavat ne kansalle ja kohottavat tietoisten joukkojen vihan hyökkääjiä vastaan. Näihin voimiin kuuluvat Lokakuun suuren vallankumouksen synnyttämät sosialistiset maat, vallankumouksen organisoimat ja innostamat maailman kommunistiset puolueet, edelleen kansojen edistykselliset, valveutuneet ihmiset, jotka pitävät kansan yhteisiä etuja arvokkaampina kuin yksityisten ryhmien tai luokkien intressejä. Parhain osoitus joukkojen vaikutuksesta politiikkaan on liike, jonka amerikkalaisten monopolistien likainen sota Vietnamin vapautta rakastavaa kansaa vastaan on synnyttänyt. Maailman kansat esittävät yhä laajemmin vastalauseensa tätä julmaa sotaa vastaan, USAn imperialistien millään puolustelematonta hyökkäystä vastaan. Suuttuneet kansanjoukot Yhdysvalloissakin alkavat vaatia tämän sodan lopettamista. Maailman kansat eivät ole vielä pakottaneet hyökkääjiä kieltäytymään rikollisesta toiminnastaan, mutta ovat jo vaikeuttaneet heidän asemaansa. Kun nuoriso alkaa repiä kutsuntapapereita, kun yksityiset rohkeat ja uhrautuvat sotilaat pi-

tävät parempana mennä vankilaan kuin Vietnamin sotaan, eikö tämä osoita kansanjoukkojen voimistunutta vaikutusta hallitsevien luokkien politiikkaan? Ei ole sattuma, että kapitalistisen yhteiskunnan puolustelijat nousevat vastustamaan tätä kansan kasvavaa vaikutusta politiikkaan. He ovat valmiit julistamaan kaiken vapautusliikkeen "vastavallankumoukselliseksi", joka on suunnattu "liberaalista demokratiaa" vastaan, kuten teki esim. Walter Lippman, [4] tai julistamaan Neuvostoliiton ja Lokakuun vallankumouksen "vastavallankumoukselliseksi", kuten L. Fischer teki vihan vimmassaan. [5]

Kansojen siirtomaavankilan hajoaminen

Kansa joka sortaa toista kansaa, ei voi olla vapaa. Täydellistä ja todellista sosiaalista edistystä ei voi olla, jos se nojaa toisten kansojen vereen ja hikeen, kansallisuus- tai siirtomaasortoon. Lokakuun vallankumous, joka antoi Venäjän työläisille ja talonpojille vapauden kaikesta sorrosta, vapautti myös kaikki kolonialismin alaiset ja riippuvaiset kansat, jotka muodostivat Venäjän väestön enemmistön.

Ensimmäisessä neuvostovallan asetuksessa, "asetuksessa rauhasta", julistettiin jo kaikkien kansojen itsemääräämisoikeus. Viikon kuluttua kansat, jotka olivat joutuneet epätoivon valtaan verisen sodan päättymisen suhteen, kuulivat Neuvostoliiton hallituksen rauhantarjouksista, sillä marraskuun 2. päivänä 1917 julkaistiin "Venäjän kansojen oikeuksien julistus". Siinä julistettiin kansallisuuspolitiikan tärkeimmiksi periaatteiksi kansojen tasa-arvoisuus ja suvereniteetti sekä itsemääräämisoikeus aina eroamiseen ja itsenäisen valtion muodostamiseen

---

[4] Walter Lippman, The Public Philosophy, N.Y., 1962, p. 54.

[5] L. Fischer, The Soviet-American Antagonism: how will it end? "The Annals of the American Academy of political and Social Science", July 1959.

saakka. Neuvostohallitus peruutti kaikki ja kaikenlaiset kansalliset ja uskonnolliset etuoikeudet ja rajoitukset sekä soi kaikille Venäjällä asuville kansallisille vähemmistöille ja kaikille entisille ryhmille mahdollisuuden vapaaseen kehittymiseen.

Marraskuussa 1917 neuvostohallitus esitti vetoomuksen Venäjän ja koko Idän työtätekeville muhamettilaisille. Vetoomuksessa esitettiin "kansojen oikeuksien julistuksessa" muotoillut kansallisuuspolitiikan perusperiaatteet, siinä kehotettiin kansoja "järjestämään kansallinen elämänsä vapaasti ja esteettömästi". Vetoomus päättyi tunnukseen, jossa vahvistettiin selvästi ja täsmällisesti, että neuvostohallitus on ehdottanut uusien kansallisuuspolitiikan periaatteiden saattamista voimaan koko maailmassa: "Me kannamme lipuissamme maailman sorrettujen kansojen vapauden."

Neuvostohallitus sanoi irti tsaarin hallituksen ja kolonialistisien valtioiden voimakeinoin tyrkyttämät epätasa-arvoiset sopimukset. Se tunnusti ensimmäisenä Suomen ja Puolan riippumattomuuden.

Ensimmäisen kerran siirtomaaimperiumin satavuotisen olemassaolon aikana Neuvostoliitto neuvotteli tasaveroisesti sorrettujen kansojen kanssa solmiessaan tasa-arvoiset sopimukset Afganistanin, Iranin ja Turkin kanssa. Ja ensimmäisen kerran historian aikana neuvostomaa, joka itsekin oli äärimmäisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, antoi niille apua rahavarojen, materiaalien ja asiantuntijain muodossa. Neuvostoliitto ei jaa kansoja suuriin ja pieniin, niihin joilla on etuoikeus pitää itseään "suurina" ja valittuina", sekä niihin, joiden velvollisuutena on viettää kituliasta elämää kolonialistisien riistäjien tahdon mukaan orjan asemassa, alempiarvoisena kansakuntana ja rotuna.

Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikan merkitys ja vakuuttavuus ei ole vain kansojen muodollisen tasa-arvoisuuden toteuttamisessa käytännössä, vaikka tämäkin askel sosiaalisen edistyksen kehityksessä oli näin radikaa-

lisena ennennäkemätön kapitalistisille maille, vaan ennen kaikkea todellisen tasa-arvon saavuttamisessa. Antamalla entisille sorretuille kansoille niiden tarvitsemaa apua, jakaen veljellisesti varoja, kokemusta ja koulutettuja kaadereita neuvostovalta onnistui sodan aiheuttamista rasituksista, jälleenrakentamisen ja kapitalististen valtioiden aiheuttamista vaikeuksista huolimatta kohottamaan nämä kansat edistyksellisten kansojen tasolle. Kuka olisi voinut realistisesti kuvitella, että takapajuiset unohdetut maat, joiden asukkaat olivat miltei täysin luku- ja kirjoitustaidottomia ja joilla ei ollut ammattitaitoista työvoimaa, muuttuisivat yhden sukupolven aikana teollisesti kehittyneiksi valtioiksi ja alkaisivat viedä tuotteitaan ulkomaille. Uzbekistan, jossa ennen vallankumousta oli vain käsityöläisverstaita, vie nykyisin maatalous- ja teollisuustuotteitaan yli 70 maailman maahan. Armenia joka aikaisemmin tunsi vain yksinkertaisimmat koneet, jotka niinikään oli tuotu Venäjän teollisesti kehittyneimmiltä seuduilta, vie nykyisin 70 maahan yli 130 lajia nykyaikaisia monimutkaisia koneita, työstökoneita ja hienoja kojeita. Azerbaidžanissa tuotetaan nykyisin viisi kertaa enemmän sähkövoimaa kuin koko Venäjällä ennen vallankumousta. Sähkövoiman tuotannossa asukasta kohden laskettuna Azerbaidžan on ohittanut Japanin, Ranskan ja Italian, ja öljyn tuotannossa se on edellä Yhdysvaltoja. Kirgisia, jossa koneita pidettiin ihmeenä, vie nykyisin teollisuustuotteita 50 maahan.

Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikan vaikutus kahlehdittuihin kansoihin ilmeni myös siinä, että kansat eivät nähneet vain sitä, mitä neuvostojen maassa on tehty, vaan myös, miten se voidaan saavuttaa. Neuvostovalta ei vain vapauttanut kansoja ja auttanut niitä saavuttamaan nopeasti pitemmällä olevia, kehittyneempiä kansoja, vaan myös puolusti niiden saavutuksia. Ei manauksia, rukouksia ja armopaloja, vaan taistelu imperialismia vastaan — tällainen on tie, joka takaa menestyksen. Kaikki Neuvostoliiton kansat esiintyivät yhdessä, rinnakkain yhteistä

vihollista vastaan; yhdessä ne loivat lyhyessä ajassa kaikille työtätekeville yhteisen Puna-armeijan, joka puolusti sankarillisesti ja uhrautuvasti suuren sosialistisen vallankumouksen yhteisiä saavutuksia. Intervention romahdus heikensi imperialisteja ja teki kaikille kansoille helpommaksi taistelun vierasmaalaisia orjuuttajia vastaan. Kansallinen vapautusliike voimistui erittäin suuresti kaikkialla. Sen eräät pesäkkeet sulautuivat anti-imperialistisen vallankumouksen yhtenäiseksi paloksi, jonka tulessa siirtomaaimperiumit ovat palaneet miltei tuhkaksi.

Kaikkien vallankumouksellisten ja edistyksellisten voimien kiihkeän ja myrskyisän ryntäyksen edessä maailman kartalta alkoivat hävitä kolonialismin häpeätahrat. Siirtomaaorjuudessa elää tätä nykyä vielä 37 miljoonaa ihmistä, ja laskettuna yhteen Etelä-Afrikan orjuutettujen kansojen kanssa 54 miljoonaa. Se ei ole enää paljon verrattuna niihin satoihin miljooniin, jotka ovat riistäytyneet irti siirtomaaorjuuden ikeestä, mutta silti vielä hyvin paljon.

Taistelu jatkuu siihen saakka, kunnes kansojen siirtomaavankilan viimeinen kivi on murskattu.

Sosialismin malli

V. I. Lenin kirjoitti, että Lokakuun suuren vallankumouksen kansainvälisestä merkityksestä voidaan puhua kahdessa mielessä: laajassa mielessä, "sen vaikutuksena kaikkiin maihin" ja historian nopeutumiseen, sekä ahtaammassa mielessä, tarkoittaen "meidän tapahtumiemme kansainvälistä kantavuutta tai niiden historiallisesti väistämätöntä toistumista kansainvälisessä mitassa". [6]

Me olemme tähän asti puhuneet pääasiassa Lokakuun suuren vallankumouksen vaikutuksesta, siitä sysäyksestä, minkä se antoi ihmiskunnan sosiaaliseen edistykseen. Edellä lueteltiin jo ne tärkeimmät ongelmat, kysymykset

---

[6] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 3.

ja vallankumouksen piirteet, jotka toistuvat väistämättä jokaisen sosialistisen vallankumouksen historiassa: vallankumouksellisen puolueen johto, kaikkien työtätekevien kärjessä kulkevan proletariaatin hegemonia, kaikkien sorrettujen kansojen vapauttaminen. Kysymyksessä ei tietenkään ole neuvostomallin kopiointi tai jäljentäminen, vaan sen antaman kokemuksen luova soveltaminen jokaisessa maassa sekä tuona hetkenä kansainvälisesti vallitsevasta voimasuhteesta, kansallisista erikoisuuksista, historiallisista ja kulttuuriperinteistä sekä olemassa olevista kaadereista riippuen. Vallankumousten ja kansallisen vapausliikkeen historia osoittaa, että jokainen kansa on tuonut ja tuo vastedeskin oman panoksensa vallankumouksellisen liikkeen piirteisiin, mutta sen suunta, päälinja pysyy samanlaisena. Pysähtykäämme tarkastelemaan vielä yhteiskunnallisen kehityksen yleisiä lainalaisuuksia, joilla on välitön vaikutus ihmiskunnan sosiaaliseen edistykseen.

Luokkiin jakautuneet ja sanoin kuvaamattoman riiston alaiset kansat ovat aina haaveilleet yhteiskunnasta, jossa ei tunneta ristiriitoja ja josta köyhyys ja kaikki sorto on hävitetty. Näiden hämärien toiveiden vuoksi työtätekevät ovat useita kertoja nousseet orjuuttajiaan vastaan.

Yksityiset nerokkaat ihmiset tekivät yrityksiä yhdistääkseen nämä kansan haaveet harkituksi järjestelmäksi, ja he rakensivat kaaviokuvia tulevasta yhteiskunnasta, missä kaikki kehittyisi sopusointuisesti, säännöllisesti, eikä suinkaan enemmistön kärsimysten kustannuksella. He jäivät historiaan utopistisosialisteina, sillä he eivät kyenneet osoittamaan tieteellisesti uuden yhteiskunnan väistämättömyyttä, eivät niitä voimia, jotka vievät työtätekevät tähän valoisampaan tulevaisuuteen, eivätkä niitä teitä, joita myöten yhteiskunnan kehitys sosialismiin järkähtämättä tulee kulkemaan. Vasta Marx ja Engels asettivat neroutensa ansiosta kaikki nämä kysymykset tieteen uomiin ja kykenivät ratkaisemaan ne. Nojaamal-

la yhteiskunnan tieteellisiin saavutuksiin ja kehittämällä ja syventämällä niitä marxismin perustanlaskijat esittivät tieteellisen käsityksen tulevasta yhteiskunnasta, joka perustuu yhteiskunnalliseen omistukseen, sekä sen liikkeelle panevista voimista. Sosialismi muuttui hämäristä haaveista ja keinotekoisesti rakennetuista kaavoista tieteeksi, joka määrittelee järkähtämättömän loogisesti ja kumoamattoman todistusvoimaisesti ihmiskunnan siirtymisen luokattomaan, kaikista yksityisomistuksen aiheuttamista epäkohdista vapaaseen yhteiskuntaan.

Marx ja Engels osoittivat yhteiskunnan kehityksen yleisen suunnan, mutta he eivät saaneet tilaisuutta osallistua sen rakentamiseen silloin, kun heidän teoriaansa kokeiltiin käytännössä. Käytäntö nosti esiin uusia teoreettisia kysymyksiä, jotka vaativat vastausta. Sosialismin rakentamisen teorian laatiminen ja käytännöllinen johtaminen lankesi V. I. Leninin osaksi. Leninin nerous kehitti Marxin ja Engelsin oppia, rikastutti sitä uusilla johtopäätöksillä ja määritelmillä, jotka oli tehty uuden kokemuksen ja uusien olosuhteiden pohjalla. Lenin sytytti sydämensä tulella innostuksen liekin joukkoihin ja kannusti heidät urotekoihin ihmiskunnan edun vuoksi, sosialistisen yhteiskunnan luomiseen. Leninin kasvattaman puolueen johtamana työväenluokka rakensi kansansa kärjessä sosialismin. Ihmiskunta tuli paljon rikkaammaksi: sillä on käsillä teoreettisesti perusteltu ja monien kansojen käytännössä kokeiltu konkreettinen sosialismin malli.

Sosialismin rakentaminen tapahtui uskomattoman vaikeissa olosuhteissa. Neuvosto-Venäjä oli monien vuosien ajan ainoa maa, missä rakennettiin sosialismia. Ei ollut kokemusta. Sitä ei voitu lukea kirjoista. Sitä ei voitu saada mistään, sillä yksikään maa ei ollut vielä kokenut sen rakentamista. Sodat ja kapitalistien itsekäs taloudenhoito olivat köyhdyttäneet maan. Ulkomaalainen pääoma, joka oli ollut niin valmis palvelemaan tsarismia ja sen tilalle tullutta porvaristoa, ei antanut neuvostojen maalle luottoja eikä sen tarvitsemia koneita. Neuvostoliiton työ-

tätekeviä uhkasivat vaarat joka puolelta. Kukistetut luokat eivät alistuneet yhteiskunnan uuteen johtoon, vaan ryhtyivät sotaan kansaa vastaan. Niitä tukivat kaikki puolueet, eivät vain porvarilliset vaan myös pikkuporvarilliset: menševikit, eserrät ja anarkistit. Vaikeuksia lisäsi alkanut horjunta kommunistisen puolueen yhden osan keskuudessa. Puolueen oli kestettävä pitkäaikainen, voimia ja aikaa vievä taistelu oikeistolaisia ja vallankumouksellisten fraasien taakse kätkeytyneitä trotskilaisia vastaan. Sisäiset viholliset saivat tukea kansainväliseltä imperialismilta. Englannin, Ranskan, Yhdysvaltojen, Saksan ja Japanin sotajoukot tunkeutuivat Neuvostoliittoon. Neuvosto-Venäjän työtätekevät joutuivat tosiasiallisesti kaksintaisteluun koko kansainvälistä imperialismia vastaan. Koko maailmasta eristettynä, vailla mahdollisuuksia saada lääketarvikkeita, epätasaisen taistelun ja nälän uuvuttamana kansa joutui alttiiksi kulkutaudeille, jotka vaativat enemmän uhreja kuin sotatoimet.

Hyökkääjien ja sisäisten vihollisten ei kuitenkaan onnistunut murtaa vastarintaa. Neuvostomaan kansojen johdossa oli kommunistinen puolue, joka oli antautunut täydellisesti puolustamaan vallankumousta. Kansa sai voimia horjumattomasta luottamuksesta Leninin aatteisiin. Se tiesi, että sen ulkomailla olevat luokkaveljet ovat sen puolella. Tässä näkyi proletaarisen internationalismin voima: neuvostokansa veti imperialistien armeijat vastaansa ja teki siten maailman proletariaatille helpommaksi menestysten saavuttamisen, ja maailman työläisten taistelu imperialismia vastaan sitoi viimeksimainitun kädet ja esti sen kaikkien voimien heittämisen sosialismin maata vastaan.

Neuvostoliitosta karkotettuinakin imperialistit yhä odottivat menestyvänsä: he laskivat maan tuotantovoimien tulleen siinä määrin hävitetyiksi, että kuluu vuosikymmeniä, ennen kuin Neuvosto-Venäjä nousee raunioista ja tuhkasta. Mutta Neuvostoliiton työtätekevät tekivät tyhjiksi nämäkin laskelmat: jännittäen kaikki voi-

mansa sosialistinen tasavalta jälleenrakensi sotien ja hyökkääjien hävittämän kansantalouden viidessä vuodessa. Hämmästyneiden ja säikähtyneiden imperialistien eteen nousi uudestisyntynyt maa. Heistä se tuntui todelliselta "talousihmeeltä".

Jo yksin tässä tosiasiassa voidaan nähdä, millaisia mahdollisuuksia uusi yhteiskunnallinen ja poliittinen järjestelmä loi Venäjällä. Yhtä urhoollisesti ja järkkymättömästi Neuvostoliitto kesti kaikki koettelemukset myös fasistien sytyttämän toisen, vielä raskaamman maailmansodan aikana. Jos sotien ja jälleenrakennuksen vaatimat vuodet lasketaan pois, niin sosialismi rakennettiin käytännöllisesti katsoen 10—12 vuodessa. Jäljelle jäävä aika on kulunut sosialismin rakentamisen saattamiseen loppuun ja siirtymiseen rakentamaan kommunismia.

Neuvostokokemuksen voima ja merkitys on siinä, että sosialismin rakentaminen tapahtui Leninin suunnitelman mukaan, jossa yleistyivät jokaiselle sosialismin rakentamiseen ryhtyneelle maalle ominaiset yleiset lainalaisuudet.

Näihin yleisiin lainalaisuuksiin Lenin luki ennen kaikkea teollistamisen tietä tapahtuvan voimakkaan teollisuuden luomisen, talonpoikien yksityismaatalouden siirtämisen osuuskunnallistamisen tietä sosialismin raiteille ja välttämättömän kulttuurivallankumouksen suorittamisen.

Leninin teollistamisohjelman perustana on ajatus raskaan teollisuuden, koko kansantalouden pohjan, ensisijaisesta kehittämisestä. Yksityisomistuksen ja sen mukana tuotannon anarkian ja kilpataistelun hävittäminen mahdollistivat suunnitelmallisen, tieteellisen täsmällisesti perustellun taloudenhoidon. Saatuaan kokemusta suunnittelusta neuvostovalta ryhtyi laatimaan kansantalouden kehittämissuunnitelmia pitkällä tähtäimellä. Sana "pjatiletka" siirtyi maailman kaikkiin kieliin kansainvälisenä sanana.

Suunnitelmallinen talous teki ensimmäisen kerran his-

toriassa mahdolliseksi hävittää työttömyyden, tämän kehittyneimpienkin kapitalististen maiden työväenluokan ainaisen vitsauksen, joka tekee sen elämän epävakaaksi ja aiheuttaa usein aliravitsemusta, nälänhätää ja kurjistumista.

Neuvostoliiton teollisuus ei tunne pulia eikä taloudellisia lamakausia, jotka heittävät kapitalistiset maat jopa kymmeniksi vuosiksi taaksepäin ja saattavat perikatoon suuren osan pienen ja keskisuuren teollisuuden harjoittajista, farmareista ja käsityöläisistä ja koskevat erityisen raskaasti työläisiä.

Tieteen ja tekniikan saavutusten soveltamisessa kansantalouteen ei Neuvostoliitossa ole ristiriitoja, jotka ovat ominaisia kapitalismille: koneet eivät syrjäytä työläistä eivätkä uhkaa työttömyydellä proletariaattia. Ensimmäisen kerran on luotu olosuhteet, joissa tieteen saavutukset eivät hallitse ihmistä, vaan ovat alistetut täydellisesti häntä palvelemaan. Sosialistinen talous takasi kansantaloudelle korkean kasvuvauhdin, joka teki mahdolliseksi voittaa nopeasti kansantalouden jälkeenjääneisyyden: raudan kulutus asukasta kohden oli Venäjällä ennen ensimmäistä maailmansotaa neljäs osa Englannin kulutuksesta, viidennes Saksan ja kymmenes osa Yhdysvaltojen kulutuksesta, mutta 20 vuoden kuluttua vallankumouksen jälkeen Neuvostoliitto siirtyi ensi sijalle Euroopassa ja toiselle sijalle maailmassa tuotannon määrään nähden.

Kaikkien sosialististen maiden käytäntö vahvistaa oikeaksi Neuvostoliiton teollistamisen antaman kokemuksen. Nämä maat ovat saavuttaneet erittäin suuria tuloksia käyttämällä laajasti hyväksi Neuvostoliiton kokemusta ja apua ja ottamalla huomioon omat konkreettiset olosuhteensa. Teollistaminen on koko sosialismin leirin yleinen lainalaisuus.

Ihmiskunnan sosiaalinen edistys riippuu erittäin suuresti maa- ja talonpoikaiskysymyksen ratkaisusta. Talonpoikaisto muodostaa maapallon väestön suuren enemmis-

tön. Suuri osa siitä on yhä vielä maatonta ja vailla sivistystä. Yksityiset maanomistajat riistävät sitä säälimättä. Suurkapitalistit ja lukemattomat välittäjät anastavat leijonan osan sen tuotteista. Monopolistit saattavat perikatoon valtavat määrät pienviljelijöitä keskittämällä käsiinsä koko tuotteiden jaon ja määräämällä maanviljelijäin tuotteille tappiolliset hinnat. Ei ole sattuma, että kaikkien maiden ja ennen kaikkea äskettäin itsenäistyneiden maiden eteen nousee maatalouskysymys; miten se voidaan ratkaista? Porvaristo pitää ainoana mahdollisena menetelmänä maaseudun kapitalistista uudestijärjestämistä. Tämä tie on pitkä ja se vaatii valtavia uhreja. Se on väkivaltainen ja julma tie, se tietää kurjistumista ja perikatoa työtätekevien maanviljelijäin enemmistölle, se merkitsee että luodaan muutamia suuria kapitalistisia talouksia talonpoikaiston maaltaan häädön ja maatalouden palvelukseen palkkatyöläisiksi muuttamisen kustannuksella.

Sosialistinen järjestelmä tarjosi raskaan ja tuhoisan kapitalistisen tien vastapainoksi toista tietä, pienen yksityismaatalouden muuttamista suureksi talonpoikaiston asteettaisen ja vapaaehtoisen osuuskunnallistamisen kautta. Neuvostovalta hylkäsi talonpoikaiston rikollisluontoisen häviöön saattavan tien. Lokakuun suuren vallankumouksen voitto mahdollisti siirtymisen askel askeleelta kollektiivisiin talouden muotoihin. Neuvostovalta sai maanviljelijät vakuuttuneiksi, että puutteesta ei selvitä elämällä kituen pienillä maapalstoilla, se antoi erittäin suurta teknistä ja taloudellista apua ja käytti monitahoisesti hyväksi erilaisia osuuskuntamuotoja ja onnistui siten luomaan vain joidenkin puolentoista vuosikymmenen aikana maaseudulle sosialistisen, osuuskunnallisen talonpoikaiston. Maaseudun saattaminen kapitalistiseen uomaan oli vaatinut teollisesti kehittyneissä maissa useita kymmeniä vuosia ja jopa vuosisatoja sekä vaatinut enemmän uhreja kuin kaikkein tuhoisimmat sodat; sosialistinen uudestijärjestely vältti väkivallan ja verenvuodatuk-

sen ja se toteutettiin muutamassa vuodessa. Tässäkin historiallisessa saavutuksessa ilmenee selvästi sosialismin paremmuus. Toiset sosialismin maat toteuttivat Neuvostoliiton kokemukseen ja apuun nojaten vielä nopeammin yksityisen talonpoikaistalouden siirtämisen kollektiiviseen järjestelmään. Mahdollistamalla erään vaikeimpiin kuuluvan sosialismin ongelman ratkaisun, osuuskunnallisen järjestelmän luomisen maaseudulle, Lokakuun suuri vallankumous joudutti suunnattomasti ihmiskunnan sosiaalista edistystä: työtätekevälle talonpoikaistolle avautui sosialististen maiden käytännön kokeilema mitä lyhin sekä ainoa menestyksellinen ja humaani tie velkaorjuuden ja pirstoutuneisuuden, maattomuuden ja köyhyyden hävittämiseen, tie tyytyväisyyteen ja kulttuuriin. Kollektiivisen järjestelmän luomisen avulla tapahtuvan maa- ja talonpoikaiskysymyksen ratkaisun teoriasta ja käytännöstä on tullut koko ihmiskunnan saavutus.

Sosiaalinen edistys ei ole ajateltavissa missään yhteiskunnassa ilman henkisen kulttuurin kehitystä. Kulttuurin kehittyminen on kapitalistisessa yhteiskunnassa yhtä ristiriitainen kuin sen koko kehitys. Porvaristo ei voi tulla toimeen ilman kansanjoukkojen tiettyä kulttuuritasoa: se tarvitsee lukutaitoisia työläisiä, jotka osaavat käsitellä koneita. Mutta se rajoittaa tämän kulttuurikehityksen juuri siihen minimiin, joka on sen käsityksen mukaan riittävä koneeseen sidotulle työläiselle. Porvaristo kehittää taidetta, kirjallisuutta ja tiedettä, mutta muuttaa ne rikastumisen, valtansa lujittamisen ja kansan orjuuttamisen välineiksi.

Lokakuun sosialistinen vallankumous kumosi porvariston diktatuurin ja sen mukana myös työtätekevien henkisen oikeudettomuuden. Saavutettuaan taloudellisen ja poliittisen vapauden työväenluokka ryhtyi viivyttelemättä taisteluun henkisen vapauden puolesta. Tämä tarkoitti ennen kaikkea kansanjoukkojen poliittisen ja teknisen lukutaidottomuuden hävittämistä. — Luku- ja kirjoitus-

taidoton ihminen on politiikan ulkopuolella, näin sanoi Lenin.

Mutta tämä oli vasta ensi askel, se merkitsi, että hävitettiin vasta porvariston herruuden jättämä kaikkein sietämättömin perinne, joka riisti kansalta alkeellisimmatkin kulttuurin omaksumisen edellytykset. Sosialismin rakentaminen nosti esiin täysin uusia tehtäviä, joiden ratkaiseminen vaati enemmän kuin joukkojen henkisen takapajuisuuden poistamista.

Sosialismia ei voida rakentaa kohottamatta työn tuottavuutta korkeammalle tasolle kuin kapitalismissa, ilman tätä ehtoa uusi yhteiskuntajärjestelmä ei voita, mutta tämä nousu ei riipu vain uuden tekniikan hallitsemisesta, vaan myös kansan sivistys- ja kulttuuritason kohottamisesta.

Sosialismin rakentaminen vaatii joukkojen yhä suurempaa ja vihdoin kaikki käsittävää osallistumista, ja tämä vaatii herkeämättä kohottamaan kulttuurin roolia ja merkitystä.

Sosialistinen yhteiskunta perustuu joukkojen saamiseen osallisiksi valtion johtamisesta, mutta tätä ei voida toteuttaa kohottamatta erittäin suuresti heidän kulttuuritasoaan.

Itse sosialistisen järjestelmän luonne tekee välttämättömäksi sellaiset kulttuurin uudistukset ja sen tason kohottamisen siinä määrin, että Lenin nimitti sitä kulttuurivallankumoukseksi. Yksi marxismin perusmääritelmistä kuuluu, että kansa on kaikkien aineellisten ja henkisten arvojen luoja. Näiden arvojen luojat tulevat sosialistisessa yhteiskunnassa myös niiden isännäksi. Porvaristo asetti valtaan tultuaan koko kulttuurin palvelemaan itseään painostaen kaikkea edistyksellistä ja tukemalla taantumuksellista. Valtaan tullessaan työväenluokka vapautti kulttuurin, paljasti kaikki luovan toiminnan lähteet ja saattoi kaikki henkiset aarteet kaikkien työtätekevien ulottuville. Kulttuuri, joka pääoman herruuden aikana oli suunnattu kansaa vastaan, muuttuu kansan or-

juuttamisen välineestä sen vapautumisen välineeksi, mitä tärkeimpään kuuluvaksi sosialismin rakentamisen edellytykseksi. Kaikista kulttuurin saavutuksista tulee koko kansan omaisuutta.

Koko maailmassa lasketaan olevan yli 2 000 000 lääkäriä, niistä neljäs osa, 554 000 on Neuvostoliitossa. Jokaista 10 000 Neuvostoliiton asukasta kohden tulee 23,9 lääkäriä, Yhdysvalloissa 18,4, Englannissa 14,7 ja Länsi-Saksassa 19,4. Neuvostoliitossa valmistui vuonna 1965 170 000 insinööriä, kun sen sijaan teollistuneimmassa kapitalistisessa maassa Yhdysvalloissa vain 41 000.

Sosialismin rakentaminen kansandemokratian maissa on vahvistanut, että todellinen kulttuurivallankumous, uuden yhteiskunnallisen järjestelmän rakentamisen väistämätön seuraus ja edellytys, kuuluu elimellisenä, kiinteänä osana sosialismin malliin.

Virheet ja puutteet, joita sosialismin rakentamisessa on esiintynyt kuljetun tien tuntemattomuuden, luokkavihollisten vastarinnan ja imperialistien vihamielisen toiminnan seurauksena, voitettiin kommunistisen puolueen johtamien työtätekevien uhrautuvin ponnistuksin.

Sosialistinen järjestelmä on kestänyt suurimman koettelemuksen, mikä historian aikana on yhden maan osalle tullut. Neuvostoliiton kansat kestivät saksalaisten fasistien ja heidän liittolaistensa ryntäyksen, ylittivät vihollisen sotatekniikan tuotannossa ja murskasivat anti-hitleriläisen liiton avulla fasismin.

Marxismin mukaan yhteiskuntajärjestelmien vaihtuminen tapahtuu objektiivisten lakien mukaan kuin luonnonhistoriallinen prosessi. Feodaalisen yhteiskuntamuodostuman korvasi kapitalismi ja kapitalismi jättää väistämättä paikkansa sosialismille. Tiettyjen edellytysten vallitessa voidaan kuitenkin jokin tietty vaihe ohittaa. V. I. Lenin osoitti Neuvostoliiton kokemukseen nojaten, että voittanut työväenluokka voi antaa jälkeen jääneille kansoille mitä monipuolisinta apua ja siten antaa niille tilaisuuden sivuuttaa kehityksessään kapitalismin vaihe kaik-

kine sen aiheuttamine uhreineen ja hävityksineen. Ei vain yksi vaan monet aikaisemmin takapajuiset kansat siirtyivät Neuvostoliitossa maan kehittyneempien kansojen avun turvin feodalismista ja paikoin jopa feodalismia edeltävistä yhteiskuntamuodoista välittömästi sosialismiin, kapitalistisen vaiheen ohi.

Tällä kokemuksella on erittäin suuri yleismaailmallinen merkitys. Ihmiskunnan sosiaalisen kehityksen jarru on murrettu, vuosisatainen epäoikeudenmukaisuus häviää. Satojen miljoonien ihmisten eteen avautuu mahdollisuus tehdä pikaisesti loppu takapajuisuudesta ja ohittaa sosialismin maiden avulla kapitalismi, päästä yhtä nopeasti osalliseksi maailman edistyksestä ja osallistua aktiivisesti sen kehittämiseen.

Rauha maailmaan

Lokakuun vallankumouksen jälkeen kaikille kansoille avautunut rauhallisen kehityksen mahdollisuus, mahdollisuus tehdä loppu epäoikeudenmukaisista ryöväyssodista, on mitä tärkein sosiaalisen edistyksen nopeuttaja.

Imperialismi toi maailmaan valloitussotien väistämättömyyden. Se sisältyy itse imperialismin olemukseen, samoin kuin kriisit, jotka heittävät ihmiskunnan vuosiksi taakse päin, ja taloudelliset lamakaudet, jotka yhä useammin astuvat lyhyiden kukoistuskausien tilalle, sekä työttömyys, työtätekevien alituinen vitsaus.

Yhteiskunnan kehitys imperialismin aikakaudella ei tapahdu vain nopeasti vaan myös äärimmäisen epätasaisesti. Yksityiset tuotantolaitokset, kokonaiset teollisuuden haarat ja valtakunnat ohittavat toisiaan ja ryntäävät muista edelle. Voimasuhteet muuttuvat nopeasti. Muista edelle rynnännyt maa vaatii suuremman osan voitoista ja suurempaa vaikutusvaltaa. Kapitalismin vallitessa kaikkea arvioidaan pääoman, rahan voiman mukaan: kuka on rikkaampi, mikä maa on kehittynyt taloudellisesti voi-

makkaammaksi, se myös vaatii muutoksia valtioiden välille muodostuneeseen tilaan.

Mutta maailman jakaminen suurvaltojen kesken saatiin imperialismin kaudella päätökseen, maailmassa ei ole enää vapaita, omistajaa vailla olevia maita, ei ole pieniä kansoja, jotka olisivat säästyneet orjuutukselta ja valloitukselta. Muiden edelle rynnännyt valtio voi saada enemmän voittoa, suuremman mahdollisuuden sortaa ja enemmän siirtomaita vain valloittamalla niitä toisilta, vain väkivalloin, jakamalla maailman uudelleen. Mutta tämä johtaa väistämättä sotiin. Militarismi on voimistunut jyrkästi kaikissa imperialistisissa maissa: työtätekeviltä kiskotaan yhä suurempia veroja sotavalmisteluihin, yhä suurempien armeijain ylläpitoon, nopeasti muuttuvaan sotatekniikkaan. "Verivero" on kasvanut valtaviin mittasuhteisiin: kansakunnan parhaat voimat, nuorin ja tervein sukupolvi, vedetään pois tuottavasta työstä. Imperialismin verialttari vaatii yhä enemmän ihmisuhreja.

Ihmiskunnan parhaat edustajat ovat useita kertoja esittäneet vihastuneen vastalauseensa näitä kapitalismin verisiä rikoksia vastaan. He ovat tajunneet, että ei voida puhua mistään yhteiskunnan todellisesta sosiaalisesta edistyksestä, jos se väistämättä ja yhä useammin syöksee ihmiskunnan valloitussotiin, jos kansat tuomitaan kuolemaan sukupuuttoon imperialistisissa sodissa. Epäoikeudenmukaisia sotia vastustavan liikkeen historia tuntee jo 19. vuosisadan puolessa välissä Pariisissa ja Sveitsissä kokoontuneita rauhankongresseja. Mutta niiden ääni sotia vastaan oli parhaassa tapauksessa osoitus edistyksellisten ihmisten kapinoivasta omastatunnosta: heillä ei ollut voimaa eikä organisaatiota, jotta olisivat voineet pakottaa kapitalistit ottamaan huomioon heidän tahtonsa ja halunsa. Taistelu rauhan puolesta muuttui paljon merkittävämmäksi, kun näyttämölle tulivat työväenluokan poliittiset puolueet. Sosialistinen internationaali esiintyi usein rauhan puolesta, erikoisesti Baselin kongressissa vuonna 1912; tällöin se varoitti imperialisteja, että työ-

väenluokka vastustaa imperialistisia sotia, ja että jos sellainen syttyy niin se käyttää kaikki voimansa muuttaakseen sen kansalaissodaksi. Mutta tämän juhlallisen asiakirjan allekirjoittaneet puolueet pettivät sosialismin intressit, enemmistö niistä tuki porvaristoa maailmansodassa. Vain bolševikit pelastivat sosialismin kunnian aloittamalla uhrautuvan kamppailun imperialistisen sodan muuttamiseksi kansalaissodaksi. Tämä tunnus toteutui Lokakuun vallankumouksessa. Otettuaan käsiinsä maan johdon Leninin puolue omaksui tehtäväkseen taistelun yleisen rauhan puolesta. Taistelu rauhan puolesta muuttui parhaiden ihmisten haaveista ja toiveista suurimman sosialistisen maan politiikaksi. Ihmiskunta otti suurta tyydytystä tuntien vastaan "Asetuksen rauhasta": se sai käsiinsä vipusimen, tukipylvään taistelussa imperialistista sotaa vastaan, se löysi voiman, joka kykenee ja haluaa käydä tätä taistelua; tällainen voima oli ensimmäinen sosialistinen valtio.

Sotien tahraamat imperialistit ottivat neuvostomaan haasteen vastaan vihan tuntein. Koko porvarillinen lehdistö, riippumatta siitä kumpaa sotaa käyvää liittoutumaa se edusti — sekä saksalainen että englantilais-ranskalainen lehdistö — kirkui yhteen ääneen, että Neuvostoliiton toistuvat rauhantarjoukset ovat heikkouden osoitus, että neuvostovalta romahtaa pian Venäjän vastavallankumouksen ja kansainvälisen imperialismin yhteisiskujen alla. Ne esittivät jopa konkreettisia aikamääriäkin. Mutta aikamäärä toisensa jälkeen sivuutettiin, ja Lokakuun vallankumouksen synnyttämä neuvostovalta kehotti väsymättä ja itsepintaisesti solmimaan rauhan sekä kohotti ja yhdisti miljoonat työtätekevät ihmiset kaikissa maissa taisteluun. Neuvostoliitto paljasti jatkuvalla ja johdonmukaisella taistelullaan rauhan puolesta imperialistit, jotka vakuuttivat, että rauhantarjoukset ovat osoituksia heikkoudesta, sillä neuvostovaltio esiintyi rauhan puolesta yhtä lailla silloin, kun sosialistinen valtio oli vasta muodostunut, ja silloin, kun se oli jo muuttunut

yhdeksi maailman voimakkaimmista valtioista. Taistelu rauhan puolesta on elimellinen osa neuvostoyhteiskunnan luonteesta, jolle on vierasta hyökkäys ja sota valloitusta ja vieraiden kansojen orjuuttamista silmällä pitäen. Rauhan politiikka vastaa Neuvostoliiton työtätekevien perusintressejä, sillä heidän päämääränään on kommunistisen yhteiskunnan rakentaminen. Neuvostoliitto hyväksyi ensimmäisenä valtiona historiassa lain rauhan puolesta, millä kielletään sotapropaganda. Kamppailu rauhan puolesta vastaa kaikkien maiden työtätekevien etuja, sillä luokka-asemansa vuoksi he eivät tarvitse valloituksia ja vieraiden kansojen alistamista. Neuvostoliiton hallitus on perustanut kansainvälisen palkinnon "Kansojen välisen rauhan lujittamisen puolesta", mikä osoittaa selvästi, että se taistelee rauhan puolesta kaikkien maiden työtätekeville.

Kaikissa sosialistisissa maissa, missä valta on kansan käsissä, on hyväksytty lait, joissa kielletään sotapropagandan harjoittaminen ja julistetaan kamppailu rauhan puolesta maan ulkopolitiikan perusperiaatteeksi. Nämä lait kuvastavat sosialismin yleistä lainalaisuutta, ne johtuvat yhteiskuntajärjestelmästä, joka ei ole kiinnostunut hyökkäyssodista. Tässä on toteutunut Marxin terävänäköinen viittaus sellaisen yhteiskunnan luomiseen, "jonka kansainvälisenä periaatteena on *rauha,* sillä kaikilla kansoilla on yksi ja sama valtias, *työ*". [7]

Sosialismi merkitsee rauhaa. Yhteiskunnan, joka on hävittänyt yksityisomistuksen ja sille ominaisen valloitussotien politiikan, on väistämättä kamppailtava rauhan puolesta.

Lokakuun vallankumous aloitti uuden aikakauden maailmanhistoriassa mahdollistamalla sellaisen yhteiskunnan rakentamisen, joka on vapaa pääoman sorrosta ja sille ominaisesta imperialistisen valloitussotien väistämättömyydestä. Tässä ilmenee selvästi suurenmoinen so-

[7] K. Marx, F. Engels, Valitut teokset, M., 1952, osa I, s. 449.

siaalinen edistys, minkä suuri vallankumous turvasi ihmiskunnalle.

Marxilais-leniniläisen ideologian voitto

Lokakuun vallankumous osoitti marxismin-leninismin aatteiden suuren organisatorisen, mobilisoivan ja uudistavan voiman. Bolševistinen puolue sai maansa kansat vakuuttumaan aatteistaan. Saatuaan kansanjoukot vakuuttuneiksi bolševikit organisoivat heidät vallankumoukseen. Voiton saavutettuaan bolševistinen puolue ryhtyi kansanjoukkojen etunenässä rakentamaan uutta yhteiskuntaa. Lokakuun vallankumous näytti marxismin-leninismin aatteiden suuruuden.

Kansainvälinen imperialismi ryhtyi heti neuvostovallan olemassaolon ensimmäisinä päivinä toimenpiteisiin ehkäistäkseen sosialismin aatteiden leviämisen laajojen joukkojen keskuuteen. Eräissä suurissa maissa perustettiin erityiset komiteat, joiden tehtävänä oli taistelu bolševismia vastaan. Valtio otti huolehtiakseen taistelusta suuren vallankumouksen aatteita vastaan.

Vallankumousten historiasta tunnetaan, että porvaristo on aina ottanut tehtäväkseen sosialismin aatteiden parjaamisen. Näin tapahtui 19. vuosisadalla Ranskan vuoden 1848 vallankumouksen jälkeen, jolloin Ranskan porvaristo onnistui pelottelemaan talonpoikaistoa sosialismin aaveella ja katkaisemaan sen liiton työväenluokan kanssa ja sitten tukahduttamaan vallankumouksen. Hankkimaansa kokemukseen nojaten kansainvälinen imperialismi yritti myös Lokakuun vallankumouksen jälkeen pelottaa kansoja sosialismin aaveella ja ehkäistä sosialismin aatteiden tunkeutumisen joukkojen keskuuteen. Imperialistit ottivat käyttöön kaikki mahdolliset keinot parjatakseen neuvostovaltaa levittämällä valheellisia huhuja, väärentämällä asiakirjoja jne. Kuvaavia tässä suhteessa ovat ulkomaalaisten tiedustelulaitosten valmistamat n.s. "Sissonin asiakirjat" bolševikkien yh-

teyksistä Saksan yleisesikuntaan. Yhdysvaltain lähettiläs Francis lähetti aivan vuoden 1918 alussa ulkoministeri Lansingille 12 asiakirjajäljennöstä, jotka hänen sanojensa mukaan "todistivat kumoamattomasti", että neuvostojärjestelmä oli Saksan inspiroima ja rahoittama. [8]

Nämä asiakirjat oli laadituttanut amerikkalaisen "Julkisen informaatiokomitean" edustaja majuri Sisson ja ne julkaistiin Yhdysvaltojen hallituksen tieten ja suostumuksella. Ne olivat englantilaisen tiedustelupalvelun valmistamia ja myytiin Sissonille, joka saapui Venäjälle Lokakuun tapahtumien aikana. Itse englantilainen tiedustelija tunnusti, että asiakirjat ovat väärennetyt. Näitä valheellisia asiakirjoja levitettiin hyökkääjien valtaamilla alueilla sekä kapitalistisissa maissa.

Maailmassa on parhaillaankin käynnissä taistelu ihmisten sieluista ja tajunnasta.

Tässä taistelussa törmäävät toisiaan vastaan kaksi toisilleen vastakkaista ideologiaa, sosialismin aatteet, jotka kutsuvat kaikkia kansoja eteenpäin, jotka osoittavat sorretuille kansoille tien onneen ja vapauteen, sekä imperialismin aatteet, jotka vievät taaksepäin, riippuvuuden ja imperialismin harjoittaman sorron säilyttämiseen.

Imperialismin ideologit kylvävät vihaa kansojen väliin ja erityisesti sosialismin maailmaa kohtaan. Ne julistavat että sodat ovat väistämättömiä. Ne kasvattavat alistuvuutta ja tottelevaisuutta. Ne tuntevat ylemmyyttä ja halveksuntaa imperialismia vastaan taistelevia kansoja kohtaan.

Sosialismin aatteiden puoleensa vetävä voima johtuu siitä, että ne julistavat sellaisen yhteiskunnan rakentamista, jossa ei tunneta mitään riiston muotoja. Ne kehottavat kansoja itse ottamaan vallan käsiinsä, sillä sille joka luo kaikki aineelliset arvot, kuuluu oikeus johtaa valtiota. Sosialismin aatteet tuomitsevat rosvoussodat ja

---

[8] Papers relating to the Foreign Relations of the United States 1918, Russia, v. I. pp. 371—378.

kehottavat luomaan yhteiskunnan, jonka olemassaolon perusehto on rauhanomainen työ kansan parhaaksi. Sosialismin aatteet julistavat kansojen välistä ystävyyttä ja tasa-arvoisuutta, jokaisen maan itsenäisyyden kunnioittamista ja tunnustamista. Lokakuun suuren vallankumouksen vapausaatteet voimistavat kansanjoukkojen luovaa aloitteellisuutta. Ne kehottavat muuttamaan kaikki kulttuurin rikkaudet kansan omaisuudeksi, tekemään lopun rikkauksien monopolisesta hyväksikäytöstä ja muuttamaan tieteen ja kulttuurin kansanjoukkojen edistyksen innostavaksi lähteeksi. Sosialismin aatteet kutsuvat sosiaaliseen edistykseen, joka ei tapahdu ristiriitaisesti, ei yksipuolisesti pienen monopolistien ryhmän hyväksi vaan kaikkien työtätekevien eduksi.

Lokakuun suuri vallankumous oli vallankumouksellisen marxismin aatteiden voitto reformismista ja sopuilusta. Sosialidemokraatit ovat olleet ja ovat eräissä maissa vallassa. Heillä on ollut kaikki mahdollisuudet muuttaa marxilaiset aatteet todellisuudeksi, mutta käytännössä he ovat keinotekoisesti pidätelleet kehitystä, kapitalismin kukistumista. Koko maailman proletaariset joukot ovat tulleet vakuuttuneiksi, että marxismi-leninismi on ainoa oikea teoria, joka johtaa sosialismin voittoon. Lokakuun vallankumouksen aatteet innostavat työväenluokkaa taistelussa uuden yhteiskunnan puolesta, ne innostavat sorrettuja kansoja taisteluun demokratian ja sosialismin puolesta.

Täysin vakuuttuneina sosialismin aatteiden paikkansapitävyydestä maailman työtätekevät voivat toistaa V. I. Leninin sanat, jotka hän kirjoitti jo vuonna 1905: "Meidän katsomustemme takana on itse historia, todellisuus jokaisella askeleella." [9]

---

[9] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 12., s. 65.

TIMUR TIMOFEJEV

Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous ja eräitä maailman työväenliikkeen kysymyksiä

Sosialistisen vallankumouksen Venäjällä saavuttama voitto merkitsi perinpohjaista käännettä kansainvälisen vallankumousliikkeen kehityksessä. Se muutti jyrkästi proletariaatin taistelun *objektiivisia* edellytyksiä maailmanmitassa ja aikaansai merkittäviä laadullisia muutoksia työväenliikkeen *subjektiivisessa* puolessa. Viidenkymmenen vuoden kuluessa maailman imperialismin valtapiiri on tuntuvasti kaventunut ja sen yhteiskunnalliset ja muut perusristiriidat ovat kärjistyneet. Samanaikaisesti on uusi sosialistinen järjestelmä juurtunut ja vakiintunut lujasti, aluksi yhdessä maassa ja sen jälkeen sosialistisen maailmanjärjestelmän mitoissa.

Kansainvälisen työväenluokan taistelukyky ja järjestyneisyys on kuluneen puolen vuosisadan aikana kasvanut huomattavasti. Sen osuus koko yhteiskunnallisessa elämässä ja kansallisia sekä kansainvälisiä ongelmia ratkaistaessa on suuresti lisääntynyt. Tietoisten ja vaistonvaraisten ainesten keskinäinen suhde työväen joukkoliikkeessä on tärkeällä tavalla muuttunut. Leninismin vaikutus on voimistunut koko maailmassa. Kaikissa maissa ja maanosissa on alkanut syntyä ja lujittua uudentyyppisiä proletaarisia puolueita.

Neuvostoliitossa ja myöhemmin muissa sosialismin maissa saatu elävä esimerkki uuden yhteiskunnan luomisesta on ollut pysyvästi vaikuttava tekijä kansainvälisen työväenliikkeen ja vallankumouksellisen vapausliikkeen kehityksessä. Lokakuun vallankumouksen ja sen aattei-

den kasvava vaikutus on ilmennyt niin teollisesti kehittyneiden kapitalistimaiden työväenliikkeessä kuin siirtomaiden muodostamilla imperialismin laita-alueilla sorrettujen joukkojen imperialisminvastaisessa taistelussa.

Elävä elämä osoittaa kestämättömiksi erilaisten opportunistien, niin sosiaalireformismin ideologien kuin eräiden "vasemmistolaisten" seikkailuhenkisten johtajien, yritykset kieltää niiden sosialistisen vallankumouksen peruslakien yleismaailmallinen luonne, jotka on tarkistettu käytännön kokeissa Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa, väheksyä leninismin kansainvälistä merkitystä tai vääristellä lokakuun vallankumouksen opetuksia.

Maailman jakaantuminen kahteen vastakkaiseen yhteiskunnallispoliittiseen järjestelmään, ensimmäisen sosialistisen valtion lujittuminen ja vallankumousliikkeen nousu kaikissa maanosissa ovat antaneet maailman imperialismille lujia iskuja, jotka ovat voimakkaasti kärjistäneet kapitalismin kriisiä ja samalla panneet alkuun koko imperialistisen valtasysteemin luhistumisen. Neuvostomaan työväenluokan historiallinen ansio koko ihmiskunnan hyväksi on, että se on suorittanut kansainvälisen sosialistisen vallankumouksen etujoukon tehtävän ja luonut siten reaalisen perustan proletaarisen vallankumouksen menestykselliselle kehittymiselle maailman mitassa. Venäjällä alkanut sosialistinen vallankumous on vain maailman sosialistisen vallankumouksen alkua. [1]

Monet kommunismin vastustajat pyrkivät kuvaamaan lokakuun vallankumouksen voiton ikään kuin "sattumanvaraiseksi", kuin se ei kuvastaisi aikakautemme yhteiskunnallisen kehityksen peruslainmukaisuuksia ja sillä siten olisi ainoastaan "kansallista" merkitystä. Tällaiset käsitykset ovat perin pohjin ristiriitaisia historiallisten tosiasioiden kanssa.

Sosialistisen vallankumouksen kansainvälinen luonne johtuu useista objektiivisista taloudellis-yhteiskunnallisis-

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 35, s. 170.

ta ja muista tekijöistä. Tärkeimmät niistä liittyvät nykyisen aikakauden perustavimman luokkavastakohtaisuuden kehitykseen, kapitalistisen maailmantalouden ykseyteen imperialismin vallitessa ja sen perusristiriitojen syvenemiseen, työväenluokan kansainväliseen luonteeseen, yhteiskunnallisen kehityksen tärkeimpien lainmukaisuuksien vaikutukseen, jotka lopulta väistämättä johtavat kapitalistisen tuotantotavan korvaamiseen sosialistisella järjestelmällä yleismaailmallisessa mitassa.

Mutta samalla marxilais-leniniläiset ottavat huomioon, että maailman proletaarinen vallankumous kehittyy epätasaisesti. Eri maiden taloudellisen ja yhteiskunnallis-poliittisen kehityksen erilainen taso ja tämän kehityksen epätasaisuus imperialismin kaudella aiheuttavat sen, että sosialistinen vallankumous saavuttaa voiton maailman eri maissa ja eri alueilla eri aikoina. Tätä johtopäätöstä perustellen V. I. Lenin korosti: "Kapitalismin maailmassa ei ole koskaan ollut eikä voinut olla säännöllisyyttä, sopusointua ja tasasuhtaisuutta. Kukin maa on kehittänyt erityisen silmiinpistävästi milloin yhtä, milloin toista kapitalismin ja työväenliikkeen puolta, piirrettä tai ominaisuuksien ryhmää. Kehitysprosessi on käynyt epätasaisesti". [2] Siksi eri maiden samanaikainen siirtyminen kapitalismista sosialismiin on mahdoton.

Lokakuun vallankumousta seuranneella kaudella proletariaatin luokkataisteluun ja kansalliseen vapautukseen tähtäävän vallankumouksen kehitykseen ovat alkaneet yhä enemmän vaikuttaa ei vain imperialismin lainmukaisuudet (mm. sen sisäisten ristiriitojen kärjistyminen, kapitalististen maiden kehityksen epätasaisuus jne.) vaan myös uuden sosialistisen yhteiskuntamuodostuman lainmukaisuudet ja nykykauden perustavan luokkavastakohtaisuuden, imperialismin ja sosialismin välisten ristiriitojen kehitys.

Todetessaan että objektiivisesti "kaikissa maailman

---

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 38, s. 304.

maissa kypsyy sosialistinen vallankumous" leninismi on samalla jo ennakolta ollut selvillä siitä, että tämä vallankumous "tulee muodostumaan pitkäaikaisista taisteluista, useista eri rynnäkkökausista, joihin liittyy porvarillisen järjestelmän vastavallankumouksellisia kouristuksia". [3] Leniniläinen ennakkonäkemys on saanut vahvistuksensa. Historia on kuluneen puolen vuosisadan aikana nähnyt monia "pitkäaikaisia taisteluja" sosialismin ja imperialismin välillä ja useita suurten yhteenottojen kausia kansainvälisen työväenluokan ja sen luoman sosialistisen järjestelmän sekä imperialistisen taantumuksen iskujoukkojen välillä. Kansainvälisen työväenliikkeen taantumuksellisia monopolistisia piirejä vastaan tekemien hyökkäysten voima ja tämän taistelun kulku ja tulokset ovat eri ajanjaksoina olleet erilaiset. Erilaisia ovat olleet niinikään myös "porvarillisen järjestelmän" "vastavallankumouksellisten kouristusten" konkreettiset muodot: ne ovat vaihdelleet suorasta sotilaallisesta sekaantumisesta, sodan aloittamisesta ensimmäistä sosialistista valtiota vastaan ja ääritaantumuksellisten, myös avoimesti fasististen ja sotilaallisten diktatuurien pystyttämisestä eri maihin aina suoranaisen luokkaväkivallan menetelmien käyttämiseen yhdessä erilaisten porvarillis-reformististen toimenpiteiden kanssa, joiden yhteiskunnallisena tarkoituksena on työväestön luokkatietoisuuden tylsistäminen ja työväenliikkeen vallankumouksellisen suuntauksen heikentäminen. Kokonaisuutena ottaen proletaarisen vallankumouksen asia on kuitenkin taantumuksen raivoisasta vastarinnasta ja maailman imperialismin strategiassa ja taktiikassa tapahtuneista muutoksista huolimatta kehittynyt menestyksellisesti kuluneen puolen vuosisadan aikana koko maailman mitassa.

Maailman proletaarisen liikkeen ensi vaihe lokakuun vallankumouksen jälkeen seuranneella kaudella merkitsi sosialistisen vallankumouksen voittoa Neuvostoliitossa,

---

[3] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 27, s. 57.

proletariaatin tietoisuuden ja järjestyneisyyden nopeata kasvua, työväenluokan porvariston valtaa vastaan käymän taistelun voimistumista useissa Euroopan maissa vallankumouksellisen tilanteen olosuhteissa, joka syntyi toisaalta lokakuun vallankumouksen vaikutuksesta, toisaalta seurauksena jyrkästä yhteiskunnallis-taloudellisten ja poliittisten vastakohtien kärjistymisestä itse kapitalistisissa maissa ensimmäisen maailmansodan lopulla. Monissa valtioissa alkoi syntyä kommunistisia puolueita. (v. 1918 niitä oli 10, mutta v. 1921 jo 34).

Työväenluokan vallankumoukselliset esiintymiset Saksassa, Unkarissa, Suomessa, Italiassa, Bulgariassa ja useissa muissa maissa sekä työläisten luokkataistelujen huomattava voimistuminen Ranskassa, Englannissa, USA:ssa ja muissa kapitalistisissa valtioissa vuosina 1918—1923 kumosivat porvarillis-reformistiset väittämät proletaaristen vallankumousten "epälainmukaisuudesta". Ne vahvistivat oikeaksi leninismin tekemän johtopäätöksen, että maailman kapitalistinen järjestelmä oli kokonaisuudessaan, objektiivisesti kypsä yhteiskunnalliseen vallankumoukseen. Tuon ajanjakson eurooppalaisia vallankumouksia on saksalaisten historioitsijain esittämän oikeaan osuneen arvion mukaan tarkasteltava "osana kansainvälistä imperialismia vastaan, rauhan puolesta noussutta vallankumousliikettä". [4] Niinpä esim. vuoden 1918 marraskuun vallankumous alkoi tunnuksilla vallan siirtämisestä neuvostoille ja "yhteyksien solmimisesta kansainväliseen proletariaattiin, erityisesti Venäjän työläistasavaltaan". [5] Samanlaiset tunnukset olivat luonteenomaisia tuon kauden vallankumouksellisten joukkojen taistelulle useissa muissa Euroopan maissa.

Samaan aikaan ilmeni kapitalistisen maailman työväenliikkeen kehityksessä monia vakavia vaikeuksia. Merkittävimmät vaikeudet johtuivat epäluotettavista so-

[4] Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung. Dietz Verlag Berlin, 1966, Band 3, s. 114.

[5] Sama s. 99.

sialidemokraattisista johtajista, jotka ratkaisevalla hetkellä esiintyivät yhdessä porvariston kanssa vallankumouksellista proletariaattia vastaan, sekä nuorten kommunististen puolueiden heikkoudesta ja kokemattomuudesta. Saksan, Unkarin, Suomen ja Bulgarian vuosien 1918—1923 vallankumousten kehitysedellytyksiä eritellessään ja osoittaessaan pääsyyn proletariaatin näissä vallankumouksissa kärsimään tappioon kommunistinen internationaali totesi oikeutetusti: "*Objektiiviset* edellytykset voitolliselle vallankumoukselle olivat olemassa. Puuttui vain *subjektiivinen* tekijä: puuttui päättävä, taisteluvalmis, tietoinen vallankumouksellinen työväenpuolue." [6]

Pääoman hallitsemien maiden kommunistinen liike ei voinut vielä silloin valloittaa puolelleen työväenluokan enemmistöä, kaupungin ja maaseudun keskikerroksista puhumattakaan. Tähän vaikuttivat paljon myös eräät taktiset virheet, kykenemättömyys soveltaa leniniläisen puolueen kokemusta omien maitten erikoisolosuhteisiin.

Yksi syy tappioon jonka proletariaatin vallankumouksen etujoukko koki useissa Euroopan maissa lokakuun vallankumousta seuranneen nousun aikana vv. 1918—1923 oli se, että näiden maiden kommunistit aliarvioivat leniniläisiä johtopäätöksiä, jotka perustuivat lokakuun vallankumouksen yleistämiseen ja tähdensivät tärkeänä, että proletariaatti ja sen vallankumouksellinen etujoukko käyttäisi *kaikin tavoin* hyväksi *yleisdemokraattisia* vaatimuksia (taistelussa rauhan, maan, demokraattisten vapauksien, kansallisen riippumattomuuden puolesta), kommunistien taitavaa toimintaa *ammattiliitoissa* ja *parlamenteissa* ja sen oikeaa yhdistämistä työväenluokan taisteluun lopullisten päämääriensä puolesta, sekä ei vain reformististen harhakuvitelmien vaan myös "vasemmistolais"-lahkolaisten virtausten syrjäyttämistä.

Vuosien 1918—1923 vallankumoukselliset taistelut jät-

[6] Kts. "Kommunistisen internationaalin IV kongressi. Päätökset." Kominternin kust., 1923, s. 158.

tivät pysyvän jäljen maailman proletaariseen liikkeeseen ja sen etujoukkoon. Näiden taistelujen tuloksena proletariaatin luokkatietoisuus kohosi ja sen joukkojärjestöjen voima ja lukumäärä lisääntyi ja lisäksi aloitettiin myös vaikea työ kommunistisen liikkeen taktiikan kehittämiseksi edelleen. Lenin ohjasi muiden maiden kommunisteja työhön proletariaatin *enemmistön* saamiseksi puolelleen. Hän sanoi: "Se joka ei ymmärrä, että Euroopassa, missä melkein kaikki proletaarit ovat järjestyneet, meidän on valloitettava puolellemme työväenluokan enemmistö, hän on täysin hyödytön kommunistiselle liikkeelle eikä tule koskaan mitään oppimaan"... Tässä yhteydessä hän kehotti maaliskuussa v. 1919 muodostettua kominternia ja sen osastoja käymään päättävään hyökkäykseen "vasemmistolaisia" typeryyksiä vastaan. [7]

Tärkein opetus minkä ulkomaiden kommunistiset puolueet saivat lokakuun kokemuksesta sisältyi, kuten Togliatti totesi, "siihen, että vuoden 1917 lokakuun vallankumouksen voiton turvasi hyvin järjestyneen etujoukon, bolševikkien puolueen, olemassaolo ja se tosiasia, että tuo etujoukko oli Leninin johdolla opportunismin eri lajeja vastaan käydyn kaksikymmenvuotisen taistelun aikana kehittänyt vallankumousstrategian ja -taktiikan, jotka eivät ainoastaan olleet sopusoinnussa marxismin periaatteiden kanssa vaan vastasivat myös täysin Venäjän taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia erikoisolosuhteita. Muissa Euroopan maissa ei ollut yhtäkään puoluetta eikä yhtäkään poliittista ryhmää, jolla olisi ollut hallussaan vastaava aatevarasto, samanlainen marxilaisen teorian ja omien maittensa olosuhteiden tieteellinen tuntemus ja vastaava vallankumouksellisen kokemuksen määrä, jotka veivät venäläiset kommunistit voittoon lokakuussa v. 1917." [8]

---

[7] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 44, ss. 23—25.

[8] Palmiro Togliatti, Problemi del movimento operaio internazionale, Roma, Ed. Riuniti, 1962, s. 314.

Bolševikkien puolueen rikkaan kokemuksen, sen poliittisen, ideologisen ja organisatorisen puoluetyön monipuolinen tutkiminen auttoi paljon eri maiden kommunisteja rakentamaan uusia, leniniläistyyppisiä proletaarisia puolueita. Se ilmeni monien kommunististen veljespuolueiden toiminnassa. Esim. Ranskan kommunistinen puolue sai epäilemättä kiittää perustamisestaan oman maansa vallankumouksellisia esitaistelijoita: "Babeufin liikettä, I internationaalin Ranskan osastoa ja Jules Guesden johtamaa Ranskan työväenpuoluetta." Toiselta puolen Ranskan edistyksellinen historiankirjoitus korostaa, että "perusperiaatteet, joille Ranskan kommunistinen puolue rakentui, oli kehitetty kansainvälisen proletariaatin kokemuksen ja ennen kaikkea ensimmäisen työväenluokan puolueen kokemuksen pohjalla, joka oli saavuttanut lopullisen voiton." Eritellessään niitä perustekijöitä, jotka olivat vaikuttaneet Ranskan kommunistisen puolueen lujittumiseen, Maurice Thorèz mainitsi omassa maassaan tapahtuneen joukkojen taistelun suuren voimistumisen ohessa myös sen valtavan merkityksen, mikä oli "uusien aatteiden kehittymisellä Ranskassa Venäjän sosialistisen vallankumouksen ja V. I. Leninin aatteiden vaikutuksesta." [9]

Kiinan kommunistisen puolueen perustajiin kuulunut Li Da-tšao tähdensi voimakkaasti lokakuun vallankumouksen kokemuksen oikeata omaksumista ja sen soveltamista riippuvaisten ja puolisiirtomaiden oloihin. Hän arvosteli jyrkästi niitä, jotka Kiinassa tulkitsivat marxismi-leninismin "ahtaasti kansalliseksi" teoriaksi, joka ei olisi sovellettavissa siirtomaihin ja riippuvaisiin maihin. Todeten että "puolueen (KKP) teoreettinen taso ei valitettavasti tyydytä vallankumoustaistelun poliittisia vaatimuksia" Li Da-tšao osoitti Kiinan kommunistien tehtäväksi "hankkia tarvittavaa kokemusta venäläisiltä val-

[9] Maurice Thorèz, Valittuja kirjoituksia ja puheita (1935—1964), M., 1966, s. 466.

lankumouksellisilta ja sen jälkeen soveltaa sitä meillä Kiinassa olosuhteittemme mukaisesti". [10]

Valtava merkitys maailman vallankumouksellisen työväenliikkeen oikean poliittisen linjan kehittämiselle oli kommunistisen internationaalin III ja IV kongressilla (1921—1922). Tuohon aikaan kommunistit asettivat tunnukseksi "joukkoihin menemisen", ja tärkeitä periaatteellisia asettamuksia taistelusta työväen yhteisrintaman puolesta kehiteltiin. Nuorten kommunististen puolueiden toiminnan parantamiselle olivat hyvin tärkeitä kominternin III kongressissa hyväksytyt "Teesit kommunististen puolueiden rakentamisesta ja organisatorisesta toiminnasta". V. I. Lenin, joka osallistui välittömästi näiden kominternin kongressien johtamiseen, kehotti muiden maiden proletaarisia vallankumouksellisia osoittamaan luokkataistelussa malttia ja viileätä harkintaa ja varoitti heitä ennen kaikkea kapinoista neuvoen ulkomaiden kommunisteja "... korjaamaan järjestelmällisesti aikaisemmat virheet, pyrkimään järkähtämättä saavuttamaan työläisjoukkojen enemmistön kannatuksen sekä ammattiliitoissa että niiden ulkopuolella, rakentamaan kärsivällisesti lujaa ja kyvykästä kommunistista puoluetta, joka pystyy tehokkaasti johtamaan joukkoja kaikissa mahdollisissa tapahtumien käänteissä..." [11]

Lenin antoi vastaiskun "vasemmisto"-opportunistisille katsomuksille. Hän sanoi kominternin III kongressissa: "Meitä venäläisiä nämä vasemmistolaiset fraasit suorastaan tympäisevät. Me olemme järjestyksen ihmisiä. Laatiessamme suunnitelmiamme meidän on edettävä järjestyneesti ja pyrittävä löytämään oikea linja." [12] Robert Miner ja muut kominternin III kongressin amerikkalaiset osanottajat kertoivat USA:han palattuaan mi-

[10] Kts. Li Da-tšao, "Valittuja kirjoituksia ja puheita", M. Nauka 1965, ss. 26—27.

[11] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 44, s. 89—90.

[12] V. I. Lenin, Puhe kommunistisen internationaalin taktiikan puolustukseksi (Kootut teokset, osa 44, s. 23)

ten valtavan vaikutuksen heihin olivat tehneet Leninin puheet välttämättömyydestä lopettaa lahkolaismaisuus kommunistien työssä ja saattaa käyntiin jokapäiväinen uuttera toiminta ammattiliittojen jäsenjoukkojen keskuudessa. [13]

Kautena, jolloin taistelu pikkuporvarillisen valevallankumouksellisuuden trotskilaista alalajia vastaan kärjistyi, oli kommunistisen liikkeen voitettava leninismille vieraat käsitykset, jotka koskivat työväenluokan kansallisten ja kansainvälisten tehtävien keskinäistä suhdetta, ja käytävä taistelua reaalisen, ts. periaatteellisen ja samalla kertaa joustavan politiikan puolesta.

Kansainvälisessä mitassa tapahtuneen luokkataistelun ja työväenliikkeen kehityksen tärkeimpiä tuloksia ensimmäisinä lokakuun vallankumousta seuranneina vuosina olivat proletaarisen valtion lujittuminen neuvostotasavallassa ja lokakuun aatteiden vaikutuksen voimistuminen laajojen työläisjoukkojen keskuudessa eri maanosissa sekä kommunististen puolueiden ja kominternin muodostaminen.

Tilapäisistä epäonnistumisista huolimatta kapitalististen maiden proletariaatti pystyi vieläpä vallankumouksellisen aallon laskukaudenkin olosuhteissa 1920-luvun puolivälissä ja lopussa Neuvostoliitossa tapahtuneen sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen valtaamaan porvaristolta kaiken kaikkiaan joukon merkittäviä myönnytyksiä taloudellis-yhteiskunnallisella ja poliittisella alalla, esim. 8 tunnin työpäivän voimaansaattamisen, sosiaalista turvaa ja minimipalkkaa koskevia lakeja, ammattiliittojen oikeuksien laajentamisen, lakko-oikeuden tunnustamisen lailla, työehtosopimuksia ym.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen kapitalismi oli laajojen työläisjoukkojen silmissä menettänyt luottamuksensa. Samanaikaisesti ne perinpohjaiset taloudellis-yhteiskunnalliset uudistukset, joita oli pantu toimeen neuvostomaassa, tekivät kaikkien maiden työläisiin yhä voi-

---

[13] Kts. Daily Worker, New York, January 2, 1932, January 6, 1934.

makkaamman vaikutuksen. Todeten, että "hajaannuksen tila", johon kapitalistinen järjestelmä oli joutunut lokakuun jälkeen seuranneina vuosina, murensi uskoa kapitalismiin, jopa itävaltalainen sosialidemokraatti Otto Bauer myönsi, että tärkeimpiä tähän vaikuttaneita tekijöitä olivat olleet seuraavat: "Venäjällä kansallistettiin vuoden 1918 kuluessa koko teollisuus ja tapahtui suuri maatalouden vallankumous. Keväällä 1919 Unkarin neuvostohallitus sosialisoi koko teollisuuden. Myös saksalaisessa Itävallassa työläiset vaativat välittömässä vaistonvaraisessa liikehtimisessään itsemääräämisoikeutta teollisuudessa. Kapitalistisen yhteiskunnan usko itseensä horjui..." [14]

Pelastaakseen kapitalistisen järjestelmän, länsimaiden hallitsevat piirit suorittivat sarjan porvarillis-reformistisia toimenpiteitä.

Havainnollisia esimerkkejä tästä olivat Lloyd Georgen ja ensimmäisten labour-hallitusten politiikka Englannissa, sosialidemokraattisten hallitusten politiikka Saksassa, Itävallassa ja Skandinavian maissa sekä Ranskan porvariston ja USA:n hallitsevien monopolipiirien sosiaaliset siirtoliikkeet erikoisesti Franklin Rooseveltin "uuden suuntauksen" kaudella.

Vallankumouksellisten mullistusten ja sosialistisen rakennustyön nopea vauhti Neuvostoliitossa musersivat kommunismin vastustajien väitteet, että sosialismin rakentaminen olisi mahdotonta sellaisessa suhteellisen takapajuisessa maassa, jollainen vanha Venäjä oli. Neuvostoliiton saavutukset osoittivat yhä havainnollisemmin muiden maiden proletaareille, että työtätekevät pystyvät erinomaisesti itse hallitsemaan maata ilman kapitalisteja ja tilanherroja ja voivat menestyksellä rakentaa uutta elämää. Ernst Thälmann kirjoitti v. 1925, että "maailmassa ei nykyisin tapahdu ainoatakaan merkittävää poliittista tapahtumaa, jossa ei tuntuisi Neuvostoliiton olemassaolon

---

[14] Otto Bauer, Itävallan vallankumouksen historia, ven. laitos, s. 252.

tosiasia. Luokkataistelun historiassa on alkanut uusi kausi. Proletariaatin diktatuurin havaintoesimerkit ovat vakuuttavampaa agitaatiota sosialismin puolesta kuin seitsemänkymmentä vuotta kärsivällistä selostustyötä ennen marraskuuta 1917." [15]

Kapitalismin kriisin syntyessä ja yleismaailmallisen talouspulan levitessä vuosina 1929—1933, jolloin imperialismin ristiriidat tuntuvasti kärjistyivät, nuori sosialistinen talousjärjestelmä osoitti kouriintuntuvasti paremmuutensa kapitalistiseen järjestelmään nähden. Samaan aikaan kun tuotanto pääoman hallitsemassa osassa maailmaa jyrkästi laski ja työttömyys kasvoi, osoittautui Neuvostoliitto ainoaksi maaksi, jossa teollisuustuotanto päinvastoin nopeasti lisääntyi ja kansan hyvinvointi kohosi.

Sosialismin rakentaminen Neuvostoliitossa, mikä oli lokakuun vallankumouksen suuri aikaansaannos, vaikutti suunnattomasti kansainväliseen työväenliikkeeseen ja koko maailman kehitykseen, se antoi musertavan iskun oikeistososialidemokratian ideologialle ja trotskilaisuuden antautumismielialoille.

Kuten tunnettua, olivat reformistiset teoreetikot jo pitkään kylväneet ympärilleen epäilyä sosialismin voiton mahdollisuuksiin maassa missä proletariaatin ominaispaino oli varsin vähäinen ja talonpoikaisväestö oli vallitsevana. "Proletariaatin diktatuuri vaikuttaa hyvältä sukkeluudelta, kun ajattelee, että koko Venäjällä on tällä hetkellä tuskin 4 miljoonaa palkkatyöläistä ja kaiken kaikkiaankin vain 8 miljoonaa proletaaria ja että 80 miljoonaa talonpoikaa lakkasi olemasta proletaareja samalla hetkellä, jolloin he saattoivat sanoa omakseen maapalasta", [16] kirjoitti mm. saksalaisissa sosialidemokraattisissa lehdissä julkaistun "Venäjä ja vallankumous"-nimisen artikkelin kirjoittaja K. Ledok.

Historiallinen kokemus osoittaa, etteivät kommunis-

---

[15] Hamburger Volkszeitung, 7 Nov. 1925.

[16] Die Neue Zeit, 1919, 37, 2B, s. 287.

teiksi itseään nimittävät poliittisen elämän edustajat pysty kaikissa maissa vastustamaan pikkuporvarillisen ideologian painetta, vaan lähtevät aika ajoin vaaralliselle, marxismi-leninismille vieraalle yhteiskunnallisen kehityksen tielle, joka heikentää työväenluokan ja sen järjestön johtavaa osuutta. Lenin varoitti aikanaan, että vallankumouksen jälkeenkin, varsinkin maissa joissa talonpoikainen pikkuporvarillinen väestö on enemmistönä, ovat mahdollisia "tapaukset, joissa menneisyyttä edustava pienomistukseen perustuva vaistonvaraisuus pääsee voitolle tulevaisuutta edustavasta proletaaris-kommunistisesta tietoisuudesta". [17] Tällaisten virtausten voittamiseksi ei ole heikennettävä, vaan päinvastoin voimistettava työväenluokan ja sen puolueen ja ideologian johtavaa osuutta yhteiskunnan elämässä, ja lisättävä sen johtavaa asemaa kansanjoukkojen taistelussa sosialismin voiton puolesta.

Todelliset marxilais-leniniläiset ovat tehneet nimenomaan tämän tärkeän johtopäätöksen lokakuun vallankumouksen voitosta ja sosialismin rakentamisesta Neuvostoliitossa. Korostaessaan Neuvostoliitossa tapahtuneen sosialismin voiton valtavaa merkitystä koko maailman vallankumoukselliselle työväenliikkeelle Georgi Dimitrov lausui, että kansainvälisellä työväenliikkeellä "on edessään Neuvostoliiton innostava esimerkki, maan jossa sosialismi on voittanut, esimerkki siitä, miten luokkavihollinen voidaan voittaa, pystyttää oma valta ja rakentaa sosialistinen yhteiskunta. ..... Jokaiselle vilpittömälle työläiselle Ranskassa tai Englannissa, Amerikassa tai Australiassa, Saksassa tai Espanjassa, Kiinassa tai Japanissa, Balkanin maissa tai Kanarian saarilla Moskova on *oma* Moskova, Neuvostoliitto on *oma* valtio."[18]

---

[17] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 36, s. 364.

[18] G. Dimitrov, Taisteluissa yhteisrintaman puolesta fasismia ja sotaa vastaan. Kirjoituksia ja puheita vv. 1935—1937. M.—L. Partizdat, 1937, s. 90, 102.

Koko sotienvälisenä kautena lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen Neuvostoliiton ja kansainvälisen työväenluokan tärkeimmiksi saavutuksiksi tulivat sosialismin rakentaminen Neuvostoliitossa ja tämän maan arvovallan suunnaton kasvu koko maailmassa. Tuona kautena lujittuivat uudentyyppiset vallankumoukselliset proletaariset puolueet, joiden lukumäärä lisääntyi voimakkaasti. Kun v. 1921, kuten jo mainitsimme, kommunistisen puolueiden lukumäärä maailmassa oli 34, niin v. 1928 niiden määrä oli kohonnut 46:een ja vuonna 1935 61:een.

Merkittävä käänne kansainvälisen vallankumouksellisen proletaarisen liikkeen kehityksessä alkoi 1930-luvun puolivälissä. Sitä luonnehti yhtäältä Neuvostoliiton sisä- ja ulkopolitiikan saavuttama menestys ja toisaalta työtätekevien joukkojen taistelun uusi voimakas nousu ja laajojen fasisminvastaisten, yleisdemokraattisten liikkeiden kehitys kapitalistisessa maailmassa. Tätä ajanjaksoa luonnehtii työväenliikkeen ja demokraattisen liikkeen saavuttama merkittävä menestys Ranskassa kansanrintaman kaudella. V. 1936 alkanut Espanjan kansan kansallis-vallankumouksellinen sota oli lokakuun 1917 jälkeen seuranneen sotienvälisen kauden laajin työläisten vallankumouksellinen esiintyminen taantumusta vastaan Länsi-Euroopassa. Myös Kiinan vallankumous kehittyi menestyksellisesti noina vuosina.

Suuri merkitys oli tällöin kommunistisen internationaalin VII kongressin kehittelemillä taktisilla ja strategisilla asettamuksilla. Kohottaen taistelulipun työväenliikkeen yhtenäisyyden ja antifasistisen kansanrintaman muodostamisen puolesta teollisesti kehittyneissä kapitalistisissa maissa, kehottaen lujittamaan imperialisminvastaista rintamaa siirtomaissa ja riippuvaisissa maissa ja nostaen jo silloin, 1930-luvulla, esiin *uudentyyppisen demokratian* puolesta käytävän taistelun näköalat oikeaa strategiaa ja joustavaa taktiikkaa noudattavat kommunistiset puolueet kykenivät 1930—1940-luvuilla laajentamaan suuresti yhteyksiään joukkoihin. Ne johtivat

kansojen taistelua fasismia ja sotaa vastaan kansallisen riippumattomuuden ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Sotavuosien mitä vaikeimmissa koettelemuksissa maailman sosialistinen vallankumous ja kansainvälinen työväenliike saavuttivat huomattavia, merkitykseltään maailmanhistoriallisia voittoja. Tärkeimmät niiden uusista saavutuksista 1940-luvulla olivat imperialistisen maailmantaantumuksen iskujoukkojen, saksalaisen fasismin ja japanilaisen militarismin murskaaminen toisen maailmansodan lopputuloksena; kansandemokraattisten, sosialististen vallankumousten voitto useissa Euroopan ja Aasian maissa; maailman imperialismin valtapiirin supistuminen entisestään; kansallisen vapausliikkeen voimakas nousu monissa Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maissa; työväenliikkeen ja proletaaristen sekä demokraattisten joukkojärjestöjen asemien lujittuminen useimmissa kapitalistisissa valtioissa. Monissa maissa voitettiin sosialistisen ihanteen puolelle ei vain etujoukko, vaan huomattavasti laajemmatkin työväestön kerrokset (Itä-Euroopan maiden lisäksi myös Ranskassa, Italiassa, Kreikassa, Suomessa ja eräissä afro-aasialaisissa ja latinalais-amerikkalaisissa valtioissa).

Kansainvälisen vallankumouksellisen liikkeen kehityksessä 1950- ja 1960-luvuilla alkanut uusi vaihe liittyy luokkavoimien keskinäisessä suhteessa tapahtuneisiin muutoksiin koko maailmassa sosialististen maiden mahdin lujittuessa ja vaikuttaessa yhä enemmän maailmantapahtumien kulkuun. Tänä kautena vallankumous sai voiton Kuubassa ja imperialisminvastaiset liikkeet monissa muissa maissa. Imperialistinen siirtomaajärjestelmä luhistui ja syntyi yli viisikymmentä uutta itsenäistä kansallista valtiota. Samanaikaisesti alkoi nykyisen valtiomonopolistisen kapitalismin ristiriitojen kärjistyessä proletariaatin luokkataistelun ja joukkojen antimonopolististen liikkeiden uusi nousu imperialismin maissa.

Moskovassa vv. 1957 ja 1960 pidetyillä kommunististen

puolueiden edustajien kansainvälisillä neuvotteluilla oli tärkeä merkitys kun tarkistettiin vallankumouksellisen liikkeen strategiaa ja taktiikkaa muuttunutta konkreettis-historiallista tilannetta vastaaviksi ja määriteltiin marxilais-leniniläisten puolueiden oikea tieteellisesti perusteltu yleislinja. Ne suuntasivat maailman kommunistisen liikkeen käyttämään hyväksi tehokkaampia keinoja ja menetelmiä johdettaessa joukkoja aktiiviseen taisteluun rauhan ja demokratian puolesta monopolien valtaa vastaan, sosialismin ja kaikkien maailman vallankumouksellisten, imperialismin vastaisten voimien yhtenäisyyden lujittamisen puolesta.

Kansainvälisen proletariaatin taistelussa tapahtuneita muutoksia eriteltäessä on otettava huomioon erilaiset tekijät, jotka vaikuttavat tällä ajanjaksolla kapitalistisen maailman vallankumouksellisen työväenliikkeen kehityksen nopeuteen, muotoihin ja konkreettisiin tuloksiin. Niistä seuraavat kaksi perustavaa tekijäryhmää ovat erityisen tärkeitä.

Ensinnäkin on otettava huomioon lokakuun vallankumouksen jälkeen *luokkien voimasuhteessa koko maailman* mitassa tapahtuneet muutokset.

Toiseksi on otettava huomioon *kussakin maassa* tapahtuneet muutokset, tietyt *kansalliset* ja *alueelliset* erikoispiirteet ja jokaisen maan tai maailman alueen historiallisten perinteiden, taloudellisen ja poliittis-yhteiskunnallisen kehityksen erikoisuudet.

Määritellessään vallankumouksellisen työväenliikkeen strategiaa ja taktiikkaa kussakin maassa marxilais-leniniläiset ottavat huomioon nämä molemmat erikoisuudet.

Vuonna 1917 alkaneen maailman sosialistisen vallankumouksen *ensimmäinen* kehitysvaihe tapahtui olosuhteissa, jolloin kapitalistisen yhteiskuntamuodon objektiivisten lainmukaisuuksien vaikutus oli vallitsevana koko maailmassa.

Maailman sosialistisen vallankumouksen *toinen* vaihe (joka osuu 1930— ja 1940-luvuille) alkoi kehittyä kan-

sainvälisessä tilanteessa, jolloin sosialismi oli jo voitolla kuudesosassa maapalloa vaikuttaen yhä voimakkaammin vallankumouksellisuuteen koko maailmassa. Silti ihmiskunnan valtaosa eli yhä kapitalismissa. Tuona kautena kapitalistisen yhteiskuntamuodon lainmukaisuudet määräsivät maailman monien ongelmien ratkaisun. Sen seurauksena imperialismin onnistui sytyttää toinen maailmansota. Taantumuksellisen porvariston laskelmat vallankumouksellisen työväenliikkeen hukuttamisesta vereen ja lyömisestä takaisin eivät toteutuneet toisen maailmansodan lopputuloksena, ja fasismin tultua murskatuksi imperialistisen ketjun monta rengasta murtui jälleen. Sosialistiset vallankumoukset saavuttivat voiton maissa, joiden yhteinen väestömäärä muodostaa kolmanneksen koko ihmiskunnasta. Maailman sosialistinen järjestelmä muotoutui ja vakiintui.

Maailman sosialistisen vallankumouksen *nykyisessä* vaiheessa uuden sosialistisen tuotantotavan lainmukaisuudet pystyvät vaikuttamaan entistä voimakkaammin yhteiskunnalliseen kehitykseen. Tällä perusteella kommunististen puolueiden edustajien v. 1960 pidetty kansainvälinen neuvottelu korosti, että on tullut aika, jolloin maailmanlaajuiseksi järjestelmäksi muodostuneet sosialistiset valtiot ovat muuttuneet kansainväliseksi, koko maailman kehitykseen mahtavasti vaikuttavaksi voimaksi. On tullut näkyviin reaalisia mahdollisuuksia nykyajan ongelmien ratkaisemiseksi uudella, rauhan, demokratian ja sosialismin etuja vastaavalla tavalla. Imperialismin ristiriitojen kärjistyneet purkaukset ja uusien maitten eroaminen kapitalistisesta maailmanjärjestelmästä ovat nyt mahdollisia millaisen kansainvälisen tilanteen vallitessa hyvänsä.

Tieteellisen kommunismin vastustajat yrittävät vaieta tästä tai vääristellä tätä tärkeätä puolta maailman vallankumousprosessin nykyisessä kehityksessä. Niinpä amerikkalainen professori E. Burns väittää, että "kapitalismia eivät milloinkaan murskaisi tai edes vakavasti

heikentäisi sen omat sisäiset tekijät. Sen sijaan kapitalismin kukistuminen saattoi tapahtua ensi sijassa sodan demoralisoivan vaikutuksen seurauksena." [19]

Samaan suuntaan puhuu "Kommunismin luonne" -nimisen kirjan tekijä R. Daniels. Hän väittää, että "kommunistien saavuttama menestys on suuressa määrin riippuvainen erikoislaatuisen tilanteen — maailmansodan tai sodanjälkeisen sekasorron strategisesta hyväksikäyttämisestä" ja että kommunistit eivät koskaan "ole kyenneet saavuttamaan merkittävää menestystä rauhan vallitessa". [20]

Marxilaisuuden aatteellis-poliittisten vastustajien laskelmat perustuvat tällöin siihen, että ottaen huomioon joukkojen rauhantahdon ja niiden vastenmielisyyden sotaa kohtaan, osoitettaisiin kommunismi joksikin, joka on erottamattomasti yhteydessä miljoonien ihmisten tuhoamiseen ja yhteiskunnalliseen katastrofiin, joka syöksee työtätekevän väestön mittaamattomiin onnettomuuksiin. Toisaalta he pyrkivät antamaan omille sepitelmilleen "tieteellisen objektiivisuuden" sävyä vetoamalla "maailmanhistorian antamaan kokemukseen".

Historiallinen kokemus osoittaa kuitenkin, että juuri imperialismi on synnyttänyt kaksi maailmansotaa ja on syypää lukemattomiin siirtomaasotiin ja muihin "paikallisiin sotiin". Tämä on lainmukainen ilmaus itse kapitalismin ulkoisista ja sisäisistä ristiriidoista. Sitä paitsi sodat eivät ole koskaan olleet eivätkä voi olla sosialististen vallankumousten välittömänä *syynä*, vaan ainoastaan katalysaattorina, vallankumouksellisten tapahtumien kiihdyttäjänä. Sovittamattomat yhteiskunnalliset ristiriidat voivat kärjistyä milloin tahansa, rauhan tai sodan aikana; ne vain ovat ilmenneet erityisen voimakkaina maailmansotien kausina. "Kuten jokainen kriisi, sota kärjisti

---

[19] Edward Burns, Ideas in Conflikt, The Political Theories of the Contemporary World, New York, Norton, 1960, s. 159.

[20] Robert Daniels, The Nature of Communism, New York, 1962 s. 168.

syvästi piileviä ristiriitoja ja nosti ne pinnalle," kirjoitti Lenin v. 1914. Hän korosti: "Mikään voima ei hävittäisi kapitalismia, ellei historia räjäyttäisi ja huuhtelisi sitä pois." [21]

Vallankumoukselliset marxilaiset ovat aina käyneet taistelua sotaa vastaan nähden sen kauheana onnettomuutena, jonka rasitus kohdistuu ennen kaikkea työtätekeviin joukkoihin. He ovat pitäneet ja pitävät edelleenkin lähtökohtanaan sitä, että luokkataistelun kehittyminen ja poliittisten ja vallankumouksellisten kriisien kypsyminen tapahtuu eri maissa erilaisissa tilanteissa, sodista ja niiden seurauksista riippumatta. Muistettakoon vain yhteiskunnallisen ja poliittisen tilanteen kärjistyminen ja työväenliikkeen nousu ensimmäisen maailmansodan aattona Venäjän, Ranskan ja Saksan kaltaisissa maissa. Voidaan myös mainita työväenliikkeen ja antifasististen liikkeiden nousu 1930-luvulla Ranskassa ja Espanjassa. Kansainvälinen kommunistinen liike ei ole milloinkaan pyrkinyt siihen, että yhteiskunnallinen vallankumous kehittyisi välttämättä sodan kautta. Todelliset marxilais-leniniläiset ovat aina vastustaneet tällaisia käsityksiä. Niinpä jo kominternin VII kongressi korosti eräässä päätöslauselmassaan: "Kongressi torjuu mitä päättävimmin parjaavan väitteen, että kommunistit haluaisivat sotaa odottaen sen tuovan mukanaan vallankumouksen. Jo kommunistien johtava osuus kaikissa maissa rauhan säilyttämisen puolesta käydyssä taistelussa osoittaa, että kommunistit pyrkivät kaikin voimin estämään uuden sodan valmistelun ja sytyttämisen." [22] Sytyttäessään uuden sodan imperialistiset piirit muun ohessa pyrkivät ehkäisemään vallankumouksellisen liikkeen jatkuvan kehittymisen, mutta ei edes näillä barbaarisilla keinoilla heidän onnistunut pysäyttää maailman vallankumousprosessin etenevää ke-

---

[21] V. I. Lenin., Kootut teokset, osa 26 s. 102, osa 32 s. 99.

[22] Kommunistisen internationaalin VII kongressin päätöslauselma, M, 1935, s. 39.

hitystä. Vastoin kansainvälisen imperialistisen taantumuksen suunnitelmia toinen maailmansota ei pidättänyt, vaan joudutti maailman sosialismin voimien kehitystä.

Niinollen sodan kriisi ei ollut vallankumouksellisen tilanteen kypsymisprosessin välttämätön aines edes kapitalismin yleisen kriisin ensimmäisessä vaiheessa. Silloinkin olivat aineelliset edellytykset sosialismin voitolle olemassa maailman johtavissa maissa. Mutta imperialistinen järjestelmä kokonaisuutena oli paljon voimakkaampi kuin nyt. Tämä aiheutti sen, että vallankumouksellisten voimien voitto oli luultavinta ainoastaan imperialismin ketjun eräissä heikoimmissa renkaissa. Kaudella jolloin maailmansodat olivat vielä väistämättömiä, kommunistit jotka ovat aina olleet tällaisten sotien vastustajia pyrkivät käyttämään hyväksi sodan synnyttämää kapitalismin syvää kriisiä kukistaakseen tämän järjestelmän vallankumouksen avulla juuri imperialistisen ketjun suojaamattomissa kohdissa.

Uudessa historiallisessa tilanteessa, jolloin maailman sosialistinen järjestelmä pystyy kaikkien muiden rauhantahtoisten valtioiden ja voimien tukemana torjumaan maailmansodan, voi vallankumouksen edellytysten kasautuminen käydä nopeammaksi muita teitä. Tämän seikan marxilais-leniniläiset puolueet ottavat huomioon ja vuosina 1957 ja 1960 pidettyjen kommunistien maailmankokousten tekemien johtopäätösten pohjalla ne asettavat nyt uudella tavalla kysymyksen maailman sosialistisen vallankumouksen kehitystä objektiivisesti helpottavista ulkoisista kansainvälisistä tekijöistä ja sen voiton mahdollisuuksista pääoman vielä hallitsemissa maissa.

Lenin, joka lokakuun voittoa seuranneina lähimpinä kuukausina puhui eroavaisuuksista, joita oli väistämättä ilmenevä lokakuun vallankumouksen ja eräissä Keski- ja Länsi-Euroopan maissa tulossa olevien vallankumousten välillä, totesi: "Eurooppalaista vallankumousta on oleva verrattomasti vaikeampi aloittaa. Näemme, että sen on verrattomasti vaikeampi murtaa ensimmäinen aukko si-

tä tukahduttavaan järjestelmään. Sen on paljon helpompi siirtyä vallankumouksen toiseen ja kolmanteen vaiheeseen. Toisin ei voi ollakaan, johtuen vallankumouksellisten ja taantumuksellisten luokkien välillä kansainvälisellä areenalla vallitsevasta voimasuhteesta." [23]

Puolen vuosisadan aikana, joka on kulunut tuosta ajankohdasta, luokkien voimasuhde on sekä yksittäisissä kapitalistisissa maissa että koko maailman mitassa muuttunut kokonaan toiseksi. Tämä seikka epäilemättä vaikuttaa vallankumouksellisen työväenliikkeen nykyiseen kehitykseen ja tulevaisuuden näköaloihin. Tänä kautena ovat vallankumouksen aineelliset edellytykset kypsyneet huomattavasti pitemmälle. Tämä pätee erityisesti imperialistisiin maihin, joiden yhteiskuntien sosiaalisessa ja taloudellisessa rakenteessa on tapahtunut suuria muutoksia. Valtiomonopolistinen kapitalismi, joka Leninin määritelmän mukaan on sosialismin mitä täydellisintä aineellista valmistelua, [24] on näissä maissa saavuttanut entistä korkeamman kehitysasteen ja juurtunut lujiin asemiin. Imperialismille ominaiset perustavanlaatuiset yhteiskunnalliset ristiriidat ovat noissa maissa tuntuvasti kärjistyneet. Se koskee nyt myös monia hiljattain siirtomaasorrosta vapautuneita maita. Ei-kapitalistiselle kehitystielle lähtevien maiden kansanjoukot voivat nojautua Neuvostoliiton ja koko maailmanlaajuisen sosialistisen järjestelmän tukeen.

Yhteiskunnallisen vallankumouksen poliittiset edellytykset pääoman hallitsemissa maissa ovat niinikään kypsyneet. Tämä johtuu ennen kaikkea useimmissa kapitalistisissa maissa tapahtuvista sisäisistä kehitysilmiöistä, mitä todistaa työväenluokan tietoisuuden ja järjestyneisyyden korkeampi taso ja monien marxilais-leniniläisten puolueiden lisääntynyt vaikutus. Uusissa maissa tekijät

---

[23] V. I. Lenin, Selostus neuvostojen IV ylimääräisessä yleisvenäläisessä edustajakokouksessa (Kootut teokset, osa 36, s. 97).

[24] Kts. V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 34, s. 193.

jotka helpottavat kansojen siirtymistä sosialismiin ovat voimistuneet myös ulkoisten, kansainvälisten olosuhteiden muuttuessa suotuisammiksi. Sitä seikkaa ei liioin voi olla ottamatta lukuun, että merkittävimmän kansainvälisen riistäjän USA:n ja muiden kapitalistimaiden väliset ristiriidat kärjistyvät jatkuvasti, ja amerikkalaisvastaiset mielialat näiden maiden väestön keskuudessa voimistuvat. Tämä seikka auttaa myös mobilisoimaan entistä laajempia joukkoja taisteluun maailmanimperialismia vastaan.

Maailmassa tapahtuneet merkittävät muutokset lisäävät joukkojen taistelun voimistumisen ja yhteiskunnallisten vallankumousten mahdollisuuksia myös sen vuoksi, että ne luovat uusia edellytyksiä poliittisten kriisien ja vallankumouksellisten tilanteiden syntymiselle. Aikaisemmin, esim puoli vuosisataa sitten, saattoi vakava poliittinen kriisi ja vallankumouksellinen tilanne syntyä tavallisesti vain maailmanimperialismin erityisen tuhoisien, poikkeuksellisten järkytysten luomissa olosuhteissa (imperialistiset sodat, syvät taloudelliset kriisit, laskukaudet jne.). Nykyisin vallankumouksellinen työväenliike voi saavuttaa voiton myös toisenlaisissa objektiivisissa olosuhteissa. Vallankumoukselliset voimat voivat tänä päivänä itse vaikuttaa vallankumouksellisen tilanteen kehittymiseen, joka saa objektiivisesti alkunsa kapitalismin oloissa "tavanomaisesta" yhteiskunnallis-taloudellisten ja poliittis-yhteiskunnallisten ristiriitojen kärjistymisestä.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen ja sosialismin saavutettua voiton Neuvostoliitossa, ja varsinkin kun maailman sosialistinen järjestelmä on syntynyt, reaaliset mahdollisuudet rakentaa sosialismia mihin maahan tahansa, *riippumatta* sen yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta kehitystasosta vallankumouksen tapahtuessa, ovat objektiivisesti lisääntyneet. (Tämän on osoittanut havainnollisesti Mongolian kansantasavallan historiallinen kokemus, sen menestyksellinen ei-kapitalistinen kehitystie.)

Voidaan tarkastella muitakin seikkoja. Puoli vuosisa-

taa sitten sosialistinen vallankumous saattoi voittaa vain alueeltaan laajassa maassa, jonka väkiluku oli suuri tai maantieteellinen sijainti suotuisa. Nyt näiden seikkojen merkitys on vähäisempi. Yhteiskunnallinen vallankumous voi nyt saada käytännössä voiton missä maassa hyvänsä sen sisäisten yhteiskuntapoliittisten olojen kypsyneisyyttä vastaavasti.

Yhä uusien maiden ja kansojen mukaantulo vallankumousprosessiin ja yhä suotuisampien kansainvälisten olosuhteiden syntyminen vallankumousten menestykselliselle kehittymiselle aiheuttaa myös että niiden kehitysmuodot jatkuvasti moninaistuvat. Samoin ilmaantuu monia erilaisia teitä, jotka johtavat joukkoja vallankumoukseen, ja mahdollisuudet vallankumouksen välimuotojen syntymiseen, jotka lopulta johtavat vallan ottamiseen työväenluokan käsiin, lisääntyvät.

Nykyisessä strategiassaan ja taktiikassaan marxilais-leniniläiset puolueet pyrkivät mahdollisimman täydellisesti ottamaan huomioon kansainvälisessä tilanteessa tapahtuneet perusmuutokset ja niiden seuraukset. "Niiden viidenkymmenen vuoden, jotka ovat kuluneet vuoden 1917 lokakuusta, koko historia osoittaa, että jos sosialismiin johtavat tiet huomispäivänä ovat meille vähemmän vaivalloiset, niin tästä saamme olla kiitollisia, kuten Maurice Thorèz usein sanoi, niille jotka ensimmäisinä raivasivat tien tulevaisuuteen ja antoivat ensimmäiset uhrit", korostetaan Ranskan kommunistien äskettäin julkaisemassa kirjassa "Ranskan siirtyminen sosialismiin". — "Neuvostomaan taloudellisen voiman kasvu edistää ratkaisevalla tavalla uusien mahdollisuuksien luomista ei-sosialistisissa maissa taistelulle työtätekevien vapauttamiseksi... Sosialismi vaikuttaa ratkaisevasti maailmantapahtumien kehitykseen ja kansainvälisiin suhteisiin." [25]

Samaan aikaan vallankumouksellinen työväenliike ot-

---

[25] "La marche de la France au socialisme," Preface de Waldeck Rochet, Paris, Edition sociales, 1966, s. 18—19.

taa huomioon eri maissa esiintyvät luokkataistelun erikoispiirteet ja niiden taloudellisessa, yhteiskuntapoliittisessa ja ideologisessa elämässä viime vuosikymmeninä tapahtuneet ja edelleen tapahtuvat muutokset. Niinpä marxilais-leniniläiset puolueet teollisesti kehittyneiden imperialismin maiden proletariaatin taistelun ja järjestöjen kasvuedellytyksiä ja yhteiskunnallisten vallankumousten näköaloja eritellessään kiinnittävät huomiota sekä asianomaisten maiden yleisiin sosiaalisiin ja maantieteellisiin seikkoihin että työtätekevien taistelun olosuhteissa esiintyviin tarkoin määrättyihin erityispiirteisiin, jotka johtuvat kapitalistisessa yhteiskunnassa itsessään vaikuttavista uusista tekijöistä puolivuosisataisen kehityksen tuloksena.

Luokkaluonteensa ja sisältönsä puolesta työväenliike on *kansainvälistä*. Kun kansainvälisestä proletariaatista, sen luomasta maailmansosialismista on tullut nykyisen aikakauden yhteiskunnallisen elämän keskusvoima, on proletaarisen kansainvälisyyden ja työtätekevien yleismaailmallisen solidaarisuuden merkitys huomattavasti lisääntynyt.

Maailman proletariaatin taistelussa imperialismia vastaan luokkaetujensa ja perimmäisten päämääriensä puolesta on määräävänä kehitysprosessina pyrkimys tiivistää vallankumouksellisen työväenliikkeen rivejä ja voimistaa sen eri kansallisten osastojen vuorovaikutusta eikä "pirstoa" sitä kuten antikommunismin ideologit samoin kuin eräät nykyajan opportunismin ja pikkuporvarillisen nationalismin edustajat toivovat. Tämä perussuuntaus, hallitseva tendenssi raivaa tietään eteenpäin kaikista esteistä ja vaikeuksista huolimatta, jotka saavat alkunsa tietyistä objektiivisista syistä: eri maiden työväenliikkeen epätasainen kasvu, maiden erilainen taloudellinen, poliittinen ja kulttuurin kehitystaso, maailman vallankumousprosessiin osallistuvien yhteiskunnallisten

voimien erilaisuus jne. Eri maiden työläisten taistelun kansainvälistymisen, heidän keskinäisen tukensa lujittamisen tielle saattaa aika ajoin ilmaantua myös subjektiivista alkuperää olevia esteitä. Niitä ovat vallankumousliikkeen joidenkin edustajien vaillinainen poliittinen kypsyys tai heikko teoreettinen, marxilais-leniniläinen kouliintuneisuus, mistä johtuu että osa heistä joutuu alttiiksi pikkuporvarillisen vaistonvaraisuuden paineelle ja sille ominaiselle laidasta laitaan horjumiselle (varsinkin vakavien taloudellisten ja muiden vaikeuksien ilmaantuessa, joita syntyy rakennettaessa uutta yhteiskuntaa maatalousvaltaisten, heikosti kehittyneiden maiden olosuhteissa), ja mukautuu pikkuporvarillisten ja valevallankumouksellisten mielialojen vaikutukseen, jotka usein yhdistyvät yltiönationalismin eri muotoihin.

Nämä ilmiöt kuvastavat proletariaatille ja sen perimmäisille luokkapäämäärille vieraiden luokkavoimien vaikutusta.

Niinpä juuri ne, jotka kiistävät työväenluokan johtavan, ratkaisevan osuuden yhteiskuntakehityksessä niin kansallisessa kuin kansainvälisessä mitassa, yrittävät murtaa vallankumouksellisen työväenliikkeen kansainvälisen yhtenäisyyden ja heikentää kaikkien imperialisminvastaisten voimien lujaa liittoa. Tällainen kanta on ristiriidassa proletaarisen, tieteellisen sosialismin kanssa.

Leninismi on pitänyt ja pitää lähtökohtanaan työväenluokan maailmanhistoriallisen tehtävän toteuttamista yhä laajemmin, sitä että sen vaikutus maailman kohtaloihin kasvaa sitä mukaa kuin ihmiskunta siirtyy kohti sosialismia ja kommunismia, sekä kansainvälisen proletariaatin eri osastojen taistelun keskinäistä elimellistä yhteyttä. Juuri tästä näkökulmasta Lenin ja leniniläiset ovat tarkastelleet lokakuun vallankumouksen maailmanhistoriallista merkitystä ja sen vaikutuksia koko maailman vallankumousprosessin kulkuun.

Lokakuun vallankumousta seuranneella kaudella nousi terävänä esiin kysymys myös maailman vallankumous-

prosessin *liikkeellepanevista yhteiskunnallisista voimista, työväenluokan voitolle päässeiden osastojen kansallisten ja kansainvälisten tehtävien yhdistymisen ongelma, niiden vuorovaikutus maailman proletariaatin muiden osastojen* ja maailman vallankumouksellisen vapautusprosessin kaikkien muiden virtojen kanssa.

Porvarilliset ideologit samoin kuin nykyisen oikeisto- ja "vasemmisto"-opportunismin edustajat väittävät, että työväenliikkeen kehityksen mukana viimeisen puolen vuosisadan aikana ovat kansalliset edut yhä enemmän syrjäyttäneet sen lopulliset luokkatehtävät, kansainväliset tehtävät. Tieteellisen sosialismin vastustajat, jotka kieltävät kansainvälisen vallankumouksellisen työväenliikkeen eri osastojen päämäärien yhteisyyden, propagoivat proletaarisen internationalismin heikkenemisen, "auringonlaskun" teoriaa, jonkinlaista kommunistisen puolueiden teorian ja käytännön uutta kehitystä ja "uudestisyntymistä" "kansallisen" hengen puitteissa.

Tämänkaltaisia ajatuksia kehittelevät monet läntiset "sovjetologit" ja "kommunismin asiantuntijat", niitä esitetään mm. O. Flechtheimin, R. Danielsin, M. Hindusin ja eräiden muiden teoksissa. Niissä kuvataan lokakuun vallankumous pääasiassa vain "tyypilliseksi kansalliseksi tapahtumaksi", jolla ei muka ollut "mitään yhteistä proletaariseen vallankumoukseen tähdänneen kansainvälisen suuntauksen kanssa." [26] Vaikka länsisaksalainen O. O. Flechtheim jossain määrin myöntääkin neuvostoliittolaisten kommunistien pysyneen uskollisina kansainvälisille velvollisuuksilleen muiden maiden luokkaveljiään kohtaan, hän samalla kuitenkin leimaa kansainvälisyyden vain ensimmäisille lokakuun vallankumousta seuranneille vuosille ominaiseksi ilmiöksi niin NKPn kuin muidenkin kommunististen puolueiden osalta. Kirjassaan "Maailman kommunismin kehitys" Flechtheim luonnehtii ajanjakson

---

[26] Robert Daniels, The Nature of Communism, New York, 1962. ss. 177—178.

1917—1919 "maailmanvallankumouksen etujen ylivallan" kaudeksi Neuvostoliiton kommunistien politiikassa ja väittää, että myöhemmin Neuvosto-Venäjä "hylkäsi" täysin maailmanvallankumouksen aatteen. Vastoin tosiasioita hän esittää Neuvostoliiton rauhantahtoisen ulkopolitiikan olevan "ristiriidassa" kansainvälisen vallankumouksellisen liikkeen päämäärien kanssa, ja kuvaa sitävastoin Neuvostoliiton mahdin lujittumisen järkähtämättömän yksipuolisesti vain osoitukseksi "kansallisten" intressien ylivallasta "venäläisessä sosialismissa". [27]

Näihin käsityksiin liittyy myös yritys vääristellä lokakuun sosialistisen vallankumouksen luokkaluonnetta ja jopa kokonaan kieltää työväenluokan johtava osuus nykykauden maailman vallankumouksellisessa liikkeessä. "Lokakuun vallankumous ei ollut enempää kansainvälinen kuin proletaarinenkaan, vaan se oli kansallinen ja talonpoikaisvallankumous", kirjoittaa M. Hindus. Sen jälkeen hän laajentaa tekemänsä johtopäätöksen koskemaan koko maailman vallankumouksellista prosessia ja julistaa: "Elämme talonpoikaisvallankumousten emmekä proletaaristen vallankumousten vuosisataa." [28]

Tällainen käsitys maailman vallankumousprosessin johtavasta yhteiskunnallisesta voimasta on kuitenkin ristiriitainen historiallisen totuuden kanssa ja tekee karkeata väkivaltaa yhteiskunnallisen kehityksen todellisille tendensseille ja lainmukaisuuksille. Meidän aikakaudellamme horjuttaa imperialismin perustaa kolme maailmanvallankumouksellista perusvoimaa: sosialismia ja kommunismia rakentavat kansat, teollisesti kehittyneiden kapitalististen maiden työväenliike ja taloudellisessa suhteessa heikosti kehittyneiden maiden kansallinen vapausliike. Tällöin on selvää, että maailman vallankumouksen etenevää kehitystä seuraa lainmukaisesti sen yhteiskunnallisen

---

[27] O. Flechtheim, Weltkommunismus im Wandel, Köln, 1965, ss. 93, 141, 150.

[28] Maurice Hindus, House without a Roof, New York, Doubleday, 1961, s. XIII.

pohjan laajeneminen aikaisemmasta ja kansan joukkoliikkeiden, mm. yleisdemokraattisten liikkeiden voimistuminen. Näiden lukumääriltään miljooniin kohoavien joukkojen lisääntyvä aktiivisuus ja mukaantulo luovaan vallankumoukselliseen toimintaan on tietenkin historiallisesti katsoen edistyksellinen ilmiö. Kuluneen puolen vuosisadan maailmantapahtumat ovat antaneet vakuuttavan todistuksen sen leniniläisen ennakkonäkemyksen viisaudesta, että niinsanottua "puhdasta" yhteiskunnallista vallankumousta ei tule esiintymään ja että loppujen lopuksi "maailmanvallankumouksen tulevissa ratkaisutaisteluissa maapallon väestön enemmistön alkujaan kansalliseen vapautukseen tähtäävä liike kääntyy kapitalismia ja imperialismia vastaan." [29]

Tähän viitaten eräät tieteellisen kommunismin vastustajat yrittävät myös väheksyä kansainvälisen työväenluokan maailmanhistoriallisen tehtävän merkitystä ja kieltää sen etujoukon tehtävän maailman vallankumousprosessissa. Ei ole kuitenkaan unohdettava Leninin tästä asiasta esittämiä tärkeitä johtopäätöksiä. Viimeisissä teoksissaan hän yhtäältä lämpimästi tervehti sitä seikkaa, että maailman "väestön jättiläismäinen enemmistö" (mm. Intian, Kiinan) on nopeasti nousemassa "taisteluun vapautumisensa puolesta", ja toisaalta Lenin korosti, että *"tämän enemmistön on ehdittävä päästä osalliseksi sivistyksestä.* (Tämä koskee erityisesti itämaisella tavalla jälkeenjääneitä valtioita.)" [30] Sen sijaan uuden sosialistisen sivilisaation luominen on meidän aikakaudellamme mahdollinen vain työväenluokan johtamana, maailman sosialististen voimien tukemana.

Maailman vallankumouksellisen imperialisminvastaisen liikkeen yhteiskunnallisen pohjan laajenemisen ei suinkaan tarvitse johtaa eikä johdakaan minkäänlaiseen työ-

---

[29] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 44, s. 38.

[30] Kts. V. I. Lenin, "Mieluummin vähemmän, mutta paremmin", Kootut teokset, osa 45, ss. 403—404 (Kursivointi minun — T. T.)

väenluokan, sen luokkavaatimusten ja lopullisten päämäärien tai sen tieteellisen maailmankatsomuksen vesittämiseen nykyajan yleisdemokraattisissa liikkeissä ja niihin liittyvissä ideologisissa opeissa. Päinvastoin, mitä johdonmukaisemmin kansainvälinen työväenluokka ja sen etujoukko, kommunistiset puolueet, toteuttavat periaatteellista marxilais-leniniläistä poliittista linjaansa, sitä menestyksellisemmin kehittyy myös proletariaatin luokkataistelu porvaristoa vastaan niin kansallisessa kuin kansainvälisessäkin mitassa ja samoin muut aikakautemme joukkoliikkeet: kehitysmaiden kansojen kamppailu riippumattomuutensa ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta, laajat monopolienvastaiset liikkeet pääoman hallitsemissa maissa ja joukkojen taistelu rauhan puolesta.

Proletaarisen luokkatietoisuuden kehittyminen, työväenliikkeen kasvu, kansainvälisen työväenluokan harjoittama kaikkien työtätekevien etujen johdonmukainen ja tehokas puolustaminen, yhteiskunnallisen edistyksen päämäärien heijastuminen oikein työväenluokan ja sen järjestöjen toiminnassa — nämä kehitysilmiöt ovat luonteenomaisia aikakautemme maailmanvallankumouksselliselle liikkeelle.

Jotkut "vasemmistolaiset" kiihkoilevat ideologit haluaisivat itse asiassa asettaa nykyisen maailman perusvastakohtaisuuden, sosialismin puolesta taistelevan proletariaatin ja kapitalismia puolustavan porvariston tilalle "porvarikansakuntien" ja "proletaarikansakuntien" välisen ristiriidan. Sen nojalla, että kaksi kolmannesta maapallon väestöstä elää nykyisin maatalousvaltaisissa maissa, nämä ideologit julistavat "maailman maaseudun" koko nykyisen yleismaailmallisen vallankumousprosessin "johtavaksi voimaksi" ja tieteellisen sosialismin milteipä tärkeimmäksi kantavaksi voimaksi.

Maailman vallankumouksellisen liikkeen johtavaa yhteiskunnallista voimaa koskevan kysymyksen näin karkea yksinkertaistaminen on kaukana marxismi-leninis-

mistä. Tiedetään, että Marx ja Lenin johtivat proletariaatin maailmanhistoriallisen merkityksen ennen kaikkea työväenluokan asemaa suurtuotannossa koskevasta erittelystään, olosuhteista jotka ratkaisevat sen järjestyneisyyden korkean tason, sen vallankumouksellisen tietoisuuden nopean kasvun ja sen muuttumisen laajojen kansanjoukkojen demokratiaa ja sosialismia kannattavan liikkeen luonnolliseksi hegemoniaksi.

Kommunistit näkevät nykyajan vallankumouksellisten, imperialisminvastaisten voimien yhtenäisyyden lujittamisen yhteiskunnallisena perustana nimenomaan työväenluokan ja talonpoikaiston tehokkaan liiton niin kansallisessa kuin maailman mitoissa. Mutta se ei suinkaan vähennä, vaan päinvastoin kohottaa kansainvälisen työväenluokan sosialistisen maailmanjärjestelmän historiallista tehtävää uusissa olosuhteissa. Kun Engels puhui pikkuporvarien ja talonpoikien väistämättömästä virtaamisesta vallankumouksellisen liikkeen riveihin liikkeen saavuttamien valtavien menestysten seurauksena, hän samalla korosti, että juuri tällainen mukaantulo osoittaa, että proletariaatista todella on tullut johtava luokka. Mutta koska he (talonpojat — T. T.) tuovat mukanaan pikkuporvarilliset ja talonpoikaiset käsityksensä ja pyrkimyksensä, niin ei ole unohdettava, että proletariaatti ei täytä historiallista johtotehtäväänsä, jos se tekee myönnytyksiä näille käsityksille ja pyrkimyksille." [31]

Historia osoittaa että menneisyydessä on ollut moniakin talonpoikaisvallankumouksia, joista jotkut ovat olleet myös kansalliseen vapautukseen tähdänneitä vallankumouksia. Mutta tiedämme että ennen lokakuun vallankumouksen voittoa ei yksikään talonpoikaisvallankumous johtanut riistojärjestelmän hävittämiseen. Yksikään maa, missä kansa kävi taistelua imperialismia vastaan, ei kyennyt aikaisemmin saavuttamaan kansallista ja yhteiskunnallista vapautustaan. Vasta vuoden 1917 lokakuun jäl-

---

[31] K. Marx ja F. Engels, Kootut teokset, osa 34, s. 338.

keen proletaaristen vallankumousten kauden alkaessa tällaiset esiintymiset alkoivat johtaa voittoon. Mutta viimeksi kuluneen neljännesvuosisadan aikana, jolloin sosialismin voimien mahti ja vaikutus on maailmassa moninkertaisesti lisääntynyt, on maailmankartalle ilmestynyt aikaisempien lisäksi 60 uutta kansallista valtiota. Joukkojen menestyksellinen taistelu kansallisen riippumattomuuden puolesta, sorrettujen kansojen imperialismin vastaisten liikkeiden voitollinen kehitys on viime kädessä tullut mahdolliseksi vain Neuvostoliiton, työväenluokan koko maailman käsittävän vallankumousliikkeen tukipylvään antaman tuen seurauksena.

Työväenluokan historiallisesta roolista puhuessaan V. I. Lenin kirjoitti, että vain "määräluokka, nimenomaan kaupunkien ja yleensä tehdas- ja teollisuustyöläisten luokka pystyy johtamaan työtätekevien ja riistettyjen joukkoa taistelussa pääoman ikeen kukistamiseksi, itse kukistamisen tapahtuessa, taistelussa voiton säilyttämiseksi ja lujittamiseksi, uuden, sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän luomisessa, koko taistelussa luokkien hävittämiseksi täydellisesti." Lenin nimitti ei-proletaariselle sosialismille tyypillisiksi harhakäsityksiksi väitteitä, ettei proletariaatti vaan "... kaikki 'työtä tekevät' kykenevät tähän tehtävään yhtäläisesti..." [32] Nykyisenä kautena, jolloin työväenluokan osuus maailman vallankumousprosessissa on tavattomasti kasvanut, tuntuu se leninismin johtopäätös erityisen ajankohtaiselta, että juuri ensimmäisen voittaneen sosialismin maan työväenluokan "oli otettava kannettavakseen koko taakka — ja minkä näemme suurena kunniana — oltava imperialismia vastaan käytävän maailmanlaajuisen taistelun edelläkävijöitä". [33]

Marxilais-leniniläinen käsitys työväenluokan maailmanhistoriallisesta tehtävästä on kestänyt täysin ajan mu-

---

[32] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 39, ss. 14, 15.

[33] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 39, ss. 318, 30, 140.

kanaan tuomissa kokeissa. Sen on vahvistanut lokakuun vallankumouksen saavuttama voitto, sosialismin rakentaminen Neuvostoliitossa ja maailman sosialismin ja kaikkien aikakautemme vallankumouksellisten voimien eteneminen.

Kansainvälisen työväenluokan luoman sosialistisen järjestelmän vaikutus maailman koko yhteiskunnalliseen kehitykseen kasvaa herkeämättä. Mitkä ovat tämän lisääntyvän vaikutuksen pääsuunnat? Mitä teitä voiton saanut työväenluokka voimakkaimmin vaikuttaa maailman vallankumousliikkeen muiden virtojen kehitykseen?

Neuvostoliiton ja muiden sosialistisen ryhmittymän maiden työväenluokat vaikuttavat voimakkaimmin kansainväliseen proletaariseen vallankumoukseen ennen muuta *esimerkillään,* saavutustensa muiden maiden työtätekeviin tekemällä moraalisella ja poliittisella vaikutuksella. Tässä yhteydessä on sosialismin taloudellisen voiman lujittamisella ja taloudellisessa rakennustyössä saavutetulla menestyksellä erityinen merkitys. Sosialistisen talouden kehittämisellä, kommunistisen yhteiskunnan rakentamisella ensimmäiseen voitollisen sosialistisen vallankumouksen maahan on V. I. Leninin mukaan "yleismaailmallinen merkitys. Saavuttaaksemme ensimmäisen puolen voitosta kansainvälisessä mielessä meidän on ratkaistava toinen puoli tehtäväämme, mikä tapahtuu taloudellisessa rakennustyössä." [34] Leniniläisestä sosialistisen vallankumouksen teoriasta ja kansainvälisen työväenluokan peruseduista sanoutuvat irti ne opportunistit, "vasemmistolaiset" ja oikeistolaiset, jotka kieltävät sosialismin voiton ja kommunismin rakentamisen reaalisten mahdollisuuksien olemassaolon maissa, joissa työtätekevät jo ovat vallassa, ennen kuin vallankumous on voittanut koko maailmassa, ne jotka kiistävät, että se Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden kommunistien linja, joka tähtää talouden kaikinpuoliseen nousuun, kansan

[34] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 42, s. 29.

elintason kohottamiseen ja siten ratkaisevan inhimillisen toiminnan alalla, aineellisen tuotannon piirissä, kapitalismille tuotettavan tappion olosuhteiden luomiseen, olisi oikea.

Edelleen: maailmansosialismin mahdin kasvu antaa sille mahdollisuuden *kansainvälisellä areenalla suorittamillaan poliittisilla ja muilla toimenpiteillä yhä menestyksellisemmin* vastustaa imperialististen taantumuksellisten piirien yrityksiä tukahduttaa vallankumouksellinen työväenliike ja kansalliseen vapautukseen tähtäävä liike maapallon eri alueilla. Kun imperialismin onnistui ensimmäisen lokakuun vallankumouksen jälkeisen nousun kaudella (vv. 1918—1923) hukuttaa vereen proletariaatin esiintyminen kaikissa muissa maissa paitsi Venäjällä, ja kun kansainvälinen taantumus 1930-luvulla pystyi loppujen lopuksi tuottamaan väliaikaisen tappion Espanjan sankarilliselle vallankumoukselle ja tukahdutti joukkoliikkeet monissa muissa maissa, niin tuon ajan jälkeen tilanne maailmassa on muuttunut. 1940-luvun puoliväliin tultaessa Neuvostoliiton mahti oli seurauksena fasismin murskaamisesta toisessa maailmansodassa kasvanut siinä määrin, että se kykeni turvaamaan toisen maailmansodan jälkeen useissa Itä- ja Keski-Euroopan maissa syntyneet uudet kansandemokraattiset valtiot imperialistisen intervention uhalta. Samalla turvattiin suotuisat ulkoiset ehdot niiden etenemiselle sosialismin rakentamisen tiellä. 1950- ja 60-luvuilla luokkien voimasuhde kansainvälisellä areenalla muuttui edelleen maailman vallankumouksellisen liikkeen hyväksi ennen kaikkea sosialististen maiden yhteisön lujittumisen ansiosta. Se loi entistä paljon laajemmat mahdollisuudet tehdä tyhjiksi imperialistien "vastavallankumouksen viennin" yritykset, ei vain Neuvostoliiton rajojen läheisyydessä vaan muissakin osissa maapalloa.

Ei voida myöskään aliarvioida sitä välillistä vaikutusta, mikä Neuvostoliiton ja maailman muiden sosialististen maiden työtätekevien *sosiaalisilla saavutuksilla* on kapitalistisen maailman proletariaatin asemaan ja sen

sosiaalisten ja taloudellisten vaatimustensa puolesta käymän jokapäiväisen taistelun kulkuun ja tuloksiin. Proletaarisen vallankumouksen ja sosialismin voimien uusien saavutusten pelko pakottaa monopolistisen porvariston yhä useammin myönnytyksiin kansanjoukkojen painostaessa työehtoja, palkkoja ym. koskevissa kysymyksissä.

Kahden järjestelmän kilpailun nykyisessä ratkaisevassa vaiheessa johtavien imperialistivaltojen hallitsevat piirit, jotka ovat huolissaan maailman kapitalismin kohtalosta ja pelkäävät sen menettävän yhä enemmän luottoaan, yrittävät edes jollain tavoin heikentää riistojärjestelmän yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin perusristiriitoihin liittyvien räikeimpien epäkohtien, tuotannon anarkian, jaksoittaisten taloudellisten laskukausien ja pulien, kroonisen työttömyyden ilmenemistä. Tästä johtuu pyrkimys laajentaa valtiomonopolistista puuttumista talouselämään, elvyttää tuotannon kasvua monopolien eduksi käyttämällä hyväksi tieteellis-teknisen edistyksen tuloksia ja hillitä työn ja pääoman välisten selkkausten lisääntymistä. Mutta ei lisääntyvä valtion puuttuminen asioihin eikä imperialismin politiikan muutkaan sosiaaliset ja taloudelliset tekijät pysty poistamaan siihen kuuluvia perusristiriitoja, estämään porvariston ja proletariaatin, monopolistisen pääoman ja laajojen kansanjoukkojen välisten vastakohtaisuuksien kärjistymistä.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden voiman kasvu ja saavutukset syventävät kapitalismin yleistä kriisiä ei vain taloudellisella ja poliittis-yhteiskunnallisella, vaan myös ideologian alueella. Toisaalta sosialismin aatteiden vaikutus kasvaa nopeasti kaikkialla kansanjoukkojen keskuudessa. Toisaalta kaikki nämä seikat syventävät kommunismia vastustavan ja Neuvostoliiton vastaisen politiikan kriisiä.

Kun nykyinen antimarxilaisuus ei voi sivuuttaa sosialismin maiden kasvavaa kansainvälistä arvovaltaa olankohautuksella, se joutuu turvautumaan eräisiin uusiin aatteellis-poliittisiin siirtoliikkeisiin. Tästä ovat lähtöisin

lännessä yhä laajemmin leviävät käsitykset "yhtenäisestä teollisuusyhteiskunnasta", eri yhteiskuntajärjestelmien "lähentymisestä" sekä muut teoriat, joiden esittäjät eivät pysty enää kieltämään sosialismin saavutuksia, mutta koettavat antaa niiden sisällölle ja merkitykselle oman vääristyneen tulkintansa. Sinänsä tällaisten käsitysten ilmaantuminen on osoitus siitä, että porvarillinen ideologia kokonaisuutena ottaen on puolustuskannalla, historiallisesti katsoen siltä puuttuvat tulevaisuuden näköalat ja se on pakotettu kiertoliikkeisiin sosialistisen aatteiden vaikutuksen lisääntyessä maailmassa nopeasti.

Ei-sosialistisen maiden yhteiskunnallis-poliittiseen tilanteeseen ja näiden maiden työläisten ja heidän järjestöjensä taisteluun vaikuttavat vihdoin valtavasti Neuvostoliiton ja muiden sosialistisen maiden saavuttamat menestykset taistelussa *rauhan puolesta maailmanlaajuisen ydinsodan uhkaa vastaan*. Kansainvälinen työväenluokka ja sen luoma maailman sosialistinen järjestelmä esittävät yhä voimistuvaa osaa imperialistisen hyökkääjien hillitsemisessä ja maailmansodan torjumisessa. Kaiken muun ohessa tämä seikka edesauttaa tärkeiden muutosten tapahtumista kapitalistisen maiden yhteiskunnallis-poliittisessa elämässä, kuten taistelun voimistumista ääritaantumuksellisten, monopolipääoman hyökkäävimpien piirien eristämiseksi sekä hankausten ja ristiriitojen kärjistymistä porvariston leirissä, joita työväenliikkeen on käytettävä omaksi hyödykseen. Se auttaa myös proletariaatin johtamien sodanvastaisten ja muiden yleisdemokraattisten joukkoliikkeitten laajenemista ja proletariaatin arvovallan ja vaikutuksen kasvua kaupungin ja maaseudun väestön keskikerrosten ja ylipäätään yhä laajempien väestönkerrosten keskuudessa. Taistelu imperialismin hyökkäävää politiikkaa vastaan rauhan puolesta myötävaikuttaa objektiivisesti myös suotuisampien ulkoisten olosuhteiden luomiseen kansalliseen vapautukseen tähtäävien imperialisminvastaisten vallankumousten kehitykselle Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maissa.

Kansan laajojen joukkoliikkeitten, jotka toimivat rauhan, demokratian, kansallisen itsemääräämisoikeuden ja kansojen riippumattomuuden puolesta käytävän taistelun tunnuksin ja jotka objektiivisesti sulautuvat proletariaatin luokkataistelun yleiseen virtaan, kasvaminen edistää pakostakin myös näiden joukkojen valmentamista, johdattamista taisteluun sosialismin puolesta.

Niinollen lokakuun vallankumouksen kotimaa, ensimmäinen voitokkaan sosialismin maa Neuvostoliitto luo omaa voimaansa jatkuvasti lujittaessaan samalla yhdessä sosialististen veljesmaiden kanssa yhä lujempaa *pohjaa työväenluokan koko kansainvälisen vallankumousliikkeen kehitykselle. Se toimii yhteiskunnallisen edistyksen puolesta käytävän maailman laajuisen taistelun mahtavana katalysaattorina, kiihdyttimenä.*

Jokainen työväenluokan voitollisten osastojen suurempi saavutus ja maailmansosialismin lujittuminen edistää uusien näköalojen avautumista työväenliikkeelle ja antaa uusia mahdollisuuksia lisätä proletariaatin painostusta monopolipääomaa vastaan ja kohottaa työtätekevien sosialistista tietoisuutta.

Kansainvälisen vallankumousliikkeen menestymisen tärkeä ehto on, että työväenluokan marxilais-leniniläinen etujoukko toteuttaa oikeata linjaa. Eräät kommunistisen liikkeen yleislinjan "arvostelijat" ovat väittäneet ja väittävät, että Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden ulko- ja sisäpolitiikka "ei ole yhdenmukainen" proletaarisen maailmanvallankumouksen etujen kanssa.

Tässä yhteydessä trotskilaiset ja muut "vasemmisto"-opportunistit ovat revisioineet leniniläistä sosialistisen vallankumouksen teoriaa ja asettaneet sen vastakkain omien epätieteellisten käsitystensä kanssa. Heidän asenteelleen oli luonteenomaista äärimmäinen "vallankumouksellisuus" sanoissa ja pikkuporvarillinen seikkailuhenki ja antautumismieliala teoissa ja sen mahdollisuuden kieltäminen, että sosialismi voittaisi aluksi yhdessä maassa tai maaryhmässä, jolloin muiden maiden prole-

tariaatti ei voisi antaa välitöntä valtiollista tukea, ts. ennen kuin sosialistinen vallankumous olisi päässyt voitolle kaikkialla maailmassa. Tästä on peräisin heidän halventava väitteensä työväenluokan "rappeutumisesta" ja pääoman "valtaan palauttamisesta" sosialistisissa maissa. Samoin kuin trotskilaiset 1920-luvulla vastustivat NKP:n päälinjaa, joka nojautui yhdessä maassa tapahtuvan sosialismin rakentamisen ja voiton mahdollisuuden tunnustamiseen, samoin nykyiset "vasemmisto"-opportunistit yrittävät kiistää sen, että NKPn kommunismin rakentamiseen suuntautuva leniniläinen linja olisi oikea.

Erityisesti herättää huomiota se seikka, että toisaalta monet lännen porvarilliset historioitsijat ja sosiologit ovat [35] lainanneet trotskilaisuuden aatteellisesta arsenaalista väitteen sosialistisen järjestelmän rappeutumisesta ja toisaalta sen ovat lainanneet eräät pikkuporvarillisen radikalismin ideologit. Viimeksi mainittuihin kuuluvat ns. maailman talonpoikaisvallankumouksen teorian kannattajat, jotka väittävät, että nykyisellä kaudella "vain talonpojat ovat vallankumouksellisia". [36]

Tieteelliselle sosialismille vieraat käsitykset työväenluokan de-revolutionisoinnista (vallankumouksellisuuden hävittämisestä) ja porvarillistumisesta sosialistisissa maissa ovat olennainen osa pikkuporvarillista revisiointia, joka on kohdistettu marxilais-leniniläiseen oppiin työväenluokan johtavasta osuudesta yhteiskunnan kehityksessä ja sosialistisen vallankumouksen lainmukaisuuksista.

Näitä teorioita myötäilevät tietyssä määrin myös uusimmat kommunismia vastustavien harhauttavat väitteet tieteellisen sosialismin rappeutumisesta ja siitä, että vieras porvarillinen ideologia on nielaissut proletaarisen,

---

[35] H. Arendt, On Revolution, New York, Viking Press, 1963, E. H. Carr, Socialism in one Country, vol. I, London, 1958.

[36] Kts. Franz Fanon, The Damned, 1963, s. 48; The Socialist Register, 1965, London, 1965, s. 241.

marxilais-leniniläisen maailmankatsomuksen. USAn ulkoministeriötä lähellä olevassa aikakauslehdessä "Foreign Affairs" hiljattain julkaistussa artikkelissaan "Tieteellisen sosialismin nousu ja häviö" Michiganin yliopiston professori A. Mendel esittää väitteen, että tieteellinen sosialismi voi saada maaperää "pääasiallisesti heikosti kehittyneissä maissa, joissa yhteiskunnallisen edistyksen edellytykset ovat epäsuotuisimmat" ja ettei "kehittyneemmissä maissa... tunneta tarvetta tieteellisen sosialismin innoittavaan myyttiin." [37] Tätä epätieteellistä väittämää tarvittiin muun ohessa synnyttämään lukijain mielissä käsitys ihanteiden muuttumisesta ja arvojen uudelleenarvioimisesta sosialistisessa yhteiskunnassa, jossa muka tapahtuu väistämätön (?!) "tieteellisen sosialismin huuhtoutuminen pois" sitä mukaa kuin kansan elin- ja kulttuuritason kohottaminen edistyy.

Päinvastoin kuin tieteellisen kommunismin erilaiset vastustajat väittävät, on sosialistisen valtion toiminnalla ja sen uuden kommunistisen sivilisaation rakentamiseen tähdätyllä politiikalla kokonaisuudessaan valtava vallankumouksellinen merkitys.

Yritys keinotekoisesti asettaa NKP:n ja neuvostovaltion johdonmukainen kamppailu kansanjoukkojen hyvinvoinnin ja työtä tekevien ihmisten elin- ja kulttuuritason kohottamiseksi vastakkain kommunistisen liikkeen vallankumouksellisten päämäärien kanssa on marxismi-leninismin karkeata vääristelyä. Muistettakoon, että jo Marx ja Engels pilkkasivat ja leimasivat sosialismin irvikuvaksi eräiden pikkuporvarillisten tasanjakoteorian kannattajien ja ääri"vallankumouksellisten" selitykset, että sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen "jokaisen pyrkimyksenä on tuottaa yhteiskunnan hyväksi mahdollisimman paljon ja kuluttaa mahdollisimman vähän..." Näiden proletaarisen sosialismin pikkuporvarillisten vääristelyjen johdosta tieteellisen kommunismin perustanlas-

---

[37] Foreign Affairs, Oct., 1966, ss. 99, 111.

kijat ironisoivat: "Mikä mainio kasarmikommunismin malli." [38]

Vallankumous toteutetaan ennen kaikkea jotta yhteiskunta perinpohjaisesti uudistettaisiin työväenluokan ja kaikkien työtätekevien etujen mukaisesti, niiden hyväksi ja riistosta ja kurjuudesta vapaan inhimillisen persoonallisuuden kaikinpuolista kukoistusta varten.

Sosialismin suurta luovaa voimaa ja sen perustavanlaatuista paremmuutta jokaiseen riistojärjestelmään nähden osoittavat muun ohessa selvästi neuvostomaan työtätekevien historialliset saavutukset ja sosialistisen vallankumouksen jälkeen tapahtunut kansan hyvinvoinnin kasvu. Neuvostoliiton kansantulo lisääntyi 36-kertaiseksi puolen vuosisadan aikana (v. 1965 verrattuna vuoteen 1913) ja kansantulo asukasta kohden kasvoi 25-kertaiseksi.

Neuvostomaan oli monien vuosien ajan torjuttava imperialistisien maahantunkeutujien ja fasistien hyökkäyksiä ja sen jälkeen voitettava sotien ja hävityksen raskaat seuraukset. Sodat ja jälleenrakennuskaudet veivät lähes kaksi vuosikymmentä. Sen lisäksi Neuvostoliitto on kansainvälisyyden velvoituksia täyttääkseen antanut ja antaa edelleen merkittävää tukea ase kädessä imperialismia vastaan taisteleville kansoille. "Kuitenkin Neuvostoliiton kehitys on ollut siinä määrin edistyksellistä", kirjoitti Tanskan kommunistien lehti Land og Folk 27. joulukuuta 1966, "että kireä kansainvälinen tilanne ja ennen muuta amerikkalainen aggressio Vietnamissa, joka vaatii valtavia neuvostoliittolaisia voimavaroja taistelevan Vietnamin kansan avustamiseen, ei pysty ehkäisemään neuvostokansalaisten hyvinvoinnin kasvua. Puolustusmenojen lisäämisen ja maan asevoimien vahvistamisen sekä hyökkäyksen uhreille annettavan avun kanssa rinnan kasvaa Neuvostoliitossa kulutuksen määrä, tavarain tuotanto lisääntyy ja laatu paranee." Ellei Neuvostoliiton olisi pak-

[38] K. Marx ja F. Engels, Teokset, osa 18, s. 414.

ko uhrata suuria voimavaroja puolustukseen, maailman sosialismin saavutusten suojelemiseen ja kaikkien rauhaa rakastavien kansojen etujen vaatimaan ydinsodan torjumiseen, olisivat Neuvostoliiton saavutukset työtätekevien elintason kohottamisessa epäilemättä vieläkin suuremmat.

Vuonna 1965 olivat Neuvostoliiton työläisten ja toimihenkilöiden palkat yli kaksinkertaiset vuoden 1950 tasoon verrattuina ja kolminkertaiset vuoden 1940 tasoon verrattuina. Kolhoosilaisten tulot kasvoivat tuona kautena vielä enemmän. Väestön kulutustaso on neuvostovallan aikana noussut jyrkästi.

Yhteiskunnallisissa oloissa tapahtuneet perinpohjaiset uudistukset ovat vaikuttaneet myös ihmisten keskimääräiseen elinikään. Keskimääräinen elinikä on pidentynyt 32:sta vuodesta 70:een vuoteen eli yli kaksinkertaisesti.

Neuvostoliiton kansantulon jakoa osoittavat numerot kumoavat vakuuttavasti selitykset sosialistisen järjestelmän rappeutumisesta.

V. 1965 käytettiin väestön henkilökohtaiseen kulutukseen n. 124 miljardia ruplaa (n. 70 % kansantulosta) ja väestöä välittömästi palvelevien yleishyödyllisten laitosten ylläpitoon yli 12 miljardia ruplaa. Loput kansantulosta sosialistinen valtio käyttää työtätekevien etujen mukaiseen koko kansantalouden kehittämiseen, maan puolustuskyvyn vahvistamiseen ja yhteiskunnan oikean, tieteellisesti perustellun hallinnon turvaamiseen. Mitä leniniläiseen työn mukaan maksettavan palkan periaatteeseen tulee (jota vastaan nykyiset "vasemmisto"-opportunistiset ideologit erityisesti hyökkäilevät ja jonka he kuvaavat jonkinlaiseksi ekonomismin ilmentymäksi), niin juuri tämän periaatteen soveltaminen antaa sosialismin vallitessa mahdollisuuden hävittää työntekoon perustumattomat tulot ja porvarilliselle järjestelmälle ominaisen loismaisen kulutuksen. Oikeudenmukaisen jaon toteuttamista edistää sosialistisessa yhteiskunnassa myös yhteiskunnallisten kulutusrahastojen laaja käyttö.

Neuvostoliiton kommunistisen rakennustyön suuret saavutukset ja neuvostokansan hyvinvoinnin kohoaminen vastaavat maailman koko sosialistisen järjestelmän ja koko kansainvälisen työväenluokan perusetuja ja lisäävät entisestään sosialististen aatteiden vaikutusvoimaa.

Moskovan neuvottelukokouksessa v. 1960 hyväksytty lausunto asetti sosialististen maiden kommunististen puolueiden tärkeimmäksi tehtäväksi varmistaa mahdollisimman lyhyenä historiallisena ajanjaksona sosialismin voitto kapitalismista koko maailman käsittävässä taloudellisessa kilpailussa. Maailman sosialistisen järjestelmän maiden työväenluokka toteuttaa maailmanhistoriallista tehtäväänsä keskittämällä pääponnistuksensa maittensa kaikinpuoliseen taloudelliseen nousuun, tieteen ja kulttuurin tason kohottamiseen ja maailman sosialististen maitten yhteisön yhtenäisyyden lujittamiseen. Neuvostoliitto lisää vaikutustaan maailman vallankumousprosessiin osoittamalla käytännössä, että vain sosialismi pystyy turvaamaan ihmisen aineellisten ja henkisten tarpeitten täydellisimmän tyydyttämisen.

Uuden yhteiskunnan rakentamisessa saatuihin tuloksiin liittyvät sosialistisen demokratian kehittäminen ja yhä laajempien kansanjoukkojen saattaminen välittömästi osallistumaan valtion taloudellisen ja kulttuurisen rakennustyön johtamiseen.

Maailman sosialistisen vallankumouksen jatkuvan menestyksellisen kehityksen välttämätön ehto on sosialismin maiden monipuolinen yhteistyö. Se on tärkeä tekijä voimistettaessa niiden vaikutusta maailman koko vallankumousprosessiin.

Voiton saaneen työväenluokan kansallisten ja kansainvälisten tehtävien käsittäminen leninismin mukaisesti oikein vastaa sosialististen maiden työväenluokan etuja. Marxilais-leniniläiset lähtevät siitä, että kansalliset ja valtiolliset eroavuudet säilyvät verraten pitkän ajan sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen. Siksi kommunistiset puolueet ottavat politiikassaan huomioon kansal-

liset intressit, erikoisuudet ja kansojen perinteet. Samanaikaisesti kunkin sosialistisen maan työväenluokan kansainväliset velvollisuudet kasvavat. Vallassa olevilla marxilais-leniniläisillä puolueilla on vastuu maailman sosialistisen järjestelmän kohtalosta ja lujittamisesta. Todellisten marxilais-leniniläisten puolueiden politiikan johtavana periaatteena on, että ratkaistaessa maailman sosialistisen järjestelmän yleisiä tehtäviä ei saa loukata kansallisia etuja, ja että on oltava aina uskollisia proletaariselle kansainvälisyydelle.

Maailman kommunistisen liikkeen kehittämisen konkreettiset organisatoriset muodot, kuten myös kansainvälisten suhteiden ja kommunistisen puolueiden yhteydenpidon menetelmät ja muodot ovat tällä hetkellä toiset kuin esim. kominternin kaudella. Siitä huolimatta perusperiaate pysyy todellisille marxilais-leniniläisille puolueille muuttumattomana kaikissa kommunistisen liikkeen vaiheissa: jokaisen uskollisuus yhteiselle marxilais-leniniläiselle ideologialle, kansainvälisen solidaarisuuden periaatteille, yhteisesti hyväksyttyjen päätösten noudattaminen.

Työväenluokan ja sen kommunistisen etujoukon historiallinen tehtävä sosialistisissa maissa on johtaa maailman sosialistisen järjestelmän taloudellisen perustan rakentamistapahtumaa. Kehittämällä tämän systeemin rakentamisessa saamaansa myönteistä kokemusta ja voittamalla päättävästi vaikeudet ne pyrkivät edelleen syventämään ja laajentamaan sosialististen maiden poliittista, taloudellista ja kulttuurista yhteistoimintaa.

Kehityksen epätasaisuudesta, vallankumouksen nousuja laskukausien vaihteluista huolimatta maailman proletaarinen vallankumous on kuluneina vuosikymmeninä kokonaisuudessaan kehittynyt menestyksellisesti ja osoittaa kohoavaa kehityskaarta. Vaikeuksista ja tilapäisistä epäonnistumisista huolimatta, joita työväenluokan etujoukko eri maissa on joutunut kohtaamaan, ovat yleiset historialliset lainmukaisuudet, jotka tekevät maailman vallankumouksen uudistamisen sosialistisella pohjalla vält-

tämättömäksi, ilmenneet entistä selvempinä ihmiskunnan kehityksen edetessä.

Kansainvälisen työväenluokan puolen vuosisadan pituisen ajanjakson taistelun tulokset ja maailman vallankumousprosessin kehitystulokset osoittavat niin laajuutensa kuin syvyytensä puolesta vakuuttavasti, että kapitalismin korvaaminen sosialismilla on vääjäämätön kehitystapahtuma.

Yhteiskunnallisen edistyksen ja uuden yhteiskunta- ja talousmuodon leviämisen vauhti ei milloinkaan maailmanhistoriassa ollut niin suuri kuin lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen aloittamalla aikakaudella. Sosialismi tulee sitä edeltäneen yhteiskuntajärjestelmän tilalle paljon nopeammin kuin kapitalismi omana aikanaan. Kun siirtyminen aikaisemmasta tuotantotavasta feodalismiin kuten tunnettua kesti useita vuosisatoja ja kun kapitalistisen järjestelmän syntyminen ja vakiintuminen yksistään Länsi-Euroopassa kesti aikanaan pari vuosisataa, niin sosialistisen tuotantotavan leviäminen tapahtuu huomattavasti nopeammin. Ensimmäisen voitollisen proletaarisen vallankumouksen alkamisesta on kulunut vain muutama vuosikymmen, mutta sosialismista on jo tullut mahtava maailmanjärjestelmä, joka käsittää nykyisin kolmanneksen koko ihmiskunnasta ja vaikuttaa yhä voimakkaammin ja monipuolisemmin maailmantapahtumien kulkuun.

Maailmannäyttämöllä viidenkymmenen vuoden aikana tapahtunut luokkien voimasuhteen perusteellinen muutos ei kuitenkaan merkitse, että uusi proletariaatille suotuisampi kansainvälinen tilanne itsestään, automaattisesti varmistaisi työväenliikkeen lopullisen päämäärän saavuttamisen *imperialismin päämaissa*. Proletaarisen vallankumouksen voitto on niissä mahdollinen näiden maiden työtätekevien joukkojen aktiivisen taistelun tuloksena, työväenluokan marxilais-leniniläisen etujoukon johtaessa taistelua.

Leninismi on perustellut ajatuksen, että sosialistinen vallankumous on huomattavasti vaikeampi aloittaa imperialismin päämaissa kuin puoli vuosisataa sitten Venäjällä. Se johtuu useista syistä: näiden maiden monopolistisen porvariston suuremmasta kokeneisuudesta ja huomattavasti vakavammasta vastustusvoimasta, siitä että monissa länsimaissa on pitkäaikaiset porvarillis-demokraattiset perinteet ja joukkojen keskuudessa on vuosikymmenien ajan viljelty reformistisia harhakuvitelmia. Toisin sanoen, näissä maissa esiintyy hyvin kehittyneinä piirteitä siitä, mitä jotkut länsieurooppalaiset kommunistit nimittävät "kansalaisyhteiskunnaksi".

Kiinnittäessään huomiota Leninin lausuntoihin kommunistien tiettyjen taktiikkamuutosten välttämättömyydestä teollisesti kehittyneen kapitalistisen lännen erikoisolosuhteissa Italian kommunistisen puolueen perustaja Antonio Gramsci kirjoitti: "...Iljitš tajusi että oli välttämätöntä muuttaa operaatiosota, jota sovellettiin voitollisesti idässä v. 1917, asemasodaksi, joka oli ainoa mahdollinen lännessä..." Vastakohtana tälle Leninin luovalle suhtautumiselle Länsi-Euroopan työväenliikkeen ongelmiin Trotski ja hänen kannattajansa koettivat tyrkyttää nuorille kommunistisille puolueille jähmettyneiden kaavojen dogmaattista soveltamista, joissa ei otettu huomioon lännen erikoisolosuhteita. Kritisoidessaan trotskilaista "jatkuvan vallankumouksen" teoriaa Antonio Gramsci sanoi osuvasti että Trotski, "joka ulospäin esiintyi 'lännen tuntijana', oli tosiasiassa kosmopoliitti, ts. hän oli vain pintapuolisesti kansallinen, ja yhtä pintapuolisia olivat hänen käsityksensä lännestä ja eurooppalaisuutensa. Iljitš sitävastoin oli syvästi kansallinen ja yhtä syvällistä oli hänen eurooppalaisuutensa." [39]

Kapitalismin yleisen kriisin nykyvaiheelle on antanut leiman työtätekevien käymän luokkataistelun uusi nousu

---

[39] Antonio Gramsci, Valitut teokset, 3 nidettä, venäjännös, osa III, Moskova, Izd. inostr. liter., 1959, s. 199.

sekä tärkeät muutokset kapitalististen maiden yhteiskunnallisessa ja poliittisessa tilanteessa. Tätä todistavat vasemmistolaisten, demokraattisten voimien eteneminen Ranskassa, Italiassa, Suomessa ja kapitalistisen maailman muissa osissa; yhteiskunnallisten vastakohtaisuuksien voimistuminen USA:ssa (mikä on ilmennyt mm. suurissa lakkoliikkeissä, sisäisten ristiriitojen kärjistymisenä ammattiliitoissa, 20 miljoonaa käsittävän neekeriväestön taistelun syntymisenä, sodanvastaisen liikkeen kasvuna jne.); muutokset Englannin, Länsi-Saksan ja eräiden Skandinavian maiden yhteiskuntapoliittisessa elämässä.

Näiden maiden työväenliikkeessä ja yleisdemokraattisissa liikkeissä on käynnissä tärkeitä kehitysilmiöitä. Työväenluokan vallankumouksellisen etujoukon oikea politiikka on merkittävästi riippuvainen mainittujen kehitysprosessien oikeasta arvioimisesta. Lenin korosti monissa yhteyksissä että on välttämätöntä "mahdollisimman usein *tarkistaa* aikaisemmin hyväksytyt taktiikkaa koskevat päätökset uusien poliittisten tapahtumien pohjalla". [40]

Tärkeimpiin uusiin, viime vuosikymmeninä kehittyneisiin ja viime vuosina erityisen selvästi ilmenneisiin kehitysprosesseihin kuuluu mukaan ei vain työtätekevien kerrosten käymän luokkataistelun ja antimonopolististen, yleisdemokraattisten liikkeiden voimistuminen, vaan myös työväestön, sosialistit ja katoliset mukaanluettuina, keskuudessa voimakkaasti lisääntynyt pyrkimys yhteistoimintaan, joka käsittää myös kommunistit, ja työväenluokan yhtenäisyyteen. Tästä johtuvat tietyt muutokset sosialististen puolueiden sekä kristillisten ja muiden reformististen ammattiliittojen asenteissa.

Nämä kehitysprosessit tapahtuvat tilanteessa, jolloin yhteiskunnallispoliittiset voimat ovat vahvasti polarisoituneet: eräissä maissa havaitaan taantumuksen voimien

---

[40] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 11, s. 138.

aktivoituminen ja toisaalta on käynnissä työtätekevien joukkojen huomattava radikalisoituminen.

Tätä kehitystä on edistämässä monia tekijöitä, joista osa on syvällä yhteiskuntaelämässä käynnissä olevia kehityskulkuja. Elävä elämä on kumonnut porvarilliset ja reformistiset teoriat kapitalismin "muuntautumisesta" "yleisen hyvinvoinnin yhteiskunnaksi". Enempää valtiomonopolistinen sääntely ja "ohjelmointi" kuin tieteellisteknisistä muutoksista johtuvat talousrakenteen muutokset tai länsieurooppalainen integraatio eivät ole pystyneet tekemään kapitalistista taloutta vakaaksi. Päinvastoin näiden prosessien seurauksena porvarillisen yhteiskunnan syvät ristiriidat esiintyvät entistä laajemmissa mitoissa ja tämän yhteiskunnan räikeät sosiaaliset epäkohdat pahenevat.

Valtiokoneiston kanssa yhteenkietoutuneen finanssipääoman sorto on suuresti syventänyt monopolien ja kansan välistä vastakohtaisuutta. Valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa talonpoikaiston omaisuuden pakkoluovutus lisääntyy, kaupunkien keskikerrosten proletarisoituminen nopeutuu ja henkisen alan palkkatyöntekijäin kasvavan armeijan riistäminen voimistuu. Objektiiviset olosuhteet tekevät välttämättömäksi kansakunnan kaikkien voimien yhdistymisen proletariaatin ympärille yhtenäiseksi taisteluliittoutumaksi rahaharvainvaltaa vastaan yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Kehittyneen kapitalismin maat ovat imperialismin tuotannollisten, sotilaallisten ja poliittisten voimien keskittymisen tärkeimpiä alueita. Monopolipääomaa vastaan kiihkeätä luokkataistelua käyvä työväenluokka on näissä maissa ratkaiseva yhteiskunnallinen voima, jonka tehtävänä on kukistaa kapitalismi.

Huolimatta sosiaalireformistien ja "vasemmisto"-opportunistien väitteistä on kehittyneissä kapitalistimaissa kokonaisuutena katsoen olemassa vallankumouksen näköalat. Näiden maiden työväenluokan taistelu nojautuu objektiivisesti katsoen maailman sosialistisen järjestelmän

työtätekevien tukeen. Voimasuhteen muutokset sosialismin eduksi ja imperialismin vahingoksi, luokkataistelun olosuhteiden paraneminen pääoman hallitsemissa maissa ja proletariaatin luokkatietoisuuden kohoaminen myötävaikuttavat kapitalististen maiden proletariaatin käymän luokkataistelun menestykselliseen kehitykseen.

Työväenluokan ja sen järjestöjen vaikutus nykyajan yhteiskunnalliseen ja poliittiseen elämään ei heikkene, kuten erivivahteiset opportunistit vakuuttavat, vaan päinvastoin lisääntyy jatkuvasti.

Kapitalistisen yhteiskunnan perustava luokkaristiriita on edelleenkin työväenluokan ja porvariston välinen vastakohtaisuus. Proletariaatti, joka on yhteiskunnan tärkein tuottava voima, kokee välittömimmin monopolipääoman riiston voimistumisen. Tekninen edistys, jonka on määrä helpottaa työtä, johtaa kapitalismin oloissa työn voimaperäistymiseen. Uuden tekniikan kapitalistinen käyttötapa voimistaa työväenluokan riistoa, jota harjoitetaan usein entistä monipuolisemmissa ja taitavammissa muodoissa.

Proletaarisen liikkeen yhtenäisyyden mahdollisuuksien lisääntymistä edistävä uusi tekijä on myös työväenluokan eri kerrosten ja osien sosiaalisen ja taloudellisen aseman yhtäläistyminen. Vaikka työelämän byrokratia valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa edelleen kasvaa ja luovimismenetelmät sosiaalisella kentällä reformististen kuvitelmien herättämiseksi työtätekevissä moninaistuvat, ei kuitenkaan voida kieltää, että korkeamminpalkattujen ja alemminpalkattujen työläisten palkkojen väliset erot ovat pienenemässä. Nykyisen tieteellis-teknisen vallankumouksen oloissa ei mikään työväenluokan kerros ole vakuutettu työttömyyden mahdollisuutta vastaan.

Luokkataistelujen kokemus osoittaa, että on muodostumassa yhä suotuisammat olosuhteet työväenluokan ja laajojen väestönkerrosten ponnistusten yhdistämiselle heidän taistellessaan rahaharvainvaltaa, taantumusta ja sotaa vastaan työtätekevien joukkojen elintason kohotta-

misen, demokratian ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Porvarillis-reformististen ja sosiaalireformististen puolueiden ja järjestöjen vaikutus on edelleen vahva monissa teollisesti kehittyneissä kapitalistisissa maissa. Siksi monien maiden kommunistiset puolueet antavat suuren merkityksen käytännön työlle, joka tähtää niin työväenluokan enemmistön kuin kaupunki- ja maaseutuväestön keskikerrosten kannatuksen valloittamiseen. Ne pyrkivät harjoittamaan joustavaa taktiikkaa saadakseen aikaan laajoja luokkaliittoutumia taistelussa monopoleja vastaan. Kommunistit eivät kieltäydy myöskään väliaikaisista, osittaisista ja löyhistä liittoutumisista taisteltaessa yhteisten konkreettisten päämäärien puolesta, esim. taisteltaessa rauhasta tai jostakin edistyksellisestä yhteiskunnallisesta uudistuksesta. Proletariaatin ja keskikerrosten perusjoukon edut käyvät yhä enemmän yksiin. Viimeksi mainitut eivät ole objektiivisesti kiinnostuneita vain taistelusta monopoleja vastaan, vaan osoittavat myös yhä suurempaa halua mennä työväenluokan kanssa pitemmällekin — yhteiskunnan sosialistisen uudistamisen tielle. Niitä ohjaavat tähän yhteiskuntakehityksen objektiiviset lait. Marxilais-leniniläiset puolueet lähtevät tällöin siitä, että laajan antimonopolistisen liittoutuman taistelu voi olla tehokasta vain ehtonaan, että proletariaatille varmistetaan hegemonia.

Kapitalistisissa maissa vallitseva poliittisyhteiskunnallinen kokonaistilanne eroaa olennaisesti puoli vuosisataa sitten tai vieläpä ennen toista maailmansotaa vallinneesta tilanteesta. Luokkataistelun ja kuluneiden vuosikymmenten antifasististen, antimonopolististen taisteluiden opetukset eivät ole menneet jälkiä jättämättä.

Kapitalismin yleisen kriisin nykyvaiheessa, jolloin imperialismin perusristiriidat ovat kärjistyneet ja jolloin syntyy yhä suotuisammat olosuhteet yhdistää kansan laajat joukot taisteluun monopoleja vastaan ja muodostaa laajoja antimonopolistisia liittoutumia, on vallankumouk-

sellisen tilanteen syntyminen mahdollinen myös sellaisissa tapauksissa, jolloin ei esiinny joukkojen jyrkkää kurjistumista, kuten sodan tai taloudellisen kriisin yhteydessä. Vallankumouksellisen kriisin kypsymistä voi edistää esim. joukkoliikkeen nousu sodan uhkaa tai vierasmaalaista imperialistista sortoa, fasistismielisten, taantumuksellisten voimien esiinmarssia tai teollisuus- ja rahaharvainvallan mahdin ilmenemismuotoja vastaan.

Tällä hetkellä eivät kapitalistimaiden kommunistiset puolueet vallankumouksellisen tilanteen puuttuessakaan rajoitu pelkkään taisteluun yksittäisten välittömien vaatimusten puolesta. Ne pyrkivät järjestämään kansan joukkoliikettä monien luonteeltaan siirtymävaihetta merkitsevien tunnusten toteuttamiseksi ja esittävät perusteellisempien uudistusten ohjelmia, jotka ylittävät niiden tavanomaisten reformien puitteet, joita porvaristo on valmis hyväksymään.

Aiheellisesti ovatkin imperialismin päämaiden marxilais-leniniläiset puolueet pitäneet välttämättömänä asettaa uudella tavalla kysymyksen luonteeltaan siirtymävaihetta merkitsevien tunnusten merkityksestä nykyaikaisen valtiomonopolistisen kapitalismin olosuhteissa. Kysymys on varsinkin senlaatuisista tunnuksista kuin taistelu monopolien vallan tehokkaan rajoittamisen, monopolisoituneiden teollisuusalojen kansallistamisen, pääomansijoitusten demokraattisen valvonnan turvaamisen, yrityksissä työläisten ja heidän järjestöjensä oikeuksien laajentamisen puolesta jne.

Maailman vallankumouksellisen työväenliikkeen kehityksen aikaisemmissa vaiheissa pidettiin vaatimuksia teollisuuden kansallistamisesta ja muita siirtymäluontoisia tunnuksia (kuten esim. vuonna 1928 hyväksytyssä kominternin ohjelmassa ja muissa sen kauden kommunistisen liikkeen asiakirjoissa) tarkoituksenmukaisena esittää vain vallankumouksellisen tilanteen kaudella. Nyt osoittavat imperialistimaiden marxilais-leniniläiset puolueet

olevan mahdollista käyttää hyväksi joitakin näistä tunnuksista toisissakin joukkotaistelun vaiheissa.

Itse se tosiasia, että kapitalististen maiden järjestynyt työväenliike esittää uusia vaatimuksia (varsinkin niitä, jotka tarkoittavat kansallistamista, maan taloudellista kehitystä koskevan demokraattisen valvonnan aikaansaamista, proletariaatin ja sen järjestöjen osallistumista yritysten hallintoon jne.) kuvastaa epäilemättä sosialismin maiden saavutusten tekemää yhä voimakkaampaa vaikutusta ja entistä korkeampaa työväenluokan taistelun tasoa. Tietenkään tällaisten, yleisdemokraattisten vaatimusten kehyksiin mahtuvien uudistusten toteuttaminen ei vielä merkitse ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riistämisen hävittämistä ja siirtymistä sosialismiin. "Kaikilla näillä toimenpiteillä on demokraattinen luonne," todettiin vuonna 1959 pidetyssä Länsi-Euroopan kommunistisen puolueiden neuvottelukokouksessa. Ne eivät poista ihmisen harjoittamaa toiseen ihmiseen kohdistuvaa riistoa. Mutta toteutettuina ne rajoittaisivat monopolien valtaa ja mahdollisuuksia, kohottaisivat työväenluokan arvovaltaa ja poliittista painoa maan elämässä, edistäisivät yhteiskunnan taantumuksellisimpien ryhmien eristämistä ja helpottaisivat edistyksellisten voimien ja kaikkien monopolien toiminnan takia kärsimään joutuvien sosiaalisten kerrosten liittoutuman muodostamista." [41]

Marxismi-leninismi opettaa, että reformin ja vallankumouksen välinen keskinäissuhde muuttuu luokkataistelun eri vaiheissa. Työväenliikkeen kehityksen nykyvaiheessa tämä suhde muuttuu sosialistisen leirin työtätekevien vallankumouksellisten saavutusten vaikutuksesta sekä proletariaatin voimistuvan luokkataistelun ja joukkojen monopolienvastaisen taistelun seurauksena itse kapitalistisissa maissa. Monopoleja vastaan käydyn taistelun kehittyessä voidaan jopa osittaiset porvaristolta vallatut myönnytyk-

---

41 "Euroopan kapitalististen maiden kommunististen puolueiden vetoomus kaikille työtätekeville ja demokraateille." (Rauhan ja sosialismin ongelmia, 1960, No. 1).

set muuttaa merkittäväksi ponnahduslaudaksi hyökkäyksen kehittämiseksi edelleen monopolipääomaa vastaan.

Perusteellisten sosiaalisten ja taloudellisten uudistusten toteuttaminen, joiden puolesta monien Länsi-Euroopan kapitalististen maiden kommunistiset puolueet käyvät taistelua, on mahdollinen vain laajojen kansanjoukkojen tehokkaan taistelun avulla. Tällaiset reformit voivat puolestaan johtaa joukkotaistelun uuteen nousuun, jos niiden toteuttaminen tapahtuu taantumuksen vehkeilyjä vastaan aktiivisesti taistelevien työtätekevien valvonnan alaisena. Tällaisten yhteiskunnallisten yhteenottojen ja taisteluiden antimonopolistisen liittoutuman kannalta suotuisat tulokset vaikuttavat myös luokkien voimasuhteeseen muuttaen sitä edelleen työväenluokan hyväksi. V. I. Lenin totesi, että juuri tällainen joukkojen aktiivinen itsenäinen taistelu "...yksin kykenee tuomaan työläisille todellisia saavutuksia tahi tekemään puolinaisista ja harhautusmielessä suoritetuista reformeista tukipisteitä työväenliikkeen etenemiselle kohti proletariaatin täyttä emansipaatiota". [42]

Esittäessään oman ohjelmansa joka koskee edistyksellisiä, monopoleja vastaan suunnattuja reformeja, "maksutaloutta" koskevat reformit mukaanluettuna, kapitalististen maiden työväenluokka astuu merkittävästi ja yhä enemmän yli pelkän taloudellisen taistelun puitteiden. "Jos haluamme päästä eteenpäin, on välttämätöntä, että työväenluokka ja sen etujoukko, kehittäessään taistelua välittömien vaatimusten puolesta, esittäisi pitkän aikavälin ohjelmia ja konkreettisia taloudellisia kehityssuunnitelmia, jotka samanaikaisesti vastaisivat sekä tuotantovoimien kehityksen elintärkeitä vaatimuksia että kaikkien työtätekevien aineellisen toimeentulon ja kulttuuritason kohottamisen tarvetta." [43] Työväenluokka ja sen

---

[42] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 19, s. 27.

[43] "Le capitalisme monopoliste d'État. Conférence internationale, Choisy le Roi, Tome I, "Économie et Politique", N 143—144, P. 242.

järjestöt esittävät myös vaatimuksia, jotka yhä vähemmän sopivat yhteen kapitalistisen järjestelmän säilymisen kanssa ja saattavat luokkataistelun tason saavuttaessa tietyn korkeuden murtaa monopolien vallan.

Tämä taistelu voi marxilais-leniniläisen puolueen johdolla käytynä saada vallankumouksellisen luonteen. Työväenluokan kannattamilla syvällisillä perustavanlaatuisilla reformeilla ei ole mitään yhteistä reformismin kanssa, koska niitä pidetään välivaiheina yhteiskunnan vallankumouksellisessa uudistamisessa ja poliittisen vallan valtaamisessa proletariaatille ja sen liittolaisille.

Ranskan, Italian, Suomen, Belgian, Englannin ja muidenkin maiden kommunistiset puolueet korostavat, että tie sosialismiin nykyisissä oloissa teollisesti kehittyneissä maissa käy työtätekevien kaikilla yhteiskuntaelämän alalla aikaansaamien demokraattisten saavutusten kautta. Juuri tämän taistelun kulussa proletariaatin poliittinen tietoisuus lisääntyy, sen yhteydet muihin sorrettuihin luokkiin ja väestönkerroksiin lujittuvat ja sen johtava osuus nyky-yhteiskunnan kehityksessä vahvistuu. Juuri tämä taistelu horjuttaa kapitalistisen yhteiskunnan perusteita ja tuo vallankumouksellisen sosialismiin siirtymisen lähemmäksi.

Miltei kaikissa kehittyneissä kapitalistimaissa työtätekevät pyrkivät saamaan aikaan sellaisia luonteeltaan antimonopolistisia toimenpiteitä kuin ovat tärkeimpien teollisuusalojen kansallistaminen, työtätekevän talonpoikaiston etujen mukainen maareformi, monopoleihin kohdistuva demokraattinen valvonta, talouselämän valtiollisen sektorin hallinnon demokratisointi ja joukkojen etuja vastaava taloudellinen suunnittelu, työtätekevien elintason päättävä kohottaminen, ammattiliittojen ja muiden joukkojärjestöjen oikeuksien lisääminen ja demokraattisten vapauksien laajentaminen.

Antimonopolistisen liikkeen kehittämiseen tähtäävä kommunistien linja on luova ja vallankumouksellinen linja. Sillä ei ole mitään yhteistä "päättävän hyökkäyksen"

suorittamiselle suotuisan hetken odottelun ja sen valevallankumouksellisen fraseologian kanssa, joka ehkäisee joukkojen monopolienvastaisen toiminnan aktivoimista. Työväenluokka saa jo nyt, nykyisten olosuhteiden vallitessa, mahdollisuuden vallata yhä uusia asemia ja taivuttaa vastustajaa tahtoonsa. Sen seurauksena muotoutuu aste asteelta sosialistisen vallankumouksen poliittinen armeija, joka pystyy tunkemaan riistäjät syrjään ja lopulta poistamaan heidän valtansa vallankumouksellista tietä.

Lakkoliikkeet ovat viime vuosina saaneet poikkeuksellisen sitkeän luonteen. Niinpä lakkotaisteluiden osanottajien määrä koko kapitalistisessa maailmassa kasvoi vuoden 1958 25—27 miljoonasta 43—45 miljoonaan vuonna 1966. Lakkoliikkkeisiin yhdistyy yhä kiinteämmin lukuisia mielenosoituksia ja kokouksia, jotka suuntautuvat taantumuksen suunnitelmien torjumiseen ja perustuslaillisten ja demokraattisten vapauksien turvaamiseen.

Luokkataistelujen mittasuhteiden kasvaminen kapitalistisissa maissa ja taloudellisten vaatimusten kietoutuminen yhä läheisemmin poliittisiin näiden taisteluiden yhteydessä kuvastavat työtätekevien joukkojen taistelussa ilmeneviä merkittäviä tendenssejä. Monien maiden poliittisessa elämässä tapahtuneet muutokset ilmenevät myös rauhanpuolustajain liikkeen laajentumisena ja demokraattisten voimien keskinäisenä lähentymisenä taistelussa fasisminvaaraa vastaan. Tämä muutos tekee reaaliseksi työväenluokan johtaman monopoleja vastaan suunnatun taistelun kehittymisen menestyksellisesti.

Luokkataistelun kärjistyminen ja kommunististen puolueiden monissa maissa toteuttama etujoukon tehtävä luokkataistelussa saa aikaan, että niiden vaikutus lisääntyy joukkojen keskuudessa. Monien kapitalistimaiden kommunistit ovat viime vuosina saaneet merkittäviä vaalivoittoja ja vahvistaneet asemiaan ammattiliitoissa.

Samaan aikaan on sosialidemokratian poliittinen ja ideologinen kriisi entisestään syventynyt. Vuoden 1917 jälkeen tapahtunut maailman vallankumousprosessin ke-

hitys on asettanut sosialidemokraattiset puolueet valinnan eteen: joko taistelu monopoleja vastaan syvälle käypien sosiaalisten uudistusten, rauhan, demokratian ja viime kädessä sosialismin puolesta, tai antautuminen monopolipääoman edessä. Sosialidemokraattisten puolueiden oikeistojohtajat valitsivat palvelusten tekemisen porvaristolle.

Tämä on monissa maissa johtanut niiden joukkovaikutuksen heikkenemiseen. Sosialidemokraattisen liikkeen nykytilalle on luonteenomaista sosialidemokratian roolin ja asemien heikkeneminen poliittisessa elämässä. Se ilmenee muun ohessa suurten sosialidemokraattisten puolueiden vaalitappioina ja niiden syrjäytymisenä hallitusosallisuudesta.

Joukkoliikkeen paineen edessä ja luokkataistelun kärjistyessä "demokraattisen sosialismin" harhat hälvenevät. Sitä edistää NATOn tukemiseen ja antikommunismiin suuntautuneen sosialidemokratian poliittisen linjan kärsimä vararikko. Tässä tilanteessa puolueen sisäinen taistelu voimistuu johtaen aika ajoin monissa sosialidemokraattisissa puolueissa suoranaiseen hajaannukseen. Sosialidemokraattisten rivimiesten ja osaksi toimihenkilöidenkin tyytymättömyys oikeistososialistisien johtajien politiikkaa kohtaan näkyy yhä voimakkaammin. Vasemmistosiipi voimistuu aste asteelta monien maiden sosialidemokraattisissa puolueissa.

Kommunistien ja sosialistien yhteiset esiintymiset rauhan puolesta käydyssä taistelussa sekä lakkotaisteluissa ovat viime aikoina lisääntyneet. Ajatus kommunistien ja sosialistien yhteistoiminnan välttämättömyydestä raivaa itselleen tietä yhä enemmän. Sen yhteydessä ilmenee yhä useammin pyrkimystä yhteistyöhön ei vain työväenluokan ja kansanjoukkojen välittömien, päivänkohtaisten vaatimusten puolesta, vaan myös vallan saavuttamiseksi ja sosialismin rakentamiseksi.

Marxilais-leniniläiset lähtevät siitä, että kysymyksen

luokkataistelun ja vallankumouksellisen taistelun kehitysteistä ja sosialismiin siirtymisen muodoista ja menetelmistä kussakin maassa ratkaisee yhteiskunnallisten voimien keskinäinen suhde. Suhteellisen rauhallinen vallan ottaminen työväenluokan ja sen liittolaisten käsiin on uuden voimasuhteen vallitessa tullut monissa maissa reaalisemmaksi, vaikka muunkinlainen tapahtumien käänne voi olla mahdollinen, erittäinkin äärioikeistolaisten fasistishenkisten voimien aktivoituessa. Sosialismin puolesta käydyn taistelun teiden ja menetelmien moninaistuminen ei voi olla kuvastumatta myös työtätekevien valtiollisen vallan tulevissa muodoissa niissä maissa, joissa kansan monopolienvastainen voimaryhmittymä pääsee voitolle. Ranskan, Suomen, Italian, Englannin ja monien muiden maiden kommunistiset puolueet toteavat asiakirjoissaan että on mahdollista säilyttää monipuoluejärjestelmä myös työväenluokan ja sen liittolaisten tultua näissä maissa valtaan.

Kommunistisen puolueiden edustajain neuvottelukokous Moskovassa v. 1957 korosti, että nykyisissä oloissa "etujoukkonsa johtamalla työväenluokalla on monissa kapitalistisissa maissa mahdollisuus yhdistää työväen- ja kansanrintaman sekä mahdollisten muiden eri puolueiden ja yhteiskunnallisten järjestöjen yhteistyömuotojen pohjalla kansan enemmistö, valloittaa valtiollinen valta ilman kansalaissotaa ja turvata perustuotannonvälineiden siirtyminen kansan käsiin. Kansan enemmistöön nojautuen ja torjuen päättävästi opportunistiset ainekset, jotka eivät pysty luopumaan sovittelupolitiikasta kapitalisteihin ja tilanherroihin nähden, työväenluokan on mahdollista tuottaa taantumuksellisille kansanvastaisille voimille tappio, vallata parlamentissa vankka enemmistö, muuttaa parlamentti porvariston luokkaetujen palvelemisen välineestä työtätekevää kansaa palvelevaksi välineeksi, kehittää laajaa parlamentin ulkopuolista joukkokamppailua, murtaa taantumusvoimien vastarinta ja luoda tarvittavat

edellytykset sosialistisen vallankumouksen rauhanomaiselle toteuttamiselle." [44]

Luokkien uusi voimasuhde johtaa siihen, että oltuaan äärimmäisen harvinainen historiassa tämä Leninin sanojen mukaan "äärimmäisen harvinainen" mahdollisuus — vallankumouksen suhteellisen rauhallisen, kivuttoman kehityksen mahdollisuus — alkaa esiintyä useammin.

Kamppailu vallankumouksen suhteellisen rauhallisen kehitystien puolesta ei kumoa (kuten sosiaalireformismin ja revisionismin ideologit pyrkivät asian esittämään) kaikille maille yhteisiä sosialistisen vallankumouksen päälainmukaisuuksia. Marxilais-leniniläisille se ei merkitse myöskään suuntautumista mihinkään luonnonvoimaiseen "kapitalismin kasvamiseen sosialismiksi". Olipa sosialismiin siirtymisen muoto mikä hyvänsä — rauhanomainen tai ei-rauhanomainen — on vallankumouksellinen taistelu välttämätön, ts. tarvitaan työväenluokan ja sen marxilais-leniniläisen etujoukon johtamaa aktiivista ja järjestynyttä joukkotoimintaa. Se on aina ollut ja pysyy sosialismiin siirtymisen pääehtona.

Vastoin lokakuun vallankumouksen opetusten niin revisionistisia kuin dogmaattisiakin virhetulkintoja jokainen sosialistisen vallankumouksen tie, rauhanomainenkin, on vallankumouksellinen tie. Millainen sosialistisen vallankumouksen muoto onkin, sen menestyksellisen kehityksen välttämättömiä ehtoja ovat, että kansan enemmistö saadaan liitetyksi työväenluokan ympärille, taantumusvoimat paljastetaan ja eristetään poliittisesti, käydään leppymätöntä taistelua kaikenlaisia opportunistisia aineksia vastaan, kehitetään laaja joukkokamppailu taantumuksen vastarinnan murtamiseksi ja vallankumouksen menestymiselle välttämättömien ehtojen luomiseksi.

---

[44] "Sosialististen maiden kommunististen ja työväenpuolueiden edustajain neuvottelukokouksen julkilausuma." M., Gospolitizdat, 1957, s. 19.

Luokkavoimalla pakottaminen ei suinkaan aina ole samaa kuin kansalaissota, joka tarkoittaa laajamittaista aseellista taistelua, verenvuodatusta, aineellisten arvojen tuhoamista, talouselämän suurta sekasortoa jne. Työväenluokka ja sen kommunistinen etujoukko pitävät parempana vallankumouksen vähemmän veristä, suhteellisen rauhallista kehitystä, johon ei liity kansalaissotaa. Tämä johtuu työväenluokan vallankumouksellisesta humanismista ja tietoisuudesta, että yhdistämällä ympärilleen kansan enemmistön se voi ratkaista menestyksellisesti vallan saavuttamisen ilman kansalaissotaa, ja myös kansan omaisuuden suojaamisen halusta.

Lenin kirjoitti: "Työväenluokka pitäisi tietenkin parempana ottaa valta käsiinsä *rauhanomaisesti*" ... [45] Lokakuun vallankumouksen valmistelukaudella Lenin nosti esiin vallankumouksen rauhallisen kehittämisen tunnuksen, joka oli voimassa siihen saakka kunnes vastavallankumous poisti siltä kaiken pohjan. Ja vasta sitten kun kaikki mahdollisuudet vallankumouksen rauhalliseen kehittämiseen oli käytetty loppuun, Lenin asetti kysymyksen aseelliseen kapinaan ryhtymisen välttämättömyydestä. Kuten tiedetään, ei työväenluokan aseellinen kapina Venäjällä sinänsä vaatinut merkittävässä määrin uhreja. Vasta imperialistien nuorelle neuvostotasavallalle aiheuttama kansalaissota vaati monia uhreja.

Kommunistinen liike ei julista mitään tiettyä vallankumouksen kehitysmuotoa ehdottomasti ainoaksi. Vallankumouksen verraten rauhallisen kehityksen mahdollisuus riippuu useista tekijöistä: kunkin maan kehityksen konkreettisista olosuhteista, luokkien voimasuhteesta, asteesta ja kansan valtaenemmistön tahtoa vastustavan porvariston vastarinnan muodosta. Maailman proletaarisen liikkeen historiassa ei ole vielä näihin saakka ollut kovin monta esimerkkiä vallankumouksen rauhanomaisesta kehittymisestä. Unkarin vuoden 1919 vallankumous alkoi

---

[45] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 4, s. 264.

nimenomaan rauhanomaisena vallankumouksena, ja eräiden Euroopan kansandemokratian maiden vallankumous (esim. Tšekkoslovakian) kehittyi niinikään verraten rauhallisesti.

Se että kehittyneiden kapitalististen maiden kommunistiset puolueet tunnustavat mahdolliseksi erilaiset sosialismiin siirtymisen tiet, myös rauhanomaisen tien, on tärkeätä ennen kaikkea siksi, että tällainen suuntaus antaa mahdollisuuden jo ennen kärjistyneen poliittisen kriisin ja vallankumouksellisen tilanteen kypsymistä mobilisoida työtä tekevät väestökerrokset aktiiviseen taisteluun monopoleja vastaan ja edistää proletariaatin liittolaisten rivien laajentamista ja monopolienvastaisen liittoutuman lujittamista siitä riippumatta, mitä muotoja tämä yhteiskunnallinen käänne myöhemmin saa.

Suuntautuminen työtätekevien aktiiviseen osallistumiseen monopolien vallan vastaiseen taisteluun ja sosialismiin johtavien monien eri teiden ja muotojen hyväksikäyttö on tärkeä ja olennainen osa sosialistisen vallankumouksen voittoon johtavaa politiikkaa kapitalistisissa maissa. Toveri Waldeck Rochet korosti Ranskan kommunistisen puolueen XVIII edustajakokouksessa, että Ranskan kommunistisen puolueen koko toiminta "tähtää rauhanomaiselle sosialismiin siirtymiselle suotuisien edellytysten luomiseen tarkoituksena sosialistisen ihanteen toteuttaminen maan koko työtätekevän kansan demokraattisen liikkeen tuloksena". [46] Selvää on, että kysymys siitä mitä tietä vallankumous tulee kehittymään — verisen kansalaissodan muodossa vai suhteellisen rauhallisesti — ratkaistaan suurelta osalta jo nykyisen luokkataistelun kuluessa. On ymmärrettävää, että jos vallankumouksellisen taistelun yhteiskunnallinen perusta laajenee riittävästi, jos siinä toteutuu menestyksellisesti proletariaatin hegemonia, jos taistelun kuluessa demokraattiset ja sosialistiset ainekset kietoutuvat tiiviisti yhteen ja jos työtä-

---

[46] L'Humanite, 5. 6./1, 1967

tekevien joukkoliike kasvaa yhä aktiivisemmaksi, niin vallankumouksen verraten rauhallisen kehityksen mahdollisuus tulee entistä reaalisemmaksi.

Toisin sanoen, kommunististen puolueiden suuntautuminen käyttämään hyväksi vallankumoustaistelun moninaisia, myös suhteellisen rauhanomaisia muotoja, ei suinkaan tee työväenliikettä toimettomaksi (kuten kommunistisen liikkeen strategisen linjan "vasemmistolaiset" arvostelijat väittävät), vaan päinvastoin suuntaa työläiset ja heidän järjestönsä aktivoimaan ulkoparlamentaarista joukkotaistelua, vahvistamaan uusien liittolaisten kannatuksen hankkimistyötä ja luomaan ja kehittämään laajan antimonopolistisen liittoutuman.

Tämä johtopäätös perustuu useiden länsieurooppalaisten ja muiden maiden kommunististen puolueiden ohjelmallisiin asiakirjoihin. Ne lähtevät siitä, että monopolien herruus on tietenkin vaikea kukistaa rauhanomaisesti jos demokraattiset voimat tämän päivän taistelussa menettävät asemansa, jos taantumus pystyy mitätöimään kokonaan työväenluokan siltä monien vuosien sitkeällä taistelulla valtaamat perustavat taloudelliset, sosiaaliset ja poliittiset myönnytykset ja jos porvariston onnistuu esteettömästi vahvistaa autoritäärisiä pyrkimyksiä valtion elämässä. Ja päinvastoin, jos proletariaatti ja sen liittolaiset lujittavat valtaamiaan asemia, jos ne monopoleja vastaan käydyn taistelun kehittyessä riistävät vastustajaltaan yhä uusia myönnytyksiä ja käyttävät niitä ponnahduslautana uusiin hyökkäyksiin monopoleja vastaan, ja jos työväenluokan johtamat edistykselliset voimat eivät vain puolusta vaan myös laajentavat oikeuksiaan, niin mahdollisuudet toteuttaa vallankumous työtätekeville kivuttomammissa muodoissa epäilemättä kasvavat.

Kansainvälisen työväenluokan historiallinen tehtävä ilmenee nykyisenä aikana entistä monipuolisemmin muodoin. Maailman proletariaatti ja sen aikaansaama sosialistinen järjestelmä esittävät ratkaisevaa osaa taisteltaessa imperialismia ja sen aggressiivista politiikkaa vastaan

rauhan ja todellisen kansallisen ja yhteiskunnallisen vapautuksen sekä Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kansallista vapausliikettä tukevan tehokkaan avun puolesta. Kansainvälisen työväenluokan kommunistisesta etujoukosta on tullut maailman vaikuttavin poliittinen voima, joka johtaa työtätekevien taistelua yhteiskunnan uudistamiseksi uudella sosialistisella pohjalla. Huolimatta kaikista vaikeuksista ja vallankumousaallon väliaikaisista laskukausista, joita saattaa esiintyä eri maissa erilaisina historiallisina ajanjaksoina, on kommunistisen liikkeen vaikutus ja arvovalta vuoden 1917 lokakuun jälkeen kuluneen puolen vuosisadan aikana kasvanut suunnattomasti. Kommunistisista puolueista on monissa osissa maailmaa tullut todellisia joukkojärjestöjä, joiden vaikutus on vallitsevana työväenluokan ja kansankin keskuudessa. Niistä valtavista uhrauksista huolimatta, joita kommunistit ovat tehneet taistellessaan taantumusta ja fasismia vastaan, oli maailman proletaaristen vallankumouksellisten puolueiden yhteinen jäsenmäärä, joka lokakuun vallankumouksen aikoihin oli vain 400 000, v. 1928 1 680 000 ja toisen maailmansodan edellä 4 200 000, kohonnut jo 50 miljoonaksi v. 1967.

Marxilais-leniniläiset puolueet, jotka osoittavat kansainvälisen työväenliikkeen vallankumouksellista suuntaa, ovat etummainen johtava voima imperialismin vastaisessa ja rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta käytävässä taistelussa. Marxilais-leniniläinen ideologia vaikuttaa yhä voimakkaammin ihmiskunnan yhteiskunnallis-poliittiseen kehitykseen.

Kommunistien historialliset saavutukset kuluneen puolen vuosisadan aikana tunnustavat nykyisin osittain myös leninismin aatteelliset vastustajat. "Neuvostoliiton olemassaolon 50:ntenä vuosipäivänä tehdään yhteenvedot tuona ajanjaksona saavutetuista tuloksista ja tuon maan kiistämättä suurenmoisesta kehityksestä," kirjoitti Claude Fusier. Hän totesi myös, että maailman kommunistinen liike on "muutamassa vuosikymmenessä siirtynyt

vallasta käydyn taistelun vaiheesta sellaiseen vaiheeseen, jolloin sillä on mitä suurin vastuu niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin." [47]

Työväenliikkeen kahden suunnan reformistisen ja vallankumouksellisen vaikutuksen muuttumista kansainvälisessä mitassa osoittavat paljon sanovat numerot. Kun vanhojen sosialidemokraattisten puolueiden yhteinen jäsenmäärä ennen lokakuun vallankumousta (3,4 milj.) ylitti enemmän kuin kahdeksankertaisesti uuden tyypin proletaaristen, vallankumouksellisten järjestöjen jäsenmäärän (400 000) ja 1928 nelinkertaisesti (6,6 milj. ja 1,6 milj.), niin v. 1966 kommunistien yhteinen lukumäärä maailmassa (50 milj.) oli yli kolminkertainen sosialidemokraattien lukumäärään (15 milj.) verrattuna.

Kommunistinen liike ei kuitenkaan sulje silmiään siltä tosiasialta, että sosialidemokraattiset puolueet ovat useiden erilaisten objektiivisten syiden vuoksi säilyttäneet tähän saakka vahvat asemat kapitalistisen maailman eräissä osissa, mm. monissa Euroopan maissa. Yli 70 milj. valitsijaa, heistä huomattava osa työläisiä, äänestää niitä vaaleissa. Kommunistit puolustavat yhteistoiminnan ajatusta sosialistien kanssa sekä nykyvaiheen taistelussa työväenluokan välittömien, ajankohtaisten etujen puolesta että kaikissa monopolien valtaa vastaan, kapitalistisen yhteiskunnan todellisen sosialistisen uudistamisen puolesta käytävän taistelun vaiheissa. Kommunistinen liike suhtautuu myönteisesti niihin tämän suuntaisiin muutoksiin, joita tällä hetkellä tapahtuu eri maiden sosialidemokraattisessa liikkeessä.

Nykyisellä lokakuun vallankumouksen aloittamalla vallankumouksen kaudella on havainnollisesti nähtävissä niiden aatteellispoliittinen umpikuja, jotka tahtoisivat edelleenkin kieltää luokkataistelun kärjistymisen ja yhteiskunnan sosialismiin siirtymisen väistämättömyyden. On tunnettua, että aikaisemmin, välittömästi vuoden 1917

---

[47] "Populaire de Paris — Democratie-66", 15. XII, 1966.

jälkeen seuranneena aikana useimmat sosiaalireformismin teoreetikot selittivät lokakuun vallankumouksen satunnaiseksi tapahtumaksi. Kolmekymmentä vuotta myöhemmin monet heistä kiistivät vallankumouksen oikeutuksen kansandemokratian maissa. Puolentoista tai parin vuosikymmenen kuluttua siitä he joutuivat kiistämään Kuuban vallankumouksen lainmukaisuuden, Vietnamin kansan itsenäisyytensä puolesta käymän taistelun oikeutuksen ja monet muut nykyajan syvästi kansalliset imperialisminvastaiset liikkeet. Tämä osoittaa mitä selvimmin oikeistoreformistien teoreettisten ja poliittisten asemien kestämättömyyden kun he kieltävät luokkataistelun peruslainmukaisuudet ja sosialistisen vallankumouksen.

Tehdessään yhteenvetoa maailman vallankumousliikkeen puolivuosisataisesta kehitystiestä kansainvälinen proletariaatti voi todeta tyydytyksen tuntein että sosialismin ihanteet ovat voittaneet ja marxilais-leniniläinen oppi toteutunut käytännössä merkittävässä osassa maapalloa. Kaikki joille tieteellinen sosialismi ja kansainvälisen proletaarisen vallankumousliikkeen perusedut ovat todella läheiset, näkevät lokakuun aatteiden toteutuneen käytännössä Neuvostoliiton ja sosialististen veljesmaiden historiallisissa saavutuksissa, työväenliikkeen nousussa, maailman kaikkien imperialisminvastaisten voimien kasvussa ja aktiivisessa kamppailussa niiden yhtenäisyyden lujittamiseksi.

Taloustieteen tohtori, prof.
ROSTISLAV ULJANOVSKI

Nykyvaiheen kansallinen vapausliike

Lokakuun sosialistinen vallankumous joudutti maailmantapahtumien kulkua ratkaisevasti. Sen aatteet innostivat kansoja taisteluun sortajiaan vastaan, taisteluun vapautensa ja riippumattomuutensa puolesta. Lokakuun vallankumous merkitsi käännekohtaa myös kansallisen vapausliikkeen kehityksessä. Se ravisti hereille sorretut kansat, avasi reaaliset näköalat kansalliseen vapautukseen tähtäävien vallankumousten voitolle ja yhdisti kehittyneiden kapitalistimaiden proletariaatin taistelun sosialismin puolesta siirtomaiden ja puolisiirtomaiden sorrettujen kansojen taisteluun imperialistista sortoa vastaan.

Kansallisen vapausliikkeen merkittäviä historiallisia voittoja kuten entisten mahtavien siirtomaaimperiumien murskaamista, vapautuneiden kansojen astumista maailman näyttämölle aktiivisena itsenäisenä voimana ja vihdoin niiden vastustamatonta pyrkimystä poliittiseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen ja yhteiskunnalliseen edistykseen ei voida ymmärtää ottamatta huomioon lokakuun vallankumouksen suunnatonta vallankumouksellistavaa vaikutusta.

Lokakuun vallankumous on osoittanut havainnollisesti, että imperialismista saatu voitto ja todellinen kansallinen ja yhteiskunnallinen vapautuminen ovat mahdolliset vain kansainvälisen työväenliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen taistelun ollessa läheisessä vuorovaikutuksessa.

1

Vanhaa kansallista vapausliikettä, joka syntyi toisen maailmansodan aikana ja Hitlerin-vastaisen liittoutuman voiton seurauksena, ei oikeastaan ole enää olemassa. Vieläkin enemmän tämä pitää paikkansa sen kansallisen vapausliikkeen suhteen, joka syntyi ja kehittyi ensimmäisen ja toisen maailmansodan välisellä kaudella. Niin ulkoiset olosuhteet kuin kansallisen vapausliikkeen sisäinen rakennekin ovat nyt olennaisesti muuttuneet. Vapausliikkeen taistelun liikkeellepanevien voimien kokoonpano on muuttunut. Liikkeen sisällä on kypsymässä ja monissa maissa jo kypsynyt uusi, poliittisesti terveempi ja entistä monimutkaisempi luokkavoimien välinen suhde. Muutokset johtuvat sekä sisäisistä tekijöistä — liikkeen alkuperäisten, etupäässä yleiskansallisten päämäärien saavuttamisesta ja liikkeeseen osallistuvien sosiaalisten kerrosten ja voimien luokkakokoonpanon muuttumisesta — että kansainvälisten prosessien vaikutuksesta ja ennen kaikkea nykyisen sosialistisen maailmanjärjestelmän yleismaailmallisesta merkityksestä.

Tietyin varauksin voidaan sanoa, että tällä hetkellä on piirtynyt esiin varsin selvästi kolme pääryhmää nuorten kansallisten valtioiden keskuudessa. Yhdessä ryhmässä on kansallinen porvaristo johtoasemassa joko yksin tai liitossa puolifeodaalisten ja eräissä tapauksissa porvarillisten suurtilallisten kanssa. Näissä lähinnä Etelä- ja Kaakkois-Aasian ja Keski-idän maissa ja joissakin Pohjois-Afrikan maissa ja varsinkin näiden maiden kaupungeissa on muodostunut verraten selvänä nyky-yhteiskunnan luokkarakenne, ja tämä yhteiskunta jatkaa rinnakkainoloa esi- ja alkukapitalistisen riiston alaisena elävän maaseudun kanssa. Määrällisesti ja myöskin taloudellisesti esikapitalistinen tai kapitalismia kohti siirtymässä oleva maaseutu on hallitsevana, mutta kapitalistinen kaupunkiyhteiskunta johtaa, määrää kehityksen suunnan ja vetää maaseutua mukanaan. Kansallinen porvaristo on

näissä maissa perusluokka, joka on estämässä niiden siirtymistä ei-kapitalistiselle, sosialistiselle kehitystielle.

Toisten valtiollisen riippumattomuutensa (niin muodollista kuin se ajoittain saattaa ollakin) valloittaneiden maiden kehitystie ei ole vielä lopullisesti määräytynyt. Tähän suureen ryhmään kuuluu ennen kaikkea huomattava joukko Afrikan maita, joiden yhteiskunta- ja luokkarakenne on heikosti kehittynyt. Niissä on käynnissä taistelu kehitystien valinnasta, jonka lopputulosta on vielä vaikea nähdä. Ei-kapitalistiselle kehitystielle lähteneiden ja kapitalismin valtapiiristä eroon pyrkivien maiden lukumäärä on kuitenkin lisääntymässä. Näihin maihin liittyi äskettäin Tansania. Kolmas ryhmä on siten syntynyt ja alkanut kehityksensä, maat, jotka ovat asettuneet tai asettumassa sosialismiin suuntautuvalle ei-kapitalistiselle kehitystielle. Ne esiintyvät Aasian ja Afrikan kansojen kansallisen ja yhteiskunnallisen vapausliikkeen etujoukkona, maailman sosialistisen järjestelmän suoranaisena liittolaisena.

Näissä maissa ovat vallassa vallankumoukselliset — eli kuten tavallisesti sanomme — kansalliset demokraatit. Täällä on muotoutumassa kansallisdemokraattinen valtio, minkä yhteydessä tapahtuu merkittävääkin yhteiskunnan sisäisten ristiriitojen kärjistymistä ja ristiriitojen voimistumista suhteissa imperialismiin. Nojautumalla työtätekeviin joukkoihin ja käyttämällä hyväksi maailman sosialistisen järjestelmän tukea kansalliset demokraatit jatkavat imperialisminvastaista taistelua, suorittavat tärkeitä yhteiskunnallisia ja taloudellisia uudistuksia ja soveltavat radikaaleja menetelmiä muuttaakseen omistussuhteita lähes kaikilla talouden aloilla. Näitä maita ovat Yhdistynyt arabitasavalta, Algerian kansandemokraattinen tasavalta, Syyrian arabitasavalta, Birman liitto, Malin tasavalta, Guinean demokraattinen tasavalta ja Kongon tasavalta (Brazzaville). Myös Tansanian yhdistynyt tasavalta on parhaillaan astumassa tälle tielle. Ulkopolitiikassaan näillä valtioilla on imperialisminvastai-

nen kanta. Kansainvälisillä foorumeilla ne ovat tiiviissä yhteistoiminnassa sosialistisen maitten kanssa taistelussa rauhan, kansallisen riippumattomuuden ja kansojen turvallisuuden puolesta imperialismia ja kolonialismia vastaan. Suotuisissa sisäisissä ja ulkoisissa kehitysolosuhteissa ja tieteellisen sosialismin ideologian osuuden kasvaessa niiden johtotoiminnassa näillä mailla on kaikki mahdollisuudet edetä erinäisten välivaiheiden kautta sosialismiin ei-kapitalistista tietä seuraten maailmanhistoriallista esimerkkiä, jonka Neuvostoliiton itäisten alueiden kansat ja Mongolian kansantasavalta ensimmäisinä näyttivät.

Kansallisen demokratian maat ovat imperialismin kasvavan ja aiheellisen närkästyksen kohteena. Näiden maiden pelkkä olemassaolo ja kehitys vaikuttaa yhä voimakkaammin naapurikansoihin. Imperialismin ideologit ja poliitikot käsittävät hyvin, että kun ei-kapitalistiselle tielle lähteneiden maiden menestyksellinen kehitys jatkuu vielä 10—15 vuotta, niiden sosialismiin siirtyminen on peruuttamaton, sosialismin puolesta taistelevat yhteiskunnalliset voimat ja kansallisen demokratian valta lujittuvat ja vakaantuvat ja että voitetaan ne nykyiset vakavat vaikeudet kansallisen talouden ja uuden yhteiskunnan rakennustyössä, joita ulkomainen pääoma ja kapitalistiset maailmanmarkkinat käyttävät hyväkseen.

Kansallinen vapausliike, joka on ratkaissut ensimmäisen ja perustavan tehtävänsä, saavuttanut kansallisen itsemääräämisoikeuden ja valtiollisen itsenäisyyden, mitä nimitämme tavallisesti poliittiseksi riippumattomuudeksi, on nyt siirtynyt uuteen kehitysvaiheeseensa. Sille ovat ennen kaikkea luonteenomaisia tietyt etujen ja päämäärien eroavuudet erilaisten yhteiskunnallisten voimien välillä, jotka vielä äskettäin esiintyivät verrattain yhtenäisinä kansallisessa yhteisrintamassa. Toiset näistä voimista pyrkivät edelleen syventämään vapausliikettä saattamalla kansallisen demokratian vallankumous päätökseen ja siirtymällä sen jälkeen työväestön yhteiskunnalliseen val-

lankumoukseen. Ne kannattavat perusteellisia, ts. kansan ja enemmistönä olevien työtätekevien väestönkerrosten etujen mukaisia yhteiskunnallisia uudistuksia. Näihin voimiin kuuluvat marxilais-leniniläiset puolueet, missä niitä on muodostunut, jotka ovat työväestön ja työtätekevän talonpoikaiston tietoinen ja järjestynyt osa, kansalliset demokraatit sekä kansaansa rehellisesti palvelemaan pyrkivä työtätekevä sivistyneistö. Muut voimat jotka jarruttavat vapausliikkeen kehitystä kallistuvat vähä vähältä yhteistyöhön ja liittoon imperialismin kanssa. Pyrkien käyttämään saavutettua vapautta itsekkäitten etujensa hyväksi vastustavat kansallisen, erityisesti suurporvariston edustajat kansan etujen toteuttamista ja ryhtyvät oikeistolaisten ja äärioikeistolaisten ainesten kanssa salaliittoon vapautta ja demokratiaa vastaan. Indonesia on tästä tuore esimerkki.

Se että siirtomaiden muodostaman imperialismin reunaalueiden maat ovat valloittaneet poliittisen riippumattomuuden, on syvällinen vallankumouksellinen tapahtuma. Vasemmisto-opportunistit, pekingiläiset dogmaatikot pitävät kiinni siitä näennäisesti radikaalista kannasta, että entisten siirtomaiden enemmistön suorittama poliittisen riippumattomuuden valloittaminen ja omien valtioitten muodostaminen ei ole merkitsevä saavutus.

Pekingin maolainen johto ei tosiasiallisesti yhdy kommunistisen ja työväenpuolueiden kansainvälisten neuvottelukokousten asiakirjoissa esitettyyn johtopäätökseen imperialistisen siirtomaajärjestelmän luhistumisesta. Vanhaa imperialistista siirtomaajärjestelmää ei kuitenkaan enää ole, joskus kaikkivoivan kolonialismin poliittiset muodot ovat miltei kaikkialla luhistuneet kansojen taistelun voimasta. Uudet, yleensä siirtomaavastaiset luokkavoimat ja kerrokset ovat tulleet valtaan entisissä siirtomaissa. Kaikista kansalliselle vapausliikkeelle ominaisista sisäisistä ristiriidoista huolimatta sen ensimmäinen vaihe päättyi pääosiltaan imperialismista saatuun maailmanhistorialliseen voittoon, jonka ydin on imperia-

lismin poliittisen monopolin hävittäminen maapallon väestön lähes kahden kolmasosan osalta ja lähes kolmelta neljäsosalta maapallon aluetta. Tämän suurenmoisen saavutuksen lähtökohtana on lokakuun vallankumous. Sen käsittävät nyt kaikki, jopa vallankumouksemme pahimmat vastustajatkin.

Huolimatta kansallisen vapausliikkeen kehityksen epätasaisuudesta ja siitä, että kolonialismin poliittisten ja taloudellisten muotojen kukistuminen ei suinkaan tapahdu samanaikaisesti (viimemainitut osoittavat erityistä elinvoimaisuutta ja aiheuttavat vielä pitkän aikaa kansoille kärsimyksiä), kansallisen itsenäisyyden saavuttaminen luo välttämättömät edellytykset taistelun jatkamiselle yhteiskunnallisen vapauden puolesta, kaikki alat käsittävän ja täyden kansallisen ja yhteiskunnallisen vapautuksen toteuttamiselle. Se antaa voimakkaan virikkeen kansan demokraattisille voimille ja raivaa tietä luokkataistelun kehittämiselle sosialismiin siirtymisen puolesta.

Poliittinen vapautuminen on jo tuonut ensimmäiset tuloksensa. Luokkataistelu on syventynyt ja voimistunut kansallisen vapautensa saavuttaneissa maissa. Työväenluokan, talonpoikaiston ja sivistyneistön luokkajärjestöt vahvistuvat. Ne ovat alkaneet päästä osallisiksi kansallisen ja yhteiskunnallisen taistelun edistyksellisimmästä poliittisesta kokemuksesta. Ne ovat tulleet lähemmäksi sosialismin maailmaa, alkaneet loitota tavanomaisesta kansallisen porvariston jälkien seuraamisesta, avartaneet näköpiiriään, vakuuttuneet siitä, että yhteiskunta on rakennettava riippumattomuuden, demokratian, yhteiskunnallisen edistyksen, kapitalisminvastaisille periaatteille. Vapautuneiden maiden tuotantovoimat ovat alkaneet kehittyä entistä nopeammin ja niiden kasvuvauhti on ollut keskimäärin nopeampi kuin kehittyneiden kapitalististen maiden tuotantovoimien kasvuvauhti. Kuitenkaan tämä kasvuvauhti ei vastaa lainkaan taloudellisesti vapautuneiden maiden todellisia tarpeita, jotta ne voisivat hävittää takapajuisuuden. Monissa vapautuneissa maissa valtion

talous on muotoutumassa ja oma raskas teollisuus on aloittanut kehityksensä. Imperialismin asemat niiden taloudessa ovat heikentyneet huomattavasti. Ja vaikka imperialismi entiseen tapaan pitää näitä maita lujasti taloudellisen riippuvuuden pihdeissä, on silti ilmeistä, että juuri poliittisen itsenäisyyden valtaamisen jälkeen on avautunut suotuisampia näköaloja yhteiskunnallisen ja taloudellisen takapajuisuuden hävittämiseen mitä laajimmilla ja väkirikkaimmilla maapallon alueilla ja suunnattomien inhimillisten voimavarojen ja luonnonvarojen entistä rationaalisempaan käyttöön kansallisella taloudellisella pohjalla. Taistelu kymmenien miljoonien ihmisten pelastamiseksi nälältä, kurjuudelta ja menehtymiseltä sukupuuttoon saa selkeämmät näköalat ja mahdollisuudet. Ja vihdoin, sosialistisen maailman ja kehitysmaiden monitahoinen yhteistyö on saatu alulle ja voimakkaaseen kehitykseen. Tämän seikan merkitystä on vaikea yliarvioida ja se voidaan määritellä täydellisimmin suurten käännekohtien ja kriittisten tapahtumien kausina, jotka ovat ikään kuin voimainkoetuksia sosialismin ja imperialismin maailmanleirien, nykypolitiikan kahden linjan — kansallisen ja sosiaalisen vapautuksen voimien linjan ja aggression ja uuskolonialismin linjan välillä. Vietnam ja lähi-itä ovat vakuuttavia esimerkkejä kansallisen ja yhteiskunnallisen vapautuksen voimien ja sosialismin leirin välisen liiton merkityksestä.

Samalla kun korostetaan poliittisen riippumattomuuden merkitystä ei voida olla toteamatta, että lokakuun vallankumouksen jälkeen sekä toisessa maailmansodassa tapahtuneen saksalaisen fasismin ja japanilaisen militarismin murskaamisen jälkeen alkaneet kansalliset vapausliikkeet eivät kehittymättömyydessään ratkaisseet eivätkä kyenneetkään ratkaisemaan poliittisen ja taloudellisen riippumattomuuden ongelmaa edes jossain määrin samanaikaisesti. Kansalliset vapautusvallankumoukset ovat vakuuttavasti vahvistaneet leniniläisen näkemyksen, että nykyajan vallankumouksessa tapahtuvaa idän heräämistä

seuraa kausi, jolloin idän kansat osallistuvat maailman kohtaloiden ratkaisemiseen. Mutta yksikään vapautensa saavuttanut maa ei voi tehokkaasti osallistua tämän maailmanhistoriallisen tehtävän toteuttamiseen, ellei se jatka imperialisminvastaista taistelua ja pyri lopulta täyteen kansalliseen ja siis myös taloudelliseen riippumattomuuteen. Maille joita imperialismi on pitänyt historian takapihalla ovat nyt auenneet mahdollisuudet osallistua aktiivisesti kansainväliseen elämään ja toteuttaa riippumatonta imperialisminvastaista ulkopolitiikkaa. Nuorista kansallisista valtioista jotka lujittavat yhteyksiään sosialistiseen maailmaan on muodostumassa merkittävä voima nykyisessä kansainvälisessä politiikassa. Elleivät nämä maat olisi valloittaneet poliittista riippumattomuutta, imperialismi hallitsisi yhä edelleen poliittisesti suurinta osaa ihmiskuntaa. Nyt ei voida ajatella yhdenkään kansainvälisen perusongelman ratkaisemista ilman vapautuneiden maiden aktiivista mukanaoloa.

Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kansojen vapaustaistelu, jossa nämä kansat pyrkivät lujittamaan poliittista ja valtaamaan taloudellista riippumattomuuttaan taistelussa imperialismia vastaan ja liitossa maailman sosialismin kanssa, on kansainvälisesti erittäin merkittävä. Sillä on maailmanhistoriallinen merkitys ja se on erottamaton osa maailman vallankumousprosessia.

2

Aasian ja Afrikan vapautuneiden maiden enemmistö on edelleenkin maailman kapitalistisen talousjärjestelmän piirissä. Eivät edes ei-kapitalistiselle kehitystielle lähteneet maat ole voineet vielä täysin irtautua kapitalistisen maailmantalouden järjestelmästä. Tämä seikka määrää niiden kehityksen olennaisen, vain niille ominaisen erikoisluonteen, jota ei esiintynyt enempää Keski-Aasian neuvostoliittolaisten tasavaltojen kuin Mongolian kansantasavallankaan kohdalla. Se aikaansaa suuria taloudelli-

sia ja poliittisia vaikeuksia, jotka hidastavat vapautuneiden maiden etenemistä yhteiskunnallisen edistyksen tiellä. Kansainvälinen finanssipääoma riistää vapautuneita maita, jotka yhä ovat ratkaisevassa määrin taloudellisesti riippuvaisia kapitalistisista maailmanmarkkinoista. Kansalliset vapautusvallankumoukset, joiden tukena on liitto maailman sosialistisen leirin ja kansainvälisen työväenluokan kanssa, murskasivat siirtomaajärjestelmän, mutta imperialismi jätti vapautuneille maille perinnöksi erittäin alhaisen tuotantovoimien kehitystason ja äärimmäisen vanhentuneet yhteiskunnalliset ja taloudelliset suhteet. Uuskolonialistisessa asussaan imperialismi entiseen tapaansa edesauttaa vanhentuneiden sosiaalisten ja taloudellisten suhteiden säilyttämistä. Ellei tämä onnistu ja yhteiskunnalliset selkkaukset käyvät uhkaaviksi, se yrittää modernisoida noita suhteita reformien avulla varoen kuitenkin riistämästä itseltään välttämätöntä sosiaalista tukipohjaa. Tällä kaikella on turmiollinen vaikutus vapautuneiden maiden kehitykseen ja se voimistaa niissä yhteiskunnallista ja poliittista epävakaisuutta ja taantumuksen voimia.

Kapitalistisen talousjärjestelmän piirissä omassa erikoisasemassaan olevat vapautuneet maat eivät voi irtautua siitä ilman sosialistista vallankumousta, ts. ilman ei-kapitalistisen kehityksen toteuttamista maailman sosialistisen järjestelmän avulla. Luonteensa mukaisesti ja monopolien herruuden voimasta maailmankapitalismi pyrkii jatkuvasti uusimaan vapautuneiden maiden eriarvoista, riippuvaista asemaa kannattavaa taloudellista pohjaa. Se johtaa siihen, että etupäässä imperialistivallat käyttävät vallankumouksen saavutuksia hyväkseen. Vapautuneiden maiden taloudellinen asema ei sen sijaan parane paljoakaan ja useassa tapauksessa huononee. Ne eivät ole muuttuneet teollisuusmaiksi ja elävät parhaimmassakin tapauksessa valtaosaltaan manufaktuurikauden, alkuperäisen pääomien kasaantumisen kauden tai koneteollisuuden varhaiskauden oloissa. Niiden yhteiskunta-

ja talousrakennetta rasittaa suuresti feodaalisten ja suurimmassa osassa trooppista Afrikkaa myös esifeodaalisten olosuhteitten taakka. Kapitalistista tietä kulkevat vapautuneet maat menettävät taloudellisia resurssejaan niin kauan kuin niiden taistelu imperialismia vastaan taloudellisen riippumattomuuden puolesta ei johda niitä periaatteessa kokonaan toisenlaiselle, sosialistiselle kehitystielle. Vain tämä on lopultakin niiden todellinen pelastus.

On yleisesti tunnettua, että vapautuneet maat ovat vähitellen menettämässä merkitystään tärkeiden raaka-aineiden toimittajina maailmanmarkkinoilla. Jo ajat sitten ne ovat lakanneet olemasta elintarvikkeiden toimittajia. Heikosti kehittyneiden maiden osuus kapitalististen maiden vientikaupassa laskee vuosi vuodelta. Kapitalistisen maiden synteettisten kemiallisten valmisteiden tuotanto työntää voimaperäisesti sivuun Aasian ja Afrikan maiden kasviraaka-aineen pientuottajia. Niiden aineellinen tappio ei johdu yksin siitä, että niiden toimittaman luonnonraaka-aineen osuus maailmanmarkkinoilla supistuu. Tätäkin enemmän ne menettävät tuotteittensa myynnissä kasviraaka-aineen tärkeimpien lajien ja monien mineraalien hintojen jatkuvasti alentuessa. Viennin määrällisesti kasvaessa ja sen arvon samanaikaisesti aletessa muodostuvat ne terävät "sakset", joilla kehittyneiden maiden monopolit leikkaavat itselleen osan raaka-aineen tuottajien tuloista ja näin jatkuvasti anastavat epäsuorassa muodossa suunnattomia summia taloudellisesti takapajuisilta mailta. Finanssipääoma harjoittaa nykyään kansojen riistoa epäsuorin menetelmin laajemmin kuin koskaan aikaisemmin. Kehittyneissä kapitalistimaissa tapahtuva tieteellis-tekninen vallankumous vahvistaa jatkuvasti niitä epäsuhtaisuuksia, jotka vallitsevat niin talouden kehitystasossa kuin yhteiskunnallisessa työn tuottavuuden tasossa teollisesti kehittyneiden ja heikosti kehittyneiden kapitalistisen maailman maiden välillä. Jyrkän epätasapuolisesta kauppavaihdosta on nyt tullut uuskolonialistisen riiston pääväline, tärkein lähde siinä nykyaikaises-

sa kolonialistisessa pääomien kasaamisessa, joka perustuu 70—80 valtion taloudelliseen riippuvuuteen 10—15 kehittyneestä kapitalistimaasta kansainvälisessä työnjaossa ja kapitalistisessa maailmantaloudessa.

Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maat saavat nykyisin 80 % siitä summasta, jonka ne saisivat vastaavasta vientituotteittensa määrästä, jos vaihto tapahtuisi ennen toista maailmansotaa vallinneilla ehdoilla. Neuvostoliittolaisten talousasiantuntijain suorittamien laskelmien mukaan ovat heikosti kehittyneiden maiden vuotuiset menetykset pelkästään epätasapuolisen vientikaupan vuoksi (tähän eivät siis sisälly kaikki pääomien vientiin liittyvät anastukset) yli 7 miljardia dollaria. Jos lukuun lisätään tuontitavaroista perittävien korkeiden monopolihintojen sekä sijoitetulle ulkomaiselle pääomalle anastetun voiton aiheuttamat menetykset, nousevat vapautuneiden maiden yhteiset menetykset todennäköisesti yli 20 miljardin dollarin.

Entistä poliittista kolonialismia ei enää ole paljoakaan. Imperialismin poliittinen valta on murskattu kymmenissä Aasian ja Afrikan maissa. Jäljelle on jäänyt joitakin perinteellisen kolonialismin saarekkeita. Sen luhistumisprosessia ei enää voida estää etenemästä päätökseensä saakka. Ei yksikään, ei edes suurin imperialistivalta eivätkä kaikki imperialistivallat yhdessä pysty enää palauttamaan henkiin entistä siirtomaamahtiaan. Taloudellinen kolonialismi ei ole kuitenkaan kadonnut, vaan jatkaa olemassaoloaan tuoden mukanaan monia uuskolonialistisia riistomuotoja, joista tärkein on nuorten kansallisten valtioiden taloudellista riippuvuutta täydellisimmin osoittava epäoikeudenmukainen kauppavaihto.

NKPn ohjelmassa ja sen edustajakokousten asiakirjoissa sekä vuosina 1957 ja 1960 pidettyjen kommunistisen ja työväenpuolueiden kansainvälisten neuvottelukokousten ohjelmaluontoisissa asiakirjoissa todetaan, että kansallisen vapausliikkeen uuden kauden tärkeimmäksi tehtäväksi on muodostumassa taloudellisen riippuvuuden

hävittäminen suhteessa imperialismiin. Vain tämän tehtävän ratkaiseminen, niin vaikea kuin se lieneekin, auttaa supistamaan taloudellisesti kehittymättömille maille tuhoisaksi muodostunutta epäsuhtaisuutta tuotantovoimien ja työn tuottavuuden kehitystasossa, mikä on vapautuneiden maiden takapajuisuuden ja riippuvuuden tärkein ilmenemismuoto.

Taistelu taloudellisen riippumattomuuden puolesta vaatii pitkän, ilmeisesti paljon pitemmän ajan kuin taistelu poliittisen riippumattomuuden puolesta. Kun poliittinen riippumattomuus voidaan valloittaa kansallisessa vapaustaistelussa aseellisin tai rauhanomaisin keinoin karkottamalla imperialistiset orjuuttajat ja murskaamalla heidän väkivaltakoneistonsa, taistelu taloudellisen riippumattomuuden saavuttamisen puolesta vaatii toteuttamaan uudessa valtiossa pitkäaikaisen rakennusohjelman, suorittamaan taloudellisia, tieteellisiä, teknisiä, kulttuurisia, organisatorisia ja hallinnollisia toimenpiteitä, kohottamaan työtätekevien joukkojen hyvinvointia ja panemaan toimeen kansan etuja vastaavia yhteiskunnallisia uudistuksia. Taistelu taloudellisen riippumattomuuden puolesta ei sen vuoksi olekaan yksinomaan taloudellista vaan samanaikaisesti erittäin syvällekäypää poliittista ja pohjimmaltaan luokkien välistä taistelua. Sitä ei tietenkään saa käsittää pelkiksi mielenosoituksiksi, kokouksiksi tai lakoiksi, ts. niiksi ulkonaisiksi kansan joukkoesiintymismuodoiksi, jotka olivat luonteenomaisia poliittisen riippumattomuuden puolesta taisteltaessa. Sitä ei saa myöskään käsittää imperialismin aseelliseksi vastustamiseksi tai aseelliseksi taisteluksi jotakin imperialistista saalistajaa vastaan. Näiden poliittisten riippumattomuuden saavuttamisessa ja ulkomaisen poliittisen valtajärjestelmän hävittämisessä käytettyjen taistelumuotojen avulla ei luonnollisestikaan voida ratkaista kansallisen talouden monimutkaista kehittämisongelmaa. Tämän suurisuuntaisen, jokaista vapautunutta maata odottavan tehtävän ratkaiseminen vaatii ennen kaikkea mää-

rätietoista, ajoittain raskasta työtä, kansan edistyksellisten voimien yhdistämistä, rauhan ja maan turvallisuuden varmistamista, taantumuksen voimien jatkuvaa heikentämistä, imperialisminvastaisen rintaman lujittamista kansallisen riippumattomuuden, poliittisen itsenäisyyden suojaamiseksi ja siten imperialisminvastaisen taistelun jatkamista.

Siten taistelu taloudellisen riippumattomuuden puolesta on samanaikaisesti sekä poliittista että taloudellista taistelua. Se on poliittisen ja taloudellisen taistelun erilaisten muotojen yhdistämistä. Mutta olivatpa muodot miten vaihtelevia tahansa, niiden pohjana on ennen kaikkea todella riippumattoman ja edistyksellisen sosiaali- ja talouspolitiikan käytännöllinen toteuttaminen, ts. pitkäaikainen, merkityksellinen ja syvälle ulottuva rakennustyö sellaisen kansallisen valtion luomiseksi, joka pystyy johtamaan tehokkaasti työtä ja taloutta kansan etujen mukaisella tavalla.

On luonnollista, että luokkayhteiskunnan eri luokat ja sosiaaliset kerrokset suhtautuvat taloudellisen riippumattomuuden ongelman ratkaisemiseen eri tavoin ja etsivät erilaisia keinoja sen saavuttamiseksi. Kunkin luokan tai sosiaalisen kerroksen asema yhteiskuntarakenteessa määrää pohjimmaltaan sen kannan tämän ongelman ratkaisutapojen, muotojen ja menetelmien valintaan. Useimmissa vapautuneissa maissa kansallinen porvaristo toteuttaa valtion politiikkaa omia luokkaetujaan vastaavalla tavalla. Se pyrkii saavuttamaan taloudellisen riippumattomuuden poikkeamatta porvarillisen järjestelmän puitteista, kapitalistiselta kehitystieltä. Tämän vuoksi näiden maiden porvaristo pystyy verraten pitkän ajan käymään taistelua imperialismia vastaan taloudellisen itsenäisyyden puolesta. Monissa maissa sen osuus on tässä suhteessa vielä loppuunkäyttämättä. Paikallinen porvaristo pyrkii tietenkin ratkaisemaan ongelman tavalla, joka vastaisi sen pyrkimystä lujittaa valtaansa porvarillisen kansakunnan etujen edustajana. Se merkitsee, ettei

porvariston talouspolitiikka joka suhteessa aivan taloudellisen riippumattomuustaistelun alusta saakka ole luonteeltaan kansanvastaista. Monissa vapautuneissa maissa hallitsevan kansallisen porvariston talouspolitiikan eräät puolet vastaavat yleiskansallisia etuja, koska tällä politiikalla tässä vaiheessa on imperialisminvastainen luonne. Viimeksi kuluneiden 15—20 vuoden kokemus on kuitenkin paljastanut kansallisen porvariston ilmeisen taipumuksen ratkaista ulkomaisen pääoman kanssa kohtaamansa taloudelliset ristiriidat ei vain tunkemalla se syrjään sen hallussa olevista avainasemista vaan myös tarkistamalla teknisiä ja finanssipoliittisia yhteistyön ehtoja ja muotoja, ei vain päättävässä taistelussa ulkomaisia monopoleja vastaan kansallistamalla niiden omaisuus, vaan myös niiden kanssa tehtävien sopimusten pohjalla hävittämättä niiden taloudellisen vallan perustuksia.

Eräissä suurissa Aasian vapautuneissa maissa vallassa oleva porvaristo pyrkii luomaan ulkomaisesta pääomasta riippumattoman aineellis-teknisen perustan kansallisen kapitalismin laajennetulle uusintamiselle. Voimistamalla väestön riistoa, ottamalla laajoja ulkomaisia lainavaroja ja nojautumalla porvarillisen valtion apuun porvaristo luo perustan raskaalle teollisuudelle: metallurgiaa, konerakennusteollisuutta, voimataloutta, kemiaa, erilaista jalostusteollisuutta ja myös nykyaikaista infrastruktuuria. Kooltaan ja väkiluvultaan ja siis myös pääomien kasaamismahdollisuuksiltaan pienissä maissa porvaristo rakentaa raaka-aineiden esijalostukseen ja joidenkin kulutustavaroiden tuottamiseen tarkoitettuja tuotantolaitoksia tai, mikä on yleisempää, suuntaa pääomansa vaihdon piiriin esiintyen etupäässä kauppa- ja rahaporvaristona — ja näin osaksi teollisuusporvaristona. Kaikissa näissä maissa ilmenee kuitenkin selvänä yksityispääoman heikkous edes porvarillisen valtion aktiivisella tuella ratkaista menestyksellisesti teollistamisen monimutkaista ongelmaa, ts. teollisuuden kehittämistä niin,

että siitä muodostuisi taloudellisen riippumattomuuden perusta. Vapautuneiden maiden valtaosassa kansallinen porvaristo joko on yhäkin vasta muotoutumassa tai sitten valmiiksi muotoutuneenakin on yhä varsin heikko. Näiden olosuhteiden vallitessa ei yksityinen pääoma useimmissa vapautuneissa maissa ja erityisesti trooppisen Afrikan maissa kykene toimimaan nykyaikaisen teollisuuden luojana. Se ei paikoin tee edes tämänsuuntaisia aloitteita.

Maissa joissa porvaristo tai porvarillistuva tilanomistajaluokka on vallassa, harjoitetaan kapitalismin kehityksen elvyttämiseen tähtäävää talouspolitiikkaa. Mitä keinoja vallassa olevilla porvarillisilla luokilla on käytettävissään tämän päämäärän saavuttamiseksi?

Niiden käsissä on ennen kaikkea valta, joka on potentiaalisesti suurin taloudellinen voimatekijä, sekä veropolitiikka, jota ne käyttävät pääomien kasaamistarkoituksiin. Mutta tällä alalla mahdollisuudet ovat perin rajoitetut. On tunnettua, että 50—80 prosenttia puheena olevien maiden kansantulosta muodostuu maatalouden piirissä. Vaikka kapitalistiset ainekset maataloudessa vähitellen lisääntyvätkin, ja talonpoikaistossa tapahtuu eriytymistä, tuottaa valtion keräämä maatalousvero harvoin enempää kuin 5—7 % ja vain yksittäisissä tapauksissa noin 10 % valtion tuloista. Feodaalisten ja puolifeodaalisten maanomistajain, kyläyhteisön ja heimon sekä kastijärjestelmän huippukerroksen, kauppiaiden ja koronkiskurien suunnaton tuottamaton kulutus Kaakkois-Aasian ja kaukoidän maissa käsittää 1/4—1/3 maatalouden bruttotulosta, mikä supistaa mainittujen maiden potentiaalisia pääomavaroja 35—50 %.

Vallassa oleva porvaristo pyrkii aktiivisesti säilyttämään omat tulonsa. Suurporvaristo ryhtyy kaikkiin ajateltavissa oleviin keinoihin välttääkseen tulojen välittömän verottamisen.

Täten ei olekaan hämmästyttävää, että kapitalistista kehitystietä noudattavien vapautuneiden maiden porvaristo turvautuu ennennäkemättömän laajassa mitassa vä-

lilliseen verotukseen, ts. liikevaihtoveroon, jonka avulla se rosvoaa kansaa supistamalla sen kulutusmahdollisuuksia. Ja vaikka tämä menettely kaventaakin sisäisiä markkinoita, porvaristo siirtää pääomien kasaamisprosessin päätaakan kansan, ennen muuta työväestön harteille.

Kehitysmaissa valtion säännöstelevä, ohjaava osuus pääomien kokoamisen alalla on lisääntynyt tuntuvasti siirtomaa-aikaan verrattuna. Silti se on paljon vähäisempää kuin kehittyneissä kapitalistimaissa. Viimeksi mainituissa maissa valtio kerää 25:sta 35:een ja aina 40:een prosenttiin kansantulosta, kun vastaava osuus taloudeltaan heikosti kehittyneissä maissa on vain 15—20 %. On merkillepantavaa, etteivät valtion pääomatulot yhdessäkään Aasian ja Afrikan maassa ole kuluneiden 15—20 vuoden aikana olleet enempää kuin 1/5 valtion kaikista tuloista.

Näissä olosuhteissa näiden maiden valtiovallan pyrkimys turvautua ulkomaiseen tukeen ja lainoihin on ymmärrettävä. Niillä katettiin 1960-luvun puolivälin paikkeilla 30—35 % peruspääomansijoituksista. Samalla ulkomaisten rahoituslähteiden osuus pääomien kokonaissijoituksista kasvaa vuosi vuodelta ja on Kaakkois-Aasian ja kaukoidän maissa kohonnut 17—20 prosenttiin ja Afrikan maissa 37—40 prosenttiin kaikista peruspääomista. Tämän kehityksen vaarallisuus on siinä, että se johtaa heikosti kehittyneet maat yhä suurempaan finanssipoliittiseen riippuvuuteen kansainvälisestä finanssipääomasta.

Vaikka asianomaisten maiden porvaristo yrittää käyttää hyväkseen ulkomaisia lainavaroja voimistaakseen ja nopeuttaakseen kapitalistista kasaantumisprosessia, sen taso pysyy alhaisena kohoamatta keskimäärin yli 12—15 prosentin ja useimmissa pienissä maissa yli 5—7 prosentin yhteiskunnallisesta kokonaistuotteesta. Tällainen kasaantumisen taso turvaa ainoastaan 4—5 % vuotuisen bruttotuotteen kasvun, ja jos otetaan huomioon vuotuinen 2—3 % väestön kasvu, kasvaa kansantuote henkeä kohti vuodessa vain 1,5—2 %.

Niinollen tarvitaan 80—100 vuotta ennen kuin kehitysmaat kapitalistista kehitystietä kulkien saavuttavat nykyisen länsieurooppalaisen tulotason asukasta kohden. Kapitalismilla ei ole elinaikaa jäljellä kokonaista vuosisataa, historiallisesti sillä ei ole näin pitkän aikavälin näköaloja edessään.

Yksityistalouteen pohjautuvan kapitalismin on vaikea kehittyä taloudellisesti takapajuisissa Aasian ja Afrikan maissa. Sisäiset markkinat ovat ylen ahtaat, kasaantumismahdollisuudet rajoitetut. Sen on vaikea vallata itselleen merkittäviä ulkomaisia markkinoita, sillä se edellyttäisi kehittyneiden kapitalistimaiden voittamista taloudellisella alalla, mihin takapajuisilla mailla tuskin on uskottavia mahdollisuuksia.

3

Kokemus on osoittanut, että joissakin suurissa vapautuneissa maissa valtiollinen sektori pystyy tietyissä olosuhteissa, ja ennen kaikkea kansantulon kasaantuvan osan ollessa mahdollisimman suuressa määrin keskitetty yhteen, muodostumaan tärkeäksi ja tehokkaaksi välineeksi kansantalouden rakentamisessa. Valtionsektorin tarjoamat etuisuudet toteutuvat kuitenkin täydellisimmin vain siinä tapauksessa, että se saa laajat mahdollisuudet taloudelliseen yritystoimintaan ja ettei kansallisen porvariston johtava kerros rajoita sitä pelkkään valtiollisen infrastruktuurin rakentajan osaan, mikä tietysti sinänsä on myös tärkeätä. Kuitenkin, kuten usein sattuu, infrastruktuuri asetetaan palvelemaan lähes yksinomaan yksityiskapitalistista kasaantumista ja ulkomaisen pääoman houkuttelemista maahan.

Sekä Aasiassa että Afrikassa on maita, joissa valtionsektori muuttuu asteittain yksityisen teollisuuskapitalismin kehityksen jouduttajaksi. Tällaisia maita ovat Turkki, Iran, Pakistan, osittain Libya, Tunisia, Marokko, Libanon ja joukko muita maita. Vastaavanlainen suuntaus

ilmenee hyvin voimakkaana myös Intiassa. Näissä maissa porvaristo ottaa haltuunsa valtiollisen sektorin laskuun luodut kansan työn tulokset. Valtio edesauttaa tätä suuremmassa tai pienemmässä määrin. Syntyy vaara, että valtionsektori menettää ne ominaisuudet, jotka se saa syntyessään ja osallistuessaan yleiskansalliseen taisteluun taloudellisen riippumattomuuden puolesta. Seurauksena on, että valtionsektori joutuu kiivaan taistelun näyttämöksi, jota käydään toisaalta kansan laajojen joukkojen ja toisaalta porvariston ja virkakoneiston ja myös porvariston eri kerrosten kesken. Kaikkialla missä porvaristo asettaa valtionsektorin palvelemaan yksinomaan omia luokkaetujaan ryhtyen samalla sopimukseen ulkomaisen pääoman kanssa sen nuorempana yhtiökumppanina, valtionsektorin anti-imperialistiset piirteet vähin erin himmenevät. Vallassa olevan porvariston talouspolitiikassa lisääntyvät eriarvoisuuteen perustuvan poliittisen ja taloudellisen kompromissin ainekset, yhtiökumppanuuden, joka lähentelee suoranaista sovintoa ulkomaisten monopolien kanssa.

On välttämätöntä arvioida valtion sektorin luonnetta ja merkitystä myös vallan luonteen näkökulmasta. Tämä arvosteluperuste on luotettavin. Olisi yksipuolista tarkastella jonkin maan valtionsektorin luonnetta, merkitystä ja kehitysnäköaloja irrallaan kysymyksestä, kuka tuossa maassa on vallassa. Se merkitsee vain, että valtionsektoria arvioitaessa tarvitaan laajaa konkreettis-historiallista näkökulmaa. Tuskin on oikein olettaa, että valtionsektori esittää anti-imperialistista osaa vain siinä tapauksessa, että sitä johtaa edistyksellinen kansallisen demokratian valta, kun sen sijaan porvariston johtaessa se ei olisi edistyksellinen. Tällainen arviointi on yksinkertaistamista ja on sen vuoksi hyödytöntä. Vapautuneiden maiden valtionsektori voidaan merkityksensä ja luonteensa perusteella jakaa suurin piirtein kolmeen tyyppiin. Valtionsektori toimii muotoutumassa olevan kansallisen demokratian valtion tärkeimpänä taloudellisena vipusimena. Se

vahvistaa ei-kapitalistista kehityssuuntaa, ja sen vuoksi siinä anti-imperialistisen luonteen lisäksi alkavat jo kehittyä ja muotoutua antikapitalistiset luonteenpiirteet. Valtionsektori ei näissä maissa toimi vain talouden piirissä ilmenevän imperialistisen väkivallan ja kapitalistisen maailmantalouden taholta tulevan riiston vastavoimanan, vaan edistää myös taloudellisen perustan luomista sisäisten sosiaalisten ja luokkaristiriitojen ratkaisemiselle työtätekevän kansan etujen mukaisella tavalla ja sosialistiseen suuntaan. Ei-kapitalistisen taloudellisen kehityssuunnan vallatessa alaa valtionsektorin anti-imperialistiset piirteet säilyvät ja se saa aste asteelta antikapitalistisia piirteitä. Tällainen valtionsektorin kehitys on tietenkin täysin riippuvainen valtiollisen vallan ja sen harjoittaman talouspolitiikan kehityksestä kyseisessä vapautuneessa maassa. Jos valta kehittyy antikapitalistiseen suuntaan, kehittyy valtionsektori samaan suuntaan ja päinvastoin.

On myös maita, joissa valtionsektorilla ei ole antikapitalistista luonnetta mutta joissa se siitä huolimatta on säilyttänyt tärkeän imperialisminvastaisen merkityksensä. Joissakin näistä maista valtionsektori kuvastaa hallitsevien luokkien talouspolitiikan piirteitä johdonmukaisemmin kuin toisissa. Näitä ovat esimerkiksi Turkki, Iran, Pakistan tai jopa Filippiinit. Niillä on nähdäksemme merkitykseltään anti-imperialistinen valtionsektori. Vallassa olevien luokkien talouspolitiikkaan kohdistuu täällä voimakas paine imperialismin taholta, ja porvariston johtava kerros on pitkät ajat ollut yhteistyössä ulkomaisten imperialististen monopolien kanssa. Mutta niinsanottu etatismi, ts. valtion talouspolitiikka, joka suuntautuu kansallisen yritystoiminnan kehittämiseen ja talouden suojelemiseen ulkomaiselta riistolta on näissäkin maissa säilyttänyt tietyn anti-imperialistisen luonteensa. Kaikella tällä voi myös olla edistyksellinen merkitys varsinkin taistelun kärjistyessä uuskolonialismia vastaan. Tämä tekijä ei saa jäädä huomiotta yleisdemokraattises-

sa taistelussa imperialismia vastaan. Demokraattisten voimien menestyksellinen taistelu voi kehittää ja voimistaa niitä imperialisminvastaisia aineksia, jotka ovat säilyneet monien sellaistenkin maiden valtionsektoreissa, joiden vallassa olevat luokat osoittavat taipumusta lähentyä ulkomaista pääomaa. Näissäkin maissa valtionsektori on kärjistyneen taistelun alueena. Kun pyritään demokratisoimaan valtionsektori ja saattamaan se kansan palvelukseen, lopputulos ei tietenkään riipu valtionsektorista itsestään, vaan koko sen luokkataistelun tuloksesta, jota käydään maan yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehitystien valinnasta ja vallan luonteen muuttamisesta vasemmistovoimien hyväksi.

4

On tunnettua, että monissa vapautuneissa maissa on suoritettu varsin merkittäviä maataloudellisia uudistuksia. Ne on toteutettu eri maissa eri tavoin, mutta missään ne eivät ole ylittäneet tavanomaisten porvarillis-demokraattisten uudistusten rajoja. Feodaalien ja tilanomistajien omistusoikeutta maahan ja vesistöihin on tuntuvasti rajoitettu talonpoikaiston hyväksi. Monissa maissa on feodaalinen ja puolifeodaalinen maanomistus, erityisesti suurmaanomistus, hävitetty. Talonpoikien maaomaisuus on huomattavasti kasvanut. Maata omistavasta talonpojasta on tulossa keskeinen tekijä monien maiden maaseudulla (Yhdistynyt arabitasavalta, Syyria, Intia ym). Tosin ne talonpojat, jotka omistavat hyvin vähän maata, ovat perusjoukoltaan usein vain puoliksi omistajia, puoliksi vuokraviljelijöitä, joita rasittavat ikivanhat takapajuiset velkaorjuussuhteet koronkiskuriin, kauppiaaseen, markkinoihin ja valtioon. Mutta silti vanhaa sotienedellistä talonpoikaistoa ei enää ole, se on voimakkaasti kerrostumassa. Sen huippukerros vahvistuu. Maauudistuksista on hyötynyt myös osa talonpoikaiston keskikerrosta, erityisesti sen ylempi kerrostuma. Valtaosassa vapautuneita

maita ei maakysymystä ole silti ratkaistu talonpoikaiston hyödyksi kyllin radikaalisti ja syvälle käyvästi. Mm. Yhdistyneessä arabitasavallassa, Syyriassa ja Algeriassa puhumattakaan Kaakkois-Aasian maista, Intiasta, Nepalista, Ceylonista, Pakistanista ja Indonesiasta, joissa edistyksellisillä voimilla on maaseudulla ollut hyvin voimakas vaikutus, maauudistukset on joko vasta aloitettu tai niitä ei ainakaan ole viety päätökseen. Yhdistyneessä arabitasavallassa suurtilallisilla on edelleen huomattava osa ja joissakin maissa kuten Intiassa, Pakistanissa ja Indonesiassa jopa pääosa viljellystä maa-alasta. Maaseudun työttömyys, maatalouden suhteellinen liikaväestö jatkavat nopeaa kasvuaan, yhä edelleenkään kymmenet, ja Aasian ja Afrikan mittasuhteissa useat sadat miljoonat ihmiset eivät löydä työvoimalleen käyttöä maataloudesta ja teollisuudesta ja ovat pakotetut suostumaan mihin hyvänsä, etupäässä orjamaisiin työehtoihin maaseudulla ja käsiteollisuudessa. Tämän johdosta säilyvät vanhentuneet esikapitalistiset tai puolikapitalistiset, ns. kapitalismia lähenevät siirtymämuodot, joilla riistetään maata omistamattomia tai vähän maata omistavia talonpoikia, maataloustyöläisiä, päivätyöläisiä ja käsi- ja manufaktuuriteollisuuden työläisiä erityisesti maaseudulla.

Kapitalismin kehitys on kuitenkin edennyt melko laajalti vapautuneiden maiden maaseudulla toisen maailmansodan ja 10—15 vuotta käsittäneen maauudistusvaiheen jälkeen, mikä on johtanut maatalouden tuotantovoimien osittaiseen kasvuun. Väite että vapautuneiden maiden maatalous taantuisi kehityksessään on yksinkertaistamista. Voidaan hyvällä syyllä väittää, että kapitalismin kehitys vapautuneiden maiden maataloudessa poliittisen riippumattomuuden saavuttamisen jälkeen ei ole johtanut talonpoikaiston perusjoukkojen aseman merkittävään paranemiseen eikä maatalouden tuotantovoimien voimakkaaseen kehitykseen, mikä on lisännyt sen jälkeenjääneisyyttä teollisuuden kehityksestä ja väestön tarpeista. Lähes kaikille vapautuneille maille on yhteistä, että peruson-

gelmia ei ole ratkaistu: elintarvikeongelmaa, maaseutu- ja osaksi kaupunkiväestön työllisyyttä, talonpoikaiston alimpien kerrosten maansaantia, maatalouden ja teollisuuden pääomien kasaantumista kyllin nopeaa vauhtia, laajojen kotimarkkinain muodostamista.

Maauudistusten jälkeenkin monien vapautuneiden maiden suuromistajain, maaseudun porvariston, asteittain porvarillistuvien puolifeodaalisten suurtilallisten taloutta ja eräissä tapauksissa myös plantaasitaloutta harjoitetaan yhä vieläkin pääosiltaan vanhan tekniikan pohjalta. Maatalouden tuotantovoimien teknisessä perustassa ei ole toistaiseksi tapahtunut eikä nähtävästi lähimpien 10—15 vuoden kuluessa tapahdukaan perusteellista muutosta. Tässä piilee tärkeä lisäsyy näiden maiden pysyvään maatalouspulaan, maataloustuotteiden alituotantoon, tuotannon yksipuolisuuteen ja maatalouden kannattamattomuuteen.

Vapautuneiden maiden maaseudun puolifeodaalisille suhteille ominaiset ristiriidat kietoutuvat yhä tiiviimmin samaksi vyyhdeksi kapitalistisen kehityksen kasvavien ristiriitojen kanssa, kehityksen joka 15—20 vuoden aikana tapahtuneesta edistymisestään huolimatta yhä vieläkin ilmenee etupäässä alkuperäisissä muodoissaan.

5

Olosuhteissa joissa tärkeimmät yhteiskunnalliset ja taloudelliset ongelmat ovat vielä lopullisesti ratkaisematta on vapautuneiden maiden yhteiskuntaelämän demokratisoiminen yhä edelleen poliittisesti ensiarvoisen tärkeä tehtävä. Olisi edistettävä kaikin tavoin sitä, että näiden maiden valtaisan väestön yhteiskunnallinen ja poliittinen energia pääsisi kehittymään täyteen voimaansa täyden kansallisen vapauden saavuttamista varten. Siirtomaavalta on poistettu, ja valtiokoneistoon, erittäinkin sen johtopaikoille on tullut uusia ihmisiä, mutta kaikissa valtiokoneiston ratkaisevissa asemissa on yhä edelleenkin van-

hojen siirtomaa-aikojen virkakoneisto entisillä paikoillaan. Sen lisäksi huomattavalla osalla uusia valtion tehtäviin tulleita ihmisiä on kansanvastaiset asenteet. Valtiokoneisto on miehitetty pääasiassa omistavista kerroksista lähtöisin olevilla henkilöillä. Siten useimmissa vapautuneissa maissa ei ole toteutettu todellista poliittisen ja yhteiskuntaelämän demokratisointia.

Lahjonta ja sukulaisten suosinta on monien maiden armeijassa, valtion turvallisuuselimissä, poliisilaitoksessa sekä talous- ja hallintokoneistossa kehittynyt suorastaan yhteiskunnalliseksi vaaraksi. Henkilökohtainen rikastuminen valtion virkakoneiston avulla on muodostunut miljoonien virkamiesten käyttäytymissäännöksi usein aina ministereitä, ja eräissä maissa jopa pääministeriä myöten. Lahjonnasta on tullut keino valmistella ja toteuttaa vakavia poliittisia selkkauksia ja järjestää salaliittoja ja valtiollisia keikauksia.

Kapitalistisesti kehittyvissä vapautuneissa maissa asetetaan valtiokoneisto palvelemaan kansallisen porvariston pääomien kasaamista. Kansallisen vapausliikkeen kehittämistehtävien ja porvariston poliittisen yksinvallan välinen epäsuhde kasvaa yhä suuremmaksi ja uuden valtiorakenteen tehottomuus ja byrokraattisuus käy ilmeisen selväksi. Elävä elämä vaatii sen muuttamista.

Vapautuneiden maiden työväenluokan asemassa on tapahtunut edistymistä. Siitä huolimatta työläisten riistossa on vielä paljon siirtomaa-aikaan kuuluvia piirteitä. Työvoimakustannukset ovat nähtävästi vain hiukan korkeammat kuin siirtomaakaudella. Sitä osoittavat alhaiset palkat, jotka nopeasti kohoavien elinkustannuksien vallitessa määräävät myös alhaisen elintason. Vaikka työlainsäädännön alalla on tehty joitakin edistysaskelia, murentaa kasvava joukkotyöttömyys ja kaupunkeihin suuntautuva köyhtyneen talonpoikaiston virta pohjaa työväenluokan aineelliselta asemalta. Kaupungit ovat asunnottomien ja työtä vailla olevien, satunnaisia työtilaisuuksia etsiskelevien ihmisten kansoittamia. Käsityöläisten ja

pikkukauppiaidenkaan asema ei ole parantunut. Erityisen vaikea on maataloustyöläisten ja yleensä maatalouden proletariaatin ja puoliproletariaatin asema. Proletaariset ja puoliproletaariset työväen joukot tuntevat nykyisin erityisen kipeästi asemansa raskauden ja reagoivat voimakkaasti loputtomaan kurjuuteensa. Luokkaristiriidat voimistuvat ja syvenevät, mikä on väistämätön seuraus kapitalistisesta kehityksestä. Käy ilmi, että kansallinen porvaristo ja sen johtajat osaavat antaa lupauksia, mutta eivät kykene ratkaisemaan ongelmaa, miten kansanjoukkojen hyvinvointia olisi parannettava.

Poliittinen järjestelmä on viimeksi kuluneiden 10—15 vuoden aikana vaihtunut useissa vapautuneissa maissa, mikä on tavalla tai toisella johtunut siitä, että imperialisminvastaisessa taistelussa suuria uhrauksia tehneet kansanjoukot ja työläiset eivät ole vapautuneet kurjuudesta ja riistosta eivätkä saaneet tuntuvaa helpotusta elämäänsä. Vapautuminen imperialismista ei tuonut niille niiden ansaitsemia sosiaalisia etuja.

Näiden maiden edistykselliset voimat ovat jo kauan ymmärtäneet, että jotta voitaisiin tyydyttää kansan tarpeet ja toteuttaa kansan tarvitsemat uudistukset sekä nostattaa yleiskansallisen taistelun vallankumoukselliset pyrkimykset myös yhteiskunnallisen elämän piirissä, tarvitaan kansaa lähellä olevaa poliittista johtoa. Se perustuisi laajaan yhteiskunnalliseen liittoutumaan, jossa yhdistyisivät imperialismia vastaan taistelevat patrioottiset voimat ja ne sosiaaliset kerrokset, jotka tajuavat, että on välttämätöntä siirtyä periaatteeltaan uudenlaiselle, eikapitalistiselle kehitystielle.

Tässä yhteydessä kansallisen porvariston osuus nousee uudelleen huomion kohteeksi. Kun arvioidaan sen osuutta nykyvaiheessa, on nähtävä sen kerrosten erilaiset taloudelliset ja poliittiset edut ja arvioitava oikein sen politiikan niin taantumukselliset kuin edistyksellisetkin puolet.

Siirtomaajärjestelmää vastaan käydyn taistelun kau-

della kansallinen porvaristo oli usein tuon taistelun johdossa. Kansallisen vapaustaistelun nykyisessä vaiheessa se ei enää monissa maissa kykene suorittamaan tätä tehtävää. Se ei tietenkään merkitse, että se kaikissa maissa ja kaikissa tapauksissa olisi jo lakannut ottamasta osaa imperialisminvastaiseen taisteluun. Porvariston jotkin kerrokset tulevat nähtävästi vielä varsin pitkän ajan osallistumaan anti-imperialistiseen taisteluun.

Kansallisen vapausliikkeen poliittisena pyrkimyksenä on työväenluokan osuuden asteittainen vahvistuminen. Suurimmassa osassa vapautuneita maita proletariaatti ei ole kuitenkaan vielä vallannut itselleen johtavaa osaa. Se saa sen silloin, kun se osallistuessaan aktiivisesti päivittäiseen taisteluun imperialismia ja kolonialismia vastaan kansan etujen puolesta yhdistää ympärilleen talonpoikaiston ja kaupunkien pikkuporvariston perusjoukot, yleensä ei-proletaariset työtä tekevät kerrokset.

Viimeisten 10—15 vuoden kokemus osoittaa niinikään, että maissa, joissa proletariaatti ei ole vielä muodostunut järjestyneeksi luokkavoimaksi, on vallankumouksellinen demokratia, joka on läheisessä yhteydessä talonpoikaistoon ja kaupunkien pikkuporvaristoon ruvennut johtamaan kansallisen vapautusvallankumouksen syventämistä. Laajojen kansanjoukkojen etuja ajava vallankumouksellinen demokratia pyrkii murtamaan hallitsevien porvari- tai porvarillisten tilanomistajapiirien poliittisen yksinvallan. Vallankumouksen nykyvaiheessa olisi virheellistä aliarvioida vallankumoukselliseen demokratiaan sisältyviä mahdollisia anti-imperialistisia ja antikapitalistisia tekijöitä samoin kuin toisaalta yliarvioida niitä.

Maissa joissa kansalliset demokraatit ovat vallassa on vähitellen muodostumassa sosiaaliselta rakenteeltaan uusi kansallinen rintama, jonka päämääräksi muodostuu kapitalismia vastaan suuntautuvien uudistusten suorittaminen.

Ei-kapitalistista kehitystä ei toteuta yksi luokka, vaan kansallisen demokratian toteuttaman diktatuurin perus-

tana ovat talonpoikaiston, kaupunkien pikkuporvariston, työväenluokan, demokraattisen sivistyneistön ja armeijan patrioottisten piirien ponnistelut. Kaikki nämä voimat muuttuvat jatkuvasti ja myös niiden keskinäissuhteet kärjistyvät aika ajoin.

Millaiset yhteiskunnalliset toimintaohjelmat ratkaisevat kansallisen demokratian maiden luopumisen kapitalistisesta kehitystiestä, luopumisen, jota työväenluokka ja marxilais-leniniläiset puolueet eivät välittömästi johda? Kun tarkastellaan kansallisten demokraattien yhteiskunnallisia ja taloudellisia ohjelmia, voidaan havaita seuraavanlaisia piirteitä. Kaikissa puheena olevissa maissa kehitetään, toisissa hitaammin toisissa nopeammin, valtionsektoria, jonka tehtävänä on sekä turvata tuotantovoimien kasvu että syrjäyttää tai rajoittaa yksityiskapitalistista yritystoimintaa. Ulkomaista pääomaa kansallistetaan. Porvariston sekä suurmaanomistajapiirien taloudellisia ja poliittisia asemia murretaan. Pystytetään poliittisia rakennelmia, joilla on pääasiallisesti sotilaallisen yksipuoluejärjestelmän luonne. Työlainsäädännön alalla toteutetaan kansalle merkittäviä uudistuksia. Maauudistukset ovat perusteellisempia kuin muissa vapautuneissa maissa ja ne vähentävät suurtilallisten ja ulkomaalaisten maanomistusta. Suuntaudutaan teollisuuden kehittämiseen. Harjoitetaan edistyksellistä ulkopolitiikkaa. Luodaan ystävälliset suhteet sosialistiseen leiriin.

Huolimatta kommunistien ja kansallisten demokraattien välillä vallitsevista erimielisyyksistä, jotka ajoittain saavat varsin kärkevänkin sävyn, molemmat ovat kuitenkin loppujen lopuksi samaa leiriä. Kiistat ovat pikemminkin menneisyyden painolastia kuin tulevaisuuden välttämättömyys. Molemmilla on jo pitkältä ajalta yhteinen vihollinen — imperialismi. Vielä syvemmin on yhteisenä vihollisena kapitalismi, ts. uhka, että kapitalismi nielaisee kyseessä olevan maan ja porvaristo tai porvariston -tilanomistajain liittoutuma ja porvarillinen demokratia

tulee valtaan vieden kansan uuskolonialistien avulla kapitalistiselle kärsimystielle.

Huolimatta kommunistien ja kansallisten demokraattien välillä vallitsevista ideologisista ja poliittisista periaateeroista on molemmille selvää, että vain sosialismi pystyy menestyksellisesti ratkaisemaan maan ja kansan kehitysongelmat. Tämä onkin reaalinen pohja kommunistien ja kansallisten demokraattien kesken vähitellen muodostuvalle yhtenäisyydelle.

Huolimatta yhteisistä asenteista monissa kysymyksissä kommunistien ja kansallisten demokraattien näkökannat eivät ole yhdenmukaiset. Tämä ei koske vain ideologiaa ja uskontoa, kuten joskus korostetaan otaksuttaessa, että kaikki mielipide-eroavuudet esiintyvät juuri tällä alalla. Näiden tärkeiden ideologisten eroavuuksien lisäksi erilaisia mielipiteitä esiintyy ennen kaikkea käsityksissä uudistusten muodoista ja menetelmistä, vallankumouksen tulevista kehitysteistä, kansan laajojen joukkojen osallistumisesta valtion hallintaan, sosiaalisten kerrosten ja luokkien osuuden määrittelyssä ja ennen kaikkea työväenluokan, tieteellisen sosialismin ja marxilaisleniniläisen johdon osuuden määrittelemisessä.

Olisi pahinta kaavaoppisuutta ja lahkolaisuutta, jos kommunistit tällä perusteella torjuisivat laajan ja kiinteän liittoutumisen kansallisen demokratian voimien kanssa ja esiintymisen samassa vallankumousleirissä kansallisten demokraattien kanssa.

Taistelun kulku, elävä elämä ohjaa kansallisia demokraatteja etsimään yhä läheisempää kosketusta joukkoihin, työväestöön, työväenluokkaan sekä tajuamaan, että vain puolustamalla työtätekevän kansan etuja he voivat hankkia arvovaltaa kansanjoukkojen keskuudessa.

Elämä opettaa kansallisille demokraateille tieteellisen sosialismin periaatteita. Kun tutkitaan Yhdistyneen arabitasavallan kansallisen toiminnan peruskirjaa, Birman sosialistisen puolueen perustavimpia asiakirjoja, Algerian kansallisen vapautusrintaman peruskirjaa tai Malin tasa-

vallan Sudanin liitto—RDA-puolueen ohjelmaa ei voida olla panematta merkille, että kaikissa niissä näkyy marxismi-leninismin, kansainvälisen kommunistisen liikkeen ja sosialistisen maailmanjärjestelmän valtava vaikutus. Nämä asiakirjat todistavat kansallisen demokratian voimien poliittisen tietoisuustason yleistä kohoamista ja sitä, että osittainenkin tieteellisen sosialismin periaatteiden soveltaminen auttaa määrittelemään kansallisen vapautusvallankumouksen tulevan tien entistä oikeammin.

Niinollen taistelu imperialismia vastaan vapautuneissa maissa ja menestyksellisen ei-kapitalistisen kehityksen edut kansallisen demokratian tielle lähteneissä maissa vaativat kaikkien vasemmistovoimien mahdollisimman läheistä yhteistyötä, ts. vasemmiston lujan sosialistisen liittoutuman muodostamista.

Ei ole olemassa yhtenäistä, kaikille maille soveltuvaa vasemmistovoimien yhteistyön muotoa eikä sitä ilmeisesti pidä odottaakaan. Nyt kuten aikaisemminkin kansallisen vapausliikkeen vasemmistolaisten sosialistisen voimien yhteistyöorganisatoriset menetelmät ja muodot muovautuvat elävässä elämässä kunkin maan olosuhteita vastaavasti. Tähän liittyviä kokemuksia olisi huolellisesti tutkittava, niillä on suuri teoreettinen ja käytännöllinen merkitys.

Ei pidä unohtaa, että imperialismin ja kansallisen porvariston ideologit yrittävät hajottaa kansallisen vapausliikkeen vapautuneissa maissa levitettävän antikommunismin avulla ja käyttämällä hyväksi pikkuporvarillisia ja nationalistisia ennakkoluuloja.

Vallankumouksen kulku opettaa yksityisiä ihmisiä ja kokonaisia luokkia. Se karkottaa kuvitelmat, että syvälliset yhteiskunnalliset uudistukset voitaisiin toteuttaa ilman luokkataistelua. Monet kansalliset demokraatit alkavat ymmärtää, että on välttämätöntä käyttää hyväksi tieteellistä sosialismia ja sen tallettamaa historiallista kokemusta. Tätä todistaa mm. hiljattain Kairossa pidetty seminaari, jonka olivat kutsuneet koolle "Rauhan ja

sosialismin ongelmia"-lehti ja aikakauslehti "At Talia" sekä algerialainen arabi-idän sosialismin ongelmia käsitellyt seminaari. Seminaariin osallistui Afrikan ja arabi-idän kommunististen ja kansallisen demokratian puolueiden edustajia.

Tieteellinen sosialismi antaa periaateratkaisut vapautuneiden maiden ongelmille. Tieteellinen sosialismi on jo viidenkymmenen vuoden ajan innoittanut ja ohjannut Neuvostoliiton sosialistista valtiota. Sosialististen maiden yhteisö ja kansainvälinen työväenliike ovat tieteellisen sosialismin perustalla. Se valaisee tietä kansallisen vapausliikkeen edistyksellisille voimille. Vain se kykenee suuntaamaan kansanjoukkojen sankarillisen imperialisminvastaisen taistelun yhteiskunnan sosialistiseen uudistamiseen.

II

Kansainvälinen tieteellinen konferenssi

Viisikymmentä vuotta V. I. Leninin teoksen "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysasteena" ilmestymisestä

21—24. maaliskuuta 1967
Moskova

V. I. Leninin oppi imperialismista ja nykyaika

Neuvostoliiton tiedeakatemian maailmantalouden ja kansainvälisten suhteiden instituutin julkaisemat teesit "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysasteena" teoksen ilmestymisen 50-vuotispäivän johdosta.

Nykymaailman kehityksen lainmukaisuudet

1. Viisikymmentä vuotta sitten ilmestyi V. I. Leninin teos "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysasteena".

Leninin tässä ja muissa merkittävissä teoksissaan esittämä imperialismia koskeva teoria kuuluu inhimillisen ajattelun huomattaviin saavutuksiin. Lenin osoitti, että imperialismi on kapitalismin kehityksen uusi monopolistinen vaihe, ja selvitteli sen olemuksen taloudelliselta kannalta ja sen poliittiset erikoispiirteet. Lenin eritteli ensimmäisenä imperialismin historiallista sijoittumista ja todisti vakuuttavasti, että imperialismi on kapitalismin viimeinen vaihe, sosialistisen vallankumouksen aatto. Leninin imperialismia koskevat teokset olivat merkittävä lisä marxilaiseen teoriaan. Ne olivat askel eteenpäin luovan marxilaisuuden kehityksessä.

Lenin tutki perusteellisesti monopolistista kapitalismia tutkimalla todellisuutta historiallisen materialismin ja vallankumouksellisen dialektiikan näkökannoista lähtien ja nojautuen marxilaisen teorian rikkaaseen arsenaaliin, jolle niin dogmatismi kuin reformismikin ovat elimelli-

sesti vieraita. Leninin tapa eritellä luovasti uusia ilmiöitä ja harjoittaa niitä koskevaa teoreettista ajattelua ja vallankumouksellisten johtopäätösten muotoilua on kaikille todellisille marxilaisille jatkuvasti arvokkaana esimerkkinä. Lenin tarkasteli yhteiskunnallisia kehitystapahtumia niiden oman dynamiikan valossa ja otti tarkastelussaan huomioon tosiasiain ja kehitystendenssien kokonaisuuden. Hän vaati, että marxilaisten ei pidä toistella ulkoa opittuja määritelmiä, vaan heidän on kiinteästi tarkkailtava uusia historiallisia olosuhteita.

2. Leniniläinen vallankumousteoria, joka sisälsi syvällisen erittelyn imperialismista, on kestänyt tärkeimmän kokeen — ajan. Leninin tieteellinen ennakkonäkemys on saanut vahvistuksen. Bolševistinen puolue käytti lokakuun sosialistista vallankumousta suorittaessaan ohjenuoranaan Leninin teoriaa. Leninin oppi on majakan tavoin valaissut vallankumousten tietä monissa maailman maissa. Se on näyttänyt tietä siirtomaakansojen vapausliikkeen menestyksille.

Viime vuosikymmenet ovat todistaneet erityisen vakuuttavasti, ettei Venäjän lokakuun vallankumous ollut historiassa satunnainen ilmiö, vaan uuden aikakauden, maailman sosialistisen vallankumouksen kauden alku, lähtökohta siirryttäessä kapitalismista sosialismiin koko maailman mittakaavassa.

Kuluneet vuosikymmenet ovat todistaneet myös sen, että imperialismi tuo ihmiskunnalle arvaamatonta onnettomuutta. Sen rikostili puolen vuosisadan ajalta on: kaksi historian verisintä maailmansotaa, hitleriläisen fasismin kaksitoistavuotinen valtakausi, lukuisat "pikkusodat", jotka ovat olleet vastavallankumouksen rankaisuretkiä kansallista vapausliikettä ja demokraattisia kansanliikkeitä vastaan sekä "sotateollisuuskompleksin" alituinen laajentaminen, joka on tehnyt monopolien ja sotalaitoksen välisestä liitosta vaarallisen voiman ja yhteiskuntaelämän ääritaantumuksellisia tendenssejä ruok-

kivan ytimen sekä maailman ydinsodan uhkaa ylläpitävän lähteen.

Taistelu imperialismia, ihmiskunnan edistyksen pääestettä vastaan on ollut ja on edelleen kaikkien vallankumouksellisten voimien perustehtävä.

Lokakuun vallankumouksen alkuunpanema kapitalismin murskaaminen vallankumouksen avulla jatkuu historian luomissa uusissa olosuhteissa. Yhteiskuntapoliittinen maailmankartta on muuttunut perin pohjin. Tänään yhdistyy maailman vallankumousprosessissa kolmen perusvoiman, sosialististen maiden, kehittyneiden kapitalististen maiden työväenliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen vaikutus. Kaikki nämä voimat ja niiden vaikutus ovat keskinäisessä yhteydessä toisiinsa, ne puolustavat niille ominaisilla taistelun menetelmillä ja muodoilla sekä omia että yhteisiä etujaan.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostuminen, sosialismin rakennustyön saavutukset monissa maissa sekä ryhtyminen kommunismin rakentamiseen Neuvostoliitossa ovat maailmassa tapahtuneiden vallankumouksellisten uudistusten tärkeimpiä tuloksia. Neuvostoliitossa käynnissä oleva kommunismin rakentaminen on erottamaton osa maailman vallankumousprosessia. Sosialismi vaikuttaa maailmassa tapahtuvaan kehitykseen yhä aktiivisemmin.

Työväenluokan, tärkeimmän sosialismin puolesta taistelevan voiman, nykyajan edistyksellisimmän ja taistelutahtoisimman luokkavoiman merkitys on kasvanut tavattomasti. Työväenluokan järjestyneisyys on lisääntynyt koko maailmassa. Kommunistisesta maailmanliikkeestä on tullut nykyajan vaikutusvaltaisin poliittinen voima.

Kansallinen vapausliike on murskannut imperialismin siirtomaajärjestelmän. Kolmen maanosan kansat ovat nousseet taistelemaan yhteiskunnallisen edistyksen puo-

lesta. Poliittiselle maailmankartalle on ilmestynyt yli kuusikymmentä uutta valtiota.

Historiallinen kehitysprosessi on nopeutunut ja joukkojen osallistuminen historian luovaan toimintaan mittasuhteiltaan laajentunut. Ihmiskunnan syvimmät rivit ovat lähteneet liikkeelle.

Näiden uusien olosuhteiden teoreettista erittelyä on suoritettu NKP:n 20—23. edustajakokousten päätöksissä, NKP:n ohjelmassa, kommunististen ja työväenpuolueiden vv. 1957 ja 1960 Moskovassa pidettyjen neuvottelukokousten asiakirjoissa ja marxilais-leniniläisten veljespuolueiden asiakirjoissa. Tämän erittelyn pohjalta on laadittu kansainvälisen kommunistisen liikkeen yleislinja, joka määrittelee vallankumouksellisen taistelun strategian ja taktiikan nykyisessä tilanteessa.

3. Kapitalistinen maailmanjärjestelmä on kokenut viimeksi kuluneiden 50 vuoden aikana syvällisiä muutoksia. Ne johtuvat osaksi kapitalismin ja sosialismin välisestä kansainvälisestä taistelusta, jolla on ratkaiseva merkitys ihmiskunnan kohtaloille, osaksi kapitalismin omien sisäisten lainmukaisuuksien ja ristiriitojen kehityksestä. Imperialismi on joutunut mukautumaan muuttuneisiin olosuhteisiin ja etsimään keinoja selviytyäkseen historiallisessa kilpailussa sosialismia vastaan.

Työväenluokan järjestyneisyyden, taisteluhengen ja poliittisten asemien lujittuminen on pakottanut imperialistisen porvariston merkittäviin myönnytyksiin ja turvautumaan paljon laajemmin kuin aikaisemmin sosiaalisiin toimenpiteisiin poliittisten tarkoitusperien vuoksi.

Valtava tieteellis-tekninen vallankumous on havainnollisesti osoittanut nykyaikaisen tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja pakottanut kehittyneiden kapitalistimaiden hallitsevat luokat laajentamaan valtion sääntelyä talouselämässä. Monopolikapitalismin kehittyminen valtiomonopolistiseksi kapitalismiksi on voimistunut. Talou-

den kapitalistinen yhteiskunnallistaminen ja valtiollistaminen on laajentunut ennennäkemättömästi.

Kehityksen dialektiikkaa on, että valtion taloudellisen funktion laajentaminen ja talouden tärkeiden osien valtiollistaminen johtavat ristiriidan syntymiseen itse yksityisomistuksen periaatteen kanssa, joka periaate kapitalismissa on pyhä. Monopolien vallan lujittamista varten suoritetut toimenpiteet johtavat lopputuloksenaan tämän vallan horjuttamiseen.

4. Kapitalismin yleisen kriisin kehityksessä on tullut näkyviin uusia lainmukaisuuksia.

Sen ensimmäinen vaihe alkoi ensimmäisen maailmansodan yhteydessä vuosina 1914—1918 ja Venäjän kaltaisen mahtavan tekijän irtautuessa imperialistisesta järjestelmästä. Vuosien 1929—1933 syvän talouspulan aikana yleinen kriisi syveni ja laajeni.

Kapitalismin yleisen kriisin toinen vaihe kypsyi toisen maailmansodan kautena ja kehittyi edelleen, kun sosialististen, kansandemokraattisten ja kansallisen vapautuksen vallankumousten vaikutuksesta uusia tärkeitä maita irtautui imperialismin järjestelmästä.

Pitäen lähtökohtanaan tapahtumien ulkonaista toistuvuutta dogmaatikot olettivat, että maailman vallankumousprosessin myöhempikin kehitys tapahtuisi ainoastaan syvän taloudellisen kriisin ja uuden maailmansodan seurauksena. Sen kaltaiset katsomukset saattoivat johtaa vain virheelliseen suhtautumiseen vallankumouksen strategiaan ja taktiikkaan ja passiivisuuden puolusteluun työläisten taloudellisten ja poliittisten etujen puolesta käydyssä taistelussa. Omia nationalistisia šovinistisia päämääriään tavoittelevat seikkailuhenkiset vasemmistoainekset käyttävät hyväksi kapitalismin kehitysnäkymien virheellistä dogmaattista arviota levittääkseen käsitystä, että "vallankumous lähtee liikkeelle kiväärin piipusta". Tuollainen käsitys tekee aseellisista menetelmistä ehdottomia ja kieltää muiden taistelukeinojen te-

hokkuuden. Todellisuus on selvästi ristiriidassa näiden käsitysten kanssa.

1950-luvun puolivälistä alkaen maailmassa on muodostunut periaatteellisesti uudenlainen luokkien ja poliittisten voimien välinen voimasuhde. Sosialistisen maailmanjärjestelmän lujittumisen ja Neuvostoliiton talouden, tieteen, tekniikan ja puolustuskyvyn alalla saamien saavutusten tuloksena syntyi reaalinen mahdollisuus estää uutta maailmansotaa puhkeamasta. Kansainvälisellä areenalla tapahtunut sosialismin asemien lujittuminen loi edullisemmat olosuhteet kapitalististen maiden työväestön luokkataistelulle. Syntyi entistä suotuisammat mahdollisuudet vallankumouksellisten uudistusten toteuttamiseen. Sosialistinen vallankumous sai voiton Kuubassa. Siirtomaaimperiumien luhistuminen kiihtyi. Useita siirtomaasorrosta vapautuneita maita lähti ei-kapitalistiselle kehitystielle. Kehittyneissä kapitalistimaissa työväenliike kohosi korkeammalle tasolle. Kapitalismin sisäiset ristiriidat voimistuivat. Kapitalistisen yhteiskunnan luokkavoimien polarisoituminen jatkui.

Kaikki nämä uudet ilmiöt antoivat marxilaiselle ajattelulle perusteita siihen johtopäätökseen, että 1950-luvun puolivälistä oli alkanut uusi, kolmas vaihe kapitalismin yleisen kriisin kehityksessä.

Nykyisissä olosuhteissa voidaan vallankumouksellisen taistelun perustendenssit ja näköalat saada selville vain kiinnittämällä huomio niihin uusiin lainmukaisuuksiin, jotka johtuvat maailman vallankumousprosessin kolmen liikkeelle panevan perusvoiman, sosialistisen järjestelmän, kehittyneiden kapitalististen maiden työväenluokan ja kansallisen vapausliikkeen vaikutuksesta. Näiden kolmen voiman keskinäisen vaikutuksen marxilais-leniniläinen erittely antaa nykyisestä maailmasta todella tieteellisen kuvan, paljastaa kapitalismin kehitystendenssit ja luo edellytykset vallankumouksellisille johtopäätöksille nykytilannetta silmälläpitäen. Tätä tietä kulkevat nimen-

omaan ne kommunistiset puolueet, jotka käyvät taistelua rauhan, kansallisen riippumattomuuden, demokratian ja sosialismin puolesta.

Imperialismin talouden tärkeimmät muutokset

5. Kulunut puoli vuosisataa on vahvistanut oikeaksi sen luonnekuvan, jonka V. I. Lenin antoi tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden kehitysdialektiikasta monopolien ylivallan olosuhteissa.

Kapitalistisen talouden kehitystie on ollut mutkikas ja ristiriitojen täyttämä. Vuodesta 1913 vuoteen 1960 kapitalistisen maailman teollisuustuotannon määrä lisääntyi hieman yli viisinkertaiseksi. Taloudellisen kasvun ovat kuitenkin useita kertoja keskeyttäneet liikatuotannon pulat, pitkälliset pysähdystilat, sekasorron kaudet ja sodat. 1920-luvun kapitalismin osittaisen vakauttamisen ajanjaksoa seurasi 1930-luvun kriisien ja pysähtyneisyyden vuosikymmen. Sen jälkeen ihmiskunta joutui antamaan toisen maailmansodan yhteydessä suunnattomia ihmisuhreja, joihin liittyi tuotantovoimien hävittäminen valtavissa mittasuhteissa.

Toisen maailmansodan jälkeen on kapitalististen maiden talouden kehitysvauhti voimistunut sotienväliseen ajanjaksoon verrattuna. Kapitalistisen maailman teollisuuden keskimääräinen vuotuinen kokonaislisäys oli vuosien 1950 ja 1965 välisenä aikana noin 5 %, kun se vuosina 1889—1913 oli 4 % ja vuosina 1913—1937 vain 2 %. Selityksenä on joukko kapitalismin tuotantovoimissa ja tuotantosuhteissa tapahtuneita olennaisia muutoksia.

Tieteellis-teknisen edistyksen vauhti on kiihtynyt merkittävästi ja se on lisännyt huomattavasti pääomansijoituksia, joiden tarkoituksena on ollut olemassaolevan tuotantokoneiston uudenaikaistaminen ja lukuisten uusien yritysten rakentaminen kehityksen synnyttämillä uusilla tuotannonaloilla.

Tuotannon kasvuvauhdin kohoamista on edistänyt uusintamisprosessin lisääntynyt valtiomonopolistinen sääntely. Kapitalismin päämaiden sisäisten markkinoiden laajentuminen on suuressa määrin johtunut työväenluokan reaalipalkkojen kohoamisesta, jonka se on onnistunut saamaan aikaan kireällä ja sitkeällä luokkataistelullaan.

Oleellinen merkitys on ollut kansainvälisen kaupan volyymin lisääntymisellä seurauksena kansainvälisen yhteistyön voimistumisesta ja tuotannon erikoistumisesta, jota ovat jouduttaneet useiden kehittyneiden kapitalistimaiden talouden integroimistoimenpiteet, sekä uusien alojen tuotteiden ja tekniikan uusien lajien kansainvälisen vaihdon nopeasta kasvusta ja kehitysmaiden lisääntyneestä osallistumisesta maailmankauppaan.

Talouden kasvuvauhtiin ovat vaikuttaneet sellaisetkin eri maiden tai maaryhmien erikoisolosuhteitten synnyttämät tekijät kuin tuotantopotentiaalin uusiminen ja kokonaisten tuotannonalojen luominen uudella teknisellä pohjalla toisen maailmansodan johdosta eniten kärsimään joutuneissa maissa sekä sisäisten markkinain laajentuminen maatalouden aktiivisen teollistamisen vaikutuksesta.

Monissa maissa, varsinkin niissä, joiden sotilaalliset menot ovat suuret, on sotatekniikan aika ajoin tapahtuneella suurimittaisella uudistamisella ollut oma osuutensa.

Eritellessään kahden keskenään ristiriitaisen tendenssin suhdetta, joista toinen suuntautuu tuotannon kasvuun ja toinen kasvun pysähtymiseen ja kapitalismin mädäntymiseen, Lenin korosti: "Olisi väärin luulla, että tämä mädäntymistendenssi sulkee pois kapitalismin nopean kasvun: ei, vaan yksittäiset teollisuudenalat, yksittäiset porvariston kerrokset, yksittäiset maat ilmaisevat imperialismin aikana vaihtelevalla voimalla milloin yhtä milloin toista näistä tendensseistä".

Meidän aikanamme tapahtuu Leninin havaitsemien ten-

denssien keskinäinen kamppailu uusissa olosuhteissa, jolloin kapitalismin tuotantovoimien kehitykseen vaikuttavat kilpailun voimistumisen ja imperialistien keskinäisen kilpataistelun ohessa voimakkaasti sosialistisen järjestelmän olemassaolo ja sen saavutukset taloudellisessa kilpailussa. Tieteellis-teknisen edistyksen vauhti on lisääntynyt suunnattomasti: jälkeenjääminen teknisessä edistyksessä merkitsee imperialismille sosialismin kanssa käydyn kilpailun häviämistä. Samaan aikaan työväestön käymän luokkataistelun voimistuminen pääoman maissa, joka pakottaa monopolit suostumaan työpalkkojen korottamiseen, saa ne ottamaan aikaisempaa nopeammassa tempossa käytäntöön teknisiä uudistuksia, jotka auttaisivat korvaamaan palkkojen nousun tuottavuuden ja työn voimaperäisyyden kasvulla.

Parina kolmena viime vuosikymmenenä on teollisesti kehittyneissä maissa tapahtunut suurisuuntainen tieteellis-tekninen vallankumous, jolle sarja merkittäviä luonnontieteellisiä keksintöjä loi edellytykset. Nykyiselle tieteellis-tekniselle vallankumoukselle on luonteenomaista tämän keksintöjen sarjan yhdistyminen korkealle kehittyneeseen taloudellis-tekniseen perustaan. Tiede on saattanut esiin ennen näkemättömiä teknisen edistyksen lähteitä kaikilla kansantalouden aloilla ja tehnyt mahdolliseksi liittää yhteiskunnalliseen tuotantoprosessiin uusia energiavaroja, materiaaleja ja työvälineitä, tuotantoteknologiaa ja organisaatioita.

Silloin kun välitöntä tuotannollista merkitystä omaavat tieteelliset keksinnöt olivat verraten harvinaisia, oli helppo pitkittää keksintöjen ottamista käytäntöön tuotannossa siihen asti, kunnes kaikki vanhasta tekniikasta saatava hyöty oli käytetty loppuun. Mutta tieteellis-teknisen edistyksen nopeutuessa tällaiseen menettelyyn liittyy monopolien kannalta usein vakavien taloudellisten tappioiden ja kilpailuasemien heikentymisen vaara. Parhaiten menestyvät ne monopolit, jotka pyrkivät mahdol-

lisimman nopeasti toteuttamaan tieteellis-teknisen vallankumouksen saavutuksia.

V. I. Lenin pani merkille sen hänen aikanaan uuden ilmiön, että suuryhtymät olivat alkaneet pitää palveluksessaan insinöörejä tekniikan kehittämiseksi maksaen heille suuria palkkioita keksinnöistä. Nyt on kaikilla suurilla monopoleilla omat tieteelliset tutkimuslaitoksensa ja laboratorionsa, joissa työskentelee suuri määrä tiedemiehiä ja insinöörejä ja joissa on mahdollisuudet kokeiluihin. Tällaisten olosuhteitten vallitessa monopolien on yleensä edullisempaa käyttää keksintöjä ja teknisiä parannuksia hyväksi kuin pitää niitä veran alla.

Tieteeseen tehdyt pääoman sijoitukset kasvavat nopeaa vauhtia. Esimerkiksi USA:ssa olivat tieteelliseen tutkimukseen uhratut menot vv. 1946—1955 40 miljardia dollaria ja vv. 1956—1965 150 miljardia dollaria. Suurin osa näistä varoista (lähes 75 %) kulutetaan välittömästi yksityisissä yhtymissä. Tieteellis-teknisten keksintöjen aikaisempaa nopeampaa käyttöönottoa kannustaa myös valtiomonopolististen toimenpiteiden järjestelmä.

Nykyisen tieteellis-teknisen vallankumouksen hedelmät nauttii ensi sijassa monopolisoitunut sektori. Tiede on asetettu monopolistisen porvariston palvelukseen.

Kehittyneiden kapitalistimaiden tuotannollisessa rakenteessa tapahtuu syvällisiä muutoksia. Vanhojen, "perinteellisten" alojen (hiili-, teräs-, tekstiili-, elintarviketeollisuus) osuus teollisuudessa vähenee niiden piirissä tapahtuvasta teknisestä kehityksestä huolimatta uusien suuntaa luovien alojen (elektroni-, lentokone- ja rakettiteollisuus, kemian- ja sähköenergiateollisuus) voimakkaan kehityksen seurauksena. Kehittyneiden kapitalistimaiden maatalous on siirtynyt manufaktuuriasteelta koneasteelle. Kun näiden maiden maatalouden teollistuminen on ollut erittäin voimakasta, on työn tuottavuus kasvanut siinä nopeammin kuin muilla kansantalouden aloilla. Yhteiskunnallinen työn tuottavuuden kasvu on

luonut perustaa tuottamattomien alojen myrskyiselle kehitykselle.

6. Huolimatta yhteiskunnallisen työn tuottavuuden kasvusta ja tieteellis-teknisen vallankumouksen saavutusten käyttämisestä hyväksi imperialismi ei ole kyennyt poistamaan kapitalistisen monopolin omasta olemuksesta lähtöisin olevaa kapitalismin rappeutumisen tendenssiä. Rauhanajan oloissa ennen näkemättömät mittasuhteet saavuttanut militarisointi ja kilpavarustelu tuovat seurauksenaan ihmistyön ja aineellisten voimavarojen jättiläismäisen anastamisen. Valtaosa tutkimusvaroista käytetään ihmisten joukkotuhoamisen välineiden keksimiseen ja täydellistämiseen. Teollisesti kehittyneimmissäkin maissa on edelleen takapajuisia alueita ja pysyvästi lamatilassa olevia tuotannonaloja.

Kapitalismi on osoittautunut täysin kykenemättömäksi poistamaan suunnatonta teknistä ja taloudellista takapajuisuutta valtaosasta kapitalistisia maita, jotka vielä lähimenneisyydessä muodostivat sen siirtomaa-alueen. Näissä maissa elää 70 % kapitalistisen maailman väestöstä, mutta niiden osalle tulee vain 10 % sen teollisuustuotannosta.

Tieteellis-tekninen vallankumous kiertää nämä maat sivulta muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta. Työn tuottavuus on niissä monin kerroin pienempi kuin imperialistisissa maissa. Maatalous on jäänyt sosiaalisesti ja maanviljelysteknisesti lähes yhtä takapajuiseksi kuin se oli 20. vuosisadan alussa. Toisaalta maatalous- ja raaka-ainemaiden ja toisaalta teollisesti kehittyneiden imperialististen maiden kansantulossa henkeä kohti vallitseva ero suurenee jatkuvasti niin absoluuttisesti kuin suhteellisesti. Nämä ristiriidat ovat seurausta kapitalististen monopolien toiminnasta.

7. Imperialismin taloudellisia perustunnusmerkkejä kuvatessaan V. I. Lenin korosti niistä tärkeimpänä kapitalismin vapaan kilpailun vaihtumista monopolien val-

taan ja sitä, että tuotannon keskittymisen synnyttämä monopoli ylipäänsä on kapitalismin nykyisen kehitysvaiheen yhteinen ja tärkein laki.

Kuluneena viisikymmenvuotiskautena on tuotannon ja pääomien keskittyminen jatkanut kehitystään herkeämättä vastoin porvarillisia ja reformistisia tuotannon "dekonsentraation" teorioita. Myös monopolien valta kasvaa voimistuneen pääomien keskittymisen seurauksena. Vuosisadan alussa monopolit olivat saaneet haltuunsa kehittyneimpien maiden talouselämän määräävät asemat hankittuaan itselleen määräämisvallan voimatalouteen, raaka-aineisiin ja raskaan teollisuuden pääaloihin. Puolen vuosisadan kuluttua laajentuneet ja voimistuneet monopolit ottivat käsiinsä määräysvallan kehittyneiden kapitalistimaiden teollisuustuotannon kaikkiin aloihin ja kaikkiin talouselämän aloihin. Suurilla ja suurimmilla yrityksillä on vieläkin tärkeämpi rooli tuotannossa kuin vuosisadan alussa. Niinpä USA:ssa, jonka teollisuuden piirissä toimii noin 450 000 yritystä, tulee 500:n suurimman osalle enemmän kuin puolet ja 100:n jättiläistrustin ja konsernin osalle yli kolmannes teollisuustuotannosta. Tällaista kehitystä on edesauttanut erityisesti tieteellis-tekninen vallankumous, joka lisää tuntuvasti sitä pääoman vähimmäismäärää, joka tarvitaan uusia yrityksiä perustettaessa.

Kilpailun, teknisen edistyksen, valtion toimenpiteiden, kriisien ja sotien vaikutuksesta tapahtuu monopolien ja monopoliryhmien välisissä voimasuhteissa olennaisia muutoksia. Suurimpien korporaatioiden mahti kasvaa alinomaa. Vuonna 1964 laskettiin kapitalistisessa maailmassa olevan 75 teollisuusyhtiötä, joiden liikevaihto oli yli miljardi dollaria. Kapitalististen yhteenliittymien muodot kokevat merkittäviä muutoksia. Entistä monimutkaisemmaksi käynyt eri tuotannonalojen keskinäinen vuorovaikutus johtaa eri alojen yhdistelemisen lisääntymiseen tuotannollisessa toiminnassa. Monipuolistumisprosessi

voimistuu. Yhden ainoan, edullisimmat sijoitusalat valtaamaan pyrkivän monopolin kyltin alla yhdistyy usein teknologisesti toisistaan kaukana olevia tuotannon aloja. Vallitsevaksi monopolityypiksi muodostuvat "moniportaiset" konsernit, jotka toimivat mitä erilaisimmilla talouselämän aloilla sulkien piiriinsä ei vain erilaisia aineellisen tuotannon haaroja, vaan myös kaupan ja luottotoiminnan.

Monopolien kasvusta on ollut seurauksena kilpailun kärjistyminen, jota syntyykin nykyisin etupäässä juuri niiden kesken. Trustien ja konsernien eteisenä toimineiden vanhojen kartellien tilalle ovat tulleet monopolien kesken solmittavat sopimukset, jotka koskevat erityisen suurten kohteiden yhteistä rakentamista tai rahoittamista, yhteistä patenttien monopolisoimista tai suurten laitosten yhteistä käyttöä, joiden aiheuttama rasitus ylittää yksityisten monopolien mahdollisuuksien rajat. Trustien uudet "kartellit" muodostuvat ja toimivat kärjistyneen keskinäisen taistelun oloissa, monopolien välisten voimasuhteiden muutosten kiihtyessä kireässä kilpataistelussa, mikä syntyy tekniikan nopeasti muuttuessa ja uusien aineiden ja tuotteiden tullessa käyttöön. Tämän ohessa on monopolien kilpataistelun yhdeksi muodoksi kehittynyt taistelu hallitsevista asemista valtion hallintokoneistossa tarkoituksena mahdollisimman suuren osuuden anastaminen taatuista markkinoista ja pääseminen käsiksi valtion jättiläismäisesti kasvaneisiin finanssivaroihin. Ne jotka eivät näe näitä prosesseja, yliarvioivat hallitsevan luokan sisäistä yhtenäisyyttä. Se puolestaan synnyttää pettäviä käsityksiä, ettei nykyisissä oloissa olisi mahdollista käyttää hyväksi porvariston leirissä olevia ristiriitoja.

Monopolien taloudellisen mahdin kasvu tekee kilpailun erityisen kireäksi. Keskinäisessä taistelussa suurimmat kapitalistiset yhtymät nielaisevat yhä useammin kilpailijansa. Tämä on erityinen piirre kaikille imperialistisille maille parina viime vuosikymmenenä luonteenomaisessa "yhteensulautumisaallossa".

Monopolihintojen järjestelmä on tehokas väline teollisuuden valtiaiden hyväksi tapahtuvassa lisäarvon uudelleenjakamisessa. USA:n suurimmat, yli 100 miljoonan dollarin pääoman omistavat yhtiöt saavat jokaiselle tavarain tuotannossa realisoimalleen dollarille yli kolminkertaisesti sen voiton, minkä pienemmät alle 1 miljoonan dollarin pääoman omistavat yritykset saavat. Sata monopolihaita kahmii kassoihinsa yli 55 % kaikesta Amerikan teollisuuden hankkimasta voitosta.

Monopolihinnoilla luodut edut kilpailevien trustien ja konsernien lukumäärän ollessa pieni johtavat useasti siihen, että tavanomaisen hintakilpailun ohessa taistellaan yhä enemmän markkinoista myös vaihtamalla nopeasti tuotemallia, tekemällä tuotteisiin näennäisiä tai todellisia parannuksia ja tyrkyttämällä tavaroita huippuunsa paisutetulla mainonnalla. Suuri osa tuotteista, joihin nämä kilpailumenetelmät liittyvät, myydään tavallisille kuluttajille, ts. väestön pääosalle.

Pankkiliikkeen monopolisoituminen on lisääntynyt suunnattomasti, pankkeja ja teollisuutta yhdistävät siteet ovat lujittuneet ja suurimpien pankkimonopolien taloudellinen mahti on kasvanut. Jokaisen imperialistisen maan luottojärjestelmässä on johtava asema lujasti kolmen, neljän tai viiden suurimman pankin käsissä. Vakuutusyhtiöiden, eläkerahastojen, talletuslaitosten ja sijoitusyhtiöiden liiketoimet ovat laajentuneet. Tämän monihaaraisen järjestelmän avulla valvotaan yhteiskunnan kasaantunutta rahapääomaa ja sidotaan väestön rahavaroja ennen näkemättömän laajassa mitassa.

Nyt kuten puoli vuosisataa sitten on kontrollin toteuttamisessa tärkeä sija osakemekanismilla, yksityisillä henkilöillä," etujen yhteisyydellä" jne. Mutta kontrollin muodot ovat olennaisesti muuttuneet.

Nykyiset finanssiharvainvaltaa edustavat ryhmät eivät yleensä enää ole yksityisten diktaattorien valtakuntia, vaan yhteisten etujen yhteenliittämien suurimpien miljo-

näärien tai miljardöörien liittoja. Nämä liitot käsittävät teollisuuden, kaupan, yhtiöiden ja pankkien ohessa myös vakuutusyhtiöitä, laina- ja talletusliittoja jne. Näin siirtyy samalla finanssiryhmittymien kehitys uuteen vaiheeseen, jolle on luonteenomaista tuotannon ja vaihdon jatkuva monopolisoituminen.

Osakkeiden "diffuusio" eli myynti pienille osakkeenomistajille ei muuta sitä tosiasiaa, että osakkeiden valtaenemmistö pysyy suurporvariston käsissä. Lukuisten pienten, tosiasiallisesti oikeuksia vailla olevien osakkeenomistajien olemassaolo vain helpottaa sitä kontrollia, jota finanssiharvainvallan edustajat harjoittavat yhtiössä "kansan kapitalismin" tunnuksella saadakseen haltuunsa lisää väestöllä olevia rahavaroja.

Kapitalismin kehitys viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana vahvistaa Leninin väitteen, ettei puhdasta monopolikapitalismia voi olla olemassakaan. Monopolien kasvusta huolimatta on säilynyt myös esimonopolistisia talousmuotoja. Monopolien ja ei-monopolisoituneiden talouselämän ainesten välinen suhde on kuitenkin olennaisesti muuttunut. Pieni ja keskisuuri pääoma on suurelta osaltaan liitetty monopolien valtapiiriin alihankkijain tai puolivalmisteiden tuottajien tehtävissä tai karkotettu korjaustöiden, palvelulaitosten tai vähittäiskaupan aloille.

Finanssipääoma riistää entistä voimakkaammin työväenluokkaa. Samoin laajat talonpoikaisväestön ryhmät ja kaupungeissa asuvat väestön keskikerrokset ovat joutuneet lisääntyneen riiston kohteiksi. Finanssipääoma ottaa itselleen myös osan monopolisoitumattoman porvariston, lukumääräisesti suurimman omistavan luokan osan, voitoista.

Kapitalistimaiden talouselämä on edennyt pitkälle tuotannon yhteiskunnallistamisessa. Lisääntyvä osa aineellisten arvojen kiertokulusta päättyy monia tuotannonaloja käsittävien, suuren joukon tuotannollisia yrityksiä

ja myyntijärjestöjä käsittävien jättiläiskonsernien piirissä. Valtion tilausten täyttämisellä on jatkuvasti lisääntyvä merkitys. Työskentely tuntemattomia markkinoita varten antaa sijansa tutkimukselle ja markkinakehityksen seuraamiselle sekä yritysten sisäiselle tuotannon suunnittelulle. Suurimmat kapitalistiset pankit harjoittavat entistä suuremmassa määrässä sitä, mitä Lenin nimitti yhteiskunnallisen liikelaskennan rungoksi. Teollisuusyhtymät, pankit ja finanssiryhmät käyttävät laajalti hyväksi uusinta tuotanto- ja ohjaustekniikkaa.

Mutta kapitalismin oloissa monopolien päätarkoitus on saada kaikella tällä valtavia voittoja ja lisätä finanssiharvainvaltaa käyttävien ihmisten henkilökohtaisten loismaisten tulojen kasvua ja kartuttaa sen valvonnassa olevaa pääomaa. Sen haltuun joutuu kaikkiaan yli 50 % kaikesta imperialistisissa maissa luotavasta lisäarvosta. Esim. USA:ssa monopolien voitot olivat v. 1929 10,1 mrd. dollaria, toisen maailmansodan lopussa 19 mrd. dollaria ja v. 1965 70 mrd. dollaria.

Tuotannon monopolistisen yhteiskunnallistamisen nykyvaihe vahvistaa entistä korostetummin oikeaksi sen leniniläisen johtopäätöksen, että monopolistisen kapitalismin kehitys saattaa kapitalistisen talouselämän väistämättä uuteen järjestykseen, joka merkitsee siirtymistä täydestä kilpailun vapaudesta täyteen yhteiskunnallistumiseen.

8. Nykyinen kapitalismi yrittää voittaa perusristiriitansa, tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja omistuksen yksityiskapitalistisen muodon välisen ristiriidan yhdistämällä monopolien voiman valtion voimaan.

Valtiomonopolistinen talousjärjestelmä on syntynyt monopolipääoman yrityksistä lieventää tuotantovoimien ja tuotantosuhteitten välistä yhä kärjistyvää ristiriitaa vaihtamatta yhteiskuntajärjestelmää. Pakottava tarve yhteiskunnallistaa, myös valtiollistaa tuotantovoimia on historiallisesti siinä määrin kypsynyt, että monopolipää-

oman on pakko käyttää sitä hyväkseen yksityisomistuksen pelastamiseksi. Kapitalistisessa yhteiskunnallistamisessa piilee syvä ristiriita siinä, että valtion taloudellisen toiminnan laajentaminen, yksityisten ja lisäksi varsin merkittävien kansantalouden alojen valtiollistaminen on periaatteellisesti ristiriidassa yksityisomistuksen kaikkivaltiuden kanssa ja on sen kieltämistä.

Monopolistisen kapitalismin kasvaminen valtiomonopolistiseksi on sen kehityksen looginen päätepiste, Leninin määritelmän mukaan sen viimeisin aste. Lenin osoitti, että valtiomonopolistisen kapitalismin syntyminen on väistämätön seuraus monopolien kasvusta. Tuotantovoimien ja monopolikapitalistisen talouden objektiiviset kehitysprosessit vaativat tietyssä vaiheessa vastaansanomattomasti valtiovaltaa puuttumaan laajamittaisesti kapitalistiseen uusimiseen ja muuttamaan kapitalistista talousmekanismia. Yksityiskapitalististen monopolien ja valtion välille muodostuu mitä kiintein liitto, yksityiset ja valtiolliset monopolit kietoutuvat yhteen täydentäen toinen toisiaan.

Ensimmäinen maailmansota joudutti tätä prosessia pakottaessaan imperialistiset maat mobilisoimaan kaikki taloudelliset voimavaransa ja työvoimansa ja kunnostamaan sotatuotantonsa. Monopolit tai monopoliryhmät eivät olisi selviytyneet tästä tehtävästä. Kuten Lenin totesi, tapahtui "kapitalismin jättiläisvoiman ja valtion jättiläisvoiman yhdistyminen yhdeksi mekanismiksi".

Myöhemmin, kapitalismin historian ankarimman laksottaisen talouspulan paineen vaikutuksesta vv. 1929—1933, imperialistiset hallitukset ryhtyivät toteuttamaan kriisientorjuntatoimenpiteiden systeemiä. Nämä toimenpiteet johtuivat hyvin suurelta osalta siitä, että porvaristo pelkäsi yhteiskunnallisia järkytyksiä ja Neuvostoliiton suunnitelmatalouden saavutuksia.

Toisen maailmansodan jälkeen valtiollinen talouselämän sääntely alkoi ylittää pelkän pulantorjuntatoimin-

nan puitteet. Se pyrkii turvaamaan kapitalistisen talouden pitkäaikaisen kasvun edellytykset. Se edellyttää uusia, pysyvästi vaikuttavia muotoja, joissa valtio osallistuu uusintamisprosessiin. Valtio säännöstelee pääomansijoituksia ja kysyntää, elvyttää ja tukee tuotannonaloja ja pyrkii vaikuttamaan talouden rakenteeseen.

Toimiessaan koko monopolipääoman etujen mukaisesti valtio saattaa ajoittain vastustaa yksityisiä monopoleja tai monopoliryhmiä. Painostaessaan toisia monopolipääoman ryhmiä ja tukiessaan toisia, antamalla joillekin talouden monopolistisille sektoreille tiettyjä etuja ja täydentäessään yksityisomistusta valtion omistuksella, se on osoittautunut voimaksi, joka pystyy aktiivisesti vaikuttamaan niihin yleisiin ehtoihin, joiden vallitessa uusintaminen suoritetaan, riisto tapahtuu ja monopolipääoma saa suuria voittoja.

9. Valtiomonopolistisen säätelyn taloudellisena edellytyksenä on kansallisten rikkauksien ja kansantulon sen osan suureneminen, joka on välittömästi porvarillisen valtion hallinnassa.

Toisen maailmansodan jälkeen tapahtunut kansantalouden monien tärkeiden alojen kansallistaminen (Ranska, Englanti, Italia) on aiheuttanut valtion omaisuuden lisääntymisen jyrkästi. Valtion sektorin olemassaolo, jonka osalle Länsi-Euroopan maissa tulee 20—30 % teollisuustuotannosta, antaa mahdollisuuden vaikuttaa voimakkaasti talouden kokonaiskehitykseen.

Sodanjälkeisinä vuosina on kehitetty finanssi- ja luottoliikkeen säätely, jonka avulla vaikutetaan suhdanteisiin ja taloudelliseen kasvuun. Valtio säätelee kasaantumista, vaikuttaa peruspääoman uudistumisen ja laajenemisen vauhtiin, tuotannon alojen välisten suhteiden muuttumiseen ja tuotannon alueelliseen sijoittumiseen. Kehittyneissä kapitalistimaissa valtion budjetit käsittävät 1/4—1/3 kansantulosta ja niistä on tullut kasaantumisasteen lisäämisen ja taloudellisen kasvuvauhdin no-

peuttamisen tärkeä väline. Valtionbudjetista, jolla monissa maissa suoraan tai välillisesti rahoitetaan 1/3—1/2 kaikista peruspääoman sijoituksista, on tullut tärkeä väline myös kapitalistisessa rationalisoinnissa.

Valtiomonopolistisen talouskehityksen uudeksi ilmiöksi on kehittynyt taloudellinen ohjelmointi, ts. yritys yhdistää kokonaisuudeksi erilaiset talouselämään vaikuttamisen keinot päämääränä monopolipääoman pitkän tähtäimen tavoitteiden toteuttaminen. Yksityisomistuksen vallitessa ei kansantalouden suunnitelmallinen sopusuhtainen kehittäminen, suunnitelmatalous ole mahdollinen. Kapitalistisella ohjelmoinnilla on kuitenkin jonkinmoista tehokkuutta tietyn talouspolitiikan toteuttamisessa, josta monopolipääoma on kiinnostunut. Monopoliporvariston ideologit verhoavat tämän politiikan selityksillä yleiskansallisista päämääristä peittääkseen kapitalistisen ohjelmoinnin luokkaluonteiset tavoitteet.

Kapitalistisen valtion funktio on moninkertaistunut ja laajentunut sen tultua käsittämään yhteiskunnan taloudellisen ja sosiaalisen elämän tärkeimmät alat. Se on luonut tilanteen, jossa valtiovallan toiminta koskettaa välittömästi työväestön elämän kaikkia puolia. Tästä syystä ei myöskään työläisten luokkataistelu enää nykyisin rajoitu yritysten ja ylipäänsä tuotannon piiriin. Luokkataistelu käsittää yhä suuremmassa määrin kaikki yhteiskuntaelämän alat.

10. Puolen vuosisadan ajalta saatu kokemus osoittaa, että porvarillinen valtio käyttää merkittävän osan kansallisrikkaudesta sotien valmisteluun ja sotien käymiseen, että tätä varten haaskataan suunnattomat määrät työtä ja aineellisia varoja ja että työkykyisimmästä väestöstä tehdään "tykinruokaa" laillistettua rosvousta harjoittavien sotateollisuuskonsernien saadessa suunnattomat valtion takaamat voitot.

Valtion harjoittaman talouden sääntelyn loismainen militaristinen funktio antaa sille luonnottoman leiman.

Jopa rauhan aikanakin sotilasmenot ovat valtiovallan tärkein talouspolitiikan vaikutuskeino. Kilpavarustelu, joka monissa imperialistisissa valtioissa luo suotuisat olosuhteet sotateollisuuskonsernien kukoistukselle, on mitä selvin osoitus valtiomonopolistisen kapitalismin taantumuksellisesta ja loismaisesta olemuksesta.

Valtiomonopolistisen kapitalismin mekanismi toimii monopolien eikä kansanjoukkojen etujen mukaisesti, kuten porvariston ideologit väittävät kuvatessaan nykyaikaisen porvarillisen valtion "hyvinvointivaltioksi". Valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa toteutettavat sosiaaliset ohjelmat ovat porvariston taholta väkinäisiä myönnytyksiä kansanjoukkojen harjoittaman paineen ja taistelun tuloksena. Näitä sosiaalisia ohjelmia arvioitaessa on verrattava niitä kansanjoukkojen etuja vastaan suuntautuviin toimenpiteisiin. Monopolien suora ja välillinen avustaminen, suotuisten toimintaedellytysten luominen niille niin kotimaan kuin ulkomaanmarkkinoilla, työväestön etuja vastaan kohdistuva ja yrittäjien hyväksi tapahtuva palkka- ja hintasäännöstely, pyrkimykset rajoittaa työväen järjestöjen oikeuksia ja niiden toimintavapauden loukkaukset ja rahan kiertokulun ja luottoliikkeen säätely suurpääoman eduksi ei-monopolisoitunutta sektoria vastaan ovat vain joitakin nykyajan porvarillisen valtion talouspolitiikan pääsuuntaviivoista.

Valtiomonopolistinen kapitalismi on jättiläismäinen mekanismi kansallisrikkauksien uudelleen jakamiseksi monopolien eduksi.

11. Valtiomonopolistisen kapitalismin synty, myrskyinen tieteellis-tekninen vallankumous, kahden järjestelmän välinen kilpailu ja maailmantalouden vanhan rakenteen rikkoutuminen eivät ole voineet olla vaikuttamatta olennaisella tavalla kapitalistiseen uusintamiseen. Taloudellisten kriisien mittasuhteet ja syvyys ovat heikentyneet siitä, mitä ne olivat 1920- ja 1930-luvuilla. Valtiomonopolistinen kapitalismi ei ole kuitenkaan kyennyt

muuttamaan uusintamisen jaksottaista luonnetta. USA:n taloudellinen kriisi vuosina 1948—1949, Länsi-Euroopan kriisi vv. 1952—1953, maailmantalouden kriisi vv. 1957—1958, uusi kriisivaihe, joka alkoi Italiasta, Ranskasta ja Japanista vv. 1964—1965 ja eteni Englantiin ja Länsi-Saksaan vv. 1965—1966, muodostavat kapitalistisen uusintamisen jaksollisen kehityksen kuvan parilta viime vuosikymmeneltä.

Tuotannon nopeasta kasvusta huolimatta on monissa maissa sodanjälkeisenä kautena esiintynyt joukkotyöttömyyttä ja tuotantokapasiteetin vajaakäyttöä, jotka ovat lisääntyneet kriisinomaisten tuotannon laskukausien yhteydessä. Tieteellis-teknisen vallankumouksen oloissa työttömyyden kasvutendenssiä voimistaa automaation kiihdytetty käyttöönotto, kun taas peruspääoman teknisen ja taloudellisen tehon kasvu voimistaa liian tuotantokapasiteetin syntymistä.

Olosuhteissa, jolloin porvarillinen valtio yrittää yhdistää kilpavarustelun nopeaan budjettivajauksilla kannustettuun taloudelliseen kasvuvauhtiin, kärjistyy hintatason jatkuvan nousun ongelma erityisesti. Vaikka inflaation voimakkuus vaihtelee eri kapitalistisissa maissa, on systemaattisesti elinkustannusten noususta tullut kapitalistisen talouselämän pysyvä ilmiö, jota eivät keskeytä edes liikatuotannon pulat. Vv. 1953—1966 elinkustannukset kohosivat USA:ssa yli 20 %, Länsi-Saksassa yli 30 %, Englannissa ja Italiassa 50 % ja Japanissa ja Ranskassa 60 %. Elinkustannusten nousu on useissa kapitalistisissa maissa saavuttanut katastrofaaliset mitat.

Hintojen systemaattinen kohoaminen tuotantokustannuksia alentavasta nopeasta tieteellis-teknisestä edistyksestä huolimatta on monopolien herruudesta maksettava hinta. "Palkkojen jäädyttämiseen" aktiivisesti pyrkivä porvarillinen valtio tekee tosiasiallisesti tyhjiksi vähit-

täishintojen, vuokrien ja maksujen säännöstelyyn tähtäävät toimenpiteet.

Valtiomonopolistisen kapitalismin vallitessa syvenevä yksilön ja yhteiskunnan välinen yhteentörmäys saa aikaan yhteiskunnan perustan horjumisen. Näissä oloissa vaikuttaa erityisen tuhoisasti monopolien toiminnan laajentuminen kulttuurin, taiteen ja yleisen tiedonvälityksen aloille, joista näin tulee omalaatuinen teollisuuden laji. Sen seurauksena on porvarillisen yhteiskunnan asteittainen demoralisoituminen, jonka yksi ilmaus on lisääntyvä rikollisuus.

12. Kapitalistisen tuotannon ristiriitojen kärjistyminen ja siihen liittyvä valtiomonopolistisen talouden kehitys ovat aiheuttaneet huomattavia muutoksia porvarillisessa kansantaloustieteessä. Vanhat, vapaan kilpailun kapitalismia varauksettomasti ylistävät ajatukset ovat saaneet väistyä valtiomonopolistisen kapitalismin puolustelun tieltä. Tätä tehtävää palvelevat nyt teoriat kapitalistisen yhteiskunnan "muodonmuutoksesta", "tasapainottavista voimista", "teknillisen johtajiston vallankumouksesta", "pääoman demokratisoitumisesta", "seka-" ja "säännöstelytaloudesta" ja "teollisuusyhteiskunnasta". Kaikkien näiden teoriain tehtävä on osoittaa, että nykyinen valtiomonopolistinen kapitalismi on käyttökelpoinen vaihtoehto sosialismille.

Se ilmenee mm. kapitalistimaissa viime aikoina laajalle levinneessä konvergenssiteoriassa, jonka mukaan sosialistinen ja kapitalistinen järjestelmä lähestyisivät toisiaan ja niiden väliset erot olisivat häviämässä. Joukko monopolipääoman ideologeja ja imperialistinen propaganda yleensä pyrkii tämän käsityksen avulla kumoamaan historiallisen materialismin, osoittamaan sosialistisen vallankumouksen "tarpeettomuuden" ja vieroittamaan joukot sosialismin ihanteista. On myös tiedemiehiä, jotka vilpittömästi kannattavat rauhanomaista rinnakkaiseloa ja otaksuvat virheellisesti konvergenssiteo-

rian voivan olla tämän rinnakkaiselon teoreettisena perusteluna. Millaiset perustelut konvergenssiteorian kannattajilla lienevätkin, teorian pelkkä syntyminen todistaa porvarillisen kansantaloustieteen vararikkoa sen yrittäessä ensin osoittaa kapitalismi sosialismia paremmaksi ja nyt esittäessä näiden järjestelmien "lähentymistä".

Nykyajan kapitalismin avointen tai naamioituneiden puolustajien ohessa on myös ei-marxilaisen taloustieteellisen ajattelun edustajia, jotka suorittavat niiden käytännön tehtävien ratkaisemiseen liittyviä erikoistutkimuksia, joita valtion harjoittama talouden säätely nostaa esiin. Näiden tehtävien ratkaiseminen vaatii tutkimaan hinnanmuodostuksen, laajennetun uusintamisen nopeuden ja suhteiden sekä tasapainoa luovien tekijäin vuorovaikutuksen pohjana olevia taloudellisia prosesseja ja niitä vaikutuksia, joita raha- ja budjettipolitiikalla on kapitalistisen uusintamisen yleiseen kulkuun. Tällaiset tutkimukset, joita porvarillinen propaganda käyttää usein itse järjestelmän puolusteluun, voivat niihin asianmukaisen kriittisesti suhtauduttaessa auttaa ymmärtämään nykyisessä valtiomonopolistisessa kapitalismissa tapahtuvia prosesseja.

Ideologinen taistelu vaatii erillistä suhtautumista nykyisen porvarillisen taloustieteen kuhunkin virtaukseen ja suuntaan. Porvarillisen taloustieteen kehitykselle on viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana ollut ominaista metodologisten ja teoreettisten ristiriitojen lisääntyminen, koulukuntien ja suuntien välisen taistelun voimistuminen ja sen eri edustajien välinen kasvava poliittinen erilaistuminen heidän ilmentäessään porvariston eri ryhmien etuja ja myös välikerrosten erityisiä intressejä.

Kapitalismin kehitys sen puolen vuosisadan aikana, joka on kulunut Leninin imperialismia koskevan teoksen ilmestymisestä, on mitä havainnollisimmin vahvistanut oikeaksi Leninin käsityksen, että monopolistisen kapitalismin uumenissa kypsyy aineelliset ja yhteiskunnalliset

edellytykset yhteiskunnan sosialistiselle uudistamiselle. Valtiomonopolistinen kapitalismi on sosialismin pisimmälle vietyä valmistelua. Lenin varoitti kuitenkin: "Dialektinen kehitysprosessi tuo todellakin jo kapitalismin puitteissa esiin uuden yhteiskunnan aineksia, niin aineellisia kuin henkisiäkin. Mutta sosialistien on osattava erottaa osa kokonaisuudesta, heidän on asetettava tunnuksekseen kokonaisuus eikä osa, heidän on asetettava todellisen kumouksen perusedut niitä osittaisia paikkailemisia vastaan, jotka usein suistavat taistelijat sivuun tosi vallankumouksellisilta tieltä". Marxismi-leninismi opettaa, että kapitalismi synnyttää itse haudankaivajansa. Siinä syntyy erinäisiä uuden järjestelmän aineksia, mutta ilman vallankumousta nämä erilliset ainekset eivät murra kapitalismin valtaa.

Maailmantalouden kapitalistisen rakenteen särkyminen

13. Kahdennenkymmenennen vuosisadan alkuun mennessä imperialismi oli suorittanut loppuun maailmantalouden muodostamisen, joka pohjautui yksien maiden harjoittamaan toisten maiden riistämiseen. Sosialistiset ja kansalliseen vapautukseen tähtäävät vallankumoukset rikkoivat tämän maailmantalouden perustan.

Lokakuun vallankumous loi alun sosialistiselle maailmantaloudelle. Lokakuun vallankumouksen jälkeen tapahtuneet uudet voittoisat sosialistiset vallankumoukset Euroopassa, Aasiassa ja latinalaisessa Amerikassa todistavat, että imperialismi on kykenemätön torjumaan luomansa talousjärjestelmän murenemisen ja estämään sosialistisen maailmantalouden historiallisesti väistämättömän kehityksen.

Nykyinen maailmantalous on mutkikas taloudellinen järjestelmä, joka käsittää sekä sosialistisen että kapitalistisen maailmantalouden. Tämän systeemin puitteissa tapahtuu kapitalismin ja sosialismin periaatteellisia ero-

ja sisältävien lainmukaisuuksien keskeinen kireä taistelu. Samanaikaisesti on käynnissä maailmanlaajuisten taloussuhteiden kehitys ja kansainvälinen työnjako, joiden piiriin kuuluu eri yhteiskuntajärjestelmän omaavia maita. Leninin ennakkokäsitys, että on mahdotonta sulkea vallankumouksellista Venäjää maailman taloussuhteiden systeemin ulkopuolelle ja väliintulon ja saarron avulla muuttaa tuotantovoimien objektiivisten kehityslakien ja talouselämän kansainvälistymisen synnyttämien yhdistävien voimien vaikutusta, on tullut täysin vahvistetuksi.

Puolen vuosisadan kuluessa on sosialismin asemien vahvistumiseen ja imperialismin asemien heikkenemiseen ja sen vaikutuspiirin kaventumiseen johtava perustendenssi ilmennyt maailmantaloudessa varsin selvästi. Kahden järjestelmän välisestä taloudellisesta kilpailusta, jolla on monitahoinen vaikutus kaikkiin yhteiskuntaelämän prosesseihin, on tullut nykyisen maailmantalouden kehityksen lainmukaisuus. Se on tärkeä luokkataistelun muoto.

Marxilais-leniniläistä oppia ohjeenaan pitävät sosialistiset valtiot näkevät kansainvälisen työnjaon ihmiskunnan suurena saavutuksena ja yhteiskunnallisen edistyksen tärkeänä edellytyksenä. Ne eivät suinkaan pyri luomaan suljettua omavaraistaloutta, vaan koettavat kaikin keinoin toteuttaa kansainvälisestä työnjaosta koituvia etuja. Kansainvälisen työnjaon kapitalististen toteuttamismuotojen syrjäyttäminen luo edellytykset kansojen veljelliselle yhteistyölle ja planeettamme voimavarojen tarkoituksenmukaisimmalle hyväksi käyttämiselle.

Kansainvälisen työnjaon sosialistisilla muodoilla on suuria taloudellisia etuja kapitalistisiin muotoihin verrattuna. Uuden järjestelmän vaikeimmalla syntykaudella pystyivät nuoret sosialistiset valtiot tekemään menestyksellistä vastarintaa imperialistiselle saarrolle, selvittämään nopeasti talouselämän rappiotilan, saamaan käyntiin talouden uudelleenrakentamisen ja käyttämään hy-

väksi tieteellis-teknistä edistystä suurella menestyksellä. Muodostamalla taloudellisen keskinäisavun neuvoston (SEV) joukko sosialistisia maita pyrkii maksimoimaan maiden välisen uuden yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet, jotka perustuvat taloudellisten kehityssuunnitelmien koordinoimiseen ja entistä kiinteämpien ja keskinäiseen hyötyyn perustuvien tuotannollisten suhteitten solmimiseen.

Täyden tasa-arvoisuuden, keskinäisen toverillisen avun, yhteistyön ja keskinäisen hyödyn periaatteet ovat tulleet määrääviksi SEV:iin kuuluvien maiden taloudellisissa ja poliittisissa suhteissa. Sosialistiset valtiot kehittävät kansainvälisen yhteistyön systeemiä entistä täydellisemmäksi pyrkimällä voittamaan uudella aikaisemmin kokeilemattomalla tiellä luonnostaan esiintyvät vaikeudet.

Vielä suuremmat mahdollisuudet avautuvat veljesmaiden yhteistyön laajentamiselle niissä toteutettujen taloudellisten reformien johdosta, jotka talouden suunnittelupohjaa lujittaessaan edistävät tuotannollisen aloitteellisuuden kehittymistä ja yhdistävät entistä kiinteämmäksi kokonaisuudeksi valtion, yhteisön ja yksilön edut. Näihin uudistuksiin liittyy koko sosialistisen tuotantosuhteiden järjestelmän merkittävä parantaminen. Niiden ansiosta sosialististen ihanteitten vaikutusvoima ihmisten mieliin kasvaa ja niillä on valtava vaikutus koko maailman vallankumouksellisten voimien kasvuun.

14. Sosialismi vaikuttaa voimakkaasti kaikkiin maailmantaloudessa meneillään oleviin kehityskulkuihin, myös niihin suhteisiin, jotka ovat muodostuneet kehittyneiden kapitalistimaiden ja siirtomaaimperiumien romahduksen seurauksena syntyneiden riippumattomien valtioiden välillä.

Enimmältä osaltaan kapitalistisen talousjärjestelmän piiriin jääneet vapautuneet maat tuntevat yhä kasvavaa kiinnostusta monitahoisen yhteistyön aikaansaamiseen sosialististen maiden kanssa. Ilman sosialististen maitten

kanssa harjoitettavaa yhteistyötä kehitysmaat eivät kykene suoriutumaan tehtävästä, joka niillä on kolonialismin niiden talous- ja yhteiskuntaelämään jättämän raskaan perinnön hävittämisessä, eivätkä monet entisistä siirto- ja puolisiirtomaista pystyisi ilman sosialististen maiden tukea puolustamaan poliittista riippumattomuuttaan.

Imperialismilla on kuitenkin useimmissa vapautuneissa maissa yhä vahvat taloudelliset asemat ja vaikutus, se on taantumuksellinen voima, joka pidättää ihmiskunnan enemmistön yhteiskunnallista edistystä. Niiden kehitysmaiden tilannetta, jotka ovat aina näihin asti saaneet kokea imperialististen monopolien kolonialistisin keinoin toteutettua sortoa, leimaa edelleenkin talouden ja kulttuurin takapajuisuus, teollisuuden kehittymättömyys, maatalouden alkeellisuus ja taloudellisen kehityksen yksipuolisuus.

Joutuessaan "myöntämään" jollekin maalle itsenäisyyden, siirtomaavallanpitäjät tekevät samalla kaikkensa säilyttääkseen sen imperialistisen riistojärjestelmän vaikutuspiirissä.

Nykyaikaiselle kolonialismille on luonteenomaista erittäin hyvin naamioitujen, "avun" antamisen varjolla toteutettujen riistomuotojen yhdistäminen ei-taloudellisiin pakottamiskeinoihin ja siirtomaarosvoukseen. "Pikkusodista" on tullut siirtomaavaltiaiden tyypillinen kansallista vapausliikettä vastaan käydyssä taistelussa käyttämä keino. Maapalloa ympäröivä sotatukikohtien verkko ei ole tähdätty vain sosialistisia maita, vaan myös kansallista vapausliikettä vastaan. Salaliittoja ja vallankumouksia latinalaisamerikkalaisen "pronunciamienton" tapaan sovelletaan siellä, missä imperialistit eivät voi järjestää suoranaista aseellista hyökkäystä edistyksellistä liikettä vastaan.

Imperialistiset monopolit esiintyvät nykyisin yhä useammin yhdessä, milloin kysymys on kansallisen vapaus-

liikkeen tukahduttamisesta. Samaan aikaan ne taistelevat keskenään epätoivon vimmalla "vaikutusalueiden" omistamisesta vapautuneissa maissa. Yhden siirtomaavaltaryhmän menettäessä siirtomaamonopolinsa muiden imperialististen rosvojen ruokahalu herää.

Uusia ilmiöitä ja kehitystendenssejä on ilmennyt myös pääoman viennissä, jota Lenin piti yhtenä tärkeimmistä imperialismin piirteistä. Suurimpana pääomien viejänä esiintyy nyt valtio. Valtiolainat ja valtion varoista myönnetyt avustukset ovat sodan jälkeen lisääntyneet kaksinkertaista vauhtia yksityisen pääoman vientiin verrattuna. Valtion omistamien pääomien vienti kehitysmaihin tapahtuu taloudellisen ja sotilaallisen "avun" nimisenä.

Imperialistisen avun strategisena tavoitteena on heikosti kehittyneiden maiden pysyttäminen kapitalistisen talousjärjestelmän piirissä, niiden estäminen siirtymästä ei-kapitalistiselle kehitystielle. Suuri osa avusta menee marionettihallitusten pönkittämiseen ja talouden militarisoimiseen.

Uuden pääomienviejän roolinsa ohessa imperialistinen valtio on entistä tärkeämpi yksityisen pääoman viennin takaaja. Imperialististen monopolien pääomansijoitukset kehitysmaissa ovat jatkuvasti erittäin merkittävät ja ovat vuosittain miljardeihin dollareihin nousevien voittojen perustana. Näihin maihin kohdistetaan myös epätasaarvoisen kauppavaihdon avulla tapahtuva riisto. Kaikki nämä ilmiöt heikentävät nuorten valtioiden taloudellisesti vahvistumatonta elimistöä ja vaikeuttavat niiden itsenäistä talouskehitystä.

15. Maailman sosialismin ja kansallisen vapausliikkeen menestykset, imperialismin valtapiirin alueellinen supistuminen, kehittyneiden maiden markkinain merkityksen lisääntyminen tieteellis-teknisen vallankumouksen johdosta ja valtiovallan voimistunut puuttuminen kansainvälisiin taloussuhteisiin ovat olleet tekijöitä, jotka ovat

vaikuttaneet suuresti maailman taloudellisesta uudelleenjaosta käytävän monopolien taistelun luonteeseen, muotoihin ja menetelmiin.

Kansainväliset monopolistiset liitot tunkeutuvat nykyisin kaikille taloudellisen toiminnan aloille. Ne eivät sulje piiriinsä vain tavarain vaihtoa, vaan vaikuttavat yhä enemmän myös tieteellis-teknisen tutkimuksen ja palvelualojen piirissä. Hinta- ja vientikiintiösopimusten välityksellä tapahtuvan klassisen markkinainjakamisen ohessa käytetään laajalti myös kansainvälisiä patenttirenkaita, kansainvälisiä sopimuksia erikoistumisesta ja yhteistoiminnasta tuotannossa ja kansainvälisiä konsortioita tieteellisten tutkimusten suorittamisesta, yhteisten raaka-ainelähteiden varaamisesta, yritysten rakentamisesta jne. Kansallisten yrittäjäjärjestöjen kansainvälisiä liittoja muodostetaan helpottamaan monopolien keskeisiä markkinainjakosopimuksia.

Pääoman vienti kehittyneisiin kapitalistimaihin on tehokas keino monopolien taistelussa markkinoiden uudelleen jakamisesta. Pääomien vienti näihin maihin on voimakkaasti lisääntynyt. Suurin osa imperialistisista maista ei ole vain pääoman viejiä, vaan samanaikaisesti myös voitollisten sijoitusten kohteita. Tällainen pääomien vienti aiheuttaa kilpailun kiristymisen kunkin maan omien ja ulkomaisten monopolien välillä ja imperialistien keskinäisen kamppailun voimistumisen.

Imperialistien välisessä maailman taloudellisen uudelleenjaon taistelussa selvästi ilmenevä valtiomonopolistinen leima on uusi ilmiö.

Luokkaetujaan noudatellen monopolistinen pääoma on muodostanut sotilaallis-poliittisia liittoja ja kehittänyt uusia kansainvälisen yhteenliittymisen muotoja kuten imperialistisen integraation eli yhdentymisen. Yhdentymistendenssin juuret ovat syvällä nykyajan kapitalismin talouselämässä. Se johtuu suurelta osalta tuotantovoimissa tapahtuneesta kehityksestä, joka puolestaan on saanut alkunsa nykyajan tieteellis-teknisestä vallankumouksesta.

Imperialistisessa integraatiossa on ilmennyt erikoislaatuisena Leninin toteama kapitalismin taloussuhteitten, tieteen, tekniikan ja koko talouselämän kansainvälistymisen tendenssi.

Kansainvälisen työnjaon kehittyminen aikaisempaa pitemmälle, eri maiden keskeinen tuotannon spesialisoituminen ja yhteistoiminta, tuotannon kasvuvauhdin ylittävä kansainvälisen kaupan kasvuvauhti, tieteellis-teknisen kokemuksen vaihto ja työvoiman maasta toiseen siirtymisen voimistuminen ovat muodostuneet sodanjälkeisenä kautena teollistuneiden kapitalistimaiden tuotantovoimien kehityksen tyypillisiksi piirteiksi. Nämä ilmiöt ovat näkyneet erityisen selvinä Länsi-Euroopassa. Nykyaikaisten teollisuuskompleksien luominen ja suurten mittasuhteiden tieteelliset kokeilut vaativat entistä useammin liittämään usean maan ponnistukset yhteen ja kokoamaan niiden käytettävissä olevat inhimilliset ja aineelliset voimavarat. Nykyaikana tuotantovoimien kehitys vaatii objektiivisesti entistä tiiviimpää valtioiden ja kansojen välistä taloudellista lähentymistä, kansallisten talouksien nivoutumista yhteen ja keskinäistä riippuvuutta.

Yhdentyminen jouduttaa talouselämän kansainvälisten raja-aitojen kaatumista, edistää tuotannon kansainvälistä keskittymistä ja kohottaa tuotannon yhteiskunnallistumisen tasoa. Imperialistisen integraation pohjalla tapahtuva kansojen taloudellinen, objektiivisessa mielessä edistyksellinen lähentymisprosessi saa epäterveitä muotoja. Imperialistinen yhdentyminen ilmenee keskenään kilpailevien talous- ja kaupparyhmittymien muodostamisena. Ne ovat eri maiden harvainvaltaisten finanssiryhmien välisiä liittoja, joiden tarkoituksena ovat yhteiset hyökkäykset työväestön saavuttamia asemia vastaan ja kehitysmaiden taloudellinen alistaminen ja niiden yhteinen riistäminen.

Vaikka imperialismi on laajentanut, kehittänyt ja uu-

distanut maailman taloudellisen uudelleenjakamisen muotoja ja menetelmiä, se ei enää ole maailman kapitalististen markkinoiden täysivaltainen isäntä. Vapautuessaan taloudellisesta riippuvuudesta kehitysmaat alkavat käyttää sellaisia keinoja kuin hallitusten välisiä tavaranvaihtosopimuksia, vastakartelleja sekä Afrikan, Aasian ja latinalaisen Amerikan alueellisia kauppa- ja talousyhteistyön järjestöjä kansainvälisten yksityiskapitalistisiten ja valtiomonopolistisiten liittojen ja yhtymien vastapainona.

16. Kahden maailmanjärjestelmän välisen taistelun oloissa jatkuu Leninin havaitseman kapitalismin epätasaisen kehityksen lain vaikutus täydellä voimallaan. Valtion voimistunut puuttuminen talouselämään ja tieteellistekninen vallankumous avaavat toisista jälkeen jääneille imperialistisille maille uusia mahdollisuuksia saavuttaa kilpailijansa. Niinpä Saksan liittotasavalta työnsi 1960-luvun alussa Englannin kolmannelle tilalle kapitalistisen maailman teollisuustuotannon tasossa. Viime vuosina on Japani rynnistänyt neljänneksi ohittaen Ranskan ja Italian.

Nykyisen imperialismin taloudellinen päävoima on Yhdysvallat, joka on keskittänyt käsiinsä yli 40 % kapitalistisen maailman teollisuustuotannosta. USA:n osuus kapitalistisessa tuotannossa on kuitenkin huomattavasti supistunut verrattuna 1940-luvun lopussa vallinneeseen tilaan. Taloudellisen ja poliittisen kehityksen epätasaisuus on yksi syy amerikkalaisten Länsi-Euroopan alistamiseen ja kaikkien imperialismin voimien yhdistämiseen USA:n johdolla tähdänneiden suunnitelmien sodanjälkeiseen epäonnistumiseen. USA:n sodan jälkeen saama johtoasema kapitalistisessa leirissä on nyt heikentynyt.

Imperialististen valtioiden ja niiden muodostamien liittojen välillä on käynnissä kireä kilpailu, kauppapoliittinen sota, taistelu markkinoista ja pääoman vaikutuspiiristä. Uusi voima-asetelma on syntymässä. Yhdysvaltoja

vastassa on yhä lisääntyvässä määrin Länsi-Eurooppa huolimatta sitä hajottavista ristiriidoista. Japani kerää yhä lisää voimia.

Taistelu vaikutuspiireistä imperialistien kesken kiristyy. Amerikan valtioiden välisten järjestöjen avulla USA pyrkii lujittamaan itselleen monopoliaseman latinalaisen Amerikan riistämisessä. Länsi-Euroopan imperialistit suunnittelevat Euroafrikan muodostamista yhteismarkkinain välityksellä. Japani havittelee valtansa palauttamista taloudellisen ekspansion avulla niillä Kaakkois-Aasian alueilla, joita sen ei onnistunut pitää asein vallassaan toisen maailmansodan aikana.

Maailman kapitalistisen talouden ristiriitojen syveneminen kuvastuu kansainvälisen maksuliikkeen mekanismin lisääntyvässä häiriintymisessä. Kapitalismin nykyisen valuuttajärjestelmän kriisiä kuvastelee valuuttakurssien keskinäinen epävakaisuus, inflaation kehitys, maksutaseiden tasapainottomuus ja mitä moninaisimpien valuuttarajoitusten laaja soveltaminen. Dollari ja punta menettävät asemiaan, monien länsieurooppalaisten valuuttojen asema vahvistuu ja kehitysmaiden valuuttatilanne huononee. Sodanjälkeisen "dollarinälän" sijaan on tullut dollarin kriisi. Kehittyneiden maiden ja kehitysmaiden hallussa olevien kultavarojen määrien erot ovat paisuneet suunnattomiksi. Yksi 1960-luvun luonteenomainen erikoispiirre on imperialististen valtioiden yhteisten toimenpiteiden voimistuminen kansainvälisten valuuttasuhteiden alalla. Valuuttasuhteisiin kohdistuvan valtion säätelyn voimistuminen, joka on yksi valtiomonopolistisen kapitalismin ilmenemismuodoista, ei ole kuitenkaan johtanut kapitalismin valuuttajärjestelmän vakiintumiseen.

Leninin "ultraimperialismin" teoriaan kohdistama kritiikki, hänen johtopäätöksensä, että on mahdotonta yhdistää maailman kaikki imperialismi, on osoittautunut täysin paikkansapitäväksi. Nykyisin muodostettavat eri valtioryhmien kansainväliset valtiomonopolistiset yhteen-

liittymät ovat eri maiden kansallisen imperialismin keskinäisten voimasuhteiden seurausta. Nämä voimasuhteet taas eivät voi pysyä muuttumattomina, vaan eri maiden imperialismin kansallisten piirteiden tavaton moninaisuus niiden talous-, kulttuuri- ja poliittisen elämän nopeasta kansainvälistymisprosessista huolimatta säilyy niin kauan kuin finanssipääoma on vallassa. Nykyinen tilanne pakottaa imperialistit etsimään teitä kapitalististen valtioiden yhdistämiseen, mutta se ei muuta imperialismin luonnetta, sillä imperialismin taloudellinen perusta, monopolit ja niiden liitot ovat olemassa, eivätkä ne tunne muuta jakotapaa kuin pääomaan ja voimaan perustuvan jaon. Taistelun muodot saattavat vaihdella ja vaihtelevat alituisesti erilaisista suhteellisen satunnaisista ja tilapäisistä syistä riippuen, mutta taistelun olemus, sen luokkasisältö ei voi muuttua niin kauan kuin on antagonistisia luokkia, kuten Lenin totesi.

Sosialismin maailmanjärjestelmän syntymisen ja kehityksen mukana imperialismi on menettänyt hallitsevan asemansa maailmantaloudessa. Imperialismin yleismaailmallisten asemien jatkunut heikkeneminen on seurausta siirtomaajärjestelmän luhistumisesta. Imperialismi ei antaudu, vaan etsii sitkeästi uusia hallitsemis- ja orjuuttamismuotoja. Mutta elävä elämä pitää puolensa. Vääjäämätön prosessi, joka merkitsee siirtymistä kapitalismista sosialismiin ja imperialismin asemien heikkenemistä maailmantaloudessa, on käynnissä maailman mitassa.

17. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden saavuttaman menestyksen, niiden tieteen ja tekniikan alalla saamien saavutusten ja väestön aineellisen hyvinvoinnin ja ostokyvyn kohoamisen seurauksena avautuu uusia mahdollisuuksia tasavertaisen, molemminpuolisesti edullisen talousyhteistyön laajentamiseen Neuvostoliiton ja koko sosialististen maiden yhteisön ja toisaalta kapitalististen maiden kesken. Tähän suuntaan vaikuttaa myös Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden rauhantahtoinen ulkopolitiikka.

Viime aikoina on tapahtunut suuria muutoksia toisaalta eräiden Länsi-Euroopan johtavien kapitalistimaiden ja toisaalta Neuvostoliiton ja muiden sosialistimaiden keskinäisissä taloussuhteissa. Nämä muutokset osoittavat, että kapitalististen maiden on välttämätöntä etsiä niiden hallitsevien piirien luokka-antipatioista huolimatta teitä laajentaakseen yhteyksiään kasvavaan sosialistiseen maailmantalouteen.

Ensi kerran koko sodanjälkeisenä kautena monien kylmän sodan vuosien jälkeen on havaittavissa pyrkimys laajentaa Euroopan kapitalistisen ja sosialistisen osan välisiä taloudellisia suhteita ja lujittaa molemminpuoliseen hyötyyn perustuvaa yhteistyötä tieteen, tekniikan ja tuotannon eri aloilla.

Ponnistusten yhdistäminen taloudellisten suhteiden kehittämiseksi on jokaisen maan etujen mukainen ja antaa mahdollisuuden nopeuttaa huomattavasti tieteellis-teknistä edistystä, säästää kansallisia voimavaroja ja kohottaa väestön elintasoa. Tämä kehitysprosessi auttaa maailmassa vallitsevan jännityksen laukaisemista. Normaalit, keskinäiseen etuun perustuvat suhteet laajalla rintamalla vaikuttavat positiivisesti valtioiden välisten suhteiden kehittymiseen ja lujittavat erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien maiden rauhanomaista rinnakkaiseloa.

Imperialismin ulkopolitiikan kriisi

18. Erittelemällä imperialismin taloudellista perustaa Lenin sai selville sen ulkopolitiikan perusjuuret, sisällön, luonteenomaiset piirteet ja siinä vallitsevat tendenssit. Hän osoitti sen hyökkäävän luonteen ja imperialismin sytyttämän ensimmäisen maailmansodan tarkoitusperät ja luonteen.

Lenin näki imperialismille ominaisessa poliittisen ja taloudellisen kehityksen epätasaisuuden laissa ja kansainvälisten suhteiden imperialistisen vaiheen erikoispiir-

teissä uusia mahdollisuuksia vallankumoukselliselle taistelulle ja tuli johtopäätökseen, että on mahdollista murtaa imperialismin ketjun erillisiä renkaita.

Lokakuun sosialistisen vallankumouksen saavuttama voitto ja sosialistisen valtion syntyminen sai aikaan syvän kriisin imperialistisessa ulkopolitiikassa. Maailman imperialismin yritykset tukahduttaa ensimmäinen sosialistinen valtio kehtoonsa epäonnistuivat täysin, mikä merkitsi maailman imperialismin tärkeimmän strategisen tavoitteen luhistumista. Neuvostovaltion olemassaolo ja lujittuminen mursivat imperialistimaiden siirtomaapolitiikalta sen perinnäisen pohjan. Se on ilmennyt suuressa määrin myös imperialistien välisissä ristiriidoissa. Kansainvälisten suhteiden sisältö on alkanut muuttua. Niihin ovat alkaneet vaikuttaa sosialismin esiin nostamat uudet ulkopolitiikan periaatteet, jotka juontavat alkunsa sen yhteiskunnallisesta luonteesta.

Imperialismin hyökkäävimmän voiman, fasismin syöstessä maailman toiseen maailmansotaan tuli Neuvostoliitosta fasisminvastaisen liittoutuman tukipylväs. Sodan raskaimman taakan kantaneen neuvostokansan sankarillinen taistelu ja kaikkien fasisminvastaisten voimien taistelu pelastivat ihmiskunnan orjuutuksen uhalta.

19. Neuvostoliiton taloudellisen ja sotapotentiaalin vahvistuttua merkittävästi sosialististen maiden yhteisön muodostumisen ja lujittumisen sekä työväenliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen nousun ansiosta on sotien jälkeisenä kautena voimasuhteissa ja voimien ryhmittymisessä tapahtunut perinpohjainen muutos kansainvälisellä areenalla sosialismin hyväksi. Se on saanut aikaan koko kansainvälisten suhteitten järjestelmässä perusteellisia muutoksia, joiden vuoksi marxilaiset ovat joutuneet asettamaan uudella tavalla useita maailmanpolitiikan tärkeimpiä kysymyksiä.

Sodanjälkeinen kehitys on vahvistanut täysin leniniläisen opin pohjalla tehdyt johtopäätökset sodasta, rau-

hasta ja vallankumouksesta. Nykyisen imperialismin aggressiivisimmat voimat ja ennen kaikkea amerikkalainen imperialismi ei koko tänä aikana ole lakannut yrittämästä käyttää sotaa poliittisen strategiansa välineenä, pyrkimästä sosialismin sotilaalliseen tuhoamiseen ja maailman vallankumouksellisen liikkeen kukistamiseen aseiden voimalla. Imperialismi saattoi käyntiin historiansa suurisuuntaisimman varustautumiskampanjan ja aloitti uuden maailmansodan valmistelun.

Juuri kun atomiaseen haltijaksi päässyt USA:n imperialismi piti maailmanvaltaansa varmana, riisti Neuvostoliitto kuitenkin amerikkalaiselta imperialismilta atomimonopolin. Neuvostoliiton tiedemiehet, insinöörit ja työläiset ovat toimittaneet sosialistisen suurvallan ja koko sosialistisen maailmanjärjestelmän käsiin ydinohjusaseen ja saavuttaneet nopeaa edistymistä koko uusimman sotatekniikan alalla. Neuvostoliitolle on tullut mahdolliseksi torjua ja murskata jokainen imperialistinen hyökkääjä ja varmistaa sosialismia ja kommunismia rakentavien kansojen turvallisuus. Se on saanut aikaan uuden strategisen tilanteen. Nyt imperialismi ei voi sytyttää uutta maailmansotaa asettamatta samalla omaa olemassaoloaan uhanalaiseksi.

Maailmansodan vaaraa vastaan käydyn taistelun tehokkuudesta on takeena ennen kaikkea Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden voima ja niiden harjoittama rauhanpolitiikka, joka perustuu erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien valtioiden rauhanomaisen rinnakkaiselon leniniläiseen periaatteeseen.

Uuden sodan sytyttämistä vastustaa erilaisten yhteiskunnallisten voimien laaja rintama.

Tälläkin hetkellä sodan uhka saa alkunsa itse imperialismin perusluonteesta. Asemansa säilyttämään ja lujittamaan pyrkivät monopolistisen porvariston sotaisimmat piirit kiristävät kansainvälistä jännitystä, lisäävät kilpavarustelua ja sytyttelevät paikallisia sotia. Tämä

politiikka olennoituu tällä hetkellä selvimmin amerikkalaisten tehostetussa hyökkäyspolitiikassa Vietnamissa ja länsisaksalaisten imperialistien kostonhaluisissa militaristisissa pyrkimyksissä. Samaan aikaan 1960-luvun konkreettisen tilanteen realistinen erittely ja sosialistisen järjestelmän voiman ja vallitsevan voimasuhteen kiihkoton arviointi saavat kapitalistimaiden hallitsevien piirien tietyn osan hylkäämään sotaisten seikkailujen politiikan.

Oman aikamme yhteiskuntakehityksen perustavanlaatuisten tosiasioiden monipuolisen tutkimisen tuloksena marxilainen ajattelu on tehnyt sen erittäin merkittävän johtopäätöksen, että uusi maailmansota ei ole kohtalonomaisen väistämätön, vaan sen torjuminen on mahdollinen. Tämä johtopäätös on muotoiltu ja sitä on kehitelty NKP:n 20—23.:n edustajakokousten päätöksissä, veljespuolueiden ohjelma-asiakirjoissa ja kommunistisen ja työväenpuolueiden vuosina 1957 ja 1960 Moskovassa pidettyjen neuvottelukokousten julkilausumissa.

20. Uuden sodan torjumisen mahdollisuudesta ei ole olemassa itsestään toimivaa taetta. Sen realisoimiseksi on välttämätöntä että neuvostokansa ja muiden sosialistimaiden kansat tekevät sitkeästi työtä taloudellisen voiman ja puolustuskyvyn lujittamiseksi ja käyvät vakavaa taloudellista ja poliittista taistelua imperialistisia voimia vastaan koko maailman laajuudella.

Kuten kokemus osoittaa, erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien valtioiden rauhanomainen rinnakkaiselo toteutuu käytännössä vasta kun anti-imperialistiset voimat pakottavat imperialismin taipumaan siihen.

Taistellessaan uuden maailmansodan uhkaa vastaan rauhaa rakastavat voimat käyttävät hyväksi kapitalistimaiden hallitsevien piirien keskuudessa esiintyviä erilaisia suuntauksia, jotka vaihtelevat Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa harjoitettavan rauhanomaisen rinnakkaiselon hyväksymisestä muodossa tai

toisessa niitä vastaan tähdätyn hyökkäyssodan valmisteluun. Viime vuosina on taloudellisten suhteiden laajentaminen vahvistanut kapitalististen ja sosialististen maiden poliittisten suhteiden normalisoimiseen tähtäävää suuntausta. Se on maailman kaikkien kansojen etujen mukaista.

Olisi kuitenkin vaarallista olla näkemättä, että imperialismi ei vieläkään ole luopunut voimapolitiikasta, vaikka se on maapallon mitassa peruuttamattomasti menettänyt voimapolitiikan asemat. Imperialismin taantumukselliset ja aggressiiviset voimat eivät halua luopua "uusintapelin" yrityksistä sosialismin kanssa käydyssä historiallisessa kamppailussa, pyrkimyksistä voittaa sodalla takaisin menettämänsä yleismaailmalliset asemat sekä ahdistaa sosialismia, ellei yleisen sodan niin ainakin paikallisten sotien avulla tai millä muilla keinoilla hyvänsä, vaikkapa yrityksillä rikkoa sosialististen maiden yhtenäisyys.

Tässä käytetään mm. niinsanottua siltojen rakentamisen politiikkaa. Samalla kun se on ilmaus sosialismin sotilaalliseen kukistamiseen tähdänneen imperialismin strategian epäonnistumisesta, se tähtää samalla sosialistisen järjestelmän yhteiskunnallis-taloudellisen, poliittisen ja ideologisen pohjan heikentämiseen.

Taistelussa imperialismin hyökkääviä pyrkimyksiä vastaan on sosialististen maiden ja kaikkien imperialismin vastaisten voimien yhtenäisyydellä tärkeä merkitys. Mao Tse-tungin ryhmän suurvaltahenkinen, neuvostovastainen hajottava politiikka vastaa objektiivisesti katsoen imperialismin etuja.

21. Imperialismi on menettänyt reservin, jota entiset siirtomaa-alueet Aasiassa ja Afrikassa merkitsivät sen politiikalle. Sen vaikutus latinalaisessa Amerikassa heikkenee. Vaikka imperialismi kaiken kaikkiaan on säilyttänyt näillä alueilla vielä varsin vankat asemat, se ei kuitenkaan pysty enää pitämään kehitysmaita ulkopolitiikkansa vanavedessä. Aasian ja Afrikan nuoret valtiot

esiintyvät yhä useammin sosialismin voimien liittolaisina taistellen aktiivisesti imperialismia vastaan. Nuorten kehitysmaiden puolueettomuussuuntauksen synty ja kehitys, joka objektiivisesti suuntautuu kolonialismia, imperialismia ja hyökkäyspolitiikkaa vastaan, merkitsi tuntuvaa iskua imperialistivaltojen ulkopolitiikalle. Imperialismi on joutunut useammin kuin kerran perääntymään toimissaan sosialismin ja kansallisen vapausliikkeen voimien yhteisrintaman edessä.

Imperialistista ulkopolitiikkaa toteutetaan suhteissa Aasian ja Afrikan nuoriin itsenäisiin valtioihin erilaisin menetelmin. Imperialismi suorittaa jatkuvasti poliittisia ja sotilaallisia rikoksia näiden maiden kansoja vastaan pyrkien kukistamaan kansallisen vapausliikkeen. Tämän osoittaa erityisen havainnollisesti USA:n hyökkäys Vietnamin kansaa vastaan, imperialismin innoittamat taantumukselliset vallankaappaukset ja sen suoranainen sekaantuminen monien Aasian ja Afrikan maiden sisäiseen kehitykseen. Tämän ohessa imperialismi pyrkii alistamaan vapautuneet maat omien pyrkimystensä palvelukseen myös notkeammilla, "liberaalisilla" poliittisilla, taloudellisilla ja ideologisilla menetelmillä antaen niille kaikenlaista sotilaallista ja teknistä "avustusta".

22. Imperialistien väliset ristiriidat ovat tärkeä tekijä maailman taantumusrintamaa heikennettäessä. Leniniläinen käsitys syvistä taloudellisista eturistiriidoista, kahdesta vastakkaisesta tendenssistä, joista toinen edistää imperialistien keskinäistä yhdistymistä ja toinen taas heidän joutumistaan vastakkain, on säilyttänyt täysin pätevyytensä myös uusissa historiallisissa oloissa.

Maailman sosialismin kehitys on tuntuvasti rajoittanut mahdollisuuksia ratkaista imperialististen maiden välisiä ristiriitoja sellaisen "perinteellisen" keinon kuin sodan avulla. Näiden maiden hallitsevat piirit eivät voi olla ottamatta huomioon sitä, että nykyisissä oloissa sodan syttyminen niiden kesken aiheuttaisi koko imperia-

lismin uuden voimakkaan heikkenemisen. Tästä johtuu, että käytetään aktiivisesti muita menetelmiä, taloudellisia ja poliittisia.

USA:n imperialismi on luonut sodanjälkeisinä vuosina länsi-saksalaisen imperialismin avustamana ja oman johtonsa alaisena Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan tähdättyjen taloudellisten, poliittisten ja sotilaallisten ryhmittymien järjestelmän. Yksi USA:n tärkeimmistä päämääristä on myös alistaa näiden ryhmittymien jäsenmaiden talous ja politiikka palvelemaan amerikkalaisen imperialismin etuja. Mitä tulee näiden ryhmittymien mittasuhteisiin, yhdentymisen asteeseen ja niiden osanottajien riippuvuuteen johtavasta valtiosta ne ja ennen kaikkea Pohjois-Atlantin liitto (NATO) hakevat vertaansa historiassa. Nekin ovat kuitenkin osoittautuneet kykenemättömiksi poistamaan jäsenmaittensa välisiä ristiriitoja ja torjumaan keskipakoisia prosesseja. Eikä siinä kaikki, vaan näistä ryhmittymistä on tullut uusi muoto, jossa ristiriidat ja keskipakoiset voimat kehittyvät imperialistisen järjestelmän sisällä.

Imperialistisessa leirissä on muodostunut uusi voima-asetelma. Kapitalistisen talouden pääkeskuksen, USA:n imperialismin rinnalle on syntynyt useita uusia kilpailevia imperialistisia keskuksia. Nykyiselle imperialismille luonteenomainen poliittinen desintegraatio mutkistaa tuntuvasti taloudellisen integraation kehitystä. Kapitalistinen maailma on imperialistisen ristiriitojen uuden kärjistymisen kynnyksellä, ja kärjistyminen tuo tullessaan kilpailun ja lisää taistelua sekä vallitsevien ryhmittymien sisällä että niiden kesken.

23. Maailmantilanne on suotuisa anti-imperialistisen taistelun jatkuvaan syvenemiseen. Sosialististen maiden ja kaikkien vallankumouksellisten voimien johtava osuus sodanvastaisessa taistelussa ja niiden selkeästi hahmottelema reaalinen ja saavutettavissa oleva päämäärä, ydinasemaailmansodan torjuminen, luovat edellytykset

laajentaa sodanvastaisten voimien rintamaa ja sulauttaa rauhan puolesta käytävä taistelu taisteluun demokratiasta ja sosialismista.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden harjoittama rauhanomaisen rinnakkaiselon ja kansainvälisen jännityksen lieventämisen politiikka on vastapainona imperialististen "äärimmäisyysainesten" toiminnalle ja edistää kehityksen kulkua vasemmalle teollisesti kehittyneissä kapitalistisissa maissa ja niiden voimien kestävämpää ja tehokkaampaa yhdistymistä, jotka vaativat kapitalistisen yhteiskunnan perinpohjaista uudistamista. Imperialismin kansainvälisten asemien heikkeneminen tekee sille entistä vaikeammaksi harjoittaa valtansa palauttamisen politiikkaa entisissä siirtomaissa ja se helpottaa vielä imperialistisen ikeen alla olevien kansojen vapaustaistelun viemistä menestykselliseen päätökseen.

Joukkojen imperialisminvastainen ja sodanvastainen taistelu aiheuttaa vakavia tappioita imperialismin hyökkääville piireille ja auttaa saavuttamaan uusia menestyksiä maailman vallankumousprosessin kehityksessä.

Uudet olosuhteet imperialismin vastaisessa taistelussa

24. Imperialismia käsittelevän leniniläisen teorian tekemä tärkein johtopäätös on se, että imperialismi on proletariaatin yhteiskunnallisen vallankumouksen aatto. Teoksensa "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysasteena" ranskalaiseen ja saksalaiseen painokseen kirjoittamassaan esipuheessa Lenin totesi, että tämä johtopäätös on vuoden 1917 jälkeen tullut vahvistetuksi koko maailman mitassa. Maailmanvallankumouksen prosessi on siitä alkaen jatkuvasti jäytänyt imperialismin perustuksia. Voitolle päässeestä sosialismista on tullut maailman edistyksellisten voimien horjumaton tuki.

Tilanteen muuttuessa myös vallankumoustaistelun muodot ovat muuttuneet. Lokakuun sosialistinen vallan-

kumous, joka kärjisti vallankumouksellista tilannetta Euroopassa ja kaukana sen rajojen ulkopuolellakin, sysäsi lähtöön joukon suoria hyökkäyksiä pääoman asemia vastaan eri maissa. Vallankumousaallon lasku ja eräiden vallankumousten kärsimä tappio vuosina 1918—1923 antoivat vallankumoukselliselle työväenliikkeelle herätteen käydä uutteraan jokapäiväiseen työhön organisoimaan joukkoja taisteluun imperialistista herruutta vastaan työväenluokan ja koko työtätekevän väestön poliittisten ja taloudellisten asemien lujittamiseksi. 1930-luvun puolivälissä, jolloin fasismista tuli kuolettava vaara koko ihmiskunnalle, vallankumouksellinen työväenliike osoitti tärkeimmäksi tehtäväksi organisoida aktiivinen vastarinta fasismin hyökkäykselle ja taistella uuden maailmansodan uhkaa vastaan. Fasisminvastaisesta taistelusta esiin kasvanut ja toisen maailmansodan kestäessä erittäin laajat mittasuhteet saanut demokraattinen liike loi pohjan sosialistisen vallankumousten kehitykselle ja voitolle useissa maissa. Niissä kapitalistimaissa, joissa objektiiviset ja subjektiiviset edellytykset sosialistiseen vallankumoukseen eivät olleet vielä kypsyneet, laajensi fasisminvastaisen taistelun johdossa ollut työväenluokka oikeuksiansa ja poliittisia asemiansa merkittävästi.

Vallankumouksellisen liikkeen valtavat saavutukset ovat tosiasia. Kapitalismin valtapiiri on olennaisesti supistunut. Niissä maissa, joissa imperialistisen porvariston on onnistunut säilyttää valtansa, tämä valta ei enää ole absoluuttista kuten ennen vuotta 1917. Moniin tärkeimpiin kapitalistisiin maihin on syntynyt ja lujittunut kommunistisia joukkopuolueita, jotka puolustavat menestyksellisesti työväenluokan ja koko kansan etua. Kansainvälinen kommunistinen liike on saavuttanut erittäin suuren vaikutusvallan.

Vallankumousliikkeen kulkema tie ei ole helppo. Kansainvälisen työväenliikkeen eri vaiheissa on ollut vakavia vaikeuksia ja virheitä, jotka ovat johtuneet poikkeuk-

sellisen vaikeasta tilanteesta ja riittämättömästä poliittisesta kokemuksesta. Revisionismi, dogmatismi, lahkolaisuus ja henkilönpalvonta, jonka NKP ja veljespuolueet ovat tuominneet marxismi-leninismille vieraana ja leniniläisiä puolueen johtamisen periaatteita vastaan sotivana ilmiönä, ovat tuottaneet suurta vahinkoa.

Mao Tse-tungin ja hänen ryhmänsä suurvaltahenkinen, nationalistinen ja seikkailuhenkinen suuntaus on aiheuttanut vakavaa vahinkoa sosialismin, kansainvälisen työväenliikkeen ja vapausliikkeen eduille. Ns. kulttuurivallankumouksella on selvästi Kiinan kansan vallankumouksellisia saavutuksia vastaan tähdätyn sotilasvallankaappauksen leima.

Vaikeuksista ja koettelemuksista huolimatta, joita vallankumoukselliset voimat ovat joutuneet kohtaamaan, maailman vallankumousprosessi on järkähtämättä kehittynyt ja vahvistunut. Sitä ovat edistäneet Neuvostoliiton ja sosialistisen maailmanjärjestelmän saavutukset, imperialismin asemien heikkeneminen ja luokkien uusi voimasuhde kapitalistisissa maissa, kansallisen vapausliikkeen nousu ja sitä seurannut useiden entisten siirtomaiden siirtyminen ei-kapitalistiselle kehitystielle. Imperialismi ei voi edes valtaviin taloudellisiin ja sotilaallisiin voimiinkaan nojaamalla pysäyttää historian eteenpäin menoa.

25. Kapitalistisessa yhteiskunnassa tapahtuneet sosiaaliset rakennemuutokset ovat avanneet vallankumouksselliselle taistelulle uusia näköaloja.

Palkkatyöväen osuus väestöstä on kasvanut kehittyneissä kapitalistisissa maissa. USA:ssa kohosi palkkatyötä tekevien henkilöiden osuus ammateissa toimivasta väestöstä vuoden 1940 75 %:sta 80 %:iin vuonna 1960, Saksan liittotasavallassa vuoden 1939 67 %:sta 77 %:iin vuonna 1960 ja Ranskassa vuoden 1936 57 %:sta 72 %:iin vuonna 1962. Englannissa palkkatyöväen osuus väestöstä on yli 90 %.

Palkkatyöväen enemmistön muodostaa työväenluokka. Sen ydin on teollisuusproletariaatti, joka on työväenluokan lukumäärältään suurin, järjestynein ja tietoisin osa.

Teollisuusproletariaatin ammattirakenteessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Erittäin pitkälle keskittyneillä tuotannon aloilla työskentelevien työläisten osuus on tuntuvasti lisääntynyt. Huomattava osa teollisuustyöläisiä on siirtynyt uusille, tuotantovoimien kehityksen kannalta ratkaiseville aloille. Kaikki nämä muutokset ovat lisänneet suuresti proletariaatin merkitystä talouselämässä.

Eri alojen työläisten työolosuhteissa tapahtunut yhtäläistyminen, työväenluokan taloudellisten saavutusten laajentaminen ja sen yhä uusien kerrosten tuleminen mukaan kireään taloudelliseen ja poliittiseen taisteluun johtavat "työläisaristokratian" kerrosten häviämiseen muuta työväenluokkaa vastassa olevana sosiaalisena ryhmänä.

Toimihenkilöiden suhteellinen osuus on lisääntynyt merkittävästi. Heidän osuutensa on nykyisin lisääntynyt viidesosasta kolmasosaksi kaikista palkkatyöntekijöistä.

Kaupunkien pikkuporvariston osalta on käynnissä toisilleen vastakkaisia kehitystendenssejä. Sen ominaispaino ja lukumäärä kehittyy eri maissa eri lailla. Mutta kaikille maille on yhteistä pienten tavarantuottajien tunkeminen pois aineellisten hyödykkeiden tuotannon piiristä, samalla kun kaupan ja palvelusten piirissä säilyy laaja pienyritysten sektori.

Pienyrittäjien pääosan tulotaso ei ole työläisten tulotasoa korkeampi ja heidän työpäivänsä on huomattavasti pitempi. Monet pikkuporvaristoon kuuluvat ovat jopa vaikeammassa taloudellisessa asemassa kuin ammattitaitoiset työläiset. Kaupunkien pikkuporvariston muodollisen riippumattomuuden säilyessä sen taloudellinen riippumattomuus käy yhä näennäisemmäksi. Sen tosiasiallinen asema vie sitä yhä voimakkaampaan ristiriitaan

sosiaalisen ja taloudellisen järjestelmän kanssa, jossa monopoleilla on johtoasema.

Sivistyneistön lukumäärä ja ominaispaino kasvaa jyrkästi. Tieteellis-tekninen vallankumous aiheuttaa valtavan henkisen työn kysynnän. Siitä seuraa vuorostaan koulutuksen laaja kehittäminen. Koulutus-, lääkintähuolto- ja eräiden kulttuuripalvelusten menojen lisääminen on välttämätön ehto työvoiman olemassaolon ja jatkuvuuden turvaamiseksi.

Sivistyneistön perusjoukosta on tullut palkkatyöntekijöitä, mikä seikka yhä ratkaisevammin määrää sen aseman yhteiskunnassa ja suhteen siihen. Viime vuosina on monien kapitalistimaiden sivistyneistön poliittisessa asennoitumisessa tapahtunut muutoksia. Merkittävät sivistyneistön kerrokset tulevat yhä enemmän vakuuttuneiksi taloudellis-yhteiskunnallisten ja poliittisten uudistusten välttämättömyydestä. Sivistyneistön oppositioasenteisiin kapitalismia vastaan vaikuttavat suuresti moraalis-eettiset tekijät, tyytymättömyys rahavaltaan, sosiaaliseen eriarvoisuuteen ja epäoikeudenmukaisuuteen perustuvaan yhteiskuntajärjestelmään.

Talonpoikaisluokan kerrostuminen on voimistunut kehittyneissä kapitalistimaissa. Vanhoihin maatalouden muotoihin sidoksissa olleita maaseutuväestön ryhmiä pirstoutuu ja häviää näyttämöltä. Monopolien valta maataloudessa kasvaa. Nämä prosessit rakentavat pohjaa maaseudun työväestön yhdistämiselle monopolienvastaiseen taisteluun.

26. Nuorissa vapautuneissa valtioissa on havaittavissa miltei kaikkialla feodaaliaristokratian poliittisen vaikutusvallan väheneminen. Yhdistyneessä arabitasavallassa, Birmassa ja Syyriassa on suurtilallisten taloudellinen mahti murrettu ja samalla on päättynyt heidän poliittinen vaikutuksensa.

Monissa muissa Aasian ja Pohjois-Afrikan maissa vielä äskettäin määräävissä asemissa olleiden puolifeodaalisten

suurtilallisten luokan ominaispaino vähenee kapitalististen suhteiden kehityksen mukana. Intiassa, Iranissa, Turkissa ja eräissä muissa maissa on käynnissä tämän luokan muuttuminen kapitalististyyppisiksi tilanomistajiksi.

Siirtomaavallanpitäjien poistuttua kansallinen porvaristo sai kehitykselleen ja lujittumiselleen suotuisammat olosuhteet kuin milloinkaan ennen. Muutamia maita (Intia, Malesia, Filippiinit jne.) lukuunottamatta ovat kuitenkin heikko finanssitilanne, pääomien ja teollisuuden kehittämisen kokemuksen puute, suuri riippuvuus ulkomaisista kaluston ja raaka-aineen toimituksista, tuottamattomille aloille tehtyjen pääomansijoitusten perinteellinen suosiminen ja haluttomuus ottaa riski poliittisesti epävakaisessa tilanteessa johtaneet siihen, että useimmissa vapautuneissa maissa porvaristo ei kyennyt pääsemään hallitsevaksi taloudelliseksi ja poliittiseksi voimaksi. Näissä olosuhteissa otti erittäin pienilukuinen, mutta vaikutusvaltainen kauppa- ja virkamiesporvariston kerros, ns. byrokraattinen porvaristo monissa maissa käsiinsä hallitsevat asemat. Edistykselliset voimat pitävät taistelua sitä vastaan yhtenä tärkeimpänä tehtävänään.

Useimmissa kehitysmaissa on talonpoikaisto ollut kansallisen vapausliikkeen erittäin aktiivinen voima. Nimenomaan talonpojista koostuivat valtaosaltaan kansalliset vallankumousarmeijat niissä maissa, joissa riippumattomuus oli vallattava asein. Myöhemmin, kun itsenäisyys oli jo saavutettu, tapahtui talonpoikaisliikkeessä kuitenkin laskua. Maareformien puolinaisuus on monissa maissa johtanut talonpoikaiston keskuudessa hajaannukseen. Talonpoikaiston elinehdot ovat edelleen pysyneet erittäin raskaina. He eivät joudu kärsimään vain maan puutetta ja suurtilallisten sortoa, vaan myös koronkiskurien, välittäjien ja eri maissa voimistumassa olevan kulakkikerrostuman harjoittamaa riistoa.

Talonpoikaisto on n. 2/3 kehitysmaiden koko väestöstä. Noiden maiden työväenluokka on vielä suhteellisen vähälukuinen, mutta määrä kasvaa jatkuvasti. Proletariaatti

saa lakkaamatta täydennystä talonpoikaistosta, joka ei ole vielä kokonaan katkaissut siteitään maahan ja on heimojärjestelmään (Afrikka) ja kastijärjestelmään (Intia) liittyvien perinteiden, siteiden ja ennakkoluulojen voimakkaan vaikutuksen alainen. Tämä seikka yhtyneenä vakinaisten työläisten kerroksen heikkouteen ja uskonnollisen ja nationalistisen ideologian suureen vaikutukseen vaikeuttaa proletariaatin lujittumista. Silti proletariaatti (mukana sen suurin ryhmä maataloustyöläiset) yhdistyy eri maissa ja käy taistelua saadakseen aikaan pysyvän liiton talonpoikais- ja pikkuporvariston joukkojen kanssa ja on kehittymässä yhteiskunnan kärkivoimaksi.

Proletariaattia huomattavasti monilukuisempi on kehitysmaissa puoliproletariaatti, joka koostuu kaupunkien köyhimmistä väestönkerroksista, ihmisistä joilta puuttuu usein vakinainen työpaikka ja jotka elävät satunnaisilla ansioilla. Heitä lähellä on pikkuporvariston alin kerrostuma, pikkukauppiaat ja kaupustelijat sekä käsityöläiset, joiden elintaso on alhaisempi kuin ammattityöläisten. Nämä väestönkerrokset ovat työväenluokan potentiaalisia liittolaisia, vaikka ne useassa tapauksessa ovatkin kytkettyjä kiihkouskonnollisten ja šovinististen voimien vaikutukseen.

Sosiaalisten välikerrosten, sivistyneistön, toimihenkilöiden, upseeriston, merkitys lisääntyy kehitysmaissa. Sisäisen horjuvuutensa vuoksi näistä kerroksista voi tulla ja usein tuleekin poliittisia taantumusliikkeitä ruokkiva väestöryhmä. Mutta samoista kerroksista voi tietyissä historiallisissa vaiheissa kohota taistelevia vallankumouksellisia demokraatteja, jotka kykenevät ottamaan johdon kapitalismista irtautumiseen ja sosialismiin johtavalle eikapitalistiselle kehitystielle suuntautuvassa liikkeessä. Kehitysmaissa on kokonaisuutena katsoen tapahtumassa luokkataistelun syveneminen. Vapautuneiden maiden ja imperialismin väliset ristiriidat voimistuvat ja edellytykset kypsyvät kansalliseen vapautukseen pyrkivän vallankumouksen muuttamiseen yhteiskunnalliseksi.

27. Kapitalistisen maailman yhteiskunnallisten voimien tilassa tapahtuneisiin muutoksiin liittyvät syvälliset muutokset poliittisessa tilanteessa.

Kommunistisen puolueen lujittuminen on tärkeä ehto työväenluokan menestykselliselle imperialisminvastaiselle taistelulle kehittyneissä kapitalistimaissa. Ne ovat eri maissa saavuttaneet vahvat poliittiset asemat ja niillä on suuri vaikutus parlamenteissa ja joukkojärjestöissä.

Ensi kerran moniin vuosikymmeniin on muutamissa maissa saavutettu tiettyä menestystä työväenliikkeen eheyttämisessä. Erityisesti on pantava merkille Ranskassa ja Suomessa tapahtunut lähentyminen kommunistien ja sosialistien välillä. Tosin on voitettavana suuria vaikeuksia. Kommunistisen ja sosialististen puolueiden kesken vallitsee vakavia poliittisia ja ideologisia erimielisyyksiä. Suurena esteenä hajaannuksen poistamiseen on sosialidemokraattisessa liikkeessä yhä vielä laajalle levinnyt kommunisminvastainen asenne.

Osassa katolista liikettä havaittavat muutokset ovat luonteenomaisia. Eräissä kehittyneissä kapitalistisissa maissa alkanut mielipiteiden vaihto kommunistien ja katolilaisten kesken osoittaa tällä alalla avautuvan suotuisia näköaloja.

Ammattiyhdistysliikkeessä on käynnissä nopea politisoitumisprosessi siinä osassa, joka monien vuosikymmenien kuluessa rajoittui vain ahtaaseen trade unionismiin. Monissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa tällaiset ammattiliitot sysäävät niihin yhteydessä olevia poliittisia voimia aktiivisempaan monopolien vastaiseen toimintaan.

Mahdollisuudet laajaan antimonopolistiseen demokraattiseen koalitioon ovat syntymässä. Se yhdistää työväenluokan, kaupungin ja maaseudun keskikerrokset ja osan ei-monopolistista, monopolien sorron alaista porvaristoa.

Työväenliike nojaa poliittisella, yhteiskunnallisella ja taloudellisella alalla vuosikymmenien kuluessa raskaalla ja uupumattomalla taistelullaan saavuttamiinsa merkittä-

viin voittoihin. Nämä saavutukset ovat uuden etenemisen, työläisten taloudellisten ja poliittisten etujen puolustamisen ja syvien demokraattisten uudistusten ja todellisen demokratian ja sosialismin puolesta käytävän taistelun lähtökohtana.

Työväenluokka käyttää ja voi tulevaisuudessa käyttää vielä enemmän hyväkseen valtiomonopolistisen kapitalismin sisäisiä ristiriitoja.

Monopolien ja valtiovallan yhä tiukempi yhteiskuntaan ja koko tuotannolliseen, sosiaaliseen ja henkiseen elämään kohdistuva valvonta, jota toteutetaan kapitalismin pelastamiseksi, luo samalla mekanismin, jonka eri osia työväenluokka voi jo nykyisissä oloissa kääntää hallitsevaa luokkaa vastaan. Vallassa olevien piirien käytettävissä olevat mahtavat taloudelliset, poliittiset ja ideologiset vivut muuttuvat nykytilanteessa, jolloin työväenluokan ja sen joukkojärjestöjen vaikutus on erittäin suuri, edistyksellisten voimien vaikutuskohteiksi.

Kommunististen puolueiden saavutukset paikallishallinnon ja muiden valtaelinten valtaamisessa ja hyväksikäyttämisessä ja eri maissa parhaillaan kehittyvä taistelu tuotantoon kohdistuvan demokraattisen valvonnan aikaansaamiseksi nostaa esiin kysymyksen työväenluokan mahdollisuuksista tunkeutua jo ennen sen täyttä poliittista voittoa valtiovallan monimutkaiseen säätelykoneistoon ja vaikuttaa olennaisesti valtiokoneiston eri osiin ja valloittaa ne hallitsevalta luokalta.

Pureutuessaan valtiokoneiston sokkeloihin työväenliike vastustaa kapitalismin kehityksen nykyvaiheelle tyypillisiä hyökkäilyjä demokratiaa vastaan, jotka liittyvät mm. lukuisten valtiollisten ja puolivaltiollisten, edustuslaitosten valvonnan ulkopuolella olevien elinten perustamiseen.

Siten menestyksellinen taistelu ei vain demokratian puolustamisesta, vaan myös laajentamisesta ja täyttämisestä uudella sosialistisella sisällöllä ja taistelu finanssiharvainvallan syrjäyttämiseksi valtaelimissä ja lopulta

monopolipääoman poliittisten asemien yleinen murskaaminen käy reaaliseksi luokkien uuden voimasuhteen vallitessa. Tämän taistelun muodot ja menetelmät vaihtelevat aina konkreettisen tilanteen mukana, kuten Lenin opetti. Taistelun menestymisen takeena on proletariaatin poliittinen johto ja poliittisen vallan hankkiminen sen käsiin yhdessä sen liittolaisten kanssa.

28. Työväenluokan viholliset ovat panneet toivonsa siihen, että proletariaatti vallattuaan monopolistiselta porvaristolta tiettyjä etuja menettää vallankumouksellisen aktiivisuutensa ja integroituu valtiomonopolistiseen järjestelmään. Miltei kaikkiin nykykapitalismia puolustaleviin teorioihin sisältyykin väite työväenluokan porvarillisesta uudestisyntymisestä tai häviämisestä.

Yhteen ääneen imperialismin puolustajien kanssa tätä väitettä levittävät myös dogmaatikot ja erilaiset vallankumouksellisiin fraaseihin verhoutuvat seikkailijat. Sitä käyttää laajalti hyväkseen Mao Tse-tungin ryhmä parjatessaan Ranskan, Italian ja muiden kehittyneiden kapitalististen maiden maineikkaita taistelevia kommunistisia puolueita.

Tuolla väitteellä ei ole kuitenkaan mitään yhteistä todellisuuden kanssa. Luokkataistelu ei kehittyneissä kapitalistimaissa suinkaan vaimene, vaan laajenee kaikille elämänaloille ja ilmenee mitä erilaisimmin muodoin.

Työväenluokan taloudelliset saavutukset sen kohotettua elintasoansa ovat lujittaneet sen luottamusta omiin voimiinsa, auttaneet työväenluokkaa tajuamaan luokkaetunsa ja kasvavan merkityksensä nykyisessä yhteiskunnassa.

Proletariaatin taloudellisten etujensa puolesta käymä taistelu johdattaa sitä nykyisin esittämään joka askeleella poliittiset vaatimuksensa. Siten tulee vahvistetuksi se kommunistien johtopäätös, että valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa työväenluokan jokapäiväisestä taiste-

lusta kasvaa esiin vaatimus perusteellisista demokraattisista uudistuksista.

29. Ottaen huomioon uudet olosuhteet kommunistiset puolueet esittävät työväenliikkeen välittömäksi tehtäväksi taistelun uudistetun demokratian puolesta, joka olematta vielä sosialistista olisi perinteelliseen porvarilliseen demokratiaan verrattuna poliittisesti, yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti askel eteenpäin. Tämän taistelun ohjelma sisältää syvälle ulottuvia demokraattisia toimenpiteitä yhteiskuntajärjestelmän uudistamiseksi perinpohjaisesti.

Kommunistiset puolueet vaativat demokraattista kansallistamista ja suunnitelmallisuutta, kansallistettujen yritysten hallinnon demokratisointia, työläisten edustuksen voimistamista valtiovallan säätelyelimissä ja demokraattisten laitosten harjoittamaa talouselämän valvontaa.

Sodanjälkeisestä kehityksestä saatu kokemus on osoittanut, että kansallistaminen ilman valtionsektorin hallinnon demokratisointia tuottaa enemmän hyötyä monopoleille kuin työväenliikkeelle ja aiheuttaa joukkojen keskuudessa usein pettymystä valtiollistamisajatusta kohtaan. Senvuoksi monopolienvastaisen taistelun ohjelmissa saavat nykyisin entistä enemmän sijaa erilaiset talouselämän demokraattisen valvonnan muodot ja työväenjoukkojen osallistuminen taloudelliseen hallintoon. Suurta painoa pannaan myös kehittyneissä kapitalistisissa maissa laajalti levinneeseen pienyritysten yhteistoimintaan taistelussa monopoleja vastaan.

Puolustaessaan poliittisten vapauksien laajentamista kaikin puolin ja demokraattisten laitosten merkityksen lisäämistä kommunistit kiinnittivät erityistä huomiota porvarillisen demokratian rajoittuneisuuden ja muodollisuuden poistamiseen. Monissa maissa lisääntyvä työväestön, erityisesti kommunistisen puolueiden edustus parlamenteissa ja muissa valinnallisissa elimissä, heidän saa-

vutuksensa ja menestyksensä paikallisten itsehallinnon elinten käyttämisessä hyväksi ja vaikutuksensa laajentamisessa tekevät työväenluokalle mahdolliseksi vaikuttaa olennaisella tavalla hallituspolitiikkaan.

Taistelu rauhan ja rauhanomaisen rinnakkaiselon puolesta on tärkeä yleisdemokraattisten ohjelmien osa. Kommunistien antama suuri merkitys taistelulle uuden maailmansodan torjumiseksi ja heidän pyrkimyksensä siinä yhteistyöhön muiden yhteiskunnallisten voimien kanssa ovat auttaneet heitä vapauttamaan joukkojen toimintatarmoa ja poistamaan yhteisesiintymisien esteenä olevia sulkuja.

Taistelu rauhan puolesta on luonteeltaan antimonopolistista suuntautuessaan militarismia vastaan, joka on yksi monopolistisen porvariston vallan perustukipylväistä. Rauhanomaisen rinnakkaiselon olosuhteissa ja militarismin heikentyessä syntyy suotuisampi tilanne demokraattisen ja antimonopolistisen taistelun kehittämiselle. Rauhan ja rauhanomaisen rinnakkaiselon politiikkaa puolustamalla työväenliike ja kommunistinen liike raivaa tietä laajemmallekin edistykselle yhteiskunnassa.

Nykytodellisuus on vakuuttavasti vahvistanut leniniläiset väittämät, joita maailman kommunistinen liike on edelleen kehitellyt, että on välttämätöntä hallita sosialistisen vallankumouksen puolesta käytävän taistelun muodot — rauhanomaiset ja ei-rauhanomaiset, legaaliset ja illegaaliset. Konkreettisesta tilanteesta riippuu, mitä muotoja sovelletaan. Olosuhteissa, jolloin riistävät luokat käyttävät väkivaltaa kansaa vastaan, on välttämätöntä ottaa huomioon sosialismiin siirtymisen ei-rauhanomainen muoto. Työväenluokka ja leniniläiset puolueet pyrkivät kuitenkin toteuttamaan sosialistisen vallankumouksen rauhanomaisesti. Työväenluokan ja sen etujoukon järjestyneisyyden kasvu ja luokkien voimasuhteen muuttuminen kansainvälisellä areenalla työväestön eduksi ovat lisänneet olennaisesti sosialistisen vallankumouksen rauhan-

omaisen voiton mahdollisuuksia kehittyneissä kapitalistisissa maissa, jolloin vältytään kansalaissodalta.

30. Kehitysmaissa on muodostumassa tärkeitä edellytyksiä imperialismin asemien murtamiselle jatkuvasti nykyisestään ja maailman vallankumousprosessin syventämiselle.

Poliittisen riippumattomuuden saavuttaminen ei useimmissa näistä maista ole vienyt anti-imperialistista kansallisen demokratian vallankumousta päätökseen. Nuoret kansalliset valtiot eivät ole päässeet vapaiksi kansainvälisen kapitalistisen työnjaon saalistusmekanismin vaikutuksesta. Entisten siirtomaiden ja puolisiirtomaiden valtaosassa on vielä jäljellä siirtomaa-aikainen rakenne.

Taistelua taloudellisen itsenäisyyden puolesta ei voida irrottaa syvälle ulottuvista yhteiskunnallisista uudistuksista, jotka pyrkivät syrjäyttämään vallasta ne luokkavoimat, jotka ovat kiinnostuneet kapitalistisesta kehityksestä ja yhteistyöstä ulkomaisen imperialismin kanssa.

Kapitalismi ei ratkaise eikä voi ratkaista kehitysmaiden keskeisiä ongelmia. Kapitalismin tie on kansainvälisestä finanssipääomasta riippuvuuden tie, vaikka tämä riippuvuus on saanut uudet muodot. Vallankumouksen jatkaminen ja taloudellisen itsenäisyyden saavuttaminen vaatii taistelua imperialismia ja sen kotoisia tukipylväitä vastaan. Kapitalismi merkitsee samaa kuin puolisiirtomaavaltaisen riippuvuuden säilyttäminen, ja kapitalismin vaihtoehtona on vain sosialismi.

Työväenluokan, tai missä se ei vielä ole riittävän voimakas ja järjestynyt, vallankumouksellisten demokraattien johdolla tapahtuva kansallisen demokratian vallankumous saa kapitalisminvastaisen luonteen ja kasvaa syväksi yhteiskunnalliseksi vallankumoukseksi.

Ei-kapitalistinen tie syntyy siitä, että on objektiivisesti katsoen mahdotonta toteuttaa johdonmukaisesti yleisdemokraattista ohjelmaa kapitalistiselta pohjalta lähtien. Yleisdemokraattinen ohjelmahan käsittää ne toimenpi-

teet, joiden tarkoituksena on maan vapauttaminen imperialististen monopolien riistosta ja talouden ja kulttuurin kehityksen turvaaminen, ja sen perustana ovat elävän elämän vaatimukset, välttämättömyys päästä irtautumaan rappiotilasta ja kurjuudesta. Teollistamista, radikaalia maareformia, kansallistamista, ulkomaisen omistuksen rajoittamista tai muita yleisdemokraattiseen ohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä ei voida toteuttaa täysin kapitalistisesta kehityksestä kiinnostuneiden voimien johdolla.

Tämän vahvistaa todeksi niiden maiden esimerkki, joiden vallassa olevat piirit suuntautuvat ulkomaisen pääoman tukeen nojaavan kapitalismin kehitykseen. Itsenäisen monia tuotannon aloja käsittävän talouden luominen, joka ei olisi riippuvainen yksistään raaka-aineen maasta viennistä, on näissä maissa tosiasiallisesti pois laskuista. Niiden koko talouselämä on entiseen tapaan alistettu palvelemaan ulkomaisten monopolien etuja ja mukautettu niiden vaatimuksiin. Niiden talousrakenteen yksipuolisuus sinetöidään yhä lujemmin, porvarillis-byrokraattisen huippukerroksen ylellisen elämän ja työtätekevän väestön köyhien olosuhteiden välinen kuilu kasvaa.

Tieteellisen sosialismin vaikutus ei-kapitalistisen kehitystien periaatteiden muotoiluun on lisääntymässä. Eri vapautuneissa maissa luodaan perustaa vallankumouksen seuraavalle vaiheelle, välittömälle sosialismin rakentamiselle.

Ei-kapitalistinen kehitys, Yhdistyneen arabitasavallan, Birman, Algerian, Syyrian, Malin, Guinean ja Kongon (Brazzaville) jo valitsema tie, on yksi niistä muodoista, joissa kansallisen demokratian vallankumous kasvaa sosialistiseksi, yksi sosialismiin johtavista eri teistä. Tämä taloudellisesti heikosti kehittyneiden maiden sosialismiin siirtymisen tie on käynyt mahdolliseksi sosialististen maiden aktiivisen tuen ja kehitysmaiden itsensä lisääntyvän keskinäisen yhteenliittymisen ansiosta, sosialistisen jär-

jestelmän jo ollessa olemassa ja sen vaikutuksen kasvaessa.

Leniniläisen vallankumousteorian elinkelpoisuus ja voima johtuu siitä, että se todellisena tieteellisenä teoriana jatkuvasti kehittyy ja täydellistyy, koska se ottaa huomioon elävässä elämässä tapahtuvat reaaliset muutokset. Leniniläinen imperialismin teoria, joka on toiminut ohjeena ihmiskunnan historian kulkua muuttaneelle vallankumoukselliselle toiminnalle, syntyikin nimenomaan maailmassa käynnissä olleen kehityksen tendenssien ja tosiasioiden tutkimisesta.

Kommunistit, joilla on apuvälineenä marxismi-leninismin teoria, pystyvät näkemään selvästi yhteiskuntakehityksen näköalat ja antamaan vastaukset kehityksen synnyttämiin kysymyksiin.

Leniniläistä teoriaa ohjeenaan pitävä kommunistinen liike kasvaa ja lujittuu ja muovaa laajaa yhteistä taistelurintamaa monopolipääomaa vastaan lopullisen päämäärän, yhteiskunnan vallankumouksellisen uudistamisen, sosialismin puolesta. Imperialistisen taantumuksen ponnisteluista huolimatta on maailmassa tapahtuvan kehityksen perussuuntana sosialismin asemien lujittuminen, kansainvälisen työväenliikkeen ja kansallisen vapausliikkeen nouseva kehitys sekä rauhan säilyttämistä ja lujittamista puoltavien voimien kasvu.

Viisikymmentä vuotta sitten Lenin kirjoitti, että yleismaailmallinen vallankumouksellinen kriisi kasvaa, eikä se voi, miten pitkällisten ja vaikeiden mutkien kautta se kulkeneekin, päätyä muuhun kuin proletaariseen vallankumoukseen ja sen voittoon.

Proletaariset vallankumoukset ovat lokakuun vallankumouksen jälkeen saaneet voiton monissa maailman maissa. Nykyinen sosialismin maiden, kehittyneiden kapitalistimaiden työväenluokan ja kansallisen vapausliikkeen

imperialisminvastainen taistelu tuo lopputuloksenaan imperialismin täydellisen häviön ja sosialismin yleismaailmallisen voiton.

Neuvostoliittolainen historian tutkija
JURI ŻILIN

Sosialismi ja maailman vallankumousprosessi

V. I. Lenin tutki oman aikansa imperismin taloudessa ja politiikassa esiintyneitä uusia ilmiöitä. Hän korosti, etteivät työväenliikkeen strategian ja taktiikan määrittelyssä riitä yleiset määritelmät, jotka parhaimmillaankin voivat viitoittaa vain yleiset tehtävät. Ennen kaikkea on tietenkin välttämätöntä, että työväenliikkeen etujoukolla olisi lujat periaatteelliset lähtökohdat. Mutta sitä mukaa kuin tämä on jo saavutettu, tulee yhä tärkeämmäksi ottaa huomioon se erityinen tilanne jossa toimintaa harjoitetaan. Tällöin ei ole kysymys pelkästään lyhyen kehitysjakson erityispiirteistä, millä on merkitystä taktiikan kannalta, vaan myös laajemmassa mielessä koko kehitysvaiheesta, jolla on jo tekemistä työväenliikkeen strategian kanssa.

Lenin totesi, että yleiset tehtävät muuttavat muotoaan kunkin historiallisen kehityskauden konkreettisen, taloudellisen ja poliittisen tilanteen mukaan. Hän osoitti myös, että kullakin aikakaudella juuri sen erityisten eikä yleisten piirteiden on oltava pohjana työväenliikkeen oikeaa taktiikkaa kehiteltäessä.

Nykyisen kapitalismin talouden ja politiikan uusien ilmiöiden tutkimisella ei ole vain teoreettinen, vaan myös vielä suuremmassa määrin poliittinen merkitys. Ilman näiden uusien ilmiöiden huomioon ottamista ja kapitalistisen yhteiskunnan kehitystapahtuman tarkastelua ei voida riittävän hyvin ymmärtää ja arvioida niitä uusia taktisia asetelmia, joita vallankumouksellinen työväenliike on kehitellyt ohjelma-asiakirjoissaan.

Kuten tunnettua, Marx osoitti "Pääomassa", että kapitalismin kehityslakien vaikutusta voivat muunnella lukuisat tekijät, joihin hän luki myös luokkien voimasuhteen. Meidän aikanamme, jolloin luokkien voimasuhde on muuttunut perusteellisesti niin kansainvälisessä mitassa kuin eri maissa, on kapitalismin lakien tutkiminen niiden muuntuneessa muodossa tullut erittäin ajankohtaiseksi ja polttavan välttämättömäksi tehtäväksi työväenliikkeen oikeaa poliittista linjaa ja taktiikkaa määriteltäessä.

Imperialismin olemus ei ole tietenkään meidän aikanamme muuttunut, se on sisäisten kehityslakiensa alainen. Mutta niiden ilmenemismuotoihin painavat aikakautemme yleiset ehdot voimakkaasti leimansa, ja näistä ehdoista tärkein on se, mitä nimitämme maailman jakautumiseksi kahteen järjestelmään. Imperialismin maailmanvallan monopoli on murrettu, ja tämän monopolin menetys ei ole yksin poliittinen, vaan myös taloudellinen tekijä, joka vaikuttaa kapitalismin kehitykseen.

Aikakautemme erottavat piirteet, ennen muita maailman jakautuminen kahteen järjestelmään, vaikuttavat maailman vallankumousprosessin kehitykseen kaksinaisella tavalla. Toisaalta niiden vaikutus muuntaa kapitalismin omien kehityslakien vaikutusta, mikä luo vallankumoustaistelulle uudet olosuhteet: toisaalta vallankumousprosessia eivät määrää enää yksin kapitalismin lainmukaisuudet, vaan myös kahden vastakkaisen järjestelmän kilpailun kulku ja tulokset.

Ei ole kysymys vain siitä, että sosialismin ja kommunismin rakennustyö on tärkeä ja elimellinen osa maailman vallankumousprosessia. On tärkeätä painottaa uuden yhteiskunnan rakentamisen ja sen voiman lujittamisen vaikutusta vallankumousliikkeen kehitykseen ei-sosialistisessa osassa maailmaa, aikakautemme perusristiriidan kytkeytymistä maailman ei-sosialistisen osan ristiriitoihin ja sosialismin aktiivista vaikutusta kapitalistisessa järjestelmässä tapahtuviin kehitysprosesseihin.

Tämä vaikutus ei ole mitään puhtaasti ulkoista. Se on mahdollista juuri siksi, että kapitalistinen yhteiskunta ei ole eristynyt muusta maailmasta ja on sisäisesti epäyhtenäinen organismi sekä siksi, että sen sisällä on maaperää sosialismin vaikutukselle. Näinollen sosialismin vaikutus maailman yhteiskuntakehitykseen on ymmärrettävissä oikein vain käsittämällä se sosialismin ja kapitalistimaiden työväenliikkeen sekä kansallisen vapausliikkeen vuorovaikutusjärjestelmäksi, eikä yksistään puhtaasti ulkoa päin kapitalistiseen järjestelmään kohdistuvaksi tekijäksi.

Puhuessani maailman vallankumousprosessin lainmukaisuuksien kehityksestä pysähdyn sen kahteen piirteeseen — kansainvälistymiseen ja eriytymiseen. Mitkä ovat tämän prosessin kansainvälistymisen tunnusmerkit? Sen maailmanlaajuisen yhtenäisyyden yleisenä edellytyksenä on tuotantovoimien kansainvälistyminen. Uudet yhteys- ja tietoliikennevälineet ovat kokeneet valtavan kehityksen.

Yksi maailman vallankumousprosessin kansainvälistymisen tärkeä piirre on sosialismin muuttuminen maailmassa tapahtuvan kehityksen ratkaisevaksi tekijäksi, joka määrää kehityksen pääsisällön ja suunnan. Kansainvälistyminen tulee näkyviin myös vallankumouksen perusvoimien ja yleisdemokraattisten liikkeiden sulautumisena yhdeksi yleiseksi virraksi. Se ilmenee vallankumousliikkeen eri osastojen keskinäisen yhteyden ja vuorovaikutuksen voimistumisena. Sitä mukaa kuin ne saavat valtiollisen vallan, tulee vallankumouksellisten voimien välinen yhteys samalla siirtymään yhä enemmän valtiollisten suhteiden tasolle.

Kaikki nämä tekijät liittävät maailman vallankumouksellisen kehitysprosessin yhdeksi kimpuksi. Mutta tämän prosessin kansainvälistymisen vastapainona on sen eriytyminen. Sosialismin vaikutus maailman vallankumousprosessiin ei suinkaan yhdenmukaista sitä, vaan vapaut-

taessaan aktiivisesta poliittisesta osallistumisesta aikaisemmin syrjässä olleiden maiden ja sosiaalisten kerrosten poliittista energiaa se tekee tämän prosessin entistä monisäikeisemmäksi.

Siten eriytymisen ensimmäinen tunnusmerkki on uusien maiden ja kansojen liittyminen vallankumousprosessiin. Tämä puolestaan on yhteydessä uusien yhteiskuntakerrosten liittymiseen luovaan aktiiviseen vallankumouksselliseen toimintaan. Näillä tarkoitetaan ennen kaikkea Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maiden miljooniin nousevia joukkoja. Mutta niistä puhutaan usein kovin abstraktisesti. On kuitenkin välttämätöntä ottaa huomioon näiden ensi kerran aktiiviseen poliittiseen elämään tulleiden sosiaalisten kerrosten aseman erikoispiirteet.

Sorrettujen kansakuntien proletariaatti erottuu kehittyneen kapitalismin maiden proletariaatista monilla erityispiirteillään. Puhutaan Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maiden pikkuporvarillisista kerroksista, pääosaltaan talonpoikaisjoukoista. Minun nähdäkseni tämä ei ilmaise tyhjentävästi niiden asemaa, sosiaalista olemusta ja spesifisiä piirteitä. Ne ovat tietenkin pikkuporvarillisia kerroksia, mutta niitä ei saa puristaa niihin tavanomaisiin käsitteisiin, joilla olemme tottuneet operoimaan. Tässä on kysymys suurelta osalta niin sanoakseni esiproletariaatista, jota ei saa yhdistää enempää pikkuporvaristoon kuin proletariaattiin sanan ahtaassa merkityksessä.

Myös kehittyneissä kapitalistimaissa vallankumousprosessiin liittyy uusia kerroksia. Tällöin ei ole kysymys vain työväenluokan rakennemuutoksista, vaan myös ns. uusien keskikerrosten ilmaantumisesta, jotka ovat yhteydessä nykyaikaisen suurteollisuuden kehitykseen ja eroavat vanhan tyyppisistä käsityöteollisuuteen liittyneistä keskikerroksista.

Maailman vallankumouksellisen prosessin kehitys on epätasaista niin aikaan kuin alueisiin nähden. Se ilmenee

tämän prosessin kehityksessä, jossa esiintyy eri kehitystasoja ja monenlaisia siirtymä- ja välivaiheita.

Tältä kannalta katsoen monet aikaisemmin käyttämämme käsitteet käyvät strategiasta ja taktiikasta puheenollen sangen ahtaiksi eräiden nykyajan vallankumousprosessin piirteiden ymmärtämiseksi. Esim. sellaiset käsitteet kuin vallankumouksen "luode" ja "vuoksi", jotka tietenkin ovat säilyttäneet merkityksensä, eivät aina riitä antamaan kuvaa Länsi-Euroopan eri kehittyneissä maissa vallitsevasta tilanteesta. Niitä ajatellen on vaikea puhua verraten pitkällisistä vallankumouksellisen nousun tai vallankumouksellisen taistelun laskun kausista. Länsi-Euroopan vallankumousprosessin tilaa kuvaava uusi ilmiö on nähdäkseni vakituinen, systemaattinen paine kansanjoukkojen taholta, jotka puolustavat asemia toisensa jälkeen ja taistelevat valtaamiensa asemien lujittamiseksi. Näitä muodonmuutoksia eivät riitä selittämään yksin kapitalistisen yhteiskunnan sisäiset olosuhteet. Niitä on tarkasteltava osana maailmantilanteen yleisiä muutoksia .Kokonaisuutena asia voidaan selittää näin: sosialistisen leirin olemassaolo vaikuttaa kapitalistiseen maailmaan kaksinaisella tavalla: se pakottaa imperialistisen porvariston aikaisempaa joustavammaksi, liikkuvammaksi, alttiimmaksi myönnytyksiin työväenluokkaan nähden, mutta samalla se tekee työväenluokan vaativammaksi ja hyökkäävämmäksi. Meidän aikakautemme erityinen piirre on, että työväenluokan vallankumousliike ei nyt heikkene suhteellisen taloudellisen nousun kaudellakaan.

Maailman vallankumousprosessin kansainvälistyminen ja eriytyminen painavat leimansa kansainvälisen vallankumousliikkeen kehitykseen, pakottavat etsimään uusia kansainvälisen yhtenäisyyden muotoja, asettavat uusia vaatimuksia työväenliikkeen strategialle ja taktiikalle. Näitä vaatimuksia kuvastaa nykyisen kommunistisen liikkeen yleislinja, jonka poliittisia perusjohtopäätöksiä on

sovellettava eri tavoin maailman eri alueilla ja jossa asetettuja yleisiä tehtäviä on ratkaistava erilaisin menetelmin.

Taloustieteen kandidaatti
IGOR SOKOLOV

Kahden järjestelmän taistelu ja kapitalismi

Maailman kapitalismi on viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana kokenut raskaita menetyksiä. Mainittuna ajanjaksona ovat sosialistiset ja kansallisen vapautuksen vallankumoukset murskanneet imperialismin 20. vuosisadan kynnyksellä luoman järjestelmän, jonka puitteissa maailma jaettiin alueellisesti tärkeimpien kapitalistimaiden kesken. Kapitalistinen valtapiiri on kaventunut jyrkästi ja siirtomaajärjestelmien systeemi on luhistunut. Imperialismi on menettänyt peruuttamattomasti määräävän asemansa maailmanpolitiikan kehityksessä. Samalla on hävitetty myös sen taloudellinen yksinvalta maailmassa.

Elävän elämän tosiasiat eivät kuitenkaan ole antaneet vahvistusta väitteelle, että kapitalismin yleisen kriisin kehitys tekisi sen kykenemättömäksi taloudelliseen kasvuun, johtaisi kapitalististen markkinain kaventumiseen ja imperialistimaiden tuotannon absoluuttiseen supistumiseen. On syntynyt erikoislaatuinen tilanne: nimenomaan kapitalismin kansainvälisten asemien ennennäkemättömästi heikennyttyä tuotantovoimien kehitys tärkeimmissä kapitalistimaissa nopeutui ja teollisuustuotannon jaksottaiset laskukaudet eivät muodostuneet yhtä pitkällisiksi ja syviksi kuin aikaisemmin.

Työväenliikkeen reformistisen suunnan edustajat pyrkivät imperialismin vannoutuneiden puolustajien perässä käyttämään taloudellisen kasvun tosiasiaa sellaisten väitteiden perusteluksi, että nykyinen kapitalismi olisi ter-

vehtymässä ja muuttumassa jonkinlaiseksi "hyvinvointiyhteiskunnaksi", minkä vuoksi vallankumouksellinen taistelu pääoman vallan kukistamiseksi olisi menettänyt kohteensa ja mielekkyytensä.

Sen sijaan dogmaattiselle, vasemmisto-opportunistiselle suhtautumiselle tähän ongelmaan on luonteenomaista, että kapitalismin taloudellisen kasvun nopeutuminen jätetään ottamatta huomioon, konkreettinen erittely korvataan yleisten kaavojen toistamisella ja valeradikaalisella sanahelinällä, yritetään sitoa kapitalististen maiden vallankumoukselliset voimat joidenkin tulevien, poikkeuksellisten kapitalismin taloudellisten järkytysten odotteluun, mikä tosiasiallisesti tuomitsisi nämä voimat passiivisuuteen nykyhetken tilanteessa.

Se seikka, että nämä ikään kuin toisensa pois sulkevat suhtautumistavat kapitalismin kehityksen kysymyksessä synnyttävät käytännölliseltä merkitykseltään varsin samankaltaisia ja työväenliikkeelle yhtä vahingollisia poliittisia asetelmia, johtuu niiden yhtäläisistä metodivirheistä. Kummassakin tapauksessa ilmenee pyrkimys tarkastella kapitalismin kehitystä irrotettuna aikakautemme yleisistä lainmukaisuuksista, maailmanlaajuisesta sosialismin ja kapitalismin välisestä taistelusta.

Kapitalismin kehityksen erittely ns. puhtaassa muodossa, toisin sanoen tarkasteltuna erillään ei-kapitalististyyppisten tuotantosuhteitten vaikutuksesta, oli täysin paikallaan aikana, jolloin nimenomaan kapitalismi oli voima, joka määräsi tapahtumien kulun maailmassa. Nämä ajat ovat nyt olleet ja menneet. Maailman sosialistisesta järjestelmästä ja imperialismia vastaan taistelevista voimista on tullut ratkaiseva tekijä ihmisyhteiskunnan kehityksessä. On selvää, että jos näissä olosuhteissa kapitalistisessa taloudessa tapahtuvien kehitysprosessien erittelyn pohjaksi otetaan yksinomaan kapitalistisen uusintamisen sisäisten lainmukaisuuksien tutkiminen, silloin jätetään mielivaltaisesti ottamatta huomioon

se vaikutus, mikä nykyisen maailman perustekijöillä, ratkaisevilla tekijöillä on kapitalismiin.

Tätä vaikutusta nähdäkseni aliarvioi se käsitys, jonka mukaan kapitalismin sodanjälkeinen taloudellinen kasvu on yksinomaan tulosta eräistä lyhytaikaisista markkinoita laajentavista tekijöistä (peruspääoman laajamittainen uudistaminen, talouden voimakas ulkoinen ekspansio, valtiomonopolistisen säätelyn lisääntyminen). Tämän käsityksen mukaan oli väistämätöntä näiden tekijäin vaikutuksen ehtyminen muutaman vuoden kuluessa ja taloudellisen tilanteen radikaali muutos kapitalistisen maailman taloudellisessa tilanteessa. Reaalinen tapahtumien kulku on vuosi vuodelta paljastanut tämän käsityksen heikkoudet. On käynyt ilmi, ettei mainittujen tekijäin väliaikaisuutta pidä ottaa ehdottoman varmana asiana. Ne ilmentävät vain eräitä puolia siitä uudesta yhteiskuntataloudellisesta tilanteesta, joka kapitalistisissa maissa on syntynyt sodanjälkeisenä kautena ja jota voidaan pitää väliaikaisena ilmiönä vain jos sitä tarkastellaan laajasta historiallisesta perspektiivistä. Toisin sanoen, on käsillä erikoinen ja objektiivisesti lainmukainen vaihe kapitalismin talouden nopeutuneessa kehityksessä sen yleisen kriisin olosuhteissa.

Leninismi on aina torjunut sellaiset yksinkertaistavat käsitykset, että monopolistisen kapitalismin kehityksestä olisi väistämättömästi seurauksena tuotantovoimien kehityksen tukkeutuminen ja paikallaan polkeminen. Lenin korosti, että monopolistisen kapitalismin kehityksessä on oleellisinta keskenään ristiriitaisten ainesten, monopolin ja kilpailun liittyminen toisiinsa. Tästä puolestaan johtuu kahden vastakkaisen kehitystaipumuksen, toisaalta rappeutumiseen ja pysähdykseen ja toisaalta tuotantovoimien kasvuun johtavan tendenssin kytkeytyminen yhteen. Kapitalismin taloudellisen kehityksen kulku riippuu näiden tendenssien vaihtelevista suhteista.

Sodanjälkeinen kasvutendenssin suhteellinen voimistuminen on täysin lainmukainen ilmiö, jos sitä tarkastel-

laan sen perinpohjaisen sosiaalisen ja taloudellisen muutoksen taustalla, jota kapitalistisen järjestelmän taloudellisen ja poliittisen monopolin luhistuminen kansainvälisessä mittakaavassa merkitsee, sekä niinsanoakseni "korkeimmassa sarjassa" käydyn kilpailun valossa, jota kahden vastakkaisen talous- ja yhteiskuntajärjestelmän välinen poliittinen kamppailu ja talouskilpa merkitsevät ja jonka kuluessa ratkaistaan kysymys itse kapitalismin olemassaolosta.

Kapitalistisia markkinoita laajentavat tekijät liittyvät nykyisin erottamattomasti kahden järjestelmän väliseen taisteluun.

Kun kapitalistisissa maissa tiede ja tekniikka kehittyvät nykyisin paljon nopeammin kuin ennen ja peruspääomaa uudistetaan, niin tämä ei johdu kuten monet porvarillisen järjestelmän puolustajat väittävät, siitä, että tieteellis-tekninen vallankumous antaisi kapitalismille uutta elinvoimaa. Tärkeintä osaa tässä esittää uuden tekniikan soveltamiskehysten avartuminen, mikä johtuu paljolti työväenluokan palkkojen alalla saavuttamista myönnytyksistä ja työväenluokan taholta tulevasta paineesta. Ilmiö sinänsä ei ole uusi. Marx eritteli sitä aikoinaan kymmentuntista työpäivää koskevan lain tullessa hyväksytyksi Englannissa. Mutta nykyisissä olosuhteissa kahden järjestelmän kamppailun voimistuessa tämä tekijä on alkanut esittää erityisen tärkeätä osaa.

Se että kapitalismi turvautuu nyt kauaskantoisiin toimenpiteisiin valtiomonopolistisessa säätelyssä ja talouden ohjelmoinnissa ja että porvarillinen valtio ottaa kantaakseen suuria menoja uuden tekniikan kehittämisestä, ei johdu yksinomaan sellaisista sisäisistä tekijöistä kuin pääomien entistä pitemmälle jatkuneesta keskittymisestä ja monopolisoitumisen voimistumisesta. Kysymys on siitä, ettei kansainvälinen monopolipääoma nykyisin voi edes yrittää ottaa sosialismin heittämää taloudellista ja poliittista haastetta vastaan ja kohdata työväenluokan painetta saattamatta liikkeelle niitä keinoja, joilla valtio-

monopolistinen järjestelmä vaikuttaa markkinoihin. Samoin on asia myös kansainvälisten taloussuhteitten piirissä, integraation kehittämisessä ja kehitysmaiden "avustamisessa".

Lujittuvatko vai heikentyvätkö tällöin monopolien poliittiset asemat imperialistisen järjestelmän keskuksissa? Suhteellisen korkeiden taloudellisten suhdanteiden vallitessa porvariston ideologiset vaikutusmahdollisuudet työväenluokkaan, reformististen harhakäsitysten leviäminen jne. tietenkin lisääntyvät jossain määrin. Näistä syistä vallankumouksellinen työväenliike on kohdannut joissakin maissa, esim. USA:ssa ja Länsi-Saksassa huomattavia vaikeuksia.

Kokonaisuutta katsoen voidaan kuitenkin todeta monopolistisen pääoman strategian epäonnistuneen sen yrittäessä poliittisesti riisua aseista työväenluokan käyttämällä hyväksi nopean taloudellisen kasvun synnyttämää tilannetta.

Valtiomonopolistisen kapitalismin voimakas kehitys, teknisen edistyksen nopeutuminen ja taloudellisen kasvuvauhdin tietty voimistuminen eivät viime kädessä loitonna, vaan tuovat lähemmäksi uuteen yhteiskuntajärjestelmään siirtymisen ajankohtaa kapitalistisessa maailmassa. Tämä johtuu sosialismin aineellisten edellytysten ennennäkemättömän voimaperäisestä kehittymisestä kohti täyttä kypsyyttään ja ennen kaikkea siitä, että kapitalistiset ristiriidat eivät tasoitu ja häviä, vaan päinvastoin uusiutuvat entistä laajemmalla pohjalla. Mainittakoon esimerkkinä vain automatisoinnin mukanaan tuoma kärkevä työllisyysongelma.

Estääkseen työttömyyden katastrofaalisen kasvun ja elintasonsa vastaavan laskun työväenluokka herää kapitalismin oman kehityskulun vaikutuksesta voimistamaan painostustaan porvaristoa vastaan ja tavoittelemaan yhä uusia etuja. Tästä johtuu taipumus kiristyvään luokkataisteluun, jota käydään työväenluokalle suotuisassa kansainvälisessä, sosialismin voimien kasvun tilanteessa.

On poikkeuksellisen tärkeätä, että kommunistiset puolueet tämän taistelun kuluessa jo nyt asettavat eri maissa päiväjärjestykseen käytännössä, päivänkohtaisena ohjelmana kysymyksen syvällisistä yhteiskunnallisista uudistuksista, joiden on määrä rajoittaa ja myöhemmin poistaa monopolien kaikkivaltias asema ja turvata nykyisen kapitalismin kehityksen myötä syntyneen valtiomonopolistisen talouden säätelysysteemin käyttäminen palvelemaan työväestön etuja.

Nykyisessä kapitalistisessa yhteiskunnassa käynnissä olevat taloudelliset ja poliittiset kehitysprosessit vahvistavat yhä lisää Leninin ennakolta esittämiä tieteellisiä näkemyksiä, jotka perustuivat kapitalismin monopolistisen vaiheen syvälliseen erittelyyn, ja hänen johtopäätöstään, että "imperialismi on kuolevaa kapitalismia, portti sosialismiin".

Taloustieteen tohtori
VIKTOR TJAGUNENKO

Kehitysmaat ja maailmantalous

Vapaaseen kilpailuun perustuneen kapitalismin kehittyminen imperialismiksi vei päätökseen yhtenäisen maailmantalouden muodostumisen, johon sisältyy kansainvälisen työnjaon järjestelmä, yhtenäiset maailmanmarkkinat ja vastaava valtioiden välisten suhteitten järjestelmä. Maailman kapitalistisen talouden sisällä muodostuivat määrätyt suhteet niin monopolistien liittojen kesken (maailman taloudellisen jaon pohjalla) kuin valtioiden kesken — kapitalistien poliittiset liitot (maailman alueellisen jaon pohjalla).

Imperialististen maiden sisäisistä tuotantosuhteista johdannaiset kansainväliset tuotantosuhteet eli Karl Marxin ilmaisua käyttäen maiden väliset "vuorovaikutussuhteet" maailmantaloudessa määräsivät myös tämän talouden kehityksen lainmukaisuudet. Tämän kehityksen tärkeimpänä tuloksena on ollut imperialististen valtioiden pienen muuta maailmaa riistäneen ryhmän erottuminen muista. Valtasuhteet ja niihin liittyvä väkivalta muodostivat yhtäältä imperialististen valtioiden keskinäisten suhteiden ja toisaalta niiden ja siirtomaiden sekä riippuvaisten maiden välisten suhteiden perustan. Maailmantalouden kehityksen yleisenä suuntana oli tuohon aikaan riippuvaisten maiden muuttuminen siirtomaiksi ja taistelu siirtomaiden uudelleenjakamisesta imperialistivaltojen kesken.

Kuluneina viitenäkymmenenä vuotena ovat maailmantalouden rakenne ja sen kehitystendenssit perin pohjin

muuttuneet. Kapitalistinen maailmantalous on lakannut olemasta yhtenäinen kaiken piiriinsä sulkeva järjestelmä. Sosialismin saatua voiton Neuvostoliitossa ja sen jälkeen useissa muissa maissa muodostui uusi, niinikään koko maailman käsittävä sosialistinen talous omine lainmukaisuuksineen ja omantyyppisine valtioiden välisine suhteineen.

Koko maailman käsittävän talouden puitteissa on alkanut syntyä tiettyjä taloudellisia ja poliittisia suhteita kapitalistisen ja sosialistisen maailmanjärjestelmän välille. Niille on ollut alusta alkaen ominaista vanhan ja uuden, kapitalististen ja sosialististen menetelmien välinen kireä taistelu. Näistä suhteista on tullut aineellinen pohja, taloudellinen perusta erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien maiden rauhanomaiselle rinnakkainololle, joka on siirtymävaihe kansainvälisissä poliittisissa suhteissa.

Elämme ylimenokautta, ja itse maailmantaloudessa on muotoutumassa ylimenovaihe kapitalistisesta sosialistiseen talouteen. Kahden talousjärjestelmän keskinäiset suhteet ovat jo muuta kuin suoran riiston ja toisen järjestelmän toisen valtaan alistamisen suhteita. Ne voivat perustua vain normaalille kaupalliselle pohjalle. Imperialistivaltojen yrityksiä pakottaa sosialistiset maat epätasa-arvoisiin suhteisiin vastustavat keskinäiseen apuun ja tukeen nojautuvat sosialistiset valtiot päättävästi. Maailmantalouden suhteiden kahden eri tyypin, kapitalistisen ja sosialistisen välinen taistelu määrää nykyisin yleismaailmallisten suhteiden olemuksen.

Itse kapitalistisessa taloudessa on tapahtunut suuria muutoksia. Siirtomaajärjestelmän luhistumisen seurauksena on myös sen sisäinen rakenne muuttunut. Aikaisemmin oli maailman kapitalistiselle taloudelle tyypillistä V. I. Leninin määritelmän mukaan kahden maaryhmän, siirtomaita omistavien maiden ja siirtomaiden, olemassaolo; muiden maiden asema oli väliaikaisessa vaiheessa, samalla kun kaikkein reaalisin valtiollisen riippuvuu-

den muuttumisen muoto oli muuttuminen puolisiirtomaista siirtomaiksi, kuten Lenin Iranin, Kiinan ja Turkin esimerkeillä vakuuttavasti osoitti.

Nykyisin ei maailman alueellista jakoa entisessä merkityksessä ole enää olemassa. Entisten siirtomaiden tilalla on itsenäisiä valtioita. Valtiollisen riippuvuuden erilaisten välimuotojen sijasta on muodostunut valtioita, joiden valtiollisella riippumattomuudella on erilaisia välimuotoja. Ja vaikka maailman kapitalistisen talouden piiriin jäänyt entisten siirtomaiden enemmistö kokeekin tämän talouden objektiivisten lainmukaisuuksien vaikutuksen, niiden asema maailmantaloudessa on kuitenkin nyt toinen, se on olennaisesti muuttunut. Kapitalistiset monopolit eivät voi enää esteettömästi hallita näiden maiden inhimillisiä ja luonnonvoimavaroja eivätkä määrätä niiden taloudellisen ja yhteiskunnallisen tai poliittisen kehityksen suuntaa tai luonnetta.

Tämän "erikoisen paikan" maailman kapitalistisessa taloudessa nuoret valtiot valtasivat imperialisminvastaisella sitkeällä taistelulla ja voivat nyt sosialististen maiden kokemukseen ja tukeen nojaten pyrkiä täyteen riippumattomuuteen.

Kehitysmaiden joukossa on ryhmä valtioita, jotka ovat suorittaneet sellaisia yhteiskunnallisia ja taloudellisia uudistuksia, että ne johtavat nämä maat sosialismin kannalle. Näitä maita ovat ennen kaikkea Yhdistynyt arabitasavalta, Birma, Algeria, Syyria ja eräät muut. Niiden osalta ei enää riitä viittaaminen niiden erityiseen paikkaan maailman kapitalistisessa taloudessa. Niitä tuskin voidaan kokonaan lukea kuuluviksi kapitalistiseen talouteen muuta kuin hyvin suurin varauksin. Mutta ne eivät ole vielä liittyneet maailman sosialistiseen talouteen. Juuri tämä maiden ryhmä on mielestämme selvä esimerkki yhteiskuntakehityksen välimuodosta, joiden esiintymistä V. I. Lenin teoksessaan useassa yhteydessä korosti. Samalla kun ne tilapäisesti ovat väliasemassa

kahden maailmanjärjestelmän välimaastossa, niiden kehitys kulkee sosialismin suuntaan.

Mutta tässä nousee esiin tärkeä teoreettinen ja käytännön kysymys: missä vaiheessa voidaan siirtymistä järjestelmästä toiseen pitää päättyneenä? Mikä ratkaisee tämän ajankohdan (tai tilan)?

Tätä kysymystä ei ole vielä teoreettisesti käsitelty, mutta käytännössä se on jo noussut koko laajuudessaan useiden maiden kohdalla. Millaisin muodoin ja menetelmin sosialististen valtioiden pitäisi lujittaa taloudellisia ja muita suhteitaan kehitysmaihin, erityisesti sosialismiin johtavalle tielle asettuneisiin maihin ottaen huomioon, että ne eivät voi katkaista kaikkia taloudellisia yhteyksiään kehittyneisiin kapitalistimaihin? Mikä tai mitkä tekijät ovat tärkeimmät ja ratkaisevimmat määriteltäessä jonkin maan kuuluminen jompaankumpaan kahdesta maailmantalouden vallitsevasta systeemistä? Tämä kysymys kaipaa erikoistutkimuksia.

Tällä hetkellä tästä asiasta on erilaisia käsityksiä. Jotkut pitävät ratkaisevana arvioperusteena sitä, onko imperialistisilla monopoleilla asianomaisessa maassa hallusssaan tiettyjä taloudellisia asemia, toiset ulkomaankaupan suuntausta ja laajuutta, kolmannet talous- ja yhteiskuntarakennetta. Viimeksi mainitun kriteerin tärkeys nähdään erityisen selvästi siitä seikasta, että jopa marxilaisessa kirjallisuudessa käytetään tärkeimpien maaryhmien kuvaamiseen usein sellaisia käsitteitä kuin leiri, blokki, kehittyneet ja kehittymättömät, rikkaat ja köyhät valtiot jne., kun taas sellaiset käsitteet kuin talous- ja yhteiskuntajärjestelmä ovat alkaneet joko kadota lehtien palstoilta tai esiintyvät hyvin harvoin.

Jonkin maan konkreettisessa erittelyssä ei voida välttää sen sosiaalista ja taloudellista luonnehdintaa. Esiintyyhän maailmantaloudessa sekä sosialistinen että kapitalistinen yhteiskunta- ja talousjärjestelmä. Kehittyneiden maiden joukossa on sekä sosialistisia että kapitalistisia ja samoin on rikkaiden maiden joukossa molempia.

Siksi olisi sekä teoreettisesti että poliittisesti väärin esittää nykyinen maailma kahden sellaisen ryhmittymän pohjalla, joiden jako on suoritettu joko maantieteellisen periaatteen tai tuotantovoimien kehitystason mukaan. Niin taloudellinen kuin poliittinenkin maailmankartta on huomattavasti monimutkaisempi.

Nykyinen maailmantalous käsittää niin kapitalistisia kuin sosialistisiakin valtioita. On imperialistisia valtoja ja vielä jäljellä olevia siirtomaita. Entisten siirtomaiden paikalle on syntynyt suuri ryhmä kehitysmaita, joiden keskuuteen on muodostunut niiden maiden alaryhmä, jotka ovat ilmoittaneet kehityksensä päämääräksi sosialismin.

Yksi nykyisen kehityksen erikoispiirteistä on pyrkimys luoda kunkin ryhmän sisällä oma itsenäinen kansainvälisen työnjaon järjestelmä. Tätä tendenssiä vastassa on muita, joista mainitsen vain kaksi vastakohtaisinta: pyrkimys autarkiaan, täyden tuotannollisen ja alueellisen kompleksin luomiseen kansallisten rajojen puitteissa ja pyrkimys kehittää talous- ja tuotannolliset suhteet kahden talousjärjestelmän välille.

Vain näiden suhteiden ja yhteyksien kokonaisuuden eritteleminen voi antaa täyden kuvan nykyisen maailmantalouden kehityksestä ja lainmukaisuuksista.

Neuvostoliiton tiedeakatemian kirjeenvaihtajajäsen, taloustieteen tohtori ABRAM MILEIKOVSKI

Yleismaailmallisen kehityksen lainmukaisuuksista

Tieteellinen ennustaminen on marxilaisille nykyisin enemmän kuin milloinkaan ennen välttämätön edellytys talouden kehittämisen ja vallankumouksellisen taistelun strategian ja taktiikan oikean suunnan määrittelemiseksi. Siitä on tullut myös tärkeä ideologisen taistelun ainesosa, alue, jolla marxilais-leniniläisen teorian luova kehittäminen on erityisen tärkeätä. Yhteiskuntakehityksen näköalojen selvittelyssä on tarpeen realistinen kuva nykyisen maailman kehityksen ratkaisevista tekijöistä, kansainvälisellä areenalla esiintyvistä voimista ja nykymaailmasta kokonaisuutena.

Tässä yhteydessä haluaisin ottaa esiin kysymyksen kapitalismin yleisen kriisin kehityksen eri vaiheista. Ensimmäisen ja toisen vaiheen määrittely ei marxilaisten keskuudessa ole aiheuttanut epäröintiä. Siinä esiintyy ilmiöiden toistuvuutta, selvästi ilmenevää lainmukaisuutta — kaksi maailmansotaa ja niiden yhteydessä alkanut osien irtoaminen imperialismin järjestelmästä. Mutta lainmukaisuuden käsittämiseen yksinkertaistetusti pelkästään ilmiöiden toistuvuudeksi ottamatta huomioon maailmantilanteen laadullisia muutoksia liittyi dogmaattisten käsitysten vaara, ja tämä vaara kuten tunnettua on myös näyttäytynyt. Levisi käsitys, että kapitalismin yleisen kriisin seuraava eli kolmas vaihe liittyisi mitä todennäköisimmin sotaan. Tällöin ei otettu huomioon, että maailmassa oli kapitalismin ja sosialismin välille syntynyt uusi voimasuhde, joka antaa mahdollisuuden torjua uuden maailmansodan. Ei otettu huomioon sitä seikkaa, että

imperialismin päämaiden välisten ristiriitojen ratkaiseminen ei ole enää mahdollista käymällä uusi maailmansota maailman uudelleenjaosta.

Uuden vaiheen saapuminen kapitalismin yleisessä kriisissä oli yhteydessä myös siihen näköalaan, että jaksottaiset talouspulat olivat väistämättä syveneviä ja oli olemassa näköalat niiden kehittymisestä poliittisiksi kriiseiksi. Samaan aikaan valtiomonopolistisen kapitalismin kehitys ja kehittyneiden kapitalististen maiden toisen maailmansodan jälkeen pysyvästi toteuttama kriisien torjuntapolitiikka estivät mahdollisuuden sen tyyppiseen katastrofaaliseen kriisiin, jollainen puhkesi vuonna 1929.

Mikä oli pääsyynä virheellisyyksiin kapitalismin yleisen kriisin kehitystä arvioitaessa? Minusta tuntuu, että virhe johtui huomattavalta osalta siitä, että analyysin pohjaksi otettiin kapitalismin itsensä endogeeniset (sisäiset) voimat ottamatta laskuissa mukaan niitä exogeenisiä (ulkoisia) tekijöitä, jotka olivat saaneet yhä ratkaisevamman merkityksen yleismaailmallisessa kehityksessä. Kahden järjestelmän taloudellisen kilpailun ratkaisevaa merkitystä ei otettu täysin määrin huomioon. Kysymys ei ole vain sosialismin vaikutuksesta kapitalismiin, vaan myös kahden järjestelmän keskinäisestä vuorovaikutuksesta, ei yksin suoranaisista, vaan myös välillisistä yhteyksistä. Emme ole tähän saakka kohdistaneet riittävästi huomiota näiden yhteyksien laadunmuutoksiin. Emme ole vielä laatineet mallia, joka mahdollistaisi niiden saamisen esiin. Ne ovat poikkeuksellisen moninaisia ja monisärmäisiä. Maailman kehityksen uusia lainmukaisuuksia ei voida saada selville ilman näiden yhteyksien laadun ja määrän arviointia. Tarkastelkaamme vaikkapa vain valtioiden järjestelmiä. Valtioita on tällä hetkellä noin 130, ja niiden väliset vuorovaikutussuhteet muodostavat varsin monimutkaisen järjestelmän.

Maailmankehityksen ykseys on reaalinen käsite, joka kuvastaa nykyisen vallankumousprosessin omaperäisiä

lainmukaisuuksia. Se ei ilmene vain kapitalistisen riiston piirin kaventumiseen johtavissa vallankumouksellisissa uudistuksissa, vaan myös niissä uudistuksissa, joita pannaan toimeen kapitalistisen maailman piirissä heijastusvaikutuksina sosialistisesta vallankumouksesta, jonka sivutuotetta ne ovat.

Kehittyneiden kapitalistimaiden rakennemuutosten syistä ja luonteesta ei voida suorittaa kaikinpuolista analyysiä ottamatta huomioon yleismaailmallisen kehityksen lainmukaisuuksia. Valtiomonopolistinen kapitalismi ei ole yksistään kapitalismin tuotantovoimien kehityksen tulosta. Sitä eivät kiihdytä vain imperialistimaiden keskinäisen kilpailutilanteen olosuhteet. Sen nopea kasvu on tulosta myös siitä että kapitalismin on välttämätöntä mukautua maailmantilanteen muutoksiin, luoda kapitalismin pohjalta vaihtoehto sosialismille, ts. toteuttaa uudistusten järjestelmä, jonka porvarilliset ideologit itse määrittelevät vastaukseksi "sosialismin haasteeseen". Valtiomonopolistinen kapitalismi ei ole vain monopolistisen porvariston taantumuksellisimpien ryhmien diktatuurin voimistumista, vaan myös sosiaalisten siirtoliikkeitten järjestelmä, joihin sisältyy työväestölle sitkeän luokkataistelun paineen johdosta tehdyt myönnytykset.

Olemme pitkään aliarvioineet valtion aktiivista roolia. V. I. Lenin kiinnitti teoksessaan "Valtio ja vallankumous" ja sen jälkeenkin erittäin suurta huomiota valtiomonopolistisen kapitalismin syntyyn ja kehitykseen. Vasta nyt voimme arvioida Leninin kapitalistisen talouden valtiollistumisen historiallista väistämättömyyttä koskevan ennusteen merkityksen. Meidän aikanamme se ei ilmene niinkään valtion omaisuuden kasvun ja taloudellisen infrastruktuurin luomisena kuin valtion vaikutuskoneiston kehittymisenä entistä täydellisemmäksi vaikutettaessa koko yhteiskunnalliseen uusintamisprosessiin. Samalla kun valtio toteuttaa monopolistisen porvariston mahtavimpien ryhmien tahtoa, se säilyttää tietyssä määrin

itsenäisyytensä koko kapitalistiluokan etuja silmälläpitäen. Se toteuttaa välittäjän roolia luokkataistelussa pyrkien torjumaan syvät sosiaaliset järkytykset. Valtion sosiaaliset investoinnit eivät ole vain infrastruktuurin kehittämistä parhaitten uusintamisehtojen turvaamiseksi yksityiselle monopolipääomalle, vaan myös keino säilyttää itse porvarillinen yhteiskuntarakenne kahden järjestelmän taistelun olosuhteissa. Imperialistinen integraatio johtuu sekä tuotantovoimien kehitystarpeista ja imperialistisen kilpailun nykyisistä ehdoista että myös kahden järjestelmän kilpailun synnyttämistä maailman kehityksen uusista lainmukaisuuksista.

Maailman kehityksen uudet lainmukaisuudet heijastuvat myös kansainvälisten taloussuhteiden laajenevassa kehityksessä. Siinä on ratkaisevana se seikka, että sosialismin voitto on pakottanut imperialismin rauhanomaiseen rinnakkaiseloon ja osoittanut taloudellisen saarron politiikan kestämättömäksi. Kapitalismi ei pysty ratkaisemaan markkinaongelmaa laajentamatta taloudellisia yhteyksiään sosialistisiin maihin. Erittäinkin "kolmannen maailman" maat, jotka eivät kapitalistisen maailmantalouden puitteissa kykene ratkaisemaan sosiaalisia ja taloudellisia perusongelmiaan, pyrkivät luomaan läheisen taloudellisen ja kulttuurialan yhteistyön sosialistisen järjestelmän kanssa.

Yleismaailmalliset taloussuhteet saavat tärkeän merkityksen sen ansiosta, että kahden järjestelmän taloudellisesta kilpailusta on tullut pysyvä instituutio, joka määrää nykymaailman kasvot. Maailmantaloutta eivät enää hallitse kapitalismin lait, mutta sosialismin laitkaan eivät vielä ole päässeet vallitseviksi. Lisäksi nykyiset tuotantovoimat vaativat välttämättä yleismaailmallisten taloussuhteitten kansainvälistä säätelyä. Tästä johtuu tarve luoda erikoislaatuinen valtioiden välinen päällysrakenne.

Maailmantalouden suhteiden säätelyn välttämättömyyden määrää tieteellis-teknisen vallankumouksen kiihkeä kehitys, joka tekee planeettamme entistä ahtaammaksi.

Jo nyt on käynyt mahdottomaksi kehittää eteenpäin lentoyhteyksiä ilman, että on säädetty kansainvälisiä lakeja ilmakuljetusreittien hallinnasta; jopa radio- ja televisiotoiminnankin edelleen kehittäminen on mahdotonta säätelemättä kansainvälisillä sopimuksilla radio- ja televisioyhteyksiä. On välttämätöntä säännellä maailman valtamerien hyväksikäyttö, sillä niitä ei voida jakaa maalla vakiintuneiden aluerajoitusten pohjalla. Kansainvälinen yhteistyö on välttämätön sääennusteen laatimisessa ja sään tuntemuksessa kun taistellaan sairauksia ja nälkää vastaan. Se on elintärkeätä teknisen kokemuksen ja tieteellisten tietojen vaihtamiselle.

Kaikki nämä seikat kuvastuvat maailman taloussuhteita säätelevien uusien kansainvälisten laitosten kehityksessä ja niiden määrän lisääntymisessä.

Ennusteiden laatiminen kapitalismin ja sosialismin kehityksessä ei ole mahdollista, ellei näitä maailman kehitystendenssejä oteta huomioon. Se on välttämätöntä myös yhteiskunnallisten ja taloudellisten ongelmien erittelyn vuoksi. Tässä suhteessa on "Rand Corporationin" ennuste kuvaava. Tämän järjestön, kuten tunnettua, ovat muodostaneet ilmavoimat USA:ssa selvittämään strategisten pommikoneiden tarvetta. Se laatii parhaillaan ennustetta ihmiskunnan kehityksestä sadaksi vuodeksi eteenpäin. Se kuvittelee tulevan yhteiskunnan seuraavanlaiseksi. Rand Corporationin ennusteen mukaan tulee uuden tieteellis-teollisen yhteiskunnan ohjaksissa olemaan tiedemiehiä ja asiantuntijoita, erityinen "viisaiden ja vastuunalaisten henkilöiden" kasti, joka on "ylempi kerros" suhteessa sosiaaliseen keskikerrokseen, jota sen on pidettävä alaisuudessaan. Rand Corporationin johtopäätös on seuraava: atomivallankumous vapautti lännen poliittiset johtajat välttämättömyydestä pitää kiinni demokratian myytistä ja saada joukkojen hyväksyntä päätösten toteuttamiselle. Joukkojen pitämiseksi vallan alla ehdotetaan suoritettavaksi perusteellisia parannuksia propagan-

datekniikassa. Ne hahmotellaan toteutetuiksi jo vuoteen 1972 mennessä, ja vuoteen 2035 mentäessä suunnitellaan kehitettäväksi "kokonaiseen vyöhykkeeseen kohdistuvan hypnoottisen vaikuttamisen väline". Rand Corporationin ennusteiden laatijoilla on omalaatuinen sosiaalisten ongelmien ratkaisumalli: ravita joukot kylläisiksi, mutta pitää ne alistettuina.

Tiedämme, että nykyisen tieteellis-teknisen vallankumouksen pohjalla kehittyvän tulevan yhteiskunnan malli voidaan laatia vain, jos kiinnitetään huomio sosialistisen vallankumouksen lainmukaisuuksiin. Sosialistista vallankumousta ei tarvita vain siksi, että se turvaa tuotantovoimien rajattoman kehityksen, vaan myös siksi, että vain vallankumouksen kulussa ja sen pohjalla, kuten Marx osoitti, työtätekevät joukot vapauttavat itsensä vanhan yhteiskunnan loasta ja saavuttavat henkisen vapautensa. Ei joukkojen "kylläinen hyvinvointiorjuus" "viisaitten" diktatorisen valvonnan alaisena, vaan ihmisen ja hänessä piilevien henkisten mahdollisuuksien kaikinpuolinen kehittäminen kommunistisen tasa-arvoisuuden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteitten pohjalla — siinä on marxismin tieteellisesti perustelema tulevan yhteiskunnan malli.

Koko maailman siirtyminen kapitalismista sosialismiin, sosialistisen vallankumouksen voittoisa kehitys on väistämätön kaikista historian syrjähypyistä huolimatta.

Taloustieteen tohtori
GEORGI RUDENKO

Leniniläisten analyysimenetelmien kestävä merkitys

Leninin teoksen "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysasteena" ilmestymisestä kulunut puoli vuosisataa ja Karl Marxin "Pääoma"-teoksen ilmestymisestä kulunut vuosisata ovat olleet ajanjakso, jonka kestäessä marxilaisen talousteorian oikeellisuus on tarkastettu ja vahvistettu. Viime vuosikymmenet ovat tuoneet kapitalismin järjestelmiin ja sen koko olemassaolon ehtoihin monia muutoksia. Marxilaisten ajankohtaiseksi tehtäväksi on noussut taloustieteellisen teorian kehittäminen eteenpäin vastaamaan muuttunutta tilannetta.

Marxilainen poliittinen taloustiede on luotu käyttämällä abstraktisesta konkreettiseen etenemisen menetelmää. Kuten "Pääoman" ensimmäisessä esipuheessa todetaan, Marx oli asettanut teoksensa peruspäämääräksi "nykyisen yhteiskunnan taloudellisen liikunnan lain selville saamisen". Tästä johtui välttämättömyys tutkia "puhdasta kapitalismia" järjestelmänä, joka oli tiedostettava "sen itsensä avulla", sen omissa sisäisissä lainmukaisuuksissa. Siksi tutkimus oli suoritettava erillään porvarillisen yhteiskunnan muista luokista ottaen huomioon vain sen perusluokat, kapitalistit ja palkkatyöläiset. Yhtä tiukan tieteellisesti Marx eristi tutkimuksensa kansainvälisistä taloudellisista suhteista ja kapitalistisen valtion talouselämään kohdistamasta vaikutuksesta.

Leninin imperialisminteoria on uusi kehitysaste kapitalismin systeemin tiedostamisen tieteellisessä abstraktiossa. Mikä tässä kehitysasteessa on uutta ja mikä on

sen metodologinen merkitys? Päästäkseen asettamaansa peruspäämäärään Marx tutki porvarillisen yhteiskunnan yksityisen ja kokonaispääoman liikuntaa. Leninillä ei tätä Marxin jo ratkaisemaa tehtävää ollut enää suoritettavanaan. Leninin tutkimustyön kohteena on erityisesti monopolipääoma. Monopolipääoma ei ole samaa kuin yhteiskunnan kokonaispääoma. Se on vain osa porvarillisen yhteiskunnan kokonaispääomasta. Mutta tämä osa on porvarillisessa maailmassa ratkaiseva, hallitseva, se määrää sen kehityksen perustendenssit ja suunnan. Tästä nousi esiin tehtävä tutkia ja kuvata monopolipääoman valtajärjestelmiä, sen liikunnan lakeja.

Kiinnitettäköön huomiota siihen seikkaan, että tutkiessaan tätä erityistä systeemiä Lenin erotti siinä kaksi keskinäisessä yhteydessä olevaa alajärjestelmää. Imperialismia käsittelevän teoksensa kolmessa ensimmäisessä luvussa (Tuotannon keskittyminen ja monopolit, Pankit ja niiden uusi rooli, Finanssipääoma ja finanssiharvainvalta) on huomion kohteena alajärjestelmä, joka liittyy monopolien ja finanssiharvainvallan hallitsemiseen niiden "kotimaassa" — maailmankapitalismin keskuksissa. Tässä yhteydessä paljastetaan ne erityiset suhteet, joiden välityksellä monopolipääoma turvaa (uusintaa) hallitsevan asemansa jatkuvuuden yhteiskunnassa.

Tämän tutkimuksen yhteydessä laajeni olennaisesti niiden taloudellisten suhteiden piiri, jotka siihen mennessä olivat olleet kapitalismia koskevan talousteorian tutkimuskohteina. Monopolit eivät riistä vain palkkatyöläisiä. Monopolien ja finanssiharvainvallan riiston kohteena ovat porvarillisen yhteiskunnan kaikki perusluokat ja kerrokset. Leninin imperialisminteoria ei rajoitu enää puhtaan kapitalismin "suljetun järjestelmän" tutkimiseen. Imperialismia käsittelevän Leninin teoksen kolmessa seuraavassa luvussa, Pääoman vienti, Maailman jako kapitalistien liittojen kesken ja Maailman jako suurvaltain kesken, on hahmoteltu selkeästi imperialismin yleismaailmallisten taloussuhteitten alajärjestelmä. Tutkimus-

kohteiksi tulevat monopolien ja finanssiharvainvallan kansainväliset taloudelliset valtasuhteet, jotka ovat peräisin tai johdannaisia niiden herruuden aiheuttamista ristiriidoissa emämaissa. Tässä Lenin osoittaa, millaisin keinoin imperialistivaltojen monopolit ja finanssiharvainvalta pysyttävät (uusintavat) asemansa koko kapitalistista maailmaa hallitsevana voimana.

Monopolipääoman kansainvälisten taloudellisten valtasuhteiden muodostaman alajärjestelmän ottaminen marxilaisen talousteorian tutkimuskohteeksi johti poikkeukselliseen tärkeisiin johtopäätöksiin. Kävi ilmi, että "kapitalismi oli kasvanut yleismaailmalliseksi siirtomaasorron ja taloudellisen alistamisen järjestelmäksi, jota toteutti kourallinen 'edistyneimpiä' maita maapallon väestön valtavaan enemmistöön nähden" [1] ja että kapitalismin herruuden poistava yleismaailmallinen vallankumous oli väistämätön. Kävi ilmi, että sosialismin samanaikainen voitto koko kapitalistisessa maailmassa on mahdoton ja että yksittäisten maiden irtoaminen kapitalismin ketjusta on väistämätön. Vihdoin osoittautui, että monopolikapitalismia vastaan emämaissa ja siirtomaissa taistelevilla voimilla on yhteinen vihollinen, ja nämä voimat ovat vain maailman vallankumouksen eri joukko-osastoja.

Tarkastelkaamme edellä sanotun valossa kapitalismia koskevan talousteorian edelleen kehittämisen tehtävää. Tätä tehtävää ratkaistessamme me tietenkin säilytämme marxilaisen kapitalismia tutkivan poliittisen taloustieteen yhteisen päämäärän, joka on nykyisen porvarillisen yhteiskunnan liikunnan taloudellisten lakien paljastaminen. Kuitenkin me heti alkuun havaitsemme kaksi meidän päiviemme kapitalismissa tapahtuvan liikunnan periaatteellista erikoispiirrettä, joiden vaikutuksesta tutkimusta ei enää voida eristää. Mitkä ne ovat?

1. Pääoman liikunta ei enää tapahdu yksinomaan kapitalismin omien sisäisten lainmukaisuuksien pohjalta.

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 27, s. 305.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolo selittää osan tämän liikunnan tärkeimmistä erikoispiirteistä.

2. Kaikkien aikaisempien kehitysvaiheittensa aikana talousteorialla on ollut erityisenä tutkimuskohteena yksityiskapitalistinen yritystoiminta. Se on syntynyt luonnonvoimaisten lakien vaikutuksesta ja se on itse synnyttänyt omat lainmukaisuutensa. Nämä alkuvoimaiset lait "ohjasivat" sen liikuntoja. Mitään muita tekijöitä ei ollut olemassa, jotka olisivat sanottavammin vaikuttaneet sen liikuntaan.

Historiallisen kehityksen myötä yksityisyritteliäisyyden systeemi ja sen alkuvoimaiset lait järkyttivät kapitalistista järjestelmää ja saattoivat sen romahduksen partaalle. Luonnonlain tavoin tämä tilanne synnytti valtiomonopolistisen kapitalismin, järjestelmän jonka puitteissa porvarillinen valtio puuttuu yhteiskunnalliseen uusintamisprosessiin pidentääkseen kapitalistisen yksityisyritteliäisyyden elinikää.

Tältä perustalta on porvarillisen yhteiskunnan sisälle muodostunut erityisiä taloudellisia suhteita. Niitä ei enää voida pitää luonnonvoimaisen kehityksen tuotteina. Niiden johdosta on kapitalistisen yhteiskunnan perusta tuntuvasti monimutkaistunut.

Erityisiä ja objektiivisia kapitalistisia suhteita aikaansaava valtiokoneisto, näiden suhteiden sisältö, niiden syntymisessä ja uusiutumisessa ilmenevät lainmukaisuudet on liitettävä elimelliseksi osaksi taloustieteellistä teoriaa, koska ne ovat elimellinen osa kapitalistista todellisuutta.

Nykyinen kapitalismi yhtenäisessä liikunnassa olevana kokonaisuutena, yhtenäisenä järjestelmänä paljastaa kaksi objektiivisesti olemassaolevaa alajärjestelmää. Ne ovat:

1. Perustalla oleva yksityisyritteliäisyyden alajärjestelmä, jonka tärkeimpänä ja ratkaisevana toimintamotiivina on edelleenkin henkilökohtainen hyöty, voitontavoittelu sitä säätelevine luonnonvoimaisine lakeineen.

2. Edellisen johdannainen apualasysteemi, joka muo-

dostuu valtion puuttumisesta uusintamisprosessiin ja jonka tärkeimpänä ja ratkaisevana toimintamotiivina on perustalla olevan alasysteemin säilyttäminen sen osittaisten uudistusten kautta. Tämän alajärjestelmän vaikutuksen lainmukaisuudet ovat omaperäiset, sillä ne ovat syntyisin kapitalistisen maailman puolustusreaktioista aikansa eläneen järjestelmän luhistumisprosesseja vastaan.

Kumpikin näistä alajärjestelmistä kokee omalla tavallaan sosialismin ja työväenliikkeen vaikutuksen. Kumpikin niistä myös reagoi omalla tavallaan niiden vaikutukseen. Vihdoin nykyisen kapitalismin reaalinen todellisuus kokonaisjärjestelmänä katsottuna, sen liikunnan muotojen omalaatuisuus ovat objektiivinen tulos näiden kahden alajärjestelmän keskinäisestä yhteydestä ja vuorovaikutuksesta.

Nykyinen yksityisyritteliäisyyden alajärjestelmä on viimeksi kuluneen puolen vuosisadan aikana tapahtuneista muutoksista huolimatta suhteellisesti vähemmän monimutkainen tutkimuskohde, koska marxismin klassikoiden teosten ansiosta on jo olemassa valmis lähtökohta sen tutkimiseen.

Jos pysähdymme varsinaiseen monopolistiseen kerrokseen, finanssipääomaan, niin sen uusintamismekanismi, jonka Lenin selvitti tutkiessaan imperialismin perustavia taloudellisia erikoisuuksia, on viimeksi kuluneen puolen vuosisadan aikana kokenut suuria muutoksia, vaikka se pääpiirteissään on säilynytkin. Niistä osa on aiheutunut monopolien pääomien jatkuneesta kasaantumisesta, tämän prosessin synnyttämistä ristiriidoista. Osa monopolipääoman uusintamismekanismin muutoksista johtuu kapitalistisen järjestelmän vallankumouksellisista järkytyksistä, sen yleisestä heikentymisestä sosialismin ja työväenliikkeen kehityksen seurauksena.

Jos otetaan huomioon porvarillisen yhteiskunnan eimonopolististen kerrosten ja luokkien uusintamisprosessi monopolien vallan olosuhteissa, tämän seikan tutkiminen vaatii vielä vakavaa työtä. Historia on vahvistanut Le-

ninin näkemykset oikeiksi. Miljooniin kohoava määrä pienyrittäjiä jatkaa olemassaoloaan kapitalistisessa maailmassa talouden eri aloilla. Näissä kerroksissa on ei vain proletariaatin, vaan myös monopolistisen porvariston potentiaalisia voimareservejä.

Yhä selvempänä hahmottuu esiin tilanne, joka osoittaa, että proletariaatti voi saavuttaa voiton liitossa näiden kerrosten kanssa, mutta ei niitä vastustaen. Mutta tämä asetelma vaatii antimonopolistisen virtauksen taloudellisten perusteiden huolellista tutkimista. Näiden kerrosten nykyisen uusintamisprosessin huolellinen tutkiminen on välttämätöntä sellaisten vaihtoehtoisten ratkaisujen kehittelemiseksi, jotka voisivat taivuttaa nämä kerrokset vankasti työväenliikkeen puolelle.

Leninin teosten ja myöhemmin kerääntyneen tosiasiamateriaalin perustalta marxilaiset teoreetikot ovat tehneet useita tärkeitä yleispäteviä johtopäätöksiä valtion uusintamisprosessiin puuttumisen syistä, kehityksestä, tarkoitusperistä, olemuksesta ja luonteesta.

Samalla on todettava, että verrattuna yksityisyritteliäisyyden alajärjestelmän tutkimiseen valtiomonopolistisen kapitalismin alajärjestelmän teoreettinen kuvaileminen näyttää paljon monimutkaisemmalta tehtävältä.

Leninin paljastamalla (imperialismia käsittelevän teoksen luvut I—VI) yksityisen monopolipääoman vallankäytön mekanismilla on meidän aikanamme valtiollinen "kaksoiskappale" niissä erikoisissa tukiaisissa, joilla valtio pönkittää yksityispääoman uusintamistoimintaa. Yksityisten monopolien rinnalle aineellisen tuotannon piiriin on monissa maissa muodostettu valtiomonopolistisia yrityksiä. Luottoliikkeen piirissä toimivilla yksityisillä pankkimonopoleilla on tärkeä selkänoja valtion luottojärjestelmässä. Hallitsevan finanssiryhmän yksityisen talouden piirissä käyttämää välitöntä valtaa on täydennetty sen osallistumisella koko valtiontalouden hallintaan. Tilanne on sama kansainvälisten suhteiden piirissä. "Klassinen" yksityispääoman vienti on saanut valtion

pääomien viennistä omalaatuisen täydennyksensä. Maailman taloudellista jakoa yksityisten monopolien kesken ovat tukemassa valtiomonopolistisen markkinoiden jaon erikoiset muodot. Näistä muodoista tärkein on tällä hetkellä kehittyneiden maiden yhteismarkkinat. Vapautusvallankumouksen murskaamat väkivaltaisen siirtomaajaon vanhat muodot ovat vaihtuneet siirtomaavallan valtiomonopolistiseen muotoon, uuskolonialismiin.

Valtiollisen tukijärjestelmän luonne ja rakennelma tietenkin muuttuvat riippuen talouden heikkojen kohtien sijainnista. Yksityismonopolistisen mekanismin valtiollisten "täydennysten" koko rakenne korostaa ja vahvistaa yksittäisistä muutoksista huolimatta niiden samojen yksityisen monopolipääoman valtasysteemin perusainesten olemassaoloa meidän päivinämme, jotka Lenin selvitti imperialismia käsittelevässä teoksessaan.

Kahden mainitun alajärjestelmän ajatuksellisen erottamisen (niiden erikoisluonteen ja toiminnan yksityiskohtaisen tutkimisen vaatimuksia silmälläpitäen) tarkoituksena ei tule olla niiden irrottaminen keskinäisestä yhteydestään, vaan päinvastoin saada selville niiden reaalisessa todellisuudessa jo olemassaolevat keskinäiset yhteydet ja vuorovaikutus. Tätä tietä kulkien on mahdollista tiedostaa nykyinen kapitalismi täydellisemmin yhtenä kokonaisuutena ja osoittaa sen taloudellisten liikuntalakien erityispiirteitä.

Historiatieteen kandidaatti
JEVGENI AMBARTSUMOV

Sosiaalireformismin kriisi ja vallankumousprosessin kehittyminen

Lenin käsitteli kirjoituksissaan paljon valtiomonopolistista kapitalismia, vaikka valtiomonopolistiset tendenssit eivät hänen aikanaan vielä olleetkaan kehittyneet niin laajoiksi kuin nykyisin ja liittyivät enemmänkin ensimmäisen maailmansodan poikkeusoloihin kuin kapitalismin normaaliin kehitykseen.

Tämän johdosta herää kysymys: mikä yhteys valtiomonopolistisella kapitalismilla on niihin imperialismin tunnusmerkkeihin, joista Lenin kirjoitti teoksessaan? Emme ole aina tutkineet kyllin tarkkaan ja huolellisesti Leninin imperialismin määritelmää. Kuitenkin Lenin aloitti imperialismin viiden tunnusmerkin luonnehdintansa kehottamalla pitämään mielessä "yleensä kaikkien määritelmien ehdollisen ja suhteellisen merkityksen ja sen, etteivät ne voi peittää ilmiön kaikkia mahdollisia yhteyksiä kun se on kehittynyt täyteen mittaansa".[1] Edelleen Lenin korosti, että hänen toteamansa tunnusmerkit koskevat vain "perustavia puhtaasti taloudellisia käsitteitä" ja että "imperialismi voidaan ja täytyykin määritellä toisin, jos ajatellaan kapitalismin tämän kehitysvaiheen historiallista paikkaa suhteessa kapitalismiin yleensä tai imperialismin ja työväenliikkeen kahden perussuunnan välistä suhdetta".[2]

Leninin tekemistä huomautuksista seuraa, että jos me tänään imperialismia luonnehtiessamme rajoitumme toistamaan nuo viisi tunnusmerkkiä erittelemättä mihin

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 27, s. 386.
[2] Sama, s. 387.

suuntiin nämä tunnusmerkit kehittyvät ja muuttuvat, jos olemme piittaamatta asian poliittisesta puolesta ja porvarillisen valtion osuudesta, niin moni asia nykyisessä kapitalismissa tulee vaikeaksi ymmärtää.

Nykyisen kapitalismin muuttuminen on nopeutunut ja saanut keskeytymättömän prosessin luonteen. Siksi myös sen luonnekuvan, jonka annamme imperialismin joistakin puolista, on oltava luonteeltaan dynaaminen, sen on heijastettava tätä liikkuvuutta. Tässä yhteydessä haluaisin hiukan väittää minua aikaisemmin esiintynyttä toveri Rudenkoa vastaan. Siitä sai sen vaikutelman, että hän näkee nykyisen kapitalismin kahtena yhdensuuntaisena, siis toisiaan (ainakin euklidisen geometrian mukaan) leikkaamattomana järjestelmänä: valtiollisena ja yksityisenä monopolikapitalismina. Tällainen malli kaipaa minusta huomattavia korjauksia.

Puhuessamme valtiomonopolistisesta kapitalismista emme tarkoita sen jotain osaa, vaan nykyistä kapitalismia kokonaisuutena: sekä yksityisiä yrityksiä että valtion toimintaa taloudellisella alalla. Nämä eivät ole kaksi toisistaan erillään olevaa systeemiä, vaan yhtenäinen kompleksi. Yksityisessä ja valtiollisessa pääomassa olennoituu yhtenäinen tuotannon yhteiskunnallisen luonteen kehitysprosessi. Esim. amerikkalaiselle nykykapitalismille tyypillisissä yksityisissä monopoliyhtiöissä, joita edustavat korporaatiot, on piirteitä, joita yksityiskapitalistisilla yrityksillä ei tätä edeltäneenä kautena ollut ja jotka todistavat porvarillisen omistuksen tämän muodon ylittäneen "yksityispääoman" käsitteen rajat. Jo Engels kirjoitti osakeyhtiömuodon kehityksen ottaessa ensi askeliaan: "Osakeyhtiöiden harjoittama kapitalistinen tuotanto ei ole enää yksityistä tuotantoa, vaan monien yhteenliittyneiden ihmisten eduksi harjoitettua tuotantoa". [3]

Tarkastelkaamme esimerkin vuoksi kahta suurta autoteollisuuden yritystä, ranskalaista Renaultia ja italia-

3 K. Marx ja F. Engels, Teokset, osa 22, s. 234.

laista Fiatia. Fiat on kuten tunnettua yksityinen yritys, Renault on valtion yritys. Näiden yritysten välillä ei kuitenkaan ole laadullista eroa, ei niiden paikkaan nähden tuotantoprosessissa, hallinnon luonteeseen, finanssi- ja taloudellisiin suhteisiin eikä tekniseen puoleen nähden.

Palatakseni nykyisessä kapitalismissa tapahtuneisiin muutoksiin haluaisin sanoa muutaman sanan muutoksista, joita on tapahtunut sosiaalireformismin ja sen perustan suhteen, koska sosiaalireformismin ja työväenliikkeen opportunismin ongelmalla on tärkeä sija puheenaolevassa teoksessa.

Ensin hieman sosiaalireformismin taloudellisesta perustasta eli Leninin ilmaisua käyttäen työväenliikkeen väliaikaisesta rappeutumisesta. Lenin näki tämän perustana ennen muuta siirtomaariiston ja jonkin maan ulkomaanmarkkinoilla saavuttaman monopoliaseman. Tässä taloudellisessa perustassa on nyt tapahtunut huomattavia muutoksia. Sosialismin muuttuminen maailmanjärjestelmäksi ja siirtomaasysteemin häviäminen ovat supistaneet merkittävästi siirtomaariiston mahdollisuuksia ja samaan aikaan pakottaneet imperialismin mukautumaan uuteen tilanteeseen. Siirtomaariistosta saatujen voittojen merkitys imperialismille kokonaisuudessaan vähenee jatkuvasti meidän päivinämme. Vastaavasti on monopolipääoman taholla yhä pienemmät mahdollisuudet lahjoa työväenluokan eri kerroksia tai muulla tavalla taloudellisesti vaikuttaa niihin.

Kapitalistisen tuotannon ennennäkemättömän kehityksen vuoksi, työväenluokan lukumääräisen kasvun ja sen poliittisen tietoisuustason kohoamisen ansiosta kapitalismi ei enää voi työväenluokkaan vaikuttaessaan rajoittua pelkästään lihottamaan kapeaa työläisaristokratian kerrosta. Sen täytyy ottaa muodossa tai toisessa lukuun hyvin laajojen työväenluokan kerrosten, käytännöllisesti katsoen koko monopolistisissa yrityksissä työskentelevän palkkatyöntekijäin joukon taloudelliset vaatimukset.

Mutta se että on välttämätöntä suoda korkeampi elin-

taso ei vain kapealle työläisaristokratian kerrokselle, vaan monopolistisessa tuotannossa olevalle työväenluokan perusjoukolle, merkitsee väistämättä luokkayhteistyön politiikan, sosiaalireformistisen ja porvarillisreformistisen politiikan perustan horjumista, sillä siihen vaikuttavat entistä voimakkaammin taloudelliset suhdanteet.

Tämä kaikki merkitsee pakostakin kriisiä sosialidemokratiassa, sosiaalireformistisessa politiikassa. Mielestäni on kuitenkin olemassa vielä yksi muita olennaisempi tekijä, joka tulee väistämättä syventämään tätä kriisiä. Nykyinen kapitalismi, olipa se ns. yleisen hyvinvoinnin yhteiskunta tai sen jokin muu muoto, johtaa ihmisyksilön vieraantumiseen. Tämä vieraantuminen ilmenee ennen muuta tuotantoprosessin "epäinhimillistymisenä" ihmisen muuttuessa pelkäksi nappulaksi tuotannon rattaissa sekä sinä esineiden palvontana ja omaisuuden kasaamisena, joka leviää laajoihin väestön kerroksiin.

Vieraantumiseen syynä oleva ongelmavyyhti voidaan ratkaista ainoastaan joukkoliikkeen tuloksena. Mutta kysymyksen ydin onkin siinä, että niin sosiaalireformismi kuin porvarillinen reformismi jo luonteensa vuoksi (merkitseväthän ne työläisten edustajien ja yrittäjien kesken huipulla tehtyjä sopimuksia) sulkevat joukkoliikkeen pois laskuista eivätkä siis kykene ratkaisemaan nykyiselle kapitalismille ominaista ristiriitaa, josta olen puhunut. Tässä piilevät sosialidemokratian jatkuvan kriisin syvimmät juuret ja tähän sisältyy myös marxilaisten, vallankumouksellisten puolueiden vaikutuksen lujittumisen reservit. Joukkojen vaikutuksen kasvaminen on vallankumouksellisen työväenliikkeen kehityksen takeena kapitalistisissa maissa.

Nykyisen työväenliikkeen luonteenomainen piirre, joka osoittaa sosiaalireformismin syvää kriisiä, on juuri joukkotoiminnan merkityksen kasvu jopa 1930-luvun kärjistyneen luokkataistelun kausiin verrattuna. Mutta samalla on sanottava, että työväenliikkeen vallankumouksellistuminen ei tapahdu hetkessä.

Minusta tuntuu, että niiden kuvausten lisäksi, joita olemme antaneet ja annamme nykyisestä vallankumouksellisesta prosessista, meidän kannattaisi käyttää käsitettä "pitkällinen".

Tässä yhteydessä kannattaa mainita Leninin huomautukset, jotka hän teki Buharinin "Siirtymäkauden talous"-teoksen johdosta ja jolloin hän Buharinin määritelmää oikaistessaan kirjoitti, että vallankumouksen saapumisnopeus "ei ole suorassa suhteessa kapitalististen suhteitten kypsyneisyyteen". Lenin asetti kysymyksen niin, että kapitalismin kehitys, sen modernisoiminen voi jopa vaikeuttaa vallankumouksen tuloa. Hän kirjoitti, että "sosialistinen vallankumous ei ole yhdenkertainen toimenpide, ei yksi taistelu yhdellä rintamalla, vaan kokonainen kärjistyneiden luokkayhteenottojen kausi, pitkällinen sarja taisteluita kaikilla rintamilla, ts. kaikista talouden ja politiikan kysymyksistä, taisteluita, jotka voivat päättyä vain porvariston omaisuuden pakkoluovuttamiseen". [4]

Näyttää siltä, että nämä huomautukset voidaan tänään kohdistaa eräille vasemmistososialisteihin kuuluville tovereillemme, jotka tyytymättöminä kapitalistisen maailman työväenliikkeen kehitystuloksiin arvostelevat kommunistisia puolueita väittäen niiden olevan opportunistisissa asemissa ja kehottavat viipymättä luopumaan asteittaisesta etenemisestä, näin unohtaen vallankumousprosessin muuttuvan luonteen.

Pitkällisyydestä puhuttaessa tarkoitetaan tietenkin itse vallankumouksen, ts. purkauksen, yhteiskuntajärjestelmän laadullisen muuttumisen pitkällisyyttä. Tämä on mielestäni yksi nykykauden dialektiikan ilmaus.

Vallankumousprosessin pitkällisyyden ajatus johtaa ajattelemaan sitä mahdollisuutta, että monopoleja vastaan käydyn taistelun tuloksena ilmaantuisi jokin uusi siirtymävaihe, joka ei enää olisi valtiomonopolistisen ka-

4 V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 27, s. 253.

pitalismin vaihe, mutta joka ei myöskään olisi vielä sosialismia. Käsitykseni mukaan tämä ei ole ristiriidassa Leninin kirjoituksessaan "Uhkaava katastrofi ja kuinka sitä vastaan on taisteltava" esittämän ajatuksen kanssa, että valtiomonopolistisen kapitalismin ja sosialismin välissä ei ole väliportaita. Tarkoittihan Lenin tässä artikkelissaan valtiomonopolistista kapitalismia, jonka rakenteessa on jo suoritettu vakavia reformeja.

Vallankumouksen kehitysvaiheen pitkällisyys ei tietenkään poista sitä että vaikeiden kriisihetkien esiintyminen on mahdollista, mutta nämä kriisit eivät perustu sorrettujen luokkien ylen määrin kärjistyvään hätään ja puutteeseen: nähtävästi tulee esille uusia vallankumouksellisen tilanteen tunnusmerkkejä, jotka vastaavat kapitalismin kehityksen uutta, nykyaikaista tasoa.

Taloustieteen kandidaatti
VLADIMIR ŠAMBERG

Tieteellis-tekninen vallankumous — uusi kehitystekijä

Minusta näyttää, että ilman tieteellis-teknisen vallankumouksen vaikutuksen huomioon ottamista, ilman tieteellis-teknisen vallankumouksen koko kompleksin tyhjentävää erittelyä ei voida suorittaa oikeata arviota nykyisen kehityksen tärkeimmistä tendensseistä, kapitalististen maiden taloudessa ja politiikassa, niiden välisissä suhteissa tapahtuvista prosesseista, arviota kahden järjestelmän taloudellisen kilpailun kulusta ja näköaloista.

Instituutin laatimissa teeseissä todetaan oikein, että nykyinen tieteellis-tekninen vallankumous aikaisemmista teollisista mullistuksista eroten merkitsee keksintöjen ja tutkimusten voimakkaan virran yhtymistä korkeasti kehittyneeseen teknis-taloudelliseen perustaan.

Nykyisen tieteellis-teknisen vallankumouksen perustana ovat työvälineissä tapahtuneet perustavat laadulliset muutokset. Perinteellinen kolmiosainen koneisto, josta Marx puhui, on nyt saanut neljännen vaiheen — ohjausvarusteet. Sen ansiosta on ilmaantunut mahdollisuus muuttaa perusteellisesti ihmisen roolia itsesäätelevä̈ksi ja itsekäyttöiseksi muuttumassa olevassa tuotantoprosessissa.

Mutta olisi väärin selittää nykyinen tieteellis-tekninen vallankumous pelkästään tämän tekijän avulla. Se ei riitä läheskään tyhjentävästi selittämään koko ilmiötä. On kehitetty uusia energialähteitä, uusia, mm. keinotekoisia raaka-ainelajeja ennalta määrättyine ominaisuuksineen, uusia tuotannon organisaatiomenetelmiä ja uusia inhimil-

lisen toiminnan eri alojen koneistamisen ja automatisoinnin mahdollisuuksia.

Nykyisessä tieteellis-teknisessä vallankumouksessa on se erikoisuus, että periaatteelliset, laadulliset muutokset eivät koske vain teollisuutta, vaan käytännöllisesti katsoen kaikkia tuotannonaloja ja jopa tuottamattomia aloja. Se on johtanut siihen, että pitkän ajanjakson kuluessa vallalla ollut monopolien pyrkimys jarruttaa teknistä edistystä johtavissa kapitalistimaissa, varsinkin USA:ssa, on lakannut olemasta määräävänä suuntauksena ja luovuttanut paikkansa tieteellis-teknisten saavutusten laajan hyväksikäytön tendenssille ja tieteellisen tutkimustyön muuttumiselle kilpataistelun pääaseeksi.

Kaikilla USA:n suuryhtiöillä on suuret tutkimuskeskuksensa. Tuotevalikoiman uudistumisprosessi on erittäin nopea. Tutkimustyön ansiosta markkinoille tulee päivittäin noin 900 uutta tavaralajiketta, joko kulutustavaraa tai tuotantovälinettä.

Käsitykseni mukaan on yhdensuuntaisesti tieteellis-teknisen vallankumouksen prosessien kanssa eräillä aloilla käynnissä perinpohjaisten laadullisten muutosten rinnalla, jotka nostavat tuotantovoimat uudelle tasolle, tuotannon teollistumisen vieminen loppuun. Tästä on hyvänä esimerkkinä maatalous. Sodanjälkeisellä kaudella maataloudesta on tullut pitkälle koneistettu ala USA:ssa. Pääomansijoitukset yhtä työntekijää kohden ovat nykyisin suuremmat maataloudessa kuin jalostusteollisuudessa. Maataloudessa on työn tuottavuuden kasvu ollut viime vuosina korkein. Sen seurauksena on maataloudessa työskentelevien työntekijäin lukumäärä viidentoista viime vuoden kuluessa supistunut puoleen entisestään, 10:stä 5:een miljoonaan.

Tieteellis-teknisen vallankumouksen aiheuttamat muutokset ja näköalat ovat siksi suurisuuntaiset, että eri maiden eri näkökantoja edustavat tiedemiehet ovat tehneet johtopäätöksen: ihmiskunta on tällä hetkellä sivilisaationsa kehityksen puolesta kahden aikakauden rajalla.

Tällöin marxilaiset ovat vakuuttavasti osoittaneet, että tieteellis-teknisen vallankumouksen seurauksena luodut tuotantovoimat purkautuvat ulos kapitalististen tuotantosuhteitten kehyksistä ja vaativat sosialistista yhteiskunnallistamista.

Tieteellis-tekninen vallankumous käsittää kaikki nykyisen maailman teollisesti kehittyneet maat. Kapitalistisen järjestelmän piirissä se tapahtuu suurimmalla voimalla maassa, jonka teknis-taloudellinen pohja on kehittynein, ts. USA:ssa. Lisäksi juuri siellä on valtavat määrät kasautuneita pääomia, joita voidaan sijoittaa tieteeseen. Siksi ei ole ihme, että USA:ssa nykyisin tieteeseen tehdyt sijoitukset ovat n. 22 miljardia dollaria, kun ne kaikissa Länsi-Euroopan maissa ovat yhteensä vain n. 6 miljardia dollaria.

Tieteellis-teknisen vallankumouksen etenevä kehitys johtaa kehittyneissä kapitalistisissa maissa useisiin merkittäviin muutoksiin niiden talouselämässä. Näitä ovat tuotannon ja työn tuottavuuden kasvuvauhdin kiihtyminen, syvät rakennemuutokset, muutokset työvoiman rakenteessa ja kokoonpanossa jne. Tieteellis-tekninen vallankumous, joka kansantalouden kehityksen kannalta on edistyksellinen ilmiö, toteutetaan kapitalistisissa maissa kuitenkin erikoisissa, kapitalismille ominaisissa muodoissa. Sen vuoksi siihen liittyy seurausilmiönä useiden uusien ristiriitojen ilmaantuminen ja vanhojen ristiriitojen syveneminen. USA:ssa on esim. työn tuottavuuden kasvu aiheuttanut sen, että kuusi vuotta jatkuneesta taloudellisesta nousukaudesta huolimatta maassa on miljoonia työttömiä. Tieteellis-tekninen vallankumous on paljastanut opetusjärjestelmän epäkohdat. Työttömien ohessa on olemassa joukko työväestöä, jolla ei ole riittävää ammattitaitoa osallistuakseen tuotantoon, eikä vallitseva koulujärjestelmä suo sille mahdollisuutta hankkia sitä. Tieteellis-tekninen vallankumous johtaa epätasaisuuden syvenemiseen eri kapitalistimaiden kehityksessä. Tällä hetkellä on esim. Länsi-Euroopan ja USA:n välillä val-

litseva tekniikan tasoero kärjistynyt ongelma. Tuotannon tasossa ja elintasossa ilmenevä jatkuvasti syvenevä ero kapitalististen teollisesti kehittyneiden maiden ja Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kehitysmaiden välillä käy yhä sietämättömämmäksi.

Mitä pitemmälle kehityksessä edetään, sitä voimakkaammin tieteellis-tekninen vallankumous tulee näyttämään yksityisomistuksen kestämättömyyden ja sosialistisen yhteiskunnallistamisen välttämättömyyden.

Yhä selvemmäksi käy, että tieteellis-teknisen vallankumouksen luomat tuotantovoimat vaatimalla vaativat sosialismia. Sosialistiset tuotantosuhteet tulevat avaamaan entistä avarammat alat tieteellis-teknisen vallankumouksen kehitykselle. Ei ollutkaan pelkkä sattuma, että juuri sosialismi tuotti ihmiskunnalle ensimmäisen atomivoimalaitoksen ja maan keinotekoisen kiertolaisen.

Taloustieteen tohtori, prof.
JELIZAVETA HMELNITSKAJA

Kapitalismin uusia ilmiöitä eriteltävä leniniläisin menetelmin

Imperialismin taloudellisessa ja poliittisessa rakenteessa tapahtuneet muutokset ovat seurausta nykyajan vallankumouksellisten prosessien syvälle ulottuvasta vaikutuksesta. Tästä asiasta on viime aikoina jo esitetty monia mielenkiintoisia ja oikeaan osuneita ajatuksia, mutta nämä oikeat arviot eivät vapauta meitä erittelemästä monopolistisen kapitalismin omia kehityslakeja.

Kuten tiedämme, Lenin antoi imperialismin erittelyssään keskeisimmän merkityksen siirtymiselle vapaasta kilpailusta monopoliin. Mielestäni meillä on täydet perusteet, jopa velvollisuus ottaa itsellemme sama lähtökohta. Siksi tuskin voidaan yhtyä niiden taloustieteilijäin mielipiteeseen, joiden mielestä Leninin aikoinaan muotoilemat imperialismin päätunnusmerkit ovat vanhentuneet.

Mitä uutta kuluneet imperialismin vuosikymmenet ovat tuoneet sen kehityslakeihin?

Ensinnäkin voidaan todeta, että raskaan teollisuuden lisäksi on tapahtunut talouden kaikkien muidenkin alojen monopolisoituminen. Leninin tutkiessa 20. vuosisadan alun kehityskulkuja raskas teollisuus oli vielä vastakohtana kaikille niille aloille, jotka olivat kartellisoituneet vain vähän tai ei lainkaan, ja Leninin mukaan tämä asiaintila lisäsi kapitalistisen kokonaistalouden kaoottisuutta. Voidaanko arvioida tilanteen tältä osin pysyneen muuttumattomana? Mielestäni ei.

Toiseksi, vaikka monopolien rinnalla on nytkin, kehittyneimmissäkin maissa, esimonopolistisia talousmuotoja, niin monopolisoituneen ja ei-monopolisoituneen talouden

välinen suhde on muuttunut olennaisesti. Muutokset eivät ole vain määrällisiä vaan myös laadullisia, sillä monopolit ovat merkittävässä määrässä laajentaneet vaikutuksensa myös esimonopolistisen tuotannon alalle ja ottaneet sen laajimman alan, maatalouden eri muodoissa valvontaansa.

Kolmanneksi niin teollisuus- kuin pankkimonopolienkin organisaation muodot samoin kuin muodot, joissa ne yhdistyvät toisiinsa finanssipääomaksi, ovat huomattavasti monimutkaistuneet.

Neljänneksi vihdoin monopolisoitumisen korkein muoto, valtiomonopolistinen kapitalismi, monopolien ja valtion voimien yhteensulautuminen, on kehittynyt esiin täysin selväpiirteisenä.

Edellä mainittujen ja monien muiden muutosten valossa näyttää se Leninin ajatus edelleenkin täysin paikkansapitävältä, ettei puhdasta imperialismia ole olemassa, vaan imperialismi on vanhan kapitalismin, vanhan perustan päällysrakenne, jolta perustalta se kasvaa ja jota se muovaa ja mukauttaa omia tarpeitaan vastaavaksi, mutta jota se ei pysty hävittämään.

Käsitykseni on, että tämä Leninin ajatus pätee myös korkeimpaan monopolisoitumisen muotoon, valtiomonopolistiseen kapitalismiin, jota sitäkään emme voi pitää loppuun asti vietynä siinä mielessä, että se olisi niellyt kaikki muut kapitalismin monopolistiset muodot, joita oli ennen nykyistä monopolien ja valtiovallan voiman yhdistymisen vaihetta. Tässä mielessä voidaan sanoa, että valtiomonopolistinen kapitalismi on yhtä lailla monopolikapitalismin päällysrakennetta kuin monopolikapitalismi esimonopolistisen kapitalismin päällysrakennetta.

Ei voi olla epäilystä myöskään siitä, että nykyisessä kehitysvaiheessa monopolin ja kilpailun yhdistymisessä ilmenee eräitä uusia piirteitä ja että kilpataistelun muodot ja keinot monessa suhteessa ovat muuttuneet. Silti nykyinen valtiomonopolistinen kapitalismi uudessakin muodossaan ja useine uusine ominaisuuksineen on samaa Leninin paljastamaa monopolin ja kilpailun sekoittumis-

ta toinen toisiinsa siinäkin tapauksessa, että taloudellisesta päätöksen teosta eivät enää vastaa vain yksityiskapitalistit, vaan myös valtiovallan ylimmät elimet.

Tämä monopolin ja kilpailun yhdistymisen uusi muoto ja uusi monopolisoitumisen aste eivät tietenkään ole voineet olla aiheuttamatta tuntuvia seurauksia kapitalistisen talouden toimintamekanismissa. Tässä yhteydessä voidaan mainita vain eräitä tekijöitä, kuten pääomien alalta toiselle siirtymisen ja siis myös kansantalouden sisäisten suhteiden määräytymisen uudet muodot; pääomien alalta alalle siirtymisen nopeutuminen, kilpailun kahden lajin — kunkin alan sisäisen ja eri alojen keskeisen — välisen rajan heikkeneminen jne.

Voidaan myös todeta, että nykyiselle tilanteelle luonteenomaisen taloudellisen elimistön sisäisten suhteiden nopean muuttumisen vallitessa tapahtuu huomattavassa määrin monopolien aikaisemmissa vaiheissa muodostamien vanhojen vaikutuspiirien välisten rajojen häviämistä. Näiden kilpailua vastaan rakentamat sulut heikkenevät. Nämä seikat tekevät kilpailun monimutkaisemmaksi, mikä on räikeässä ristiriidassa sen suunnitelmallisuutta kohti suuntautuvan tendenssin kanssa, jonka Lenin totesi monopolien tuovan mukanaan.

Olipa monopolien toiminta-ala kuitenkin miten laaja tahansa, niitä erottavat tälläkin hetkellä toisistaan yksityisomistuksen raja-aidat. Keskustelun yhteydessä on esitetty ajatus, että valtiomonopolistinen kapitalismi hävittää yksityisomistuksen. Oikeampaa nähdäkseni olisi korostaa, että valtiomonopolistisen kapitalismin tärkein tavoite on yksityisomistuksen järjestelmän säilyttäminen. Toinen asia on, että sen päämäärä on ristiriidassa keinojen kanssa, joita se on pakotettu käyttämään.

Marxilaiselle on selvää, ettei kapitalismi kykene poistamaan tätä ristiriitaa, niin suuri kuin valtiovallan elinten talouselämää koskevien päätösten merkitys onkin. Mutta välttämättömyys hallita tuotantovoimia niiden yhteiskunnallista luonnetta vastaavalla tavalla on niin painava,

etteivät vallassaolijat voi olla yrittämättä saada aikaan jotakin lievittävää ratkaisua. Olisi virhe kiistää sellaisen ratkaisun mahdollisuus, kieltää ohjelmoinnin muodossa tapahtuvan valtion toiminnan voivan toteuttaa tiettyjä taloudellisia tehtäviä ja se, että tämä toiminta on tehokkaampaa kuin tätä ennen suoritetut valtiovallan hajanaiset toimenpiteet.

Missä määrin ohjelmointi pystyy vaikuttamaan kapitalistiseen uusintamiseen? Se voi vaikuttaa kansantalouden eri alojen välisiin kehityssuhteisiin ja siten lieventää niiden välisiä suhdehäiriöitä. Se voi saada aikaan määrävaikutuksen uusintamisen kulkuun myös vilkastuttamalla sitä ja siten nopeuttamalla sen vauhtia. Mutta ratkaistaanko tällä tasapainoisen kasvun, dynaamisen tasapainon ongelma, kuten sitä on alettu porvarillisessa kirjallisuudessa nimittää? Todettakoon, ettei suunnittelun kannattajilla enempää kuin toteuttajillakaan ole kovin suuria toiveita tästä. Alinomaa saammekin läntisestä, varsinkin eurooppalaisesta kirjallisuudesta lukea ns. maagisesta kolmiosta, jolla kuvataan ohjelmointi- ja suunnittelusysteemin ratkaistavana olevien ja osittain ratkaisemienkin yksittäisten tehtävien ja sille asetetun yleistehtävän välistä ristiriitaa. Tarkoitetaan ensinnäkin talouden kasvun turvaamistehtävän ja inflaation välistä ristiriitaa, jonka saavat aikaan valtiovallan käyttämät kasvun elvyttämismenetelmät; toiseksi teknisen kehityksen edistämistehtävän ja automatisoinnista sekä muista teknisistä uudistuksista seuraavan työttömyyden lisääntymisen vaaran välistä ristiriitaa; kolmanneksi ristiriitaa, joka aiheutuu pyrkimyksestä taata monopolivoitot (tämä motiivi ei ole mielestäni vähääkään väistynyt) ja sen seikan tajuamisesta, että monopolivoittojen lisääminen painostamalla työväenluokkaa voi nykyisissä oloissa rikkoa sen tasapainon, johon kapitalistisen maailman hallitsevat piirit pyrkivät.

Tiedetään, ettei yhdenkään porvarillisen valtion ole vielä onnistunut ratkaista maagisen kolmion ongelmaa. Sik-

si voidaan täysin perustein väittää, ettei nykykapitalismin ristiriitojen esiinloihtima ohjelmointi poista näitä ristiriitoja, vaan muovaa vain niiden vaikutusta.

Lopuksi tahtoisin muistuttaa V. I. Leninin kysymyksenasettelusta lokakuun vallankumouksen aattona teoksessaan "Säilyttävätkö bolševikit valtiollisen vallan?" hänen todetessaan, että vallankumous murskaa valtiokoneiston luokkaherruuden elimenä. Mutta "pääasiallisen sortokoneiston lisäksi on nykyaikaisessa valtiossa koneisto...", jota ilman ei sosialismia voida rakentaa. "Tätä koneistoa ei voida eikä pidä murskata... Siitä on erotettava, poistettava, leikattava irti kapitalistit nyöreineen, joilla he vaikuttavat asioihin", ja tätä koneistoa on käytettävä hyväksi, sitä ilman ei sosialismia voida rakentaa, se on tehtävä kansan yhteiseksi.

Prof., taloustieteen tohtori
VIKTOR TŠEPRAKOV

Eräitä monopolienvastaisen taistelun ongelmia

Teoreettinen tutkimus edellyttää historiallista analyysiä. Juuri siksi nykyistä kapitalismiakaan ei voida ymmärtää tutkimatta Leninin osoittamia imperialismin viittä taloudellista tunnusmerkkiä. Teoreettinen tutkimus edellyttää myös johtopäätösten tekemistä uusista ilmiöistä asettamalla ne loogiseen yhteyteen aikaisemman erittelyn kanssa. Tätä ei voida tehdä, jollei oteta huomioon Leninin esittämää imperialismin viittä tunnusmerkkiä.

Nämä imperialismin tunnusmerkit ovat tapahtuneen kehityksen mukana saaneet uutta sisältöä. Nykykapitalismin uudet ilmiöt eivät ole muuttaneet ainoatakaan Leninin perusasettamuksista. Siirtomaajärjestelmän luhistuminenkaan ei kokonaan poistanut maailman alueellista jakoa imperialistivaltojen kesken, vaan ainoastaan muutti sen muotoa. Vaikutusalueista käydään taistelua uusin keinoin. Amerikkalaisen imperialismin käymä sota urheata ja uljasta Vietnamin kansaa vastaan ylittää verisyydessään kaikki aikaisemmat siirtomaavaltaukset.

Valtiomonopolistinen kapitalismi on kapitalismin monopolivaiheen viimeisin askelma. Se ei nähdäkseni ole uusi vaihe. Tämän monopolistisen vaiheen viimeisimmän askelman puitteissa me tutkimme sosialismin aineellisten edellytysten kehittymistä.

Vaikka "puhdasta" valtiomonopolistista kapitalismia ei ole eikä ilmeisesti tule olemaankaan, oikeuttavat keskittymisen — yksityis- ja yhteismonopolistisen eli valtiollisen — taso kaikissa läntisissä maissa, usein kokonaisten tuotannonalojen keskittymiseen johtava osakeyhtiöiden

fuusio, yksityisten ja valtiollisten monopolien kietoutuminen toisiinsa, pienestä ja keskisuuresta tuotannosta erään osan alistaminen monopolien hallintaan, maalaisporvariston ominaispainon supistuminen, Länsi-Euroopan yhdentymisprosessit ja maailmanlaajuiset amerikkalaiset monopolit olettamaan, etteivät monopolit, enempää yksityiset kuin valtiollisetkaan, ole enää kapitalismin päällysrakennetta, jonka selvitettyämme paljastamme perustan, vaan suorastaan nykyisen kapitalismin perustaa.

Valtion ja monopolien kasvaminen kiinni toisiinsa ja valtion puuttuminen talouselämään ovat voimistaneet yksittäisten monopolien riippuvuutta valtiovallasta ja koko valtiomonopolistisen kapitalismin taloudellisesta mekanismista ja tämä taloudellinen mekanismi itse on yhä riippuvaisempi poliittisen päällysrakenteen tilasta, josta myös on tullut meidän päivinämme tärkeä taloudellinen tekijä.

On siis olemassa objektiivisia taloudellisia edellytyksiä antimonopolistisille uudistuksille. Myös sosiaalisella alalla edellytykset monopolien vastaisten uudistusten toteuttamiselle kypsyvät.

Näyttää siltä, että palkkatyöarmeijan perusosien, sosiaalisen edistyksen päävoiman työväenluokan, lukeneiston ja toimihenkilöiden, joiden lukumäärä on suuresti kasvanut, keskinäinen vieraantuneisuuden ja hajaannuksen kausi olisi päättymässä. Palkkatyöväen tiivistyminen työväenluokan ympärille on alkanut.

Talonpoikaiston ja kaupunkilaispikkuporvariston nykyistä roolia koskevat kysymykset tullaan todennäköisesti asettamaan huolellisen ja yksityiskohtaisen erittelyn alaiseksi. Minusta tuntuu, että talonpoikaisto kokonaisuudessaan ja kaupunkien pikkuporvaristo (väliluokat) asettuvat yhä enemmän vastustamaan monopoleja. Näin kypsyvät monopolien vastaisen ryhmittymän kehityksen, sen voiton edellytykset.

On tunnettua, että jokaisessa proletariaatin suoritta-

man yhteiskunnallisen vallankumouksen historiallisessa vaiheessa riisto-omistuksen muuttumisella yhteiskunnalliseksi omistukseksi on omat lainmukaisuutensa. Tänä päivänä yhteiskunnallinen vallankumous on poliittisen vallan siirtymistä demokraattisten voimien käsiin ja sen ansiosta valtion omistuksen yhteiskunnallisen luonteen muuttumista.

Tällöin monopolienvastainen yleisdemokraattinen taistelu on meidän kannaltamme arvioituna yksi sosialistisen vallankumouksen puolesta käytävän taistelun vaihe. Haluan muistuttaa uudelleen Engelsin sanoista, että "kommunistit ovat kommunisteja siksi, että he kautta kaikkien välivaiheiden ja kompromissien, jotka eivät ole heidän vaan historiallisen kehityskulun aikaansaannoksia, näkevät selvästi ja pyrkivät alituisesti lopulliseen päämäärään, luokkien hävittämiseen ja sellaisen yhteiskuntajärjestelmän luomiseen, jossa ei ole sijaa maan ja kaikkien tuotannonvälineiden yksityisomistukselle." [1]

Täällä on esitetty mielenkiintoisia ajatuksia kapitalismin kehityksestä. Vallankumouksellisen prosessin erityispiirteenä on mielestäni tällä hetkellä se, että luokkataistelun perinnäisten kamppailukysymysten rinnalle on ilmaantunut uusia. Niihin kuuluu vaatimus työväenluokan osallistumisesta taloudellisten kysymysten ratkomiseen niin hyvin välittömästi tuotannon piirissä kuin ylimmällä, valtiollisella tasolla. Mutta se ei ole samaa kuin sosiaalisen kumppanuuden tunnus. Edelleen on syntynyt vaatimus monopolistisen pääoman omaisuuden kansallistamisesta, mutta tämän ei pidä luoda harhakuvitelmaa, että yksittäisten monopolien kansallistaminen olisi sosialismia.

Sosialismin ainesten määrä kapitalismin sisällä epäilemättä kasvaa sitäkin enemmän kun valtiomonopolistinen kapitalismi soveltaa menetelmiä, jotka ovat sille elimelli-

---

[1] K. Marx ja F. Engels, Kootut teokset, osa 18, s. 515.

sesti vieraita ja sosialistisesta systeemistä lainattuja, mutta näiden ainesten kasvu ei yksinään johda sosialismiin.

Näissä olosuhteissa asetetaan valtiomonopolistisia kasvuohjelmia vastaan yhteiskuntataloudelliset ohjelmat, joita lähes kaikkien kapitalististen maiden kommunistiset veljespuolueet ovat luoneet. Uusissa olosuhteissa on välttämätöntä hankkia myös laajojen talonpoikais- ja pikkuporvariston piirien kannatus, solmia niiden kanssa monopolienvastainen liitto ja vihdoin puolustaa kansallisia etuja imperialismin aggressiivisten voimien, USAn ja Länsi-Saksan taholta tulevaa uhkaa vastaan.

Minusta näyttää myös, että monopolienvastaisen taistelun ongelman erittelemistä on jatkettava. Monopolienvastaisten uudistusten koko asteikon toteuttamisen välttämätön ehto on että taloudellinen kehitysohjelma saatetaan voimaan ja työväenluokkaan ja kansan kaikkiin monopolienvastaisiin voimiin nojaava demokraattinen yhtenäisyyshallitus pääsee valtaan. Valtiovalta on tällä hetkellä monopolien herruuden väline kapitalistisissa maissa. Tehtävänä on muuttaa se työväenluokan ja kaikkien työtä tekevien väestönkerrosten tahdon toteuttajaksi.

Kommunistien tulo hallitukseen ei nyt tapahdu fasismin kukistumisen olosuhteissa, vaan uudessa tilanteessa, kommunististen puolueiden antimonopolistisen taistelun strategian voiton tilanteessa. Kuten Suomen kommunistisen puolueen kokemus osoittaa, kommunistien tulo hallitukseen on edistyksellisten voimien yhteistoiminnan aatteen voitto.

Se poliittinen valta, jonka työväenluokka ja sen liittolaiset pyrkivät perustamaan, saa nähtävästi erilaisia muotoja kunkin maan konkreettisista oloista riippuen. Kaikissa olosuhteissa, mukaanluettuna myös useiden poliittisten puolueiden olemassaolo, se tulee turvaamaan mitä laajimman demokratian kaikille työtätekeville ja näiden osallistumisen yhteiskunnan asioiden hoitoon ja puolustamaan uutta järjestelmää monopolistisen taantumuksen

yrityksiltä palauttaa itselleen valta ja saattaa valtiomonopolistinen kapitalismi jälleen valtaan.

Voidaan otaksua, että tämän "väliaikaisen yhteiskunnan" valtioiden yhteiskunta- ja talouspolitiikkana tulee olemaan: ottaa käytännön kulussa hallintaansa koko valtiollinen taloudenpidon mekanismi, sulkea monopoleilta tie strategisesti tärkeillä alueilla, luoda mahdollisuudet monopolienvastaisten reformien toteuttamiseen, estää saavutusten menettäminen ja toteuttaa johdonmukaisesti yhteiskunnallista edistystä.

Epäilemättä tämäkään valtio, jos ollaan kaavamaisen täsmällisiä, ei vielä ole sosialistinen. Se on antimonopolistista valtiokapitalismia (tästäkin nimityksestä voidaan keskustella), jossa valtionsektori on hallitsevana, mutta jossa kaupungin ei-monopolistiset kerrokset ja maaseudun pikkuporvarillinen kerros samoin kuin tietyssä määrin myös porvarilliset tuotantosuhteet ovat säilyneet ennallaan. Kehityksen dynamiikka kuitenkin jatkuu, ja demokraattisen vallan lujittumisen, antimonopolististen uudistusten toteuttamisen ja valtionsektorin kasvun myötä nousee esiin kysymys uusien askelten ottamisesta kohti sosialismia.

Proletariaatin taistelumenetelmien ja muotojen runsaasta varastosta ovat nykyisissä olosuhteissa etualalla rauhanomaiset menetelmät, jotka nekin kuitenkin mitä omistusmuotojen muuttumiseen tulee ovat väkivaltaisia. Engels kirjoitti: "...minulle vallankumouksellisena kelpaa jokainen päämäärään johtava keino, sekä kaikkein väkivaltaisin että myös kaikkein rauhanomaisimmalta näyttävä." [2]

Marxilaiset eivät pidä ainoatakaan taistelumenetelmää yksinään ehdottomana. Se että on välttämättä oltava valmis vaihtamaan tunnusta ja taistelumuotoa johtuu usein siitä, että erillistavoitteen puolesta käyty taistelu

---

[2] K. Marx ja F. Engels, Kootut teokset, osa 37, s. 275.

saattaa muuttuakin taisteluksi pääasian puolesta, tai se johtuu vastustajien toimenpiteistä.

Tällä hetkellä on käynnissä kiihkeä taistelu aseman valtaamiseksi toisensa jälkeen valtiomonopolistiselta harvainvallalta. Tämä taistelu edellyttää laadullisia muutoksia, vallankumouksellista harppausta, onhan kysymys tuotannonvälineiden monopoliomistuksen poistamisesta ja omaisuuden yhteiskunnallistamisesta.

Puolustaessaan vallankumouksellisia etuja tavalla, joka vastaa muuttuneita olosuhteita, marxilaisten kanta on, että taistelu todellisen antimonopolistisen demokratian puolesta on taistelua sosialismin puolesta.

Taloustieteen tohtori, prof.
STANISLAV MENŠIKOV

Nykyajan kapitalismi ja uusintamisteoria

Instituuttimme on mielestäni suorittanut varsin vakavasti otettavaa tutkimusta monopoleista ja valtiomonopolistisesta kapitalismista. Niinikään on tutkittu niitä perusteita, joita korporaatiot pitävät toimintansa ohjeina, sekä suurten korporaatioiden rakennetta ja organisaatiota. Olemme mm. tutkineet 20. vuosisadan alussa ja puolivälissä esiintyneitä finanssipääoman ja finanssiharvainvallan rakenne-eroavuuksia. Johtopäätöksemme eivät perustu ennalta omaksuttuihin käsityksiin vaan tilastoanalyysiin. Analyysi sai minut henkilökohtaisesti tekemään johtopäätöksen, että monien korporaatioiden saalistusluonne ei ole lainkaan muuttunut, vaikka niiden toiminta voi saada nyt monia muita muotoja kuin vuosisadan alussa. Esitämme tilastoaineistoa, joka käsittääksemme kumoaa Minzin, Berleyn ja eräiden muiden tutkijain, jotka ovat kehitelleet käsitystä hallintohenkilöstön vallankumouksesta, käyttämät tilastotiedot.

Muutamia huomautuksia kausijaottelusta. Jos ajattelemme, että valtiomonopolistinen kapitalismi on monopolistisesta kapitalismista erottuva vaihe, nousee esiin monia vaikeuksia. Niinpä Lenin luonnehti monopolistista kapitalismia imperialismiksi. Olemmeko sitä mieltä, että valtiomonopolistinen kapitalismi erottuu imperialismista? Kumpikin vaihe voidaan mahduttaa imperialismin käsitteeseen. Ja kun näin on, niin on oikeampaa ajatella, että valtiomonopolistinen kapitalismi on imperialismin kypsyneempi vaihe.

Tässä yhteydessä haluaisin todeta, että teesi imperialis-

min perustunnusmerkkien perinpohjaisesta muuttumisesta on esitetty yleisessä muodossa kehittelemättä sitä yksityiskohtaisemmin tai todistamatta sitä. Julkaistusta kirjallisuudesta tiedämme, että epäilyksenalaiseksi asetetaan nimenomaan viides tunnusmerkki, joka on maailman alueellinen jako. Mitä neljään muuhun tunnusmerkkiin tulee, ei monopolien olemassaoloa, finanssipääoman herruutta, pääoman vientiä tai maailman taloudellista jakoa näytä asetetun kiistanalaiseksi. Siksi on epäselvää, mitä on tarkoitettu kun on esitetty teesi näiden tunnusmerkkien perinpohjaisesta muuttumisesta. Jos tarkastellaan ensimmäistä tunnusmerkkiä, herää kysymys, mitä merkitsee monopolien muuttuminen vastakohdakseen, mikä on se vastakohta? Valtiolliset monopolitko? Mutta ne eivät ole kapitalismin koko talous.

Täällä todettiin aivan oikein, että kapitalismin vapaan kilpailun vaiheelle ja monopolivaiheelle on yhteistä yksityisomistuksen ylivalta. Mutta yksityisomistus on ominaista myös valtiomonopolistisen kapitalismin vaiheelle. Missä nykykapitalismin varsinaisista maista ei vallitsisi yksityisomistuksen herruus? Nähtävästi vain Itävallassa valtionyritysten osuus teollisuudessa on 40 % tai 50 %, mutta valtionomistus ei missään ole vallitsevana. Siksi yksityisomistuksen ylivaltaa koskeva tunnusmerkki on ominainen kaikille vaiheille.

Koska vietämme Leninin imperialismia käsittelevän teoksen 50-vuotismerkkipäivää, on erityisesti korostettava leniniläisen perinteen merkitystä marxilaisessa taloustieteessä, jota perinnettä on kaikin tavoin vaalittava ja kehitettävä. Tarkoitan perinnettä, joka merkitsee talouden ja politiikan, taloustieteen teorian ja vallankumouskäytännön kiinteätä, elimellistä yhteyttä. Tämä asettamus on välittömässä vaikutussuhteessa marxilaisen teorian kaikkiin osiin, mm. uusintamisteoriaan, joka selittää sekä kapitalismin taloudellisen kasvun mekanismia että taloudellisen pysähdystilan ja tuotannon supistumisen syitä. Pitäisin senvuoksi parempana puhua uusintamisteo-

riasta kuin kasvunteoriasta, koska uusintaminen sisältää sekä tuotannon kasvun että kasvun pysähtymisen ja alenevan kehityksen.

Voidaan havaita tiettyjä virheellisiä teoreettisia tulkintoja, jotka ovat johtaneet virheellisiin poliittisiin johtopäätöksiin. Teesi jonka mukaan talouspulan piti uusiutua toisen maailmansodan jälkeen vuosien 1929—33 mitoissa, johti virheelliseen ennusteeseen kahden järjestelmän välisen kilpailun tehtävien ratkaisuvauhtiin nähden ja virheelliseen passiivisuuden suuntaukseen teollisen nousun oloissa käydyssä luokkataistelussa. Mutta myös vastakkainen teesi, joka tarkoittaa kausittaisten pulien poistumista ja maailmaakäsittävän jaksoittaisuuden poistamista, johtaa samoin virheelliseen johtopäätökseen, että kapitalismi olisi vapautunut sille ominaisesta epävakaisuudesta, mihin liittyy lisäksi kykenemättömyys paljastaa kapitalismin taloudellisia vaikeuksia niistä johtuvine seuraamuksineen.

Toisinaan tapaa käsityksiä, että kun liikatuotannon pulat ovat heikentyneet, olisi uusintamis- ja jaksottaisuusteoria käynyt tarpeettomaksi tai ainakin saanut toisarvoisen merkityksen. Tämä on niin teoreettiselta kuin poliittiselta näkökannalta väärin. On täysin mahdotonta selittää nykykapitalismin oloissa käydyn luokkataistelun erikoisluonnetta, ellei selvitetä kapitalistisen uusintamisen erikoisia muotoja ja ellei mm. selvästi ymmärretä, että nykyolosuhteissa nimenomaan inflaatio ja systemaattinen elinkustannusten kohoaminen, jotka johtuvat jaksottaisuusmekanismin muutoksesta, monopolihinnoista, militarisoinnista ja laajemmin ilmaistuna valtiomonopolistisesta kapitalismista, ovat päätekijä objektiivisesti vaikuttavassa työväenluokan, toimihenkilöiden ja muiden työntekijäryhmien aseman huononemistendenssissä.

Valitettavasti tätä kysymystä ei ole vielä riittävästi tutkittu. Toisen maailmansodan jälkeen tapahtunut elinkustannusten järjestelmällinen kohoaminen on kuitenkin tosiasia, joka johtuu kapitalistisen yhteiskunnan taloudel-

lisen mekanismin muuttumisesta. Sillä on välitön vaikutus proletariaatin käymän luokkataistelun kasvuun. Tässä yhteydessä haluaisin todeta, että valtiomonopolistiselle kapitalismille on yhtenä sen olennaisena tunnusmerkkinä ominaista pysyvä militarisointi, josta on tullut erottamaton kapitalistisen talouden ja valtiollisen politiikan aines.

Toiseksi, kun sanomme että nykyisen kapitalismin valtiomonopolistinen politiikka vaikuttaa kapitalistista taloutta vakauttavasti, tämä on täysin selvää ja ymmärrettävää: porvaristo pyrkii vakauttamaan taloudellisen asemansa. Viime vuosina on tutkimuksissamme kuitenkin kiinnitetty yhä enemmän huomiota niihin kapitalististen valtioiden politiikan kausiin, jolloin hallitukset siirtyvät ns. deflatoriseen politiikkaan käyttäen hyväksi tulopolitiikkaa ja rajoittavia toimenpiteitä. Tällä politiikalla on välitön yhteys niiden vaikeuksien syntymiseen, joita esiintyi Italiassa vuonna 1964 ja samana vuonna Ranskassa vakauttamissuunnitelman yhteydessä, Englannissa vuoden 1964 valuuttakriisin jälkeen, vuosina 1965 ja 1966 ja sittemmin eräissä muissa maissa. Näyttää siltä, että tämä keinotekoinen työttömyyden, ts. vajaatyöllisyyden aikaansaaminen ja keinotekoinen taloudellisten vaikeuksien ja kriisien aikaansaaminen on tärkeä osa valtiomonopolistisen kapitalismin taktiikkaa.

Täällä on todettu, että nykyinen kapitalismi ei ole suljettu systeemi, vaan että siinä sisäistä alkuperää olevien tekijäin ohessa on myös ulkoisen vaikutuksen synnyttämiä piirteitä. Haluan kuitenkin huomauttaa, että näihin tekijöihin viittaaminen on vasta teorian edellytyksenä olevan analyysin alkua, eivät teoriaa sellaisenaan. Melkein kaikki ovat nykyisin yhtä mieltä siitä, että nykyiseen kapitalistiseen uusintamiseen vaikuttavat ratkaisevasti sellaiset tärkeät ilmiöt kuin sosialismin ja kapitalismin välinen ristiriita, maailmantalouden perusmuutokset, monopolistinen yhteiskunnallistaminen ja valtiomonopolistinen

kapitalismi, tieteellis-tekninen vallankumous ja työläisten luokkataistelu.

Todettakoon tässä yhteydessä, kun on puhe sosialismin vaikutuksesta kapitalistiseen talouteen, että voimme tarkkailla tätä vaikutusta paitsi kahden systeemin taloudellisten suhteitten tasolla myös sen kahden systeemin välisen taloudellisen kilpailun tasolla, joka on ollut aiheena valtion harjoittamaan taloudellisen kasvun elvyttämispolitiikkaan. Tämän vaikutuksen heijastumisen havaitsemme myös siinä imperialistien keskinäisessä kansainvälisessä solidaarisuudessa, joka ilmenee usein imperialistimaiden yhteisissä yrityksissä pelastaa jokin maa valuutta- tai muista vaikeuksista. Jos vertaamme tätä 1930-lukuun, jolloin maa antoi toisen vajota sen sijaan että olisi rientänyt hukkuvan avuksi, havaitsemme tilanteen muuttuneen jyrkästi. Tähän vaikuttaa suoranaisesti sosialistisen järjestelmän olemassaolo.

Mutta vaikka tunnemmekin näiden tekijäin vaikutuksen yleiset linjat, meiltä puuttuu täsmällinen kuva nykyisestä kapitalistisesta uusintamisesta sellaisena miksi se kaikkien eri osatekijöittensä ansiosta käytännössä muodostuu. Toiseksi meiltä puuttuu tyydyttävä matemaattinen malli näiden prosessien määrälliseen mittaamiseen.

Nykykapitalismin sisäistä taloudellista mekanismia ei ole vielä tarpeeksi tutkittu. Sen vuoksi on virhe esittää asia siten, että tarvitsee vain lisätä valtion ja sosialismin lainmukaisuuksien vaikutus siihen, mitä tiedetään kapitalismista yleensä, saadaksemme nykyisen kapitalismin mallin. Tehtävä on todellisuudessa paljon vaikeampi. Se ei ole suinkaan luonteeltaan abstraktinen. Kysymys on erityisesti siitä, onko kapitalismin hallitsemissa maissa nykyisin joitakin sosialismin aineksia vaikkapa ituina, jotka olisivat enemmän kuin pelkkiä aineellisia edellytyksiä; oikeutettua on myös kysyä, mikä itse kapitalismissa on sen perustana, että sosialismi vaikuttaa kapitalismiin.

Nämä seikat ovat myös välittömästi yhteydessä siihen, miksi marxilainen teoria ei voi hyväksyä ns. konvergenssiajatusta. Sen hylkääminen ei johdu kahden systeemin samankaltaisuutta koskevasta väitteestä. Tällaisen samankaltaisuuden ovat ensimmäisinä todenneet marxilaiset eikä porvarilliset taloustieteilijät. V. I. Lenin mainitsi siitä teoksessaan, jonka 50-vuotismerkkipäivää parhaillaan vietämme, sanoessaan yhteiskunnallistamisen sysäävän kapitalisteja vastoin heidän tahtoaan järjestelmään, joka on siirtymävaihe sosialismiin. Muutamaa kuukautta myöhemmin V. I. Lenin kirjoitti, että valtiomonopolistisen kapitalismin ja sosialismin välillä ei ole väliportaita ja että monopolikapitalismi pankkilaitoksen piirissä (voimme lisätä, että myös teollisuuden piirissä) muodostaa sosialistisen talouden rungon.

Konvergenssiteorian torjuminen ei siis merkitse, että kieltäisimme yhtäläisyyksien olemassaolon. Konvergenssiajatuksen hylkääminen johtuu siitä, että yksityiskapitalistisen omistuksen vallitessa, olipa se monopolistista tai osakeyhtiömuotoista tai valtiollistamisella tai valtion väliintulolla paranneltua, ei ole potentiaalisiakaan mahdollisuuksia ratkaista nykyajan perustavaa poliittista ongelmaa, maailmanlaajuisen ydinselkkauksen torjumista, perustavaa yhteiskunnallista ongelmaa, työtä tekevien vapauttamista aineellisesta ja henkisestä orjuudesta, perustavaa taloudellista ongelmaa, talouden sopusuhtaisen ja optimaalisen kasvun varmistamista jotta turvattaisiin kaikkien ihmisyhteiskuntaan kuuluvien kansakuntien kaikinpuolinen fyysinen ja kulttuurielämän kukoistus. Siksi sosialistisella ja kommunistisella järjestelmällä ei ole mitään tarvetta lähentyä kapitalistista järjestelmää, eivätkä ne periaatteessa voikaan lähentyä saati sulautua toisiinsa.

Marxilaisuuden klassikoiden luoma teoria on tieteellinen suurtyö ja aikaansaannos, jota ei lakata ihailemasta ja jota miljoonat sen tietoiset seuraajat tulevat vielä hyvin kauan aikaa käyttämään hyväksi. Aina on olemassa

tähän perintöön kevyesti suhtautuvia ihailijoita, vieläpä sen hävittämisen kannattajia erityisesti niiden keskuudessa, jotka välttävät ja joista on vaikeaa opiskella dialektiikkaa, mistä Lenin puhui luonnehtiessaan ihmisiä, jotka eivät koskaan ole vakavasti opiskelleet dialektiikkaa. Muistettakoon, että Ateenan Parthenon-temppeli säilyi yli kaksituhatta vuotta ennen kuin Venetsian laivasto hävitti sen. Sen hävittäjät eivät kukaties olleet ilkeitä ihmisiä, vaan ainoastaan asioita ymmärtämättömiä.

Velvollisuutemme ei ole vain edistää marxilaisuuden luovaa kehittämistä, vaan myös marxilaisuuden luovan kehittämisen avulla kyetä kasvattamaan nykyisessä nuorisossa tietoista ja arvostavaa suhtautumista Marxin ja Engelsin luomaan suurenmoiseen tieteen aikaansaannokseen.

III

A. Gramscin muistolle omistettu marxilaisten tiedemiesten kansainvälinen tieteellinen kokous aiheesta

Leninismi ja kansainvälisen työväenliikkeen ongelmat

12—15. huhtikuuta 1967
Moskova

NKPn keskuskomitean sihteeri, akateemikko
BORIS PONOMAREV

Lokakuun vallankumous ja vallankumouksellisen teorian kehittäminen

Lokakuun vallankumous pani alulle uuden aikakauden ihmiskunnan historiassa, maailman mitassa tapahtuvan kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakauden. Se yhdistyy pysyvästi suuren vallankumouksellisen ja kansainvälisen kommunistisen liikkeen ja kansallisen vapausliikkeen teoreetikon Leninin nimeen. Se on synnyttänyt huomattavan joukon kansainvälisen kommunistisen liikkeen toimihenkilöitä, Leninin työtovereita ja oppilaita. Samoissa riveissä Venäjän bolševikkien kanssa, jotka Leninin johdolla ohjasivat Venäjän kansat vallankumoukseen ja maailman ensimmäisen sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen, ovat sellaiset huomattavat kommunistisen liikkeen toimihenkilöt kuin Ernst Thälmann, Wilhelm Pieck, Marcel Cachin, Maurice Thoréz, Antonio Gramsci, Palmiro Togliatti, Georgi Dimitrov, Vasil Kolarov, Bela Kun, José Diaz, Sen Katajama, Li Da-tšao, Bogumir Šmeral ja monet muut. He ovat olleet Leninin uskollisia seuraajia, joissa on yhdistynyt vallankumouksellinen into elämän ilmiöiden syvästi realistiseen tieteelliseen käsittämiseen, uskollisuus marxismi-leninismin periaatteille kykyyn soveltaa niitä taitavasti ja luovasti konkreettisten olosuhteiden erittelyyn.

Tämä tieteellinen kokous on omistettu huomattavan marxilaisen, Italian kommunistisen puolueen perustanlaskijan, huhtikuussa vuonna 1937 kuolleen Antonio Gramscin muistolle. Gramsci oli yksi huomattavimpia marxilaisia ajattelijoita, jonka aatteet ja teot elävät yhä myö-

tävaikuttaen Italian kommunistisen puolueen taistelun menestykseen.

Maailman ensimmäisellä sosialistisella vallankumouksella oli ja on edelleen yhä voimistuva vaikutus ihmiskunnan kehityksen koko kulkuun. Lokakuun vallankumouksesta alkaa nykyinen maailman kommunistinen liike, josta on nyt tullut maapallon vaikutusvaltaisin poliittinen voima.

Kommunistinen liike on maailman työväenluokan nimissä ottanut rohkeasti vastuun ihmiskunnan kohtaloista. Jokaisessa historiallisen kehityksen vaiheessa, jokaisessa jyrkässä tapahtumien käänteessä se on suorittanut syvällisen erittelyn tapahtumista, valaissut näköaloja eteenpäin, osoittanut reaaliset tiet ja keinot taistelulle jota käydään työväenluokan, kaikkien työtä tekevien ja kansojen etujen puolesta. Marxismi-leninismin innoittama kommunistinen liike on jo puolen vuosisadan ajan suorittanut kunniakkaasti suurta tehtäväänsä vallankumouksellisena etujoukkona ja sosialismin esitaistelijana.

Kommunistinen liike on aatteillaan ja teoillaan osoittanut olevansa elintärkeä ei vain kaikkien maiden työväenluokalle vaan myös kansalliselle vapausliikkeelle ja kaikkien kansojen taistelulle rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta.

Kommunistinen liike antaa jokaisen maan työväenluokalle ja työtä tekeville oikean suunnan niiden edessä olevien tehtävien ratkaisemiseen: sosialismin rakentamiseen maissa, joissa sosialistinen vallankumous on saavuttanut voiton; sosialistisen vallankumouksen puolesta käytävän taistelun valmisteluun ja kehittämiseen kapitalistisissa maissa; lopullisen voiton saavuttamiseen vanhan ja uuden kolonialismin voimista, ei-kapitalistiselle, todellisen yhteiskunnallisen edistyksen tielle siirtymiseen kansallisen vapausliikkeen vyöhykkeellä.

Kommunistinen liike ammentaa suuren aatteellis-poliittisen voimansa tieteellisen kommunismin teoriasta, Marxin-Engelsin-Leninin arvokkaasta opista.

Maailman kommunistisen liikkeen kokemus kokonaisuudessaan osoittaa, miten valtava merkitys taistelussa kommunismin ihanteiden puolesta saavutettavaan menestykseen on oikealla suhtautumisella vallankumousteoriaan, uskollisuudella marxismi-leninismin periaatteita kohtaan, teorian ja käytännön erottamattomalla yhteydellä ja teorian luovalla kehittämisellä vallankumoustaistelun kansainvälisen kokemuksen pohjalla.

Tämä kokemus osoittaa, millaisen vääjäämättömän voiman vallankumoukselliselle liikkeelle antaa mitä laajamittaisimman joukkotaistelun yhdistäminen työväenluokan puolueen toteuttamaan tieteelliseen johtamiseen.

Kommunistisen ideologian luonne vaatii, että poliittiset tunnukset, päätökset ja toimenpiteet on tieteellisesti perusteltava. "Meidän marxilaisten tulee pyrkiä kaikin voimin politiikkamme pohjana olevien tosiasiain tieteelliseen tutkimiseen", kirjoitti Lenin.

Mitä marxilais-leniniläisen puolueen toteuttama tieteellinen johtaminen merkitsee käytännössä?

Todelliselle marxilaiselle on teorian osoittama yleistilanne lähtökohtana sen reaalisen tilanteen konkreettiselle erittelylle, jonka pohjalta tehdään johtopäätökset käytännön toimintaa varten. Tästä tarjoavat Leninin kuuluisat huhtikuun teesit erinomaisen esimerkin. Tuossa nerokkaassa asiakirjassa Lenin esitti ohjelman porvarillis-demokraattisen vallankumouksen kehittämisestä sosialistiseksi.

Marxilaisuuden tuntemuksellaan kerskailleet, mutta itse asiassa oikeistolaisimpia revisionistisia ja dogmaattisia katsomuksia omaksuneet menševikit kuten tunnettua esittivät täysin todellisuuteen perustumattoman ohjelman, jonka mukaan Venäjän tuli helmikuun vallankumouksen jälkeen läpikäydä pitkällinen porvarillisen kehityksen kausi. Lenin hylkäsi päättävästi tuon ohjelman. Hän teki syvällisen tieteellisen tilanteenerittelyn pohjalta johtopäätöksen, että Venäjä voisi siirtyä sosialistiseen vallankumoukseen jo tuolloin.

Yhteiskunnan jokaisessa uudessa kehitysvaiheessa on Leninin ohjeen mukaan välttämätöntä suorittaa konkreettinen erittely konkreettisesta tilanteesta ja määritellä taistelun uudet muodot ja menetelmät. Tiedämme, että hyvin monen maan kommunististen veljespuolueiden johtavat toimihenkilöt ovat osoittaneet olevansa suuren Leninin ansiokkaita oppilaita myös yhteiskuntakehityksen murrosvaiheissa.

Viettäessämme tänään A. Gramscin muistoa on todettava, että hänkin korosti miten välttämätöntä oli yhdistää oman maan vaihtuvan tilanteen luova tutkiminen kansainvälisen vallankumouksellisen kokemuksen huomioonottamiseen. Pyrkien soveltamaan lokakuun vallankumouksen kokemusta Italian olosuhteisiin Gramsci johti tehdasneuvostojen perustamiseen tähtäävää liikettä. Tämän liikkeen äänenkannattaja oli hänen perustamansa lehti "Ordine nuovo", jonka ympärille oli ryhmittynyt tulevan kommunistisen puolueen ydinjoukko. Lenin antoi tälle toiminnalle suuren arvon ja totesi "Ordine nuovon" kannanottojen "vastaavan täysin kaikkia III internationaalin perusperiaatteita".

Kuluneina vuosikymmeninä maailma on suuresti muuttunut. Kapitalistinen järjestelmä on lakannut olemasta kaiken piiriinsä sulkeva systeemi: sosialistinen maailmanjärjestelmä on muuttumassa historiallisen kehityksen ratkaisevaksi tekijäksi; työväenliike ja kansojen kansallisen vapautuksen liike ovat saaneet todella yleismaailmalliset mittasuhteet. Vallankumoustaistelun oikea johtaminen vaatii näiden uusien tekijäin kaikkinaista huomioonottamista. Tämä olikin luonteenomaista veljespuolueiden yhteisin ponnistuksin laatimille Moskovan vuosien 1957 ja 1960 kokousten asiakirjoille. Niissä on monipuolisesti määritelty nykyisen kauden olemus, sen pääristiriita ja edistyksen liikkeellepanevat voimat yleismaailmallisissa mitoissa ja muotoiltu nykyvaiheen vallankumousliikkeen strategiset periaatteet ja taktiset asetelmat.

Siksi kommunistiset puolueet kiinnittävätkin suurta huomiota vallankumouksen teoriaan, jonka pohjalla proletaarinen luokkapolitiikka muotoillaan. Siten tällä tieteellisellä teoriaa käsittelevällä kokouksella on kaikilta näkökannoilta katsottuna välitön yhteys puoluetyön käytäntöön.

Kokouksen luonne on sinänsä todistus kommunistiseen liikkeeseen erottamattomasti kuuluvasta, sille luonnostaan ominaisesta proletaarisen internationalismin piirteestä.

Tähän kokoukseen ottavat osaa monet kansainvälisen työväenliikkeen huomattavat edustajat. Se osoittaa, miten suuren merkityksen kommunistiset puolueet antavat teorian kysymysten kansainvälisellä pohjalla tapahtuvalle kollektiiviselle käsittelylle. NKPn keskuskomitea esittää kaikille tähän kokoukseen saapuneille veljespuolueiden edustajille sydämellisen tervehdyksensä.

Kommunistiselle liikkeelle on aina antanut, antaa nyt ja tulevaisuudessa voimaa sen kansainvälisyys, kansainvälinen solidaarisuus ja veljespuolueiden keskinäinen tuki.

Kommunistiselle liikkeelle, työväenliikkeelle ja kansalliselle vapausliikkeelle on kansainvälisyys tarpeen yhteistä vihollista, imperialismia vastaan käytävää menestyksellistä taistelua varten. Yksikään nykyajan vallankumouksellinen voima ei voi toimia tehokkaasti kansainvälisistä yhteyksistä irrallaan.

Internationalismia tarvitaan taistelussa sotaa ja imperialismin aiheuttamaa sodanvaaraa vastaan.

Kansainvälistä yhteenkuuluvuutta ja solidaarisuutta tarvitaan sosialististen maitten kesken toinen toisensa avustamiseksi ja kokemusten jakamiseksi sosialismin menestyksellistä rakentamista varten.

Kansainvälisyys on sosialististen maitten yhteisön, kansainvälisen työväenluokan ja kansallisen vapausliikkeen solidaarisuutta ja keskinäistä tukea. Kansallinen vapausliike on meidän aikanamme saanut yhä suuremmat

mittasuhteet, sen vaikutus tuntuu yhä syvemmin, se käsittää valtavan alueen kolmelta mantereelta ja tuo satoja miljoonia ihmisiä osallistumaan maailmanpolitiikkaan. On tärkeätä toimia sen puolesta, että tässä imperialisminvastaisen taistelun kannalta valtavan merkityksellisessä suurisuuntaisessa kansallisessa vapausliikkeessä leviäisi ja voimistuisi entistä enemmän kansainvälisen solidaarisuuden, kansojen veljeyden ja sosialististen maitten kansoihin ja kapitalististen maitten työväenliikkeeseen pidettävän kiinteän yhteyden aate.

Internationalismi on tarpeen kaikkien maiden työväenjoukkojen aatteelliseen kasvattamiseen. Me asetamme sen kansallisuuksien välisiä eripuraisuuksia ja rotuvihaa vastaan, jota riistäjäluokat ovat aina käyttäneet hyväkseen hajota ja hallitse-periaatteineen.

Sosialististen maiden kansojen, kapitalististen maiden työläisten ja muiden työtätekevien ja kansallisessa vapausliikkeessä mukana olevien kansojen kasvattamisella kansainvälisyyteen ja veljeyden ja solidaarisuuden suurten periaatteitten kunnioittamiseen on tällä hetkellä ensiarvoinen merkitys voimien yhdistämiselle imperialisminvastaisessa taistelussa. Katsoessamme kauas eteenpäin, tulevaisuuteen, voimme liioittelematta sanoa: siitä miten syvästi internationalismi syöpyy kansojen tietoisuuteen, tulee paljon riippumaan ihmisyhteiskunnan kohtalo maapallolla ja sosialismin, rauhan ja kansojen turvallisuuden ihanteiden toteutuminen.

Siksi internationalismin teoreettisella perustelemisella, kommunististen puolueiden joukkojen internationalistisen kasvattamisen hyväksi tekemällä jatkuvalla työllä on historiallinen merkitys. Kukaan ei tee eikä pystyisikään tekemään kommunististen puolueiden puolesta tätä työtä jolla on maailmanhistoriallinen merkitys.

Tämän ohessa NKP on aina edustanut sitä kantaa, että kansainvälisyys on yhdistettävä kommunistisen liikkeen kunkin osaston kansallisiin tehtäviin. Kansallisten näkökohtien huomioonottaminen, sosialistinen patriotismi ja

kansallisen vapausliikkeen kehittäminen liittyvät kiinteästi internationalismiin teoriassa ja käytännössä.

Eri maiden kommunistit eivät voi eristäytyä toinen toisistaan. Maailman kehitystapahtumia eritellessään ja strategiaansa ja taktiikkaansa kehitellessään ne luonnollisesti kiinnittävät huomiota veljespuolueitten kokemuksiin. Nykyajan tärkeimpiä ongelmia käsittelevillä teoreettisilla keskusteluilla ja tähän liittyvillä pysyvillä yhteyksillä on tällöin suuri merkitys.

Marxilaisten tiedemiesten tapaamisista, tieteellisistä konferensseista, kansainvälisistä kokouksista ja mielipiteen vaihdosta, joiden yhteydessä eri puolueitten edustajat selostavat tutkimustensa tuloksia ja käsittelevät esillä olevia ongelmia, on tullut viime aikoina arvokas traditio. Voidaan toivoa, että tämäkin tieteellinen kokous antaisi tämän perinteen kehittämiseen oman lisänsä.

Akateemikko, NLn tiedeakatemian varapuheenjohtaja

ALEKSEI RUMJANTSEV

Tasan viisikymmentä vuotta sitten, huhtikuussa vuonna 1917 V. I. Lenin saapui ulkomailta Venäjälle ja julisti sosialistiseen vallankumoukseen suuntautuvan linjan. Tätä linjaa seuraten ja varusteenaan marxismi-leninismin suuri oppi Venäjän työväenluokka otti käsiinsä vallan ja aloitti ihmiskunnan historiassa uuden kauden, todella inhimillisen yhteiskunnan rakentamisen aikakauden.

Suuri lokakuu ja sosialismin rakentaminen entisessä Venäjän imperiumissa olivat luovan marxilaisuuden ensimmäinen riemuvoitto. Luova marxilaisuus, joka 20. vuosisadalla on olennoitunut leninismin teoriassa ja käytännössä niin meidän maassamme kuin muissakin maailman maissa, on nostanut esiin pitkän sarjan leninismin teoreetikkoja. Heidän riveissään oli ensimmäisten joukossa huomattava italialainen kommunisti A. Gramsci, jonka kuolemasta tuli huhtikuussa 1967 kuluneeksi kolmekymmentä vuotta.

Kun me lokakuun vallankumouksen 50-vuotisjuhlien aattona erittelemme Italian kommunistisen puolueen perustajan yhteiskunnallista toimintaa ja aatteellista perintöä, meidän on muistettava ennen kaikkea niitä sosialistisen vallankumouksen teoreettisia perusteluja, jotka Lenin muotoili ja sovelsi käytäntöön ja jotka ovat vuoden 1917 suurista päivistä saakka keskeytymättä jatkuneen sosialistisen vallankumouksen strategian ja taktiikan pohjana.

Yhdessä selostuksessa ei tietenkään voi yksityiskohtaisesti eritellä sitä, mitä valtava määrä kommunistisen liik-

keen teoreetikkoja ja käytännön työntekijöitä on saanut aikaan aikaisemmin ja nykyisin marxilais-leniniläisen opin kehittämiseksi. Tarkastelemme tässä sen vuoksi vain joitakin tämän tärkeän toiminnan puolia.

Ensimmäinen maailmansota osoitti, että kapitalismin ristiriidat ovat heikkenemisen sijasta suuresti kärjistyneet ja syventyneet ja että porvarillis-demokraattisten kulissien takana piili imperialismille ominaisia taantumuksen voimistumisen tendenssejä. Miljoonat ensimmäisessä maailmansodassa surmansa saaneet ja raajarikkoiset sekä kurjuuden laajeneminen uskomattomiin mittasuhteisiin asettivat työtä tekevien joukkojen eteen yhä järkähtämättömämmin kysymyksen: missä on ulospääsy syntyneestä tilanteesta?

Tähän kysymykseen Leninin puolue pystyi antamaan oikean vastauksen. Se ei vain kehittänyt vallankumouksellista ohjelmaa imperialismin synnyttämän syvän kriisin voittamiseksi, vaan johti myös näännytetyn Venäjän työtä tekevät joukot päättävään rynnäkköön porvariston ja tilanherrain valtaa vastaan.

Jotta vallankumous ei ainoastaan hävittäisi vanhaa järjestelmää vaan loisi myös sen pirstaleille uuden yhteiskunnan, tarvittiin tieteellisen sosialismin aatteisiin nojaava selkeä realistinen ohjelma. Tämän ohjelman antoi bolševikkien puolue Venäjän proletariaatille.

Teoreettisessa ja käytännöllisessä toiminnassaan puolueemme nojautui sekä oman maan vallankumouksellisten voimien rikkaisiin kokemuksiin että omaksui aktiivisesti kansainvälisen työväenliikkeen muiden osastojen kokemuksia. Toisin kuin II internationaalin puolueiden enemmistö, joka liukui yhä enemmän ahtaan praktisismin tielle, bolševikkien puolue kiinnitti jatkuvasti suurta huomiota vallankumousteorian kehittämiseen.

Lenin varoitti, että ellei vallankumoustaistelussa nojauduta tieteelliseen teoriaan, tulee käytännön politiikasta alinomaa horjuva ja periaatteeton. Tällöin Lenin usein korosti että oli välttämätöntä olla mahdollisimman jous-

tava, nähdä elämä koko moninaisuudessaan, "olla kiertämättä kipeitä kysymyksiä, olla vaientamatta niitä vaan päinvastoin ottaa ne esiin koko kärkevyydessään". [1] Hän varoitti, että on mahdotonta antaa työläisille ennalta valmistetut ratkaisut kaikkiin elämässä esiin tuleviin tapauksiin ja opetti kommunisteja ottamaan huomioon objektiiviset muutokset, jotka eivät johdu "meidän luokkamme toiminnasta tai meidän ponnistuksistamme". [2]

Lenin mursi tiensä ulos silloin marxilaisten enemmistöä hallinneiden käsitysten kehyksistä proletaarisen vallankumouksen teoriaa kehiteltäessä ja kykeni löytämään muuttuneen historiallisen tilanteen synnyttämät uudet mahdollisuudet taistelulle työväenluokan vapautuksen puolesta.

Yksi tärkeimmistä proletaarista vallankumousta koskevan leniniläisen teorian perusteista oli kehityksessään imperialistiseen vaiheeseen tulleen kapitalismin tärkeimpien tendenssien ja lainmukaisuuksien erittely. Lähtökohtanaan se tosiasia, että imperialismi oli muuttunut yleismaailmalliseksi järjestelmäksi, Lenin tuli johtopäätökseen, että sosialistisen vallankumouksen tulevaa kehitystä ei enää määrännyt pelkästään kunkin yksittäisen maan sisäisten ristiriitojen kehitys, vaan myös koko kapitalistisen systeemin ristiriitojen kehitys kokonaisuudessaan. Tämä taas merkitsi, että proletaarisen vallankumouksen voitto ei aluksi ollut välttämättä tapahtuva kehittyneimmässä porvarillisessa maassa, vaan se oli mahdollinen myös siellä, missä kapitalismin kehityttyä jossain määrin yhteiskunnalliset ja poliittiset vastakohtaisuudet olivat kärjistyneimmät.

Kapitalismille ominaiset ristiriidat eivät ole tälläkään hetkellä poistuneet vaan päinvastoin vakavasti syventyneet. Sitä paitsi ei nykyisin voida puhuakaan kapitalistisen systeemin kehityksestä ottamatta huomioon maail-

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 39.

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 89.

man sosialistisen systeemin siihen tekemää jokahetkistä vaikutusta. Kapitalismi ei omissa toiminnoissaan voi enää olla ottamatta lukuun sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaoloa: se painaa leimansa porvarillisen yhteiskunnan kaikkeen poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen elämään.

Ottakaamme esimerkin vuoksi tarkasteltavaksemme kysymys porvarillisen valtion puuttumisesta talouselämään. Viime vuosina on ilmennyt pyrkimys yhdistää kapitalistisen yhteiskunnan taloudellisiin prosesseihin tietoisen sääntelyn aineksia. Tämä tendenssi on muuttanut kapitalistisen talouden jaksottaisen kehityksen muotoa ja antanut porvarilliselle valtiolle mahdollisuuden jossain määrin vaimentaa kapitalismin perusluonteesta johtuvia sisäisiä järkytyksiä. Tätä uutta prosessia ei saa yhdistää sosialistisen yhteiskunnan kehitykseen, jonka elintoiminnan yksi tärkeimpiä lakeja talouden suunnittelu on. Mutta omaksumalla taloudellisen suunnittelun aineksia kapitalismi ei suinkaan ratkaise luonteenomaisia ristiriitojaan, vaan ne päinvastoin esiintyvät uudenmuotoisina entistäkin kärjistyneempinä.

Eikö suunnittelun, sen tarkoituksenmukaisuuden tunnustaminen ole ristiriidassa kapitalistisen systeemin luonteen kanssa ja todista kapitalistisen talouden liikkeelle panevan voiman, voiton tavoittelun, kehnoutta? Kapitalismin ristiriitojen uusiintuminen ja jatkuminen sosiaalisen ja tieteellis-teknisen kehityksen nykytasoa vastaavissa uusissa muodoissa lisää kapitalistisen järjestelmän epävakaisuutta ja tuo entistä terävämpänä esiin välttämättömyyden vaihtaa se toiseen. Tämä kysymys ei ole tällä hetkellä vain työväenluokan, vaan laajojen työtä tekevien joukkojen ja koko nykyisen maailman edistyksellisten voimien edessä.

Lenin antoi erittäin merkittävän panoksen marxismin teoriaan käsittelemällä kysymystä vallankumouksen liikkeelle panevista voimista. Imperialismin luonteenomainen

piirre on, että monopolipääoman harjoittamaan työväenluokan taloudelliseen rosvoamiseen kietoutuu monissa maissa erinäisiä puolifeodaalisen riiston muotoja tai poikkeuksellinen kansallisuus- ja siirtomaasorron voimistuminen. Se merkitsee, että proletariaatti voi taistelussaan imperialismia vastaan luottaa paitsi omiin voimiinsa myös proletaaristen työtä tekevien joukkojen laajojen kerrosten, talonpoikaiston, kaupunkiväestön pikkuporvarillisten kerrosten ja kansallisen vapausliikkeen tukeen. Leninismi asettaa samalla kysymyksen sosialistisen vallankumouksen mahdollisuuksista uuteen valoon: ei tarvitse odottaa että proletariaatti muodostaa väestön enemmistön, jotta se voisi voittaa.

Meidän aikaamme tultaessa kysymys vallankumouksen liikkeellepanevista voimista on jälleen muuttunut. Myrskyisen nopea tieteellis-tekninen edistys on saanut aikaan olennaisia muutoksia nyky-yhteiskunnan perusluokkien rakenteessa. Eivät vain uudet työläiskerrokset vaan myös ns. kaulustyöläiset, toimihenkilöiden ja teknisen sivistyneistön kasvavat joukot, hakeutuvat vähitellen sosialistisen vallankumouksen suureen armeijaan. Näiden ryhmien merkitys työväenliikkeessä kasvaa jatkuvasti, ja nykyisin on jo mahdotonta määritellä puolueen politiikkaa vallankumouksellisessa taistelussa ottamatta huomioon niiden osuutta. Tämä koskee varsinkin kehittyneen kapitalismin maita.

Vallankumouksellisten aatteiden vaikutus voimistuu nykyisin kaikissa maissa ei vain teollisuustyöväestön vaan myös tieteen, tekniikan ja kulttuurin piirissä työskentelevien keskuudessa, joiden paras osa valitsee sosialististen ihanteitten puolesta käytävän taistelun tien. Hyvän esimerkin näiden ryhmien taitavasta johdattamisesta yhteiskunnallisen taistelun tulikasteeseen tarjoaa Italian kommunistinen puolue, joka Gramscin katsomuksia seuraten on käytännössä osoittanut lukeneiston kasvavan merkityksen ja välttämättömyyden lujittaa yhteistyötä sen kanssa.

Kysymys sosialismin ja demokratian puolesta käytävän taistelun oikeasta keskinäisestä suhteesta on saanut erittäin tärkeän merkityksen. Vallankumouksellisen marxilaisuuden kannattajat ovat aina olleet sitä mieltä, että täydellisinkään porvarillinen demokratia, niin kauan kuin se on porvariston poliittisen ja taloudellisen vallan muotona, ei pysty antamaan työtä tekevälle väestölle täyttä vapautta ja todellista demokratiaa, vaan sellainen demokratia voidaan johdonmukaisena toteuttaa käytännössä vain sosialismin oloissa. Samaan aikaan vallankumouksselliset marxilaiset, toisin kuin erilaiset "vasemmistolaiset" opportunistit, lähtevät siitä, että *suurin mahdollinen määrä porvarillista demokratiaa luo suotuisimmat edellytykset sosialismin voitolle.*

Ajatus yleisdemokraattisten vaatimusten ja ei-proletaariset työväestön kerrokset ympärilleen koonneen proletariaatin sosialististen päämäärien yhdistämisestä oli yksi Leninin proletaarisen vallankumouksen teorian perusteista ja auttoi yhdistämään kansanjoukot bolševikkien puolueen ympärille.

Demokratian ja sosialismin puolesta käydyn taistelun yhdistämisestä on meidän päivinämme tullut kommunistisen puolueitten strategian ja taktiikan keskeinen kysymys. Tämä on yhteydessä siihen seikkaan, että vallassa oleva monopolistinen porvaristo pyrkii pyyhkimään yli ne demokratian periaatteet, joita puolustettiin porvarillisdemokraattisten vallankumousten kaudella. Juuri proletariaatti ottaa käsiinsä porvarillisen demokratian puolustamisen. Engels nimitti tätä kehityskulkua maailmanhistorian ironiaksi. Taistellessaan nykyisin demokratian puolesta proletariaatti, sen lisäksi että se yhdistää ympärilleen mitä laajimmat työväestön kerrokset, pakottaa myös hallitsevat piirit myönnytyksiin ja luopumaan poliittisen sorron ja kansojen riiston kaikkein vanhentuneimmista muodoista.

Esittäessään ajatuksen työväestön eri kerrosten vapautuspyrkimysten sulautumisesta yhdeksi vallankumouksel-

liseksi virraksi Lenin pikkuporvarillisista vallankumouksellisista erottuen korosti aina, että vallankumouksen voiton välttämätön ehto on työväenluokan poliittinen johto, hegemonia, ainoan luokan, joka objektiivisen yhteiskunnallisen asemansa ansiosta on kiinnostunein ja johdonmukaisin taistelussa sorron ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ilmenemismuotojen hävittämiseksi.

Lokakuun vallankumous ei olisi päässyt voitolle, ellei Venäjän työväenluokan johdossa olisi ollut uudenlainen proletaarinen puolue. Työväenluokan ja kaikkien edistyksellisten voimien taisteleva marxilais-leniniläinen etujoukko kehitti joustavan strategian ja taktiikan. Bolševikkien puolue oli alusta saakka kaikkea muuta kuin lahkolaishenkinen, suljettu ryhmä, se kehitti yhteyksiä kaikkiin taisteleviin edistyksellisiin voimiin, avusti niitä ja solmi niiden kanssa liittoja, mutta ei tällöin väistynyt hiukkaakaan periaatteellisista näkökannoistaan, tieteellisestä marxilais-leniniläisestä ohjelmasta.

Todellista marxilaista johtoa kokeiltiin ensi kerran porvariston vallan kukistamiseksi käydyssä vallankumoustaistelussa lokakuussa 1917. Se toi loistavia tuloksia, jotka kiinnittivät koko maailman vallankumouksellisten huomion leniniläisen puolueen sekä ennen lokakuuta että lokakuun jälkeen saamaan kokemukseen.

Tärkein seikka mikä erotti bolševikkien puolueen useimmista II internationaalin puolueista oli, että se näki ensisijaiseksi tehtäväkseen järjestää työväenjoukot taisteluun kapitalistisen yhteiskunnan uudistamisen puolesta ja valloittamaan poliittisen vallan työväenluokan käsiin. "Itsensä 'etujoukoksi', etummaiseksi osastoksi nimeäminen ei riitä, on myös toimittava siten, että kaikki muut osastot näkevät ja joutuvat myöntämään meidän kulkevan edellä", Lenin sanoi. [3]

Tällä hetkellä ei yksin bolševikkien puolue vaan kymmenet muut puolueet, joiden jäseninä on miljoonia tietoi-

[3] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 6, ss. 83—84.

sia sosialismin puolesta taistelijoita, johtavat maailmanlaajuista vallankumousprosessia. Nämä puolueet jatkavat leninismin luovaa kehittämistä ja antavat panoksensa työväenluokan vapaustaisteluun kaikissa maissa. Lokakuun vallankumouksen yhteydessä tuli tarkistetuksi käytännössä ja samalla liitetyksi vallankumouksen käytäntöön uusia keinoja, joilla työväenluokka käy taistelua vaikutusvallasta kansanjoukkoihin. Koetellun välineen, sanallisen agitaation rinnalle työväenluokka, bolševikit kehittivät tekojen agitaation. Sitä oli sitkeä taistelu rauhasta, suurtilallisten maan siirtäminen talonpojille, työläisten valvonnan voimaansaattaminen teollisuudessa, kansallisuussorron hävittäminen, maan koko yhteiskunta- ja poliittisen elämän demokratisoiminen. Tekojen vakuuttavalla vaikutuksella oli tärkeä, suorastaan ratkaiseva merkitys työläisten ja talonpoikien liittosuhteen lujittumiselle, sille että koko työväestö omaksui lokakuun vallankumouksen aatteet ja että jokaisesta työläisestä tuli uuden yhteiskunnan tietoinen puolustaja, suojelija ja aktiivinen rakentaja.

Samalla kun Lenin piti työväenluokan ja talonpoikaiston välistä liittoa neuvostojärjestelmän rakentamisen yhtenä erittäin tärkeänä perusedellytyksenä, hän jatkuvasti muistutti puoluetta pitämään mielessään senaikaisen talonpojan kaksinaisen luonteen työntekijänä ja omistajana. Vallankumouksen kohtalo Venäjällä riippui kuten tunnettua siitä, kumpaa kahdesta päävoimasta, vallankumouksellista työväenluokkaa vai vastavallankumouksellista porvaristoa talonpoikaisto seuraisi. Kysymys ratkesi sosialismin hyväksi bolševikkien puolueen oikean politiikan ansiosta, joka otti tarkoin huomioon työtä tekevän talonpoikaiston edut ja pyrkimykset.

Käytännössä työväenluokan ja talonpoikaiston liitto, joka oli lokakuun vallankumouksen luoman valtion poliittinen perusta, olennoitui työläis-, sotilas- ja talonpoikaisneuvostoissa. Leninin ansiota oli, että hän ensimmäisenä näki vuosina 1905—1907 ensi kerran syntyneissä

neuvostoissa uudentyyppisen valtion idun. Hän totesi vähän ennen lokakuun vallankumousta, että neuvostojen etuna on ennen kaikkea se, että ne ovat pystyneet turvaamaan sosialistisen valtion yhteyden kansan enemmistöön, yhteyden joka on "niin kiinteä, saumaton, helposti tarkistettavissa ja uudistettavissa oleva, ettei entisessä valtiokoneistossa ole jälkeäkään mistään sen kaltaisesta." [4]

Neuvostojen kokoonpanon muuttuminen "kansan tahdon mukaan ilman byrokraattisia muodollisuuksia" [5] tekee niistä paljon demokraattisempia kuin on mikään muu valtiovallan koneisto. Yksistään sen välittömän yhteyden ansiosta, mikä neuvostoilla on mitä erilaisimpiin ammattialoihin, neuvostot helpottavat erilaisten syvällisten uudistusten toteuttamista ilman byrokratiaa. [6]

Samalla Lenin varoitti antamasta neuvostoille absoluuttista merkitystä, pitämästä niitä sosialistisen valtiolaitoksen yleismuotona. Helmikuussa vuonna 1919 hän esitti tästä kysymyksestä periaatteelliselta kannalta tärkeän huomautuksen, joka koski teesiluonnosta "III internationaalin perusta", jossa sanottiin: "Työläisedustajain neuvostot ovat luonnollisia vallankumouksellisen joukkotaistelun elimiä, jotka kapinan päästyä voitolle muuttuivat valtaelimiksi." [7] Lenin pani merkille tämän kohdan ja huomautti siinä olleen muotoilun epätarkkuudesta: "Kommuunin ja neuvostojen tyyppinen (ei välttämättä 'neuvostojen')". [8] Hän näki vallankumouksen voiton ratkaisevana ehtona, että luodaan joukkojen toimintaan nojaavien vallankumouksellisten elinten, jotka pystyvät turvaamaan yhteiskunnan uudistamisen sosialistiseksi, laaja systeemi.

---

[4] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 34, s. 304.

[5] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 34, s. 304.

[6] V. I. Lenin, sama kuin edellä.

[7] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 54, s. 735.

[8] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 54, s. 502.

Gramsci sovelsi luovasti neuvostoja koskevia Leninin ajatuksia Italian oloihin ja antoi merkittävän panoksen kommunistisen puolueen strategian ja taktiikan kehittämiseen. Hänen perusteluillaan jotka koskivat aktiivisen taistelun välttämättömyyttä tehdasneuvostojen muodostamiseksi Italiaan ja puolueen johtoasemaa niissä samoin kuin puolueen käytännön toiminnan järjestämistä tällä alalla on suuri merkitys, joka ulottuu yli Italian omien puitteitten.

Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous antoi joukon loistavia esimerkkejä kapitalismista sosialismiin siirtymisen ydinkysymysten luovasta ratkaisemisesta. Niihin kuuluu ennen muita kysymys mahdollisuudesta käyttää hyväksi erilaisia muotoja siirrettäessä valta työväenluokan käsiin: sekä rauhanomaista enemmistövallan pystyttämisen muotoa että ei-rauhanomaista muotoa, aseellista kapinaa.

Vallankumous merkitsee aina väkivaltaa, mutta se toteutuu eri tavoin, myös rauhanomaisesti ts. saattamatta aseita toimimaan. Ensimmäisten kuukausien aikana, jotka kuluivat tsarismin kukistamisesta, Venäjän porvaristo ei kyennyt alistamaan kansanjoukkoja tahtonsa alaiseksi väkivallan avulla. Väliaikaisen hallituksen valta ei silloin nojannut pääasiallisesti väkivaltaan, vaan joukkojen pettämiseen ja niiden tietämättömyyteen. Näissä olosuhteissa bolševikkien puolue, Lenin, kehittivät suuntauksen kohti rauhanomaista vallankumousta poliittisen taistelun tietä ja saamalla joukot käsittämään väliaikaisen hallituksen politiikan kansanvastainen imperialistinen luonne. "Muodostuakseen vallaksi tietoisten työläisten on valloitettava puolelleen enemmistö: niin kauan kuin joukkoihin ei kohdisteta väkivaltaa, ei ole muuta tietä valtaan", [9] tähdensi Lenin.

Vasta kun hallitsevien luokkien edustajat ja heidän sosiaalivallankumouksellisten ja menševikkien leiriin kuulu-

---

[9] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 31, s. 147.

vat liittolaisensa yrittivät aseiden avulla pysäyttää vallankumouksen kehittymisen, ampuivat heinäkuussa 1917 työläisten ja sotilaiden mielenosoitusta Pietarissa ja ryhtyivät vainotoimenpiteisiin vallankumouksellisia voimia vastaan, bolševikit poistivat päiväjärjestyksestä vallankumouksen rauhallisen kehityksen tunnuksen ja aloittivat aseellisen kapinan valmistelut. Myöhemmin Kornilovin kapinan aikana Lenin otti huomioon mahdollisuuden palauttaa vallankumous takaisin rauhallisiin uomiin edellyttäen, että pikkuporvarilliset puolueet esiintyvät bolševikkien kanssa yhteisrintamassa taantumuksen salaliittoa vastaan. Mutta sosiaalivallankumouksellisten ja menševikkien johtajat pitivät tänä kriittisenä hetkenä parempana toimia vastavallankumouksen puolella. Aseellinen kapina jäi senvuoksi niissä olosuhteissa ainoaksi keinoksi, joka kykeni turvaamaan paitsi proletaarisen vallankumouksen voiton myös työläisten elintärkeiden yleisdemokraattisten tavoitteiden toteutumisen.

Tapahtumien kehitys vuonna 1917 vahvisti sen, että porvaristosta saatavan voiton välttämättömänä ehtona ei ole joidenkin menettelytapojen julistaminen ehdottomiksi, vaan kaikkien vallankumoustaistelun muotojen yhdisteleminen ja kyky siirtyä nopeasti rauhanomaisista keinoista ei-rauhanomaisiin ja takaisin riippuen tilanteen kehityksestä. Tänäänkin monien kehittyneiden kapitalististen maiden kommunistiset puolueet, jotka kuten tunnettua suuntautuvat rauhanomaiselle vallankumouksen kehittämisen tielle, eivät suinkaan hylkää mitä laajimpien työläisjoukkojen kärkevän taistelun taktiikkaa luokkaviholista vastaan käydyssä taistelussa. Niinpä heinäkuussa vuonna 1960, jolloin Italian taantumusvoimat koettivat toimeenpanna autoritäärisen kaappauksen, Italian kommunistit ja demokraatit lähtivät kadulle ja suorittivat vastaiskun uusfasisteja vastaan.

Monien muiden maiden työväenliikkeen historia tarjoaa meille vastaavia esimerkkejä. Silti kommunistiset puolueet niissäkin maissa, joissa olosuhteet pakottavat ne

suuntautumaan ei-rauhanomaisen vallankumouksen tielle, hylkäävät täydellisesti *salaliittolaismaisen blanquilaisen toiminnan* ja tekevät kaikkensa laajentaakseen yhteyksiään joukkoihin ja lisätäkseen mahdollisuuksia edetä vastaisuudessa sosialismiin vievällä tiellä mahdollisimman vähin uhrein.

Yksi lokakuun vallankumouksen erikoispiirre on se, että bolševikkien puolueesta verraten lyhyessä ajassa tuli paitsi työväenluokan myös työtätekevän talonpoikaiston vallankumouksellisten voimien ainoa todellinen edustaja. Sen seurauksena maahan muodostui yksipuoluejärjestelmä. Lenin ei tällöin periaatteessa suinkaan torjunut yhteistyön mahdollisuutta menševikkien ja sosiaalivallankumouksellisten kanssa ehdolla, että ne erkanevat porvarillisesta taantumuksesta. Sitä osoittavat seuraavat tätä linjaa valaisevat vallankumouksemme yksityistapahtumat.

Syksyllä vuonna 1917 Lenin puhui nimenomaan sellaisen liittoutuman aikaansaamisen mahdollisuudesta, joka turvaisi täyden vallan siirtymisen neuvostoille ja vallankumouksen rauhallisen kehityksen. "Otettuaan käsiinsä koko vallan neuvostot voisivat nyt vielä — ja tämä on luultavasti niiden viimeisin tilaisuus — turvata vallankumouksen rauhallisen kehityksen, kansan rauhanomaisesti suorittaman edustajiensa valinnan, puolueitten rauhanomaisen taistelun neuvostojen piirissä, eri puolueiden ohjelmien kokeilemisen käytännössä ja vallan rauhanomaisen siirtymisen puolueelta toiselle." [10]

Mutta pikkuporvarillisten puolueiden johtajat hylkäsivät tämän mahdollisuuden. Samalla ne monin verroin jouduttivat johtamiensa puolueitten kriisiä, jotka syksyllä vuonna 1917 alkoivat epätavallisen nopeasti menettää vaikutustaan joukkojen keskuudessa. Menševikeistä lohkesivat ns. internationalistisosialidemokraatit. Myös sosiaalivallankumouksellisten vasemmisto-oppositio, joka syksyl-

---

[10] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 34, s. 237.

lä vuonna 1917 esiintyi eräissä tärkeimmissä poliittisissa kysymyksissä yhteisrintamassa bolševikkien kanssa, muodosti tosiasiallisesti erillisen puolueen. Joukko vasemmistolaisia sosiaalivallankumouksellisia osallistui aktiivisesti lokakuun aseellisen kapinan valmisteluun ja toimeenpanoon.

Sen sijaan oikeistolaiset sosiaalivallankumoukselliset ja menševikit, jotka neuvostojen toisessa edustajakokouksessa vastustivat vallan siirtämistä neuvostoille, menettivät lopullisesti vaikutuksensa ja roolinsa itsenäisenä tekijänä yhteiskuntaelämässä, vaikka ne vielä vain hiukan aikaisemmin olivat edustaneet poliittista joukkovoimaa.

Toisin oli laita vasemmistolaisten sosiaalivallankumouksellisten, joita osa talonpoikaistoa kannatti ensi aikoina lokakuun vallankumouksen jälkeen. Neuvostojen II edustajakokouksessa valitun toimeenpanevan keskuskomitean paikoista lähes kolmannes kuului vasemmistolaisille sosiaalivallankumouksellisille. Heidän edustajilleen esitettiin mukaantuloa kansankomissaarien neuvostoon.

Alunperin vasemmisto-sosiaalivallankumoukselliset pyrkivät käyttämään hyväkseen etuja, joita kansan keskuudessa suosiossa olevan neuvostovallan tukeminen tarjosi puolueelle. Mutta samaan aikaan he eivät halunneet kantaa minkäänlaista vastuuta tämän vallan käytännöllisestä toiminnasta, sen alkuaikoina väistämättömistä vaikeuksista ja virheistä. Vasemmisto-sosiaalivallankumoukselliset, jotka olivat neuvostojen toimeenpanevan keskuskomitean toiseksi suurin ryhmä, keskittivät kaikki ponnistuksensa kansankomissaarien neuvoston, sotilasvallankumouksellisen komitean ja muiden työläis-talonpoikaisen valtion elinten vihamieliseen arvosteluun.

Vasta kolmen viikon kuluttua neuvostojen vallan julistamisesta ryhtyivät vasemmisto-sosiaalivallankumoukselliset virallisesti liittosuhteeseen bolševikkien kanssa. Pian sen jälkeen tuli neuvostohallitukseen tämän puolueen edustajia. He sitoutuivat "toteuttamaan neuvostopolitiik-

kaa". [11] Tehdessään neuvostojen III edustajakokouksessa ensimmäisen yhteenvedon bolševikkien ja vasemmisto-sosiaalivallankumouksellisten yhteisestä työstä neuvostohallituksessa Lenin totesi: "Jos alkuaikoina kansankomissaarien neuvostossa saatoimmekin pelätä, että keskinäinen ryhmätaistelu jarruttaisi työtä, niin jo kahden kuukauden ajalta yhteistyöstä saadun kokemuksen perusteella voin selvästi sanoa, että ratkaisut tehdään useimmista kysymyksistä yksimielisesti." [12] Vielä vuoden kuluttua, joulukuussa 1918, jolloin yhteistyön kausi vasemmisto-sosiaalivallankumouksellisten kanssa jo kuului menneisyyteen, Lenin kirjoituksessaan "Toveri Prošjanin muistolle" totesi, että vuoden 1918 alussa (vähän ennen Brestin rauhaa) "näytti, ettei välillämme enää ollut vähääkään oleellisia erimielisyyksiä. Prošjan oli alkanut puhua minulle puolueittemme yhdistämisen välttämättömyydestä ja siitä, että kommunismista ... kauimpana olevat vasemmistolaiset sosiaalivallankumoukselliset olivat huomattavasti ja sangen voimakkaasti lähentyneet häntä kansankomissariaatissa suoritetun yhteisen työn kestäessä. Suhtauduin Prošjanin esitykseen pidättyvästi, sanoin sen olevan ennenaikainen, mutta välillämme käytännön työssä tapahtunutta lähentymistä en suinkaan kieltänyt." Samassa yhteydessä Lenin kirjoitti, että vuoden 1918 heinäkuun vasemmisto-sosiaalivallankumouksellisen kapinan aktiivinen osanottaja P. P. Prošjan tuli ennen heinäkuuta 1918 tehneeksi paljon enemmän neuvostovallan lujittamiseksi, kuin heinäkuusta 1918 sen murtamiseksi." [13]

Erimielisyydet vasemmisto-sosiaalivallankumouksellisten kanssa tietenkin vaikeuttivat neuvostohallituksen toimintaa, Venäjän sosialistista uudistamista. Narodnikkien kaltaisen ohjelmansa mukaisesti vasemmisto-sosiaalivallankumoukselliset kielsivät proletariaatin diktatuurin, sen

---

[11] ZPA IML, f. 19, op. I, ed. hr. 23, 1. I.

[12] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 35, s. 264.

[13] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 37, ss. 384—385.

johtoaseman suhteessa muihin vallankumouksellisiin voimiin, eivätkä hyväksyneet kansankomissariaatin monia päättäviä vastavallankumoukseen kohdistuneita toimenpiteitä. Silti neuvostovallan kannalla olleiden puolueiden välisen liiton tuottama hyöty ylitti monin kerroin kaikki sen kielteiset puolet. Liitto auttoi monia talonpoikia saamaan selvyyden neuvostovallan ohjelmasta ja lujitti heidän luottamustaan bolševikkeihin ja neuvostohallitukseen ja edisti monien sen toimenpiteiden toteuttamista. Bolševikkien ja vasemmisto-sosiaalivallankumouksellisten liitto oli sen vuoksi hyödyllinen oppitunti proletaarisen ja pikkuporvarillisen puolueen yhteistoiminnasta sosialististen uudistusten tielle lähteneen maan hallituksessa. Tämä kokemus osoitti tällaisen yhteistyön mahdolliseksi ja hyödylliseksi.

Vasemmisto-sosiaalivallankumouksellisten horjunta, joka johti heidän siirtymiseensä vastavallankumouksen leiriin, kuvasti pikkuporvariston laajojen kerrosten epävakaisuutta kun ne tukivat bolševikkeja taistelussa porvariston ja tilanomistajain taantumusta vastaan, mutta pelkäsivät näköaloja yhteiskunnan uudistamisesta sosialistisella pohjalla.

Ratkaisemalla monimutkaisia poliittisia kysymyksiä lokakuun vallankumous raivasi tietä yhteiskunnan perusteelliselle sosiaaliselle ja taloudelliselle uudistamiselle sosialismin pohjalla. Vallankumouksen saatua voiton ja sen vihollisten vastarinnan tultua kukistetuksi neuvostovallan tärkeimmäksi toiminnan alaksi tuli talouden johtaminen. Lenin kirjoitti tuolloin, että taloudella tulee olla johtava asema politiikkaan nähden.

Lokakuun vallankumouksen ensi päivistä lähtien tehtiin kaikki mahdollinen sosialismin taloudellisen perustan luomiseksi. Erittäin tärkeän merkityksen sai sodanjälkeisen sekasorron oloissa sosialistisen talouden järjestämistä ja kehittämistä ja sen sekä väestön silloisen perusosan, miljoonien pientuottajien, välisiä suhteita koskevien periaatteiden määritteleminen.

Käytännön kokemus on osoittanut, etteivät kestäviksi lähtökohdiksi ole osoittautuneet kiiruhtaminen liiaksi eteenpäin, tuotannon ja jaon kaikki käsittävä ja keskitetty suunnittelu ja suuntaus luopua kannustamasta aineellisin perustein ja asettaa tavara-raha-suhteitten tilalle välittömät tuotteiden vaihdon suhteet. Nämä menetelmät jotka puolustivat paikkaansa niin kauan kuin tavoitteena oli kaiken alistaminen palvelemaan taistelurintaman tarpeita, osoittautuivat kelpaamattomiksi, kun maan tuotantovoimien maksimaalinen kehittäminen nousi tärkeimmäksi tehtäväksi.

"Sotakommunismiin pakotti sota ja sekasorto. Se ei ollut eikä voinut olla työväenluokan taloudellisia tehtäviä vastaavaa politiikkaa," kirjoitti Lenin. [14] Kuunneltuaan tarkoin joukkojen mieltä ja tutkittuaan eri alueilla saatuja kokemuksia ja NKP:n keskuskomitealle tehtyjä ehdotuksia Lenin hahmotteli ohjelman selviytymiseksi siitä vaikeasta tilanteesta, jossa nuori neuvostovaltio oli vuosina 1920—1921. Hänen esityksestään puolue päätti korvata elintarvikkeiden pakkoluovutukset elintarvikeverolla ja siirtyä sen jälkeen uuteen talouspolitiikkaan.

NEPn (uuden talouspolitiikan) tehtävänä oli turvata kaupungin ja maaseudun taloudellinen yhteistyö ja kaikkien mahdollisuuksien käyttäminen raunioituneen talouden saattamiseksi kuntoon. Mutta NEP merkitsi paljon enemmänkin. Sen taloudellinen tarkoitus oli saada aikaan valtion hallussa oleviin taloudellisiin avainasemiin nojaten keskitetyn suunnittelun ja toisaalta markkina- ja vaihtosuhteitten kehityksen suotuisin mahdollinen yhdistyminen sekä laajan aineellisiin etuihin, ts. taloudellisiin kiihokkeisiin vetoamisen pohjalta jouduttaa maan talouden kehityksen vauhtia.

Leninin uutta luova asennoituminen sosialismin kansantaloudellisiin ongelmiin oli tekijä, jonka ansiosta löydettiin tehokkaat menetelmät kansantalouden johtamiseen.

---

[14] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 43, s. 220.

Useista muista marxilaisista teoreetikoista poiketen Lenin ei rajoittunut vain toteamaan, että sellaiset ihmiskunnan taloudellisen toiminnan vuosituhansia aikaisemmin synnyttämät käsitteet kuin arvolaki, hinta ja markkinat kuuluvat kiinteästi kapitalistiseen tuotantosysteemiin. Hän pystyi näkemään että oli mahdollista ja tarkoituksenmukaista käyttää niitä hyväksi uusissa olosuhteissa sosialismin etujen mukaisesti taisteltaessa sen paremmuuden vahvistamiseksi verrattuna kapitalismiin. Leninin esittämä on myös ajatus, että on tarpeetonta ja vahingollista asettaa työn moraaliset kannustimet vastakkaisiksi aineellisten kiihokkeiden kanssa. "Etusija työssä merkitsee myös etusijaa kulutuksessa. Muuten työssä kunnostautuminen olisi vain pilvissä leijaileva haave...", hän sanoi. [15]

Näitä Leninin käsityksiä tulkittiin kuitenkin Neuvostoliiton taloustieteen piirissä yhteen aikaan varsin ahtaasti ja yksinkertaistettuina ja ne joutuivat jopa suuressa määrin unohduksiin. Viime vuosina, jolloin sosialismin taloudellisen voiman lisääntymisen seurauksena on avautunut mahdollisuus käyttää entistä täydellisemmin hyväksi sen suomia objektiivisia mahdollisuuksia ja jolloin NKPn ponnistuksin on poistettu Stalinin henkilöön kohdistuneen palvonnan seurauksia ja niihin liittynyttä subjektivismia ja voluntarismia, ovat Leninin sosialistisen talouden kehityslakeja koskevat ajatukset päässeet kuuluville uudella voimalla. NKPn keskuskomitean päätöksissä ja erittäinkin puolueen 23. edustajakokouksen asiakirjoissa kuvastuva leniniläinen asenne taloudellisten ongelmien ratkaisuihin on tullut vaikuttavaksi tekijäksi neuvostokansan edetessä kommunismia kohti. Näiden päätösten merkitys ei ole rajoittunut yksinomaan meidän maahamme.

Lenin piti väestön kulttuuritason perusteellista kohottamista ja sosialistisen kulttuurin luomista erottamattomana osana sosialistisen yhteiskunnan rakennusohjelmaa.

---

[15] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 42, s. 212.

Vastapainoksi valevallankumouksellisille fraaseille ja kulttuuriperintöä halveksiville tekovallankumouksellisille suunpieksäjille hän painotti, että ilman tämän perinnön omaksumista ei voi olla puhettakaan kommunistisen yhteiskunnan rakentamisesta. Tänään voimme täysin varmasti sanoa, ettei sillä tieteellisen kommunismin madaltamisella, jota maolaiset harjoittavat ns. kulttuurivallankumouksen yhteydessä Kiinassa, ole mitään yhteistä sosialistisen rakennustyön tehtävien kanssa ja etteivät maolaiset todellakaan ole Marxin—Engelsin—Leninin suuren opin seuraajia.

Lenin näki sosialistisen kulttuurivallankumouksen päätehtävänä ihmiskunnan aikaisemman kehityksen kuluessa luotujen kulttuuriarvojen huolellisen vaalimisen, niiden tajuamisen työväenluokan näkökannalta ja saattamisen laajojen työväenjoukkojen omaisuudeksi. "On otettava koko kapitalismin jälkeensä jättämä kulttuuri ja rakennettava siitä sosialismi. On otettava koko tiede, tekniikka, kaikki tieto, taide. Ilman sitä emme voi rakentaa kommunistisen yhteiskunnan elämää." [16]

Lenin käsitteli kirjoituksissaan ja puheissaan uutta luovalla tavalla kaikkia työväenluokan vallankumouksen ja kapitalismista sosialismiin siirtymisen tärkeimpiä kysymyksiä. Niiden käytännöllisissä ratkaisuissa kuvastuivat väistämättä osaltaan myös Venäjän historiallisen kehityksen erikoispiirteet. Mutta Leninin kehittelemien työväenluokan taistelun perusperiaatteitten merkitys ulottuu kauas yhden maan rajojen ulkopuolelle ja on todella yleismaailmallinen.

Useat tärkeimmät Leninin toiminnan piirteet johtuvat siitä erityisestä asemasta, joka leninismillä on ollut, on tälläkin hetkellä ja on oleva vastaisuudessa maailmanlaajuisessa vapausliikkeessä. Näitä piirteitä ovat ennen kaikkea horjumaton uskollisuus vallankumouksellisen marxilaisuuden aatteille sekä kyky arvioida monimutkaisin ja

---

[16] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 38, s. 55.

sekavinkin tilanne tai ilmiö työväenluokan ja tieteellisen kommunismin näkökannalta katsoen. Niihin kuuluu edelleen Leninin koko toiminnassa voimakkaana näkyvä uutta luova luonne.

Historia tuntee tapauksia, jolloin marxilaisuuden teoreetikon asemaa itselleen vaatineet ihmiset ovat surkeasti epäonnistuneet koettaessaan korottaa omat katsomuksensa absoluuttisten "ikuisien" totuuksien arvoon. Heistä poiketen Lenin ei pitänyt marxilaisuutta luutuneiden dogmien kokoelmana vaan tieteenä, joka on tiedettä juuri siksi, että se kehittyy jatkuvasti ja käy rikkaammaksi uusien tosiasioiden ja ilmiöiden erittelyn tuloksena ja tuo esiin yhteiskunnallisen kehityksen lainmukaisuuksia. Hän osasi oppia elämältä paremmin kuin kukaan ja vaikuttaa paremmin kuin kukaan määrätietoisesti sen kehitykseen, toteuttaa tieteellisesti perusteltua politiikkaa.

Samalla kun Lenin oli intohimoinen vallankumousmies, hän oli kuten jokainen todellinen marxilainen aina realisti. Hän uskoi syvästi työväenluokan asian voittoon, sen voimaan, mutta samalla hän torjui päättävästi pyrkimykset asettaa omat toiveet sen tilalle, mitä todella on, hän vastusti subjektivismia politiikassa.

Leninismi ilmaisi oikein koko kansainvälisen työväenliikkeen objektiiviset tarpeet ja siitä tuli sen aikakauden lippu, jolloin kapitalismi hävitetään ja ihmisyhteiskunta siirtyy sosialismiin.

Lenin oli suuri taktikko, mutta hänelle oli täysin vieras machiavellilainen ajatus, että tarkoitus pyhittää keinot. Hän kehitteli johdonmukaisesti Marxin teesiä, että väärät keinot vääristävät pakosta myös päämäärän. Leninilläisen poliittisen taktiikan luonteenomainen piirre on päämäärän ja sen saavuttamiseen tarvittavien keinojen elimellinen yhteys.

Leninin koko poliittisen toiminnan periaate oli johdonmukainen internationalismi. Lenin opetti kommunisteja yhdistämään oikealla tavalla kunkin maan työväenluokan

oikein ymmärretyt kansalliset edut sen kansainvälisiin velvollisuuksiin ja tarvittaessa alistamaan kansalliset tehtävät kansainvälisen työväenliikkeen yhteisten etujen hyväksi. Kaikki johdonmukaiset marxilais-leniniläiset, joiden joukossa palavasieluinen vallankumousmies ja ajattelija Gramsci on huomattavalla sijalla, toteuttavat toiminnassaan näitä ohjeita. Proletaarisen kansainvälisyyden aatteita, joita Gramsci johdonmukaisesti puolusti, toteuttavat Italian kommunistit käytännöllisessä toiminnassaan tiiviisti yhteistoiminnassa eri maiden kommunististen puolueiden kanssa.

Leninille ominainen suhtautuminen vallankumousteoriaan ja käytäntöön saa erittäin tärkeän merkityksen nykyisissä oloissa. Se antaa mahdollisuuden nähdä selvemmin kielteiset puolet eräiden johtajien toiminnassa, jotka nimittävät itseään vallankumouksellisiksi, mutta todellisuudessa juurruttavat kansanvastaista henkilönpalvontasysteemiä ja tähän systeemiin alati liittyvää dogmatismia, fanatismia ja voluntarismia, joihin leniniläinen vallankumousteoria suhtautuu täysin kielteisesti. Todellinen kansainvälisyys on aina vaatinut ja vaatii tälläkin hetkellä, että jo voiton saavuttaneet kansainvälisen työväenliikkeen osastot kussakin maassa pyrkisivät antamaan suurimman mahdollisen tuen yleismaailmalliselle vallankumoukselliselle liikkeelle, lujittamaan sosialismia ja voimistamaan maailman imperialisminvastaisen rintaman yhtenäisyyttä.

Vallankumouksen aikakausi, jonka lokakuun vallankumous pani alulle, jatkuu. Yleismaailmallinen vallankumousprosessi laajenee ja syvenee jatkuvasti, se käsittää nyt kaikki maanosat ja panee liikkeelle moniin miljooniin nousevat työväen joukot.

Leniniläinen sosialistisen vallankumouksen teoria ei ole meidän päivinämme menettänyt merkitystään, vaan on päinvastoin entistä voimakkaampi teoreettinen väline maailman uudistamisessa ja ihmiskunnan pysähtymättömässä liikkeessä kohti sosialismia ja kommunismia.

Historiatieteiden tri., Neuvostoliiton yhteiskuntatieteellisen akatemian prof.

BORIS LEIBZON

Vallankumouksellisen työväenpuolueen rooli nykyajan poliittisessa taistelussa

Työväenliikkeen historia osoittaa, että ilman vallankumouksellista puoluetta työväenluokka ei voi saavuttaa voittoa. Silti saattaa nykyään huomata pyrkimyksiä väheksyä puolueen merkitystä ja mitätöidä sen johtava osuus. Tällaisia pyrkimyksiä esiintyy idässä ja lännessä.

Historian kokemus osoittaa, että kaikki työväenluokan puolueeseen kohdistuvat purkuhavittelut ovat tavalla tai toisella olleet yhteydessä taipumukseen korvata proletariaatin taistelun koko monimuotoisuus jollakin yhdellä muodolla. Venäläisten "ekonomistien" ajatusrakennelmissa ei ollut sijaa työväenluokan poliittiselle puolueelle siksi, että heille riitti päivittäinen toiminta erillisten taloudellisten myönnytysten hankkimiseksi. Siihen tarkoitukseen puoluetta ei todellakaan tarvita. Myös anarko-syndikalistit, jotka näkivät ns. suoran demokratian ja yleislakon työväenluokan jotakuinkin ainoina aseina, samoin vastustivat itse puolueaatetta. Sosialidemokraattisista puolueista ne, jotka kohdistivat kaiken toimintansa yksinomaan parlamentarismiin, ovat muuttuneet vaalitaistelukoneistoiksi.

Tänään saamme nähdä uuden muunnelman samaa ahtautta ja rajoittuneisuutta, mutta tällä kertaa "vasemmistolaisuuden" lipun alla. Ns. "vasemmistomarxilaiset" väittävät latinalaisen Amerikan kokemuksen osoittavan, että ei puolue vaan sissitoiminta on työväenluokan korkein järjestäytymismuoto, mistä näiden katsantokantojen esittäjät tekevät johtopäätöksen, että puolueen tehtävänä ei ole johtaa sissiliikettä, vaan että sissiliike juuri onkin puolue.

Ei ole vaikeaa havaita, että niin vähän kuin erilaisilla puolueen purkamistaipumuksilla onkin ulkonaista yhtäläisyyttä, niitä yhdistää kuitenkin yksi yhteinen asia: puolueen roolin kieltäminen keskuksena, jonka tehtävänä on antaa suuntaa ja ohjata työväenluokan taistelun kaikkia muotoja — poliittista, taloudellista ja ideologista taistelua, olla esikuntana, joka kokoaa yhteen työtätekevien kaikkien niiden lukuisten järjestöjen toiminnan, jotka turvaavat työväenluokan aseman kansakunnan hegemonina, johtavana voimana.

Tässä yhteydessä on kysymys vallankumouksellisen puolueen kriteereistä erittäin ajankohtainen, kysymys miten eri taistelumuodot on arvioitava.

Siellä täällä ilmenee voluntaristista suhtautumista taistelun muotoihin, mikä saattaa olla vastavaikutusta eräiden puolueiden tietystä passiivisuudesta ja julkisen toiminnan synnyttämistä harhakuvitelmista. On ihmisiä, jotka käyttävät seuraavanlaista yksinkertaistettua kaavaa: vain se on vallankumouksellinen joka tekee vallankumousta. Tällä "tekemisellä" tarkoitetaan välittömiä tekoja, yleensä aseellista toimintaa. Mutta kaikkien muiden taistelumuotojen kieltäminen ja vain aseellisen taistelun hyväksyminen ei ole leninismiä.

Valtiomonopolistinen kapitalismi luo työväenluokan taistelulle uudet ehdot, ja näiden ehtojen huomiotta jättäminen ei suinkaan ole vallankumouksellisuutta. Leninin mielestä vallankumouksellisuutta ei ollut jonkun historiallisesta kokemuksesta ammennetun tietyn taistelumuodon tyrkyttäminen puolueelle ja joukoille, ei myöskään kyseisenä aikana vallitsevina olevien taistelumuotojen julistaminen parhaiksi, vaan vallankumouksellisuutta on se, että arvioidaan oikein kyseisen tilanteen sisältämät vallankumoukselliset mahdollisuudet ja käytetään niitä täysin hyväksi edettäessä kohti lopullista päämäärää. Kyseisen tilanteen vallankumouksellinen potentiaali ei tule aina esille itsestään. Monesti tarvitaan sysäys, kipinä, joka saa kertyneen "palavan aineen" leimahtamaan. Siinä vallanku-

mouksellisen puolueen aktiivisuus ja aloitteellisuus on ensiarvoisen tärkeää. Mutta vain konkreettisen tilanteen konkreettinen erittely vallankumouksellisella pohjalla voi varjella puolueen "niin väärään aikaan tapahtuvalta epäröinniltä kuin väärään aikaan osoitetulta harkitsemattomalta rohkeudeltakin", [1] Engelsin sanoja käyttääksemme.

Taistelumuotoja ei keksitä, ne syntyvät erilaisten tekijöiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta, elävästä elämästä, ja vallankumouksellinen puolue edistää niiden kypsymistä, täyttää ne vallankumouksellisella sisällöllä. Kukaan ei tiedä, millaisia taistelumuotoja ilmaantuu huomenna, mutta puolueen vallankumouksellisuuden punnitsee se, pystyykö puolue oikealla hetkellä havaitsemaan ja arvioimaan ne ja kehittämään niitä.

Vallankumouksellisista ja ei-vallankumouksellisista muodoista ei voida laatia luetteloa. Kaikki riippuu tilanteesta. Ei ole sellaista kaikkein vallankumouksellisimpanakaan pidettyä taistelumuotoa, joka ei määrätyssä tilanteessa voisi muuttua omaksi vastakohdakseen, ilmetä seikkailuhenkisyytenä tai provokaationa, mikä olisi vain eduksi vallassaoleville luokille. Asia jonka puolue toisissa olosuhteissa joutuu tuomitsemaan, voi toisissa olosuhteissa tulla ainoaksi mahdolliseksi etenemisen muodoksi. Voidaan jopa väittää, A. Gramsci sanoi, että useat utooppiset käsitykset tai ainakin niiden jotkut puolet, jotka tietyissä historiallisissa olosuhteissa ovat utooppisia, voivat toisissa olosuhteissa ilmaista totuuden. Vallankumoustaistelijat ovat useimmiten hävinneet menettäessään kyvyn "harkita, punnita ja tarkistaa mitä kylmäverisimmin ja tervejärkisimmin, minä ajankohtana, missä tilanteessa, millä toiminnan alalla on osattava toimia vallankumouksellisesti ja minä ajankohtana, missä tilanteessa, millä toiminnan alalla on osattava siirtyä reformistisiin menettelytapoihin". [2] Puolueiden vallankumouksellisuus tulee

---

[1] K. Marx ja F. Engels, Teokset, osa 22, s. 539—540.

[2] V. I. Lenin, Teokset, täydellinen laitos, osa 44. s. 223.

näkyviin niiden taidossa käytellä kaikkia taistelumuotoja ja siirtyä nopeasti muodosta toiseen.

Taistelumuodon vaihtumisen ja taistelun ehtojen muuttumisen mukana puolue itse väistämättä kehittyy ja täydellistyy. Puolue on taistelun työväline eikä se voi pysyä muuttumattomana olosuhteiden muuttuessa ja taistelumuotojen vaihtuessa toisiin. Bolševikit säilyttivät puolueensa perustyypin taistelupuolueena, aktiivisen vallankumouksellisen toiminnan puolueena. Lenin huomautti, että vuonna 1905 bolševikit olivat avoimen luokkataistelun puolue, mutta taantumusvuosina puolue, jolla oli taito tunkeutua kaikkiin mahdollisiin legaalisiin foorumeihin, teki poliittista työtä kaikissa järjestöissä, jopa raittiusyhdistyksissäkin.

Omana aikanamme sellaisissa maissa, missä tie sosialismiin demokratian puolesta käytävän rauhallisen taistelun kautta on tullut reaaliseksi, puolueet pyrkivät määrittelemään sen mukaisesti myös puolue-elämän sisäiset normit ja uusien jäsenten hyväksymisehdot. Puolueet, jotka tunnustavat aseellisen taistelun tien väistämättömäksi omassa maassaan, soveltavat toisenlaisia puolue-elämän normeja ja asettavat toisenlaiset vaatimukset jäsenilleen. Myös sosialististen maiden kommunististen puolueiden eteen nousevat tehtävät vaativat samalla tavalla itse puolueitten kehittämistä. NKP:n 23. edustajakokouksen päätöksissä painotetaan, että on välttämätöntä kehittää puolueen järjestötyötä, laajentaa ideologista työtä, kehittää puolueen sisäistä demokratiaa. Kaikessa tässä ilmenee pyrkimys kehittää puolueen johtotoimintaa jatkuvasti entistä täydellisemmäksi kaikkien muiden tehtävien menestyksellisen ratkaisemisen ehtona.

Suhtautumisessa kommunistisen liikkeen yleisten tehtävien ratkaisemiseen ja puolueen rakennustyön leniniläisten periaatteiden toteuttamiseen kommunistien lähtökohtana on konkreettinen tilanne, ja sen pohjalta he ryhmittävät joukkonsa uudelleen ja kehittävät työmenetelmänsä entistä paremmiksi ajan vaatimusten mukaisesti.

Näihin samoihin periaatteisiin on nojattava myös tutkittaessa kominternin toimintaa. Kominternin historia kiinnittää entistä voimakkaammin niin ystäviemme kuin vihamiestemmekin huomiota, mutta me emme ole aina oikealla hetkellä torjumassa kommunismin vastaista parjausta. Se on kenttä, missä meillä on edessämme vakavia yhteenottoja ideologisten vastustajiemme kanssa. Ollaksemme siihen hyvin varustautuneita meidän on ensinnäkin entistä laajemmin tutkittava kansainvälisen kommunistisen liikkeen asiakirjoja ja sen ohessa noudatettava tiukasti historiantutkimuksen periaatetta eli toisin sanoen emme saa pelkästään lausua hyväksymistä tai tuomiota jostakin päätöksestä, vaan on myös ymmärrettävä, millaisissa olosuhteissa päätös tehtiin, oliko jokin muu vaihtoehto mahdollinen jne.

Tilanteessa jolloin suoritettiin rajankäyntiä opportunismin kanssa ja muodostettiin vallankumouksellisia ryhmiä, kun lännessä ei ollut vakiintuneita kommunistisia puolueita juuri nimeksikään, kominternin syntyminen ja sen toiminnan alkuvaihe olisi ollut yksinkertaisesti mahdotonta ilman keskitettyä johtoa ja III internationaaliin pääsyn ankaria ehtoja. Se ei johtunut kenenkään pahasta tahdosta, vaan oli välttämätöntä. Sitä mukaa kuin kommunistiset puolueet keräsivät lisää voimaa muodostuen kansallisella pohjalla kehittyviksi ja siihen tiiviisti sidotuiksi järjestöiksi, ja kun puolueiden johtajakaaderisto samalla kasvoi (merkittävässä määrin kominternin ansiosta), syntyi ristiriita keskityksen ja sen aikaansaaman puolueiden itsenäisen hedelmällisen kasvun kanssa. Kominternin VII kongressi suoritti tässä suhteessa käänteen jättäen puolueiden konkreettisen poliittisen linjan ja järjestötyön niiden itsenäisesti määriteltäväksi. Mutta kominternin purkamisen jälkeenkin proletaarinen internationalismi on pysynyt kaikkien kommunististen puolueiden politiikan perustana. Internationalismi, kansainvälisyys, työväenluokan ideologian erottamaton osa, syntyy kansojen lähentymiseen, niiden taloudellisten ja sivistyk-

sellisten yhteyksien voimistumiseen johtavan objektiivisen prosessin heijastumana.

Yhteiskunnan elämän internationalisoitumisen prosessi laajenee kiistattomasti. Se merkitsee varmuutta internationalistisen ideologian voitosta. Mutta se seikka, että tälle varmuudelle on olemassa objektiivinen ja alati laajeneva perusta, ei merkitse että internationalismin aatteet leviäisivät itsestään. Se on monimutkaisen taistelun aluetta. Oikein ymmärretty kansallinen etu ei ole ristiriidassa internationalismin kanssa ja se voidaan toteuttaa vain internationalismin, tekojen solidaarisuuden ja yhteisen taistelun pohjalla. Jokaisen sosialistisen maan menestys riippuu koko sosialistisen leirin menestyksestä. Mutta yhteiskunnan kehitys, sikäli kuin se tapahtuu kansallisissa puitteissa, synnyttää toisenkin taipumuksen, joka ei pelkästään heijasta kunkin maan kansallista erikoisleimaa, vaan toisinaan johtaa kansallisten etujen asettamiseen internationaalisten tehtävien vastakohdaksi. Kansallisen itsetunnon kasvu, joka on kansallisen ja yhteiskunnallisen vapautumisen luonnollinen ja positiivinen seurausilmiö, voi johtaa myös nationalismin kasvuun. Ja näiden taipumusten keskinäisessä kamppailussa on subjektiivisella tekijällä, puolueen toiminnalla, sen kansainvälisyyden linjan johdonmukaisuudella suuri tehtävä.

Internationalismin voiton puolesta käydyn taistelun ongelmaa on tutkittava rinnan nationalismin vaaran tutkimisen kanssa. Kiinan esimerkki osoittaa, että nykyaikana, internationalistisen ideologian ollessa laajalle levinnyt, vale-internationalistista fraseologiaa voidaan käyttää nationalismin, šovinismin ja jopa rotuvihankin verhona. Mielestäni nimenomaan tämä seikka eikä vain hajotustoimintaa ja lahkolaisuus luonnehtii maolaisuuden olemusta, sen hegemonistisia suurvaltapyrkimyksiä.

Elämme monimutkaista aikaa, jolloin etenevä liike kohti sosialismia kehittyy koko maailmassa vastakohtaisuuksien muodostamissa olosuhteissa. Kommunistinen liike tulee lujittumaan taistellessaan äärimmäisasenteiden ahta-

utta ja reformistista epämääräisyyttä vastaan. Näissä oloissa nousee entistä vaikuttavampana esiin leninismi, sen vallankumouksellinen metodologia, joka on aikamme kaikkien ongelmien oikean ratkaisemisen perusta.

Historiatieteiden lisensiaatti

VLADIMIR TROFIMOV

Proletariaatin hegemonian ja proletariaatin diktatuurin ongelmat A. Gramscin tutkimuksissa

A. Gramscin ystävä ja aatetoveri Palmiro Togliatti korosti että Leninillä ja leninismillä oli ratkaiseva vaikutus Gramscin aatteelliseen ja toiminnalliseen kehitykseen. [1]

Olen ollut kiinnostunut tarkastelemaan Leninin ja Gramscin näkemysten välillä vallitsevaa yhteyttä proletariaatin hegemonian ja diktatuurin ongelmissa.

Lenin tähdensi, että proletariaatin diktatuuri on valtiollinen käsite, että proletariaatin diktatuuri on valtion järjestynyt voima. Lenin osoitti seuraavat proletariaatin diktatuurin perustehtävät: riistäjien kukistaminen, heidän vastarintansa tukahduttaminen; kaikkien heidän valtaan palaamisen yrityksiensä tekeminen mahdottomaksi; ei vain koko proletariaatin, vaan myös työtätekevien kaikkien joukkojen innostaminen ja johtaminen seuraamaan proletariaatin vallankumouksellista kärkijoukkoa; työtätekevien valistaminen, järjestäminen, kasvattaminen, opettaminen kurinalaisuuteen, luottamuksen herättäminen heissä proletariaatin johtavaan rooliin käytännön kokemuksen nojalla. [2]

Proletariaatin diktatuurin luokkaolemusta määritellen Lenin kirjoitti: "Proletariaatin diktatuuri on luokkaliiton erityinen muoto proletariaatin, työtätekevien etujoukon ja työtätekevien monilukuisten ei-proletaaristen kerrostu-

---

[1] P. Togliatti. Valitut kirjoitukset ja puheet. Osa 2, s. 143.

[2] Kts. V. I. Lenin. Kootut teokset, täydellinen laitos. Osa 41, s. 184—185.

mien välillä (pikkuporvaristo, pienyrittäjät, talonpoikaisto, sivistyneistö jne) tai näiden enemmistön kanssa, liiton, joka on suunnattu pääomaa vastaan ja jonka tarkoituksena on pääoman täydellinen kukistaminen, porvariston vastarinnan ja sen taholta suoritettavien valtaan palaamisen yritysten täydellinen tukahduttaminen, sosialismin lopullinen luominen ja lujittaminen." [3]

Lenin tarkoitti proletariaatin hegemonialla proletariaatin poliittista johtoa työtätekevään talonpoikaistoon ja laajoihin työtätekevien kerrostumiin nähden. Kuten edellä lainatusta ajatuksesta ilmenee, hegemonian aines on Leninin mukaan erottamaton osa proletariaatin diktatuuria. Samalla Lenin oli sitä mieltä, että proletariaatin tulee taistella hegemonian saavuttamiseksi jo ennen valtaan tulemistaan ja että itse vallan ottaminen ei ole mahdollista ilman proletariaatin johtavan osuuden, hegemonian vakiintumista vallankumousliikkeessä.

Gramsci, suuri italialainen, tervehti jo toimintansa Torinon kaudella viikkolehti "Ordine nuovossa" proletariaatin diktatuurin käytännön toteutusta neuvostotasavallassa ja kehitteli Italian vallankumouksellisten voimien proletariaatin diktatuurin pystyttämiseksi käymän taistelun kysymyksiä.

Vuoden 1919 puolivälissä Gramsci kehotti italialaisia kommunisteja käyttämään hyväkseen "kallisarvoista venäläistä kokemusta ja säästämään aikaa ja vaivaa", jotta "proletariaatin diktatuurin" kaava lakkaisi olemasta pelkkä kaava. Hän kehotti ottamaan suunnaksi teiden ja taistelukeinojen etsimisen proletariaatin diktatuurin pystyttämiseksi Italiassa, "uuden valtion, proletaarisen tyypin valtion pystyttämiseksi". [4] Gramsci esitti saman ajatuksen tunnetussa asiakirjassa "Sosialistista puoluetta uudistamaan" (toukokuu 1920), jossa hän esitti konkreettisessa muodossa puolueen tehtävät proletariaatin dikta-

---

[3] V. I. Lenin. Kootut teokset, osa 38, s. 377.

[4] A. Gramsci. Valitut teokset, osa I, s. 52.

tuurin puolesta käytävässä taistelussa. Gramsci arvioi tehdasneuvostot elimiksi, jotka suorittavat joukkojen liikekannallepanon taistelua varten, vallan ottamiseksi käytävän taistelun elimiksi, jotka itse vallankumouksen vaiheissa Italiassa voisivat muuttua poliittisen vallan elimiksi.

Leninin jälkeen Gramsci näki työtätekevien joukkojen järjestämisen ja kasvattamisen, yhteiskunnan yhteiskunnallis-taloudellisen rakenteen perusuudistusten suorittamisen proletariaatin diktatuurin tärkeimpänä toimintana. [5] Mutta Gramsci ymmärsi, että tämän rakentamistoiminnan toteuttaminen ei olisi mahdollista ilman että proletaarinen valtio toimii vihollisiinsa nähden "armottomasti kuin muurinmurskaaja, joka kaataa perustuksia myöten kaikki pääoman taloudellisen ja poliittisen vallan elimet". [6]

Joulukuussa vuonna 1919 Gramsci esitti erittäin mielenkiintoisen ajatuksen, että Italiassa muodostuvassa proletaarisen valtion järjestelmässä, "puolueen johtamassa itsenäisessä keskitetyssä järjestösysteemissä" taataan kaikille "kapitalismia vastustaville virtauksille vapaus ja mahdollisuus tulla puolueiksi, proletaarisen valtion hallitseviksi puolueiksi". [7]

Gramsci aloitteli siinä vaiheessa sosialistisen vallankumouksen yhden perusongelman tutkimustyötään, nimittäin työväenluokan ja talonpoikaiston liiton ongelman tutkimista. "Työläisten liike ja talonpoikien liike noudattaa luonnollisessa kehityksessään samaa tietä — proletaarisen vallan elinten luomisen tietä", [8] Gramsci kirjoitti. Hän näki tämän ongelman tärkeänä näkökohtana "Etelän" kysymyksen, liiton aikaansaamisen Pohjois-Italian työläisten ja Etelä-Italian talonpoikien välillä. Sittemmin seu-

---

[5] A. Gramsci. Valitut teokset, osa I. s. 113, 137.

[6] Sama, sivu 89.

[7] Sama.

[8] Sama, sivu 97.

ranneina vuosina Gramsci kehitteli ja käsitteli edelleen samaa ajatusta kokonaisessa kirjoitus-sarjassa sekä IKP:n asiakirjoissa. Artikkelissa "Eräitä Etelän kysymyksen näkökohtia" Gramsci vielä kerran tähdensi miten välttämätöntä Italian proletariaatille oli ratkaista talonpoikaiskysymys, joka Italiassa "tietyn italialaisen tradition vuoksi, maan historiallisen kehityksen erikoispiirteiden vuoksi on saanut kaksi tyypillistä ja omalaatuista muotoa — etelän kysymyksen ja Vatikaanin kysymyksen". [9]

Tässä tutkimuksessaan Gramsci huomauttaa, että proletariaatin menestyksellisen taistelun kehittämisen kannalta on erityisen tärkeää "voittaa talonpoikaiston ja erinäisten puoliproletaaristen kaupunkilaiskerrostumien luottamus ja kannatus". [10]

Vuosina 1921—1926 Gramsci jatkoi uusissa olosuhteissa teoreettista tutkimustyötään Italian kommunistien taistelun teistä toiminnassa johtavan osuuden voittamiseksi proletariaatille Italian vallankumousliikkeessä ja kapitalistisen järjestelmän likvidoimiseksi tällä pohjalla. "Proletariaatista voi tulla johtava ja hallitseva luokka siinä määrin kuin sen onnistuu luoda muiden luokkien kanssa liittosysteemi, joka sallisi sen nostattaa työtätekevän väestön enemmistö taisteluun kapitalismia ja porvarillista valtiota vastaan", kirjoitti Gramsci vuonna 1926. Hän korosti tällöin, että kysymys "proletariaatin hegemoniasta" on kysymys "proletariaatin diktatuurin ja työväen valtion sosiaalisesta pohjasta". [11]

Vuoden 1926 lopulla alkoi Gramscin yli kymmenvuotinen vankilakausi fasistien vankina. Niissä olosuhteissa hän loi kuuluisat "Vankilavihkonsa", jotka osoittavat valtavaa älyn voimaa, taipumatonta tahdonlujuutta ja horjumatonta uskollisuutta kommunismin ihanteille. Vanki-

---

[9] A. Gramsci. Valitut teokset, osa I, s. 480.

[10] Sama, sivu 487.

[11] Sama, sivu 480.

lassa ollessaan hän jatkoi teoreettisten kysymysten tutkimista laajalla alalla. Hän kosketteli myös sen valtiovallan luokkaolemuksen ongelmaa, jonka työväenluokka liittolaisineen joutuu porvariston vallan kukistamisen jälkeen pystyttämään.

Määritellessään valtion "pakkopaidan panssariin puetuksi hegemoniaksi" Gramsci korosti, että tällainen määritelmä esitetään ensisijaisesti "valtio-opissa, jonka mukaan on olemassa taipumus että valtiokin tulee elämään aikansa ja sulautumaan järjestetyssä yhteiskunnassa". Tässä valtiossa Gramscin sanoja lainaten "valtion pakkovaltapuoli asteittain suorittaa tehtävänsä loppuun sen tuloksena, että järjestetyn yhteiskunnan entistä merkittävämmät ainekset vakiinnuttavat asemansa". [12] On selvää, että tässä on kysymys sosialismia rakentavan yhteiskunnan valtiosta.

Ensimmäisessä vaiheessa tässä valtiossa, Gramsci korosti, "poliittinen puolue (joka edustaa hallitsevaa ryhmää, mutta myös alistettuja yhteiskunnallisia ryhmiä)" suorittaa ehdottomasti "poliisitoimintoja, siis määrätyn laillistetun poliittisen järjestyksen suojelutoimintoja". Mutta tällä "poliisitoiminnalla" on laadullisesti uusi edistyksellinen sisältö, sillä se "tähtää vallasta syöstyjen taantumuksellisten voimien pidättelemiseen laillisuuden puitteissa ja nostamaan takapajuiset joukot uuden laillisuuden tasolle". Itse vallassa oleva puolue "suorittaa tämän toiminnon 'demokraattisesti' (demokraattisen sentralismin mielessä)". [13]

Ei ole epäilystä siitä, etteikö Gramsci tässä tapauksessa tarkoita proletariaatin diktatuurin valtiota. Mutta tässä (kuten ylipäätään "Vankilavihkoissa") Gramsci ei käytä missään termiä "proletariaatin diktatuuri". Gramsci ei käytä tätä termiä edes sellaisessa johdattavassa ja selittävässä tekstissä, jossa tuntuisi yksinkertaisesti mah-

---

[12] A. Gramsci. Valitut teokset. Osa III, s. 247.

[13] Sama, s. 143.

dottomalta tulla toimeen ilman sitä. Niin esim. puhuessaan leninismin asemasta vallankumouksellisen ajattelun ja liikkeen historiassa Gramsci näki Leninin ansioksi "johtavan luokan (t.s. valtion) luomisen...", "Iljitšin kehittämän ja toteuttaman hegemoniaopin". [14] Lienee tarpeetonta tähdentää, että tässä tapauksessa "toteutettu hegemonia" käytettynä rinnan "johtavan luokan (t.s. valtion) luomisen" kanssa tarkoittaa nimenomaan toteutettua *proletariaatin diktatuuria.*

Eräässä teokseen "Historiallinen materialismi ja Benedetto Crocen filosofia" kirjoittamassaan kirjoituksessa Gramsci puhuu "valtiollisen vallan teoriaa täydentävän ja vuonna 1848 syntyneen permanenttivallankumousopin nykyaikaista muotoa edustavan hegemonia-opin luomisesta" [15] leniniläisen ajattelun ja käytännön perusaikaansaannoksena. Tiedämme, että leninismin tärkein saavutus (minkä Gramsci itse ymmärsi oivallisesti ja monesti sitä painotti) oli sosialistisen vallankumouksen teorian kehittäminen ja toteuttaminen, jonka teorian ydinkysymys on oppi proletariaatin diktatuurista.

Se seikka, että Gramsci käsitellessään "Vankilavihkoissa" proletariaatin diktatuuria välttää yleisesti käytettyä marxilaista terminologiaa, on selitettävä johtuvaksi konspiratiivisista näkökohdista ja osoittaa Gramscin halunneen välttää herättämästä vankilasensuurin huomiota sen tarkastaessa hänen kaikki käsikirjoituksensa. Tässä asiassa voimme vain yhtyä "Vankilavihkojen" italialaisen julkaisun johdannon kirjoittajaan, joka sanoo, että Gramscin halutessaan hälventää vankilaviranomaisten epäilyt ja salata vihkoihin tekemiensä muistiinpanojen yleis- ja puoluepoliittisen luonteen, oli pakko luopua yleiseen käyttöön hyväksyttyjen marxilaisten termien, sellaisten kuin proletaarinen vallankumous, sosialistinen yh-

---

[14] A. Gramsci. Valitut teokset. Osa III, s. 73.

[15] A. Gramsci. "Il materialismo storico e la filosofia di Benedetto Croce", Torino, Einaudi, 1966, págs. 201—202.

teiskunta, proletariaatin diktatuuri, työväenluokan puolue, käyttämisestä ja keksiä uutta sanastoa. [16]

Tämän ohessa Gramsci turvautui myös tunnettuihin marxilaisiin termeihin yhteyksissä, jossa ne saavat uuden merkityksen. Esittäessään yleisluontoisia metodologisia arvioita valtiovallan olemuksesta yleensä Gramsci useissa tapauksissa ilmaisi sanoilla "hegemonia" ja "sosiaalisen ryhmän johtoasema" saman sisällön, mikä marxilaisessa terminologiassa yleensä ilmaistaan sanalla "luokkadiktatuuri".

"... Hegemonian normaalille toteuttamiselle on luonteenomaista voima ja yhteisymmärryksen yhdistyminen erilaisissa muodoissa," [17] Gramsci kirjoitti "Muistiinpanoissa Ranskan kansallisesta elämästä".

Sosiaalisen ryhmän johtoasema ilmenee kahdenlaisessa muodossa: "hallitsemisena" ja "henkisenä ja eettisenä johtamisena", Gramsci korosti eritellessään poliittisen johdon ongelmaa kansakunnan ja valtion muotoutumisessa ja kehityksessä Italiassa. Hän täsmensi edelleen: "Vain se sosiaalinen ryhmä on hallitseva siihen vihamielisesti suhtautuviin ryhmiin nähden, joka pyrkii 'likvidoimaan' tai alistamaan ne valtaansa kaihtamatta aseellista voimaa ja joka samalla esiintyy sen kanssa liittosuhteessa olevien ja lähisukuisten ryhmien johtajana". [18]

Sanoilla "pakkopaidan panssariin puettu hegemonia", hegemonia yhdistyneenä valtiovaltaan, hegemonia voiman ja sovun yhdistelmänä Gramsci siis ilmaisi sen vallan olemuksen, jonka työväenluokka liittolaisineen pystyttää kukistettuaan porvariston vallan. Lenin määritteli sen vallan proletariaatin diktatuuriksi.

Gramsci kohdisti erityisesti huomiota hegemonian kysymysten kehittelyyn, t.s. hän käsitteli työväenluokan po-

---

[16] A. Gramsci. "Il materialismo storico e la filosofia di Benedetto Croce", Torino, Einaudi, 1966, págs. 201—202.

[17] A. Gramsci. Valitut teokset. Osa III, s. 219—220.

[18] Sama, sivu 345.

liittisen ja aatteellisen johdon kysymyksiä laajoihin työtätekeviin joukkoihin nähden. Tällöin hän korosti, että on erityisen tärkeää hankkia proletariaatille johtava asema jo ennen vallan ottoa, ja saman asian hän näki yhtenä valtaan pääsyn tärkeimpänä edellytyksenä.

Gramsci toi omaan analyysiinsa metodologisen eron poliittisen ja kansalaisyhteiskunnan välillä ollen sitä mieltä, että nimenomaan viimemainitun kentässä toteutuu määrätyn sosiaalisen ryhmän hegemonia. Gramscin mukaan valtio on ollut Länsi-Euroopan maissa poliittisena yhteiskuntana vain etulinjan taisteluhauta, jonka takana levittäytyy vahva kansalaisyhteiskunnan linnoitettu linja, ja siinä vallassaolevat luokat ovat toteuttaneet poliittista, aatteellista ja sivistyksellistä hegemoniaa. Siksi proletariaatin on porvariston vallan murskatakseen ollut välttämätöntä käydä laajaan taisteluun, jotta se voittaisi hegemonian kansalaisyhteiskunnan puitteissa, voittaisi puolelleen työtätekevien laajat kerrostumat, sivistyneistön, ryhdyttävä "asemasotaan", Gramscin terminologialla asian ilmaisten. Valtaan päästyään proletariaatin on Gramscin mielestä oltava ei vain hallitseva, vaan myös johtava voima.

Gramscin käsityksen mukaan nimenomaan hegemoniaongelman kehittäminen, hegemonian jota proletariaatin on toteutettava niin ennen vallan valtaamista kuin sen jälkeen, on marxilaisuuden kehittämisen uuden vaiheen tärkeimpiä saavutuksia. Hän yhdisti tämän ongelman kehittämisen ennen kaikkea Leninin, kaikkein merkittävimmän käytännön filosofian teoreetikon nimeen, kuten hän kirjoitti.

Herää kysymys: mikä välitön syy pakotti Gramscin omistamaan niin valtavasti huomiota työväenluokan hegemonian saavuttamisen ja lujittamisen kysymyksiin? Nähdäkseni vastaus tähän kysymykseen on löydettävissä siitä elävästä yhteydestä, joka Gramscilla oli Italian työväenliikkeeseen.

Hän näki, että fasistisen Italian konkreettisissa olosuhteissa työväenluokka ja puolue saattoivat menestyä taistelussaan vasta saavuttamalla hegemonian, voittamalla puolelleen työtätekevien laajat piirit. Ja tästä syystä Gramsci syvästi kansallisena poliitikkona analysoi voimien asetelmaa, Italian yhteiskunnallisen ajattelun kehitysteitä, Italian historiaa, etsi sieltä niitä historiallisia ja aatteellisia traditioita, niitä kansallisia erikoispiirteitä, joiden huomioon ottaminen voisi antaa uusia virikkeitä Italian työtätekevien vallankumoukselliselle taistelulle.

Tämän lisäksi Gramscin mielenkiinnon hegemonia-ongelmaan selitti, Togliattin toteamuksen mukaan, "pelko, että puolue voisi palata vanhoihin lahkolaisiin kaavoihin". [19]

Gramsci oli siis proletariaatin diktatuurin ja hegemonian kysymyksessä johdonmukaisesti leniniläisellä linjalla. Ja tässä kysymyksessä, kuten yleensä kaikissa perusongelmissa, "Gramscin ajattelu noudatti tätä tietä, joka edusti marxilaisuuden luovan kehittämisen tietä. Tällä tiellä Lenin oli hänen johtajansa". Siksi vielä hiljattain eräiden kirjoittajien artikkeleissa esiintyneet pyrkimykset asettaa Gramscin eräät näkemykset proletariaatin diktatuurin ongelmasta vastakkaisiksi leniniläisille kannanotoille ovat mielestämme virheellisiä ja täysin perusteettomia.

---

[19] P. Togliatti. Valitut kirjoitukset ja puheet, osa 2, s. 118.

Historiatieteiden kand.

ANATOLI TŠERNJAJEV

Eräistä läntisten kapitalistimaiden vallankumouksellisen kehityksen kysymyksistä

"Meidän pitää suunnitella ja haaveilla. Meidän pitää arvioida kylmäjärkisesti, täysin kylmäjärkisesti maailmantaloutta ja maailmanpolitiikkaa, mikäli haluamme käydä taistelua porvaristoa vastaan ja voittaa."

— V. I. Leninin keskustelusta Klara Zetkinin kanssa vuonna 1921. Teos "Ulkomaisten aikalaisten muistelmia Leninistä", Moskova 1965, s. 33.

Kehittyneen kapitalismin mailla on erikoinen paikkansa maailman vallankumousprosessin yleiskehyksissä. Vastaavasti vallankumoukset tulevat näissä maissa tapahtumaan muodoltaan todennäköisesti varsin suuresti poikkeavasti historian jo tuntemista muodoista ja pikemminkin muistuttaen hyvin läheisesti niitä muotoja, jotka Marx ja Engels näkivät ennalta oman aikansa klassisen kapitalismin valossa.

Kysymys ei ole suhteellisen kehittyneistä kapitalistisista maista (kuten esim. Meksikosta), vaan vanhoista kapitalismin maista, joissa teollistumisvaihe on tapahtunut täydessä laajuudessaan ja joissa on nyt meneillään valtiomonopolistinen kypsyysvaihe. Tämä onkin niiden tärkein erikoispiirre, joka ratkaisevalla tavalla määrää sekä vallankumouksen näköalat että muodot tässä osassa maailmaa.

Toinen erikoispiirre on se, että näiden maiden enemmistö on kokenut toisen maailmansodan ja kärsinyt siitä enemmän tai vähemmän. Nyt voidaan pitää päättyneenä

se *sodanjälkeinen vaihe,* jonka kestäessä näiden maiden nykyiset kasvot muotoutuivat ja tulivat näkyviin.

Tämän kauden kuluessa kapitalismin oli *mukauduttava* kahteen merkitykseltään historialliseen seikkaan:

a) rauhanomaiseen rinnakkainoloon yhden maan puitteiden yli levinneen sosialismin kanssa. Samaan aikaan sosialististen maiden, ennen kaikkea Neuvostoliiton voiman kasvu on muuttanut rauhanomaisen rinnakkainolon aikaisemmasta pääasiassa poliittisesta tekijästä myös aineelliseksi tekijäksi, jonka vaikutus tuntuu syvällä kapitalistisen kehityksen olemuksessa;

b) siirtomaavyöhykkeen menettämiseen, joka muodosti pakkoon perustuvat markkinat ja talouden ulkopuolisen riistoalueen.

Poliittisena ja ideologisena verhona prosessissa, jolla kapitalismi mukautettiin toiseen maailmansotaan välittömästi liittyneisiin vallankumouksellisiin muutoksiin, oli "kylmä sota" ja tärkein tekijä mukauttamisessa oli yhteiskunnan *valtiomonopolistisen* organisaation jouduttaminen.

Mukauttamiskausi on nyt perusosiltaan päättynyt. Voidaan sanoa, että kapitalismin kehitystä ja olemassaoloa määräävät nyt pääasiallisesti *rauhan kaudella* luonteenomaiset olosuhteet.

Uudet ainekset kehittyneen kapitalismin maiden kommunistisen puolueiden strategiassa ja taktiikassa johtuvat myös työväenluokan kannalta välttämättömästä *mukautumisesta* tämän rauhan kauden olosuhteisiin. Kommunistisen puolueiden uudelleen suuntautumisen vaikeudet ovat synnyttäneet maailman tämän osan kommunistisessa liikkeessä myös monia heikkouksia. Niistä kuitenkin tuonnempana tarkemmin. Kansainvälisen kommunistisen liikkeen historia tuntee jo aikaisemmalta ajalta, esim. 1920-luvun keskipaikkeilta, vastaavanlaisia siirtymävaiheita.

Millaiset nämä rauhanomaisen kauden olosuhteet ovat, miten ne vaikuttavat työväenliikkeeseen, mikä vaikutus

niillä on vallankumoukselliseen suhtautumiseen kapitalismiin, mikä on niiden vaikutus kommunististen puolueiden toimintaan?

1. Luokkavastustajan asemat. Kapitalismin nykyinen kehitys tapahtuu sosialististen maiden voimakkaan vaikutuksen alaisena. Lokakuun vallankumous ja sosialismin rakentaminen Neuvostoliitossa merkitsi aikanaan kapitalismin yksinvallan murtamista ihmiskunnan talouselämässä. Samainen monopoli oli ollut kapitalismin olennaisin ominaisuus viime vuosisadan lopusta saakka. Senvuoksi koko maailman käsittävänä tapahtunut monopolin murskaaminen ei voinut olla aiheuttamatta kapitalistisen yhteiskunnan peruslainmukaisuuksien kannalta vakavia seuraamuksia. Pääoma lakkasi olemasta ihmiskunnan tuotantovoimien kehityksen ainoa tekijä. Se oli käännekohta viimeisen riistoon perustuvan yhteiskuntamuodon historiassa. Pian sen jälkeen kapitalismi menetti yksinvaltansa myös *tieteen ja tekniikan kehitykseen, mikä tapahtui lisäksi aikana, jolloin alkoi niiden muuttuminen ratkaisevaksi tuotantovoimaksi.* Tärkeimmäksi sosialismin ja kapitalismin väliseksi taistelukentäksi muodostui tuotanto ja tämän taistelun tärkeimmäksi aseeksi tekniikka ja tiede.

Lännen hallitsevat piirit käsittävät hyvin, että *tieteellis-teknisen vallankumouksen kehittäminen* on elämän ja kuoleman kysymys, kapitalismin viimeinen oljenkorsi. Lännen johtajat ovat ottaneet vastaan sosialismin haasteen ja pyrkivät säilyttämään etumatkansa tällä alalla.

On tietenkin monia tieteellis-teknisen edistyksen aloja, joilla sosialismilla ei vielä ole ensimmäistä sijaa. Mutta jo nyt sosialismin tieteellis-tekniset saavutukset pakottavat kapitalismin äärimmäisiin ponnistuksiin tässä kilpailussa. Sosialistisen järjestelmän saavutukset *aivan kuin ajamalla ajavat* monopolipääomaa teknisen kehityksen tielle. Tässä ilmenee muuten sosialismin yleisinhimillinen merkitys edistystä käynnistävänä tekijänä maailmassa.

Edellä sanotusta selviää, miksi sosialististen maiden

marxilais-leniniläiset puolueet pitävät yhtenä päätehtävänään olla kaikki alat käsittävän, kiihtyvän tieteellis-teknisen vallankumouksen organisaattoreita.

Samasta syystä myös kapitalististen maiden kommunistiset puolueet suuntautuvat yhä enemmän niihin työväenluokan kerroksiin, työtätekeviin, jotka työskentelevät nykyisen tuotannon avainaloilla. Samoin lännen kommunistiset puolueet kehitellessään vallankumouksen tietä pitävät mielessään, että vallankumous voi olla menestyksellisin vain siinä tapauksessa, että se mahdollisimman täydellisesti säilyttää tieteellis-teknisen koneiston, joka turvaa yhteiskunnan korkean tuotantokyvyn.

Kuitenkin tieteellis-tekninen kilpa, johon kapitalismi on sidottu sekä sisäisten kehitysvaatimustensa että sosialismin kanssa käymänsä kilpailun pakosta, kohottaa *kapitalismin itsesäilytyskykyä,* laajentaa sen mahdollisuuksia tällä alalla.

Juuri tieteen moninkertaistamasta tekniikasta, johon sisältyy tuotannon ja palvelusten tieteellinen organisaatio, on tullut mahtava ja nopeasti kehittyvä *suunnattomien voittojen lähde;* nämä voitot tarjoavat verrattomasti laajempia mahdollisuuksia sosiaalisiin ja poliittisiin siirtoliikkeisiin kuin aikaisemmat siirtomaariistosta saadut ylivoitot konsanaan.

Sosiaaliset siirtoliikkeet ilmenevät ennen muuta nykyisen kapitalismin kyvyssä "omaksua" ja jopa asettaa palvelukseensa toimenpiteitä, jotka ovat vieraita sen alkuperäiselle luonteelle, kuten esim. palkkojen korottaminen (inflaatiomekanismin ja yleisen kulutuksen voimistamisen kautta), eräiden taloudenalojen kansallistaminen ja jopa yleisvaltakunnallinen taloudellinen suunnittelu, ts. työväenliikkeen vaatimuksia, jotka ovat suurelta osalta *lainatut* sosialistisen yhteiskunnan teoriasta ja käytännön kokemuksesta; ja vihdoin sosiaaliset myönnytykset, (sosiaalivakuutus, terveydenhuolto, palkalliset lomat, työajan lainsäädännöllinen rajoittaminen, asuntorakennustoiminta jne.)

Kaikki tämä luo *aineellisen perustan ja ideologisen ilmapiirin* huomattavan laajojen työntekijäkerrosten pitämiseksi porvarillisen elintavan ja porvarillisen ajattelutavan lumoissa eli, kuten joskus sanotaan, työväenliikkeen "integroimiseksi" (yhdentämiseksi) kapitalistiseen järjestelmään. Aikaisemmin tällainen pohja oli melko kapea, se riitti vain verraten ohuen "työläisaristokratian" kerroksen muodostamiseen, joka porvarillistuttuaan yhdentyi vallitsevaan järjestelmään. Nyt tämä pohja on kyllin laaja vaikuttaakseen samalla tavalla työväenluokan enemmistöön, työtätekevien suuriin joukkoihin.

Lisäksi suunnaton taloudellisen, sivistyksellisen ja ideologisen vallan keskittyminen johtaa siihen, että nykyisen kapitalistisen yhteiskunnan elämä paljon laajemmalti kuin koskaan ennen määräytyy hallitsevan luokan politiikan ja sen koneiston vaikutuksesta. Ihminen on aamusta iltaan tietoisesti suunnatun yhteiskunnallisen mielipiteen, keskitetysti johdetun propagandan, valtakunnallisen säätelyn ja poliittisen organisaation vallassa.

Luokkavihollinen käyttää hyväksi muutoksia, joita tapahtuu yhä monimuotoisemmaksi ja rakenteeltaan mutkikkaammaksi käyvän työväenluokan keskuudessa. Työväenluokan rajat siirtyvät, ja kuluu tietty aika, ennen kuin työväenluokka *uudessa kokoonpanossaan,* jossa se heijastaa kahdennenkymmenennen vuosisadan toisella puoliskolla saavutettua tuotantovoimien tasoa, tulee *samassa määrin* tietoiseksi vastakohtaisuudestaan kapitalistiseen järjestelmään ja koko modernisoituun porvarilliseen elämäntapaan nähden kuin "vanha" työväenluokka oli tietoinen suhteestaan vanhanmalliseen porvarilliseen elämäntapaan ja koko klassisen kapitalismin järjestelmään.

Nykyisen kapitalismin pyrkimystä integroida työväenliike voidaan nähtävästi vastustaa vain yhdellä ainoalla tavalla: myötävaikuttamalla luokkatietoisuuden syntymiseen, kehittymiseen ja lujittumiseen laajenevan ja rakenteeltaan muuttuvan työväenluokan keskuudessa. Lenin kirjoitti työväenluokasta seuraavasti: "Luokka on käsi-

te, joka muotoutuu taistelussa ja kehityksessä... Luokka kasvaa kapitalismin oloissa..." [1] Tämä ajatus on erittäin ajankohtainen nykyhetkellä.

Tässä tulemme väistämättä kysymykseen vallankumouksen nykyisestä *poliittisesta* armeijasta. Tähän liittyy sekä kysymys työväenluokan kokoonpanosta että *sen liittolaisista* ja siitä "välttämättömästä joukosta", joka nykyoloissa pystyy tekemään todellisuutta vallankumouksellisesta uuteen yhteiskuntajärjestelmään siirtymisestä.

2. *Uuden työväenluokan vallankumouksellisuudesta.* Sen perusjoukko, joka alkaa yhä kiinteämmin käsittää osan teknistä henkilökuntaa ja insinöörikuntaa, tuotannollisia toimihenkilöitä, palvelualojen työntekijöitä, välittömästi talouteen liittyvää sivistyneistöä ja näihin verrattavia palkkatyöntekijäin ryhmiä, toimii tärkeimmillä tuotannonaloilla, nykyisen kapitalistisen talouden ja osittain sen hallinnon avaintehtävissä. Ja juuri tämä uusi työväenluokka on tulevan yhteiskunnan kannattava voima *ei vain yleishistoriallisessa vaan myös aineellisessa merkityksessä.* Juuri näistä työväenluokan ryhmistä näet riippuu sen taloudellisen koneiston toiminta, joka on siirrettävä sosialismin hallintaan. Tämä uusi työväenluokka on valmis ja — huomatkaa tämä — pätevän koulutuksen saanut tulevan yhteiskunnan tuotantovoimien isäntä. Sellaista luokkaa ei ole ollut vielä yhdessäkään aikaisemmassa vallankumouksessa.

Uskallan senvuoksi väittää, että juuri tässä — kuten Lenin joskus sanoi — "sivistyneessä" ja nykyisin jo varsin huomattavassa työväenluokan kerroksessa piilee *ratkaiseva perusta ja konkreettinen historiallinen oikeutus* sille, että koko proletariaatti kehittyneissä kapitalistisissa maissa esiintyy sosialistisen vallankumouksen johtajan (hegemonin) roolissa.

Kommunististen puolueiden suuntautuminen ennen kaikkea tähän uuteen työväenluokkaan on nykyaikaisen

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 40, ss. 309—310.

kapitalismin maissa menestyksellisen vallankumouksellisen kehityksen välttämätön ehto.

Tässä yhteydessä nousee kuitenkin esiin monia uusia kysymyksiä, jotka eivät ole suinkaan yksinkertaisia. Ennen muita on se seikka, että näillä työväenluokan uusilla kerroksilla on tavallisesti "etuoikeutettu" asema kapitalismin systeemissä muihin työtätekeviin verrattuna. Niillä ei kokonaisuutena ottaen ole vielä lujia luokkaperinteitä. Ne ovat sekä sosiaalisesti että myös ikärakenteeltaan verraten nuoria. Nämä ryhmät käsittävät pääosaltaan uuteen, sodanjälkeiseen sukupolveen kuuluvia ihmisiä.

Oikeutettua on senvuoksi asettaa kysymys, voiko tämä kypsyneen valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa kasvanut uusi proletariaatti *haluta ja toteuttaa sosialismin,* jos sen peruselinvaatimukset on tyydytetty ja uusia vaatimuksia valvoo ja ohjaa valtiomonopolistisen vallan ideologinen, poliittinen ja taloudellinen koneisto.

Onhan täysin selvää, että *pyrkiminen vallankumoukseen* on eri asia kuin halu parantaa työehtoja, saada enemmän kulutustavaroita, vapaa-aikaa, mukavuuksia jne. On helppo palauttaa mieleen viime vuosikymmenen ajalta esimerkkejä työväenliikkeen varsin kiivaista kamppailuista näiden jokapäiväiseen elämään liittyvien vaatimusten tyydyttämisen puolesta. Mutta tällä taistelulla ei tosiasiallisesti ole yhteyttä haluun hävittää vallitseva yhteiskuntajärjestelmä, ts. *tietoiseen vallankumouksellisuuteen.*

Niin paradoksaalista kuin se onkin, kapitalismi on kyennyt mukautumaan myös lakkoliikkeisiin, sulattamaan ne. Niistä on myös tietyssä määrin tullut osa nykyaikaisen kapitalismin "normaalia toimintaa". Tämä nostaa esiin tehtävän johtaa lakkoliikkeet pois hedelmättömästä kehästä, jossa ne ovat siinä mielessä, että ne eivät vie työväenluokkaa *poliittisesti* hituistakaan eteenpäin.

Aikaisemmin vallankumouksellisuutta syntyi *luonnostaan* köyhyydestä ja kurjuudesta. Proletariaatin etujoukon tehtävänä oli etupäässä vaistonvaraisten vastustus-

mielialojen mobilisointi ja järjestyneen muodon ja päämäärän antaminen protestille. Nyt kun työtätekevien perusjoukon kurjuus on lakannut olemasta jokapäiväistä todellisuutta, joka synnyttäisi vaistonvaraista vastustushenkeä, voi todellista vallankumouksellisuutta syntyä vain järjestelmän epäoikeudenmukaisuuden tajuamisesta, järjestelmän, joka antaa työtätekevälle ihmiselle paljon vähemmän kuin hänen nykyaikaiset oikeutetut tarpeensa edellyttäisivät ja sitä paitsi yhä supistuvan osan hänen nykyaikaisen tekniikan avulla luomiensa rikkauksien kokonaismäärästä (vaikka hän absoluuttisina suureina mitattuna saakin paljon enemmän kuin 10—20 vuotta sitten, sitä varhaisemmista vuosikymmenistä puhumattakaan).

Oman elämänsä vertaaminen isän ja isoisän kurjiin olosuhteisiin estää usein nykyajan työläistä näkemästä sen riiston todellista ankaruutta ja laajuutta, johon hänet alistetaan. Siksi tarvitaan ensiksikin tietty aika ja toiseksi työväenluokan etujoukon on välttämättä suoritettava paljon perusteellisempaa luokkavalistusta, ennen kuin *uusien riiston muotojen* tunteminen ja ymmärtäminen muuttuu yhtä luonnolliseksi tekijäksi työtätekevien vallankumouksellisuuden kehittymisessä kuin ennen olivat puute, kurjuus ja työttömyys, jota ei millään tavoin lievitetty.

Onko tällaisesta heräämisestä ja tajuamisesta olemassa merkkejä? Ehdottomasti on. Sitä osoittaa yhä tiheämmin esiintyvä nykyisen työväenluokan "ylempien" kerrosten valmius esittää ja tukea *uudentyyppisiä* vaatimuksia "teollisesta demokratiasta", työläisten järjestöjen oikeudesta valvoa työnvauhtia ja tuotannan organisaatiota, erottamisia ja työhön ottoa. Vaatimuksia, että on lisättävä yritysten omistajain vastuuta työntekijäin sosiaalisten tarpeiden tyydyttämisestä ja työntekijäin kohtalosta, joiden etuja tekninen edistys kapitalismin oloissa kaventaa, työläisten uudelleen kouluttamisesta vastaamaan teknisiä uudistuksia jne.

Mutta tällaiset vaatimukset kajoavat järjestelmän "pyhimmistä pyhimpään", ja kapitalismin on vaikeampi "omaksua" niitä kuin vanhantyyppisiä vaatimuksia. Monopolit tekevät ankaraa, joskus ehdottoman jäykkää vastarintaa. Näin muodostuu pohja luokkataistelun kehittämiselle jo uusista, uusien riiston muotojen synnyttämistä vaatimuksista lähtien. Se merkitsee, että luokkavalistusta harjoittavan propagandan avuksi tulee työtätekevien oma elävästä elämästä saatu kokemus, jota ilman mikään propaganda ei tuota tarkoitettua tulosta.

Olennainen ja kenties periaatteellinen ero aikaisempiin aikoihin verrattuna on kuitenkin siinä, että tarvitaan *paljon korkeammanasteista luokkatietoisuutta,* jotta jokapäiväisestä *tyytymättömyydestä syntyisi luokkatietoista vallankumouksellisuutta* olosuhteissa, joissa peruselämäntarpeet on tyydytetty.

Kehittyneen kapitalismin maille luonteenomainen vallankumousprosessin epätasainen kehitysvauhti on yhteydessä nimenomaan nykyisen työväenluokan nuoruuteen ja sen muodostumisen ja kypsymisen erikoispiirteisiin. Tämän kehitystapahtuman nopeutumisen luotettavat näköalat ovat kuitenkin jo olemassa, ja tästä on jo jonkin verran kokemusta.

Siellä missä kommunistiset puolueet ovat osanneet hyvissä ajoin nähdä uudet ongelmat ja suhtautua niihin oikein ja missä puolueilla historiallisten seikkojen ansiosta on ollut *joukkopohjaa ja arvovaltaa,* on tapahtunut ensi näkemältä jotain paradoksaalista: puolueita ovat lähestyneet juuri ne työväenluokan kerrokset, jotka on totuttu yhdistämään *työläisaristokratian* käsitteeseen. Niistä on eräissä maissa tullut kommunistisen liikkeen tukijoukkoa, ja liike on näissä maissa *löytänyt uusia aktiivisuuden lähteitä.* Tämä on erittäin tärkeä seikka, jolla on mielestäni periaatteellinen teoreettinen ja käytännöllinen merkitys.

Yksi kommunistisen puolueiden vaikeimpia tehtäviä on nähtävästi se, että niiden olisi käytännön taistelunsa ja

teoreettisen ja tiedotustyönsä avulla voitettava se reaalinen ristiriita, joka on olemassa työväenluokan teknisesti etummaisen kasvavan osan ja sen perinteellisen, *vanhenevan ja heikkenevän osan,* joka joskus joutuu luokasta syrjäytymisen partaalle, samoin kuin joukkoaloihin ja ammatteihin kuuluvien proletaarien välillä, joita kapitalismi säilyttää mukauttaen ne uusiin teknisiin vaatimuksiin (tehdastyöläiset, kuljetustyöläiset jne).

Ellei tätä ristiriitaa oteta huomioon, voi syntyä vaara, että proletariaatin tämä kerros muuttuu erilaisten taantumuksellisten laskelmien välikappaleeksi, fasistisen taantumuksen rivien täydennykseksi.

3. *Työväenluokan liittolaisista nykyisessä vallankumouksessa.* Tämä ongelma on perustavan laatuinen vallankumouksen ongelma myös uusissa olosuhteissa. Kuten ennenkin, se liittyy Leninin tunnettuihin ajatuksiin "joukoista".

Kominternin III kongressissa Lenin selitti: käsite "joukot" on muuttuva. Alkuvaiheessa jolloin tapahtuu kansan ensimmäinen herääminen jokapäiväisen elämän horroksesta, "joukko" on sama kuin ensimmäiset tuhannet kadulle lähtevät ihmiset. Mutta kun asia kehittyy vallankumoukseen asti ja sitä on jo monin tavoin valmisteltu, eivät muutamat tuhannet työläiset enää muodosta "joukkoa". "Joukkojen käsite on muuttuva siinä mielessä, että sillä tarkoitetaan enemmistöä ja lisäksi kaikkien riistettyjen eikä vain työläisten enemmistöä; vallankumouksellinen ei voi käsittää tätä sanaa muulla tavoin, mikään muu tämän sanan sisältö ei ole mielekäs", sanoi Lenin. [2]

Tietenkin nykyinen työväenluokka kokonaisuutena ottaen edustaa paljon huomattavampaa suuretta kuin viisikymmentä tai jopa kaksikymmentä vuotta sitten. Se on nykyisin väestön enemmistönä monissa kehittyneen kapitalismin maissa. Mutta uuden luokkavihollisen, nykyaikaisen valtiomonopolistisen kapitalismin edessä, joka on

---

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 44, ss. 31—32.

hyvin järjestäytynyt ja jonka luokkatietoisuuden ja kokemuksen taso on paljon korkeampi, jopa *kasvavankin proletariaatin pelkkä oma joukko on vallankumouksen kannalta riittämätön.*

Nykyisin täytyy joukon, joka pystyy turvaamaan ratkaisevan ylivoiman yhteiskunnan hallitsevaan huippuun nähden, käsittää sekä talonpoikaisto että huomattava osa valtion poliittista ja taloudellista hallintohenkilöstöä ja tiettyjä porvariston kerroksia ja tietenkin nykyisessä yhteiskunnassa varsin lukuisa ja vaikutusvaltainen sivistyneistö, ei vain välittömästi tuotantoon yhteydessä oleva vaan myös muu osa (tieteen, sivistystyön, terveydenhoidon ja taiteen harjoittajat, opiskelijat jne).

Kommunistisille puolueille tämä on niinikään huomattavassa määrin uusi ja mutkikas ongelma. Sen ratkaiseminen edellyttää ennen kaikkea näiden kaikkien potentiaalisten ja reaalisten liittolaisten oikeata *jaoittelua* niiden tärkeysasteen mukaan. Tässä ei voi olla yleistä koko kehittyneen kapitalismin vyöhykkeeseen yhtäläisesti soveltuvaa kaavaa. Näiden liittolaisten kunkin ryhmän paikka voi kussakin maassa olla erilainen. Jossakin tapauksessa on ensimmäisellä sijalla edelleenkin talonpoikaisto, toisissa maissa nousee yhä useammin etualalle sivistyneistö ja hallintokoneiston eri alojen henkilöstö. Voidaan vain todeta se luonteenomainen kehityssuunta, että talonpoikaiston merkitys vähenee ja muiden keskikerrosten, ennen muuta sivistyneistön, merkitys kasvaa.

Liittolaisten tärkeysasteen määrittely ei riipu yksin jonkin luokan tai sosiaalisen kerroksen asemasta nykyisessä tuotannossa ja maan yhteiskunnallisessa rakenteessa, ts. siitä kärkevyydestä, jolla niiden edut päivittäin törmäävät monopolien pakkovaltaa vastaan. Mahdollisen liittolaisen tehokkuus ja voima liittyy myös sen yhteiskunnallisen tietoisuuden tasoon, jolla on meidän aikanamme paljon suurempi merkitys kuin aikaisemmin. Joukkojen vallankumouksellistumisen näköalojen kannalta saa se seikka valtavan merkityksen, että osalla työväenluo-

kan liittolaisista (esim. sivistyneistön tietyillä kerroksilla) on paljon kehittyneempi sosialistinen tietoisuus kuin itse proletariaatin eräillä ryhmillä. Tämä on hyvin tärkeätä *eikä tätä ole milloinkaan esiintynyt aikaisemmissa vallankumouksissa.*

Liittolaiskysymyksen tärkeys johtuu edelleen siitä, että se liittyy välittömästi kysymykseen sen vallan luonteesta ja rakenteesta, joka luodaan vallankumouksen tuloksena.

Jokaiselle on selvää, että samalla kun päällysrakenteen ainesten merkitys nykyisen yhteiskunnan elämässä on valtavasti lisääntynyt, on myös *päällysrakenteen ja perustan välinen yhteys voimistunut.* Ohjaamisen ja säätelyn (poliittisen, ideologisen, taloudellisen) ainekset ovat juurtuneet syvälle yhteiskunnan talousrakenteeseen ja siihen tuhansin, usein näkymättömin langoin sidotut.

Siksi vallan valtaamisen ongelma ei meidän aikakaudellamme rajoitu pelkästään siihen, että hävitetään yhteiskunnan yläpuolella, sen huipulla oleva ylärakenne, joka aikaisemmin esiintyi pääasiassa valtiollis-poliittisen väkivaltakoneiston muodossa. Nykyinen valtio ei ole pelkästään *poliisitoimintaa* eikä edes pääasiallisesti poliisitoimintaa. Se muodostaa monihaaraisen ja mutkikkaan organisaatio- ja säätelymekanismin, joka on sidoksissa yhteiskunnan elämän kaikkiin puoliin ja nojautuu monilukuiseen kerrostuneeseen, keskinäisessä alistussuhteessa olevaan portaikkoon, jossa toimii miljoonia ihmisiä. Siksi ei vallan haltuun saamiseen riitä pelkkä monopolistisen huipun pois leikkaaminen ja välittömien väkivaltaelinten alistaminen. Uuden vallan on samanaikaisesti saatava käsiinsä kaikki ne langat, jotka varmistavat mutkikkaan yhteiskuntaelimistön elintoiminnan.

Muistanette, miten Lenin valitti sitä seikkaa, ettei neuvostotasavalta saanut entiseltä Venäjältä perintönä kehittynyttä taloudellista koneistoa. Lenin totesi, että tällaisia "kapitalismin kehittyneimpiä muotoja" oli myös Venäjällä, mutta ne olivat ennättäneet levitä vain "teolli-

suuden pienen huipun keskuuteen ja koskettivat maataloutta vain hyvin vähän". [3] Nyt kapitalismi on kehittänyt lännessä keskitettyjä talouselämän muotoja verrattomasti korkeamman asteisina ja ne käsittävät koko yhteiskunnan *ylhäältä alas*. Tämän sosialismille tarpeellisen koneiston, jota Lenin nimitti täysin valmiiksi "korkealle kehittyneellä tekniikalla varustetuksi mekanismiksi," "yhteiskunnan asioiden hoitamisen mekanismiksi," [4] hävittämisen salliminen merkitsisi vallankumouksen sitomista *liian raskaisiin uhreihin ja sen mahdollista tuhoon saattamista* nykyisen lännen olosuhteissa.

Kuvaannollisesti sanoen, taloudellinen koneisto on nykyisin liian kallis kokonaan tuhottavaksi ja sen jälkeen luotavaksi uudestaan.

Juuri tästä syystä liittolaiskysymys on milteipä vallankumouksen avainkysymys siitä huolimatta, että työväenluokka (sanan laajassa merkityksessä) käsittää väestön huomattavan enemmistön.

4. Voidakseen sisällyttää strategiaansa ja taktiikkaansa kaikki vallankumouksen poliittisen armeijan rakentamisen mekanismit kommunistiset puolueet kehittelevät huolellisesti kussakin maassa ohjelmia vallankumousprosessin organisoimiseksi. Tässä työssä on eräitä yhteisiä suuntia, jotka ovat tyypillisiä kehittyneiden kapitalistimaiden kommunististen puolueiden enemmistölle.

Ennen kaikkea puolueet arvioivat uudella tavalla reformin merkityksen vallankumouksen valmistelussa ja vallankumousprosessin kehittämisessä. Reformi oli aikaisemmin marxilaisille vallankumouksellisen toiminnan sivutuote. Tällä hetkellä taistelusta reformien puolesta ja itse reformeista muodostuu pikemminkin pohja, edellytys vallankumoukselliselle kehitykselle. Kuvaava on tämän yhteydessä tunnetuksi tullut termi "reformien strategia".

---

[3] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 36, s. 7.

[4] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 33, s. 50.

Ottaen huomioon nykyaikaisen kapitalismin kyvyn "omaksua" sille tyrkytettyjä ja sen luonteeseen kuulumattomia menetelmiä voi jokaisella reformilla tietenkin olla *kaksinainen* merkitys. Yhtäältä se on joukkojen vaatimusten tulos ja tyydyttää työtätekevien enemmän tai vähemmän tärkeitä etuja. Toisaalta se on kapitalismin keino mukautua uusiin olosuhteisiin ja jopa sen itsesäilytys- ja kehitysväline.

Tehtävänä on siis huolehtia siitä, että taistelu reformien puolesta turvaisi ylivoiman asian ensimmäisen puoliskon toteuttamiselle ja että samalla tapahtuisi vaatimusten "eskalaatio", joka asettaisi kapitalismin yhä vaikeampaan asemaan ja samalla rikkoisi sen sisäisen kehityslogiikan. Reformien puolesta käyty vallankumouksellinen taistelu ei saa antaa kapitalismille tilaisuutta tointua eikä sallia sen mukautuvan hyväksyttyihin vaatimuksiin. Tätä varten on välttämätöntä nostaa esiin uusia, entistä radikaalimpia vaatimuksia yksi toisensa jälkeen.

Tässä yhteydessä nousee uudessa valossa esiin *kysymys poliittisten ja taloudellisten vaatimusten välisestä yhteydestä.* Perinteellinen kysymyksenasettelu on se, että joukkojen keskuudessa tehtävässä työssä ei ole rajoituttava välittömiin, päivittäisiin tekijöihin, vaan samanaikaisesti on välttämätöntä propagoida sosialismin korkeita ihanteita, selittää proletariaatin perusluokkaetuja, niiden sovittamattomuutta vallitsevan järjestelmän kanssa jne. Tällöin on pyritty ja pyritään saamaan joukot kaikin tavoin puolustamaan kansalaisoikeuksia ja vapauksia, taistelemaan niiden laajentamiseksi, vastustamaan hallitusten taantumuksellista sisä- ja ulkopolitiikkaa.

Säilyttäen ja jopa merkittävästi laajentaenkin tämänlaatuisia tehtäviä voidaan joukkojen sosialistinen ja vallankumouksellinen kasvatus valtiomonopolistisen kehityksen nykyisessä vaiheessa toteuttaa menestyksellisesti vain, jos itse *taloudelliset vaatimukset, jotka muodostavat ikään kuin luokkataistelun perustan, asetetaan niin, että ne luonnollisesti ja väistämättömästi kasvaisivat po-*

liittisiksi vaatimuksiksi. Toisin sanoen, ne muodostetaan lähtemällä itse nykyaikaisen tuotannon luonteesta, jossa taloudelliset ja poliittiset tekijät kietoutuvat tiiviisti toisiinsa. Jokaisen taloudellisen vaatimuksen on saatettava joukot vastatusten sen tosiasian kanssa, että kapitalismi ei kykene toteuttamaan oikeudenmukaisen yhteiskunnan normeja.

Tällä hetkellä on ilmeisesti muodostumassa tilanne, joka vaatii kommunistisilta puolueilta operatiivisten asemien muuttamista niiden käymässä taistelussa syvällisten demokraattisten reformien puolesta.

Viime vuosina on inflaatiosta tullut se keskus, jossa taloudelliset ja poliittiset vaatimukset ovat kietoutuneet yhteen, monopolien ja valtion käyttäessä inflaatiota korkean työllisyystason ja taloudellisten suhdanteiden ylläpitämiseksi. Nyt tämä menetelmä on tulossa loppuun käytetyksi. On havaittavissa käänne kohti palkkojen jäädyttämistä, mikä tietää työttömyyttä. Mutta työväenluokka on jo tottunut oloihin, joissa laajaa työttömyyttä ei ole esiintynyt. Uusi sukupolvi ei yleensä tunne työttömyyden onnettomuuksia. Nyt sille paljastuu kaikessa räikeydessään kapitalismin riisto-olemuksen tämä puoli.

Vakava selkkaus on kypsymässä, sitäkin enemmän, kun työväenjärjestöt ovat nyt paljon vahvemmissa asemissa ja työläisten omanarvontunto on huomattavasti aikaisempaa korkeampi. Sitäpaitsi palkkojen jäädytys on inflaatioon verrattuna paljon vaarallisempi kapitalistisen tuotannon kasvupoliittinen menetelmä, koska se sekä suoraan että välillisesti supistaa kulutuskysyntää.

Työväenluokan taistelu työllisyyden turvaamisen puolesta on taistelua niin pitkälle menevistä vaatimuksista, että uuskapitalisminkin (neokapitalismin) on niitä yhä vaikeampi "omaksua". Työläiset tajuavat tuotantoon kohdistuvan valvonnan ja monopoleihin nähden tiukemman taloussuunnittelun ei vain toivottavaksi parannukseksi, vaan elintärkeäksi välttämättömyydeksi.

Mutta luultavasti kapitalismi pystyy selviytymään tästäkin selkkauksesta, sitäkin suuremmalla syyllä, kun työttömyydestä on nyt aikaisemmista ajoista poiketen tullut jossain määrin säädelty ilmiö, johon valtiomonopolistinen koneisto ryhtyy tietoisesti määritellen sen suotavimman laajuuden ja pitäen lähtökohtana voitonsaajien etuja ja "yhteiskuntarauhan" turvaamista. Mutta vaikka ulospääsy löydettäisiinkin, tulee näin pahanlaatuisen selkkauksen syntyminen merkitsemään kuitenkin tärkeätä askelta kapitalismia kohtaan tunnetun luottamuksen murentumisessa, eikä vain kapitalismin yleensä, vaan *nykyisen uuskapitalismin.* Tämä mureneminen tapahtuu nimenomaan *työväenluokan uusien sukupolvien keskuudessa.* Tällä on suuri merkitys työläisten luokkatietoisuuden kasvulle, jos heidän etujoukkonsa kykenee hyvin ja ajoissa käyttämään tilannetta hyväksi.

Toinen kommunistisen puolueiden nykyisen strategian linja kehittyneissä kapitalistisissa maissa on *taistelu demokratian puolesta.*

Nyt tiedetään ja tunnustetaan jo yleisesti, että se ei ole taktinen siirto, jonka tarkoituksena olisi kommunistisen puolueiden kansansuosion lisääminen ja kommunismin demokratianvastaisuuden myytin hävittäminen.

Demokratian vaatimus nousee objektiivisesti esiin nykyisen valtiomonopolistisen järjestelmän peruserikoisuuksista. Leninin tunnetun väittämän mukaan demokratian kaventaminen on imperialismin olennainen piirre. Nykyinen kausi osoittaa tämän väittämän todeksi. Tällöin ei pidä sekoittaa keskenään näennäistä ja todellista. Tietenkin on selvää, että jos vertaamme muodollisesti esim. nykyistä Länsi-Saksaa Weimarin tasavaltaan, jossa vielä mielenosoituksiin kokoontuvaa työväkeä ammuttiin, osoittautuu vertailu ulkonaisen demokraattisuuden näkökannalta Länsi-Saksalle edulliseksi. Tosiasiallisesti kaikki on kuitenkin paljon monimutkaisempaa.

Turvautuessaan avoimeen väkivaltaan vain äärimmäistapauksissa nykyinen kapitalismi on samalla oppinut te-

kemään demokraattiset laitokset merkityksettömiksi kaikkein "demokraattisimmilla" keinoilla, ennen kaikkea ideologisen vaikuttamisen ja joukkomittaisen organisaation avulla. On tärkeätä korostaa, että nykyisen kapitalismin demokratianvastaisen pyrkimyksen kasvu on ikään kuin sen *suojareaktio* sitä vastaan, että se käyttää luonteelleen täysin vieraita yhteiskunnan hallitsemismenetelmiä.

Yksi tällainen demokratianvastaisten tendenssien ilmaus on, että siirretään oikeus päätäntävaltaan todellisten ratkaisujen tekemisessä yhä suppeammalle ihmisryhmälle. Epäkansanvaltaisuus on muodossa tai toisessa ominaista kaikille kehittyneille kapitalistimaille. Yksi tärkeimmistä keinoista epädemokraattisia pyrkimyksiä toteutettaessa on *joukkojen* vieroittaminen politiikasta, epäpolitisointi. Sitä ei toteuteta vain ideologian vaan ennen kaikkea kulutuksen piirissä. Ns. kulutusyhteiskunta kaikkine houkutuksineen ja pikku intohimoineen, jotka irrottavat ihmisen yhteiskunnallisesta elämästä, ja huvituksineen jotka turmelevat yhteiskunnallisen ihmisen, tämä kaikki muodostaa piirin, joka joukkojen laajuisena synnyttää ja ylläpitää poliittista välinpitämättömyyttä.

Siksi taistelu todellisen ja kehittyvän demokratian puolesta liittyy elimellisesti taisteluun joukkojen "epäpolitisoimista" vastaan. Tässä yhteydessä kommunistiset puolueet eivät vain paljasta porvarillista näennäisdemokratiaa, vaan kehittelevät myös uutta luovia näkökantoja tämän ongelman suhteen. Esimerkkinä voidaan mainita tapa miten Ranskan kommunistinen puolue on käsitellyt kysymystä tulevan tasavallan piirteistä, joka on määrä saattaa voimaan gaullelaisen järjestyksen sijaan. Ranskan kommunistien käsitys on, että sen on oltava ei vain erilainen kuin viimeisin järjestelmä, vaan myös erilainen kuin se hatara demokratia, joka vallitsi IV ja III tasavallassa ja joka jo kauan oli elänyt yli aikansa.

Toisena esimerkkinä monien puolueiden kokemuksesta voidaan mainita kysymyksenasettelu valtakunnallisten

kehitysohjelmien demokraattisista vaihtoehdoista, ohjelmien toteuttamisen demokraattisesta valvonnasta jne.

Koko demokratian puolesta käytävän taistelun yhteiskunnallisena sisältönä, kuten tunnettua, on monopolien kaikkivallan hävittäminen. Samalla demokratian käsite saa itse asiassa sosialistisen sisällön, koska monopolien kaikkivaltius on nimenomaan nykyisen valtiomonopolistisen kapitalismin ilmenemismuoto ja monopolien vallan hävittäminen tuo välittömästi päiväjärjestykseen kysymyksen yhteiskunnan sosialistisesta järjestämisestä.

Kolmatta vaihtoehtoa ei nykyisissä oloissa ole.

5. Vallankumouksen nykyisen strategian valossa saa myös kysymys *poliittisesta etujoukosta* jossain määrin erilaisen muodon.

Kommunistisen puolueiden poikkeaminen perinteellisestä kysymyksenasettelusta liittyy useisiin keskenään erilaisiin, jopa ristiriitaisiin seikkoihin. Niihin kuuluu: niiden "joukkojen" jotka nykyisin tarvitaan toteuttamaan vallankumous, aikaisempaa verrattomasti suurempi sosiaalinen epäyhtenäisyys, tämän "joukon" aikaisempaa suurempi kyky ottaa vastaan sosialistisia aatteita; varsin syvään juurtunut tottuminen yhteiskunnalliseen kurinalaisuuteen, joka voidaan verraten nopeasti saattaa palvelemaan sosialistista yhteiskuntaa; erilaisten työtä tekevän väestön kerrosten varsin eriasteinen valmius ryhtyä vallankumoukselliseen taisteluun sosialismin puolesta. Kaikki tämä tekee sekä tarkoituksenmukaiseksi että mahdolliseksi *koalition, — työväenpuolueiden liiton,* joka toimii kansan yhdistyneenä etujoukkona taistelussa kapitalismia vastaan, sosialistisen vallankumouksen ja sosialismin rakentamisen puolesta.

Juuri sosialismin kannalla olevien eri puolueiden koalitio voi nykyisissä oloissa helpoimmin liittää yhteen demokraattisen joukon sangen erilaatuiset osa-ainekset ja ottaa huomioon kaikki niiden eri vivahteet sosialistisen tulevaisuuden käsittämisessä. Ilman tällaista yhdistämistä ja tällaista huomioon ottamista ei voida saada aikaan

"välttämätöntä vallankumouksellista joukkoa", joka kykenee tuomaan vallankumoukselle voiton. Lenin varoitti jo 50 vuotta sitten *silloista* kapitalismia tarkoittaen: kuori, johon monopolistinen kapitalismi on sulkenut koko yhteiskunnan, on valitettavasti tehty parhaasta teräksestä, eikä sitä voida rikkoa *"jokaisen* kananpojan ponnistuksin". [5]

Asiassa on toinenkin puolensa, jonka kommunistiset puolueet ottavat niinikään huomioon. Sosialismin aineellisten, taloudellisten edellytysten verrattomasti suurempi kypsyneisyys verrattuna siihen, mitä oli Venäjällä vuonna 1917 ja Itä-Euroopassa toisen maailmansodan jälkeen, tekee mahdolliseksi selviytyä nyt *vähäisemmällä määrällä vallankumouksellisen johdon keskittämistä,* kuin mikä oli objektiivisesti välttämätöntä edellisissä sosialistisissa vallankumouksissa.

Edellä sanotun valossa on ymmärrettävä se uusi suhtautuminen tähän kysymykseen, joka on ilmennyt yhä selvemmin esim. Ranskan kommunistisen puolueen viime edustajakokouksissa. Kun aikaisemmin pidettiin vallankumouksen menestymisen välttämättömänä edellytyksenä yhden ainoan — kommunistisen — puolueen johtavaa osuutta, niin mainittujen edustajakokousten asiakirjoissa pannaan pääpaino tämän puolueen *kyvylle turvata työväenluokan poliittisen edustuksen yhtenäisyys,* saada aikaan tarvittava liitto muiden työtä tekeviä kerroksia edustavien puolueiden, ennen kaikkea sosialistisen puolueen kanssa.

Periaatteessa samalla tavalla (vaikkakin erilaisin yksityiskohdin) asettavat kehittyneen kapitalismin maiden useimmat kommunistiset puolueet tämän kysymyksen. Uuden näkökannan käytännöllisessä toteuttamisessa on kuitenkin suuria eroja. Ranskan ja eri määrässä myös Italian kommunistinen puolue on ratkaissut tämän kysy-

---

[5] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 36, ss. 300—301.

myksen paitsi teoreettisesti, myös poliittisesti (hyväksymällä tietyn linjan, jota toteutetaan käytännössä).

Toisin on asianlaita useimpien muiden kommunististen puolueiden kohdalla kapitalistisissa maissa, missä sosialidemokraatit eivät ensinnäkään halua yhtenäisyyttä kommunistien kanssa ja lisäksi ajattelevat *voivansa olla piittaamatta* kommunistien yhteistoimintakehotuksista. Näiden kommunististen puolueiden kohdalla kysymys yhtenäisyydestä muiden työtätekeviä edustavien puolueiden kanssa on vielä tunnuksen asteella, jota ei ole muotoiltu valmiiksi taktiikaksi. Ei ole tietenkään mahdotonta, että maissa joissa kommunistiset puolueet ovat nykyisin hyvin heikkoja, "toistuisi" jossain muodossa sama kehityskulku, joka nyt havaitaan Ranskassa tai esim. Suomessa. Kuitenkin on selvää, että ranskalainen muunnos yhtenäisyyden puolesta käydystä käytännön taistelusta on mahdollinen vain ehdolla, että on olemassa kyllin *voimakas* kommunistinen puolue, joka on saavuttanut tietyn moraalisen ja poliittisen arvovallan tason työväenliikkeen piirissä.

6. Nykyisessä maailmassa vallitseva objektiivinen tilanne ja tämän tilanteen tiukasti huomioon ottava vallankumouksellinen strategia osoittaa *suuntautumisen rauhanomaiselle tielle tarkoituksenmukaiseksi ja mahdolliseksi siirryttäessä korkealle kehittyneestä kapitalismista sosialismiin.*

Mitkä seikat suosivat tätä? Ennen kaikkea periaatteessa koko maailman käsittävä uusi voimasuhde, joka kymmenin eri tavoin vaikuttaa kapitalistisissa maissa käytävään luokkataisteluun. Sosialistisen systeemin kansainvälinen rooli on muuttanut koko nykymaailman yhteiskunnallisen ilmapiirin. Lisäksi on kaksi muuta seikkaa, joilla on kehittyneen kapitalismin vyöhykkeen kannalta ratkaiseva merkitys: reaalisena olemassa oleva sosialismi rauhaa säilyttävänä tekijänä ja esimerkki, jonka se antaa sosiaalisella ja poliittisella kehityksellään. Tästä riippuu paljon kehittyneiden kapitalististen maiden

väestön enemmistön katsomusten muuttuminen, jota ilman vallankumous nyt niinkuin Lenininkin aikoina on niissä mahdoton. [6]

Sosialismi esimerkkinä kaikin puolin kehittyvästä yhteiskuntajärjestelmästä on vasta aloittamassa vallankumouksellistavaa vaikutustaan läntisiin maihin. Syyt tähän ovat nyt yleisesti tunnetut. Samaan aikaan on selvä myös toinen asia: sosialistisen järjestelmän kehittyminen täydellisemmäksi talousuudistusten pohjalla, kypsän sosialistisen yhteiskunnan kaikkien mahdollisuuksien toteutuminen käytännössä monissa maissa ja kaikissa suhteissa, sosialistisen demokratian piiri mukaan luettuna, esittää epäilemättä valtavaa osaa maailman vallankumouksen kehityksen kannustimena.

Tämä on ensimmäinen tekijä, joka suosii sosialismiin siirtymisen rauhanomaisen tien valintaa ja toteuttamista.

Toinen tekijä on sosialismin aineellisten edellytysten kypsyminen kehittyneissä kapitalistisissa maissa pitemmälle kuin koskaan ennen. Tosiasiallisesti täällä on luotu kapitalistisen yhteiskunnan uumeniin lähes täydellinen sosialismin teknis-taloudellinen rakenne, jota yksikään sosialistinen vallankumous ei kohdannut aikaisemmin. Tämä seikka, kuten Lenin oikeaan osuen otaksui, vaikeuttaa vallankumoukseen ryhtymistä, mutta helpottaa sen voittoa, supistaa siirtymisaikaa ja vähentää siten myös väkivallan osuutta.

Hyvin tärkeä suotuisa tekijä on eristyneisyys — oikeammin sanoen suuret mahdollisuudet eristää tehokkaasti hallitseva valtiomonopolistinen huippu joukoista, sillä sen tosiasiallinen valta yhteiskunnan mutkikkaassa ja monihaaraisessa hallitsemismekanismissa riippuu suuressa määrin miljoonista toimeenpanijoista, jotka ovat sen systeemin potentiaalisia vihollisia, jota he *palvelevat* ja jonka he *työllään* pitävät elinkykyisenä.

---

[6] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 69.

Työtä tekevien joukkojen kasvanut järjestyneisyys kehittyneissä kapitalistimaissa voi olla objektiivisena edellytyksenä niiden voimien mobilisoimiselle ja johtamiselle, jotka varmistavat kapitalismin vallankumouksellisen hävittämisen menestyksen (tietenkin nämä voimat on ensin *tehtävä* vallankumouksellisiksi).

Suuntautumista rauhanomaiselle tielle edistävät myös huomattavasti muuttuneet sosialidemokraattisten joukkopuolueiden asema ja rooli. Sodanjälkeisenä kautena niistä tuli niinsanoakseni elimellinen osa järjestelmää. Nämä puolueet turvaavat merkittävässä määrin Euroopan valtiomonopolistiselle kapitalismille sen joukkopohjan. Nykyisin on suorastaan mahdotonta kuvitella enempää brittiläistä kuin skandinaavista, belgialaista tai itävaltalaista tai eräiden muidenkaan Euroopan maiden kapitalismia ilman vaikutusvaltaista ja voimakasta sosialidemokratiaa.

Tässä on kapitalismin mukautumiskyvyn voima,sillä se on pystynyt käyttämään hyväksi näitä puolueita, mutta tässä on myös sen heikkous, sillä se *tarvitsee* tällaista tukea.

Sosialidemokratian vaikutusvalta ja joukkopohja turvaavat tasapainon nykyaikaisessa kapitalistisessa yhteiskunnassa, mutta samat seikat rajoittavat hallitsevien piirien taantumuksellisia pyrkimyksiä. Useimmissa maissa, joissa on joukkopohjainen ja vaikutusvaltainen sosialidemokratia, on hallitsevien piirien siirtyminen fasistisiin alistamis- ja hallitsemismenetelmiin käytännössä varsin vähän todennäköinen vakavankin poliittisen kriisin sattuessa.

Tasapainoa varjellessaan hallitsevien piirien on pakko tehdä myönnytyksiä sosialidemokratialle. Viimeksimainittu puolestaan vaatii näitä myönnytyksiä, mikä johtuu sen yhteyksistä joukkoihin ja *suurten poliittisten puolueiden välisen taistelun logiikasta.* Sosialidemokratia järjestää taistelua reformien puolesta (toinen asia on, miten se ymmärtää niiden merkityksen!) ja vallassa ollessaan to-

teuttaa niitä käytännössä. Objektiivisen asemansa vaikutuksesta se myös vakavasti puolustaa työväenliikkeen valtaamia asemia.

Reformin toteuttaminen sysää joukot korottamaan vaatimuksiaan, koska reformit ennemmin tai myöhemmin alkavat menettää tehoaan: kapitalismi ei pysty pitämään niiden edellyttämiä toimenpiteitä tasolla, jotka pitemmän päälle tyydyttäisivät joukkoja. Esimerkkinä voidaan mainita se mitä tapahtuu parhaillaan Englannin ylistetylle sosiaaliturvasysteemille — labourhallituksen ollessa vallassa.

Siten sosialidemokratia, objektiivisesti ottaen vastoin johtajiensa aikomuksia ja ideologiaa, osallistuu kapitalismiin järjestelmänä kohdistuvan luottamuksen hävittämiseen. Seurauksena on, että hyvin järjestyneet sosialidemokraattiset joukot lopulta päätyvät käsittämään itse järjestelmän hävittämisen välttämättömäksi.

Lopuksi on vielä yksi peruste, joka puhuu rauhanomaisen tien puolesta. Se on laajojen kansalaispiirien lisääntynyt *reaktioherkkyys* niin kansallisissa puitteissa kuin kansainvälisessäkin mitassa *demokratian loukkauksia* ja kaikkea kansaan kohdistuvaa avointa väkivaltaa vastaan. Fasismin tuomalla synkällä kokemuksella oli valtava merkitys sosiaalisen psykologian muuttumiselle tähän suuntaan. Emme kenties anna riittävää arvoa tämän kokemuksen aiheuttamalle vaikutukselle, joka on syventänyt joukkojen kiintymystä Länsi-Euroopassa *muodollisen* demokratian noudattamista kohtaan, saatamme aliarvioida sitä väkivaltaan kohdistuvaa potentiaalista vihaa, jonka totalitarismi lännessä synnytti. Väkivallan vihaaminen tulee vaikuttamaan rauhanomaisen sosialistisen vallankumouksen hyväksi, se auttaa eristämään vallasta poistetun monopolistisen porvariston, jos se yrittää turvautua vastavallankumoukselliseen väkivaltaan.

Nämä ovat eräitä seikkoja, jotka tekevät läntisten maiden kommunististen puolueiden enemmistön suuntau-

tumisen maissaan vallankumouksen rauhanomaisen kehityksen tielle täysin luonnolliseksi ja lainmukaiseksi. Rauhanomainen tie on tietenkin pitkä tie. Mutta lännen kommunistisen puolueiden enemmistö ei ole valinnut tätä tietä siksi, että niillä kuten Mao Tse-tungin kannattajat väittävät, "ei olisi rohkeutta ryhtyä vallankumoukseen", vaan siksi, että *muu tie* olisi useimmissa korkealle kehittyneissä kapitalistisissa maissa nykyisissä oloissa *seikkailuhenkistä luopumista tieteellisestä marxilais-leniniläisestä vallankumousstrategiasta ja johtaisi tahalliseen tappioon.*

Puhuttaessa vallankumouksen näköaloista nykyisessä lännessä on syytä muistaa Marxin tunnettu huomautus, ettei *yksikään yhteiskuntajärjestelmä katoa näyttämöltä ennen kuin se on käyttänyt loppuun kaikki kehitysmahdollisuutensa,* myös ne, jotka se pakotetaan käyttämään. [7]

XX vuosisadan sosialistiset vallankumoukset, viime aikojen kansalliset demokraattiset ja siirtomaavastaiset vallankumoukset ja nykyisin muodostuneet *jokaisen maan* käytännön mahdollisuudet siirtyä sosialismiin olipa se millä yhteiskunnallisella ja taloudellisella tasolla tahansa, kaikki nämä ovat aiheuttaneet sen, että toisinaan unohdamme edellä mainitun Marxin ajatuksen. Se ei ole kuitenkaan menettänyt oikeutustaan ja perinteellistä merkitystään kehittyneen kapitalismin maiden osalta, jotka Marxin sosialistisen vallankumouksen malli itse asiassa *ottikin huomioon.*

Sodanjälkeisen kauden kokemus osoittaa vakuuttavasti, että yhteiskuntajärjestelmällä, jos se historiallisista syistä saa kehittää aineksiaan riittävästi ja jos se on luonut tietyssä määrin keskeytyksettä toimivan taloudellisen mekanismin, on tavattoman laajat voimavarat voidakseen säilyä ja turvata jatkuvuutensa. Tästä voidaan esittää esimerkkinä Länsi-Saksa, joka muutamassa vuosi-

---

[7] Marx ja Engels, Teokset, osa 13, s. 7.

kymmenessä nousi raunioista ja muuttui kapitalistisen maailman toiseksi suurvallaksi. Erittäin kuvaava on useiden muidenkin imperialististen valtojen esimerkki, mm. Englannin, jota marxilaiset vielä aivan äskettäin eivät voineet ajatella olevan olemassa ilman siirtomaaomistuksia, mutta jotka se on viime aikoina menettänyt.

Tästä syystä marxilaisilla ei ole oikeutta sulkea silmiään siltä ilmeiseltä tosiasialta, että kehittyneen yhteiskuntajärjestelmän, vaikka se perustuukin riistoon ja epäoikeudenmukaisuuteen, on saavutettava korkea kypsyys- ja kehitystaso, ennen kuin se tulee kokonaan elinkelvottomaksi ei vain historiallisesti vaan myös poliittisesti ja se voidaan korvata toisella järjestelmällä. [8] Leninin sanoja käyttääksemme, "olisi väärin ja tyhmää aloittaa valmistelematta vallankumous maassa, jossa kapitalismi on kehittynyt ja antanut vielä viimeiselle ihmiselle demokraattisen kulttuurin ja järjestyneisyyden." Tämä selittää vallankumouksen pitkän tien lännessä.

7. Tietenkään ei mikään vallankumouksellista strategiaa koskeva pohdinta voi sivuuttaa kysymystä *vallankumouksellisesta harppauksesta,* vallankumouksellisesta tilanteesta ja vallankumouksellisesta kriisistä.

Reformin ja vallankumouksen välisen nykyisen voimasuhteen valossa myös kysymys vallankumouksellisesta harppauksesta esiintyy hiukan uudella tavalla. Uuskapitalismilla on tietenkin käytettävissään erittäin tärkeitä vipusimia vakavien taloudellisten ja poliittisten kriisien vaimentamiseksi. Se on käyttänyt niitä laajalti hyväkseen ja koonnut siinä kokemusta. Silti emme voi jättää pois laskuista vakavien jaksottaisten taloudellisten, vaikkakin ehkä muunnetussa muodossa esiintyvien kriisien eikä varsinkaan poliittisten ja sotilaspoliittisten kriisien syntymisen mahdollisuutta. Tällaiset kriisit saattavat luoda nopeasti kehittyvän vallankumouksellisen tilanteen

[8] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 36, ss. 15—16; osa 41, ss. 39—40.

siinä tapauksessa, että tähän mennessä on jo muodostunut välttämätön "vallankumouksellinen joukko", joka kykenee käyttämään hyväksi kriittistä tilannetta.

Kommunistiset puolueet käsittävät tämän tekijän merkityksen, mutta ne ovat jo ajat sitten tehneet pesäeron sanoissa vallankumouksellisesta, mutta todellisuudessa passiivisesta ja voimia heikentävästä kannasta, joka merkitsee vuosien 1929—1933 tapaisen uuden katastrofin odottelua, poikkeuksellisten olosuhteiden odottelua, jotta voitaisiin "ryhtyä" vallankumoukseen.

"Tämänlaatuiset katsomukset ovat meidän päivinämme eräänlaista taantumuksellista utopiaa, joka johtaa vain poliittiseen passiivisuuteen", lausui Kanadan kommunistisen puolueen sihteeri Norman Freed pyöreän pöydän kokouksessa Prahassa vuonna 1966. Hän samoin kuin muutkin kokouksen osanottajat puhui siitä, että osalla länsimaiden kommunisteja tapaa mielialoja, joita on synnyttänyt neuvottomuus nykyisen vaiheen vaikeuksien vuoksi, eräänlainen "kaipuu menneisyyteen", esim. 30-luvulle kriiseineen ja joukkotyöttömyyksineen, jolloin vallankumouksellisen taistelun tiet ja menetelmät tuntuivat yksinkertaisilta ja itsestään selviltä.

Vallankumouksellisen tilanteen kestoaika riippuu konkreettisista tekijöistä, kunkin maan olosuhteista ja kehitystasosta. Esim. se mitä jo useiden vuosien ajan on tapahtunut Espanjassa, muistuttaa hyvin paljon tilannetta, joka syntyi Venäjällä vuosien 1907—1908 jälkeen. Lenin nimitti tätä tilannetta "ratkaisemattomaksi vallankumouksselliseksi tilanteeksi", joka vallankumouksen tappion seurauksena sai pitkällisen luonteen.

Kuitenkin maissa, jotka ovat sosialismin kannalta täysin kypsyneet ja ylikypsyneet, vallankumouksellinen tilanne nähtävästi rajoittuu hyvin lyhytaikaisen poliittisen kriisin puitteisiin (jonka voivat aiheuttaa mitä erilaisimmat ja vieläpä odottamattomat tekijät), kriisin, jonka aikana on poimittava täysin valmis hedelmä, mikäli

"välttämätön vallankumouksellinen joukko" on hyvissä ajoin sitä ennen valmennettu. Mahdoton ei esim. ole vuoden 1948 Tšekkoslovakian tien toistuminen, jolloin vallankumouksen harppauksellinen kehitys ilmenee virallisen vallan lopullisena ja avoimena siirtymisenä maassa jo tosiasiallista valtaa pitävän työväenluokan käsiin. Tämä on mahdollisesti yksi näköpiirissä oleva vallankumouksellisen harppauksen tyyppi, joka syntyy rauhanomaisen, parlamentaarisen vallankumoustien yhteydessä.

Koko tämä aihe on kuitenkin vielä toistaiseksi hypoteettisten pohdiskelujen aluetta ja ansaitsee marxilais-leniniläisten taholta tarkkaa huomiota.

8. *Proletariaatin diktatuurin ongelma.* Lenin kirjoitti, että silloin kun vallankumouksesta on jo tullut kiistaton voima, keskittyy koko kysymys niin teoreetikkojen kuin käytännön politiikankin johtajien kannalta *vallankumouksen täsmälliseen luokkamääritelmään.* Ilman "diktatuurin" käsitettä ei tätä täsmällistä luokkamääritelmää voida antaa.

Jos tarkastellaan huolellisesti marxilais-leniniläisten puolueiden nykyisiä katsomuksia ja suhtaudutaan myös "proletaarisen diktatuurin" käsitteeseen ei dogmina vaan historiallisena ja poliittisena periaatteena, jolla on kyky kehittyä, voidaan havaita ainoastaan yksittäisiä tapauksia, jolloin siitä on todella luovuttu. On tosin totta, että aika ajoin syntyy eräänlaista teoreettista neuvottomuutta, joka johtuu välttämättömyydestä käyttää "diktatuurin" termiä varovasti. Tämä välttämättömyys johtuu diktatuuri-käsitteen epäsuosiosta ja sitä kohtaan tunnetusta vastenmielisyydestä kansojen keskuudessa, jotka joutuivat jossain muodossa kokemaan fasismin tai fasistien miehityksen. Mutta luopuminen epäsuosiossa olevan termin käytöstä ei poista proletariaatin diktatuurin merkitystä, kun tämä ilmiö ymmärretään tiukan tieteellisessä, luokkamerkityksessään.

Tietenkin vallankumouksen jälkeen perustettava proletariaatin diktatuuri tulee kehittyneissä läntisissä maissa

monessa suhteessa olemaan erilainen kuin sen neuvostolainen vastine. Niissä ei työväenluokan tehokkaan vallan ratkaisevana ehtona ilmeisestikään tule olemaan yksi johtava puolue. Proletariaatin diktatuuri ei lännessä tule olemaan "mihinkään lakeihin sitomatonta" valtaa. [10] Se tulee päinvastoin pikemminkin nojaamaan pitkäaikaisen perinteen kehittämiin laillisiin instituutioihin, joita vastaan vastavallankumous luultavasti pyrkii esiintymään, mikäli se siihen kykenee. Vallankumous tulee sensijaan pikemminkin esiintymään *"järjestyksen" nimessä* vastavallankumouksellisen epäjärjestyksen yrityksiä vastaan, eikä päinvastoin, kuten oli laita menneisyydessä.

Sosialismiin siirtymisen aineellisten ja yhteiskunnallisten edellytysten suuren kypsyneisyyden ansiosta diktatuuri ei lännen tulevissa vallankumouksissa muodostu pitkäaikaiseksi. Eikä siihen ilmeisesti tule liittymään terrorin kausi, joka tavallisesti liittyy kansalaissotaan.

Lännen proletariaatin diktatuurilla tulee olemaan kymmeniä muita erikoispiirteitä. Valdeck Rochetin Ranskan kommunistisen puolueen 18. edustajakokoukselle esittämässä selostuksessa on mainittu kaksi yleistä ehtoa, jotka proletariaatin diktatuurin Ranskassa on täytettävä: 1. Sen on turvattava mitä laajin demokratia kaikille työtätekeville ja koko kansalle saadakseen ne osallistumaan sosialismin rakentamiseen ja eri muodoissa valtion hallintaan. 2. Sen on puolustettava uutta sosialistisen demokratian järjestelmää vahingonteolta, jota entiset riistäjäluokat järjestävät palauttaakseen valtansa ja saattaakseen kapitalismin takaisin voimaan.

Tämä on todellakin yleisin proletariaatin diktatuurin käsitys, joka sopii vallankumouksen nykyisiin kehitysehtoihin lännessä.

Ja lopuksi *vallankumouksellisen kehitysprosessin yleisistä näköaloista lännessä.*

---

[10] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 37, s. 245.

Tämä aihe on varsin vaikea, sitä ei ole täysin tutkittu, ja siksi käsittelen vain yhtä, tunnetusti varsin kiisteltyä historiallista yhdenmukaisuutta.

Kuten tunnettua, kapitalismin vakiintuminen maailmanjärjestelmäksi alkoi Ranskassa suuren porvarillisen vallankumouksen ajoista, vaikka tämä vallankumous ei sinänsä ollutkaan kapitalistisen kauden alku.

Tiedämmekö kuitenkaan kovinkaan paljon tapauksia 19. vuosisadan historiasta, jolloin olisi vaadittu voittoisaa porvarillista vallankumousta kapitalismin saattamiseksi valtaan tuossa tai tässä maassa? Oli monia porvarillisia ja porvarillisdemokraattisia liikkeitä, jotka tavallisesti päättyivät tappioon. Se oli myös vuoden 1848 vallankumousten kohtalo. Eräät näistä liikkeistä ja kapinoista eivät liittyneet välittömästi porvaristoon, mutta kaikki ne "tekivät työtä" kapitalismin hyväksi, sillä aikakausi oli sellainen — se oli feodaalisesta yhteiskuntamuodosta kapitalistiseen siirtymisen aikakautta. Joissakin maissa pantiin toimeen tärkeitä porvarillisia uudistuksia, esim. Englannissa vuosina 1832 ja 1867 ja Venäjällä 1861. Toisissa maissa toteutettiin kansakunnan porvarillinen yhdistäminen — Saksassa se toteutettiin "ylhäältä päin", Italiassa samoin pääpiirteissään "ylhäältä", joskin myös alhaalla oli voimakas liike. Mutta voittoisien, niin sanoakseni "täysipainoisten" vallankumousten joukkoon voidaan laskea ehkä vain Belgian vuoden 1830 vallankumous, ja sekin pääasiassa sen ansiosta, että suurvaltain voimasuhde Belgiaan nähden oli sillä hetkellä suotuisa.

Samaan aikaan, huolimatta tästä paradoksista, johon syystä tai toisesta kiinnitetään varsin vähän huomiota, oli 19. vuosisadan loppuun tultaessa lähes koko Eurooppa täysin ja ehdottomasti kapitalistinen.

Tätä on vaikea selittää muutoin kuin sillä tosiasialla, että todella suuri Ranskan porvarillinen vallankumous teki maailman mittakaavassa uuden, silloin edistyksellisen yhteiskuntamuodon voiton hyväksi niin paljon, että

se vapautti muut maat tekemästä kukin kohdallaan saman, eli toteuttamasta välttämättä kansallisissa puitteissa yhtä jyrkän, täydellisen, tiettyyn ajankohtaan rajoittuvan ja voitollisen vallankumouksellisen mullistuksen varmistaakseen siirtymisen feodalismista kapitalismiin. Tällaista ei tapahtunut. Historia on kaikesta päätellen hyvin taloudellinen isäntä eikä vaadi kansoilta suuria voimien ja varojen uhrauksia ilman erityistä tarvetta. On kuitenkin tehtävä yksi tärkeä varaus: miltei jokaisen Euroopan maan historiassa voimme 19. vuosisadalla havaita kapinan, reformin, hallitsijasuvun vaihdoksen, vaalit tai jonkin muun tapahtuman, josta tuli käännekohta ja joka todistaa, että yhteiskunnan kehityksessä on tapahtunut joskus melko huomaamaton, mutta silti todellinen harppaus.

Yhdenmukaisuutta ei tarvitse selvitellä enempää. Se on ilmeinen. On vain tärkeätä todeta, että lokakuun suuri sosialistinen vallankumous järisytti maailmaa paljon voimakkaammin kuin aikoinaan Ranskan vallankumous ja että se teki maailman edistyksen hyväksi sata kertaa enemmän. Lisäksi nykyajan kaikkein kehittyneimmät porvarilliset valtiot ovat verrattomasti kypsempiä sosialistiseen muutokseen kuin kapitalismiin olivat ne Euroopan feodaaliset maat, jotka Ranskan vallankumouksen alkuunpanemalla yleisellä kapitalismiin siirtymisen kaudella varsin nopeaa vauhtia muuttuivat kapitalistisiksi.

Historiatieteiden tri ALEKSANDR GALKIN

Työväenluokan luokkaliitoista

Työväenluokan liittolaiskysymyksellä on teollisesti kehittyneissä maissa sosialistisen vallankumouksen kannalta hyvin tärkeä merkitys. Nykyisissä olosuhteissa tämä ongelma saa erityistä painoa myös siksi, että työväenluokan ydinosa, teollisuusproletariaatti, ei — sikäli kuin voi päätellä viimeisten vuosikymmenien tilastollisten tietojen perusteella — näytä kaikkialla jatkuvasti kasvavan, sen ominaispaino lisääntyvän. Pikemminkin teollisuustyöläisten ominaispaino supistuu eräiden kehittyneiden kapitalististen maiden sosiaalisessa rakenteessa tieteellis-teknisen vallankumouksen kehityksen erityispiirteiden johdosta. Tämä tekee kysymyksen työväenluokan liittolaisista entistä tärkeämmäksi, sillä väestön enemmistön saaminen työväenluokan puolelle on tehtävä numero yksi.

Marxilaiset ovat ratkaisseet työväenluokan liittolaiskysymyksen aina historiallisesti, ts. pitäen lähtökohtana sosiaalisten suhteiden, luokkataistelun ym. eri kehitysvaiheissa muuttuvia konkreettisia olosuhteita. Aikoinaan talonpoikaisto oli työväenluokan tärkein liittolainen taistelussa sosialistisen vallankumouksen puolesta. Mistä se johtui? Ennen kaikkea talonpoikaiston ominaispainosta yhteiskunnassa. Toinen määräävä tekijä oli talonpoikaiston vihamielinen suhtautuminen sellaiseen yhteiskuntajärjestelmään, joka ei ollut suorittanut tai vienyt päätökseen porvarillis-demokraattisia uudistuksia. Feodaalisten jäänteiden säilyminen herätti talonpoikaistossa tyytymättömyyttä ja teki siitä aktiivisen vallankumouk-

sellisen voiman, jonka työväenluokka saattoi johtaa taisteluun sosialististen uudistusten toteuttamisen puolesta.

Mutta jo silloin kun tällainen suhtautumistapa talonpoikaistoon hyväksyttiin proletaaristen vallankumouksellisten keskuudessa, oli nähtävissä, että se ei ole välttämätön maailmanvallankumouksen koko kehityskauden kannalta eikä sovellettavissa kaikkiin maihin. Mm. Englannissa, missä ei sataan vuoteen ole käytännöllisesti katsoen ollut enää perinteellistä talonpoikaistoa, missä oli kehittynyt kapitalistinen farmaritalous ja missä maataloudessa työskentelevän väestön osuus kansasta on ollut perin vähäinen, talonpoikaisto ei ole voinut muodostua työväenluokan tärkeimmäksi liittolaiseksi.

Siitä lähtien teollisesti kehittyneiden kapitalististen maiden yhteiskunnallisessa rakenteessa on tapahtunut syvällisiä muutoksia. Tieteellis-tekninen vallankumous on tehnyt talonpoikaiston häviämisprosessista erityisen voimakkaan. Tämän prosessin havainnollistamiseksi voidaan esittää seuraavat tilastotiedot. Yhdysvalloissa oli vuonna 1906 maatalousväestön osuus maan koko väestöstä 32 pros., mutta vuonna 1964 oli maataloudessa työskentelevien henkilöiden osuus maan koko työkykyisestä väestöstä vain 6,2 pros. Maatalousväestön osuus Ranskan väestöstä oli 20. vuosisadan alussa 45 pros., mutta vuonna 1964 vain 19 pros. työkykyisestä väestöstä. Italiassa tämä prosessi on tapahtunut vielä nopeammin. Vain 13 vuoden aikana, vuosina 1951—1964, maataloudessa työskentelevien osuus supistui siellä 42 pros:sta 25 pros:iin. [1] Tähän verrattavan kehityksen on kokenut myös Saksan Liittotasavalta, missä maataloudessa työskentelevien osuus oli vuonna 1964 11 pros. koko työ-

[1] Tekijän laskelma seuraavista lähteistä: "Statistical Abstract of the United States", Washington, 1965, s. 216; "Annuario statistico Italia", Roma, 1964, s. 336; "Annuaire Statistique de la France", Paris, 1964, s. 63.

kykyisestä väestöstä. [2] Englannissa tämä osuus oli vuonna 1963 3,7 pros. [3]

Kapitalistisessa maataloudessa tapahtuneet prosessit eivät tietenkään ole rajoittuneet tähän. Maatalouden palveluksessa olevien palkkatyöläisten lukumäärä on supistunut jyrkästi, pienten ja keskisuurten ei-kapitalististen talouksien lukumäärä on tuntuvasti laskenut, käynnissä on maaomaisuuden, tuotannon ja pääomien jatkuva keskittyminen. Ja mikä tärkeintä, nämä prosessit jatkuvat edelleen saman suuntaisina.

Millä tavoin tämä seikka voi vaikuttaa kehittyneiden kapitalististen maiden työväenluokan tärkeimmän liittolaisen valintaan taisteltaessa sosialististen uudistusten puolesta? Olisi väärin suoranaisesti torjua talonpoikaisto mahdollisena liittolaisena. Maatalous on ja pysyy hyvin tärkeänä tuotannonhaarana kaikissa maissa. Maataloudessa työskentelevän väestön lukumäärä ylittää erillisten suurimpiin kuuluvien teollisuudenhaarojen palveluksessa olevien henkilömäärän. Sen vuoksi suhtautuminen talonpoikaistoon ja liitto sen kanssa on ollut, on ja säilyy monien vuosien ajan vallankumouksellisen työväenliikkeen strategian ja taktiikan mitä tärkeimpänä kiinteänä osana useimmissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa.

Yksi seikka on syytä vielä ottaa huomioon. Maatalouden uudistumisprosessi tapahtuu kapitalismin vallitessa hyvin tuskallisesti. Siihen liittyy monien tuhansien ihmisten suuria aineellisia menetyksiä ja kärsimyksiä. Tämä lisää maaseudun vallankumouksellista potentiaalia, vaikka onkin huomattava, että ajanjaksoina, jolloin ei ole työttömyyttä, nämä vitsaukset eivät ilmene yhtä kärkevinä kuin muulloin.

On myös välttämättä otettava huomioon, että eräissä kehittyneissä kapitalistisissa maissa on alueita, missä ta-

---

[2] "Statistisches Jahrbuch der Deutschen Democratischen Republik", 1964, s. 248.

[3] "Annual Abstract of statistics", London, N:o 102, 1965, p.107.

lonpoikaisto on yhä säilyttänyt perinteellisen luonteensa ja on huomattavana osana väestöstä.

Siitä huolimatta se seikka, että talonpoikaiston rooli ja ominaispaino yhteiskunnassa supistuvat, pakottaa kehittyneiden kapitalististen maiden kommunistiset puolueet pohtimaan vakavasti kysymystä työväenluokan uudesta tärkeimmästä liittolaisesta. Tällöin katseet kääntyvät henkilöihin, jotka tekevät pääasiassa henkistä työtä ja joita me nimitämme — jonkin verran ehdollisesti ja epätäsmällisesti — älymystöksi. Emme tietenkään voi sivuuttaa sitä tosiasiaa, että tämä sosiaalinen ryhmä on kasvanut kiihkeätä vauhtia viime vuosien aikana. Tiedot älymystön lukumäärästä ovat keskenään ristiriitaisia, sillä käytännössä ei ole yleisesti hyväksyttyä kriteeriota, minkä mukaan erilliset henkilöryhmät lasketaan kuuluviksi älymystöön. Eräiden laskelmien mukaan älymystön osuus lähenee Yhdysvalloissa 10 prosenttia. Voidaan olettaa, että pääasiallisesti henkistä työtä tekevien henkilöiden ominaispaino ei muissakaan teollisesti kehittyneissä maissa ole vähäisempi. Sitä paitsi on muistettava, että älymystön vaikutus yhteiskunnassa on tavallisesti suurempi kuin sen tosiasiallinen osuus työssä käyvästä väestöstä, mikä johtuu sen erikoisasemasta yhteiskunnallisessa työnjaossa. Älymystöllä on hyvin voimakas ideologinen vaikutus yhteiskuntaan. Lisäksi älymystön lukumäärä, ominaispaino ja vaikutus ovat kasvamassa.

On kuitenkin selvitettävä, voiko tästä väestöryhmästä sille yhteiskunnallisessa tuotannon järjestelmässä kuuluvan paikan puolesta tulla työväenluokan vahva ja uskollinen liittolainen.

Kapitalismin objektiivinen kehitysprosessi johtaa siihen, että henkistä työtä tekevien henkilöiden perusosa muuttuu yhä suuremmassa määrin palkkatyöläisiksi. Yhteiskunnallisessa elämässä he joutuvat yhä useammin ristiriitaan kapitalismin yhteiskunta- ja talousjärjestelmän kanssa. Se seikka tekee mahdolliseksi tämän sosiaalisen

ryhmän muuttumisen työväenluokan tärkeimmäksi liittolaiseksi.

Mutta ennen kuin menemme pitemmälle, meidän on vastattava täsmällisemmin kysymykseen: mitä älymystö on? A. Gramscin erittäin suuri ansio on mm. se, että hän oli eräs ensimmäisiä marxilaisia tutkijoita, joka syventyi ajattelemaan näitä kysymyksiä. Käsitykset jotka hän esitti "Vankilavihkoissaan" liittyvät tietenkin sen ajankohdan erityisolosuhteisiin. Mutta hänen esittämänsä ajatukset ovat säilyttäneet suuren merkityksen meidän päiviimme asti.

Gramsci meni paljon pitemmälle kuin oli perinteellinen tulkinta älymystöstä sosiaalisena kerrostumana. Tämä tulkinta oli ollut täysin luonnollinen siinä historiallisessa vaiheessa, jolloin älymystö edusti opillista sivistystä saaneiden ihmisten pientä ryhmää, jolla ei ollut erityistä luokka-asemaa yhteiskunnassa, vaan joka palveli tavallisesti hallitsevaa luokkaa. Pannen aikanaan merkille henkisen työn tekijäin lukumäärän kasvun Gramsci ryhtyi pohtimaan, miten näissä olosuhteissa olisi määriteltävä heidän paikkansa ja merkityksensä yhteiskunnan sosiaalisessa rakenteessa. Hän ryhtyi myös tutkimaan prosesseja, jotka tapahtuvat älymystön sisällä, ja totesi että henkisen työn erikoislaadun lisäksi, joka on älymystöä yhdistävä tunnusmerkki, on olemassa tärkeitä sosiaalisia tekijöitä jotka hajottavat sitä. Hän osoitti että älymystön keskuudessa tapahtuu samanlainen eriytymisprosessi kuin koko luokkayhteiskunnassa. Gramsci ehdotti hyvin mielenkiintoista älymystön jakamista elimelliseen ja perinteelliseen (orgaaniseen ja traditionaaliseen). Hän osoitti, että kukin yhteiskuntaluokka muodostaa syntymis- ja vakiintumisprosessissaan oman älymystönsä, jota Gramsci nimittikin elimelliseksi. Se on puoluekantaista älymystöä, joka muodostaa erottamattoman osan asianomaisesta sosiaalisesta kerrostumasta jne. Mutta tämän lisäksi jokaisessa yhteiskunnassa on olemassa perinteellinen älymystö, joka toteuttaa funktioita jotka ovat vält-

tämättömiä koko yhteiskunnalle eivätkä välittömästi liity mihinkään määrättyyn luokkaan.

Gramsci osoitti, että jokaisen luokan pyrkimyksenä on toisaalta luoda oma elimellinen älymystönsä ja toisaalta vetää puolelleen perinteellinen älymystö, jota ilman valtiovallan reaalinen toteuttaminen ei ole mahdollista.

Tästä ajasta on kulunut pitkä aika. Gramscin havaitsemat tendenssit kehittyvät edelleen. Nyt kun älymystön asema yhteiskunnassa on näin suuri, sen sisällä tapahtuva eriytyminen tulee paljon paremmin ilmi. Osa älymystöstä joka työskentelee välittömästi tuotannon palveluksessa, lähenee yhä enemmän työväenluokkaa ja eräissä tapauksissa on perusteltua lukea se kuuluvaksi työväenluokkaan. Suuri ryhmä henkilöitä, jotka tekevät pääasiassa henkistä työtä, muodostaa elimellisen osan väestön keskikerroksista. Vihdoin osa älymystöstä sulautuu kapitalistisen yhteiskunnan hallitsevaan eliittiin. Taloustieteen professori on intellektuelli, mutta hän voi samanaikaisesti olla Saksan Liittotasavallan kansleri tai Englannin pääministeri, kemian professori on älymystön jäsen, mutta hän voi olla suuren kemiallisen monopolin johtokunnan puheenjohtaja. Sitä osaa älymystöstä, mikä kuuluu hallitsevaan eliittiin, ei tietenkään voida mitenkään pitää työväenluokan potentiaalina liittolaisena. Mutta kaikki muut älymystön ryhmät voivat kulkea sen kanssa rinta rinnan.

Tämän seikan toteaminen johtaa kysymykseen uusista kriteerioista suhtautumisessa älymystöön.

Ei saa unohtaa, että edistyksellinen älymystö on aina esittänyt työväenliikkeessä suurta osaa. Voitaisiin luetella nimeltä kymmeniä intellektuelleja, joista on tullut työväenliikkeen huomattavia teoreetikkoja ja käytännön toimihenkilöitä. Tämä älymystön osa on siirtynyt avoimesti ja peruuttamattomasti työväenluokan kannalle. Tämänkaltainen prosessi on käynnissä nykyaikanakin ja jopa laajemmassa mitassa kuin aikaisemmin. Mutta tämän rinnalla on ongelmana suhtautuminen siihen älymystön

osaan, joka ei siirry työväenluokan kannalle, vaan pitäytyy omissa kannoissaan ja josta siitä huolimatta voi tulla työväenluokan liittolainen.

Marxilais-leniniläiset hylkäävät kiinalaisten punaisten vartiomiesten tavan suhtautua älymystöön. Antimonopolistisen koalition tuloksellisen laajentamisen kannalta on hyvin tärkeää laatia yksityiskohtainen, positiivinen suhtautumistapa älymystöön. Kansainvälinen työväenliike on viime vuosien aikana kerännyt tällä alalla suuren kokemuksen. Voidaan viitata erinomaisiin tuloksiin, joita Italian, Ranskan, Espanjan ja eräiden muiden Länsi-Euroopan maiden kommunistiset puolueet ovat saavuttaneet.

Tehtävänä on laatia toimintaohjelma, joka kykenisi aktivoimaan älymystöä, tätä hyvin erilaisten ihmisten monimutkaista kasaumaa, yhdistäen sen työväenluokkaan.

Sikäli kuin älymystöstä tulee työväenluokan ellei vielä tärkein niin nytkin jo hyvin tärkeä liittolainen, on tietenkin täsmennettävä myös liittolaissuhteiden luonne. Tässä yhteydessä nousee esiin kysymys työväenluokan hegemoniasta. Tällainen hegemonia on hyvin tärkeä, sillä kuten kokemus meitä opettaa, työväenluokan hegemonian puuttuminen tai sen heikentyminen voi aiheuttaa, että vallankumouksellinen liike muuttuu mielettömäksi mellakaksi, jonka kuluessa kadotetaan sosialistiset päämäärät ja ihanteet.

Aikaisemmin kuitenkin sekoitettiin usein proletariaatin hegemonia proletariaatin diktatuuriin, kun pyrittiin toteuttamaan diktatuuria ei vain vihollisiin vaan myös liittolaisiin nähden. Tämä synnytti paljon yhteentörmäyksiä, jotka eri vaiheissa aiheuttivat työväenliikkeelle suurta vahinkoa.

On myös otettava huomioon, että hegemonia suhteissa talonpoikaistoon, joka on vähemmän valistunut ja poliittisesti vähemmän aktiivinen kuin työväenluokka, ei voi olla samanlainen kuin hegemonia suhteissa älymystöön, jolle on ominaista paljon korkeampi sivistystaso, nyky-

päivänä varsin huomattava poliittinen aktiivisuus sekä taipumus itsenäisiin, individualistisiin päätelmiin.

Näyttäisi siltä, että työväenluokan hegemonian älymystöön nähden tulee ilmetä ennen kaikkea marxilais-leninilläisen opin vaikutuksena, sosialististen ihanteiden levittämisenä. Tehtävänä on muuttaa kunkin maan tärkeimmät intellektuaaliset keskukset samanaikaisesti myös työväenluokan ideologisen vaikuttamisen keskuksiksi.

Filologisten tieteiden kand. ALEKSANDR LEBEDEV

Vasemmistolaisesta ekstremismistä

Väitteelle, että kansainvälisen työväen- ja kommunistisen liikkeen nykyiselle vaiheelle on ominaista tuntuvasti voimistunut "vasemmistovaara", on olemassa tarpeeksi perusteluja. Yltiövasemmistolaisuuden ideologia saa eräissä kommunistisissa ja työväenpuolueissa jo virallisen opin merkityksen.

Tämän ilmiön syiden tutkiminen edellyttää ennen kaikkea, että kiinnitetään huomio itse sosiaalisen todellisuuden konkreettisiin ristiriitoihin, tarkastellaan niitä konkreettisia muotoja, joita luokkataistelu saa tällä hetkellä eri maissa.

Tällöin ei pidä kuitenkaan kadottaa näköpiiristä liioin sitä varsin merkittävää seikkaa, että äärivasemmistolaisilla opeilla, jotka ovat nyt levinneet niin laajalle, on oma historiansa kommunistisessa ja työväenliikkeessä.

Kommunistisessa ja työväenliikkeessä on ollut aina, eri maissa, eri muodoissa ja eriasteisina, äärivasemmistolaisia virtauksia ja tendenssejä, kunnes ne vihdoin historiallisessa lähimenneisyydessä lakkasivat esiintymästä klassisessa muodossa. "Vasemmistokommunismin" kehityksen historiallinen tarkastelu on varsin mielenkiintoista selvitettäessä "vasemmistovaaran" nykyisiä muotoja eri maiden kommunistisessa ja työväenliikkeessä.

Lenin kirjoitti vuonna 1920: "Vasemmistolaisen kirjaviisauden vaara kommunismissa on tietenkin tällä hetkellä tuhat kertaa pienempi ja vähemmän tuntuva kuin oikeistolaisen kirjaviisauden (ts. sosiaali-šovinismin ja

kautskylaisuuden) vaara, mutta — Lenin huomauttaa heti — näinhän on vain siksi, että vasemmistolainen kommunismi on virtauksena aivan nuori, vasta syntymässä. Vain senvuoksi tämä sairaus on tietyissä olosuhteissa helposti parannettavissa, ja sen lääkitsemiseen on välttämättä ryhdyttävä mitä tarmokkaimmin". [1]

Tämän päivän ja lähimenneisyyden (esim. Kiinan) tapahtumat antavat kuitenkin aihetta olettaa, että vasemmistokommunismin "sairautta" ei parannettu aikanaan, että sen lääkitseminen tapahtui ilman tässä tapauksessa välttämätöntä "suurinta tarmoa" ja että tämä sairaus, joka eräissä tapauksissa jäi hoitamatta, ei nykyisin enää ole "lastentauti", toisin sanoen vaaraton ja sopivasti lääkittynä nopeasti ohimenevä kuten tuhkarokko. Taistelu tätä sairautta vastaan ei voi rajoittua enää hetkelliseen kampanjaan ilman uusien tosiasioiden pohjalla tapahtuvaa perinpohjaista teoreettista perustelua.

"Vasemmistosairauden" vaaraa aliarvioitiin selvästi kommunistisessa ja työväenliikkeessä. Teoksia jotka oli omistettu tieteellisen kommunismin perustajien näkemyksille tasanjako-, "kasarmi-" ja "karkean" kommunismin aatteista, tutkittiin riittämättömästi. Tällä alalla työ on alkanut vasta aivan viime aikoina. Leninin kannanottoja kommunistisessa liikkeessä esiintyvää "vasemmistosairautta" vastaan ei meillä ole myöskään tähän saakka tutkittu kaikin puolin historiallisesta perspektiivistä, ja niitä tulkitaan vieläkin usein vain taktisina tehtävinä, jotka olivat kommunistisen ja sosialistisen liikkeen edessä Leninin tunnetun kirjan kirjoittamisen aikaan. Ensimmäisen suuren venäläisen marxistin G. V. Plehanovin perinnön periaatteellisen merkityksen pitkään jatkunut väheksyminen johtui kiistattomasti juuri vasemmistovaaran aliarvioimisesta kommunistisessa liikkeessä. Plehanovin maailmankatsomuksessa esiintyvien objektivististen tendenssien arvostelu syrjäytti hyvin pitkäksi ajaksi

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 88.

maassamme Plehanovin katsomusten konkreettisen erittelyn kokonaisuudessaan, sitä paitsi mainittujen tendenssien merkitystä suurenneltiin äärimmilleen, kun taas Plehanovin tuotannon yleistä antisubjektivistista suuntaa tulkittiin usein väärin. Tilanne on alkanut jonkin verran parantua vasta aivan viime aikoina.

Tällaisiin laiminlyönteihin kuuluu myös sellaista suuruusluokkaa olevan marxilaisen ajattelijan kuin A. Gramscin filosofisten, sosiologisten, poliittisten ja muiden katsomusten vähäinen käsittely. Kuitenkin juuri Gramscin katsomuksilla on osoitetusta syystä johtuen täysin erikoinen, poikkeava merkittävyys, sillä juuri hänen teoksissaan analysoitiin kommunistisessa ja työväenliikkeessä esiintyvä "vasemmisto"-vaara ja "vasemmistosairaus" — Italian vapausliikkeen eräiden erityispiirteiden vaikutuksesta — johdonmukaisen luovan marxismin kannalta täysin reaaliseksi uhkaksi maan työväenliikkeen etujoukon aktiivisimman osan kehitykselle.

Tältä näkökannalta Gramscin taistelu Italian sosialistisessa ja kommunistisessa liikkeessä esiintynyttä Bordigan edustamaa suuntausta vastaan saa nykypäivinä periaatteellista merkittävyyttä ja tämän taistelun teoreettiset näkymät säilyttävät merkityksensä nykyiselle kansainväliselle työväenliikkeelle.

Lenin kirjoitti teoksessaan "Vasemmistolaisuuden lastentauti kommunismissa", tarkoittaen Italian sosialistisen puolueen johdon (Serrati) sovittelevaa suhtautumista reformistisiin ja oikeisto-opportunistisiin virtauksiin: "Tuollainen virheellinen, epäjohdonmukainen ja selkärangaton suhtautuminen opportunistisiin parlamenttimiehiin synnyttää toisaalta 'vasemmisto'-kommunismia ja toisaalta se *'jossain määrin'* — kuten Lenin korostaa — puolustaa sen olemassaoloa". [2] Arvostellen jyrkästi Serratia hänen sympatioistaan reformismia kohtaan ja itsepintaisesta haluttomuudesta karkottaa reformistinen

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 41, s. 50.

ryhmä puolueesta Lenin kirjoitti: "Hän toistaa koko ajan samaa ajatusta: taktiikan tulee olla joustavaa. Ajatus on oikea. Mutta kun koko juttu on juuri siinä, että Serrati *kiskoo oikealle,* kun Italian nykyoloissa pitäisi *kiskoa vasemmalle.* Voidakseen suorittaa menestyksellisesti vallankumouksen ja varmistaa sen Italian puolueen on otettava vielä *tietty askel vasemmalle* (sitomatta lainkaan käsiään ja unohtamatta, että myöhemmin olosuhteet voivat hyvinkin pakottaa ottamaan tiettyjä askelia oikealle)." [3]

Todellakin, kun vallankumouksellinen tilanne oli maassa ohitettu, Italian kommunistisessa liikkeessä puhkesi aluksi kukoistukseen bordigalaisuus ikään kuin vastauksena Italian sosialistisessa puolueessa vallitsevaa vapausliikkeen ratkaisevalla hetkellä pettänyttä opportunismin ja reformismin ylivaltaa kohtaan. Todellakin, "selkärangaton" suhtautuminen oikeisto-opportunismiin synnytti tällaisen vasemmistovirtausten kukoistuksen mahdollisuuden sen ajan Italian työväenliikkeessä ja jopa tiettyyn asteeseen saakka aluksi puolustikin sitä Italian proletariaatin etummaisten rivien huomattavan osan silmissä. Kuten tunnettua, kehitys johti silloin Italiassa siihen, että sosialistisen puolueen hajoamisen ja kommunistisen puolueen perustamisen jälkeen vasemmistolainen äkkijyrkkyys tuli Italian kommunistisen puolueen viralliseksi ideologiaksi. Puolueen marxilaisen kasvatuksen saanut osa teki tuolloin virheen arvioidessaan bordigalaisuutta, mikä alkuaikoina esti kommunistien taistelua fasismin vaaraa vastaan.

Gramscin ystävä ja läheinen taistelutoveri Togliatti on antanut tästä asiasta katkeran todistuksen: "Gramscin ja Bordigan välillä oli alusta alkaen syviä erimielisyyksiä. Mutta pelosta että hänet sekoitettaisiin oikeistolaisiin aineksiin Gramsci teki virheen, sillä hän ei ryhtynyt toimenpiteisiin esiintyäkseen yhdessä Bordigan kanssa re-

[3] V. I. Lenin, sama teos, ss. 415—416.

formisteja ja keskustalaisia vastaan ja sanoutuakseen samanaikaisesti hänestä irti julkisesti. Hän ei kyennyt tällä hetkellä eikä kommunistisen puolueen olemassaolon alkuaikana käymään *taistelua kahdella rintamalla.*" "Tämä virhe", toteaa Togliatti edelleen, "tuli meidän puolueellemme varsin kalliiksi: se antoi Bordigalle mahdollisuuden käyttää hyväksi pettymystä ja pessimismiä, jotka valtasivat proletariaatin etujoukon erään osan sen jälkeen, kun tehtaiden valtaaminen syyskuussa 1920 oli päättynyt epäonnistumiseen reformistien petoksen seurauksena, tyrkyttääkseen kommunistiselle puolueelle lahkolaismaista, anti-leniniläistä politiikkaa, joka heikensi sen kykyä poliittiseen toimintaan ja helpotti fasismin esiinnousua." [4]

Sanotusta seuraa, että jos oikeisto-opportunismi todella synnyttää ja jopa tiettyyn rajaan saakka "puolustaakin" ultravasemmistolaisten virtausten syntymistä työväenliikkeessä, niin se ei vielä merkitse sitä, että lahkolaisuutta voitaisiin pitää väistämättömänä muotona reformismin ja revisionismin voittamiselle työväenliikkeessä, eikä sitäkään, että ultravasemmistolaiset virtaukset olisivat periaatteessa kahdesta pahasta pienempi. Tietyssä mielessä lahkolaisuus on vain revisionismin ja reformismin huono antiteesi, ei muuta.

"Taistelussa bordigalaisuuden kitkemiseksi puolueestamme Gramsci osoitti tavatonta aktiivisuutta," kirjoitti Togliatti. "Voidaan sanoa, että hän valloitti yksinään uudelleen puolueelle kaaderit. Koko puolue, joka oli fasismin valtaantulon jälkeen joutunut vaarallisen jähmettyneeseen tilaan, herätettiin ja uudestikasvatettiin harjoittamalla järjestelmällistä työtä sen bolševisoimiseksi." [5] Tehtävä ei tällöin rajoittunut vain "puhtaasti organisatoriseen" työhön.

---

[4] P. Togliatti: Izbrannyje statji i retshi, t. I (1923 — lokakuu 1956), M., 1965, s. 204.

[5] P. Togliatti: Izbrannyje statji i retshi, osa I, s. 205.

Pohtiessaan bordigalaisen ekstremismin olemusta, sen synnyn syitä ja sen hävittämisen menetelmiä Gramsci kiinnitti suoruudella, joka on ominaista parhaille marxilais-leniniläis-tyyppisille ajattelijoille, huomion itse marxilaisessa teoriassa sen silloisessa kehitysvaiheessa olevien ristiriitojen historiallisiin syihin, ristiriitojen, jotka ruokkivat bordigalaista oppisuuntaa, vulgärisoidun "karkean" marxilaisuuden yhtä muotoa.

Gramsci kirjoitti "Vankilavihkoissaan", että "tietyssä suhteessa käytännön filosofian eräitä virtauksia, juuri kaikkein vulgääreimpiä ja sen vuoksi kaikkein levinneimpiä, vastaan tulisi kohdistaa se sama kritiikki (tai sen tyyppinen kritiikki), jota nykyaikainen historismi kohdistaa vanhaan kriittiseen metodiin ja vanhaan filosofiaan". [6] Mikä sitten aiheutti vulgääristen virtausten leviämisen marxilaisessa filosofiassa?

"Alusta alkaen", kirjoitti Gramsci, "käytännön filosofian edessä oli kaksi tehtävää: sen oli voitettava nykyaikaiset ideologiat niiden kaikkein hienoimmassa muodossa kyetäkseen muodostamaan oman riippumattoman älymystön ryhmän ja kasvattamaan kansanjoukkoja, joiden kulttuuri oli keskiaikainen. Tämä toinen tehtävä, joka oli tärkein... nieli kaikki voimat paitsi määrällisesti myös laadullisesti; nimenomaan näitä "opettavaisia" tarkoitusperiä ajatellen uusi filosofia omaksui kulttuurin muodon, joka oli jonkin verran korkeampi kuin keskinkertainen kansan kulttuuri (joka oli äärettömän alhainen), mutta ehdottomasti kelpaamaton taisteluun valistuneiden luokkien ideologioita vastaan, samaan aikaan kuin itse tämä uusi filosofia syntyi nimenomaan ylittääkseen aikansa kulttuurin korkeimman ilmenemismuodon." [7]

Tällainen oli siis se reaalinen, objektiivisista syistä johtuva ristiriita, johon marxismi törmäsi heti syntymän-

---

[6] A. Gramsci: Izbrannyje proizvedenija, osa 3, s. 107.

[7] A. Gramsci: Izbrannyje proizvedenija, osa 3. s. 83.

sä jälkeen. Ja tämä ristiriita oli oivallettava marxismissa sen omaksi ristiriidaksi.

Todellakin, sanoi Gramsci, jos yhdeltä puolen "käytännön filosofia kruunaa koko ... liikkeen henkisen ja siveellisen reformin puolesta" [8], niin toiselta puolen käytännön filosofian on jo heti syntymähetkestä alkaen omaksuttava muoto, joka on tajuttavissa joukoille, jotka kehityksensä siinä vaiheessa "eivät voi omaksua filosofiaa muutoin kuin uskontona" [9]. Sen vuoksi, Gramsci sanoo, myös itse käytännön filosofian käy niin, että se "pyrkii muuttumaan ideologiaksi... toisin sanoen luomaan ehdottomien ja ikuisten totuuksien dogmaattista järjestelmää". Täten käytännön filosofia "levinneimmässä muodossaan...kadottaa älymystön korkeimman kerroksen keskuudessa huomattavan osan kulttuurisesta vaikutuskyvystään, jonka se niin suuressa määrin on hankkinut kansanjoukkojen keskuudessa ja älymystön keskikerroksissa, jotka haluavat, pyrkimättä rasittamaan itseään järkeilyillä, näyttää mahdollisimman kokeneilta. Kuten Engels kirjoitti, monista on hyvin mukava uskoa, että he voivat huokealla ja ilman mitään ponnistuksia omaksua joitakin määritelmiä, jotka mahduttavat itseensä koko historian ja koko poliittisen ja filosofisen viisauden." [10]

Marxilaisuuden historiaa ei saa tulkita, jos yhdymme Gramscin käsitykseen, vain marxilaisuuden taisteluksi erilaisia avoimia taantumuksellisia porvarillisia teorioita vastaan tai taisteluksi vain yhtä marxilaisuuden vääristelyn muotoa, oikeisto-opportunistista revisionismia vastaan. Dogmatismia ei saa vaieten jättää revisionismin ulkopuolelle (luoden samalla vaikutelman dogmatismista ilmiönä, joka on melkeinpä marxilaisuuden "sisäinen" asia).

---

[8] Sama teos, s. 86.

[9] Sama teos, s. 29.

[10] Gramsci: sama teos, s. 153.

Marx lausui kerran hänen sanomakseen varsin merkillisen lauseen, joka osoittaa tieteellisen kommunismin perustajan hyvin voimakasta vastenmielisyyttä oman oppinsa dogmaattista tulkintatapaa kohtaan: "Yksi asia on selvä," hän sanoi, "minä itse en ole marxilainen." [11] Näitä sanoja muistellen Engels huomautti tarkoittaen eräitä Marxin "jatkajia": "On lisäksi sangen luultavaa, että hän sanoisi näistä herroista samaa, minkä Heine sanoi jäljittelijöistään: Minä kylvin lohikäärmeitä, mutta korjasin kirppuja."

"Näiden ihmisten voimattomuutta voidaan verrata vain heidän julkeuteensa", Engels totesi edelleen. [12]

Marx ja Engels olivat tunnetusti säälimättömiä marxilaisen kirjallisuuden aatteellisen tason kaikenlaista alentamista kohtaan. Torjuen päättävästi marxilaisuuden satunnaisten myötäkulkijain hoipertelun he eivät kaihtaneet arvostelemasta terävästi parhaita ystäviään, milloin he havaitsivat vähänkin merkkejä dogmaattisesta suhtautumistavasta elävän todellisuuden ilmiöihin. Erityisen jyrkästi he esiintyivät yksipuolisia johtopäätöksiä ja kaikenlaisia vallankumouksellisia fraaseja kohtaan. Heidän teoksistaan ja kirjeistään, jotka ovat täynnä syvää varmuutta työväenluokan lopullisesta voitosta, kuultaa jatkuva huoli heidän luomansa vallankumouksellisen teorian kohtalosta sen valtavan levinneisyyden vuoksi. Myöhempi aika osoitti, että tämä levottomuus ei ollut aiheeton. Sellaisten marxilaisuuden lahjakkaiden propagandistien kuin P. Lafarguen, F. Mehringin ja G. Plehanovin suurista teoreettisista ansioista huolimatta marxilaisen kirjallisuuden yleinen taso aleni Marxin ja Engelsin kuoleman jälkeen, II Internationaalin aikana. Niissä olosuhteissa syntyi maaperää niille marxilaisuuden vääristymille, jotka olennoituivat mm. "vasemmistokommunismissa".

---

[11] K. Marx, F. Engels, Teokset (ven.), osa 35, s. 324.

[12] K. Marx, F. Engels, Teokset, osa 37, s. 383.

Gramscin elinaikana "vasemmistovaarasta" tuli merkittäväksi ajanjaksoksi suurin vaara Italian työväenliikkeessä, ja juuri hän oivalsi ensimmäisenä tämän. Gramscin perintöä ei voida irrottaa yleismarxilaisesta perinteestä ja opista; hänen perintönsä on niiden elimellinen osa. Ja juuri tämä antoi Gramscille mahdollisuuden tutkia niin hedelmällisesti kommunistisen liikkeen kysymyksiä, jotka yhteiskunnallisen elämän kehityskulku hänen elinaikanaan nosti esiin. Mutta ei voida pyyhkiä näkymättömiin myöskään Gramscin omaperäisyyttä filosofina ja poliitikkona. Tässä omaperäisyydessä on hänen luovan perintönsä suurenmoinen arvo, tämän perinteen ajankohtaisuus meidän päivinämme.

Historiallisten tieteiden kand. HERMAN DILIGENSKI

Vallankumouksellisen ideologian ja joukkotajunnan keskinäissuhteesta

A. Gramscin ajatukset vallankumouksellisesta tietoisuudesta liittyvät Leninin klassisiin määritelmiin vaistonvaraisuuden ja tietoisuuden keskinäissuhteesta työväenliikkeessä.

Leninin tavoin Gramsci oli sitä mieltä, että itse työläisjoukot eivät voi luoda johdonmukaista vallankumouksellista tietoisuutta, vaan että sen tuo työväenliikkeeseen vallankumouksellinen sosialistinen älymystö.

Vallankumouksellisen ideologian omaksuminen joukkojen keskuudessa on monimutkainen tiedostus- ja psykologinen prosessi. Gramscia kiinnosti erityisesti tämän prosessin luonne, sen mekanismi, suhde joka vallitsee ulkoa tuodun tietoisuuden ja sen tietoisuuden välillä, joka syntyy spontaanisti "tavallisella" rivityöläisellä.

Millaiset ovat reaaliselta sisällöltään ne suhteet, jotka vallitsevat toisaalta ideologian luojina ja opettajina esiintyvien ja toisaalta niiden välillä, jotka tässä tapauksessa ovat oppilaina? Onko tässä kysymys koulumaisista suhteista, joiden vallitessa "oppilas" ottaa passiivisesti vastaan sen minkä "opettaja" tarjoaa, vai esittävätkö joukot tässä oppimistapahtumassa jonkinlaista itsenäistä osaa?

Historiallinen kokemus on näyttänyt, että Gramscia askarruttaneilla kysymyksillä on suuri merkitys. Marxismin vastustajat valitsevat tämän kysymyksen spekulaationsa kohteeksi väittäen, että proletariaatin luokkatietoisuus ei ole sen omaa tietoisuutta, vaan älymystön, teoreetikkojen ulkoa sille tyrkyttämää.

Toisaalta siitä tavasta, millä nämä kysymykset ratkaistaan käytännössä, riippuvat vallankumouksellisen liikkeen tiet ja kohtalot.

Ideologisen etujoukon merkityksen väheksyminen, sen käsittäminen pelkäksi joukkojen spontaanien purkausten luetteloimiseksi johtaa jäljessä kulkemiseen, joukkojen alistamiseen porvarillisen ideologian valtaan. Mutta yhtä vaarallinen on myös vastakkainen äärimmäisyys, suhtautuminen joukkoihin kuin puhtaaseen paperiarkkiin, kuin karkeaan materiaaliin "mestari-ideologien" käsissä. Viimeisimmän todistuksen tästä vaarasta antaa maolaisuuden teoria ja käytäntö.

Marxilainen vallankumousteoria ei ole tieteellinen vain siksi, että se kuvastaa yhteiskunnallisen kehityksen objektiivisia lainmukaisuuksia, vaan myös siksi, että se ilmaisee itse joukkojen intressejä ja se voi ilmaista näitä intressejä vain ottamalla täysin huomioon ne tarpeet, joita todellisuudessa ns. "rivimiehellä" on. Tästä periaatteesta luopuminen voi helposti muuttaa "opettajan" siksi kaskun tuomariksi, joka tuomitsi syytetyn hirtettäväksi tämän oman edun tähden.

Mutta eikö näin ole jo käynyt niiden, jotka palvovat Mao Tse-tungin aatteita, joiden mukaan joukkojen on oltava puutteessa omien intressiensä vuoksi?

Osoittaessaan että "itsenäisestä, itse työläisjoukkojen ... luomasta ideologiasta ei voi olla edes puhetta" [1], Lenin oli kaukana johtopäätöksestä, että vallankumouksellinen ideologia voitaisiin yleensä luoda joukkojen ohi, ilman minkäänlaista yhteyttä niihin. Ideaalit, joita sosialistinen teoria pitää ohjeinaan, vastaavat työväenluokan vaistonvaraista pyrkimystä sosialismiin, ja sitä paitsi jo tämä vaistonvarainen aines on tietoisuuden ituna.

Edelleen Lenin totesi jo kirjassaan "Mitä on tehtävä?" että työläiset osallistuvat sosialistisen ideologian kehittelyyn, mutta vain silloin ja sikäli kuin he onnistuvat

---

[1] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 6, s. 39.

omaksumaan enemmän tai vähemmän aikakautensa tietoa ja viemään sitä eteenpäin. Ja jotta tämä onnistuisi työläisille useammin, sitä varten on välttämätöntä pitää mahdollisimman suurta huolta työläisten tietoisuustason kohottamisesta yleensä, sitä varten on välttämätöntä, että työläiset eivät sulkeutuisi "työläisille tarkoitetun kirjallisuuden" keinotekoisiin rajoihin, vaan oppisivat omaksumaan yhä enemmän ja enemmän yleistä kirjallisuutta" [2].

Lenin ei siis pidä joukkojen sosialistisen tietoisuuden kehittämistä ideologien muotoilemien, valmiiden ja loppuun saakka pureskeltujen johtopäätösten lainaamisena, vaan heidän omana intellektuaalisena kasvutapahtumanaan, teoreettisten tietojen omaksumisena, heidän omana voimistuvana lähenemisenään ideologien tasoa tai tasoa jolla itsenäinen, älyperäinen teoreettinen pohdiskelu on mahdollinen.

Tällainen asennoitumistapa joukkojen tietoisuuden ongelmaan on selvä osoitus marxilaisesta vallankumouksellisesta humanismista; se on perin juurin vastakkainen kuin käsitys ideologiasta ihmisten, joukkojen käsittelyn välineenä, vaikka viimeksimainittu tapahtuisikin historiallisten lakien, objektiivisen välttämättömyyden ja muiden "korkeiden" motiivien nimissä. Marxismi-leninismi ei tarkastele vallankumouksellista ideologiaa tavalliseen ihmiseen nähden ulkopuolisena ilmiönä, vaan hänen omana sisäisenä, erottamattomana omaisuutenaan, hänen henkisen vapautensa perustana.

Tätä marxilaisen humanismin periaatetta Gramsci on kehittänyt eteenpäin teoksissaan, varsinkin "Vankilavihkoissaan". Gramsci pitää tieteellistä ideologiaa eli filosofiaa yksilön rikastumisen ja kukoistuksen tekijänä. Gramscin ihanteena on henkilö, joka tietoisen ja kriittisen ajattelun avulla muokkaa oman maailmankatsomuksen ja valitsee täten, kiihkeän älyllisen toiminnan tulok-

---

[2] V. I. Lenin, Kootut teokset, osa 6, s. 39.

sena, oman toimintakentän, osallistuu tehokkaasti maailmanhistorian täyttymiseen sen sijaan että odottaisi ympäröivän maailman muotoilevan hänen persoonallisuuttaan. Tällainen on ideaali, mutta siihen johtava tie on pitkä ja vaivalloinen, sitä ei voida saavuttaa kaikissa historiallisissa olosuhteissa. Henkilöä, joka on "oman itsensä johtaja", ei voida luoda taikasauvan viittauksella. Työtätekevien enemmistön käytettävissä olevat mahdollisuudet maailman rationaaliseen tiedostamiseen ovat reaalisessa todellisuudessa hyvin rajoitetut. Gramsci paljastaakin massatietoisuuden ristiriitaisuuden, osoittaa sen sisältävän sekä rationaalisia että irrationaalisia aineksia.

Massatietoisuuden rationalismi ilmenee siinä, mitä Gramsci nimittää "kansanfilosofiaksi" ja "arkiseksi ajatteluksi". Sen lähteenä on työtätekevien oma kokemus, ennen kaikkea työssä hankittu kokemus. Henkilö joka osallistuu välittömästi tuottavaan työhön, on tekemisissä aineellisten asioiden kanssa, itse luo niitä. Siksi hän tottuu oivaltamaan ilmiöiden konkreettisen yhteyden.

Mutta tämä kansan tietoisuuden vaistonvarainen rationalismi on yhtä suuressa määrin rajoittunut kuin on rajoittunut sitä ruokkiva kokemus, se on luonteeltaan konkreettis-esineellistä, se muotoutuu vain empiirisesti koettujen ilmiöiden rajoissa, eikä ulotu koskemaan ilmiöitä, jotka ovat välittömän työkokemuksen rajojen ulkopuolella. Sosiaalisen todellisuuden tiedostaminen kaikessa monimutkaisuudessaan on kuitenkin mahdotonta vain oman rajoitetun kokemuksen tietä. Sen pohjalla työläinen voi luoda itselleen vain kapean käsityksen omista suhteistaan yksityiseen kapitalistiin, kun taas yhteiskunnalliset suhteet kokonaisuudessaan jäävät häneltä varjoon. Tällaisten suhteiden ymmärtämiseen tarvitaan välttämättä teoreettista, abstraktia ajattelua, joka täydellisenä on mahdotonta työtätekevien enemmistölle heidän riittämättömän sivistys- ja kulttuuritasonsa vuoksi.

Näissä olosuhteissa syntyy ja kehittyy tietysti vaistonvarainen tendenssi yhteiskunnallisten prosessien suuren maailman tiedostamiseen irrationaalisella pohjalla. Tai toisin sanoin ilmaistuna, "kansanfilosofian" vaistonvarainen rationalismi ei voi kehittyä itsestään johdonmukaiseksi tieteelliseksi maailmankatsomukseksi. Mutta, kuten Gramsci korostaa, se luo joukkojen keskuudessa pohjan, edellytykset tieteellisen ideologian omaksumiselle.

Nämä Gramscin ajatukset ennakoivat suuresti nykyistä sosiaalipsykologian ja ideologian välisen suhteen kysymyksenasettelua.

Gramscille oli selvää, että yllämainittua irrationalismia ei voida täysin voittaa joukkojen intellektuaalisen tason pysyessä sanotunlaisena. Johtopäätös, jonka hän teki tästä historiallisesti määräytyneestä tilanteesta oli: "Joukot sellaisenaan eivät voi omaksua filosofiaa muuna kuin uskontona" [3]. Eli ts. tietyissä historiallisissa olosuhteissa vallankumouksellinen teoria taittuu väistämättä massatajunnassa enemmän tai vähemmän irrationaalisesti.

Tämä irrationalismi voi saada erilaiset muodot. Se voi esiintyä spontaanissa, vastuuta kaihtavassa mellakoinnissa, joka ei halua ottaa huomioon objektiivisia olosuhteita, vallankumouksellisen liikkeen reaalisia mahdollisuuksia; se voi ilmetä myös pyrkimyksenä ratkaista kerralla, yhdellä iskulla, kaikki kypsyneet taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä koskevat ongelmat, pyrkimyksenä pystyttää kerralla omalaatuinen "paratiisi maan päälle". Toisenlaisissa historiallisissa olosuhteissa se ilmenee "totaalisen" sosiaalisen mullistuksen messiaanisena, passiivisena odotuksena.

Mutta vaikka joukot eivät voikaan omaksua ideologiaa muutoin kuin uskontona, se ei merkitse, että tieteellisen vallankumouksellisen tietoisuuden yhdistäminen joukkoliikkeeseen olisi yleensä mahdotonta niin kauan kuin työtätekevien intellektuaalinen taso ei ole tarpeeksi

---

[3] A. Gramsci, Valitut teokset, osa 3, s. 29.

korkea. Se merkitsee vain, että tämän yhdistämisen muotojen tulee vastata joukkojen psykologian sanottuja erikoisuuksia.

Puhuessaan uskonnosta Gramsci ei tietenkään tarkoittanut enempää ideologian tieteellisen tason väheksymistä kuin ns. jumalanrakentamistakaan, tieteelliselle ideologialle soveltumattoman uskonnollisen kuoren antamista sille. Kysymys on muusta. Jos kerran ihminen ei voi itsenäisesti tiedostaa, intellektuaalisesti selvittää kaikkia yhteiskunnallisen elämän ongelmia kaikissa keskinäisyhteyksissään enempää kuin niitä ihanteita, joiden puolesta hän taistelee, niin hänen on uskottava etujoukon, ideologien, laatimien toimintaohjelmien olevan oikeita. Mutta tämä taas synnyttää välttämättömän luottamuksen etujoukon arvovaltaa kohtaan, ankaran kurinalaisuuden ja organisaatiolle alistumisen. Ilman tätä ei työväenliikkeen ideologinen yhtenäisyys ole mahdollinen, enempää kuin minkäänlainen menestyksellinen taistelu yhteiskunnan perinpohjaisen uusimisen puolesta. Korostaessaan "Vankilavihkoissaan" kaikkien näiden momenttien merkitystä ideologisen yhtenäisyyden välttämättömänä muotona tietyissä historiallisissa olosuhteissa Gramsci kehittelee leniniläistä säälimättömän taistelun perinnettä sekä oikeisto-opportunismia että anarkistista vasemmistolaisuutta vastaan, jotka esiintyvät abstraktisen demokraattisuuden, humanismin jne. tunnuksin puolueen kurinalaisuutta vastaan.

Olemukseltaan tällaiset esiintymiset ovat utooppisia, ja käytännössä ne johtavat passiivisuuteen, kieltäytymiseen liikkua päättävästi eteenpäin, porvarillisen demokratian säilyttämiseen, valheellisen, kapitalistista riistoa naamioivan humanismin vakiinnuttamiseen. Toiselta puolen edellä lueteltuja ideologisen yhtenäisyyden ehtoja ei pidä absolutisoida, muuttaa itsetarkoitukseksi. Historiallinen kokemus on osoittanut, miten vaarallista on tällainen absolutisoiminen, jolloin järjestyneisyys muuttuu byrokratiaksi, kurinalaisuus demokratian tukahduttamiseksi ja

luottamus auktoriteetteihin yksilönpalvonnaksi. Näissä olosuhteissa vallankumouksellinen ideologia kadottaa humanistisen olemuksensa ja muuttuu, Gramscin sanoja lainaten, "alistettujen uskonnoksi".

Nimenomaan tästä syystä on erityisen tärkeää pitää mielessä tällaisen, jossain määrin uskontoon ja auktoriteettiin nojaavan tietoisuuden historialliset lähtökohdat ja siis myös historiallinen rajoittuneisuus. Joukkopsykologian irrationaalisten tendenssien ja vallankumouksellisen teorian rationalismin välinen ristiriita ei ole ikuinen, se voidaan voittaa, kuten Gramsci sanoi, "laajojen kansankerrosten intellektuaalisen kohoamisen tietä" [4]. Työväenliikkeen tietoisen etujoukon onkin työskenneltävä tällaisen kohottamisen parissa, "jotta joukon muodottomalle ainekselle annettaisiin yksilöllisyys" [5].

On todettava, että tämä toiminta ei voi olla tuloksellista, jos se lähtee vain jaloista valistuspyrkimyksistä sen sijaan, että nojaisi joukkojen tietoisuudessa oleviin reaalisiin tendensseihin ja ottaisi huomioon työtätekevien intellektuaalisten tarpeiden konkreettisen tason ja luonteen.

Lopuksi haluaisin pysähtyä tarkastelemaan, kysymyksen asetteluina, muutamia näistä tendensseistä, jotka ovat ominaisia kehittyneissä kapitalistisissa maissa nykyisin vallitsevalle tilanteelle.

Kukaan tuskin kiistää sitä tosiasiaa, että tieteellis-tekninen vallankumous, muutokset aineellisten ja henkisten tarpeiden luonteessa ja rakenteessa sekä työtätekevien elämäntavassa, jyrkät muutokset yhteiskunnan sosiaalisessa rakenteessa ja vihdoin joukkotiedotusvälineiden ennennäkemätön kehitys aiheuttavat tiettyjä vaistonvaraisia muutoksia joukkojen tietoisuudessa. Sen sijaan me emme tiedä riittävän selvästi, millainen on näiden muutosten luonne ja niiden yleinen tendenssi.

---

[4] A. Gramsci, Izbrannyje proizvedenija, osa 3, s. 31.

[5] Sama.

Länsimaisessa sosiologiassa ovat hyvin yleisiä teoriat, joiden mukaan nykyaikaisessa yhteiskunnassa tulee yhä vallitsevammaksi tyypiksi "ulkoa ohjattu" ihminen, ihminen jonka psykologinen suuntautuminen, elämän normit ja arvojärjestelmä määräytyvät hallitsevan eliitin tyrkyttämien standarttien mukaan. Minusta tuntuu, että iloitessamme siitä, että tällaiset teoriat paljastavat nykyaikaisen kapitalismin mätäpaiseita, me usein hyväksymme ne varauksetta. Ne sisältävät todella huomattavan järjellisen jyvän heijastaessaan tiettyjä reaalisia ilmiöitä. Useimpien työalojen kasvava intellektuaalinen sisällyksettömyys ja mataloituminen, vapaa-ajan ja kulttuurin standarttisoituminen — kaikki tämä synnyttää epäilemättä vakavan uhkan yksilön henkisestä, intellektuaalisesta kurjistumisesta ja orjuutuksesta.

Mielestämme olisi kuitenkin väärin sulkea silmät nykyaikaisen sosiaalisen kehityksen toiselta puolelta, joka sisältää valtavat mahdollisuudet joukkojen intellektuaaliselle kehittämiselle. Nykyaikainen tekniikka vaatii yhä useammin hyvin sivistynyttä työntekijää, joka on saanut paitsi käytännöllisen myös teoreettisen koulutuksen; työtätekevien sivistystason huomattava kohoaminen useimmissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa on täysin kiistatonta; joukkotiedotusvälineet mahdollistavat tavallisen ihmisen intellektuaalisen näköpiirin tuntuvan laajenemisen ja lisäävät hänen informaatiolähteitään.

Mielestäni näkökohta, jonka ryhmä ranskalaisia marxilaisia esitti äskettäin aikakauslehdessä *"Économie et politique"*, ansaitsee huomion: oloissa, jolloin valtio omistaa radion ja television, ja työväenliike osoittaa tietynlaista aktiivisuutta tällä alalla, on täysin mahdollista käyttää joukkotiedotusvälineitä, mm. televisiota, yksilön emansipaation yhtenä välineenä.

Samaan suuntaan vaikuttaa myös kapitalistisen yhteiskunnan luokka- ja sosiaalisen rakenteen kehitys, erityisesti sellaiset tälle kehitykselle ominaiset prosessit kuin työtätekevän älymystön ja toimihenkilöstön kerrok-

sen valtava laajeneminen, sen lähentyminen työläisiin ja muihin työtätekeviin kerroksiin, mikä tapahtuu sekä tuotannossa että sen ulkopuolella ja jättää jälkensä elintasoon ja elämäntapaan.

Mainittujen prosessien merkitys näkyy ennen kaikkea siinä, että ne heikentävät tuntuvasti työväenluokan perinteellistä kulttuurieristyneisyyttä, joka on ruokkinut rajoittunutta, sulkeutunutta tietoisuutta ja lahkolaismaisia mielialoja.

Aineellisen puutteen, joka pakotti työtätekevät keskittämään huomionsa ahtaasti materiaalisiin ongelmiin, tietty väheneminen, sivistystason kohoaminen, työläisten sosiaalisten siteiden laajeneminen ja vihdoin tuotannon ja koko ympäröivän maailman jatkuva monimutkaistuminen, joka vaikeuttaa sen empiiristä tiedostamista — kaikki nämä prosessit kokonaisuudessaan johtavat työtätekevien intellektuaalisten tarpeiden kehittymiseen ja kristallisoitumiseen.

Monet länsimaissa toimeenpannut konkreettiset sosiologiset tutkimukset osoittavat, että työläisten ja muiden kerrosten keskuudessa kasvaa ja syvenee todellisuuden rationaalisen tiedostamisen, abstraktisen rationaalisen ajattelun tarve. Tämä tarve käy yhä polttavammaksi ja samalla yhä laaja-alaisemmaksi.

Voidaan puhua tietystä edistysaskeleesta tavallisen ihmisen tietoisuudessa, mikä ilmenee rationaalisen ajattelun suhteellisen osuuden lisääntymisenä.

Voidaan ajatella, että tästä jossain määrin johtuu myös hallitsevan kerroksen voimistunut pyrkimys ohjata tietoisuutta ylhäältä käsin. Yksilö on alkanut osoittaa suurempaa vastustusta kaikkia sortamisen muotoja kohtaan, ja juuri tämä seikka pakottaa hallitsevan porvariston etsimään aktiivisia ideologisen vaikutuksen keinoja.

Jos esitetyt arviot ovat edes jossain määrin oikeita, on ilmeistä, että vetoamiset sellaisiin tietoisuuden irrationaalisiin aineksiin kuin epäselvät toiveet ja vaistonvarainen luottamus parempaan tulevaisuuteen muuttuvat

yhä vähemmän tehokkaiksi joukkoihin vaikuttamisen keinoiksi. Gramsci kirjoitti "Vankilavihkoissaan", että joukot ovat taipuvaisempia uskoon kuin järkeen, heidät on saatava vakuuttumaan toistamalla jatkuvasti yksiä ja samoja todisteluja. Nykyisissä olosuhteissa tällainen menetelmä tuottaa yhä useammin päinvastaisen tuloksen: se kasvattaa epäluottamusta ja epäilyä virallista propagandaa, demagogisia tunnuksia ja lupauksia kohtaan.

Toinenkin tosiasia on ilmeinen. Kapitalistisessa yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset syventävät vallitsevaa asiaintilaa kohtaan tunnetun tyytymättömyyden syitä. Näiden syiden painopiste alkaa siirtyä puhtaasti aineellisista ongelmista yksilöä koskeviin ongelmiin, hänen moraalista alennustaan, hänen henkisen ja intellektuaalisen kehityksensä rajoja, hänen valtiomonopolistisen kapitalismin olosuhteissa tapahtuvaa "robotiksi muuttumistaan" ja orjuuttamistaan koskeviin ongelmiin. Todellisen demokratian tarve tulee yhä selvemmin kouriintuntuvaksi tavallisen ihmisen tarpeeksi. Johdonmukaisesti ilmaistuna tämä tarve taas samaistuu täydellisesti sosialistiseen ihanteeseen.

Tämän vuoksi joukkojen nykyisten mielialojen muuntaminen johdonmukaisesti vallankumouksellisiksi poliittiseksi tietoisuudeksi on objektiivisesti ratkaistavissa oleva tehtävä. Tämän tehtävän voi nykyisissä oloissa ratkaista vallankumouksellinen ideologia, joka ei ole vain aseistautunut yhteiskunnallisen kehityksen lakien tuntemisella, vaan joka lisäksi kykenee tarjoamaan joukoille rationaalisen, tieteellisesti perustellun vastauksen kaikkiin heitä askarruttaviin ongelmiin.

Vallankumouksellinen massatietoisuus voi meidän päivinämme kehittyä (ainakin teollisesti kehittyneissä maissa) vain rationaalisena tietoisuutena. Tämä seikka asettaa ilmeisesti uusia vaatimuksia kommunistisen ja työväenliikkeen koko ideologiselle ja poliittiselle toiminnalle.

Sisältö

Toimituksen alkulause 5

M. A. Suslov: Suuri viisikymmenvuotispäivä 9

I. LOKAKUUN SUUREN SOSIALISTISEN VALLANKUMOUKSEN KANSAINVÄLINEN MERKITYS 65

Pjotr Fedosejev: Suuren lokakuun kansainvälisestä merkityksestä 67

Dmitrij Ševljagin: Marxilais-leniniläisten aatteiden vastustamaton voima 92

Isaak Mints: Lokakuun suuri vallankumous ja ihmiskunnan edistys 102

Timur Timofejev: Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous ja eräitä maailman työväenliikkeen kysymyksiä 140

Rostislav Uljanovski: Nykyvaiheen kansallinen vapausliike 202

II. KANSAINVÄLINEN TIETEELLINEN KONFERENSSI. VIISIKYMMENTÄ VUOTTA V. I. LENININ TEOKSEN "IMPERIALISMI KAPITALISMIN KORKEIMPANA KEHITYSASTEENA" ILMESTYMISESTÄ 231

Neuvostoliiton tiedeakatemian julkaisemat teesit: V. I. Leninin oppi imperialismista ja nykyaika 233

Juri Žilin: Sosialismi ja maailman vallankumousprosessi 289

Igor Sokolov: Kahden järjestelmän taistelu ja kapitalismi 295

Viktor Tjagunenko: Kehitysmaat ja maailmantalous 301

Abram Mileikovski: Yleismaailmallisen kehityksen lainmukaisuuksista 306

Georgi Rudenko: Leniniläisten analyysimenetelmien kestävä merkitys 312

Jevgeni Ambartsumov: Sosiaalireformismin kriisi ja vallankumousprosessin kehittyminen 319

Vladimir Šamberg: Tieteellis-tekninen vallankumous — uusi kehitystekijä 325

Jelizaveta Hmelnitskaja: Kapitalismin uusia ilmiöitä eriteltävä leniniläisin menetelmin 329

Viktor Tšeprakov: Eräitä monopolienvastaisen taistelun ongelmia 334

Stanislav Menšikov: Nykyajan kapitalismi ja uusintamisteoria 340

III. A. GRAMSCIN MUISTOLLE OMISTETTU MARXILAISTEN TIEDEMIESTEN KANSAINVÄLINEN TIETEELLINEN KOKOUS AIHEESTA: LENINISMI JA KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIIKKEEN ONGELMAT 347

Boris Ponomarev: Lokakuun vallankumous ja vallankumouksellisen teorian kehittäminen 349

Aleksei Rumjantsev 356

Boris Leibzon: Vallankumouksellisen työväenpuolueen rooli nykyajan poliittisessa taistelussa 376

Vladimir Trofimov: Proletariaatin hegemonian ja proletariaatin dktatuurin ongelmat A. Gramscin tutkimuksissa 383

Anatoli Tšernjajev: Eräistä läntisten kapitalistimaiden vallankumouksellisen kehityksen kysymyksistä 392

Aleksandr Galkin: Työväenluokan luokkaliitoista 422

Aleksandr Lebedev: Vasemmistolaisesta ekstremismistä 430

Herman Diligenski: Vallankumouksellisen ideologian ja joukkotajunnan keskinäissuhteesta 439